

φαντασίαις ἄγεται, καθ' ἃς καὶ ὁ ἀπαίδευτος καὶ ὁ πολιτικὸς ἐνεργεῖ ταῦτά, ἅπειρος ὢν τῶν οὐρανίων
 C.110 καὶ τὰς πρὸς ταῦτα ἀντεμφάσεις ἀγνοῶν. ἀνατέλλοντα
 μὲν γὰρ ὁρᾷ ἥλιον καὶ δύνοντα καὶ μεσουρανοῦντα,
 τίνα δὲ τρόπον, οὐκ ἐπισκοπεῖ· οὐδὲ γὰρ χρήσιμον 5
 αὐτῷ πρὸς τὸ προκείμενον, ὥσπερ οὐδὲ τὸ παράλλη-
 λον ἐστάναι τῷ παρεστῶτι ἢ μὴ· τάχα δ' ἐπισκοποῖ
 μὲν ἅν τι, δόξει δ' ἐν τοῖς μαθηματικῶς λεγομένοις,
 καθάπερ οἱ ἐπιχώριοι· ἔχει γὰρ ὁ τόπος τοιαῦτα δια-
 πτώματα. ὁ δὲ γεωγραφικὸς οὐκ ἐπιχώριῳ γεωγραφεῖ, 10
 οὐδὲ πολιτικῷ τοιούτῳ, ὅστις μηδὲν ἐφρόντισε τῶν
 λεγομένων ιδίως μαθημάτων· οὐδὲ γὰρ θεωριστῇ καὶ
 σκαπανεῖ, ἀλλὰ τῷ πεισθῆναι δυναμένῳ τὴν γῆν ἔχειν
 οὕτω τὴν ὅλην, ὥς οἱ μαθηματικοὶ φασι, καὶ τὰ ἄλλα
 τὰ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τὴν τοιαύτην. κελεύει τε τοῖς 15
 προσιοῦσιν ἐκεῖνα προενθυμηθεῖσι τὰ ἐξῆς ἐφορᾶν·
 ἐκείνοις γὰρ τὰ ἀκόλουθα εἶναι, ὥστε μᾶλλον ποιήσα-
 σθαι τῶν παραδιδομένων ἀσφαλῆ τὴν χρῆσιν τοὺς
 ἐντυγχάνοντας, ἂν ἀκούωσι μαθηματικῶς, τοῖς δ' ἄλ-
 λως ἔχουσιν οὐ φησι γεωγραφεῖν.

20

2 Τὸν μὲν δὴ γεωγραφοῦντα πιστεῦσαι δεῖ περὶ
 τῶν ἐχόντων αὐτῷ τάξιν ἀρχῆς τοῖς ἀναμετρήσασιν τὴν
 ὅλην γῆν γεωμέτραις, τούτους δὲ τοῖς ἀστρονομικοῖς,
 ἐκείνους δὲ τοῖς φυσικοῖς. ἡ δὲ φυσικὴ ἀρετὴ τις· τὰς
 δ' ἀρετὰς ἀνυποθέτους φασὶν ἐξ αὐτῶν ἠρτημένας, 25
 καὶ ἐν αὐταῖς ἐχούσας τὰς τε ἀρχὰς καὶ τὰς περὶ τού-
 των πίστεις. τὰ μὲν οὖν παρὰ τῶν φυσικῶν δεικνύ-
 μενα τοιαῦτά ἐστι· σφαιροειδὴς μὲν ὁ κόσμος καὶ ὁ
 οὐρανός, ἡ ῥοπὴ δ' ἐπὶ τὸ μέσον τῶν βαρέων· περὶ
 τοῦτό τε συνεστῶσα ἡ γῆ σφαιροειδῶς ὁμόκεντρος τῷ 30
 μὲν οὐρανῷ μένει καὶ αὐτὴ καὶ ὁ δι' αὐτῆς ἄξων καὶ
 τοῦ οὐρανοῦ μέσου τεταμένος, ὁ δ' οὐρανὸς περιφέρει-

ται περί τε αὐτὴν καὶ περὶ τὸν ἄξονα ἀπ' ἀνατολῆς
 ἐπὶ δύσιν, σὺν αὐτῷ δὲ οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες ὁμοταχεῖς
 τῷ πόλῳ. οἱ μὲν οὖν ἀπλανεῖς ἀστέρες κατὰ παραλλή-
 λων φέρονται κύκλων· παράλληλοι δ' εἰςὶ γνωριμώ-
 5 τατοι ὅ τε ἰσημερινὸς καὶ οἱ τροπικοὶ δύο καὶ οἱ ἄρκτι-
 κοί· οἱ δὲ πλάνητες ἀστέρες καὶ ἥλιος καὶ σελήνη κατὰ
 λοξῶν τινῶν τῶν τεταγμένων ἐν τῷ ζωδιακῷ. τούτοις
 δὲ πιστεύσαντες ἢ πᾶσιν ἢ τισὶν οἱ ἀστρονομικοὶ τὰ
 ἐξῆς πραγματεύονται, κινήσεις καὶ περιόδους καὶ
 10 ἐκλείψεις καὶ μεγέθη καὶ ἀποστάσεις καὶ ἄλλα μυρία·
 ὥς δ' αὐτως οἱ τὴν γῆν ὅλην ἀναμετροῦντες γεωμέτραι
 προστίθενται ταῖς τῶν φυσικῶν καὶ τῶν ἀστρονομικῶν
 δόξαις, ταῖς δὲ τῶν γεωμετρῶν πάλιν οἱ γεωγράφοι.

Πεντάζωνον μὲν γὰρ ὑποθέσθαι δεῖ τὸν οὐρανόν, C.111
3
 15 πεντάζωνον δὲ καὶ τὴν γῆν, ὁμωνύμους δὲ καὶ τὰς
 ζώνας τὰς κάτω ταῖς ἄνω· τὰς δ' αἰτίας εἰρήκαμεν τῆς
 εἰς τὰς ζώνας διαιρέσεως. διορίζονται δ' ἂν αἱ ζῶναι
 κύκλοις παραλλήλοις τῷ ἰσημερινῷ γραφομένοις ἑκα-
 τέρωθεν αὐτοῦ, δυσὶ μὲν τοῖς ἀπολαμβάνουσι τὴν
 20 διακεκαυμένην, δυσὶ δὲ τοῖς μετὰ τούτους, οἱ πρὸς μὲν
 τῇ διακεκαυμένῃ τὰς εὐκράτους δύο ποιοῦσι, πρὸς δὲ
 ταῖς εὐκράτοις τὰς κατεψυγμένας. ὑποπίπτει δ' ἑκά-
 στῳ τῶν οὐρανίων κύκλων ὁ ἐπὶ γῆς ὁμώνυμος αὐτῷ,
 καὶ ἡ ζώνη δὲ ὡσαύτως τῇ ζώνῃ. εὐκράτους μὲν οὖν
 25 φασι τὰς οἰκείσθαι δυναμένας, ἀοικήτους δὲ τὰς ἄλ-
 λας, τὴν μὲν διὰ καῦμα τὰς δὲ διὰ ψῦχος. τὸν δ' αὖ-
 τὸν τρόπον καὶ περὶ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν ἄρκτικῶν,
 παρ' οἷς εἰσιν ἄρκτικοί, διορίζουσιν ὁμωνύμως τοῖς
 ἄνω τοὺς ἐπὶ γῆς ποιοῦντες, καὶ τοὺς ἑκάστοις ὑπο-
 30 πίπτοντας. τοῦ δ' ἰσημερινοῦ δίχα τέμνοντος τὸν ὅλον
 οὐρανόν, καὶ τὴν γῆν ἀνάγκη διαιρεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ἐν
 αὐτῇ ἰσημερινοῦ. καλεῖται δὲ τῶν ἡμισφαιρίων ἑκά-

τερον τῶν τε οὐρανίων καὶ τῶν ἐπὶ γῆς τὸ μὲν βόρειον
 τὸ δὲ νότιον· οὕτως δὲ καὶ τῆς διακεκαυμένης ὑπὸ τοῦ
 αὐτοῦ κύκλου δίχα διαιρουμένης τὸ μὲν ἔσται βόρειον
 αὐτῆς μέρος τὸ δὲ νότιον· δῆλον δ' ὅτι καὶ τῶν εὐκρά-
 των ζωνῶν ἡ μὲν ἔσται βόρειος ἡ δὲ νότιος ὁμωνύμως 5
 τῷ ἡμισφαιρίῳ ἐν ᾧ ἔστι. καλεῖται δὲ βόρειον μὲν
 ἡμισφαίριον τὸ τὴν εὐκρατον ἐκείνην περιέχον, ἐν ᾗ
 ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς βλέποντι ἐπὶ τὴν δύσιν ἐν δεξιᾷ
 μὲν ἔστιν ὁ πόλος, ἐν ἀριστερᾷ δ' ὁ ἰσημερινός, ἡ ἐν ᾧ
 πρὸς μεσημβρίαν βλέπουσιν ἐν δεξιᾷ μὲν ἔστι δύσις 10
 ἐν ἀριστερᾷ δ' ἀνατολή, νότιον δὲ τὸ ἐναντίως ἔχον·
 ὥστε δῆλον ὅτι ἡμεῖς ἐσμεν ἐν θατέρῳ τῶν ἡμισφαι-
 ρίων, καὶ τῷ βορείῳ γε, ἐν ἀμφοτέροις δ' οὐχ οἷόν τε·
 „μέσῳ γὰρ μεγάλοι ποταμοί, ὠκεανὸς μὲν πρῶτα,“
 ἔπειτα ἡ διακεκαυμένη. οὔτε δὲ ὠκεανὸς ἐν μέσῳ τῆς 15
 καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης ἔστι τέμνων ὅλην, οὔτ' οὖν δια-
 κεκαυμένον χωρίον· οὐδὲ δὴ μέρος αὐτῆς εὐρίσκεται
 τοῖς κλίμασιν ὑπεναντίως ἔχον τοῖς λεχθεῖσιν ἐν τῇ
 βορείῳ εὐκράτῳ.

- 4 Λαβὼν οὖν ταῦθ' ὁ γεωμέτρης, προσχρησάμενος 20
 τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀστρονομικοῦ δεικνυμένοις, ἐν οἷς οἱ τε
 παράλληλοι τῷ ἰσημερινῷ εὐρίσκονται οἱ καθ' ἐκά-
 στην τὴν οἰκῆσιν καὶ οἱ πρὸς ὀρθὰς τέμνοντες τούτους,
 γραφόμενοι δὲ διὰ τῶν πόλων, καταμετρεῖ τὴν μὲν
 οἰκῆσιμον ἐμβατεύων, τὴν δ' ἄλλην ἐκ τοῦ λόγου τῶν 25
 ἀποστάσεων. οὕτω δ' ἂν εὐρίσκοι πόσον ἂν εἴη τὸ
 ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ μέχρι πόλου, ὅπερ ἔστι τεταρτη-
 C.112 μῶριον τοῦ μεγίστου κύκλου τῆς γῆς· ἔχων δὲ τοῦτο
 ἔχει καὶ τὸ τετραπλάσιον αὐτοῦ, τοῦτο δ' ἔστιν ἡ πε-
 ρίμετρος τῆς γῆς. ὥσπερ οὖν ὁ μὲν τὴν γῆν ἀναμε- 30
 τρῶν παρὰ τοῦ ἀστρονομικοῦ ἔλαβε τὰς ἀρχάς, ὁ δὲ
 ἀστρονόμος παρὰ τοῦ φυσικοῦ, τὸν αὐτὸν τρόπον χρῆ

καὶ τὸν γεωγράφον παρὰ τοῦ ἀναμεμετροηκότος ὅλην
 τὴν γῆν ὁρμηθέντα, πιστεύσαντα τούτῳ καὶ οἷς ἐπί-
 στευσεν οὗτος, πρῶτον μὲν ἐκθέσθαι τὴν οἰκουμένην
 καθ' ἡμᾶς πόση τις καὶ ποία τὸ σχῆμα καὶ τὴν φύσιν
 5 οἷα ἐστὶ καὶ πῶς ἔχουσα πρὸς τὴν ὅλην γῆν (ἰδιον γὰρ
 τοῦ γεωγράφου τοῦτο), ἔπειτα περὶ τῶν καθ' ἕκαστα
 τῶν τε κατὰ γῆν καὶ τῶν κατὰ θάλατταν ποιήσασθαι
 τὸν προσήκοντα λόγον, παρασημαινόμενον ὅσα μὴ
 ἱκανῶς εἴρηται τοῖς πρὸ ἡμῶν τοῖς μάλιστα πεπιστευ-
 10 μένοις ἀρίστοις γεγονέναι περὶ ταῦτα.

ὑποκείμεθω δὴ σφαιροειδὴς ἡ γῆ σὺν τῇ θαλάττῃ, 5
 μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἔχουσα τοῖς πελάγεσι.
 συγκρούπτοιτο γὰρ ἂν τὸ ἐξέχον τῆς γῆς ἐν τῷ τοσοῦτῳ
 μεγέθει μικρὸν ὄν καὶ λανθάνειν δυνάμενον, ὥστε τὸ
 15 σφαιροειδὲς ἐπὶ τούτων οὐχ ὥς ἂν ἐκ τόρνου φαμέν,
 οὐδ' ὥς ὁ γεωμέτρης πρὸς λόγον, ἀλλὰ πρὸς αἰσθησιν
 καὶ ταύτην παχύτεραν. νοείσθω δὴ πεντάζωνος καὶ ὁ
 ἰσημερινὸς τεταγμένος ἐν αὐτῇ κύκλος, καὶ ἄλλος τού-
 τῳ παράλληλος, ὁρίζων τὴν κατεψυγμένην ἐν τῷ βο-
 20 ρεῖῳ ἡμισφαιρίῳ, καὶ διὰ τῶν πόλων τις τέμνων τού-
 τους πρὸς ὀρθάς. τοῦ δὴ βορείου ἡμισφαιρίου δύο
 περιέχοντος τεταρτημόρια τῆς γῆς, ἃ ποιεῖ ὁ ἰσημερι-
 νὸς πρὸς τὸν διὰ τῶν πόλων, ἐν ἑκατέρῳ τούτων ἀπο-
 λαμβάνεται τετράπλευρον χωρίον, οὗ ἡ μὲν βόρειος
 25 πλευρὰ ἡμῖς τοῦ πρὸς τῷ πόλῳ παραλλήλου ἐστίν,
 ἡ δὲ νότιος τοῦ ἰσημερινοῦ ἡμῖς, αἱ δὲ λοιπαὶ πλευ-
 ραὶ τμήματά εἰσι τοῦ διὰ τῶν πόλων ἀντικείμενα ἁλ-
 λήλοις, ἴσα τὸ μῆκος. ἐν θατέρῳ δὴ τῶν τετραπλεύρων
 τούτων (ὁποτέρῳ δ' οὐδὲν ἂν διαφέρειν δόξειεν)
 30 ἰδρῶσθαι φάμεν τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην περικλυ-
 στον θαλάττῃ καὶ ἑοικυῖαν νήσῳ· εἴρηται γὰρ ὅτι καὶ
 τῇ αἰσθήσει καὶ τῷ λόγῳ δείκνυνται τοῦτο. εἰ δ' ἀπι-

στει τις τῷ λόγῳ τούτῳ, διαφέροι ἂν πρὸς τὴν γεωγραφίαν οὐδὲν νῆσον ποιεῖν, ἢ ὅπερ ἐκ τῆς πείρας ἐλάβομεν τούτῳ συγχωρεῖν, ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς ἡοῦς ἐκατέρωθεν περίπλους ἐστὶ καὶ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας πλὴν ὀλίγων τῶν μέσων χωρίων. ταῦτα δ' οὐ διαφέρει θαλάττῃ 5 περατοῦσθαι ἢ γῇ ἀοικήτῳ· ὁ γὰρ γεωγραφῶν ζητεῖ τὰ γνώριμα μέρη τῆς οἰκουμένης εἰπεῖν, τὰ δ' ἄγνωστα C.113 ἔῃ καθάπερ καὶ τὰ ἔξω αὐτῆς. ἀρκέσει δ' ἐπιξεύξασιν εὐθεΐαν γραμμὴν ἐπὶ τὰ ὕστατα σημεῖα τοῦ ἐκατέρωθεν παράπλου τὸ πᾶν ἐκπληρῶσαι σχῆμα τῆς λεγομένης νήσου.

- 6 Προκείσθω δὴ ἡ μὲν νῆσος ἐν τῷ λεχθέντι τετραπλεύρῳ. δεῖ δὲ λαβεῖν τὸ μέγεθος αὐτῆς τὸ φαινόμενον, ἀφελόντας ἀπὸ μὲν τοῦ ὅλου μεγέθους τῆς γῆς τὸ ἡμισφαίριον τὸ καθ' ἡμᾶς, ἀπὸ δὲ τούτου τὸ ἡμισφ, 15 ἀπὸ δ' αὐτοῦ τούτου πάλιν τὸ τετράπλευρον, ἐν ᾧ δὴ τὴν οἰκουμένην κείσθαι φάμεν. ἀνάλογον δὲ καὶ περὶ τοῦ σχήματος ὑπολαβεῖν δεῖ τὸ φαινόμενον τοῖς ὑποκειμένοις ἐφαρμοττοντας. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μεταξὺ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ ληφθέντος παραλλήλου τούτῳ πρὸς 20 τῷ πόλῳ τμήμα τοῦ βορείου ἡμισφαίριου σπόνδυλος ἐστὶ τὸ σχῆμα, ὁ δὲ διὰ τοῦ πόλου δίχα τέμνων τὸ ἡμισφαίριον δίχα τέμνει καὶ τὸν σπόνδυλον καὶ ποιεῖ τὸ τετράπλευρον, ἔσται δὴλον ὅτι σπονδύλου ἐπιφανείας ἡμισφ τοῦ τετράπλευρον, ᾧ ἐπίκειται τὸ Ἄτλαν- 25 τικὸν πέλαγος, ἢ δ' οἰκουμένην χλαμυδοειδῆς ἐν τούτῳ νῆσος, ἔλαττον ἢ ἡμισφ τοῦ τετραπλεύρου μέρος οὔσα. φανερόν δὲ τοῦτο ἔκ τε γεωμετρίας καὶ τοῦ πλήθους τῆς περιεχυμένης θαλάττης, καλυπτούσης τὰ ἄκρα τῶν ἡπείρων ἐκατέρωθεν καὶ συναγωγῆς εἰς μύου- 30 ρον σχῆμα, καὶ τρίτου τοῦ μήκους καὶ πλάτους τοῦ μεγίστου, ὧν τὸ μὲν ἐπτὰ μυριάδων σταδίων ἐστίν,

ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ περατούμενον θαλάττῃ μηκέτι πλεῖ-
σθαι δυναμένη διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἐρημίαν, τὸ* δ'
ἐλαττον τριῶν μυριάδων ὀριζόμενον τῷ ἀοικήτῳ διὰ
θάλλπος ἢ ψυχος. αὐτὸ γὰρ τὸ διὰ θάλλπος ἀοίκητον
5 τοῦ τετραπλεύρου, πλάτος μὲν ἔχον ὀκτακισχιλίων καὶ
ὀκτακοσίων σταδίων, μῆκος δὲ τὸ μέγιστον μυριάδων
δωδεκα καὶ ἑξακισχιλίων, ὅσον ἐστὶν ἡμῖς τοῦ ἰσημε-
ρινοῦ πλεόν ἂν εἴη τὸ λοιπόν.

Τούτοις δὲ συνωδὰ πῶς ἐστὶ καὶ τὰ ὑπὸ Ἰππάρ- 7
10 χου λεγόμενα· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος, ὑποθέμενος τὸ μέγε-
θος τῆς γῆς ὅπερ εἶπεν Ἑρατοσθένης, ἐντεῦθεν δεῖν
ποιεῖσθαι τὴν τῆς οἰκουμένης ἀφαίρεσιν· οὐ γὰρ πολὺ
διοίσειν πρὸς τὰ φαινόμενα τῶν οὐρανίων καθ' ἑκά-
στην τὴν οἴκησιν οὕτως ἔχειν τὴν ἀναμέτρησιν, ἢ ὥς
15 οἱ ὕστερον ἀποδεδώκασιν. ὅντος δὲ κατ' Ἑρατοσθένη
τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου σταδίων μυριάδων πέντε καὶ
εἴκοσι καὶ δισχιλίων, τὸ τεταρτημόριον εἴη ἂν ἑξ μυ-
ριάδες καὶ τρισχίλιοι· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἰση-
μερινοῦ ἐπὶ τὸν πόλον πεντεκαίδεκα ἑξηκοντάδων,
20 οἷων ἐστὶν ὁ ἰσημερινὸς ἑξήκοντα, τὸ δ' ἀπὸ τοῦ ἰση-
μερινοῦ ἐπὶ τὸν θερινὸν τροπικὸν τετάρων· οὗτος C.114
δ' ἐστὶν ὁ διὰ Συήνης γραφόμενος παράλληλος. συλ-
λογίζεται δὲ τὰ καθ' ἑκάστα διαστήματα ἐκ τῶν φαι-
νομένων μέτρων· τὸν μὲν γὰρ τροπικὸν κατὰ Συήνην
25 κείσθαι συμβαίνει, διότι ἐνταῦθα κατὰ τὰς θερινὰς
τροπὰς ἄσκιός ἐστιν ὁ γνώμων μέσης ἡμέρας· ὁ δὲ διὰ
τῆς Συήνης μεσημβρινὸς γράφεται μάλιστα διὰ τῆς
τοῦ Νείλου ῥύσεως ἀπὸ Μερόης ἕως Ἀλεξανδρείας·
στάδιοι δ' εἰσὶν οὗτοι περὶ μυρίους· κατὰ μέσον δὲ τὸ
30 διάστημα τὴν Συήνην ἰδρῦσθαι συμβαίνει, ὥστ' ἐν-
τεῦθεν ἐπὶ Μερόην πεντακισχίλιοι. προΐοντι δ' ἐπ'
εὐθείας ὅσον τρισχιλίους σταδίους ἐπὶ μεσημβρίαν

οὐκέτ' οἰκήσιμα τᾶλλά ἐστι διὰ καῦμα, ὥστε τὸν διὰ
 τούτων τῶν τόπων παράλληλον, τὸν αὐτὸν ὄντα τῷ
 διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου, πέρας καὶ ἀρχὴν δεῖ τίθε-
 σθαι τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης πρὸς μεσημβρίαν. ἐπεὶ
 οὖν πεντακισχίλιοι μὲν εἰσιν οἱ ἀπὸ Συνήνης εἰς Με- 5
 ρόην, ἄλλοι δὲ προσγεγόνασιν τρισχίλιοι, εἰεν ἂν οἱ
 πάντες ἐπὶ τοὺς ὅρους τῆς οἰκουμένης ὀκτακισχίλιοι.
 ἐπὶ δέ γε τὸν ἰσημερινὸν ἀπὸ Συνήνης μύριοι ἑξακισ-
 χίλιοι ὀκτακόσιοι (τοσοῦτοι γάρ εἰσιν οἱ τῶν τεττάρων
 ἐξηκοντάδων, τεθείσης ἐκάστης τετρακισχιλίων καὶ 10
 διακοσίων), ὥστε λοιποὶ εἰεν ἂν ἀπὸ τῶν ὅρων τῆς
 οἰκουμένης ἐπὶ τὸν ἰσημερινὸν ὀκτακισχίλιοι ὀκτακό-
 σιοι, ἀπὸ δὲ Ἀλεξανδρείας δισμύριοι χίλιοι ὀκτακόσιοι.
 πάλιν δ' ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπ' εὐθείας τῇ ῥύσει
 τοῦ Νείλου πάντες ὁμολογοῦσι τὸν ἐπὶ Ῥόδον πλοῦν 15
 κἀντεῦθεν δὲ τὸν τῆς Καρίας παράπλου καὶ Ἰωνίας
 μέχρι τῆς Τρωάδος καὶ Βυζαντίου καὶ Βορυσθένους.
 λαβόντες οὖν τὰ διαστήματα γνώριμα καὶ πλεόμενα
 σκοποῦσι τὰ ὑπὲρ τοῦ Βορυσθένους ἐπ' εὐθείας ταύτῃ
 τῇ γραμμῇ μέχρι τίνος οἰκήσιμά ἐστι, καὶ περατοῖ τὰ 20
 προσάρκτια μέρη τῆς οἰκουμένης. οἰκοῦσι δ' ὑπὲρ τοῦ
 Βορυσθένους ὕστατοι τῶν γνωρίμων Σκυθῶν Ῥωξο-
 λανοί, νοτιώτεροι ὄντες τῶν ὑπὲρ τῆς Βρεττανικῆς
 ἐσχάτων γνωριζομένων· ἥδη δὲ τὰπέκεινα διὰ ψυχῆς
 αἰοικητά ἐστι· νοτιώτεροι δὲ τούτων καὶ οἱ ὑπὲρ τῆς 25
 Μαιώτιδος Σανρομάται καὶ Σκύθαι μέχρι τῶν ἐφ' ὧν
 Σκυθῶν.

- 8 Ὁ μὲν οὖν Μασσαλιώτης Πυθέας τὰ περὶ Θούλην
 τὴν βορειοτάτην τῶν Βρεττανίδων ὕστατα λέγει, παρ'
 οἷς ὁ αὐτός ἐστι τῷ ἀρκτικῷ ὁ θερινὸς τροπικὸς κύ- 30
 κλος· παρὰ δὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἱστορῶ, οὐδ' ὅτι
 Θούλη νῆσός ἐστι τις οὐτ' εἰ τὰ μέχρι δεῦρο οἰκήσιμά

ἔστιν, ὅπου ὁ θερινὸς τροπικὸς ἀρκτικὸς γίνεται. νο-
 μίζω δὲ πολὺ εἶναι νοτιώτερον τοῦτο τὸ τῆς οἴκου-
 μένης πέρας τὸ προσἀρκτικόν· οἱ γὰρ νῦν ἱστοροῦντες C.115
 περαιτέρω τῆς Ἰέρωνος οὐδὲν ἔχουσι λέγειν, ἢ πρὸς
 5 ἄρκτον πρόκειται τῆς Βρεττανικῆς πλησίον, ἀγρίων
 τελέως ἀνθρώπων καὶ κακῶς οἰκούντων διὰ ψυχος,
 ὥστ' ἐνταῦθα νομίζω τὸ πέρας εἶναι θετέον. τοῦ δὲ
 παραλλήλου τοῦ διὰ Βυζαντίου διὰ Μασσαλίας πως
 ἴοντος, ὥς φησιν Ἰππαρχος πιστεύσας Πυθέα (φησὶ
 10 γὰρ ἐν Βυζαντίῳ τὸν αὐτὸν εἶναι λόγον τοῦ γινώμονος
 πρὸς τὴν σκιάν, ὃν εἶπεν ὁ Πυθέας ἐν Μασσαλίᾳ), τοῦ
 δὲ διὰ Βορυσθένους ἀπὸ τούτου διέχοντος περὶ τρις-
 χιλίους καὶ ὀκτακοσίους, εἴη ἂν ἐκ τοῦ διαστήματος
 τοῦ ἀπὸ Μασσαλίας ἐπὶ τὴν Βρεττανικὴν ἐνταῦθά που
 15 πίπτων ὁ διὰ τοῦ Βορυσθένους κύκλος. πανταχοῦ δὲ
 παρακρουόμενος τοὺς ἀνθρώπους ὁ Πυθέας κἀνταῦ-
 θά που διέψευσται· τὸ μὲν γὰρ τὴν ἀπὸ στηλῶν γραμ-
 μὴν ἐπὶ τοὺς περὶ τὸν πορθμὸν καὶ Ἀθήνας καὶ Ρόδον
 τόπους ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου κεῖσθαι ὁμολόγηται
 20 παρὰ πολλῶν· ὁμολογεῖται δὲ ὅτι καὶ διὰ μέσου πως
 τοῦ πελάγους ἔστιν ἡ ἀπὸ στηλῶν ἐπὶ τὸν πορθμὸν. οἱ
 δὲ πλείοντες τὸ μέγιστον διάστημα ἀπὸ τῆς Κελτικῆς ἐπὶ
 τὴν Λιβύην εἶναι τὸ ἀπὸ τοῦ Γαλατικοῦ κόλπου στα-
 δίων πεντακισχιλίων, τοῦτο δ' εἶναι καὶ τὸ μέγιστον
 25 πλάτος τοῦ πελάγους, ὥστ' εἴη ἂν τὸ ἀπὸ τῆς λεχθεί-
 σης γραμμῆς ἐπὶ τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου σταδίων δισχι-
 λίων πεντακοσίων, ἐπὶ δὲ Μασσαλίαν ἐλαττόνων· νο-
 τιωτέρα γὰρ ἔστιν ἡ Μασσαλία τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου.
 τὸ δὲ γε ἀπὸ τῆς Ῥοδίας ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἐστὶ τετρα-
 30 κισχιλίων που καὶ ἐνακοσίων σταδίων, ὥστε πολὺ

ἀρκετικώτερος ἂν εἴη ὁ διὰ Βυζαντίου τοῦ διὰ Μασσα-
 λίας. τὸ δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Βρεττανικὴν δύναται συμ-
 φωνεῖν τῷ ἀπὸ Βυζαντίου ἐπὶ Βορυσθένῃ· τὸ δ' ἐκεῖ-
 θεν ἐπὶ τὴν Ἰέρην οὐκέτι γνώριμον πόσον ἂν τις
 θείῃ, οὐδ' εἰ περαιτέρω ἔτι οἰκήσιμά ἐστιν, οὐδὲ δεῖ
 φροντίζειν τοῖς ἐπάνω λεχθεῖσι [προσέχοντας]· πρὸς
 τε γὰρ ἐπιστήμην ἀρκεῖ τὸ λαβεῖν, καθάπερ ἐπὶ τῶν
 νοτίων μερῶν, ὅτι ὑπὲρ Μερόης μέχρι τρισχιλίων στα-
 δίων προσελθόντι τῆς οἰκησίμου τίθεσθαι [πέρας] προσ-
 ἦκεν (οὐχ ὥς ἂν τούτου ἀκριβεστάτου πέρατος ὄν- 10
 τος, ἀλλ' ἐγγύς γε τὰκριβοῦς), οὕτω καὶ τοὺς ὑπὲρ
 τῆς Βρεττανικῆς οὐ πλείους τούτων θετέον ἢ μικρῶ
 πλείους, οἷον τετρακισχιλίους. πρὸς τε τὰς ἡγεμονικὰς
 χρείας οὐδὲν ἂν εἴη πλεονέκτημα τὰς τοιαύτας γνωρί-
 ζειν χώρας καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας, καὶ μάλιστα εἰ νῆ- 15
 σους οἰκοῖεν τοιαύτας, αἱ μὴτε λυπεῖν μῆτ' ὠφελεῖν
 ἡμᾶς δύνανται μηδὲν διὰ τὸ ἀνεπίπλεκτον· καὶ γὰρ
 τὴν Βρεττανικὴν ἔχειν δυνάμενοι Ῥωμαῖοι κατεφρό-
 νησαν, ὁρῶντες ὅτι οὔτε φόβος ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἰς ἐστιν
 C.116 (οὐ γὰρ ἰσχύουσι τοσοῦτον ὥστ' ἐπιδιαβαίνειν ἡμῖν) 20
 οὐτ' ὠφέλεια τοσαύτη τις, εἰ κατάσχοιεν. πλέον γὰρ ἐκ
 τῶν τελῶν δοκεῖ προσφέρεισθαι νῦν ἢ ὁ φόρος δύναται
 συντελεῖν, ἀφαιρουμένης τῆς εἰς τὸ στρατιωτικὸν δα-
 πάνης τὸ φρουρῆσον καὶ φορολογῆσον τὴν νῆσον·
 πολὺ δ' ἂν ἐπιγένοιτο τὸ ἄχρηστον ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν 25
 περὶ ταύτην νήσων.

- 9 Εἰ δὲ προστεθείη τῷ ἀπὸ τῆς Ῥοδίας μέχρι Βο-
 ρυσθένους διαστήματι τὸ ἀπὸ Βορυσθένους ἐπὶ τὰς
 ἄρκτους τῶν τετρακισχιλίων σταδίων διάστημα, γίνε-
 ται τὸ πᾶν μύριοι διςχιλίοι ἑπτακόσιοι στάδιοι, τὸ δ' 30
 ἀπὸ τῆς Ῥοδίας ἐπὶ τὸ νότιον πέρας ἐστὶ τῆς οἰκουμέ-
 νης μύριοι ἑξακισχίλιοι ἑξακόσιοι, ὥστε τὸ σὺμπαν

πλάτος τῆς οἰκουμένης εἴη ἂν ἔλαττον τῶν τρισμυρίων ἀπὸ νότου πρὸς ἄρκτον· τὸ δέ γε μῆκος περὶ ἑπτὰ μυριάδας λέγεται, τοῦτο δ' ἐστὶν ἀπὸ δύσεως ἐπὶ τὰς ἀνατολάς τὸ ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς Ἰβηρίας ἐπὶ τὰ ἄκρα 5 τῆς Ἰνδικῆς, τὸ μὲν ὁδοῖς τὸ δὲ ταῖς ναυτιλίαις ἀναμετρημένον. ὅτι δ' ἐντὸς τοῦ λεχθέντος τετραπλεύρου τὸ μῆκος ἐστὶ τοῦτο, ἐκ τοῦ λόγου τῶν παραλλήλων πρὸς τὸν ἰσημερινὸν δῆλον, ὥστε πλεον ἢ διπλάσιόν ἐστὶ τοῦ πλάτους τὸ μῆκος. λέγεται δὲ καὶ χλαμυ- 10 δοειδές πως τὸ σχῆμα· πολλὴ γὰρ συναγωγὴ τοῦ πλάτους πρὸς τοῖς ἄκροις εὐρίσκεται καὶ μάλιστα τοῖς ἐσπερίοις, τὰ καθ' ἕκαστα ἐπιόντων ἡμῶν.

Νυνὶ μὲν οὖν ἐπιγεγράφαμεν ἐπὶ σφαιρικῆς ἐπι- 10 φανείας τὸ χωρίον, ἐν ᾧ φαμεν ἰδρῦσθαι τὴν οἰκουμένην· καὶ δεῖ τὸν ἐγγυτάτω διὰ τῶν χειροκμήτων σχημάτων μιμούμενον τὴν ἀλήθειαν ποιήσαντα σφαῖραν τὴν γῆν, καθάπερ τὴν Κρατήτειον, ἐπὶ ταύτης ἀπολαμβάνοντα τὸ τετράπλευρον ἐντὸς τούτου τιθέναι τὸν πίννακα τῆς γεωγραφίας. ἀλλ' ἐπειδὴ μεγάλης δεῖ σφαί- 20 ρας, ὥστε πολλοστημόριον αὐτῆς ὑπάρχον τὸ λεχθὲν τμήμα ἱκανὸν γενέσθαι δέξασθαι σαφῶς τὰ προσήκοντα μέρη τῆς οἰκουμένης, καὶ τὴν οἰκείαν παρασχεῖν ὅψιν τοῖς ἐπιβλέπουσι, τῷ μὲν δυναμένῳ κατασκευάσασθαι τηλικαύτην οὕτω ποιεῖν βέλτιον· ἔστω δὲ μὴ 25 μείω δέκα ποδῶν ἔχουσα τὴν διάμετρον· τῷ δὲ μὴ δυναμένῳ τηλικαύτην ἢ μὴ πολλῷ ταύτης ἐνδεεστέραν ἐν ἐπιπέδῳ καταγραπτέον πίνακι τοῦλάχιστον ἑπτὰ ποδῶν. διοίσει γὰρ μικρόν, ἐὰν ἀντὶ τῶν κύκλων τῶν τε παραλλήλων καὶ τῶν μεσημβρινῶν, οἷς τὰ τε κλί- 30 ματα καὶ τοὺς ἀνέμους διασαφοῦμεν καὶ τὰς ἄλλας διαφορὰς καὶ τὰς σχέσεις τῶν τῆς γῆς μερῶν πρὸς ἀλλήλα τε καὶ τὰ οὐράνια, εὐθείας γράφωμεν, τῶν μὲν

παραλλήλων παραλλήλους, τῶν δὲ ὀρθῶν πρὸς ἐκεί-
 C.117 νους ὀρθάς, τῆς διανοίας ῥαδίως μεταφέρειν δυναμέ-
 νης τὸ ὑπὸ τῆς ὀψεως ἐν ἐπιπέδῳ θεωρούμενον ἐπι-
 φανεία σχῆμα καὶ μέγεθος ἐπὶ τὴν περιφερῇ τε καὶ
 σφαιρικῇ. ἀνάλογον δὲ καὶ περὶ τῶν λοξῶν κύκλων 5
 καὶ εὐθειῶν φάμεν. εἰ δ' οἱ μεσημβρινοὶ οἱ παρ' ἐκά-
 στοις [διὰ] τοῦ πόλου γραφόμενοι πάντες συννεύου-
 σιν ἐν τῇ σφαίρᾳ πρὸς ἓν σημεῖον, ἀλλ' ἐν τῷ ἐπιπέδῳ
 γε οὐ διοίσει πῖνακι τὰς εὐθείας μικρὰς συννευούσας
 ποιεῖν μόνον τὰς μεσημβρινάς· οὐδὲ γὰρ πολλαχοῦ 10
 τοῦτ' ἀναγκαῖον, οὐδ' ἐκφανῆς ἐστὶν ὥσπερ ἡ περι-
 φέρεια οὕτω καὶ ἡ σύννευσις, μεταφερομένων τῶν
 γραμμῶν εἰς τὸν πῖνακα τὸν ἐπίπεδον καὶ γραφομέ-
 νων εὐθειῶν.

- 11 Καὶ δὴ καὶ τὸν ἐξῆς λόγον ὥς ἐν ἐπιπέδῳ πῖνακι 15
 τῆς γραφῆς γινομένης ἐκθήσομεν. ἐροῦμεν δὴ τὴν μὲν
 ἐπελθόντες αὐτοὶ τῆς γῆς καὶ θαλάττης, περὶ ἧς δὲ
 πιστεύσαντες τοῖς εἰποῦσιν ἢ γράψασιν. ἐπήλθομεν
 δὲ ἐπὶ δύσιν μὲν ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας μέχρι τῶν κατὰ
 Σαρδόνα τόπων τῆς Τυρρηνίας, ἐπὶ μεσημβρίαν δὲ 20
 ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τῶν τῆς Αἰθιοπίας ὄρων·
 οὐδὲ τῶν ἄλλων δὲ οὐδὲ εἰς ἂν εὐρεθεῖη τῶν γεωγρα-
 φησάντων πολὺ τι ἡμῶν μᾶλλον ἐπεληλυθὼς τῶν
 λεχθέντων διαστημάτων, ἀλλ' οἱ πλεονάσαντες περὶ
 τὰ δυσμικὰ μέρη τῶν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς οὐ τοσοῦ- 25
 τον ἥψαντο, οἱ δὲ περὶ τὰναντία τῶν ἐσπερίων ὑστέρ-
 ησαν· ὁμοίως δ' ἔχει καὶ περὶ τῶν πρὸς νότον καὶ τὰς
 ἄρκτους. τὸ μέντοι πλεον ἀκείνοι καὶ ἡμεῖς ἀκοῇ
 παραλαβόντες συντίθεμεν καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγε-
 θος καὶ τὴν ἄλλην φύσιν ὅποια καὶ ὁπόση, τὸν αὐτὸν 30
 τρόπον ὥνπερ ἡ διάνοια ἐκ τῶν αἰσθητῶν συντίθησι
 τὰ νοητά· σχῆμα γὰρ καὶ χροάν καὶ μέγεθος μήλου καὶ

ὁδμὴν καὶ ἀφὴν καὶ χυμὸν ἀπαγγέλλουσιν αἱ αἰσθή-
 σεις, ἐκ δὲ τούτων συντίθησιν ἡ διάνοια τὴν τοῦ μή-
 λου νόησιν· καὶ αὐτῶν δὲ τῶν μεγάλων σχημάτων τὰ
 μέρη μὲν αἰσθησις ὁρᾷ, τὸ δ' ὅλον ἐκ τῶν ὁραθέντων
 5 ἡ διάνοια συντίθησιν. οὕτω δὲ καὶ οἱ φιλομαθεῖς ἄν-
 δρες ὥσπερ αἰσθητηρίοις πιστεύσαντες τοῖς ἰδοῦσι καὶ
 πλανηθεῖσιν οὓς ἔτυχε τόπους ἄλλοις κατ' ἄλλα μέρη
 τῆς γῆς, συντιθέασιν εἰς ἓν διάγραμμα τὴν τῆς ὅλης
 οἰκουμένης ὄψιν· ἐπεὶ καὶ οἱ στρατηγοὶ πάντα μὲν αὐ-
 10 τοὶ πράττουσιν, οὐ πανταχοῦ δὲ πάρεισιν, ἀλλὰ πλεῖ-
 στα κατορθοῦσι δι' ἑτέρων, ἀγγέλοις πιστεύοντες καὶ
 πρὸς τὴν ἀκοὴν διαπέμποντες οἰκείως τὰ προστάγ-
 ματα. ὁ δ' ἀξιῶν μόνους εἰδέναι τοὺς ἰδόντας ἀναιρεῖ
 τὸ τῆς ἀκοῆς κριτήριον, ἥτις πρὸς ἐπιστήμην ὀφθαλ-
 15 μοῦ πολὺν κρείττων ἐστί.

Μάλιστα δ' οἱ νῦν ἄμεινον ἔχοιεν ἂν τι λέγειν 12
 περὶ τῶν κατὰ Βρεττανοὺς καὶ Γερμανοὺς καὶ τοὺς
 περὶ τὸν Ἰστρον τοὺς τε ἐντὸς καὶ τοὺς ἐκτὸς Γέτας τε C.118
 καὶ Τυρεγέτας καὶ Βαστάρνας, ἔτι δὲ τοὺς περὶ τὸν
 20 Καύκασον, οἷον Ἀλβανοὺς καὶ Ἰβηρας. ἀπήγγελλται
 δ' ἡμῖν καὶ ὑπὸ τῶν τὰ Παρθικὰ συγγραψάντων, τῶν
 περὶ Ἀπολλόδωρον τὸν Ἀρτεμιτηνόν, ἃ πολλῶν ἐκεῖ-
 νοι μᾶλλον ἀφώρισαν, τὰ περὶ τὴν Ὑρκανίαν καὶ τὴν
 Βακτριανήν· τῶν τε Ῥωμαίων καὶ εἰς τὴν εὐδαίμονα
 25 Ἀραβίαν ἐμβαλόντων μετὰ στρατιᾶς νεωστί, ἥς ἡγεῖτο
 ἀνὴρ φίλος ἡμῖν καὶ ἐταῖρος Αἴλιος Γάλλος, καὶ τῶν
 ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐμπόρων στόλοις ἤδη πλεόντων
 διὰ τοῦ Νείλου καὶ τοῦ Ἀραβίου κόλπου μέχρι τῆς
 Ἰνδικῆς, πολὺ μᾶλλον καὶ ταῦτα ἔγνωσται τοῖς νῦν ἢ
 30 τοῖς πρὸ ἡμῶν. ὅτε γοῦν Γάλλος ἐπῆρχε τῆς Αἰγύ-
 πτου, συνόντες αὐτῷ καὶ συναναβάντες μέχρι Σύνης
 καὶ τῶν Αἰθιοπικῶν ὄρων ἱστοροῦμεν, ὅτι καὶ ἑκατὸν

καὶ εἴκοσι νῆες πλέοιεν ἐκ Μυδὸς ὄρμον πρὸς τὴν Ἰνδικήν, πρότερον ἐπὶ τῶν Πτολεμαϊκῶν βασιλέων ὀλίγων παντάπασι θαρρούντων πλεῖν καὶ τὸν Ἰνδικὸν ἐμπορεύεσθαι φόρτον.

- 13 Τὰ μὲν οὖν πρῶτα καὶ κυριώτατα καὶ πρὸς ἐπι- 5
στήμην καὶ πρὸς τὰς χρείας τὰς πολιτικὰς ταῦτα, σχῆμα καὶ μέγεθος εἰπεῖν ὥς ἀπλούστατα ἐγχειρεῖν τὸ πῖπτον εἰς τὸν γεωγραφικὸν πλῖνακα, συμπαραδηλοῦντα καὶ τὸ ποῖόν τι καὶ πόστον μέρος τῆς ὅλης γῆς ἐστὶ· τοῦτο μὲν γὰρ οἰκεῖον τῷ γεωγράφῳ, τὸ δὲ καὶ περὶ 10
ὅλης ἀκριβολογεῖσθαι τῆς γῆς καὶ περὶ τοῦ σπονδύλου παντὸς ἧς λέγομεν ζώνης ἄλλης τινὸς ἐπιστήμης ἐστίν, οἶον εἰ περιοικεῖται καὶ κατὰ θάτερον τεταρτημόριον ὁ σπόνδυλος· καὶ γὰρ εἰ οὕτως ἔχει, οὐχ ὑπὸ τούτων γε οἰκεῖται τῶν παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἐκείνην ἄλλην οἶκου- 15
μένην θετέον, ὅπερ ἐστὶ πιθανόν. ἡμῖν δὲ τὰ ἐν αὐτῇ ταύτῃ λεκτέον.

- 14 Ἔστι δὴ τι χλαμυδοειδὲς σχῆμα τῆς γῆς τῆς οἰκου-
μένης, οὗ τὸ μὲν πλάτος ὑπογράφει τὸ μέγιστον ἢ διὰ τοῦ Νείλου γραμμῇ, λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ διὰ 20
τῆς Κινναμομοφόρου παραλλήλου καὶ τῆς τῶν Αἰγυπτίων τῶν φυγάδων νήσου μέχρι τοῦ διὰ τῆς Ἰέρωνος παραλλήλου, τὸ δὲ μῆκος ἢ ταύτῃ πρὸς ὀρθὰς ἀπὸ τῆς ἐσπέρας διὰ στηλῶν καὶ τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ μέχρι τῆς Ῥοδίας καὶ τοῦ Ἰστικοῦ κόλπου, παρὰ τὸν 25
Ταῦρον ἰοῦσα τὸν διεξωκότα τὴν Ἀσίαν καὶ καταστρέφοντα ἐπὶ τὴν ἐφ' αὐτὴν θάλατταν μεταξὺ Ἰνδῶν καὶ τῶν ὑπὲρ τῆς Βακτριανῆς Σκυθῶν. δεῖ δὴ νοῆσαι παραληλόγραμμόν τι, ἐν ᾧ τὸ χλαμυδοειδὲς σχῆμα ἐγγεγραπται οὕτως ὥστε τὸ μῆκος τῷ μήκει ὁμολογεῖν καὶ 30
ἴσον εἶναι τὸ μέγιστον καὶ τὸ πλάτος τῷ πλάτει. τὸ μὲν δὴ χλαμυδοειδὲς σχῆμα οἰκουμένη ἐστὶ· τὸ δὲ πλάτος

ὀρίζεσθαι ἔφαμεν αὐτῆς ταῖς ἐσχάταις παραλλήλοις
 πλευραῖς, ταῖς διοριζούσαις τὸ οἰκήσιμον αὐτῆς καὶ τὸ C.119
 αὐοίκητον ἐφ' ἑκάτερα. αὐται δ' ἦσαν πρὸς ἄρκτοις
 μὲν ἢ διὰ τῆς Ἰέρωνης, πρὸς δὲ τῇ διακεκαυμένη ἢ διὰ
 5 τῆς Κιναμωμοφόρου· αὐται δὲ προσεκβαλλόμεναι
 ἐπὶ τε τὰς ἀνατολάς καὶ ἐπὶ τὰς δύσεις μέχρι τῶν ἀν-
 ταιρόντων μερῶν τῆς οἰκουμένης ποιήσουσί τι παραλ-
 ληλόγραμμον πρὸς τὰς ἐπιξενυγνουσας διὰ τῶν ἄκρων
 αὐτάς. ὅτι μὲν οὖν ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ οἰκουμένη, φα-
 10 νερὸν ἐκ τοῦ μήτε τὸ πλάτος αὐτῆς τὸ μέγιστον ἔξω
 πίπτειν αὐτοῦ μήτε τὸ μῆκος· ὅτι δ' αὐτῆς χλαμυδοει-
 δὲς τὸ σχῆμά ἐστιν, ἐκ τοῦ τὰ ἄκρα μυουρίζειν τὰ τοῦ
 μήκους ἐκατέρωθεν, κλυζόμενα ὑπὸ τῆς θαλάττης, καὶ
 ἀφαιρεῖν τοῦ πλάτους· τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ τῶν περι-
 15 πλευσάντων τὰ τε ἑῷα μέρη καὶ τὰ δυσμικὰ ἐκατέρω-
 θεν. τῆς τε γὰρ Ἰνδικῆς νοτιωτέραν πολὺ τὴν Ταπρο-
 βάνην καλουμένην νῆσον ἀποφαίνουσιν, οἰκουμένην
 ἔτι καὶ ἀνταίρουσαν τῇ τῶν Αἰγυπτίων νήσῳ καὶ τῇ
 τὸ κιννάωμον φερούσῃ γῇ· τὴν γὰρ κραῖσιν τῶν ἀέ-
 20 ρων παραπλησίαν εἶναι· τῆς τε μετὰ τοὺς Ἰνδοὺς Σκυ-
 θίας τῆς ὑστάτης ἀρκτικώτερά ἐστι τὰ κατὰ τὸ στόμα
 τῆς Ἰρκανίας θαλάττης καὶ ἔτι μᾶλλον τὰ κατὰ τὴν
 Ἰέρωνην. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς ἔξω στηλῶν λέγεται·
 δυσμικώτατον μὲν γὰρ σημεῖον τῆς οἰκουμένης τὸ τῶν
 25 Ἰβήρων ἀκρωτήριον ὃ καλοῦσιν ἱερόν· κεῖται δὲ κατὰ
 τὴν γραμμὴν πῶς τὴν διὰ Γαδείρων τε καὶ στηλῶν καὶ
 τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ τῆς Ῥοδίας. συμφωνεῖν
 γὰρ καὶ τὰ ὠροσκοπεῖα καὶ τοὺς ἀνέμους φασὶ τοὺς
 ἐκατέρωσε φοροὺς καὶ τὰ μήκη τῶν μεγίστων ἡμερῶν
 30 τε καὶ νυκτῶν· ἔστι γὰρ τετταρεσκαίδεκα ὥρῶν ἰσημε-
 ρινῶν [καὶ ἡμίσεως ἢ μεγίστη τῶν ἡμερῶν] τε καὶ νυ-
 κτῶν. ἐν τε τῇ παραλίᾳ τῇ κατὰ Γάδειρα καὶ *Ἰβηράς

ποτε ὁράσθαι. Ποσειδώνιος δ' ἐκ τινος ὑψηλῆς οἰκίας ἐν πόλει διεχούσῃ τῶν τόπων τούτων ὅσον τετρακοσίους σταδίους φησὶν ἰδεῖν ἀστέρα, ὃν τεκμαίρεσθαι τὸν Κάνωβον αὐτὸν ἐκ τοῦ τε μικρὸν ἐκ τῆς Ἰβηρίας προελθόντας ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν ὁμολογεῖν ἀφορᾶν 5 αὐτὸν καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἐν Κνίδῳ· τὴν γὰρ Εὐδόξου σκοπὴν οὐ πολὺ τῶν οἰκήσεων ὑψηλοτέραν εἶναι, λέγεσθαι δ' ὅτι ἐντεῦθεν ἐκεῖνος ἀφεώρα τὸν Κάνωβον ἀστέρα, εἶναι δ' ἐπὶ τοῦ Ῥοδιακοῦ κλίματος τὴν Κνίδον, ἐφ' οὗ καὶ τὰ Γάδειρα καὶ ἡ ταύτη πα- 10 ραλία.

15 Ἐντεῦθεν δὲ πρὸς μὲν τὰ νότια μέρη πλέουσιν ἡ Λιβύη κεῖται· ταύτης δὲ τὰ δυσμικώτατα μικρῷ τῶν Γαδείρων πρόκειται μᾶλλον, εἴτ' ἄκραν ποιήσαντα C.120 στενὴν ἀναχωρεῖ πρὸς ἕω καὶ νότον, καὶ πλατύνεται 15 κατ' ὀλίγον ἕως ἂν τοῖς ἐσπερίοις Αἰθίοψι συνάψῃ. οὗτοι δ' ὑπόκεινται τῶν περὶ Καρχηδόνα τόπων ὕστατοι, συνάπτοντες τῇ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου γραμμῇ. εἰς δὲ τὰναντία πλέουσιν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου μέχρι τῶν Ἀρτάβρων καλουμένων ὁ πλοῦς ἐστὶ 20 πρὸς ἄρκτον ἐν δεξιᾷ ἔχουσι τὴν Λυσιτανίαν· εἰδ' ὁ λοιπὸς πρὸς ἕω πᾶς ἀμβλεῖαν γωνίαν ποιῶν μέχρι τῶν τῆς Πυρήνης ἄκρων τῶν τελευτώντων εἰς τὸν ὠκεανόν. τούτοις δὲ τὰ ἐσπέρια τῆς Βρεττανικῆς ἀντίκειται πρὸς ἄρκτον, ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς Ἀρτάβροις ἀντίκειν- 25 ται πρὸς ἄρκτον αἱ Καττιτερίδες καλούμεναι νῆσοι πελάγαι κατὰ τὸ Βρεττανικόν πως κλίμα ἰδρυμέναι· ὥστε δῆλον ἐφ' ὅσον συνάγεται τὰ ἄκρα τῆς οἰκουμένης κατὰ μῆκος ὑπὸ τοῦ περικεχυμένου πελάγους εἰς στενόν. 30

16 Τοιούτου δὲ ὄντος τοῦ καθόλου σχήματος, χρησίμον φαίνεται δύο λαβεῖν εὐθείας, αἱ τέμνουσαι πρὸς

ὀρθὰς ἀλλήλας, ἡ μὲν διὰ τοῦ μήκους ἥξει τοῦ μεγί-
 στου παντὸς ἡ δὲ διὰ τοῦ πλάτους, καὶ ἡ μὲν τῶν πα-
 ραλλήλων ἔσται μία ἡ δὲ τῶν μεσημβρινῶν· ἔπειτα
 ταύταις παραλλήλους ἐπινοοῦντας ἐφ' ἐκάτερα δια-
 5 ρεῖν κατὰ ταύτας τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν, ἥ χρῶ-
 μενοι τυγχάνομεν. καὶ γὰρ τὸ σχῆμα μᾶλλον ἂν κατα-
 φανὲς γένοιτο ὅποιον εἰρήκαμεν, κατὰ τὸ μέγεθος
 τῶν γραμμῶν ἄλλα καὶ ἄλλα μέτρα ἔχουσιν τῶν τε
 τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους, καὶ τὰ κλίματα ἀποδη-
 10 λωθήσεται βέλτιον τά τε ἑωθινὰ καὶ τὰ ἐσπέρια, ὥς δ'
 αὐτῶς τὰ νότια καὶ τὰ βόρεια. ἐπεὶ δὲ διὰ γνωρίμων
 τόπων λαμβάνεσθαι δεῖ τὰς εὐθείας ταύτας, αἱ μὲν
 ἐλήφθησαν ἤδη, λέγω δὲ τὰς μέσας δύο τήν τε τοῦ
 μήκους καὶ τοῦ πλάτους, τὰς λεχθείσας πρότερον, αἱ
 15 δ' ἄλλαι ῥαδίως γνωρίζονται ἂν διὰ τούτων· τρόπον
 γὰρ τινα στοιχείοις χρῶμενοι τούτοις τὰ παράλληλα
 μέρη στοχαζόμεθα καὶ τὰς ἄλλας σχέσεις τῶν οἰκήσεων
 τὰς τ' ἐπὶ γῆς καὶ πρὸς τὰ οὐράνια.

Πλεῖστον δ' ἡ θάλαττα γεωγραφεῖ καὶ σχηματίζει 17
 20 τὴν γῆν, κόλπους ἀπερραζομένη καὶ πελάγη καὶ πορθ-
 μούς, ὁμοίως δὲ ἰσθμούς καὶ χειρρονήσους καὶ ἄκρας·
 προσλαμβάνουσι δὲ ταύτῃ καὶ οἱ ποταμοὶ καὶ τὰ ὄρη.
 διὰ γὰρ τῶν τοιούτων ἡπειροὶ τε καὶ ἔθνη καὶ πόλεις
 θέσεις εὐφυεῖς ἐνενόηθησαν καὶ τᾶλλα ποικίλματα,
 25 ὅσων μεστός ἐστιν ὁ χωρογραφικὸς πίναξ. ἐν δὲ τού-
 τοις καὶ τὸ τῶν νήσων πληθὸς ἐστὶ κατεσπαρμένον ἐν
 τε τοῖς πελάγεσι καὶ κατὰ τὴν παραλίαν πᾶσαν. ἄλλων
 δ' ἄλλας ἀρετάς τε καὶ κακίας καὶ τὰς ἀπ' αὐτῶν χρείας
 ἐπιδεικνυμένων ἢ δυσχρηστίας, τὰς μὲν φύσει τὰς δὲ C. 121
 30 ἐκ κατασκευῆς, τὰς φύσει δεῖ λέγειν· διαμένουσι γάρ,

αἱ δ' ἐπίθετοι δέχονται μεταβολάς. καὶ τούτων δὲ τὰς πλείω χρόνον συμμένειν δυναμένας ἐμφανιστέον, . . . μὴ πολὺ μὲν, ἄλλως δ' ἐπιφάνειαν ἐχούσας τινὰ καὶ δόξαν, ἢ πρὸς τὸν ὕστερον χρόνον παραμένουσα τρό- 5 πον τινὰ συμφυῇ τοῖς τόποις ποιεῖ καὶ μηκέτι οὕσαν κα- 5 τασκευήν, ὥστε δῆλον ὅτι δεῖ καὶ τούτων μεμνησθαι. περὶ πολλῶν γάρ ἐστι πόλεων τοῦτ' εἰπεῖν, ὅπερ εἶπε Δημοσθένης ἐπὶ τῶν περὶ Ὀλυμπον, ἃς οὕτως ἤφανί- σθαι φησὶν ὥστε μηδ' εἰ πώποτε ᾠκίσθησαν γινῶναι ἄν τινα ἐπελθόντα. ἀλλ' ὅμως καὶ εἰς τούτους τοὺς τόπους 10 καὶ εἰς ἄλλους ἀφικνουῦνται ἄσμενοι, τὰ γ' ἔχνη ποθοῦν- τες ἰδεῖν τῶν οὕτω διωνομασμένων ἔργων, καθάπερ καὶ τοὺς τάφους τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν. οὕτω δὲ καὶ νομίμων καὶ πολιτειῶν μεμνήμεθα τῶν μηκέτι οὕσων, ἐνταῦθα καὶ τῆς ὠφελείας προκαλουμένης τὸν αὐτὸν 15 τρόπον ὄνπερ καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων· ἢ γὰρ ζήλου χά- ριν ἢ ἀποτροπῆς τῶν τοιούτων.

- 18 Λέγομεν δ' ἀναλαβόντες ἀπὸ τῆς πρώτης ὑποτυ- πώσεως ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένη γῆ περὶ ὅρουτος οὕσα δέχεται κόλπους εἰς ἑαυτὴν ἀπὸ τῆς ἕξω θαλάτ- 20 τῃς κατὰ τὸν ὠκεανὸν πολλοὺς, μεγίστους δὲ τέτταρας· ὧν ὁ μὲν βόρειος Κασπία καλεῖται θάλαττα (οἱ δ' Ὑρ- κανίαν προσαγορεύουσιν), ὁ δὲ Περσικὸς καὶ Ἀράβιος ἀπὸ τῆς νοτίας ἀναχέονται θαλάττης, ὁ μὲν τῆς Κασπίας κατ' ἀντικρὺ μάλιστα ὁ δὲ τῆς Ποντικῆς, τὸν δὲ τέ- 25 ταρτον, ὅσπερ πολὺ τούτους ὑπερβέβληται κατὰ τὸ μέγεθος, ἡ ἐντὸς καὶ καθ' ἡμᾶς λεγομένη θάλαττα ἀπεργάζεται, τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας λαμβά- νουσα καὶ τοῦ κατὰ τὰς Ἡρακλείους στήλας πορθμοῦ, μηχανομένη δ' εἰς τὸ πρὸς ἕω μέρος ἐν ἄλλῳ [καὶ ἄλλῳ] 30 πλάτει, μετὰ δὲ ταῦτα σχιζομένη καὶ τελευτῶσα εἰς δύο κόλπους πελαγίους, τὸν μὲν ἐν ἀριστερᾷ, ὄνπερ

Εὕξεινον πόντον προσαγορεύομεν, τὸν δ' ἕτερον τὸν
 συγκείμενον ἐκ τε τοῦ Αἰγυπτίου πελάγους καὶ τοῦ
 Παμφυλίου καὶ τοῦ Ἰσδικοῦ. ἅπαντες δ' οἱ λεχθέντες
 κόλποι ἀπὸ τῆς ἕξω θαλάττης στενὸν ἔχουσι τὸν εἰς-
 5 πλουν, μᾶλλον μὲν ὅ τε Ἀράβιος καὶ ὁ κατὰ στήλας,
 ἥττον δ' οἱ λοιποί. ἡ δὲ περικλείουσα αὐτοὺς γῆ τριχῇ
 νενέμηται, καθάπερ εἴρηται. ἡ μὲν οὖν Εὐρώπη πο-
 λυσχημονεστάτη πασῶν ἐστίν, ἡ δὲ Αἰβύη τάναντία
 πέπονθεν, ἡ δὲ Ἀσία μέσην πῶς ἀμφοῖν ἔχει τὴν διά- C.122
 10 θεσιν. ἅπασαι δ' ἐκ τῆς ἐντὸς παραλίας ἔχουσι τὴν αἰ-
 τίαν τοῦ τε πολυσχήμενος καὶ τοῦ μή, ἡ δ' ἐκτὸς πλὴν
 τῶν λεχθέντων κόλπων ἀπλῇ καὶ χλαμυδοειδῆς ἐστίν,
 ὥς εἶπον, τὰς δ' ἄλλας ἐν μικρῷ διαφορὰς ἑατέον· οὐ-
 δὲν γὰρ ἐν τοῖς μεγάλοις τὸ μικρόν. ἔτι δ' ἐπεὶ κατὰ
 15 τὴν γεωγραφικὴν ἱστορίαν οὐ σχήματα μόνον ζητοῦ-
 μεν καὶ μερέθῃ τόπων, ἀλλὰ καὶ σχέσεις πρὸς ἄλληλα
 αὐτῶν, ὥσπερ ἔφαμεν, καὶ ἐνταῦθα τὸ ποικίλον ἡ ἐν-
 τὸς παραλία παρέχεται μᾶλλον ἢ ἡ ἐκτός. πολὺ δ' ἐστὶ
 καὶ τὸ γινώριμον καὶ τὸ εὐκράτον καὶ τὸ πόλεσι καὶ
 20 ἔθνεσιν εὐνομουμένοις συνοικούμενον μᾶλλον ἐν-
 ταῦθα ἢ ἐκεῖ. ποθοῦμεν δὲ εἰδέναι ταῦτα, ἐν οἷς πλεί-
 ους παραδίδονται πράξεις καὶ πολιτεῖαι καὶ τέχναι καὶ
 τὰλλα ὅσα εἰς φρόνησιν συνεργεῖ, αἵ τε χρεῖαι συνά-
 γουσιν ἡμᾶς πρὸς ἐκεῖνα ὧν ἐν ἐφικτῷ αἱ ἐπιπλοκαὶ
 25 καὶ κοινωνίαι· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα οἰκεῖται, μᾶλλον δ'
 οἰκεῖται καλῶς. πρὸς ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα, ὥς ἔφην,
 ἡ παρ' ἡμῖν θάλαττα πλεονέκτημα ἔχει μέγα· καὶ δὴ
 καὶ ἐνθεν ἀρκτέον τῆς περιηγήσεως.

Εἴρηται δὲ ὅτι ἀρχὴ τοῦδε τοῦ κόλπου ἐστὶν ὁ 19
 30 κατὰ τὰς στήλας πορθμός· τὸ δὲ στενωτάτον τούτου
 περὶ ἑβδομήκοντα σταδίους λέγεται· παραπλεύσαντι
 δὲ τὸν στενωπὸν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι σταδίων ὄντα διά-

στασιν λαμβάνουσιν αἱ ἡόνες ἀθρόαν, ἥ δ' ἐν ἀριστερᾷ
 μάλλον· εἰτ' ὄψις μεγάλου φαίνεται πελάγους. ὀρίζεται
 δ' ἐκ μὲν τοῦ δεξιοῦ πλευροῦ τῇ Λιβυκῇ παραλίᾳ μέχρι
 Καρχηδόνης, ἐκ δὲ θατέρου τῇ τε Ἰβηρικῇ καὶ τῇ Κελ-
 τικῇ κατὰ Νάρβωνα καὶ Μασσαλίαν, καὶ μετὰ ταῦτα τῇ 5
 Αἰγυστικῇ, τελευταίᾳ δὲ τῇ Ἰταλικῇ μέχρι τοῦ Σικελικοῦ
 πορθμοῦ. τὸ δ' ἑῶν τοῦ πελάγους πλευρὸν ἡ Σικε-
 λία ἐστὶ καὶ οἱ ἐκατέρωθεν αὐτῆς πορθμοί, ὁ μὲν πρὸς
 τῇ Ἰταλίᾳ ἐπταστάδιος, ὁ δὲ πρὸς τῇ Καρχηδόνι χιλίων
 καὶ πεντακοσίων σταδίων. ἡ δ' ἀπὸ τῶν στηλῶν ἐπὶ 10
 τὸ ἐπταστάδιον γραμμὴ μέρος μὲν ἐστὶ τῆς ἐπὶ Ῥόδον
 καὶ τὸν Ταῦρον, μέσον δὲ πῶς τέμνει τὸ λεχθὲν πέλα-
 γος· λέγεται δὲ σταδίων μυρίων καὶ δισχιλίων· τοῦτο
 μὲν δὴ τὸ μῆκος τοῦ πελάγους, πλάτος δὲ τὸ μέγιστον
 ὅσον πεντακισχιλίων σταδίων τὸ ἀπὸ τοῦ Γαλατικοῦ 15
 κόλπου μεταξὺ Μασσαλίας καὶ Νάρβωνος ἐπὶ τὴν κατ'
 ἀντικρὺ Λιβύην. καλοῦσι δὲ τὸ πρὸς τῇ Λιβύῃ πᾶν μέ-
 ρος τῆς θαλάττης ταύτης Λιβυκὸν πέλαγος, τὸ δὲ πρὸς
 τῇ κατ' ἀντικρὺ γῇ τὸ μὲν Ἰβηρικὸν τὸ δὲ Αἰγυστικὸν
 τὸ δὲ Σαρδόνιον, τελευταῖον δὲ μέχρι τῆς Σικελίας τὸ 20
 Τυρρηνικόν. νῆσοι δ' εἰσὶν ἐν μὲν τῇ παραλίᾳ τῇ κατὰ
 τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος μέχρι τῆς Αἰγυστικῆς συχναί,
 C. 123 μέγισται δὲ Σαρδῶ καὶ Κύρνος, μετὰ γε τὴν Σικελίαν·
 αὕτη δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐστὶ μέγιστη τῶν καθ' ἡμᾶς καὶ
 ἀρίστη. πολὺ δὲ τούτων λειπόμεναι πελάγαι μὲν Παν- 25
 δατερία τε καὶ Ποντία, πρόσγειοι δὲ Αἰθαλία τε καὶ Πλα-
 νασία καὶ Πιθηκοῦσσα καὶ Προχύτη καὶ Καπρίαί καὶ
 Λευκωσία καὶ ἄλλαι τοιαῦται. ἐπὶ θάτερα δὲ τῆς Αἰ-
 γυστικῆς αἱ πρὸ τῆς λοιπῆς ἡόνος μέχρι στηλῶν οὐ
 πολλαί, ὧν εἰσὶν ἡ τε Γυμνησία καὶ Ἐβυσος· οὐ πολ- 30
 λαὶ δ' οὐδ' αἱ πρὸ τῆς Λιβύης καὶ τῆς Σικελίας, ὧν εἰσι

Κόσσουρά τε καὶ Αἰγίμουρος καὶ αἱ Λιπαραίων νῆσοι,
 ὥς Αἰόλου τινὲς προσαγορεύουσι.

Μετὰ δὲ τὴν Σικελίαν καὶ τοὺς ἐκατέρωθεν πορθ- 20
 μους ἄλλα πελάγη συνάπτει, τό τε πρὸ τῶν Σύρ-
 5 τεων καὶ τῆς Κυρηναίας καὶ αὐταὶ αἱ Σύρταις καὶ τὸ
 Αὐσόιον μὲν πάλαι νῦν δὲ καλούμενον Σικελικόν,
 σύρρουν ἐκείνῳ καὶ συνεχές. τὸ μὲν οὖν πρὸ τῶν Σύρ-
 τεων καὶ τῆς Κυρηναίας καλεῖται Λιβυκόν, τελευτᾷ
 δ' εἰς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος. τῶν δὲ Σύρτεων ἡ μὲν
 10 ἐλάττων ἐστὶν ὅσον χιλίων καὶ ἑξακοσίων σταδίων τὴν
 περίμετρον· πρόκεινται δ' ἐφ' ἑκάτερα τοῦ στόματος
 νῆσοι Μῆνιγξ τε καὶ Κέρκινα· τῆς δὲ μεγάλης Σύρ-
 τεώς φησιν Ἑρατοσθένης τὸν κύκλον εἶναι πεντακισ-
 χιλίων, τὸ δὲ βάθος χιλίων ὀκτακοσίων ἀφ' Ἑσπερί-
 15 δων εἰς Αὐτόμαλα καὶ τὸ τῆς Κυρηναίας μεθόριον
 πρὸς τὴν ἄλλην τὴν ταύτη Λιβύην· ἄλλοι δὲ τὸν περί-
 πλουν τετρακισχιλίων σταδίων εἶπον, τὸ δὲ βάθος χι-
 λίων πεντακοσίων, ὅσον καὶ τὸ πλάτος τοῦ στόματος.
 τὸ δὲ Σικελικὸν πέλαγος πρὸ τῆς Σικελίας ἐστὶ καὶ τῆς
 20 Ἰταλίας ἐπὶ τὸ πρὸς ἑω μέρος καὶ ἔτι τοῦ μεταξὺ πόρου
 τῆς τε Ῥηγίνης μέχρι Λοκρῶν, καὶ τῆς Μεσσηνίας μέ-
 χρι Συρακουσσῶν καὶ Παχύνου. αὖξεται δ' ἐπὶ μὲν τὸ
 πρὸς ἑω μέρος μέχρι τῶν ἄκρων τῆς Κρήτης, καὶ τὴν
 Πελοπόννησον δὲ περικλύζει τὴν πλείστην, καὶ πληροῖ
 25 τὸν Κορινθιακὸν καλούμενον κόλπον· πρὸς ἄρκτους
 δὲ ἐπὶ τε ἄκραν Ἰαπυγίαν καὶ τὸ στόμα τοῦ Ἰονίου
 κόλπου καὶ τῆς Ἠπείρου τὰ νότια μέρη μέχρι τοῦ Ἀμ-
 βρακικοῦ κόλπου καὶ τῆς συνεχοῦς παραλίας τῆς ποι-
 ούσης τὸν Κορινθιακὸν κόλπον πρὸς τὴν Πελοπόννη-
 30 σον. ὁ δ' Ἰόνιος κόλπος μέρος ἐστὶ τοῦ νῦν Ἀδρίου
 λεγομένου· τούτου δὲ τὴν μὲν ἐν δεξιᾷ πλευρὰν ἡ Ἰλ-
 λυρίς ποιεῖ, τὴν δ' εὐώνυμον ἡ Ἰταλία μέχρι τοῦ μυχοῦ

- τοῦ κατὰ Ἀκυληίαν. ἔστι δὲ πρὸς ἄρκτον ἅμα καὶ πρὸς τὴν ἐσπέραν ἀνέχων στενὸς καὶ μακρός, μῆκος μὲν ὅσον ἑξακισχιλίων σταδίων, πλάτος δὲ τὸ μέγιστον διακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις. νῆσοι δὲ εἰσιν ἐνταῦθα συχναὶ μὲν αἱ πρὸ τῆς Ἰλλυρίδος, αἵ τε Ἀψυριτίδες καὶ Κυρικτικὴ καὶ 5
- C.124 Λιβυρινίδες, ἔτι δ' Ἴσσα καὶ Τραγούριον καὶ ἡ Μέλαινα Κόρκυρα καὶ Φάρος, πρὸ τῆς Ἰταλίας δὲ αἱ Διομήδαιοι. τοῦ Σικελικοῦ δὲ τὸ ἐπὶ Κρήτην ἀπὸ Παχύνου τετρακισχιλίων καὶ πεντακοσίων σταδίων φασί· τοσοῦτον δὲ καὶ τὸ ἐπὶ Ταΐναρον τῆς Λακωνικῆς· τὸ δὲ ἀπὸ 10 ἄκρας Ἰαπυγίας ἐπὶ τὸν μυχὸν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου τῶν μὲν τρισχιλίων ἔστιν ἔλαττον, τὸ δ' ἀπὸ Ἰαπυγίας εἰς τὴν Λιβύην πλεόν τῶν τετρακισχιλίων ἔστί. νῆσοι δ' εἰσιν ἐνταῦθα ἡ τε Κόρκυρα καὶ Σύβοτα πρὸ τῆς Ἡπειρώτιδος, καὶ ἐφεξῆς πρὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλ- 15 που Κεφαλληνία καὶ Ἰθάκη καὶ Ζάκυνθος καὶ Ἐχινάδες.
- 21 Τῷ δὲ Σικελικῷ συνάπτει τὸ Κρητικὸν πέλαγος καὶ τὸ Σαρωνικὸν καὶ τὸ Μυρτώον, ὃ μεταξὺ τῆς Κρήτης ἔστί καὶ τῆς Ἀργείας καὶ τῆς Ἀττικῆς, πλάτος ἔχον 20 τὸ μέγιστον τὸ ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς ὅσον χιλίων καὶ διακοσίων σταδίων, μῆκος δ' ἔλαττον ἢ διπλάσιον. ἐν τούτῳ δὲ νῆσοι Κύθηρά τε καὶ Καλανρία καὶ αἱ περὶ Αἶγιναν καὶ Σαλαμίνα καὶ τῶν Κυκλάδων τινές. τὸ δὲ συνεχές τὸ Αἰγαῖόν ἐστιν ἥδη σὺν τῷ Μέλανι κόλπῳ καὶ τῷ 25 Ἑλλησπόντῳ, καὶ τὸ Ἰκάριον καὶ Καρπάδιον μέχρι τῆς Ρόδου καὶ Κρήτης καὶ τῶν πρώτων μερῶν τῆς Ἀσίας αἵ τε Κυκλάδες νῆσοι εἰσὶ καὶ αἱ Σποράδες καὶ αἱ προκείμεναι τῆς Καρίας καὶ Ἰωνίας καὶ Αἰολίδος μέχρι τῆς Τρωάδος, λέγω δὲ Κῶ καὶ Σάμον καὶ Χίον 30

καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον· ὥς δ' αὐτως αἱ προκείμεναι
 τῆς Ἑλλάδος μέχρι τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς ὁμόρου
 Θράκης Εὐβοιά τε καὶ Σκῦρος καὶ Πεπάρηθος καὶ Αἴ-
 μνος καὶ Θάσος καὶ Ἰμβρος καὶ Σαμοθράκη καὶ ἄλλαι
 5 πλείους, περὶ ὧν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα δηλώσομεν. ἔστι
 δὲ τὸ μῆκος τῆς θαλάττης ταύτης περὶ τετρακισχιλίους
 ἢ μικρῶ πλείους, τὸ δὲ πλάτος περὶ δισχιλίους. περιέ-
 χεται δὲ ὑπὸ τῶν λεχθέντων μερῶν τῆς Ἀσίας καὶ τῆς
 ἀπὸ Σουνίου μέχρι Θερμαίου κόλπου πρὸς ἄρκτον
 10 ἐχούσης τὸν πλοῦν παραλίας καὶ τῶν Μακεδονικῶν
 κόλπων μέχρι τῆς Θρακίας χειρρονήσου.

Κατὰ δὲ ταύτην ἔστι τὸ ἑπταστάδιον τὸ κατὰ Ση- 22
 στὸν καὶ Ἀβυδον, δι' οὗ τὸ Αἰγαῖον καὶ ὁ Ἑλλήσπον-
 τος ἐκδίδωσι πρὸς ἄρκτον εἰς ἄλλο πέλαγος, ὃ καλοῦσι
 15 Προποντίδα, καὶ κεῖνο εἰς ἄλλο τὸν Εὐξείνιον προσα-
 γορευόμενον πόντον. ἔστι δὲ διθάλαττος τρόπον τινὰ
 οὗτος· κατὰ μέσον γὰρ πως ἄκραι δύο προπίπτουσιν,
 ἡ μὲν ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν βορείων μερῶν ἡ δ' ἐκ
 τῆς Ἀσίας ἐναντία ταύτῃ, συνάγουσαι τὸν μεταξὺ τό-
 20 ρον καὶ ποιοῦσαι δύο πελάγη μεγάλα· τὸ μὲν οὖν τῆς
 Εὐρώπης ἀκρωτήριον καλεῖται Κριοῦ μέτωπον τὸ δὲ
 τῆς Ἀσίας Κάραμβις, διέχοντα ἀλλήλων περὶ χιλίους C.125
 σταδίους καὶ πεντακοσίους. τὸ μὲν οὖν πρὸς ἐσπέραν
 πέλαγος μῆκός ἐστιν ἀπὸ Βυξαντίου μέχρι τῶν ἐκβο-
 25 λῶν τοῦ Βορυσθένου σταδίων τρισχιλίων ὀκτακοσίων,
 πλάτος δὲ δισχιλίων· ἐν τούτῳ δ' ἡ Λευκὴ νῆσός ἐστι·
 τὸ δ' ἐϋόν ἐστι παράμηνες εἰς στενὸν τελευτῶν μυχὸν
 τὸν κατὰ Διοσκουριάδα ἐπὶ πεντακισχιλίους ἢ μικρῶ
 πλείους σταδίους, τὸ δὲ πλάτος περὶ τρισχιλίους· ἡ δὲ
 30 περίμετρος τοῦ σύμπαντος πελάγους ἐστὶ δισφυρίων
 πον καὶ πεντακισχιλίων σταδίων. εἰκάξουσι δὲ τινες
 τὸ σχῆμα τῆς περιμέτρου ταύτης ἐντεταμένῳ Σκυθικῷ

τόξω, τὴν μὲν νευρὰν ἑξομοιοῦντες τοῖς δεξιοῖς κα-
λουμένοις μέρεσι τοῦ Πόντου (ταῦτα δ' ἐστὶν ὁ παρά-
πλους ὁ ἀπὸ τοῦ στόματος μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ κατὰ
Διοσκουριάδα· πλήν γὰρ τῆς Καράμβιος ἢ γε ἄλλη
πᾶσα ἡὼν μικρὰς ἔχει εἰσοχὰς τε καὶ ἑξοχὰς ὥστ' εὐ- 5
θεία εἰκέναι), τὴν δὲ λοιπὴν τῷ κέρατι τοῦ τόξου δι-
τὴν ἔχοντι τὴν ἐπιστροφὴν, τὴν μὲν ἄνω περιφερε-
στέραν τὴν δὲ κάτω εὐθυτέραν· οὕτω δὲ καὶ κείνην
ἀπεργάζεσθαι δύο κόλπους, ὧν ὁ ἐσπέριος πολὺ θατέ-
ρου περιφερέστερός ἐστιν.

10

23 Ὑπέρκειται δὲ τοῦ ἑωθινοῦ κόλπου πρὸς ἄρκτον
ἡ Μαιῶτις λίμνη τὴν περίμετρον ἔχουσα ἐνακισχι-
λίων σταδίων ἢ καὶ μικρῷ πλεόνων· ἐκδίδωσι δ' αὕτη
μὲν εἰς Πόντον κατὰ τὸν Κιμμερικὸν καλούμενον Βόσ-
πορον, οὗτος δὲ κατὰ τὸν Θράκιον εἰς τὴν Προπον- 15
τίδα· τὸ γὰρ Βυζαντιακὸν στόμα οὕτω καλοῦσι Θρά-
κιον Βόσπορον, ὃ τετραστάδιόν ἐστιν. ἡ δὲ Προποντὶς
χιλίων καὶ πεντακοσίων λέγεται τὸ μῆκος σταδίων τὸ
ἀπὸ τῆς Τρωάδος ἐπὶ τὸ Βυζάντιον· πάρισον δὲ πῶς
ἐστὶ καὶ τὸ πλάτος. ἐνταῦθα δ' ἡ τῶν Κυζικηνῶν ἰδρυ- 20
ται νῆσος καὶ τὰ περὶ αὐτὴν νησία.

24 Τοιαύτη μὲν ἡ πρὸς ἄρκτον τοῦ Αἰγαίου πελά-
γους ἀνάχυσις καὶ τοσαύτη, πάλιν δ' ἀπὸ τῆς Ῥοδίας
ἡ τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος ποιοῦσα καὶ τὸ Παμφύλιον
καὶ τὸ Ἰστικὸν ἐπὶ μὲν τὴν ἑῶ καὶ τῆς Κιλικίας κατὰ 25
Ἰσδὸν ἐκτείνεται μέχρι καὶ πεντακισχιλίων σταδίων
παρὰ τε Λυκίαν καὶ Παμφυλίαν καὶ τὴν Κιλικίων πα-
ραλίαν πᾶσαν. ἐντεῦθεν δὲ Συρία τε καὶ Φοινίκη καὶ
Αἴγυπτος ἐγκυκλοῖ πρὸς νότον τὴν θάλατταν καὶ πρὸς
δύσιν ἕως Ἀλεξανδρείας. ἐν δὲ τῷ Ἰστικῷ κόλῳ καὶ 30
τῷ Παμφυλίῳ κεῖσθαι συμβαίνει τὴν Κύπρον, συνά-
πτουσιν τῷ Αἰγυπτίῳ πελάγει. ἐστὶ δ' ἀπὸ Ῥόδου

διάγραμμα εἰς Ἀλεξάνδρειαν βορέα τετρακισχιλίων που
 σταδίων, ὁ δὲ περίπλους διπλάσιος. ὁ δ' Ἐρατοσθένης
 ταύτην μὲν τῶν ναυτικῶν εἶναι φησι τὴν ὑπόληψιν
 περὶ τοῦ διαγράματος τοῦ πελάγους, τῶν μὲν οὕτω λε-
 5 γόντων, τῶν δὲ καὶ πεντακισχιλίουσιν οὐκ ὁκνοῦντων
 εἰπεῖν, αὐτὸς δὲ διὰ τῶν σκιοθηρικῶν γνωμόνων ἀνευ- C.126
 ρεῖν τρισχιλίους ἑπτακοσίους πεντήκοντα. τούτου δὴ
 τοῦ πελάγους τὸ πρὸς τῇ Κιλικίᾳ καὶ Παμφυλίᾳ καὶ
 τοῦ Ποντικοῦ τὰ καλούμενα δεξιὰ μέρη καὶ ἡ Προπον-
 10 τίς καὶ ἡ ἑφεξῆς παραλία μέχρι Παμφυλίας ποιεῖ τινα
 χερρόνησον μεγάλην καὶ μέγαν ταύτης ἰσθμόν, τὸν
 ἀπὸ τῆς πρὸς Ταρσῶ θαλάττης ἐπὶ πόλιν Ἀμισόν καὶ
 τὸ τῶν Ἀμαζόνων πεδίου τὴν Θεμίσκυραν. ἡ γὰρ ἐν-
 τὸς τῆς γραμμῆς ταύτης χώρα μέχρι Καρίας καὶ Ἰωνίας
 15 καὶ τῶν ἐντὸς Ἄλλος νεμομένων ἔθνων περίκλυτος
 ἅπασά ἐστιν ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου καὶ τῶν ἑκατέρωθεν λε-
 χθέντων τῆς θαλάττης μερῶν· καὶ δὴ καὶ καλοῦμεν
 Ἀσίαν ταύτην ἰδίως καὶ ὁμωνύμως τῇ ὅλῃ.

Συλλήβδην δ' εἰπεῖν, τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης 25
 20 νοτιώτατον μὲν ἐστὶ σημεῖον ὁ τῆς μεγάλης Σύρτεως
 μυχός, καὶ μετὰ τοῦτον ἡ κατ' Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρεια
 καὶ τοῦ Νείλου προχοαί, βορειότατον δὲ τὸ τοῦ Βορυσ-
 σθένους [στόμα]· εἰ δὲ καὶ τὴν Μαιῶτιν προστιθείη
 τῷ πελάγει τις (καὶ γὰρ ἐστὶν ὥς ἂν μέρος), τὸ τοῦ
 25 Τανάιδος· δυσμικώτατον δὲ ὁ κατὰ τὰς στήλας πορθ-
 μός, ἑωθινώτατον δ' ὁ λεχθεὶς μυχός κατὰ Διοσκου-
 ριάδα· Ἐρατοσθένης δ' οὐκ εὖ τὸν Ἰστικὸν κόλπον
 φησὶν. ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ ἴδρυνται
 ἐφ' οὗπερ ἢ τε Ἀμισὸς καὶ Θεμίσκυρα· εἰ δὲ βούλει,
 30 πρόσλαβε καὶ τὴν Σιδήνην μέχρι Φαρνακειάς. ἀπὸ
 δὲ τούτων τῶν μερῶν πρὸς ἑω πλοῦς ἐστὶ πλειόνων ἢ
 τρισχιλίων σταδίων εἰς Διοσκουριάδα, ὥς ἔσται μᾶλ-

λον ἐκ τῆς ἐν μέρει περιοδείας φανερόν. ἡ μὲν δὴ καθ' ἡμᾶς θάλαττα τοιαύτη τις.

- 26 Ὑπογραπτέον δὲ καὶ τὰς περιεχούσας αὐτὴν γᾶς, ἀρχὴν λαβοῦσιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν μερῶν ἀφ' ὧν περ καὶ τὴν θάλατταν ὑπεγράψαμεν. εἰσπλέουσι τοίνυν τὸν 5 κατὰ στήλας πορθμὸν ἐν δεξιᾷ μὲν ἐστὶν ἡ Λιβύη μέχρι τῆς τοῦ Νείλου ῥύσεως, ἐν ἀριστερᾷ δὲ ἀντίπορθμος ἡ Εὐρώπη μέχρι τοῦ Ταναΐδος· τελευτῶσι δ' ἀμφοτέραι περὶ τὴν Ἀσίαν. ἀρχτέον δ' ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, ὅτι πολυσχήμεων τε καὶ πρὸς ἀρετὴν ἀνδρῶν εὐφρεσιτάτη 10 καὶ πολιτειῶν καὶ ταῖς ἄλλαις πλείστον μεταδεδωκυῖα τῶν οἰκείων ἀγαθῶν, ἐπειδὴ σύμπασα οἰκῆσίμος ἐστὶ πλὴν ὀλίγης τῆς διὰ ψυχῆς ἀοικήτου. αὕτη δ' ὁμορεῖ τοῖς Ἀμαξοίοις τοῖς περὶ τὸν Τάναϊν καὶ τὴν Μαιῶτιν καὶ τὸν Βορυσθένη. τῆς δ' οἰκισίμου τὸ μὲν δυσχεῖ- 15 μερον καὶ τὸ ὀρεινὸν μοχθηρῶς οἰκεῖται τῇ φύσει, ἐπιμελητὰς δὲ λαβόντα ἀγαθοὺς καὶ τὰ φανύλως οἰκούμενα καὶ ληστρικῶς ἡμεροῦνται, καθάπερ οἱ Ἕλληνες
- C.127 ὄρη καὶ πέτρας κατέχοντες ὥκουν καλῶς διὰ πρόνοιαν τὴν περὶ τὰ πολιτικὰ καὶ τὰς τέχνας καὶ τὴν ἄλλην 20 σύνεσιν τὴν περὶ βίον, Ῥωμαῖοί τε πολλὰ ἔθνη παραλαβόντες καὶ τὴν φύσιν ἀνήμερα διὰ τοὺς τόπους ἢ τραχεῖς ὄντας ἢ ἀλιμένους ἢ ψυχροὺς ἢ ἀπ' ἄλλης αἰτίας δυσοικήτους πολλοῖς τοὺς τε ἀνεπιπλέκτους ἀλλήλοις ἐπέπλεξαν καὶ τοὺς ἀγριωτέρους πολιτικῶς ζῆν 25 ἐδίδαξαν. ὅσον δ' ἐστὶν αὐτῆς ἐν ὁμαλῷ καὶ εὐκράτῳ τὴν φύσιν ἔχει συνεργὸν πρὸς ταῦτα, ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐν τῇ εὐδαίμονι χώρᾳ πᾶν ἐστὶν εἰρηνικόν, τὸ δ' ἐν τῇ λυπρᾷ μάχιμον καὶ ἀνδρικόν, καὶ δέχεται τινας παρ' ἀλλήλων εὐεργεσίας τὰ γένη ταῦτα· τὰ μὲν γὰρ ἐπι- 30 κουρεῖ τοῖς ὅπλοις, τὰ δὲ καρποῖς καὶ τέχναις καὶ ἡθοποιίαις. φανεραὶ δὲ καὶ αἱ ἐξ ἀλλήλων βλάβαι μὴ

- ἐπικουρούντων· ἔχει δέ τι πλεονέκτημα ἢ βία τῶν τὰ
ὄπλα ἔχόντων, πλὴν εἰ τῷ πλήθει κρατοῖτο. ὑπάρχει
δὴ τι καὶ πρὸς τοῦτο εὐφυὲς τῇ ἡπίρῳ ταύτῃ· ὅλη
γὰρ διαπεποικίλται πεδίοις τε καὶ ὄρεσιν, ὥστε παν-
5 ταχοῦ καὶ τὸ γεωργικὸν καὶ τὸ πολιτικὸν καὶ τὸ μάχι-
μον παρακεῖσθαι· πλέον δ' εἶναι θάτερον, τὸ τῆς εἰ-
ρήνης οἰκεῖον, ὥσθ' ὅλων ἐπικρατεῖ τοῦτο, προσλαμ-
βανόντων καὶ τῶν ἡγεμόνων Ἑλλήνων μὲν πρότερον
Μακεδόνων δὲ καὶ Ῥωμαίων ὕστερον. διὰ τοῦτο δὲ
10 καὶ πρὸς πόλεμον αὐταρκεστάτη ἐστὶ· καὶ γὰρ τὸ μά-
χιμον πλήθος ἄφθονον ἔχει καὶ τὸ ἐργαζόμενον τὴν
γῆν καὶ τὸ τὰς πόλεις συνέχον. διαφέρει δὲ καὶ ταύτῃ,
διότι τοὺς καρποὺς ἐκφέρει τοὺς ἀρίστους καὶ τοὺς
ἀναγκαίους τῷ βίῳ καὶ μέταλλα ὅσα χρήσιμα· θυώ-
15 ματα δὲ καὶ λίθους πολυτελεῖς ἔξωθεν μέτεισιν, ὧν
τοῖς σπανιζομένοις οὐδὲν χείρων ὁ βίος ἐστὶν ἢ τοῖς εὐ-
πορουμένοις. ὥς δ' αὖτως βοσκημάτων μὲν πολλῶν
ἄφθονίαν παρέχει, θηρίων δὲ σπάνιν. τοιαύτη μὲν
ἢ ἡπειρος αὕτη καθόλου τὴν φύσιν ἐστὶ.
- 20 Κατὰ μέρος δ' ἐστὶ πρώτη πασῶν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας 27
ἢ Ἰβηρία, βύρση βοεῖα παραπλησία, τῶν ὡς ἂν τρα-
χηλιμαίων μερῶν ὑπερπιπτόντων εἰς τὴν συνεχῇ Κελ-
τικὴν· ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ πρὸς ἑω, καὶ τούτοις ἐναπο-
τέμνεται τὸ πλευρὸν * ὄρος ἢ καλουμένη Πυρρήνη. * αὖ-
25 τη δ' ἐστὶ περίρρυτος τῇ θαλάττῃ τὸ μὲν νότιον τῇ
καθ' ἡμᾶς μέχρι στηλῶν, τὰ δὲ λοιπὰ τῇ Ἀτλαντικῇ
μέχρι τῶν βορείων ἄκρων τῆς Πυρρήνης. μῆκος δὲ τῆς C. 128
χωῖρας ταύτης ἐστὶ περὶ ἑξακισχιλίους σταδίους τὸ μέ-
γιστον, πλάτος δὲ πεντακισχιλίους.
- 30 Μετὰ δὲ ταύτην ἐστὶν ἢ Κελτικὴ πρὸς ἑω μέχρι 28
ποταμοῦ Ῥήνου, τὸ μὲν βόρειον πλευρὸν τῷ Βρεττα-
νικῷ κλυζομένη πορθμῷ παντί· ἀντιπαρῆκει γὰρ αὐτῇ

παράλληλος ἡ νῆσος αὕτη πᾶσα πάση, μῆκος ὅσον πεντακισχιλίους ἐπέχουσα· τὸ δ' ἑωθινὸν τῷ Ῥήνῳ ποταμῷ περιγραφομένη παράλληλον ἔχοντι τὸ ῥεῦμα τῇ Πυρρήνῃ· τὸ δὲ νότιον τὸ μὲν ταῖς Ἀλπεσι τὸ ἀπὸ τοῦ Ῥήνου, τὸ δ' αὐτῇ τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ, καθ' ὃ χωρίον ὁ καλούμενος Γαλατικός κόλπος ἀναχεῖται, καὶ ἐν αὐτῷ Μασσαλία τε καὶ Νάρβων ἴδρυνται πόλεις ἐπιφανέσταται. ἀντίκειται δὲ τῷ κόλπῳ τούτῳ κατ' ἀποστροφὴν ἕτερος κόλπος ὁμωνύμως αὐτῷ καλούμενος Γαλατικός, βλέπων πρὸς τὰς ἄρκτους καὶ τὴν 10 Βρεττανικὴν· ἐνταῦθα δὲ καὶ στενωτάτον λαμβάνει τὸ πλάτος ἡ Κελτική· συνάγεται γὰρ εἰς ἰσθμὸν ἐλατόνων μὲν ἢ τρισχιλίων σταδίων, πλειόνων δ' ἢ διςχιλίων. μεταξὺ δὲ ἐστὶ ῥάχις ὀρεινὴ πρὸς ὀρθὰς τῇ Πυρρήνῃ, τὸ καλούμενον Κέμμενον ὄρος· τελευτᾷ δὲ 15 τοῦτο εἰς μεσαίτατα τὰ Κελτῶν πεδία. τῶν δὲ Ἀλπεων, ἃ ἐστὶν ὄρη σφόδρα ὑψηλὰ ποιοῦντα περιφερῇ γραμμῇ, τὸ μὲν κυρτὸν ἐστραπτει πρὸς τὰ λεχθέντα τῶν Κελτῶν πεδία καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος, τὸ δὲ κοῖλον πρὸς τὴν Αἰγυπτικὴν καὶ τὴν Ἰταλίαν. ἔθνη δὲ κατέχει 20 πολλὰ τὸ ὄρος τοῦτο Κελτικά πλην τῶν Αἰγύων· οὗτοι δ' ἕτεροεθνεῖς μὲν εἰσι, παραπλήσιοι δὲ τοῖς βίοις· νέμονται δὲ μέρος τῶν Ἀλπεων τὸ συνάπτον τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι, μέρος δὲ καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων κατέχουσι. ταῦτα δ' ἐστὶν ὀρεινὴ ῥάχις διὰ τοῦ μήκους 25 ὅλου τῆς Ἰταλίας διαπεφυκυῖα ἀπὸ τῶν ἄρκτων ἐπὶ μεσημβρίαν, τελευτῶσα δ' ἐπὶ τὸν Σικελικὸν πορθμόν.

29 Τῆς δ' Ἰταλίας ἐστὶ τὰ μὲν πρῶτα μέρη τὰ ὑποπίπτοντα ταῖς Ἀλπεσι πεδία μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου καὶ τῶν πλησίον τόπων, τὰ δ' ἐξῆς ἄκρα στενὴ καὶ μα- 30 κρὰ χερρονησιάζουσα, δι' ἧς, ὥς εἶπον, ἐπὶ μῆκος τέταται τὸ Ἀπέννινον ὄρος ὅσον ἑπτακισχιλίων, πλάτος

δ' ἀνώμαλον. ποιεῖ δὲ τὴν Ἰταλίαν χειρόνησον τό τε
 Τυρρηνικὸν πέλαγος ἀρξάμενον ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτικοῦ
 καὶ τὸ Αὐσόνιον καὶ ὁ Ἀδρίας.

- Μετὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Κελτικὴν τὰ πρὸς 30
 5 ἕω λοιπὰ ἐστὶ τῆς Εὐρώπης, ἃ δίχα τέμνεται τῷ Ἰστροῦ
 ποταμῷ. φέρεται δ' οὗτος ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἐπὶ τὴν ἕω
 καὶ τὸν Εὐξείνου πόντον ἐν ἀριστερᾷ λιπὼν τὴν τε
 Γερμανίαν ὅλην ἀρξάμενην ἀπὸ τοῦ Ῥήνου καὶ τὸ Γε-
 τικὸν πᾶν καὶ τὸ τῶν Τυρεγετῶν καὶ Βασταρῶν καὶ
 10 Σαυροματῶν μέχρι Τανάιδος ποταμοῦ καὶ τῆς Μαιώ-
 τιδος λίμνης, ἐν δεξιᾷ δὲ τὴν τε Θράκην ἅπασαν καὶ C.129
 τὴν Ἰλλυρίδα, λοιπὴν δὲ καὶ τελευταίαν τὴν Ἑλλάδα.
 πρόκεινται δὲ νῆσοι τῆς Εὐρώπης ἃς ἔφαμεν, ἕξω μὲν
 στηλῶν Γάδειρά τε καὶ Καττιτερίδες καὶ Βρεττανικαί,
 15 ἐντὸς δὲ στηλῶν αἱ τε Γυμνήσαι καὶ ἄλλα νησίδια
 Φοινίκων καὶ τὰ τῶν Μασσαλιωτῶν καὶ Αἰγύων καὶ
 αἱ πρὸ τῆς Ἰταλίας μέχρι τῶν Αἰόλου νήσων καὶ τῆς
 Σικελίας, ὅσαι τε περὶ τὴν Ἠπειρῶτιν καὶ Ἑλλάδα καὶ
 μέχρι Μακεδονίας καὶ τῆς Θρακίας χειρρονήσου.
 20 Ἀπὸ δὲ τοῦ Τανάιδος καὶ τῆς Μαιώτιδος ἐστὶ τὰ 31
 ἐντὸς τοῦ Ταύρου συνεχῆ, τούτοις δ' ἐξῆς τὰ ἐκτός.
 διαιρουμένης γὰρ αὐτῆς ὑπὸ ὅρους τοῦ Ταύρου δίχα
 διατείνοντος ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς Παμφυλίας ἐπὶ τὴν
 ἑῶαν θάλατταν κατ' Ἰνδοὺς καὶ τοὺς ταύτη Σκύθας,
 25 τὸ μὲν πρὸς τὰς ἄρκτους νενευκὸς τῆς ἡπείρου μέρος
 καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες ἐντὸς τοῦ Ταύρου, τὸ δὲ πρὸς
 μεσημβρίαν ἐκτός· τὰ δὲ συνεχῆ τῇ Μαιώτιδι καὶ τῷ
 Τανάιδι μέρη τὰ ἐντὸς τοῦ Ταύρου ἐστί. τούτων δὲ
 τὰ πρῶτα μέρη τὰ μεταξὺ τῆς Κασπίας θαλάττης ἐστί
 30 καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου, τῇ μὲν ἐπὶ τὸν Τάναϊν καὶ
 τὸν ὠκεανὸν τελευτῶντα τὸν τε ἕξω καὶ τὸν τῆς Ὑρ-
 κανίας θαλάττης, τῇ δ' ἐπὶ τὸν ἰσθμόν, καθ' ὃ ἐγγυ-

τάτω ἐστὶν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Πόντου ἐπὶ τὴν Κα-
 σπίαν. ἔπειτα ἐντὸς τοῦ Ταύρου τὰ ὑπὲρ τῆς Τρκα-
 νίας μέχρι πρὸς τὴν κατὰ Ἰνδοὺς καὶ Σκύθας τοὺς
 πρὸς τὴν αὐτὴν θάλατταν καὶ τὸ Ἰμαῖον ὄρος. ταῦτα
 δ' ἔχουσι τὰ μὲν οἱ Μαιῶται καὶ οἱ μεταξὺ τῆς Τρκα- 5
 νίας καὶ τοῦ Πόντου μέχρι τοῦ Κανκάσου καὶ Ἰβήρων
 καὶ Ἀλβανῶν, Σαυρομάται καὶ Σκύθαι καὶ Ἀχαιοὶ καὶ
 Ζυγοὶ καὶ Ἠνίοχοι, τὰ δ' ὑπὲρ τῆς Τρκανίας θαλάτ-
 της Σκύθαι καὶ Τρκανοὶ καὶ Παρθυαῖοι καὶ Βάκτριοι
 καὶ Σογδιανοὶ καὶ τᾶλλα τὰ ὑπερκείμενα μέρη τῶν 10
 Ἰνδῶν πρὸς ἄρκτον. πρὸς νότον δὲ τῆς Τρκανίας θα-
 λάττης ἐκ μέρους καὶ τοῦ ἰσθμοῦ παντὸς μεταξὺ ταύ-
 της καὶ τοῦ Πόντου τῆς τε Ἀρμενίας ἣ πλείστη κεῖται
 καὶ Κολχίς καὶ Καππαδοκία σύμπασα μέχρι τοῦ Εὐξεί-
 νου πόντου καὶ τῶν Τιβαρανικῶν ἐθνῶν, ἐτι δὲ ἡ ἐν- 15
 τὸς Ἄλυσος χώρα λεγομένη, περιέχουσα πρὸς μὲν τῷ
 Πόντῳ καὶ τῇ Προποντίδι Παφλαγόνας τε καὶ Βιθυ-
 νοὺς καὶ Μυσοὺς καὶ τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντῳ λεγομένην
 Φρυγίαν, ἥς ἐστι καὶ ἡ Τρωάς, πρὸς δὲ τῷ Αἰγαίῳ καὶ
 τῇ ἐφεξῆς θαλάττῃ τὴν τε Αἰολίδα καὶ τὴν Ἰωνίαν καὶ 20
 Καρίαν καὶ Λυκίαν, ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ τὴν τε Φρυ-
 γίαν, ἥς ἐστι μέρος ἥ τε τῶν Γαλλογραικῶν λεγομένη
 Γαλατία καὶ ἡ Ἐπικτήτος, καὶ Λυκάονας καὶ Λυδοὺς.
 32 Ἐφεξῆς δὲ τοῖς ἐντὸς τοῦ Ταύρου οἷ τε τὰ ὄρη κα-
 τέχοντες Παροπαμισάδαι καὶ τὰ Παρθυαίων τε καὶ 25
 Μήδων καὶ Ἀρμενίων καὶ Κιλίκων ἔθνη καὶ Κατάονες
 καὶ Πισίδαι. μετὰ δὲ τοὺς ὀρεῖους ἐστὶ τὰ ἐκτὸς τοῦ
 Ταύρου. πρώτη δ' ἐστὶ τούτων ἡ Ἰνδική, ἔθνος μέγι-
 στον τῶν πάντων καὶ εὐδαιμονέστατον, τελευτῶν πρὸς
 τε τὴν ἑῴαν θάλατταν καὶ τὴν νοτίαν τῆς Ἀτλαντικῆς. 30

ἐν δὲ τῇ νοτιά ταύτῃ θαλάττῃ πρόκειται τῆς Ἰνδικῆς
 νῆσος οὐκ ἐλάττων τῆς Βρετανικῆς ἢ Ταπροβάνη·
 μετὰ δὲ τὴν Ἰνδικὴν ἐπὶ τὰ ἐσπέρια νεύουσιν, ἐν δεξιᾷ
 δ' ἔχουσι τὰ ὄρη χώρα ἐστὶ συχνή, φαύλως οἰκουμένη
 5 διὰ λυπρότητα ὑπ' ἀνθρώπων τελέως βαρβάρων οὐχ
 ὁμοεθνῶν· καλοῦσι δ' Ἀριανούς, ἀπὸ τῶν ὁρῶν δια-
 τείνοντας μέχρι Γεδρωσίας καὶ Καρμανίας. ἐξῆς δέ
 εἰσι πρὸς μὲν τῇ θαλάττῃ Πέρσαι καὶ Σούσιοι καὶ Βα-
 βυλώνιοι καθήκοντες ἐπὶ τὴν κατὰ Πέρσας θάλατταν
 10 καὶ τὰ περιιοκοῦντα τούτους ἔθνη μικρά, πρὸς δὲ τοῖς
 ὄρεσιν ἢ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὄρεσι Παρθυαῖοι καὶ Μῆδοι
 καὶ Ἀρμένιοι καὶ τὰ τούτοις πρόσχωρα ἔθνη καὶ ἡ Με-
 σοποταμία. μετὰ δὲ τὴν Μεσοποταμίαν τὰ ἐντὸς Εὐ-
 φράτου· ταῦτα δ' ἐστὶν ἢ τε εὐδαίμων Ἀραβία πᾶσα,
 15 ἀφοριζομένη τῷ τε Ἀραβίῳ κόλπῳ παντὶ καὶ τῷ Περ-
 σικῷ, καὶ ὅσῃν οἱ Σκηνῖται καὶ οἱ Φύλαρχοι κατέχου-
 σιν οἱ ἐπὶ τὸν Εὐφράτην καθήκοντες καὶ τὴν Σύριαν·
 εἰθ' οἱ πέραν τοῦ Ἀραβίου κόλπου μέχρι Νείλου, Αἰ-
 θίοπές τε καὶ Ἀραβες, καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς Αἰγύπτιοι
 20 καὶ Σύριοι καὶ Κίλικες οἳ τε ἄλλοι καὶ οἱ Τραχειῶται
 λεγόμενοι, τελευταῖοι δὲ Πάμφυλοι.

Μετὰ δὲ τὴν Ἀσίαν ἐστὶν ἡ Αἰβύη συνεχῆς οὖσα 33
 τῇ τε Αἰγύπτῳ καὶ τῇ Αἰθιοπίᾳ, τὴν μὲν καθ' ἡμᾶς
 ἡγόνα ἐπ' εὐθείας ἔχουσα, σχεδόν τι μέχρι στηλῶν ἀπὸ
 25 Ἀλεξανδρείας ἀρξαμένην, πλὴν τῶν Σύρτεων καὶ εἰ
 πού τις ἄλλη κόλπων ἐπιστροφὴ μετρία καὶ τῶν ταύ-
 την ποιούντων ἀκρωτηρίων ἐξοχή· τὴν δὲ παρωκεα-
 νίτιν ἀπὸ τῆς Αἰθιοπίας μέχρι τινός, ὥς ἂν παράλλη-
 λον οὔσαν τῇ προτέρᾳ, μετὰ δὲ ταῦτα συναγομένην
 30 ἀπὸ τῶν νοτίων μερῶν εἰς ὀξείαν ἄκραν, μικρὸν ἔξω
 στηλῶν προπεπτωκυῖαν καὶ ποιοῦσαν τραπέζιον πῶς
 τὸ σχῆμα. ἔστι δ', ὥσπερ οἳ τε ἄλλοι δηλοῦσι καὶ δὴ

καὶ Γναῖος Πείσων ἡγεμὼν γενόμενος τῆς χώρας διη-
γείτο ἡμῖν, εἰκνῦα παρδαλῇ· κατάστικτος γάρ ἐστιν
οἰκήσεσι περιεχομέναις ἀνύδρῳ καὶ ἐρήμῳ γῇ· κα-
λοῦσι δὲ τὰς τοιαύτας οἰκήσεις ἀνάσεις οἱ Αἰγύπτιοι.
τοιαύτη δὲ οὕσα ἔχει τινὰς ἄλλας διαφορὰς τριχῇ διαι- 5

C.131 ρουμένας· τῆς μὲν γὰρ καθ' ἡμᾶς παραλίας εὐδαίμων
ἐστὶν ἢ πλείστη σφόδρα, καὶ μάλιστα ἡ Κυρηναία καὶ
ἡ περὶ Καρχηδόνα [μέχρι] Μαυρουσίων καὶ τῶν Ἡρα-
κλείων στηλῶν· οἰκεῖται δὲ μετρίως καὶ ἡ παρωκεα-
νῆτις, ἢ δὲ μέση φανύλως ἢ τὸ σίλφιον φέρουσα, ἔρημος 10
ἢ πλείστη καὶ τραχεῖα καὶ ἀμμώδης. τὸ δ' αὐτὸ πέ-
πονθε καὶ ἡ ἐπ' εὐθείας ταύτη διὰ τε τῆς Αἰθιοπίας
διήκουσα τῆς τε Τρωγλοδυτικῆς καὶ τῆς Ἀραβίας καὶ
τῆς Γεδρωσίας τῆς τῶν Ἰχθυοφάγων. νέμεται δ' ἔθνη
τὴν Λιβύην τὰ πλείστα ἄγνωστα· οὐ πολλὴν γὰρ ἔφο- 15
δεύεσθαι συμβαίνει στρατοπέδοις οὐδ' ἄλλοφύλοις
ἀνδράσιν, οἱ δ' ἐπιχώριοι καὶ ὀλίγοι παρ' ἡμᾶς ἀφι-
κνοῦνται πόρρωθεν, καὶ οὐ πιστὰ οὐδὲ πάντα λέγου-
σιν· ὅμως δ' οὖν τὰ λεγόμενα τοιαῦτά ἐστι. τοὺς μὲν
μεσημβρινωτάτους Αἰθίοπας προσαγορεύουσι, τοὺς 20
δ' ὑπὸ τούτοις τοὺς πλείστους Γαράμαντας καὶ Φα-
ρουσίους καὶ Νιγρίτας, τοὺς δ' ἔτι ὑπὸ τούτοις Γαι-
τούλους, τοὺς δὲ τῆς θαλάττης ἐγγὺς ἢ καὶ ἀπτομένους
αὐτῆς πρὸς Αἰγύπτῳ μὲν Μαρμαρίδας μέχρι τῆς Κυ-
ρηναίας, ὑπὲρ δὲ ταύτης καὶ τῶν Σύρτεων Ψύλλους 25
καὶ Νασαμῶνας καὶ τῶν Γαιτούλων τινάς, εἴτ' Ἀσβύ-
στας καὶ Βυζακίους μέχρι τῆς Καρχηδονίας. πολλὴ δ'
ἐστὶν ἡ Καρχηδονία· συνάπτουσι δ' οἱ νομάδες αὐτῇ·
τούτων δὲ τοὺς γνωριμωτάτους τοὺς μὲν Μασυλιεῖς
τοὺς δὲ Μασαισυλίους προσαγορεύουσιν· ὕστατοι δ' 30
εἰσὶ Μαυρούσιοι. πᾶσα δ' ἡ ἀπὸ Καρχηδόνης μέχρι
στηλῶν ἐστὶν εὐδαίμων, θηριοτρόφος δέ, ὥσπερ καὶ

ἡ μεσόγαια πᾶσα. οὐκ ἀπεικὸς δὲ καὶ νομάδας λεχθῆ-
ναί τινας αὐτῶν, οὐ δυναμένους γεωργεῖν διὰ τὸ πλη-
θος τῶν θηρίων τὸ παλαιόν· οἱ δὲ νῦν ἅμα τῇ ἔμπει-
ρίᾳ τῆς θήρας διαφέροντες, καὶ τῶν Ῥωμαίων προσ-
5 λαμβανόντων πρὸς τοῦτο διὰ τὴν σπουδὴν τὴν περὶ
τὰς θηριομαχίας, ἀμφοτέρων περιγίνονται καὶ τῶν
θηρίων καὶ τῆς γεωργίας. τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν ὑπεί-
ρων λέγομεν.

Λοιπὸν εἰπεῖν περὶ τῶν κλιμάτων, ὅπερ καὶ αὐτὸ 34
10 ἔχει καθολικὴν ὑποτύπωσιν, ὁρμηθεῖσιν ἐκ τῶν γραμ-
μῶν ἐκείνων, ἃ στοιχεῖα ἐκαλέσαμεν, λέγω δὲ τῆς τε τὸ
μῆκος ἀφοριζούσης τὸ μέγιστον καὶ τῆς τὸ πλάτος,
μάλιστα δὲ τῆς τὸ πλάτος. τοῖς μὲν οὖν ἀστρονομικοῖς
ἐπὶ πλέον τοῦτο ποιητέον, καθάπερ Ἰππαρχος ἐποίη-
15 σεν. ἀνέγραψε γάρ, ὡς αὐτὸς φησι, τὰς γινομένας ἐν
τοῖς οὐρανίοις διαφορὰς καθ' ἕκαστον τῆς γῆς τόπον
τῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς τεταρτημορίῳ τεταγμένων, λέγω C.132
δὲ τῶν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ μέχρι τοῦ βορείου πόλου.
τοῖς δὲ γεωγραφοῦσιν οὔτε τῶν ἔξω τῆς καθ' ἡμᾶς οἰ-
20 κουμένης φροντιστέον, οὔτ' ἐν αὐτοῖς [τοῖς] τῆς οἰκου-
μένης μέρεσι τὰς τοιαύτας καὶ τοσαύτας διαφορὰς πα-
ραδεκτέον τῷ πολιτικῷ· περισκελεῖς γάρ εἰσιν. ἀλλ'
ἄρκει τὰς σημειώδεις καὶ ἀπλουστέρας ἐκθέσθαι τῶν
ὑπ' αὐτοῦ λεχθεισῶν, ὑποθεμένοις, ὥσπερ ἐκεῖνος,
25 εἶναι τὸ μέγεθος τῆς γῆς σταδίων εἴκοσι πέντε μυριά-
δων καὶ δισχιλίῳ, ὡς καὶ Ἑρατοσθένης ἀποδίδωσιν·
οὐ μεγάλη γὰρ παρὰ τοῦτ' ἔσται διαφορὰ πρὸς τὰ φαι-
νόμενα ἐν τοῖς μεταξὺ τῶν οἰκήσεων διαστήμασιν. εἰ
δὴ τις εἰς τριακόσια ἐξήκοντα τμήματα τέμοι τὸν μέ-
30 γιστον τῆς γῆς κύκλον, ἔσται ἑπτακοσίων σταδίων
ἕκαστον τῶν τμημάτων· τούτῳ δὲ χρῆται μέτρῳ πρὸς
τὰ διαστήματα [τὰ] ἐν τῷ λεχθέντι διὰ Μερόης μεσημ-

βρινῶ λαμβάνεσθαι μέλλοντα. ἐκεῖνος μὲν δὴ ἄρχεται ἀπὸ τῶν ἐν τῷ ἰσημερινῷ οἰκούντων, καὶ λοιπὸν αἰεὶ δι' ἑπτακοσίων σταδίων τὰς ἐφεξῆς οἰκήσεις ἐπιὼν κατὰ τὸν λεχθέντα μεσημβρινὸν πειρᾶται λέγειν τὰ παρ' ἐκάστοις φαινόμενα· ἡμῖν δ' οὐκ ἐντεῦθεν ἀρ- 5 κτέον. καὶ γὰρ εἰ οἰκήσιμα ταῦτά ἐστιν, ὥσπερ οἴονται τινες, ἰδία γέ τις οἰκουμένη αὕτη ἐστί, διὰ μέσης τῆς ἀοικήτου διὰ καῦμα στενὴ τεταμένη, οὐκ οὔσα μέρος τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης· ὁ δὲ γεωγράφος ἐπισκοπεῖ ταύτην μόνην τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην. αὕτη δ' 10 ἀφορίζεται πέρασι νοτίῳ μὲν τῷ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλῳ, βορείῳ δὲ τῷ διὰ Τέρνης· οὔτε δὲ τὰς τοσαύτας οἰκήσεις ἐπιτέον ὅσας ὑπαγορεύει τὸ λεχθὲν μεταξὺ διάστημα, οὔτε πάντα τὰ φαινόμενα θετέον, μεμνημένοις τοῦ γεωγραφικοῦ σχήματος. ἀρ- 15 κτέον δ', ὥσπερ Ἰππαρχος, ἀπὸ τῶν νοτίων μερῶν.

35 Φησὶ δὴ τοῖς οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλῳ, ὃς ἀπέχει τῆς Μερόης τρισχίλιους σταδίους πρὸς νότον, τούτου δ' ὁ ἰσημερινὸς ὀκτακισχιλίους καὶ ὀκτακοσίους, εἶναι τὴν οἰ- 20 κησιν ἐγγυτάτω μέσην τοῦ τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ τοῦ κατὰ Συήνην· ἀπέχειν γὰρ τὴν Συήνην πεντακισχιλίους τῆς Μερόης· παρὰ δὲ τούτοις πρώτοις τὴν μικρὰν ἄρκτον ὅλην ἐν τῷ ἀρκτικῷ περιέχεσθαι καὶ αἰεὶ φαίνεσθαι· τὸν γὰρ ἐπ' 25 ἄκρας τῆς οὐρᾶς λαμπρὸν ἀστέρα, νοτιώτατον ὄντα, ἐπ' αὐτοῦ ἰδρῦσθαι τοῦ ἀρκτικοῦ κύκλου ὥστ' ἐφάπτεσθαι τοῦ ὀρίζοντος. τῷ δὲ λεχθέντι μεσημβρινῷ C.133 παράλληλός πως παράκειται ἕωθεν ὁ Ἀράβιος κόλπος· τούτου δ' ἐκβασίς εἰς τὸ ἔξω πέλαγος ἡ Κινναμωμοφό- 30 ρος ἐστίν, ἐφ' ἧς ἡ τῶν ἐλεφάντων γέγονε θήρα τὸ παλαιόν. ἐκπίπτει δ' ὁ παράλληλος οὗτος τῇ μὲν ἐπὶ

τοὺς νοτιωτέρους μικρὸν τῆς Ταπροβάνης ἢ ἐπὶ τοὺς
ἐσχάτους οἰκοῦντας, τῇ δ' ἐπὶ τὰ νοτιώτατα τῆς Λιβύης.

Τοῖς δὲ κατὰ Μερόην καὶ Πτολεμαῖδα τὴν ἐν τῇ 36
Τρωγλοδυτικῇ ἢ μερίσῃ ἡμέρα ὥρων ἰσημερινῶν
5 ἔστι τρισκαίδεκα· ἔστι δ' αὕτη ἡ οἰκήσις μέση πῶς τοῦ
τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ δι' Ἀλεξανδρείας παρὰ χιλίους
καὶ ὀκτακοσίους τοὺς πλεονάζοντας πρὸς τῷ ἰσημε-
ρινῷ· διήκει δ' ὁ διὰ Μερόης παράλληλος τῇ μὲν δι'
ἄγνωρίστων μερῶν, τῇ δὲ διὰ τῶν ἄκρων τῆς Ἰνδικῆς.
10 ἐν δὲ Συήνῃ καὶ Βερενίκῃ τῇ ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ καὶ
τῇ Τρωγλοδυτικῇ κατὰ θερινὰς τροπὰς ὁ ἥλιος κατὰ
κορυφῆς γίνεται, ἢ δὲ μακροτάτῃ ἡμέρα ὥρων ἰσημε-
ρινῶν ἔστι τρισκαίδεκα καὶ ἡμιωρίον, ἐν δὲ τῷ ἄρκτικῷ
φαίνεται καὶ ἡ μεγάλη ἄρκτος ὅλη σχεδόν τι πλὴν τῶν
15 σκελῶν καὶ τοῦ ἄκρου τῆς οὐρᾶς καὶ ἐνὸς τῶν ἐν τῷ
πλινθίῳ ἀστέρων. ὁ δὲ διὰ Συήνης παράλληλος τῇ
μὲν διὰ τῆς τῶν Ἰχθυοφάγων τῶν κατὰ τὴν Γεδρωσίαν
καὶ τῆς Ἰνδικῆς διήκει, τῇ δὲ διὰ τῶν νοτιωτέρων Κυ-
ρῆνης πεντακισχιλίοις σταδίοις παρὰ μικρόν.

20 Ἄπασι δὲ τοῖς μεταξὺ κειμένοις τοῦ τε τροπικοῦ 37
καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ κύκλου μεταπίπτουσιν αἱ σκιαὶ ἐφ'
ἐκάτερα, πρὸς τε ἄρκτους καὶ μεσημβρίαν, τοῖς δ' ἀπὸ
Συήνης ἐκ τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ πρὸς ἄρκτους πί-
πτουσιν αἱ σκιαὶ κατὰ μεσημβρίαν· καλοῦνται δ' οἱ μὲν
25 ἀμφίσκιοι οἱ δ' ἑτερόσκιοι. ἔστι δὲ τις καὶ ἄλλη δια-
φορὰ τοῖς ὑπὸ τῷ τροπικῷ, ἣν προείπομεν ἐν τῷ περὶ
τῶν ζωνῶν λόγῳ. αὕτη τε γάρ ἐστιν διάμμος καὶ σιλ-
φιοφόρος καὶ ξηρά, τῶν νοτιωτέρων μερῶν εὐύδρων
τε καὶ εὐκάρπων ὄντων.

30 Ἐν δὲ τοῖς [τοῦ] δι' Ἀλεξανδρείας καὶ Κυρῆνης 38
νοτιωτέροις ὅσον τετρακοσίοις σταδίοις, ὅπου ἡ με-
ρίσῃ ἡμέρα ὥρων ἔστιν ἰσημερινῶν δεκατεττάρων,

- κατὰ κορυφὴν γίνεται ὁ ἄρκτουρος μικρὸν ἐκκλίνων
 πρὸς νότον. ἐν δὲ τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ὁ γνώμων λόγον
 ἔχει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν σκιάν, ὃν ἔχει τὰ πέντε πρὸς
 τρία. Καρχηδόνος δὲ νοτιώτεροί εἰσι χιλίοις καὶ τρια-
 κοσίοις σταδίοις, εἶπερ ἐν Καρχηδόνι ὁ γνώμων λόγον 5
 ἔχει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν σκιάν, ὃν ἔχει τὰ ἑνδεκα
 πρὸς τὰ ἑπτὰ. διήκει δ' ὁ παράλληλος οὗτος τῇ μὲν
 διὰ Κυρήνης καὶ τῶν νοτιωτέρων Καρχηδόνος ἑνακο-
 σίοις σταδίοις μέχρι Μαυρουσίας μέσης, τῇ δὲ δι' Αἰ-
 C.134 γύπτου καὶ Κοίλης Συρίας καὶ τῆς ἄνω Συρίας καὶ 10
 Βαβυλωνίας καὶ Σουσιάδος Περσίδος Καρμανίας Γε-
 δρωσίας τῆς ἄνω μέχρι τῆς Ἰνδικῆς.
- 39 Ἐν δὲ τοῖς περὶ Πτολεμαῖδα τὴν ἐν τῇ Φοινίκῃ καὶ
 Σιδῶνα καὶ Τύρον ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρῶν ἰση-
 μερινῶν δεκατεττάρων καὶ τετάρτου· βορειότεροι δ' 15
 εἰσὶν οὗτοι Ἀλεξανδρείας μὲν ὥς χιλίοις ἑξακοσίοις
 σταδίοις, Καρχηδόνος δὲ ὥς ἑπτακοσίοις. ἐν δὲ τῇ Πε-
 λοποννήσῳ καὶ περὶ τὰ μέσα τῆς Ῥοδίας καὶ περὶ Ξάν-
 θου τῆς Ἀνκίας ἢ τὰ μικρῶ νοτιώτερα καὶ ἔτι τὰ Συ-
 ρακοσίων νοτιώτερα τετρακοσίοις σταδίοις, ἑνταῦθα 20
 ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρῶν ἰσημερινῶν δεκατεττά-
 ρων καὶ ἡμίσεως· ἀπέχουσι δ' οἱ τόποι οὗτοι Ἀλεξαν-
 δρείας μὲν τρισχιλίους ἑξακοσίους τετταράκοντα
 διήκει δ' ὁ παράλληλος οὗτος κατ' Ἐρατοσθένη διὰ
 Κασίας Λυκαονίας Καταονίας Μηδίας Κασπίων πυ- 25
 λῶν Ἰνδῶν τῶν κατὰ Κανύκασον.
- 40 Ἐν δὲ τοῖς περὶ Ἀλεξάνδρειαν μέρεσι τῆς Τρωά-
 δος, κατ' Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν τὴν ἐν Ἡπείρῳ,
 καὶ τοὺς Ῥώμης μὲν νοτιωτέρους βορειοτέρους δὲ Νεα-
 πόλεως, ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρῶν ἰσημερινῶν δεκα- 30

πέντε· ἀπέχει δὲ ὁ παράλληλος οὗτος τοῦ μὲν δι' Ἀλε-
ξανδρείας τῆς πρὸς Αἰγύπτῳ ὡς ἑπτακισχιλίους στα-
δίους πρὸς ἄρκτον, τοῦ δ' ἰσημερινοῦ ὑπὲρ δισμυρίους
ὀκτακισχιλίους ὀκτακοσίους, τοῦ δὲ διὰ Ῥόδου τρις-
5 χιλίους τετρακοσίους, πρὸς νότον δὲ Βυζαντίου καὶ
Νικαίας καὶ τῶν περὶ Μασσαλίαν χιλίους πεντακο-
σίους, μικρὸν δ' ἀρκτικώτερός ἐστιν ὁ διὰ Λυσιμα-
χείας, ὅν φησιν Ἑρατοσθένης διὰ Μυσίας εἶναι καὶ
Παφλαγονίας καὶ τῶν περὶ Σινώπην καὶ Τροκανίαν
10 καὶ Βάκτρα.

Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸ Βυζάντιον ἡ μεγίστη ἡμέρα 41
ῥαῶν ἐστιν ἰσημερινῶν δεκαπέντε καὶ τετάρτον, ὁ δὲ
γνώμων πρὸς τὴν σκιὰν λόγον ἔχει ἐν τῇ θερυνῇ τροπῇ
ὅν τὰ ἑκατὸν εἴκοσι πρὸς τετταράκοντα δύο λείποντα
15 πέμπτῳ. ἀπέχουσι δ' οἱ τόποι οὗτοι τοῦ διὰ μέσης τῆς
Ῥοδίας περὶ τετρακισχιλίους καὶ ἑνακοσίους, τοῦ δ'
ἰσημερινοῦ ὡς τρισμυρίους τριακοσίους. εἰσπλεύσασι
δ' εἰς τὸν Πόντον καὶ προελθοῦσιν ἐπὶ τὰς ἄρκτους
ὅσον χιλίους καὶ τετρακοσίους ἡ μεγίστη ἡμέρα γίνεται
20 ῥαῶν ἰσημερινῶν δεκαπέντε καὶ ἡμίσεως· ἀπέχουσι
δ' οἱ τόποι οὗτοι ἴσον ἀπὸ τε τοῦ πόλου καὶ τοῦ ἰση-
μερινοῦ κύκλου, καὶ ὁ ἀρκτικὸς κύκλος κατὰ κορυφὴν
αὐτοῖς ἐστιν, ἐφ' οὗ κεῖται ὁ τ' ἐν τῷ τραχήλῳ τῆς
Κασσιεπείας καὶ ὁ ἐν τῷ δεξιῷ ἀγκῶνι τοῦ Περσέως
25 μικρῷ βορειότερος ὢν.

Ἐν τε τοῖς ἀπέχουσι Βυζαντίου πρὸς ἄρκτον ὅσον 42
τρισχιλίους ὀκτακοσίους ἡ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ῥαῶν
ἰσημερινῶν δεκαἑξ· ἡ οὖν δὴ Κασσιέπεια ἐν τῷ ἀρ- C.135
κτικῷ φέρεται. εἰσὶ δ' οἱ τόποι οὗτοι περὶ Βορυσθένη
30 καὶ τῆς Μαιώτιδος τὰ νότια· ἀπέχουσι δὲ τοῦ ἰσημε-
ρινοῦ περὶ τρισμυρίους τετρακισχιλίους ἑκατόν. ὁ δὲ
κατὰ τὰς ἄρκτους τόπος τοῦ ὀρίζοντος ἐν ὅλαις σχεδόν

τι ταῖς θεριναῖς νυξὶ παραυγάζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀπὸ
 δύσεως ἕως καὶ ἀνατολῆς ἀντιπερισταμένου τοῦ φω-
 τός. ὁ γὰρ θερινὸς τροπικὸς ἀπέχει ἀπὸ τοῦ ὀρίζον-
 τος ἐνὸς ζωδίου ἡμῖς καὶ δωδέκατον· τοσοῦτον οὖν
 καὶ ὁ ἥλιος ἀφίσταται τοῦ ὀρίζοντος κατὰ τὸ μεσονύ- 5
 κτιον. καὶ παρ' ἡμῖν δὲ τοσοῦτον τοῦ ὀρίζοντος ἀπο-
 σχὼν πρὸ τοῦ ὄρθρου καὶ μετὰ τὴν ἑσπέραν ἤδη κα-
 ταυγάζει τὸν περὶ τὴν ἀνατολὴν ἢ τὴν δύσιν ἄερα. ἐν
 δὲ ταῖς χειμεριναῖς ὁ ἥλιος τὸ πλεῖστον μετεωρίζεται
 πῆχεις ἐννέα. φησὶ δ' Ἑρατοσθένης τούτους τῆς Με- 10
 ρόης διέχειν μικρῶ πλείους ἢ δισμυρίους τρισχιλίους.
 διὰ γὰρ Ἑλλησπόντου εἶναι μυρίους ὀκτακισχιλίους,
 εἴτα πεντακισχιλίους εἰς Βυρυσθένη. ἐν δὲ τοῖς ἀπέ-
 χουσι τοῦ Βυζαντίου σταδίου περὶ ἑξακισχιλίους τρια-
 κοσίους, βορειότεροις οὖσι τῆς Μαιώτιδος, κατὰ τὰς 15
 χειμερινὰς ἡμέρας μετεωρίζεται τὸ πλεῖστον ὁ ἥλιος
 ἐπὶ πῆχεις ἕξ, ἡ δὲ μεγίστη ἡμέρα ἐστὶν ὥρων ἰση-
 μερινῶν δεκαεπτὰ.

- 43 Τὰ δ' ἐπέκεινα ἤδη πλησιάζοντα τῇ αἰοικήτῳ διὰ
 ψῦχος οὐκέτι χρήσιμα τῷ γεωγράφῳ ἐστίν. ὁ δὲ βου- 20
 λόμενος καὶ ταῦτα μαθεῖν καὶ ὅσα ἄλλα τῶν οὐρανίων
 Ἰππαρχος μὲν εἴρηκεν ἡμεῖς δὲ παραλείπομεν διὰ τὸ
 τρανότερα εἶναι τῆς νῦν προκειμένης πραγματείας,
 παρ' ἐκείνου λαμβανέτω. τρανότερα δ' ἐστὶ καὶ τὰ
 περὶ τῶν περισκίων καὶ ἀμφισκίων καὶ ἑτεροσκίων, ἃ 25
 φησι Ποσειδώνιος. ὅμως γε καὶ τούτων τό γε τοσοῦ-
 τον ἐπιμνηστέον ὥστε τὴν ἐπίνοιαν διασαφῆσαι καὶ
 πῇ χρησίμου πρὸς τὴν γεωγραφίαν καὶ πῇ ἄχρηστον.
 ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν ἀφ' ἡλίου σκιῶν ὁ λόγος ἐστίν, ὁ δ'
 ἥλιος πρὸς αἰσθησιν κατὰ παραλλήλου φέρεται καθ' 30
 οὗ καὶ ὁ κόσμος, παρ' οἷς καθ' ἐκάστην κόσμου περι-
 στροφὴν ἡμέρα γίνεται καὶ νύξ, ὅτε μὲν ὑπὲρ γῆς τοῦ

- ἡλίου φερομένου ὅτε δ' ὑπὸ γῆν, παρὰ τούτοις οἷ τε
 ἀμφίσκιοι ἐπινοοῦνται καὶ οἱ ἑτερόσκιοι. ἀμφίσκιοι
 μὲν ὅσοι κατὰ μέσον ἡμέρας τοτὲ μὲν ἐπὶ τάδε πιπτού-
 σας ἔχουσι τὰς σκιάς, ὅταν ὁ ἥλιος ἀπὸ μεσημβρίας τῷ
 5 γνῶμονι προσπίπτῃ τῷ ὀρθῷ πρὸς τὸ ὑποκείμενον
 ἐπίπεδον, τοτὲ δ' εἰς τὸνναντίον, ὅταν ὁ ἥλιος εἰς τοῦ-
 ναντίον περιστῇ (τοῦτο δὲ συμβέβηκε μόνοις τοῖς
 μεταξὺ τῶν τροπικῶν οἰκοῦσιν), ἑτερόσκιοι δ' ὅσοις ἢ
 ἐπὶ τὴν ἄρκτον ἀεὶ πίπτουσιν ὥσπερ ἡμῖν, ἢ ἐπὶ τὰ
 10 νότια ὥσπερ τοῖς ἐν τῇ ἐτέρᾳ εὐκράτῳ ζώνῃ οἰκοῦσι. C.136
 τοῦτο δὲ συμβαίνει πᾶσι τοῖς ἐλάττονα ἔχουσι τοῦ τρο-
 πικοῦ τὸν ἀρκτικόν. ὅταν δὲ τὸν αὐτὸν ἢ μείζονα,
 ἀρχὴ τῶν περισκήων ἐστὶ μέχρι τῶν οἰκούντων ὑπὸ
 τῷ πόλῳ. τοῦ γὰρ ἡλίου καθ' ὅλην τὴν τοῦ κόσμου
 15 περιστροφὴν ὑπὲρ γῆς φερομένου, δῆλον ὅτι καὶ ἡ
 σκιά κύκλῳ περιενεχθήσεται περὶ τὸν γνῶμονα· καθ'
 ὃ δὴ καὶ περισκήους αὐτοὺς ἐκάλεσεν, οὐδὲν ὄντας
 πρὸς τὴν γεωγραφίαν· οὐ γάρ ἐστιν οἰκήσιμα ταῦτα
 τὰ μέρη διὰ ψυχός, ὥσπερ ἐν τοῖς πρὸς Πυθίαν λόγοις
 20 εἰρήκαμεν. ὥστ' οὐδὲ τοῦ μεγέθους τῆς ἀοικήτου ταύ-
 της φροντιστέον ἐκ τοῦ λαβεῖν, ὅτι οἱ ἔχοντες ἀρκτι-
 κὸν τὸν τροπικὸν ὑποπεπτώκασι τῷ γεωγραφικῷ κύ-
 κλῳ ὑπὸ τοῦ πόλου τοῦ ζωδιακοῦ κατὰ τὴν τοῦ κό-
 σμου περιστροφὴν, ὑποκειμένου τοῦ μεταξὺ διαστή-
 25 ματος τοῦ τε ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ τροπικοῦ τεττάρων
 ἑξηκοστῶν τοῦ μεγίστου κύκλου.

Ἀποδεδωκόσι δ' ἡμῖν τὸν πρῶτον τύπον τῆς γεω-
 γραφίας οἰκεῖός ἐστιν ὁ ἐφεξῆς λόγος περὶ τῶν καθ'

ἐκαστα· καὶ γὰρ ὑπεσχόμεθα οὕτως καὶ δοκεῖ μέχρι
νῦν ὀρθῶς ἢ πραγματεία μεμερίσθαι. ἄρκτεον δὲ πάλιν
ἀπὸ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν μερῶν αὐτῆς τούτων
ἀφ' ὧν περ καὶ πρότερον κατὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας.

- 2 Πρῶτον δὲ μέρος αὐτῆς ἐστὶ τὸ ἐσπέριον, ὡς ἔφα- 5
μεν, ἢ Ἰβηρία. ταύτης δὴ τὸ μὲν πλεον οἰκεῖται φανύ-
C.137 λως· ὄρη γὰρ καὶ δρυμοὺς καὶ πεδιά λεπτὴν ἔχοντα
γῆν οὐδὲ ταύτην ὁμαλῶς εὐνδρον οἰκοῦσι τὴν πολλήν·
ἢ δὲ πρόσβορος ψυχρά τέ ἐστι τελέως πρὸς τῇ τραχύ-
τητι καὶ παρωκεανῆτις, προσειληφύϊα τὸ ἄμικτον κἂν 10
επίπλεκτον τοῖς ἄλλοις, ὥσθ' ὑπερβάλλει τῇ μοχθη-
ρίᾳ τῆς οἰκήσεως. ταῦτα μὲν δὴ τὰ μέρη τοιαῦτα, ἢ δὲ
νότιος πᾶσα εὐδαίμων σχεδόν τι καὶ διαφερόντως ἢ
ἔξω στηλῶν· ἐστὶ δὲ δῆλον ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ὑπο-
γράψασιν ἡμῖν πρότερον τό τε σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος. 15
- 3 "Εοικε γὰρ βύρση τεταμένη κατὰ μῆκος μὲν ἀπὸ
τῆς ἐσπέρας ἐπὶ τὴν ἑω τὰ πρόσθια ἐχούσῃ μέρη πρὸς
τῇ ἑφ, κατὰ πλάτος δ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων πρὸς νότον.
ἔχει δὲ σταδίων ἑξακισχιλίων ὁμοῦ τὸ μῆκος, πλάτος
δὲ πεντακισχιλίων τὸ μέγιστον, ἐστὶ δ' ὅπου πολὺ 20
ἔλαττον τῶν τρισχιλίων καὶ μάλιστα πρὸς τῇ Πυρρήνῃ
τῇ ποιούσῃ τὴν ἑῶαν πλευράν· ὅρος γὰρ διηνεκὲς ἀπὸ
νότου πρὸς βορρᾶν τεταμένον ὀρίζει τὴν Κελτικὴν
ἀπὸ τῆς Ἰβηρίας. οὔσης δὲ καὶ τῆς Κελτικῆς ἀνωμάλου
τὸ πλάτος καὶ τῆς Ἰβηρίας, τὸ στενωτάτου τοῦ πλάτους 25
ἐκατέρας ἀπὸ τῆς ἡμετέρας θαλάττης ἐπὶ τὸν ὠκεανόν
ἐστὶ τὸ τῇ Πυρρήνῃ πλησιάζον μάλιστα ἐφ' ἑκάτερον
αὐτῆς τὸ μέρος καὶ ποιοῦν κόλπους τοὺς μὲν ἐπὶ τῷ
ὠκεανῷ τοὺς δὲ ἐπὶ τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ· μείζους
δὲ τοὺς Κελτικούς, οὓς δὴ καὶ Γαλατικούς καλοῦσι, 30
στενωτέρου τὸν ἰσθμὸν ποιοῦντας παρὰ τὸν Ἰβηρι-
κόν. καὶ δὴ τὸ μὲν ἑῶον πλευρὸν τῆς Ἰβηρίας ἢ Πυ-

ρήνη ποιεῖ, τὸ δὲ νότιον ἢ τε καθ' ἡμᾶς θάλαττα ἀπὸ
 τῆς Πυρήνης μέχρι στηλῶν καὶ ἡ ἐκτὸς τὸ ἐξῆς μέχρι
 τοῦ ἱεροῦ καλουμένου ἀκρωτηρίου· τρίτον ἐστὶ τὸ
 ἐσπέριον πλευρὸν παράλληλόν πως τῇ Πυρήνῃ, τὸ
 5 ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου μέχρι τῆς πρὸς Ἀρτάβροισ
 ἄκρας ἣν καλοῦσι Νέριον· τέταρτον δὲ τὸ ἐνθένδε
 μέχρι τῶν βορείων ἄκρων τῆς Πυρήνης.

Ἀναλαμβάνοντες δὲ λέγωμεν τὰ καθ' ἕκαστα ἀπὸ 4
 τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου ἀρξάμενοι. τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ
 10 δυτικώτατον οὐ τῆς Εὐρώπης μόνον ἀλλὰ καὶ τῆς οἰ-
 κουμένης ἀπάσης σημεῖον. περατοῦται μὲν γὰρ ὑπὸ
 τῶν δυεῖν ἡπείρων ἡ οἰκουμένη πρὸς δύσιν, τοῖς τε
 τῆς Εὐρώπης ἄκροις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Αἰβύης, ὧν
 τὰ μὲν Ἰβηρες ἔχουσι τὰ δὲ Μαυρουσίοι. προὔχει δὲ
 15 τὰ Ἰβηρικά ὅσον χιλίοις καὶ πεντακοσίοις σταδίοις
 κατὰ τὸ λεχθὲν ἀκρωτήριον. καὶ δὴ καὶ τὴν προσεχῇ
 τούτῳ χώραν τῇ Λατίνῃ φωνῇ καλοῦσι Κούνεον, σφῆ-
 να σημαίνειν βουλόμενοι. αὐτὸ δὲ τὸ ἄκρον καὶ προ-
 πεπτωκὸς εἰς τὴν θάλατταν Ἀρτεμίδωρος εἰκάζει
 20 πλοίῳ, γενόμενος, φησὶν, ἐν τῷ τόπῳ, προσλαμβάνειν C.138
 δὲ τῷ σχήματι νησίδια τρία, τὸ μὲν ἐμβόλου τάξιν ἔχον
 τὰ δὲ ἐπωτίδων, ὑφόρμους ἔχοντα μετρίους. Ἡρα-
 κλέους δ' οὕτ' ἱερὸν ἐνταῦθα δείκνυσθαι (ψεύσασθαι
 δὲ τοῦτο Ἐφορον) οὔτε βωμόν, οὐδ' ἄλλου τῶν θεῶν,
 25 ἀλλὰ λίθους συγκεῖσθαι τρεῖς ἢ τέτταρας κατὰ πολ-
 λούς τόπους, οὓς ὑπὸ τῶν ἀφικνουμένων στρέφεσθαι
 κατὰ τι πάτριον καὶ μεταφέρεσθαι σπονδοποιησαμέ-
 νων· θύειν δ' οὐκ εἶναι νόμιμον, οὐδὲ νύκτωρ ἐπιβαί-
 νειν τοῦ τόπου, θεοὺς φασκόντων κατέχειν αὐτὸν ἐν
 30 τῷ τότε χρόνῳ, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ θέαν ἥκοντας ἐν κώμῃ
 πλησίον νυκτερεύειν, εἴτ' ἐπιβάλλειν ἡμέρας ὕδωρ
 ἐπιφερομένους διὰ τὴν ἀννδρίαν.

5 Ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἔχειν ἐγχωρεῖ καὶ δεῖ πιστεύειν· ἃ δὲ τοῖς πολλοῖς καὶ χυδαίοις ὁμοίως εἴρηκεν, οὐ πάννυ. λέγειν γὰρ δὴ φησι Ποσειδάωνιος τοὺς πολλοὺς μείζω δύνειν τὸν ἥλιον ἐν τῇ παρωκεανίτιδι [καὶ] μετὰ ψόφου παραπλησίως ὥσανεὶ σίζοντος τοῦ πελά- 5 γους κατὰ σβέειν αὐτοῦ διὰ τὸ ἐμπίπτειν εἰς τὸν βυθόν. ψεῦδος δ' εἶναι καὶ τοῦτο καὶ τὸ παραχρῆμα νύκτα ἀκολουθεῖν μετὰ τὴν δύσιν· οὐ γὰρ παραχρῆμα, μικρὸν δ' ὕστερον, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πελά- γεσι τοῖς μεγάλοις. ὅπου μὲν γὰρ εἰς ὄρη δύεται, πλείω 10 τὸν μετὰ δύσιν χρόνον τῆς ἡμέρας συμβαίνειν ἐκ τοῦ παραφωτισμοῦ, ἐκεῖ δὲ πλείω μὲν οὐκ ἐπακολουθεῖν, μὴ μέντοι μηδὲ παραχρῆμα συνάπτειν τὸ σκότος, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις πεδίοις. τὴν δὲ τοῦ μεγέ- θους φαντασίαν αὖξεσθαι μὲν ὁμοίως κατὰ τε τὰς δύ- 15 σεις καὶ τὰς ἀνατολάς ἐν τοῖς πελάγεσι διὰ τὸ τὰς ἀναθυμιάσεις πλείους ἐκ τῶν ὑγρῶν ἀναφέρεσθαι· διὰ δὲ τούτων ὥς δι' ὑάλων κλωμένην τὴν ὄψιν πλατυτέρας δέχεσθαι τὰς φαντασίας, καθάπερ καὶ διὰ νέφους ξηροῦ καὶ λεπτοῦ βλέπουσαν δυόμενον ἢ ἀνατέλλοντα 20 τὸν ἥλιον ἢ τὴν σελήνην, ἥνικα καὶ ἐνερευθὲς φαίνεσθαι τὸ ἄστρον. τὸ δὲ ψεῦδος ἐλέγξει φησὶ τριάκονθ' ἡμέρας διατρίψας ἐν Γαδεύροις καὶ τηρήσας τὰς δύσεις. ὁ δὲ γε Ἀρτεμίδωρος ἑκατονταπλασίονά φησι 25 δύεσθαι τὸν ἥλιον καὶ αὐτίκα νύκτα καταλαμβάνειν. ὥς μὲν οὖν αὐτὸς εἶδε τοῦτο ἐν τῷ ἱερῷ ἀκρωτηρίῳ, οὐχ ὑποληπτέον προσέχοντας τῇ ἀποφάσει αὐτοῦ· ἔφη γὰρ νύκτωρ μηδένα ἐπιβαίνειν, ὥστ' οὐδὲ δυομένου ἡλίου οὐδεὶς ἂν ἐπιβαίνοι, εἶπερ εὐθὺς ἢ νύξ καταλαμ- βάνει. ἀλλ' οὐδ' ἐν ἄλλῳ τόπῳ τῆς παρωκεανίτιδος· 30 καὶ γὰρ τὰ Γάδεια ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ, καὶ ὁ Ποσειδάωνιος ἀντιμαρτυρεῖ καὶ ἄλλοι πλείους.

Τῆς δὲ συνεχοῦς τῷ ἱερῷ ἀκρωτηρίῳ παραλίας
 ἣ μὲν ἐστὶν ἀρχὴ τοῦ ἐσπερίου πλευροῦ τῆς Ἰβηρίας
 μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Τάγου ποταμοῦ, ἣ δὲ τοῦ νοτίου
 μέχρι ἄλλου ποταμοῦ τοῦ Ἄνα καὶ τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ.
 5 φέρεται δ' ἀπὸ τῶν ἐρῶν μερῶν ἐκάτερος, ἀλλ' ὁ μὲν
 ἐπ' εὐθείας εἰς τὴν ἐσπέραν ἐκδίδωσι πολὺ μείζων ὢν
 θατέρου, ὁ δ' Ἄνας πρὸς νότον ἐπιστρέφει τὴν μεσο-
 ποταμίαν ἀφορίζων, ἣν Κελτικοὶ νέμονται τὸ πλεον
 καὶ τῶν Λυσιτανῶν τινὲς ἐκ τῆς περαιᾶς τοῦ Τάγου
 10 μετοικισθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων· ἐν δὲ τοῖς ἄνω μέρεσι
 καὶ Καρπητιανοὶ καὶ Ὠρητιανοὶ καὶ Ὀεττώνων συχνοὶ
 νέμονται. αὕτη μὲν οὖν ἡ χώρα μετρίως ἐστὶν εὐδαί-
 μων, ἣ δ' ἐφεξῆς πρὸς ἑὼ κειμένη καὶ νότον ὑπερβολὴν
 οὐκ ἀπολείπει πρὸς ἅπασαν κρινομένη τὴν οἰκουμένην
 15 ἄρετῆς χάριν καὶ τῶν ἐκ γῆς καὶ θαλάττης ἀγαθῶν.
 αὕτη δ' ἐστὶν ἣν ὁ Βαίτις διαρρεῖ ποταμός, ἀπὸ τῶν
 αὐτῶν μερῶν τὴν ἀρχὴν ἔχων ἀφ' ὧν περ καὶ ὁ Ἄνας
 καὶ ὁ Τάγος, μέσος πῶς ἀμφοῖν τούτων ὑπάρχων κατὰ
 μέγεθος· παραπλησίως μέντοι τῷ Ἄνα κατ' ἀρχὰς ἐπὶ
 20 τὴν ἐσπέραν ῥυεῖς εἴτ' ἐπιστρέφει πρὸς νότον καὶ κατὰ
 τὴν αὐτὴν ἐκδίδωσι τούτῳ παραλίαν. καλοῦσι δ' ἀπὸ
 μὲν τοῦ ποταμοῦ Βαιτικήν, ἀπὸ δὲ τῶν ἐνοικούντων
 Τουρδητανίαν· τοὺς δ' ἐνοικούντας Τουρδητανούς τε
 καὶ Τουρδούλους προσαγορεύουσιν, οἱ μὲν τοὺς αὐ-
 25 τοὺς νομίζοντες οἱ δ' ἑτέρους· ὧν ἐστὶ καὶ Πολύβιος
 συνοίκους φήσας τοῖς Τουρδητανοῖς πρὸς ἄρκτον τοὺς
 Τουρδούλους· νυνὶ δ' ἐν αὐτοῖς οὐδεὶς φαίνεται διο-
 ρισμός. σοφώτατοι δ' ἐξετάζονται τῶν Ἰβήρων οὗτοι
 καὶ γραμματικῇ χρῶνται καὶ τῆς παλαιᾶς μνήμης
 30 ἔχουσι συγγράμματα καὶ ποιήματα καὶ νόμους ἐμμέ-
 τρους ἑξακισχιλίων ἐπῶν, ὥς φασι· καὶ οἱ ἄλλοι δ'
 Ἰβήρες χρῶνται γραμματικῇ, οὐ μὲν δ' ἰδέα· οὐδὲ γὰρ

γλώττη μιᾶ. τείνει δὲ ἡ χώρα αὕτη ἡ ἐντὸς τοῦ Ἄνα πρὸς ἑω μὲν μέχρι τῆς Ὠρητανίας, πρὸς νότον δὲ μέχρι τῆς παραλίας τῆς ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄνα μέχρι στηλῶν. ἀνάγκη δὲ διὰ πλειόνων περὶ αὐτῆς εἰπεῖν καὶ τῶν σύνεγγυς τόπων, ὅσα συντείνει πρὸς τὸ μα-⁵ θεῖν τὴν εὐφυῖαν τῶν τόπων καὶ τὴν εὐδαιμονίαν.

7 Τῆς δὲ παραλίας ταύτης, εἰς ἣν ὁ τε Βαῖτις καὶ ὁ Ἄνας ἐκδίδωσι, καὶ τῶν ἐσχάτων τῆς Μαυρουσίας εἰς τὸ μεταξὺ ἐμπίπτου τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος ποιεῖ τὸν κατὰ στήλας πορθμὸν, καθ' ὃν ἡ ἐντὸς θάλαττα συν-¹⁰ ἄπτει τῇ ἐκτός. ἐνταῦθα δὴ ὄρος ἐστὶ τῶν Ἰβήρων τῶν καλουμένων Βασητανῶν, οὓς καὶ Βαστούλους καλοῦσιν, ἡ Κάλπη, τῇ περιοχῇ μὲν οὐ μέγα τῷ δ' ὕψει μέγα καὶ ὄρθιον ὥστε πόρρωθεν νησοειδὲς φαί-
C.140 νεσθαι. ἐκπλέουσιν οὖν ἐκ τῆς ἡμετέρας θαλάττης εἰς¹⁵ τὴν ἕξω δεξιὸν ἐστὶ τοῦτο, καὶ πρὸς αὐτὸ Καρτηία πόλις ἐν τετταράκοντα σταδίοις ἀξιόλογος καὶ παλαιά, ναύσταθμὸν ποτε γενομένη τῶν Ἰβήρων. ἔνιοι δὲ καὶ Ἡρακλέους κτίσμα λέγουσιν αὐτήν, ὧν ἐστὶ καὶ Τι-
μοσθένης, ὃς φησι καὶ Ἡράκλειαν ὀνομάζεσθαι τὸ πα-²⁰ λαιόν, δείκνυσθαί τε μέγαν περίβολον καὶ νεωσοίκους.

8 Εἴτα Μελλαρία ταριχείας ἔχουσα καὶ μετὰ ταῦτα Βελῶν πόλις καὶ ποταμός. ἐντεῦθεν οἱ διάπλοι μά-
λιστά εἰσιν εἰς Τίγγιν τῆς Μαυρουσίας καὶ ἐμπόρια καὶ ταριχεῖαι. ἣν δὲ καὶ Ζήλις τῆς Τίγγιος ἀστυγείτων,²⁵ ἀλλὰ μετόπισαν ταύτην εἰς τὴν περαιᾶν Ῥωμαῖοι καὶ ἐκ τῆς Τίγγιος προσλαβόντες τινάς· ἔπεμψαν δὲ καὶ παρ' ἑαυτῶν ἐποίκους καὶ ὠνόμασαν Ἰουλίαν Ἰοζαν τὴν πόλιν. εἴτα Γάδειρα, πορθμῷ στενῷ διειργομένη νῆσος ἀπὸ τῆς Τουρρητανίας, διέχουσα τῆς Κάλπης³⁰ περὶ ἑπτακοσίους καὶ πεντήκοντα σταδίους· οἱ δὲ ὀκτα-
κοσίους φασίν. ἐστὶ δ' ἡ νῆσος αὕτη τᾶλλα μὲν οὐδὲν

διαφέρουσα τῶν ἄλλων, ἀνδρεία δὲ τῶν ἐνοικούντων
 τῇ περὶ τὰς ναυτιλίας καὶ φιλία πρὸς Ῥωμαίους τοσαύ-
 την ἐπίδοσιν εἰς πᾶσαν εὐτυχίαν ἔσχευ ὥστε καίπερ
 ἐσχάτη ἰδρυμένη τῆς γῆς ὀνομαστοτάτη τῶν ἀπασῶν
 5 ἔστιν. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης ἐροῦμεν, ὅταν καὶ περὶ
 τῶν ἄλλων νήσων λέγωμεν.

Ἐφεξῆς δ' ἔστιν ὁ Μενεσθέως καλούμενος λιμὴν 9
 καὶ ἡ κατὰ Ἄσταν ἀνάχυσις καὶ Νάβρισσαν. λέγονται
 δὲ ἀναχύσεις αἱ πληρούμεναι τῇ θαλάττῃ κοιλάδες ἐν
 10 ταῖς πλημμυρίσι καὶ ποταμῶν δίκην ἀνάπλους εἰς τὴν
 μεσόγαίαν ἔχουσαι καὶ τὰς ἐπ' αὐταῖς πόλεις. εἴτ' εὐ-
 θὺς αἱ ἐκβολαὶ τοῦ Βαίτιος διχῇ σχιζόμεναι· ἡ δὲ ἀπο-
 λαμβανομένη νῆσος ὑπὸ τῶν στομάτων ἑκατόν, ὥς δ'
 ἔνιοι καὶ πλειόνων σταδίων, ἀφορίζει παραλίαν. ἐνταῦ-
 15 θα δέ που καὶ τὸ μαντεῖον τοῦ Μενεσθέως ἔστί, καὶ
 ὁ τοῦ Καιπίωνος ἴδρυνται πύργος ἐπὶ πέτρας ἀμφι-
 κλύστου, θαυμασίως κατεσκευασμένος, ὥσπερ ὁ Φά-
 ρος, τῆς τῶν πλοιζομένων σωτηρίας χάριν. ἢ τε γὰρ
 ἐκβαλλομένη χοῦς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ βραχέα ποιεῖ καὶ
 20 χοιραδῶδης ἔστιν ὁ πρὸ αὐτοῦ τόπος, ὥστε δεῖ σημείου
 τινὸς ἐπιφανοῦς. ἐντεῦθεν δ' ὁ τοῦ Βαίτιος ἀνάπλους
 ἔστί καὶ πόλις Ἐβοῦρα καὶ τὸ τῆς Φωσφόρου ἱερὸν, ἣν
 καλοῦσι Λοῦκεμ δουβίαν· εἰδ' οἱ τῶν ἀναχύσεων τῶν
 ἄλλων ἀνάπλοι, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Ἄνας ποταμός, δί-
 25 στομος καὶ οὗτος, καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν ἀνάπλους· εἰδ' ὕστα-
 τον τὸ ἱερὸν ἀκρωτήριον, διέχον τῶν Γαδείρων ἐλάτ-
 τους ἢ δισχιλίους σταδίους· τινὲς δ' ἀπὸ μὲν τοῦ ἱεροῦ
 ἀκρωτηρίου ἐπὶ τὸ τοῦ Ἄνα στόμα ἐξήκοντα μίλια φα-
 σιν, ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὸ τοῦ Βαίτιος στόμα ἑκατόν, εἴτα
 30 εἰς Γάδειρα ἑβδομήκοντα.

C.141

Τῆς δ' οὖν ἐντὸς τοῦ Ἄνα παραλίας ὑπερκείσθαι 2
 συμβαίνει τὴν Τουρδητανίαν, ἣν ὁ Βαῖτις διαρρεῖ πο-

ταμός. ἀφορίζει δὲ αὐτὴν πρὸς μὲν τὴν ἐσπέραν καὶ ἄρκτον ὃ Ἄνας ποταμός, πρὸς δὲ τὴν ἕω Καρπητανῶν τέτινες καὶ Ὠρητανοί, πρὸς νότον δὲ Βασιτητανῶν οἱ μεταξὺ τῆς Κάλπης καὶ τῶν Γαδείρων στενὴν νεμόμενοι παραλίαν, καὶ ἡ ἐξῆς θάλαττα μέχρι Ἄνα. καὶ οἱ 5 Βασιτητανοὶ δὲ οὕς εἶπον τῇ Τουρδητανίᾳ πρόσκεινται καὶ οἱ ἕξω τοῦ Ἄνα καὶ οἱ πολλοὶ τῶν προσχώρων. μέγεθος δ' οὐ πλεόν ἐστι τῆς χώρας ταύτης ἐπὶ μῆκος καὶ πλάτος ἢ δισχίλιοι στάδιοι. πόλεις δ' ὑπερβάλλουσαι τὸ πλῆθος· καὶ γὰρ διακοσίας φασί· γνωριμώταται 10 δὲ αἱ ἐπὶ τοῖς ποταμοῖς ἰδρυμέναι καὶ ταῖς ἀναχύσεσι καὶ τῇ θαλάττῃ διὰ τὰς χρείας. πλεῖστον δ' ἢ τε Κόρδυβα ἠϋξῆται, Μαρκέλλου κτίσμα, καὶ δόξη καὶ δυνάμει καὶ ἡ τῶν Γαδιτανῶν πόλις, ἡ μὲν διὰ τὰς ναυτιλίας καὶ διὰ τὸ προσθέσθαι Ρωμαίοις κατὰ συμμαχίας, 15 ἡ δὲ χώρας ἀρετῇ καὶ μεγέθει, προσλαμβάνοντος καὶ τοῦ ποταμοῦ Βαίτιος μέγα μέρος· ὥκησάν τε ἐξ ἀρχῆς Ῥωμαίων τε καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρες ἐπίλεκτοι· καὶ δὴ καὶ πρῶτην ἀποικίαν ταύτην εἰς τούσδε τοὺς τόπους ἔστειλαν Ῥωμαῖοι. μετὰ δὲ ταύτην καὶ τὴν τῶν 20 Γαδιτανῶν ἡ μὲν Ἰσπαλις ἐπιφανής, καὶ αὐτὴ ἀποικος Ῥωμαίων· νυνὶ δὲ τὸ μὲν ἐμπόριον συμμένει, τῇ τιμῇ δὲ καὶ τῷ ἐποικῆσαι νεωστὶ τοὺς Καίσαρος στρατιώτας ἡ Βαίτις ὑπερέχει καίπερ οὐ συνοικουμένη λαμπρῶς.

- 2 Μετὰ δὲ ταύτας Ἰτάλικα καὶ Ἰλιπα ἐπὶ τῷ Βαίτι, 25 Ἄστιγίς δ' ἀπωτέρω καὶ Κάρμων καὶ Ὀβούλκων, ἔτι δὲ ἐν αἷς οἱ Πομπηίου παῖδες κατεπολεμήθησαν, Μοῦνδα καὶ Ἀτέγονα καὶ Οὔρσων καὶ Τοῦνκίς καὶ Οὐλία καὶ Αἶγωνα· ἅπασαι δ' αὗται Κορδύβης οὐκ ἄπωθεν. τρόπον δέ τινα μητρόπολις κατέστη τοῦ τό- 30 που τούτου Μοῦνδα· διέχει δὲ Καρτηίας ἢ Μοῦνδα σταδίους* χιλίους καὶ τετρακοσίους, εἰς ἣν ἔφυγεν ἡττη-

θεὶς ὁ Γναῖος, εἴτ' ἐκπλεύσας ἐνθεν καὶ ἐκβὰς εἰς τινα
 ὑπερκειμένην θαλάττης ὀρεινὴν διεφθάρη. ὁ δ' ἀδελ-
 φὸς αὐτοῦ Σέξτος ἐκ Κορδύβης σωθεὶς καὶ μικρὸν ἐν
 τοῖς Ἰβηρσι πολεμήσας χρόνον ὕστερον Σικελίαν ἀπέ-
 5 στησεν, εἴτ' ἐκπεσὼν ἐνθένδε εἰς τὴν Ἀσίαν ἀλούς
 ὑπὸ τῶν Ἀντωνίου στρατηγῶν ἐν Μιδαεῖω κατέστρεψε
 τὸν βίον. ἐν δὲ τοῖς Κελτικοῖς Κονίστοργίς ἐστι γνω-
 ριμωτάτη· ἐπὶ δὲ ταῖς ἀναχύσεσιν ἡ Ἄστα, εἰς ἣν οἱ
 Γαδιτανοὶ συνίασι μάλιστα, ὑπερκειμένην τοῦ ἐπι-
 10 νείου τῆς νήσου σταδίου οὐ πολὺ πλείους τῶν ἑκατόν.

Παροικεῖται δὲ ὑπὸ πλείστων ὁ Βαῖτις καὶ ἀνα- 3
 πλεῖται σχεδόν τι ἐπὶ χιλίους καὶ διακοσίους σταδίους
 ἐκ θαλάττης μέχρι Κορδύβης καὶ τῶν μικρὸν ἐπάνω
 τόπων. καὶ δὴ καὶ ἐξείργασται περιττῶς ἢ τε παραπο- C.142
 15 ταμία καὶ τὰ ἐν τῷ ποταμῷ νησίδια. πρόσεστι δὲ καὶ τὸ
 τῆς ὄψεως τερπνόν, ἅλσεσι καὶ ταῖς ἄλλαις φυτουρ-
 γίαις ἐκπεπονημένων τῶν χωρίων. μέχρι μὲν οὖν
 Ἰσπάλιος ὀκλάσιν ἀξιολόγοις ὁ ἀνάπλους ἐστὶν ἐπὶ στα-
 δίου οὐ πολὺ λείποντας τῶν πεντακοσίων, ἐπὶ δὲ τὰς
 20 ἄνω πόλεις μέχρι Ἰλίπας ταῖς ἐλάττοσι, μέχρι δὲ Κορ-
 δύβης τοῖς ποταμίοις σκάφεσι, πηκτοῖς μὲν τὰ νῦν τὸ
 παλαιὸν δὲ καὶ μονοξύλοις· τὸ δ' ἄνω τὸ ἐπὶ Καστλῶ-
 νος οὐκ ἔστι πλοίμον· παράλληλοι δέ τινες ῥάχεις ὁρῶν
 παρατείνουσι τῷ ποταμῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον αὐτῷ
 25 συνάπτουσαι πρὸς βορρᾶν, μετάλλων πλήρεις. πλεῖ-
 στος δ' ἐστὶν ἄργυρος ἐν τοῖς κατὰ Ἰλιπαν τόποις καὶ
 τοῖς κατὰ Σισάπωνα τὸν τε παλαιὸν λεγόμενον καὶ τὸν
 νέον· κατὰ δὲ τὰς Κωτίνας λεγομένας χαλκός τε ἅμα
 γεννᾶται καὶ χρυσός. ἐν ἀριστερᾷ μὲν οὖν ἐστὶ τοῖς
 30 ἀναπλέουσι τὰ ὄρη ταῦτα, ἐν δεξιᾷ δὲ πεδίον μέγα καὶ
 ὑψηλὸν καὶ εὐκαρπον καὶ μεγαλόδενδρον καὶ εὐβοτον.
 ἔχει δὲ καὶ ὁ Ἄνας ἀνάπλουν, οὔτε δὲ τηλικούτοις

σκάφεισιν οὐτ' ἐπὶ τοσοῦτον. ὑπέρκειται δὲ καὶ αὐτοῦ μεταλλείας ἔχοντα ὄρη, καθήκει δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Τάγον. τὰ μὲν οὖν τὰς μεταλλείας ἔχοντα χωρία ἀνάγκη τραχέα τε εἶναι καὶ παράλυσπρα, οἷάπερ καὶ τὰ τῇ Καρπητανίᾳ συνάπτοντα καὶ ἔτι μᾶλλον τοῖς Κελτί-
5 βηρσι. τοιαύτη δὲ καὶ ἡ Βαιτουρία ξηρὰ ἔχουσα πεδιάς τὰ παρήκοντα τῷ Ἀνα.

- 4 Αὐτὴ δ' ἡ Τουρδητανία θαυμασιῶς εὐτυχεῖ· παμφόρου δ' οὔσης αὐτῆς, ὥσαντίως δὲ καὶ πολυφόρου, διπλασιάζεται τὰ εὐτυχήματα ταῦτα τῷ ἐκκομισμῷ· τὸ
10 γὰρ περιττεῦον τῶν καρπῶν ἀπεμπολεῖται ῥαδίως τῷ πλήθει τῶν ναυκληρίων. ποιοῦσι δὲ τοῦτο οἷ τε ποταμοὶ καὶ αἱ ἀναχύσεις, ὥς εἶπον, ἐμφερεῖς τοῖς ποταμοῖς οὔσαι καὶ ἀναπλεόμεναι παραπλησίως ἐκ θαλάττης οὐ μικροῖς μόνον ἀλλὰ καὶ μεγάλους σκάφεισιν εἰς τὰς
15 ἐν τῇ μεσογαίᾳ πόλεις. ἅπασα γὰρ ἐστὶ πεδιάς ἡ ὑπὲρ τῆς παραλίας ἐπὶ πολὺ τῆς μεταξὺ τοῦ τε ἱεροῦ ἀκρωτηρίου καὶ στηλῶν. ἐνταῦθα δὲ πολλαχοῦ κοιλάδες εἰς τὴν μεσόγαίαν ἐκ τῆς θαλάττης ἀνέχουσι φάραγξι με-
20 τρίαῖς ἢ καὶ φείθροις ἐοικυῖαι ποταμίους, ἐκτεταμέναι ἐπὶ πολλοὺς σταδίους· ταύτας δὲ πληροῦσιν αἱ τῆς θαλάττης ἐπιβάσεις κατὰ τὰς πλημμυρίδας, ὥστ' ἀναπλεῖσθαι μηδὲν ἥττον ἢ τοὺς ποταμούς, ἀλλὰ καὶ βέλτιον·

- C.143 τοῖς γὰρ κατάπλοις ἔοικε τοῖς ποταμίους, ἀντικόπτοντος μὲν οὐδενός, ἐπουρίζοντος δὲ τοῦ πελάγους καθάπερ
25 τοῦ ποταμίου ρεύματος διὰ τὴν πλημμυρίδα. αἱ δ' ἐπιβάσεις μείζους εἶδιν ἐνταῦθα ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις τόποις, ὅτι εἰς πόρον συνωθουμένη στενὸν ἢ θάλαττα ἐκ μεγάλου πελάγους, ὃν ἡ Μαυρουσία ποιεῖ πρὸς τὴν Ἰβηρίαν, ἀνακοπὰς λαμβάνει καὶ φέρεται πρὸς τὰ εἰκοντα
30 μέρη τῆς γῆς εὐπετῶς. ἐνὶαι μὲν οὖν τῶν τοιούτων κοιλάδων κενοῦνται κατὰ τὰς ἀμπώτεις, τινὰς δ' οὐ

παντάπασιν ἐπιλείπει τὸ ὕδωρ, ἔνιαι δὲ καὶ νήσους
 ἀπολαμβάνουσιν ἐν ἑαυταῖς. τοιαῦται μὲν οὖν εἰσιν αἱ
 ἀναχύσεις αἱ μεταξὺ τοῦ τε ἱεροῦ ἀκρωτηρίου καὶ τῶν
 στηλῶν, ἐπίδοσιν ἔχουσαι σφοδροτέραν παρὰ τὰς ἐν
 5 τοῖς ἄλλοις τόποις· ἡ τοιαύτη δ' ἐπίδοσις ἔχει μὲν τι
 καὶ πλεονέκτημα πρὸς τὰς χρείας τῶν πλοῖζομένων·
 πλείους γὰρ καὶ μείζους ποιεῖ τὰς ἀναχύσεις, πολλάκις
 καὶ ἐπὶ *ὀκτὼ σταδίους ἀναπλεομένης, ὥστε τρόπον
 τινὰ πᾶσαν πλωτὴν παρέχεται τὴν γῆν καὶ εὐπετῇ
 10 πρὸς τε τὰς ἐξαγωγὰς τῶν φορτίων καὶ τὰς εἰσαγωγάς.
 ἔχει δέ τι καὶ ὀχληρόν· αἱ γὰρ ἐν τοῖς ποταμοῖς ναυτι-
 λίαι διὰ τὴν σφοδρότητα τῆς πλημμυρίδος ἰσχυρότερον
 τῇ φύσει τῶν ποταμῶν ἀντιπνέουσιν κίνδυνον οὐ μι-
 κρόν τοῖς ναυκληροῖς ἐπιφέρουσι κατακομιζομένοις
 15 τε ὁμοίως καὶ ἀνακομιζομένοις. αἱ δὲ ἀμπώτεις ἐν ταῖς
 ἀναχύσεσιν εἰσι βλαβεραί· ταῖς γὰρ πλημμυρίσιν ἀνὰ
 λόγον καὶ αὐταὶ παροξύνονται, διὰ τε τὸ τάχος καὶ ἐπὶ
 ξηρᾶς πολλάκις ἐγκατέλιπον τὴν ναῦν. τὰ τε βοσκή-
 ματα εἰς τὰς νήσους διαβαίνοντα τὰς πρὸ τῶν ἀναχύ-
 20 σεων τοτὲ μὲν οὖν καὶ ἐπεκλύσθη τοτὲ δὲ ἀπελήφθη,
 βιαζόμενα δ' ἐπανελθεῖν οὐκ ἴσχυσεν ἀλλὰ διεφθάρη·
 τὰς δὲ βοῦς φασὶ καὶ τετηρηκυίας τὸ συμβαῖνον περι-
 μένειν τὴν ἀναχώρησιν τῆς θαλάττης καὶ τότε ἀπαί-
 ρειν εἰς τὴν ἡπειρον.
 25 Καταμαθόντες δ' οὖν τὴν φύσιν τῶν τόπων οἱ 5
 ἄνθρωποι καὶ τὰς ἀναχύσεις ὁμοίως ὑπουργεῖν τοῖς
 ποταμοῖς δυναμένας πόλεις ἔκτισαν ἐπ' αὐτῶν καὶ ἄλ-
 λας κατοικίας, καθάπερ ἐπὶ τῶν ποταμῶν· τούτων δ'
 ἐστὶν ἡ τε Ἄστα καὶ Νάβρισσα καὶ Ὀνοβα καὶ Ὀσσό-
 30 νοβα καὶ Μαῖνοβα καὶ ἄλλαι πλείους. προσλαμβάνουσι

δὲ καὶ διώρυγες ἔσθ' ὅπου γεγонуῖαι τῷ πολλαχόθεν
 εἶναι καὶ πολλαχόσε τὴν κομιδὴν καὶ πρὸς ἀλλήλους
 καὶ πρὸς τοὺς ἔξω. καὶ αἱ σύρροισι δὲ ὡσαύτως ὥφε-
 λοῦσι κατὰ τὰς ἐπὶ πολὺ πλήμας διαχεομένας ἐπὶ τῶν
 διειργόντων ἰσθμῶν τοὺς πόρους καὶ πλωτοὺς ἀπερ- 5
 ραζομένας, ὥστε πορθμεύεσθαι καὶ ἐκ τῶν ποταμῶν
 εἰς τὰς ἀναχύσεις ἀκκεῖσθαι δεῦρο. ἅπασα δ' ἡ ἔμπο-
 C.144 ρία πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἔστι καὶ τὴν Ῥώμην, ἔχουσα τὸν
 πλοῦν [τόν τε] μέχρι τῶν στηλῶν ἀγαθὸν (πλὴν εἴ τίς
 ἔστι περὶ τὸν πορθμὸν δυσκολία) καὶ τὸν πελάγιον 10
 τὸν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ. διὰ γὰρ εὐδίου κλίμα-
 τος οἱ δρόμοι συντελοῦνται καὶ μάλιστα τῷ πελαγί-
 ζοντι· τοῦτο δὲ πρόσφορόν ἐστι ταῖς ἐμπορικαῖς ὁλκά-
 σιν. ἔχουσι δὲ καὶ οἱ ἄνεμοι τάξιν οἱ πελάγιοι· πρόσ-
 ἐστι δὲ καὶ ἡ νῦν εἰρήνη, τῶν ληστηρίων καταλυθέν- 15
 των, ὥσθ' ἡ σύμπασα ὑπάρχει ῥαστώνῃ τοῖς πλοῖζο-
 μένοις. ἴδιον δὲ τί φησι Ποσειδάωνιος τηρεῖσθαι κατὰ τὸν
 ἀνάπλου τὸν ἐκ τῆς Ἰβηρίας, ὅτι οἱ εὐροὶ κατ' ἐκεῖνο
 τὸ πέλαγος ἕως τοῦ Σαρδῶου κόλπου πνέοιεν ἔτησίαι·
 διὸ καὶ τρισὶ μηνσὶν εἰς Ἰταλίαν κατὰραι μόλις παραδιε- 20
 νεχθεῖς περὶ τε τὰς Γυμνησίας νήσους καὶ περὶ Σαρ-
 δόνα καὶ τὰ ἄλλα ἀπαντικρὺ τούτων μέρη τῆς Λιβύης.
 6 Ἐξάγεται δ' ἐκ τῆς Τουρθητανίας σῆτος τε καὶ οἶ-
 νος πολὺς καὶ ἔλαιον οὐ πολὺ μόνον ἀλλὰ καὶ κάλλι-
 στον· καὶ κηρὸς δὲ καὶ μέλι καὶ πίττα ἐξάγεται καὶ κόκ- 25
 κος πολλή καὶ μίλτος οὐ χείρων τῆς Σινωπικῆς γῆς. τὰ
 τε ναυπήγια συνιστᾷσιν αὐτόθι ἐξ ἐπιχωρίας ὕλης,
 ἅλεις τε ὀρυκτοὶ παρ' αὐτοῖς εἰσι καὶ ποταμῶν ἀλμυ-
 ρῶν ρεύματα οὐκ ὀλίγα· οὐκ ὀλίγη δὲ οὐδὲ ἐκ τῶν
 ὄψων ταριχεῖα οὐκ ἔνθεν μόνον ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἄλλης 30
 τῆς ἐκτὸς στηλῶν παραλίας, οὐ χείρων τῆς Ποντικῆς.
 πολλή δὲ καὶ ἐσθῆς πρότερον ἤρχετο, νῦν δὲ ἔρια μάλ-

λον τῶν κοραξῶν. καὶ ὑπερβολὴ τίς ἐστὶ τοῦ κάλ-
 λους· ταλαντιαίους γοῦν ἄνωγνται τοὺς κριοὺς εἰς τὰς
 ὀχέας. ὑπερβολὴ δὲ καὶ τῶν λεπτῶν ὑφασμάτων, ἅπερ
 οἱ Σαλτιγῖται κατασκευάζουσιν. ἄφθονος δὲ καὶ βο-
 5 σκημάτων εὐπορία παντοίων καὶ κυνηγεσίων. τῶν δ'
 ὀλεθρίων θηρίων σπάνις πλὴν τῶν γεωρύχων λαγι-
 δέων, οὓς ἔνιοι λεβηρίδας προσαγορεύουσι· λυμαίνον-
 ται γὰρ καὶ φυτὰ καὶ σπέρματα ῥιζοφαγοῦντες· καὶ
 τοῦτο συμβαίνει καθ' ὅλην τὴν Ἰβηρίαν σχεδόν, δια-
 10 τείνει δὲ καὶ μέχρι Μασσαλίας, ὀχλεῖ δὲ καὶ τὰς νήσους.
 οἱ δὲ τὰς Γυμνησίας οἰκοῦντες λέγονται πρεσβεύσα-
 σθαί ποτε πρὸς Ῥωμαίους κατὰ χώρας αἰτήσιν· ἐκβάλ-
 λεσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν ξφῶν τούτων, ἀντέχειν μὴ δυνά-
 μενοι διὰ τὸ πλῆθος. πρὸς μὲν οὖν τὸν τοσοῦτον ἴσως
 15 πόλεμον, ὃς οὐκ αἰεὶ συμβαίνει, φορὰ δέ τιμι λοιμικῇ
 καθάπερ ὄφεων καὶ μυῶν τῶν ἀρουραίων, χρεία τῆς
 τοσαύτης ἐπικουρίας, πρὸς δὲ τὸ μέτριον ἐξεύρηται
 πλείους θῆραι· καὶ δὴ καὶ γαλαῖς ἀγρίας ἃς ἡ Λιβύη
 φέρει τρέφουσιν ἐπίτηδες, ἃς φιμώσαντες παριᾶσιν εἰς
 20 τὰς ὁπάς· αἱ δ' ἐξέλκουσιν ἔξω τοῖς ὄνυξιν οὓς ἂν κα-
 ταλάβωσιν, ἣ φεύγειν ἀναγκάζουσιν εἰς τὴν ἐπιφά-
 νειαν, ἐκπεσόντας δὲ θηρεύουσιν οἱ ἐφεστῶτες. τὴν δὲ C.145
 ἀφθονίαν τῶν ἐκκομιζομένων ἐκ τῆς Τουρδητανίας
 ἐμφανίζει τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος τῶν ναυκληρίων·
 25 ὀλκάδες γὰρ μέγισται παρὰ τούτων πλέουσιν εἰς Λι-
 καιάρχειαν καὶ τὰ Ὠστια τῆς Ῥώμης ἐπίνειον· τὸ δὲ
 πλῆθος μικροῦ δεῖν ἐνάμιλλον τοῖς Λιβυκοῖς.

Τοιαύτης δὲ τῆς μεσογαίας οὔσης τῆς ἐν τῇ Τουρ- 7
 δητανίᾳ, καὶ τὴν παράλιον ἐνάμιλλον εὗροι τις ἂν τοῖς
 30 ἐκ θαλάττης ἀγαθοῖς· τά τε γὰρ ὅστρεώδη πάντα καὶ

κορχοειδῇ καὶ τοῖς πλήθεσιν ὑπερβάλλει καὶ τοῖς μεγέ-
 θεσι καθόλου κατὰ τὴν ἔξω θάλατταν πᾶσαν, ἐνταῦθα
 δὲ διαφερόντως, ἅτε καὶ τῶν πλημμυρίδων καὶ τῶν
 ἀμπώτεων ἐνταῦθα αὐξομένων, ὥς εἰκὸς αἰτίας εἶναι
 καὶ τοῦ πλήθους καὶ τοῦ μεγέθους διὰ τὴν γυμνασίαν. 5
 ὥς δ' αὐτως ἔχει καὶ περὶ τῶν κητέων ἀπάντων, ὀρύ-
 γων τε καὶ φαλαινῶν καὶ φυσητήρων, ὧν ἀναφυση-
 σάντων φαίνεται τις νεφώδους ὅψις κίονος τοῖς πόρ-
 ρωθεν ἀφορῶσι· καὶ οἱ γόγγροι δὲ ἀποθηριοῦνται πολὺ
 τῶν παρ' ἡμῖν ὑπερβεβλημένοι κατὰ τὸ μέγεθος, καὶ αἱ 10
 σμύραιναι καὶ ἄλλα πλείω τῶν τοιούτων ὄψων. ἐν δὲ
 Καρτηρίᾳ κήρυκας δεκακοτύλους καὶ πορφύρας φασίν·
 ἐν δὲ τοῖς ἔξωτέροις τόποις καὶ μείζους ὀγδοήκοντα
 μνῶν τὴν σμύραιναι καὶ τὸν γόγγρον, ταλαντιαῖον δὲ
 τὸν πολὺποδα, διπλήχεις δὲ τὰς τευθίδας καὶ τὰ παρα- 15
 πλήσια. πολὺς δὲ καὶ ὁ θύννος συνελαύνεται δεῦρο
 ἀπὸ τῆς ἄλλης τῆς ἔξωθεν παραλίας πίων καὶ παχύς.
 τρέφεται δὲ βαλάνῳ δρυϊνῇ φανομένη κατὰ τῆς θαλάτ-
 της χαμαιζήλῳ τινὶ παντάπασιν, ἀδρότατον δ' ἐκφε-
 ροῦσθαι καρπὸν· ἥπερ καὶ ἐν τῇ γῇ φύεται πολλή κατὰ 20
 τὴν Ἰβηρίαν, ῥίξας μὲν ἔχουσα μεγάλας ὥς ἂν τελείας
 δρυός, ἔξαιρομένη δὲ θάμνου ταπεινῆς ἦττον· τοσοῦ-
 τον δ' ἐκφέρει καρπὸν ὥστε μετὰ τὴν ἀκμὴν πλήρη τὴν
 παραλίαν [βαλάνου] εἶναι τὴν τε ἐντὸς καὶ τὴν ἐκτὸς
 στηλῶν, ἣν ἐκβάλλουσιν αἱ πλῆμαι· ἡ δ' ἐντὸς στηλῶν 25
 ἐλάττων ἀεὶ καὶ μᾶλλον εὐρίσκεται. λέγει δ' ὁ Πολύβιος
 καὶ μέχρι τῆς Λατίνης ἐκπίπτειν τὴν βάλανον ταύτην, εἰ
 μὴ ἄρα (φησί) καὶ ἡ Σαρδῶ φέρει καὶ ἡ πλησιόχωρος
 ταύτη. καὶ οἱ θύννοι δ' ὅσῳ πλέον συνεγγίζουσι ταῖς
 στηλαῖς ἔξωθεν φερόμενοι, τοσῶδ' ἰσχυαίνονται πλέον 30
 τῆς τροφῆς ἐπιλειπούσης· εἶναι τε παρὰ θαλάττιον ὅν
 τὸ ζῶον τοῦτο· ἥδεσθαι γὰρ τῇ βαλάνῳ καὶ πιαίνε-

σθαι διαφερόντως ὑπ' αὐτῆς, φορᾶς τε τῆς βαλάνου γενομένης φορὰν καὶ τῶν θύννων εἶναι.

Τοσούτοις δὲ τῆς προειρημένης χώρας ἀγαθοῖς κε- 8
 χορηγημένης, οὐχ ἥκιστα, ἀλλὰ καὶ μάλιστα ἀποδέξαιτ' C.146
 5 ἂν τις καὶ θαυμάσειε τὸ περὶ τὰς μεταλλείας εὐφνές·
 ἅπαντα μὲν γὰρ μεστὴ τῶν τοιούτων ἐστὶν ἢ τῶν Ἰβή-
 ρων χώρα, οὐ πᾶσα δ' εὐκαρπος οὐδ' εὐδαίμων οὕτως
 καὶ μάλιστα ἢ τῶν μετάλλων εὐποροῦσα. σπάνιον δ'
 ἐν ἀμφοτέροις εὐτυχεῖν, σπάνιον δὲ καὶ τὸ τὴν αὐτὴν
 10 ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ παντοίοις πληθύνειν μετάλλοις. ἢ δὲ
 Τουρδητανία καὶ ἢ προσεχῆς αὐτῇ λόγον οὐδένα ἄξιον
 καταλείπει περὶ τήνδε τὴν ἀρετὴν τοῖς ἐπαινεῖν βου-
 λομένοις. οὔτε γὰρ χρυσός, οὐκ ἄργυρος, οὐδὲ δὴ χαλ-
 κός, οὐδὲ σίδηρος οὐδαμοῦ τῆς γῆς οὔτε τοσοῦτος οὐθ'
 15 οὕτως ἀγαθὸς ἐξήτασται γεννώμενος μέχρι νῦν. ὁ δὲ
 χρυσὸς οὐ μεταλλεύεται μόνον ἀλλὰ καὶ σύρεται· κα-
 ταφέρουσι δ' οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ χεῖμαρροι τὴν χρυσίτιν
 ἄμμον, πολλαχοῦ καὶ ἐν τοῖς ἀνύδροις τόποις οὔσαν,
 ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἀφανὴς ἐστίν, ἐν δὲ τοῖς ἐπικλύστοις
 20 ἀπολάμπει τὸ τοῦ χρυσοῦ ψῆγμα· καὶ τοὺς ἀνύδρους
 δὲ φορητῶ ἐπικλύζοντες ὕδατι στιλπνὸν ποιοῦσι τὸ
 ψῆγμα, καὶ φρέατα δ' ὀρύσσοντες καὶ ἄλλας τέχνας
 ἐπινοοῦντες πλύσει τῆς ἄμμου τὸν χρυσὸν ἐκλαμ-
 βάνουσι, καὶ πλείω τῶν χρυσορυχείων ἐστὶ νῦν
 25 τὰ χρυσοπλύσια προσαγορευόμενα. ἀξιούσι δὲ Γα-
 λάται [κράτισ]τα παρ' ἑαυτοῖς εἶναι τὰ μέταλλα τὰ
 τε ἐν τῷ Κεμμένῳ ὄρει καὶ τὰ ὑπ' αὐτῇ κείμενα
 τῇ Πυρρήνῃ· τὸ μέντοι πλεον τάντεῦθεν εὐδοκιμεῖ.
 ἐν δὲ τοῖς ψήγμασι τοῦ χρυσίου φασὶν εὐρίσκεσθαι
 30 ποτε καὶ ἡμιλιτριαίας βώλους ἃς καλοῦσι πάλας, μι-
 κρᾶς καθάρσεως δεομένας. φασὶ δὲ καὶ λίθων σχι-
 ζομένων· εὐρίσκειν βωλάρια θηλαῖς ὅμοια· ἐκ δὲ τοῦ

χρυσοῦ ἐφομένου καὶ καθαιρομένου στυπτηριώδει τινὶ γῇ τὸ κάθαγμα ἤλεκτρον εἶναι· πάλιν δὲ τούτου καθεφομένου, μῖγμα ἔχοντος ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, τὸν μὲν ἄργυρον ἀποκαίεσθαι τὸν δὲ χρυσὸν ὑπομένειν· εὐδιάχυτος γάρ *ὁ τύπος καὶ λιπώδης· διὰ τοῦτο καὶ τῷ 5 ἀχύρῳ τήκεται μᾶλλον ὁ χρυσός, ὅτι ἡ φλόξ μαλακῇ οὕσα συμμέτρως ἔχει πρὸς τὸ εἶκον καὶ διαχεόμενον ῥαδίως, ὁ δὲ ἄνθραξ ἐπαναλίσκει πολὺν ὑπερτήκων τῇ σφοδρότητι καὶ ἐξαίρων. ἐν δὲ τοῖς ῥείθροις σύρεται καὶ πλύνεται πλησίον ἐν σκάφαις, ἣ ὀρύττεται φρέαρ, 10 ἣ δὲ ἀνενεχθεῖσα γῇ πλύνεται. τὰς δὲ τοῦ ἀργύρου καμίνους ποιοῦσιν ὑψηλάς, ὥστε τὴν ἐκ τῶν βάλων λιγνὺν μετέωρον ἐξαίρεσθαι· βαρεῖα γάρ ἐστι καὶ ὀλέθριος. τῶν δὲ χαλκουργείων τινὰ καλεῖται χρυσεῖα, ἐξ ὧν τεκμαίρονται χρυσὸν ἐξ αὐτῶν ὀρύττεσθαι πρό- 15 τερον.

9 Ποσειδώνιος δὲ τὸ πλῆθος τῶν μετᾱλλων ἐπαινωῶν
C.147 καὶ τὴν ἀρετὴν οὐκ ἀπέχεται τῆς συνήθους ῥητορείας, ἀλλὰ συνενθουσιᾷ ταῖς ὑπερβολαῖς· οὐ γὰρ ἀπιστεῖν τῷ μύθῳ φησὶν ὅτι τῶν δρυμῶν ποτε ἐμπρησθέντων ἢ 20 γῇ τακεῖσα, ἅτε ἀργυρίτις καὶ χρυσῆτις, εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐξέξεσε διὰ τὸ πᾶν ὅρος καὶ πάντα βουνὸν ὕλην εἶναι νομίσματος ὑπὸ τινος ἀφθόνου τύχης σεσωρευμένην. καθόλου δ' ἂν εἶπε (φησὶν) ἰδῶν τις τοὺς τόπους θησαυροὺς εἶναι φύσεως ἀενάους ἢ ταμιεῖον 25 ἡγεμονίας ἀνέκλειπτον· οὐ γὰρ πλουσία μόνον ἀλλὰ καὶ ὑπόπλουτος ἦν (φησὶν) ἡ χώρα, καὶ παρ' ἐκείνοις ὥς ἀληθῶς τὸν ὑποχθόνιον τόπον οὐχ ὁ "Αἰδης ἀλλ' ὁ Πλούτων κατοικεῖ. τοιαῦτα μὲν οὖν ἐν ὠραίῳ σχήματι εἴρηκε περὶ τούτων, ὥς ἂν ἐκ μετᾱλλου καὶ αὐτὸς 30 πολλῷ χρώμενος τῷ λόγῳ. τὴν δ' ἐπιμέλειαν φράζων τὴν τῶν μεταλλευόντων παρατίθησι τὸ τοῦ Φαληρέως,

ὅτι φησὶν ἐκεῖνος ἐπὶ τῶν Ἀττικῶν ἀργυρείων, οὕτω
 συντόνως ὁρύττειν τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἂν προσδο-
 κώντων αὐτὸν ἀνάξειν τὸν Πλούτωνα· καὶ τούτων
 οὖν ἐμφανίζει παραπλησίαν τὴν σπουδὴν καὶ τὴν φι-
 5 λεργίαν, σκολιὰς τεμνόντων καὶ βαθείας τὰς σύριγγας
 καὶ πρὸς τοὺς ἐν αὐταῖς ἀπαντῶντας ποταμούς πολ-
 λάκις τοῖς Αἰγυπτίοις ἀναντλούντων κοχλίαις. * τὸν
 δόλον οὐ ταύτῃ εἶναι τούτοις τε καὶ τοῖς Ἀττικοῖς, ἀλλ'
 ἐκείνοις μὲν αἰνίγματι εἰοικέναι τὴν μεταλλείαν· ὅσα
 10 μὲν γὰρ ἀνέλαβον (φησὶν) οὐκ ἔλαβον, ὅσα δὲ εἶχον,
 ἀπέβαλον· τούτοις δ' ὑπεράγαν λυσιτελεῖν, τοῖς μὲν
 χαλκουργοῖς τέταρτον μέρος ἐξάγουσι τῆς γῆς τὸν χαλ-
 κόν, τῶν δὲ ἀργυρευόντων τισὶν ἰδιωτῶν ἐν τρισὶν
 ἡμέραις Εὐβοϊκὸν τάλαντον ἐξαίρουσι. τὸν δὲ καττί-
 15 τερον οὐκ ἐπιπολῆς εὐρίσκεσθαι φησιν, ὡς τοὺς ἱστο-
 ρικοὺς θρυλεῖν, ἀλλ' ὁρύττεσθαι· γεννᾶσθαι δ' ἐν τε
 τοῖς ὑπὲρ τοὺς Λυσιτανοὺς βαρβάροις καὶ ἐν ταῖς Κατ-
 τιτερίσι νήσοις, καὶ ἐκ τῶν Βρεττανικῶν δὲ εἰς τὴν
 Μασσαλίαν κομίζεσθαι. ἐν δὲ τοῖς Ἀρτάβροις, οἱ τῆς
 20 Λυσιτανίας ὕστατοι πρὸς ἄρκτον καὶ δύσιν εἰσὶν, ἐξαν-
 θεῖν φησιν τὴν γῆν ἀργύρῳ, καττιτέρῳ, χρυσῷ λευκῷ
 (ἀργυρομιγῆς γὰρ ἐστὶ), τὴν δὲ γῆν ταύτην φέρειν τοὺς
 ποταμούς· τὴν δὲ σκαλίσαι τὰς γυναικας διαμώσας πλύ-
 νειν ἐν ἡθητηρίοις πλεκτοῖς εἰς κίστην. οὗτος μὲν περὶ
 25 τῶν μετὰλλων τοιαῦτ' εἴρηκε.

Πολύβιος δὲ τῶν περὶ Καρχηδόνα νέαν ἀργυ- 10
 ρείων μνησθεὶς μέγιστα μὲν εἶναί φησι, διέχειν δὲ τῆς
 πόλεως ὅσον εἴκοσι σταδίους, περιειληφότα κύκλον τε-
 τρακοσίων σταδίων, ὅπου τέτταρας μυριάδας ἀνθρώ-
 30 πων μένειν τῶν ἐργαζομένων, ἀναφέροντας τότε τῷ C. 148
 δήμῳ τῶν Ῥωμαίων καθ' ἑκάστην ἡμέραν δις μυρίας καὶ
 πεντακισχιλίας δραχμάς. τὴν δὲ κατεργασίαν τὴν μὲν

ἄλλην ἐῷ (μακρὰ γὰρ ἐστὶ), τὴν δὲ συρτὴν βῶλον τὴν ἀργυρεῖν φησὶ κόπτεσθαι καὶ κοσκίνους εἰς ὕδωρ διαττᾶσθαι· κόπτεσθαι δὲ πάλιν τὰς ὑποστάσεις, καὶ πάλιν διηθουμένας ἀποχεομένων τῶν ὑδάτων κόπτεσθαι· τὴν δὲ πέμπτην ὑπόστασιν χωνευθεῖσαν, ἀπο- 5 χυθέντος τοῦ μολίβδου, καθαρὸν τὸν ἄργυρον ἐξάγειν. ἔστι δὲ καὶ νῦν τὰ ἀργυρεῖα, οὐ μέντοι δημόσια οὔτε ἐνταῦθα οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις τόποις, ἀλλ' εἰς ἰδιωτικὰς μετέστηκε κτήσεις· τὰ δὲ χρυσεῖα δημοσιεύεται τὰ πλείω. ἐν δὲ καὶ Καστλῶνι καὶ ἄλλοις τόποις 10 ἰδιὸν ἐστὶ μέταλλον ὀρυκτοῦ μολίβδου· παραμείμνεται δὲ τι καὶ τούτῳ τοῦ ἀργύρου μικρὸν, οὐχ ὥστε λυσιτελεῖν ἀποκαθαίρειν αὐτόν.

- 11 Οὐ πολὺ δ' ἄπωθεν τοῦ Καστλῶνος ἔστι καὶ τὸ ὄρος ἐξ οὗ ῥεῖν φασὶ τὸν Βαῖτιν, ὃ καλοῦσιν Ἀργυ- 15 ροῦν διὰ τὰ ἀργυρεῖα τὰ ἐν αὐτῷ. Πολύβιος δὲ καὶ τὸν Ἄναν καὶ τοῦτον ἐκ τῆς Κελτιβηρίας ῥεῖν φησὶ, διέχοντας ἀλλήλων ὅσον ἐνακοσίους σταδίους· αὐξηθέντες γὰρ οἱ Κελτίβηρες ἐποίησαν καὶ τὴν πλησιόχωρον πᾶσαν ὁμώνυμον ἑαυτοῖς. εἰκόνασι δ' οἱ παλαιοὶ 20 καλεῖν τὸν Βαῖτιν Ταρτησσόν, τὰ δὲ Γάδειρα καὶ τὰς πρὸς αὐτὴν νήσους Ἐρύθειαν· διόπερ οὕτως εἰπεῖν ὑπολαμβάνουσι Στησίχορον περὶ τοῦ Γηρύνος βουκόλου διότι γεννηθεῖη „σχεδὸν ἀντιπέρας κλεινᾶς „Ἐρυθείας Ταρτησσοῦ ποταμοῦ παρὰ παγὰς ἀπείρο- 25 „νας ἀργυρορίζους, ἐν κενθμῶνι πέτρας.“ δυεῖν δὲ οὐσῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ πόλιν ἐν τῷ μεταξὺ χώρῳ κατοικεῖσθαι πρότερον φασίν, ἢν καλεῖσθαι Ταρτησσὸν ὁμώνυμον τῷ ποταμῷ, καὶ τὴν χώραν Ταρτησσίδα, ἢν νῦν Τουρδοῦλοι νέμονται. καὶ Ἐρατοσθένους 30 δὲ τὴν συνεχὴ τῇ Κάλπῃ Ταρτησσίδα καλεῖσθαι φησὶ καὶ Ἐρύθειαν νήσον εὐδαίμονα. πρὸς ὃν Ἀρτεμίδω-

ρος αντιλέγων καὶ ταῦτα ψευδῶς λέγεσθαι φησιν ὑπ' αὐτοῦ καθάπερ καὶ τὸ ἀπὸ Γαδείρων ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἀκρωτήριον διάστημα ἀπέχειν ἡμερῶν πέντε πλοῦν, οὐ πλειόνων ὄντων ἢ χιλίων καὶ ἑπτακοσίων σταδίων, καὶ τὸ
 5 τὰς ἀμπώτεις μέχρι δεῦρο περατοῦσθαι ἀντὶ τοῦ κύκλω περὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην συμβαίνειν, καὶ τὸ τὰ προσαρκτικὰ μέρη τῆς Ἰβηρίας εὐπαροδώτερα εἶναι πρὸς τὴν Κελτικὴν ἢ κατὰ τὸν ὠκεανὸν πλέουσι, καὶ ὅσα δὴ ἄλλα εἶρηκε Πυθιά πιστεύσας.

C.149
12

- 10 Ὁ δὲ ποιητὴς πολύφωνός τις ὢν καὶ πολυίστωρ δίδωσιν ἀφορμὰς ὥς οὐδὲ τούτων ἀνήκοός ἐστι τῶν τόπων, εἴ τις ὀρθῶς συλλογίζεσθαι βούλοιοτο ἀπ' ἀμφοῖν, τῶν τε χειρὸν λεγομένων περὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἄμεινον καὶ ἀληθέστερον. χειρὸν μὲν, ὅτι πρὸς δύοσιν
 15 ἐσχάτῃ ἤκουεν αὕτη, ὅπου, καθάπερ αὐτός φησιν, εἰς τὸν ὠκεανὸν ἐμπίπτει „λαμπρὸν φάος ἡελίοιο, ἔλκον „νύκτα μέλαιναν ἐπὶ ξείδωρον ἄρουραν.“ ἡ δὲ νύξ ὅτι δύσφημον καὶ τῷ Ἄιδῃ πλησιάζον, ὁ δὲ Ἄιδης τῷ Τάρταρῳ, εἰκάζοι ἂν τις ἀκούοντα περὶ Ταρτησοῦ τὸν
 20 Τάρταρον ἐκεῖθεν παρονομάσαι τὸν ἐσχατον τῶν ὑποχθονίων τόπων, προσθεῖναι δὲ καὶ μῦθον τὸ ποιητικὸν σῶζοντα. καθάπερ καὶ τοὺς Κιμμερίους εἰδὼς ἐν βορείοις καὶ ξοφεροῖς οἰκήσαντας τόποις τοῖς κατὰ τὸν Βόσπορον ἰδρυσεν αὐτοὺς πρὸς τῷ Ἄιδῃ, τάχα καὶ
 25 κατὰ τι κοινὸν τῶν Ἰώνων ἔχθος πρὸς τὸ φύλον τοῦτο· καὶ γὰρ καθ' Ὅμηρον ἢ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ λέγουσι τὴν τῶν Κιμμερίων ἔφοδον γενέσθαι τὴν μέχρι τῆς Αἰολίδος καὶ τῆς Ἰωνίας. ταῖς δὲ Κυανέαις ἐποίησε παραπλησίως τὰς Πλαγκτάς, αἰετὸς τοὺς μύθους ἀπὸ τινων
 30 ἱστοριῶν ἐνάγων. χαλεπὰς γὰρ τινὰς μυθεύει πέτρας,

9. post πιστεύσας: δι' ἀλαζονείαν. 18. post πλησιάζον: δῆλον

καθάπερ τὰς Κυανέας φασίν, ἐξ οὗ καὶ Συμπληγάδες
καλοῦνται· διόπερ καὶ τὸν Ἰάσονος παρέθηκε δι' αὐ-
τῶν πλοῦν· καὶ ὁ κατὰ τὰς στήλας δὲ πορθμὸς καὶ ὁ
κατὰ Σικελίαν ὑπηγόρευον αὐτῷ τὸν περὶ τῶν Πλαγ-
κτῶν μῦθον. πρὸς μὲν δὴ τὸ χεῖρον ἀπὸ τῆς τοῦ Ταρ- 5
τάρου μυθοποιίας αἰνίττοιτό τις ἂν τὴν τῶν τόπων
μνήμην τῶν περὶ Τάρτησσόν.

- 13 Πρὸς δὲ τὸ βέλτιον ἐκ τούτων· ἥ τε γὰρ Ἡρα-
κλέους στρατεία μέχρι δεῦρο προελθοῦσα καὶ τῶν Φοι-
νίκων ὑπέγραφεν αὐτῷ πλοῦτόν τινα καὶ ῥαθυμίαν 10
τῶν ἀνθρώπων· οὗτοι γὰρ Φοῖνιξιν οὕτως ἐγένοντο
σφόδρα ὑποχείριοι ὥστε τὰς πλείους τῶν ἐν τῇ Τουρ-
δητανίᾳ πόλεων καὶ τῶν πλησίον τόπων ὑπ' ἐκείνων
νῦν οἰκείσθαι. καὶ ἡ τοῦ Ὀδυσσεως δὲ στρατεία δοκεῖ
μοι δεῦρο γενηθεῖσα καὶ ἱστορηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ παρα- 15
δοῦναι πρόφασιν, ὥστε καὶ τὴν Ὀδύσσειαν καθάπερ
καὶ τὴν Ἰλιάδα ἀπὸ τῶν συμβάντων μεταγαγεῖν εἰς
ποίησιν καὶ τὴν συνήθη τοῖς ποιηταῖς μυθοποιίαν. οὐ
γὰρ μόνον οἱ κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν τόποι καὶ
ἄλλοι τινὲς τῶν τοιούτων σημεῖα ὑπογράφουσιν, ἀλλὰ 20
καὶ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ Ὀδύσσεια πόλις δείκνυται καὶ Ἀθη-
νᾶς ἱερὸν καὶ ἄλλα μυρία ἔχνη τῆς τε ἐκείνου πλάνης
καὶ ἄλλων τῶν ἐκ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου [περι]γενο-
μένων ἐπ' ἴσης κακώσαντος τοὺς τε πολεμηθέντας καὶ
C.150 τοὺς ἐλόντας τὴν Τροίαν· καὶ γὰρ οὗτοι Καδμεῖαν νί- 25
κην ἐτύγγανον ἡρμένοι, τῶν τε οἰκῶν αὐτοῖς κατε-
φθαρμένων καὶ τῶν λαφύρων ὀλίγων εἰς ἕκαστον ἐλη-
λυθότων· συνέβη [δὴ] τοῖς περιλειφθεῖσιν ἀπελθοῦ-
σιν ἐκ τῶν κινδύνων κατὰ ληστείας τρέπεσθαι, τοῖς
μεν διὰ τὸ ἐκπεπορθῆσθαι τοῖς δὲ διὰ τὴν αἰσχύνην, 30

ἐκάστου προλαβόντος „αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν“
 ἄνευ τῶν οἰκείων „κενεόν τε νέεσθαι“ παρ’ αὐτοὺς
 πάλιν. ἥ τε τοῦ Αἰνείου παραδέδοται πλάνη καὶ Ἀν-
 τήνορος καὶ ἡ τῶν Ἑνετῶν· ὥσαύτως καὶ ἡ Διομήδους
 5 τε καὶ Μενελάου καὶ ἄλλων πλειόνων. ὁ τοίνυν ποιη-
 τὴς τὰς τοσαύτας στρατείας ἐπὶ τὰ ἔσχατα τῆς Ἰβηρίας
 ἱστορηκώς, πυνθανόμενος δὲ καὶ πλουῖτον καὶ τὰς ἄλ-
 λας ἀρετὰς (οἱ γὰρ Φοίνικες ἐδήλουν τοῦτο) ἐνταῦθα
 τὸν τῶν εὐσεβῶν ἐπλασε χῶρον καὶ τὸ Ἠλύσιον πε-
 10 δίον, οὗ φησιν ὁ Πρωτεύς ἀποικίῃσιν τὸν Μενέλαον
 „ἀλλὰ σ’ ἐς Ἠλύσιον πεδίου καὶ πείρατα γαίης ἀθά-
 „νατοι πέμψουσιν, ὅθι ξανθὸς Ῥαδάμανθυς· τῇ περ
 „φρίστη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισιν· οὐ νιφετὸς οὔτ’
 „ἄρ χειμῶν πολὺς οὐδέ ποτ’ ὄμβρος, ἀλλ’ αἰεὶ ξεφύ-
 15 „ροιο λιγὺ πνεύοντας ἀήτας ὠκεανὸς ἀνίησιν ἀναψύ-
 „χειν ἀνθρώπους.“ τό τε γὰρ εὐάερον καὶ τὸ εὖπνουν
 τοῦ ξεφύρου ταύτης ἐστὶ τῆς χώρας οἰκείου ἐσπερίου τε
 καὶ ἀλεινῆς οὔσης, τό τε ἐπὶ τοῖς πέρασι τῆς γῆς ἐφ’
 οἷς καὶ τὸν Αἰδην μεμυθεῦσθαι ἔφαμεν, ὅ τε Ῥαδά-
 20 μανθυς παρατεθεὶς ὑπογράφει τὸν πλησίον τῷ Μίνω
 τόπον, περὶ οὗ φησὶν „ἐνθ’ ἦτοι Μίνωα ἴδον Διὸς
 „ἀγλαὸν υἱόν, χρύσειον σκήπτρον ἔχοντα, θεμιστεύ-
 „οντα νέκυσσι.“ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα δὲ ποιηταὶ παρα-
 πλήσια θρυλοῦσι, τήν τε ἐπὶ τὰς Γηρυνόου βόας στρα-
 25 τεῖαν καὶ τὴν ἐπὶ τὰ μῆλα τῶν Ἐσπερίδων τὰ χρύσεια
 ὥσαύτως, καὶ μακάρων τινὰς νήσους κατονομάζον-
 τες, ἃς καὶ νῦν δεικνυμένας ἴσμεν οὐ πολὺ ἄπωθεν
 τῶν ἄκρων τῆς Μαυρουσίας τῶν ἀντικειμένων τοῖς
 Γαδείροις.

30 Τοὺς δὲ Φοίνικας λέγω μηνυτάς· καὶ τῆς Ἰβηρίας 14

5. post Μενελάου: καὶ Ὀδυσσέως 26. post ὥσαύτως: στρα-
 τεῖαν

καὶ τῆς Λιβύης τὴν ἀρίστην οὗτοι κατέσχον πρὸ τῆς
 ἡλικίας τῆς Ὀμήρου καὶ διετέλεσαν κύριοι τῶν τόπων
 C.151 ὄντες, μέχρι οὗ Ῥωμαῖοι κατέλυσαν αὐτῶν τὴν ἡγε-
 μονίαν. τοῦ δ' Ἰβηρικοῦ πλούτου καὶ ταῦτα μαρτύ-
 ρια· Καρχηδόνιοι μετὰ τοῦ Βάρκα στρατεύσαντες κα- 5
 τέλαβον, ὥς φασιν οἱ συγγραφεῖς, φάτναις ἀργυραῖς
 καὶ πίθοις χρωμένους τοὺς ἐν τῇ Τουρδητανίᾳ. ὑπο-
 λάβοι δ' ἂν τις ἐκ τῆς πολλῆς εὐδαιμονίας καὶ μακραί-
 ωνας ὀνομασθῆναι τοὺς ἐνθάδε ἀνθρώπους, καὶ μά-
 λιστα τοὺς ἡγεμόνας, καὶ διὰ τοῦτο Ἀνακρέοντα μὲν 10
 οὕτως εἰπεῖν „ἔγωγ' οὗτ' ἂν Ἀμαλθίης βουλοίμην
 „κέρας οὗτ' ἔτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατὸν Ταρτησ-
 „σοῦ βασιλεῦσαι,“ Ἡρόδοτον δὲ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ βα-
 σιλέως καταγράψαι καλέσαντα Ἀργανθώνιον.

- 15 Τῇ δὲ τῆς χώρας εὐδαιμονία καὶ τὸ ἡμέρον καὶ τὸ 15
 πολιτικὸν συνηκολούθησε τοῖς Τουρδητανοῖς, καὶ τοῖς
 Κελτικοῖς δὲ διὰ τὴν γειτνίασιν, ὥς δ' εἶρηκε Πολύ-
 βιος διὰ τὴν συγγένειαν· ἄλλ' ἐκείνοις μὲν ἥττον· τὰ
 πολλὰ γὰρ κωμηδὸν ζῶσιν. οἱ μὲντοι Τουρδητανοὶ καὶ
 μάλιστα οἱ περὶ τὸν Βαῖτιν τελέως εἰς τὸν Ῥωμαίων 20
 μεταβέβληνται τρόπον οὐδὲ τῆς διαλέκτου τῆς σφετέ-
 ρας ἔτι μεμνημένοι. Λατῖνοί τε οἱ πλεῖστοι γεγόνασι
 καὶ ἐποίκους εἰλήφασι Ῥωμαίους, ὥστε μικρὸν ἀπέ-
 χουσι τοῦ πάντες εἶναι Ῥωμαῖοι. αἱ τε νῦν συσφικμέ-
 ναι πόλεις, ἥ τε ἐν τοῖς Κελτικοῖς Παξανγοῦστα καὶ ἡ 25
 ἐν τοῖς Τουρδούλοις Αὐγοῦστα Ἡμέριτα καὶ ἡ περὶ
 τοὺς Κελτίβηρας Καισαρανγοῦστα καὶ ἄλλαι ἐνίαι κα-
 τοικίαι, τὴν μεταβολὴν τῶν λεχθεῖσων πολιτειῶν ἐμ-

14. post Ἀργανθώνιον: ἢ γὰρ οὕτω δέξαιτ' ἂν τις ἢ ἴσον
 τούτῳ τὸ Ἀνακρέοντος, ἢ κοινότερον οὕτως „Ταρτησσοῦ πολὺν
 χρόνον βασιλεῦσαι.“ ἔνιοι δὲ Ταρτησσοὺς τὴν νῦν Καρτηίαν προσ-
 αγορεύουσι.

φανίζουσι. καὶ δὴ τῶν Ἰβήρων ὅσοι ταύτης εἰσὶ τῆς
ιδέας τογάτοι λέγονται· ἐν δὲ τούτοις εἰσὶ καὶ οἱ Κελ-
τίβηρες οἱ πάντων νομισθέντες ποτὲ θηριωδέστατοι.
ταῦτα μὲν περὶ τούτων.

- 5 Ἀπὸ δὲ τοῦ ἱεροῦ πάλιν ἀκρωτηρίου τὴν ἀρχὴν **3**
λαμβάνουσιν ἐπὶ θάτερον μέρος τῆς παραλίας τὸ πρὸς
τὸν Τάγον κόλπος ἐστίν· ἔπειτα ἄκρα τὸ Βαρβάριον
καὶ αἱ τοῦ Τάγου ἐκβολαὶ πλησίον, ἐφ' ἃς εὐθυπλοῖα
..... στάδιοι δ' εἰσὶ δέκα· ἐνταῦθα δὲ καὶ ἀναχύσεις,
10 ὧν μία ἐπὶ πλείους ἢ τετρακοσίους σταδίους ἀπὸ τοῦ
λεχθέντος πύργου, καθ' ἣν ὑδρεύονται εἰς πονο-
καίᾳ. ὁ δὲ Τάγος καὶ τὸ πλάτος ἔχει τοῦ στόματος εἰ-
κοσί πονο σταδίων καὶ τὸ βάθος μέγα, ὥστε μυριαγα-
γοῖς ἀναπλεῖσθαι. δύο δ' ἀναχύσεις ἐν τοῖς ὑπερκει-
15 μένοις ποιεῖται πεδίοις, ὅταν αἱ πληγαὶ γίνωνται, ὥστε C.152
πελαγίζειν μὲν ἐπὶ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα σταδίους
καὶ ποιεῖν πλωτὸν τὸ πεδίων, ἐν δὲ τῇ ἐπάνω ἀναχύσει
καὶ νησίον ἀπολαμβάνειν ὅσον τριάκοντα σταδίων τὸ
μῆκος, πλάτος δὲ μικρὸν ἀπολείπον τοῦ μήκους, εὐ-
20 αλσὲς καὶ εὐάμπελον. κεῖται δ' ἡ νῆσος κατὰ Μόρωνα
πόλιν εὖ κειμένην ἐν ὄρει τοῦ ποταμοῦ πλησίον, ἀφε-
στῶσαν τῆς θαλάττης ὅσον πεντακοσίους σταδίους,
ἔχουσιν δὲ καὶ χώραν ἀγαθὴν τὴν πέριξ καὶ τοὺς ἀνά-
πλους εὐπετεῖς μέχρι μὲν πολλοῦ καὶ μεγάλοις σκά-
25 φεσι, τὸ δὲ λοιπὸν τοῖς ποταμίοις· καὶ ὑπὲρ τὸν Μό-
ρωνα δ' ἔτι μακρότερος ἀνάπλους ἐστὶ. ταύτη δὲ τῇ
πόλει Βροῦτος ὁ Καλλαῖκὸς προσαγορευθεὶς ὁρμητη-
ρίῳ χρώμενος ἐπολέμησε πρὸς τοὺς Λυσιτανοὺς καὶ
κατέστρεψε τούτους. τοῖς δὲ τοῦ ποταμοῦ πλευροῖς
30 ἐπετείχισε τὴν Ὀλυσιπῶνα, ἵν' ἔχοι τοὺς ἀνάπλους
ἐλευθέρους καὶ τὰς ἀνακομιδὰς τῶν ἐπιτηδείων, ὥστε
καὶ τῶν περὶ τὸν Τάγον πόλεων αὐταὶ κράτισται. πο-

λύιχθυσ δ' ὁ ποταμὸς καὶ ὁστρέων πλήρης. ῥεῖ δ' ἔχων
τὰς ἀρχὰς ἐκ Κελτιβήρων διὰ ὕεττωνων καὶ Καρπη-
τανῶν καὶ Αὐσιτανῶν ἐπὶ δύσιν ἰσημερινήν, μέχρι
ποσοῦ παράλληλος ὦν τῷ τε Ἄνα καὶ τῷ Βαίτι, μετὰ
δὲ ταῦτα ἀφιστάμενος ἐκείνων ἀποκλινόντων πρὸς τὴν 5
νότιον παραλίαν.

- 2 Οἱ δὲ ὑπερκείμενοι τῶν λεχθέντων μερῶν Ὀρητα-
νοὶ μὲν εἰσι νοτιώτατοι καὶ μέχρι τῆς παραλίας διή-
κοντες ἐκ μέρους τῆς ἐντὸς σπηλαῶν, Καρπητανοὶ δὲ
μετὰ τούτους πρὸς ἄρκτους, εἴτα ὕεττωνες καὶ Ὑακ- 10
καῖοι, δι' ὧν ὁ Δούριος ῥεῖ κατ' Ἀκούτειαν πόλιν
τῶν Ὑακκαίων ἔχων διάβασιν, Καλλαῖκοὶ δ' ὕστατοι,
τῆς ὀρεινῆς ἐπέχοντες πολλήν· διὸ καὶ δυσμαχώτατοι
ὄντες τῷ τε καταπολεμήσαντι τοὺς Αὐσιτανοὺς αὐτοὶ
παρέσχον τὴν ἐπωνυμίαν, καὶ νῦν ἤδη τοὺς πλείστους 15
τῶν Αὐσιτανῶν Καλλαῖκοὺς καλεῖσθαι παρεσκεύασαν.
τῆς μὲν οὖν Ὀρητανίας κρατιστεύουσά ἐστι πόλις Κα-
στουλῶν καὶ Ὠρία.

- 3 Τοῦ δὲ Τάγου τὰ πρὸς ἄρκτον ἢ Αὐσιτανία ἐστὶ
μέγιστον τῶν Ἰβηρικῶν ἔθνῶν καὶ πλείστοις χρόνοις 20
ὑπὸ Ῥωμαίων πολεμηθέν. περιέχει δὲ τῆς χώρας ταύ-
της τὸ μὲν νότιον πλευρὸν ὁ Τάγος, τὸ δ' ἐσπέριον καὶ
τὸ ἀρκτικὸν ὁ ὠκεανός, τὸ δ' ἐωθινὸν οἷ τε Καρπητα-
νοὶ καὶ οἱ ὕεττωνες καὶ Ὑακκαῖοι καὶ Καλλαῖκοί, τὰ
γνώριμα ἔθνη· τᾶλλα δὲ οὐκ ἄξιον ὀνομάζειν διὰ τὴν 25
μικρότητα καὶ τὴν ἀδοξίαν· ὑπεναντίας δὲ τὰ νῦν
ἔθνη καὶ τούτους Αὐσιτανοὺς ὀνομάζουσιν. ὅμοροι
δ' εἰσὶν ἐκ τοῦ πρὸς ἑω μέρους οἱ μὲν Καλλαῖκοὶ τῷ
C.153 τῶν Ἀστούρων ἔθνει καὶ τοῖς [Κελτ]ίβηρσιν, οἱ δ' ἄλ-
λοι τοῖς Κελτίβηρσι. τὸ μὲν οὖν μῆκος τρισχιλίων στα- 30

δίῳ, τὸ δὲ πλάτος πολὺ ἔλαττον, ὃ ποιεῖ τὸ ἑωθινὸν
 πλευρὸν εἰς τὴν ἀντικειμένην παραλίαν· ὑψηλὸν δ'
 ἔστι τὸ ἑωθινὸν καὶ τραχύ, ἡ δὲ ὑποκειμένη χώρα πε-
 διας πᾶσα καὶ μέχρι θαλάττης πλὴν ὀλίγων ὁρῶν οὐ
 5 μεγάλων· ἥ δὲ καὶ τὸν Ἀριστοτέλη φησὶν ὁ Ποσειδῶ-
 νιος οὐκ ὀρθῶς αἰτιασθαι τὴν παραλίαν τῶν πλημυ-
 ρίδων καὶ τῶν ἀμπώτεων· παλιρροεῖν γὰρ φάναι τὴν
 θάλατταν διὰ τὸ τὰς ἀκτὰς ὑψηλὰς τε καὶ τραχείας εἶ-
 ναι δεχομένας τε τὸ κῦμα σκληρῶς καὶ ἀνταποδιδού-
 10 σας. τάναντία γὰρ τῇ Ἰβηρίᾳ θινώδεις εἶναι καὶ τα-
 πεινὰς τὰς πλείστας, ὀρθῶς λέγων.

Ἡ δ' οὖν χώρα περὶ ἧς λέγομεν εὐδαίμων τέ ἐστι 4
 καὶ διαρρεῖται ποταμοῖς μεγάλοις τε καὶ μικροῖς, ἅπα-
 σιν ἐκ τῶν ἑωθινῶν μερῶν, παραλλήλοις τῷ Τάγῳ·
 15 ἔχουσι δὲ καὶ ἀνάπλους οἱ πλείους καὶ ψῆγμα τοῦ χρο-
 σοῦ πλείστον. γνωριμώτατοι δὲ τῶν ποταμῶν ἐφεξῆς
 τῷ Τάγῳ Μούνδας ἀνάπλους ἔχων μικροὺς καὶ Ὀα-
 κούα ὡσαύτως· μετὰ δὲ τούτους Δούριος μακρόθεν
 τε ῥέων παρὰ Νομαντίαν καὶ πολλὰς ἄλλας τῶν Κελ-
 20 τιβήρων καὶ Ὀακκαίων κατοικίας, μεγάλοις τ' ἀνα-
 πλεόμενος σκάφεσιν ἐπὶ ὀκτακοσίους σχεδὸν τι στα-
 δίους. εἰπ' ἄλλοι ποταμοὶ καὶ μετὰ τούτους ὁ τῆς Αἰθ-
 ῆς, ὃν τινὲς Αἰμαίαν οἱ δὲ Βελιῶνα καλοῦσι· καὶ οὗ-
 τος δ' ἐκ Κελτιβήρων καὶ Ὀακκαίων ῥεῖ καὶ ὁ μετ'
 25 αὐτὸν Βαῖνις (οἱ δὲ Μίνιον φασί) πολὺ μέγιστος τῶν
 ἐν Αὐσιτανίᾳ ποταμῶν ἐπὶ ὀκτακοσίους καὶ αὐτὸς ἀνα-
 πλεόμενος σταδίους. Ποσειδώνιος δὲ ἐκ Καντάβρων
 αὐτὸν ῥεῖν φησί· πρόκειται δὲ τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ νῆ-
 σος καὶ χηλαὶ δύο ὄρμους ἔχουσαι. ἐπαινεῖν δ' ἄξιον
 30 τὴν φύσιν, ὅτι τὰς ὄχθας ὑψηλὰς ἔχουσιν οἱ ποταμοὶ

καὶ ἱκανὰς δέχεσθαι τοῖς ῥείθροις τὴν θάλατταν πλημυροῦσαν, ὥστε μὴ ὑπερχειῖσθαι μηδ' ἐπιπολάζειν ἐν τοῖς πεδίοις. τῆς μὲν οὖν Βρούτου στρατείας ὄρος οὗτος, περαιτέρω δ' εἰσὶν ἄλλοι πλείους ποταμοὶ παράλληλοι τοῖς λεχθεῖσιν.

5 Ὅστατοι δ' οἰκοῦσιν Ἀρταβροὶ περὶ τὴν ἄκραν ἣ καλεῖται Νέριον, ἣ καὶ τῆς ἐσπερίου πλευρᾶς καὶ τῆς βορείου πέρας ἐστί. περιοικοῦσι δ' αὐτὴν [καὶ] Κελτικοί, συγγενεῖς τῶν ἐπὶ τῷ Ἀνα. καὶ γὰρ τούτους καὶ Τουρδούλους στρατεύσαντας ἐκεῖσε στασιάσαι φασὶ 10 μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ Αἰμαία ποταμοῦ· πρὸς δὲ τῇ στάσει καὶ ἀποβολῆς τοῦ ἡγεμόνος γενομένης, καταμεῖναι σκεδασθέντας αὐτόθι· ἐκ τούτου δὲ καὶ τὸν C.154 ποταμὸν Αἰθήης προσαγορευθῆναι. ἔχουσι δὲ οἱ Ἀρταβροὶ πόλεις συχνὰς ἐν κόλπῳ συνοικουμένας, ὃν οἱ 15 πλείοντες καὶ χρώμενοι τοῖς τόποις Ἀρτάβρων λιμένα προσαγορεύουσιν· οἱ δὲ νῦν τοὺς Ἀρτάβρους Ἀροτρέβας καλοῦσιν. ἔθνη μὲν οὖν περὶ τριάκοντα τὴν χώραν νέμεται τὴν μεταξὺ Τάγου καὶ τῶν Ἀρτάβρων· εὐδαίμονος δὲ τῆς χώρας ὑπαρχούσης κατὰ τε καρποὺς 20 καὶ βοσκήματα καὶ τὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν παραπλησίων πλῆθος, ὅμως οἱ πλείους αὐτῶν τὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἀφέντες βίον ἐν λησθηρίοις διετέλουν καὶ συνεχεῖ πολέμῳ πρὸς τε ἀλλήλους καὶ τοὺς ὁμόρους αὐτοῖς διαβαίνοντες τὸν Τάγον, ἕως ἐπαυσαν αὐτοὺς 25 Ῥωμαῖοι ταπεινώσαντες καὶ κώμας ποιήσαντες τὰς πόλεις αὐτῶν τὰς πλείστας, ἐνίας δὲ καὶ συνοικίζοντες βέλτιον. ἤρχον δὲ τῆς ἀνομίας ταύτης οἱ ὄρεινοί, καθάπερ εἰκός· λυπρὰν γὰρ νεμόμενοι καὶ μικρὰ κερτι- μένοι τῶν ἀλλοτρίων ἐπεθύμουν, οἱ δὲ ἀμυνόμε- 30 νοι τούτους ἄκυροι τῶν ἰδίων ἔργων καθίσταντο ἐξ ἀνάγκης, ὥστ' ἀντὶ τοῦ γεωργεῖν ἐπολέμουν καὶ οὗτοι,

καὶ συνέβαινε τὴν χώραν ἀμελουμένην στείραν οὖσαν
τῶν ἐμφύτων ἀγαθῶν οἰκείσθαι ὑπὸ ληστῶν.

Τοὺς δ' οὖν Λυσιτανοὺς φασιν ἐνεδρευτικούς 6
ἐξερευνητικούς ὅξεϊς κούφους εὐεξελίκτους· ἀσπίδιον
5 δ' αὐτοὺς δίπουν ἔχειν τὴν διάμετρον, κοῖλον εἰς τὸ
πρόσθεν, τελαμῶσιν ἐξηρηγμένον· οὔτε γὰρ πόρπανας
οὔτ' ἀντιλαβὰς ἔχει. . . . παραξιφὺς πρὸς τοῦτοις ἢ
κοπίς. λινοθώρακες οἱ πλείους· σπάνιοι δὲ ἀλυσιδω-
τοῖς χρωῶνται καὶ τριλοφίαις, οἱ δ' ἄλλοι νευρίνοις κρά-
10 νεσιν· οἱ πεξοὶ δὲ καὶ κνημῖδας ἔχουσιν, ἀκόντια δ'
ἕκαστος πλείω· τινὲς δὲ καὶ δόρατι χρωῶνται· ἐπιδορα-
τίδες δὲ χάλκεαι. ἐνίους δὲ τῶν προσοικούντων τῷ
Δουρίῳ ποταμῷ λακωνικῶς διάγειν φασίν, ἀλειπτη-
ρίοις χρωμένους δις καὶ πυρίαις ἐκ λίθων διαπύρων,
15 ψυχρολουτροῦντας καὶ μονοτροφοῦντας καθαρῶς καὶ
λιτῶς. θυτικοὶ δ' εἰσὶ Λυσιτανοὶ τὰ τε σπλάγχνα ἐπι-
βλέπουσιν οὐκ ἐκτέμνοντες· προσεπιβλέπουσι δὲ καὶ
τὰς ἐν τῇ πλευρᾷ φλέβας, καὶ ψηλαφῶντες δὲ τεκμαί-
ρονται. σπλαγχνεύονται δὲ καὶ δι' ἀνθρώπων αἷχμα-
20 λῶτων καλύπτοντες σάγοις· εἴθ' ὅταν πληγῇ τὰ σπλάγ-
χνα ὑπὸ τοῦ ἱεροσκόπου, μαντεύονται πρῶτον ἐκ τοῦ
πτώματος. τῶν δ' ἀλόντων τὰς χεῖρας ἀποκόπτοντες
τὰς δεξιὰς ἀνατιθέασιν.

Ἄπαντες δ' οἱ ὄρειοι λιτοὶ ὑδροπόται χαμαιεῦ- 7
25 ναι βαθεῖαν κατακεχυμένοι τὴν κόμην γυναικῶν δί-
κην· μιτρωσάμενοι δὲ τὰ μέτωπα μάχονται. τραγοφα- C.155
γοῦσι δὲ μάλιστα, καὶ τῷ Ἄρει τράγον θύουσι καὶ τοὺς
αἷχμαλώτους καὶ ἵππους· ποιοῦσι δὲ καὶ ἑκατόμβας
ἐκάστου γένους ἑλληνικῶς. τελοῦσι δὲ καὶ ἀγῶνας
30 γυμνικούς καὶ ὀπλιτικούς καὶ ἵππικούς, πυγμῇ καὶ

20. ante τὰ: ὑπὸ 29. post ἑλληνικῶς: ὡς καὶ Πίνδαρός
φησι „πάντα θύειν ἑκατόν.“

δρόμῳ καὶ ἀκροβολισμῷ καὶ τῇ σπειρηθὸν μάχῃ. οἱ δ' ὄρειοι τὰ δύο μέρη τοῦ ἔτους δρυοβαλάνῳ χρῶνται ξηράναντες καὶ κόψαντες, εἴτα ἀλέσαντες καὶ ἀρτοποιησάμενοι ὥστ' ἀποτίθεσθαι εἰς χρόνον. χρῶνται δὲ καὶ ξύθει· οἶνῳ δὲ σπανίζονται, τὸν δὲ γινόμενον ταχὺ ὁ ἀναλίσκουσι κατενυχόμενοι μετὰ τῶν συγγενῶν· αὐτ' ἐλαίου δὲ βουτύρῳ χρῶνται. καθήμενοί τε δειπνοῦσι περὶ τοὺς τοίχους καθέδρας οἰκοδομητάς ἔχοντες, προκάθηνται δὲ καθ' ἡλικίαν καὶ τιμὴν· περιφορητὸν δὲ τὸ δεῖπνον. ξυλίνοις δὲ ἀγγείοις χρῶνται, κα- 10
 θάπερ καὶ οἱ Κελτοί. καὶ παρὰ πότον ὀρχοῦνται πρὸς αὐλὸν καὶ σάλπιγγα χορεύοντες, ἀλλὰ καὶ ἀναλλόμενοι καὶ ὀκλάζοντες· ἐν Βασσητανίᾳ δὲ καὶ γυναῖκες ἀναμῖξ ἀνδράσιν ἀντιλαμβάνόμεναι τῶν χειρῶν. με- 15
 λανείμονες ἅπαντες τὸ πλεον ἐν σάγοις, ἐν οἷσπερ καὶ 15
 στιβαδοκοιτοῦσι, αἱ γυναῖκες δ' ἐν ἐνδύμασι καὶ ἀνθίναις ἐσθήσεσι διάγουσιν. ἀντὶ δὲ νομίσματος οἱ λίαν ἐν βάθει φορτίων ἀμοιβῇ χρῶνται ἢ τοῦ ἀργυροῦ ἐλάσματος ἀποτέμνοντες διδόασι. τοὺς δὲ θανατουμένους καταπετροῦσι, τοὺς δὲ πατραλοίας ἔξω τῶν ὄρων κα- 20
 ταλεύουσι. γαμοῦσι δ' ὥσπερ οἱ Ἕλληνες. τοὺς δὲ ἀρρώστους, ὥσπερ οἱ Ἀσσύριοι τὸ παλαιόν, προτιθέασιν εἰς τὰς ὁδοὺς τοῖς πεπειραμένοις τοῦ πάθους ὑποθήκης χάριν. διφθερίνοις τε πλοίοις ἐχρῶντο ἕως ἐπὶ Βρούτου διὰ τὰς πλημμυρίδας καὶ τὰ τενάγη, νυνὶ δὲ 25
 καὶ τὰ μονόξυλα ἤδη σπάνια. ἅλεις πορφυροῦ, τριφθέντες δὲ λευκοί. ἔστι δὲ τῶν ὀρειῶν ὁ βίος οὗτος, ὥσπερ ἔφην, λέγω τοὺς τὴν βόρειον πλευρὰν ἀφορίζοντας τῆς Ἰβηρίας, Καλλαϊκούς καὶ Ἀστούρας καὶ Καντάβρους μέχρι Ὀασκῶνων καὶ τῆς Πυρρήνης· ὁμοειδεῖς 30

γὰρ ἀπάντων οἱ βίοι. ὁκνῶ δὲ τοῖς ὀνόμασι πλεονάζειν
φεύγων τὸ ἀηδὲς τῆς γραφῆς, εἰ μὴ τινι πρὸς ἡδονῆς
ἔστιν ἀκούειν Πλευταύρους καὶ Βαρδυήτας καὶ Ἀλλό-
τριγας καὶ ἄλλα χεῖρω καὶ ἀσημότερα τούτων ὀνόματα.

5 Τὸ δὲ δυσήμερον καὶ ἀγριῶδες οὐκ ἐκ τοῦ πολε- 8
μεῖν συμβέβηκε μόνον ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἐκτοπισμὸν·
καὶ γὰρ ὁ πλοῦς ἐπ' αὐτοὺς μακρὸς καὶ αἱ ὁδοί, δυσε-
πίμικτοι δ' ὄντες ἀποβεβλήκασι τὸ κοινωνικὸν καὶ τὸ
φιλάνθρωπον. ἦττον δὲ νῦν τοῦτο πάσχουσι διὰ τὴν C.156
10 εἰρήνην καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπιδημίαν· ὅσοις δ' ἦτ-
τον τοῦτο συμβαίνει, χαλεπώτεροί εἰσι καὶ θηριω-
δέστεροι. τοιαύτης δ' οὔσης καὶ ἀπὸ τῶν τόπων λυ-
πρότητος ἐνίοις καὶ τῶν ὁρῶν, εἰκὸς ἐπιτείνεσθαι τὴν
τοιαύτην ἀτοπίαν. ἀλλὰ νῦν, ὥς εἶπον, πέπανται πο-
15 λεμοῦντα πάντα· τοὺς τε γὰρ συνέχοντας ἔτι νῦν μά-
λιστα τὰ ληστήρια Καντάβρους καὶ τοὺς γειτονεύοντας
αὐτοῖς κατέλυσεν ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ, καὶ ἀντὶ τοῦ
πορθεῖν τοὺς τῶν Ῥωμαίων συμμάχους στρατεύουσι
νῦν ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων οἱ τε Κωνιακοὶ καὶ οἱ πρὸς
20 ταῖς πηγαῖς τοῦ Ἰβηρος οἰκοῦντες Πληντουῖσοι. ὁ τ'
ἐκεῖνον διαδεξάμενος Τιβέριος τριῶν ταγμάτων στρα-
τιωτικὸν ἐπιστήσας τοῖς τόποις, τὸ ἀποδειχθὲν ὑπὸ
τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος, οὐ μόνον εἰρηνικοὺς ἀλλὰ
καὶ πολιτικοὺς ἤδη τινὰς αὐτῶν ἀπεργασάμενος τυγ-
25 χάνει.

Λοιπὴ δ' ἐστὶ τῆς Ἰβηρίας ἥ τε ἀπὸ τῶν στηλῶν 4
μέχρι τῆς Πυρήνης καθ' ἡμᾶς παραλία καὶ ἡ ταύτης
ὑπερκειμένη μεσόγαια πᾶσα, τὸ μὲν πλάτος ἀνώμαλος
τὸ δὲ μῆκος μικρῶ πλειόνων ἢ τετρακισχιλίων στα-
30 δίων· τὸ δὲ τῆς παραλίας ἔτι πλεῖον καὶ δισχιλίοις στα-
δίοις εἴρηται. φασὶ δὲ ἀπὸ μὲν Κάλπης τοῦ κατὰ στή-
λας ὄρους ἐπὶ Καρχηδόνα νέαν δισχιλίους καὶ διακο-

σίους σταδίους· οἰκείσθαι δὲ τὴν ἡόνα ταύτην ὑπὸ Βαστητανῶν οὓς καὶ Βαστούλους καλοῦσιν, ἐκ μέρους δὲ καὶ ὑπὸ Ὠρητανῶν. ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὸν Ἰβηρα ἄλλους τοσοῦτους σχεδόν τι (ταύτην δ' ἔχειν Ἐδητανούς), ἐντὸς δὲ τοῦ Ἰβηρος μέχρι Πυρήνης καὶ τῶν Πομπηίου 5 ἀναθημάτων χιλίους καὶ ἑξακοσίους· οἰκεῖν δὲ Ἐδητανῶν τε ὀλίγους καὶ λοιπὸν τοὺς προσαγορευομένους Ἰνδικήτας μεμερισμένους τέτραχα.

- 2 Κατὰ μέρος δὲ ἀπὸ Κάλπης ἀρξαμένοις ῥάχιν ἐστὶν ὄρεινὴ τῆς Βαστητανίας καὶ τῶν Ὠρητανῶν δα-10 σείαν ὕλην ἔχουσα καὶ μεγαλόδενδρον, διορίζουσα τὴν παραλίαν ἀπὸ τῆς μεσογαίας. πολλαχοῦ δὲ κἀνταυθα ἐστὶ χρυσεῖα καὶ ἄλλα μέταλλα. πόλις δ' ἐστὶν ἐν τῇ παραλίᾳ ταύτῃ πρώτη Μάλακα, ἴσον διέχουσα τῆς Κάλπης ὅσον καὶ τὰ Γάδεια· ἐμπόριον δ' ἐστὶν τοῖς 15 ἐν τῇ περαίᾳ νομάσι, καὶ ταριχείας δὲ ἔχει μεγάλας. ταύτην τινὲς τῇ Μαινάκῃ τὴν αὐτὴν νομίζουσιν, ἣν ὑστάτην τῶν Φωκαϊκῶν πόλεων πρὸς δύσει κειμένην παρειλήφαμεν, οὐκ ἐστὶ δέ· ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἀπωτέρω τῆς Κάλπης ἐστί, κατεσκαμμένη, τὰ δ' ἱκνη σώζουσα 20 Ἑλληνικῆς πόλεως, ἣ δὲ Μάλακα πλησίον μᾶλλον, Φοινικικὴ τῷ σχήματι. ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ἡ τῶν Ἐξιτανῶν πόλις, ἐξ ἧς καὶ τὰ ταρίχη ἐπωνύμως λέγεται.

C.157

3

Μετὰ ταύτην Ἀβδηρα Φοινίκων κτίσμα καὶ αὐτῇ. ὑπὲρ δὲ τῶν τόπων ἐν τῇ ὄρεινῇ δέκνυνται Ὀδύσσεια 25 καὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἐν αὐτῇ, ὥς Ποσειδώνιός τε εἶρηκε καὶ Ἀρτεμίδωρος καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανός, ἀνὴρ ἐν τῇ Τουρδητανίᾳ παιδεύσας τὰ γραμματικά καὶ περιήγησιν τινα τῶν ἐθνῶν ἐκδεδωκὼς τῶν ταύτῃ. οὗτος δὲ φησιν ὑπομνήματα τῆς πλάνης τῆς 30 Ὀδυσσεῶς ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηνᾶς ἀσπίδας προσπεπατταλεῦσθαι καὶ ἀκροστόλια. ἐν Καλλαῖκοις δὲ τῶν

μετὰ Τεύκρου στρατευσάντων τινὰς οἰκῆσαι, καὶ
 ὑπάρξαι πόλεις αὐτόθι, τὴν μὲν καλουμένην Ἑλληνες
 τὴν δὲ Ἀμφιλόχοι, ὥς καὶ τοῦ Ἀμφιλόχου τελευτήσαν-
 τος δεῦρο καὶ τῶν συνόντων πλανηθέντων μέχρι τῆς
 5 μεσογαίας. καὶ τῶν μεθ' Ἡρακλέους δέ τινας καὶ τῶν
 ἀπὸ Μεσσήνης ἱστορῆσθαι φησιν ἐποικῆσαι τὴν Ἰβη-
 ρίαν, τῆς δὲ Κανταβρίας μέρος τι κατασχεῖν Λάκωνας
 καὶ οὗτός φησι καὶ ἄλλοι. ἐνταῦθα δὲ καὶ Ὠκέλλαν
 πόλιν Ὠκέλλα κτίσμα λέγουσι τοῦ μετὰ Ἀντήνορος καὶ
 10 τῶν παιδῶν αὐτοῦ διαβάντος εἰς τὴν Ἰταλίαν. καὶ ἐν
 τῇ Λιβύῃ δὲ πεπιστεύκασί τινες τοῖς τῶν Γαδειριτῶν
 ἐμπόροις προσέχοντες, ὥς καὶ Ἀρτεμίδωρος εἴρηκεν,
 ὅτι οἱ ὑπὲρ τῆς Μαυρουσίας οἰκοῦντες πρὸς τοῖς ἐσπε-
 ρίοις Αἰθίοψι Λωτοφάγοι καλοῦνται, σιτούμενοι λω-
 15 τόν, πόαν τινὰ καὶ ῥίζαν, οὐ δεόμενοι δὲ ποτοῦ, οὐδὲ
 ἔχοντες διὰ τὴν ἀνυδρίαν, διατείνοντες καὶ μέχρι τῶν
 ὑπὲρ τῆς Κυρήνης τόπων. ἄλλοι τε πάλιν καλοῦνται
 Λωτοφάγοι τὴν ἑτέραν οἰκοῦντες τῶν πρὸ τῆς μικρᾶς
 Σύρτεως νήσων, τὴν Μήνιγγα.

20 Οὐ δὴ θαυμάζοι τις ἂν οὔτε τοῦ ποιητοῦ τὰ περὶ 4
 τὴν Ὀδυσσεῶς πλάνην μυθογραφήσαντος τοῦτον τὸν
 τρόπον, ὥστ' ἔξω στηλῶν ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει τὰ
 πολλὰ διαθέσθαι τῶν λεγομένων περὶ αὐτοῦ (τὰ γὰρ
 ἱστορούμενα ἐγγὺς ἦν καὶ [τοῖς] τόποις καὶ τοῖς ἄλλοις
 25 τῶν ὑπ' ἐκείνου πεπλασμένων, ὥστε οὐκ ἀπίθανον
 ἐποίει τὸ πλάσμα), οὔτ' εἴ τινες αὐταῖς τε ταύταις ταῖς
 ἱστορίαις πιστεύσαντες καὶ τῇ πολυμαθείᾳ τοῦ ποιη-
 τοῦ καὶ πρὸς ἐπιστημονικὰς ὑποθέσεις ἔτρεψαν τὴν
 Ὀμήρου ποίησιν, καθάπερ Κράτης τε ὁ Μαλλώτης
 30 ἐποίησε καὶ ἄλλοι τινές. οἱ δ' οὕτως ἀγροίκως ἐδέξαντο
 τὴν ἐπιχειρήσιν τὴν τοιαύτην ὥστε οὐ μόνον τὸν
 ποιητὴν σκαπανέως ἢ θεριστοῦ δίκην ἐκ πάσης τῆς

τοιαύτης ἐπιστήμης ἐξέβαλον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀψαμένους
 τῆς τοιαύτης πραγματείας μαινομένους ὑπέλαβον·
 συνηγορίαν δὲ ἢ ἐπανόρθωσιν ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον εἰς
 τὰ λεχθέντα ὑπ' ἐκείνων εἰσενεγκεῖν οὐκ ἐθάρορσεν
 C.158 οὔτε τῶν γραμματικῶν οὔτε τῶν περὶ τὰ μαθήματα⁵
 δεινῶν οὐδεὶς. καίτοι ἔμοιγε δοκεῖ δυνατόν εἶναι καὶ
 συνηγορῆσαι πολλοῖς τῶν λεχθέντων καὶ εἰς ἐπανόρ-
 θωσιν ἄγειν καὶ μάλιστα ταῦτα ὅσα Πυθίας παρεκρού-
 σατο τοὺς πιστεύσαντας αὐτῷ κατὰ ἄγνοιαν τῶν τε
 ἐσπερίων τόπων καὶ τῶν προσβόρων τῶν παρὰ τὸν¹⁰
 ὠκεανόν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐάσθω λόγον ἔχοντα ἴδιον
 καὶ μακρόν.

5 Τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων πλάνης τῆς εἰς τὰ βάρβαρα
 ἔθνη νομίζουσι τις ἂν αἴτιον τὸ διεσπᾶσθαι κατὰ μέρη
 μικρὰ καὶ δυναστείας ἐπιπλοκὴν οὐκ ἐχούσας πρὸς¹⁵
 ἀλλήλους κατ' αὐθάδειαν, ὥστε ἐκ τούτου πρὸς τοὺς
 ἐπιόντας ἔξωθεν ἀσθενεῖς εἶναι. τοῦτο δὲ τὸ αὐθαδὲς
 ἐν δὴ τοῖς Ἰβηρσι μάλιστα ἐπέτεινε προσλαβοῦσι καὶ
 τὸ πανοῦργον φύσει καὶ τὸ μὴ ἀπλοῦν· ἐπιθετικοὶ γὰρ
 καὶ ληστροικοὶ τοῖς βίοις ἐγένοντο τὰ μικρὰ τολμῶντες,²⁰
 μεγάλοις δ' οὐκ ἐπιβαλλόμενοι διὰ τὸ μεγάλας μὴ κα-
 τασκευάζεσθαι δυνάμεις καὶ κοινωνίας. εἰ γὰρ δὴ
 συνασπίζουσιν ἐβούλοντο ἀλλήλοις, οὔτε Καρχηδονίοις
 ὑπῆρξεν ἂν καταστρέφασθαι ἐπελθοῦσι τὴν πλείστην
 αὐτῶν ἐκ περιουσίας, καὶ ἔτι πρότερον Τυρίοις, εἴτα²⁵
 Κελτοῖς οἳ νῦν Κελτίβηρες καὶ Βήρωνες καλοῦνται,
 οὔτε τῷ ληστῇ Οὐριάθῳ καὶ Σερτωρίῳ μετὰ ταῦτα
 καὶ εἴτινες ἕτεροι δυναστείας ἐπεθύμησαν μείζονος.
 Ῥωμαῖοί τε τῷ κατὰ μέρη πρὸς τοὺς Ἰβήρας πολεμεῖν
 καθ' ἐκάστην διὰ ταύτην τὴν δυναστείαν πολὺν τινα³⁰
 διετέλεσαν χρόνον, ἄλλοτ' ἄλλους καταστρεφόμενοι
 τέως ἕως ἅπαντας ὑποχειρίους ἔλαβον διακοσιοστῷ

σχεδόν τι ἔτει ἢ μακρότερον. ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὴν περιήγησιν.

Μετὰ τοίνυν Ἀβδηρα ἔστι Καρχηδὼν ἡ νέα, κτί- 6
σμα Ἀσδρούβα τοῦ διαδεξαμένου Βάρκαν τὸν Ἀννίβα
5 πατέρα, κρατίστη πολὺ τῶν ταύτῃ πόλεων· καὶ γὰρ
ἐρυμνὴ τ' ἐστὶ καὶ τείχει κατεσκευασμένῳ καλῶς καὶ
λιμέσι καὶ λίμνῃ κεκόσμηται καὶ τοῖς τῶν ἀργυρίων
μετάλλοις, περὶ ὧν εἰρήκαμεν· κάνταῦθα δὲ καὶ ἐν
τοῖς πλησίον τόποις πολλὴ ἡ ταριχεία· καὶ ἔστι τοῦτο
10 μέγιστον ἐμπόριον τῶν μὲν ἐκ θαλάττης τοῖς ἐν τῇ με-
σογαίᾳ, τῶν δ' ἐκεῖθεν τοῖς ἔξω πᾶσιν. ἡ δ' ἐνθὲνδε
μέχρι τοῦ Ἰβηρος παραλία κατὰ μέσον πως τὸ διάστη-
μα ἔχει τὸν Σούκρωνα ποταμὸν καὶ τὴν ἐκβολὴν αὐ-
τοῦ καὶ πόλιν ὁμώνυμον· ῥεῖ δὲ ἐκ τοῦ συνεχοῦς ὄρους
15 τῇ ὑπερκειμένῃ ῥάχει τῆς τε Μαλάκας καὶ τῶν περὶ
Καρχηδόνα τόπων, περατὸς περὶ, παράλληλος δὲ πῶς C.159
τῷ Ἰβηρι, μικρὸν δὲ [ἐλαττον] διέχει τῆς Καρχηδόνος
ἢ τοῦ Ἰβηρος. μεταξὺ μὲν οὖν τοῦ Σούκρωνος καὶ τῆς
Καρχηδόνος τρία πολίχνια Μάσσαλιωτῶν ἔστιν οὐ
20 πολὺ ἄπωθεν τοῦ ποταμοῦ· τούτων δ' ἐστὶ γνωριμώ-
τατον τὸ Ἡμεροσκοπεῖον ἔχον ἐπὶ τῇ ἄκρᾳ τῆς Ἐφεσίας
Ἀρτεμίδος ἱερὸν σφόδρα τιμώμενον, ᾧ ἐχρήσατο Σερ-
τώριος ὁρμητηρίῳ κατὰ θάλατταν· ἐρυμνὸν γὰρ ἔστι
καὶ ληστρικόν, κάτοπτον δὲ ἐκ πολλοῦ τοῖς προσπλέ-
25 ουσι, καλεῖται δὲ [καὶ] Διάνιον, οἷον Ἀρτεμίσιον, ἔχον
σιδηρεῖα εὐφυῇ πλησίον καὶ νησίδια Πλανησίαν καὶ
Πλουμβαρίαν καὶ λιμνοθάλατταν ὑπερκειμένην, ἔχου-
σαν ἐν κύκλῳ σταδίους τετρακοσίους. εἰδ' ἢ τοῦ Ἡρα-
κλέους νῆσος ἥδη πρὸς Καρχηδόνη, ἣν καλοῦσι Σκομ-
30 βραρίαν ἀπὸ τῶν ἀλισκομένων σκόμβρων, ἐξ ὧν τὸ

ἄριστον σκευάζεται γάρου· εἴκοσι δὲ διέχει σταδίους καὶ τέτταρας τῆς Καρχηδόνος. πάλιν δ' ἐπὶ θάτερα τοῦ Σούκρωνος ἰόντι ἐπὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ἰβηρος Σάγουντον κτίσμα Ζακυνθίων, ἣν Ἀννίβας κατασκάψας παρὰ τὰ συγκείμενα πρὸς Ῥωμαίους τὸν δεύτερον αὐτοῖς 5 ἐξῆψε πόλεμον πρὸς Καρχηδονίους. πλησίον δὲ πόλεις εἰς Χερρόνησός τε καὶ Ὀλέαστρον καὶ Καρταλίας· ἐπ' αὐτῇ δὲ τῇ διαβάσει τοῦ Ἰβηρος Δέρτωσσα κατοικία. ῥεῖ δὲ ὁ Ἰβηρ ἀπὸ Καντάβρων ἔχων τὰς ἀρχὰς ἐπὶ μεσημβρίαν διὰ πολλοῦ πεδίου παράλληλος τοῖς Πυρη- 10 ναίοις ὄρεσι.

7 Μεταξὺ δὲ τῶν τοῦ Ἰβηρος ἐκτροπῶν καὶ τῶν ἄκρων τῆς Πυρήνης, ἐφ' ὧν ἴδρυνται τὰ ἀναθήματα τοῦ Πομπηίου, πρώτη Ταρράκων ἐστὶ πόλις, ἀλίμενος μὲν ἐν κόλπῳ δὲ ἰδρυνμένη καὶ κατεσκευασμένη τοῖς 15 ἄλλοις ἱκανῶς καὶ οὐχ ἥττον εὐανδροῦσα νυνὶ τῆς Καρχηδόνος. πρὸς γὰρ τὰς τῶν ἡγεμόνων ἐπιδημίας εὐφυῶς ἔχει, καὶ ἐστὶν ὥσπερ μητρόπολις οὐ τῆς ἐντὸς Ἰβηρος μόνου ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκτὸς τῆς πολλῆς. αἶ τε Γυμνήσiai νῆσοι προκείμεναι πλησίον καὶ ἡ Ἐβυσος, 20 ἀξιόλογοι νῆσοι, τὴν θέσιν εὐκαιρον τῆς πόλεως ὑπαγορεύουσιν. Ἐρατοσθένης δὲ καὶ ναύσταθμον ἔχειν φησὶν αὐτήν, οὐδὲ ἀγκυροβολίοις σφόδρα εὐτυχούσαν, ὥς ἀντιλέγων εἶρηκεν Ἀρτεμίδωρος.

8 Καὶ ἡ σύμπασα δ' ἀπὸ στηλῶν σπανίζεται λιμέσι 25 μέχρι δεῦρο, ἐντεῦθεν δ' ἤδη τὰ ἐξῆς εὐλίμενα καὶ χώρα ἀγαθὴ τῶν τε Λεητανῶν καὶ Λαρτολαιητῶν καὶ ἄλλων τοιούτων μέχρι Ἐμπορίου. αὐτὸ δ' ἐστὶ Μασσαλιωτῶν κτίσμα, ὅσον τετταράκοντα διέχον τῆς Πυρήνης σταδίους καὶ τῶν μεθορίων τῆς Ἰβηρίας πρὸς 30 τὴν Κελτικὴν· καὶ αὕτη δ' ἐστὶ πᾶσα ἀγαθὴ καὶ εὐλίμενος. C.160 ἐνταῦθα δ' ἐστὶ καὶ ἡ Ῥόδη πολίχνην, Ἐμπορι-

τῶν κτίσμα, τινὲς δὲ Ῥοδίῳ φασί· κἀνταῦθα δὲ καὶ ἐν
 τῷ Ἐμπορίῳ τὴν Ἀρτεμιν τὴν Ἐφεσίαν τιμῶσιν· ἐροῦ-
 μεν δὲ τὴν αἰτίαν ἐν τοῖς περὶ Μασσαλίαν. ὥκουν δ'
 οἱ Ἐμπορίται πρότερον νησίον τι προκείμενον, ὃ νῦν
 5 καλεῖται παλαιὰ πόλις, νῦν δ' οἰκοῦσιν ἐν τῇ ἡπείρῳ.
 δίπολις δ' ἐστὶ τείχει διωρισμένη, πρότερον τῶν Ἰνδι-
 κητῶν τινὰς προσοίκους ἔχουσα, οἱ καί περ ἰδίᾳ πολι-
 τευόμενοι κοινὸν ὅμως περίβολον ἔχειν ἐβούλυντο πρὸς
 τοὺς Ἕλληνας ἀσφαλείας χάριν, τῷ χρόνῳ δ' εἰς ταῦτό
 10 πολίτευμα συνῆλθον μικτόν τι ἐκ τε βαρβάρων καὶ Ἑλ-
 ληνικῶν νομίμων, ὅπερ καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν συνέβη.
 Ῥεῖ δὲ καὶ ποταμὸς πλησίον, ἐκ τῆς Πυρρήνης ἔχων 9
 τὰς ἀρχάς, ἥ δὲ ἐκβολὴ λιμὴν ἐστὶ τοῖς Ἐμπορίταις. λι-
 νουργοὶ δὲ ἱκανῶς οἱ Ἐμπορίται· χώραν δὲ τὴν μεσό-
 15 γαιαν ἔχουσι τὴν μὲν ἀγαθὴν τὴν δὲ σπαρτοφόρον τῆς
 ἀχρηστοτέρας καὶ ἐλείας σχοῖνον, καλοῦσι δὲ Ἰουγκά-
 ριον πεδίου· τινὲς δὲ καὶ τῶν τῆς Πυρρήνης ἄκρων νέ-
 μονται [τὰ] μέχρι τῶν ἀναθημάτων τοῦ Πομπηίου,
 δι' ὧν βαδίζουσιν εἰς τὴν ἔξω καλουμένην Ἰβηρίαν ἐκ
 20 τῆς Ἰταλίας καὶ μάλιστα τὴν Βαιτικὴν. αὕτη δ' ἡ ὁδὸς
 ποτὲ μὲν πλησιάζει τῇ θαλάττῃ ποτὲ δ' ἀφέστηκε, καὶ
 μάλιστα ἐν τοῖς πρὸς ἐσπέραν μέρεσι. φέρεται δὲ ἐπὶ
 Ταρράκωνα, ἀπὸ τῶν ἀναθημάτων τοῦ Πομπηίου διὰ
 τοῦ Ἰουγκαρίου πεδίου καὶ Βετέρων καὶ τοῦ Μαραθῶ-
 25 νος καλουμένου πεδίου τῇ Λατίνῃ γλώττῃ, φύοντος
 πολὺ τὸ μάραθρον· ἐκ δὲ τοῦ Ταρράκωνος ἐπὶ τὸν πό-
 ρον τοῦ Ἰβηρος κατὰ Δέρτωσσαν πόλιν· ἐντεῦθεν διὰ
 Σαγούντου καὶ Σαιτάβιος πόλεως ἐνεχθεῖσα κατὰ μι-
 κρὸν ἀφίσταται τῆς θαλάττης καὶ συνάπτει τῷ Σπαρ-

9. post χάριν: διπλοῦν δὲ τοῦτον τείχει μέσῳ διωρι-
 σμένον.

ταρίῳ ὥς ἂν Σχοινοῦντι καλουμένῳ πεδίῳ· τοῦτο δ' ἐστὶ μέγα καὶ ἄνυδρον, τὴν σχοινοπλοικὴν φύον σπάρτον ἑξαγωγὴν ἔχουσαν εἰς πάντα τόπον καὶ μάλιστα εἰς τὴν Ἰταλίαν. πρότερον μὲν οὖν διὰ μέσου τοῦ πεδίου καὶ Ἐγελάστας συνέβαινεν εἶναι τὴν ὁδὸν 5 χαλεπὴν καὶ πολλήν, νυνὶ δὲ ἐπὶ τὰ πρὸς θαλάττῃ μέρη πεποιήκασιν αὐτήν, ἐπιψάφουσιν μόνον τοῦ Σχοινοῦντος, εἰς ταῦτό δὲ τείνουσαν τῇ προτέρᾳ, τὰ περὶ Καστιλῶνα καὶ Ὀβούλκωνα, δι' ὧν εἰς τε Κορδύβην καὶ εἰς Γάδειρα ἡ ὁδός, τὰ μέγιστα τῶν ἐμπορίων. διέ- 10 χει δὲ τῆς Κορδύβης ἡ Ὀβούλκων περὶ τριακοσίους σταδίους. φασὶ δ' οἱ συγγραφεῖς ἑλθεῖν Καίσαρα ἐκ Ῥώμης ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἡμέραις εἰς τὴν Ὀβούλκωνα καὶ τὸ στρατόπεδον τὸ ἐνταῦθα, ἥνικα ἔμελλε συνά- 15 πτειν τὸν περὶ τὴν Μοῦνδαν πόλεμον.

C.161
10

Ἡ μὲν δὴ παραλία πᾶσα ἡ ἀπὸ στηλῶν μέχρι τῆς μεθορίας τῆς Ἰβήρων καὶ Κελτῶν τοιαύτη. ἡ δ' ὑπερ- 10 κειμένη μεσόγαια (λέγω δὲ τὴν ἐντὸς τῶν τε Πυρηναίων ὁρῶν καὶ τῆς προσαρκτίου πλευρᾶς μέχρι Ἀστύρων) δυεῖν μάλιστα ὄρεσι διορίζεται. τούτων δὲ τὸ μὲν 20 παράλληλόν ἐστι τῇ Πυρρήνῃ, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Καντάβρων ἔχον, τελευτὴν δ' ἐπὶ τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν· καλοῦσι δὲ τοῦτο Ἰδουβέδαν· ἕτερον δ' ἀπὸ τοῦ μέσου διήκον ἐπὶ τὴν δύσιν, ἐκκλῖνον δὲ πρὸς νότον καὶ τὴν ἀπὸ στηλῶν παραλίαν· ὃ κατ' ἀρχὰς μὲν γεώ- 25 λοφόν ἐστι καὶ ψιλόν, διεξείσι δὲ τὸ καλούμενον Σπαρτάριον πεδίον, εἶτα συνάπτει τῷ δρυμῷ τῷ ὑπερκειμένῳ τῆς τε Καρχηδονίας καὶ τῶν περὶ τὴν Μάλακαν τόπων· καλεῖται δὲ Ὀροσπέδα. μεταξὺ μὲν δὲ τῆς Πυρρήνης καὶ τῆς Ἰδουβέδας ὁ Ἰβηρ ῥεῖ ποταμός, παράλ- 30 ληλος τοῖς ὄρεσιν ἀμφοτέροις, πληρούμενος ἐκ τῶν ἐντεῦθεν καταφερομένων ποταμῶν καὶ τῶν ἄλλων ὑδά-

των. ἐπὶ δὲ τῷ Ἰβηρι πόλις ἐστὶ Καισαραυγοῦστα κα-
λουμένη καὶ Κέλσα κατοικία τις ἔχουσα γεφύρας λιθί-
νης διάβασιν. συνοικεῖται δὲ ὑπὸ πλειόνων ἔθνων ἡ
χώρα, γνωριμωτάτου δὲ τοῦ τῶν Ἰακκητανῶν λεγομέ-
5 νου. τοῦτο δ' ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς παρωρείας τῆς κατὰ
τὴν Πυρρήνην εἰς τὰ πεδία πλατύνεται καὶ συνάπτει
τοῖς περὶ Ἰλέρδαν καὶ Ὅσκαν χωρίοις, τοῖς τῶν Ἰλεργε-
τῶν οὐ πολὺ ἄπωθεν τοῦ Ἰβηρος. ἐν δὲ ταῖς πόλεσι
ταύταις ἐπολέμει τὸ τελευταῖον Σερτώριος καὶ ἐν Κα-
10 λαγούρι Ὑασκῶνων πόλει καὶ τῆς παραλίας ἐν Ταρ-
ράκωνι καὶ ἐν τῷ Ἡμεροσκοπεῖῳ μετὰ τὴν ἐκ Κελτι-
βήρων ἔκπτωσιν, ἐτελεύτα δ' ἐν Ὁσκα. καὶ Ἰλέρδα
ὕστερον Ἀφράνιος καὶ Πετρήιος οἱ τοῦ Πομπηίου
στρατηγοὶ κατεπολεμήθησαν ὑπὸ Καίσαρος τοῦ Θεοῦ.
15 διέχει δὲ ἡ Ἰλέρδα τοῦ μὲν Ἰβηρος ὥς ἐπὶ δύοσιν ἰόντι
σταδίοις ἑκατὸν ἐξήκοντα, Ταρράκωνος δὲ πρὸς νότον
περὶ τετρακοσίους ἐξήκοντα, πρὸς ἄρκτον δὲ Ὁσκας
πεντακοσίους τετταράκοντα. διὰ τούτων δὲ τῶν με-
ρῶν ἡ ἐκ Ταρράκωνος ἐπὶ τοὺς ἐσχάτους ἐπὶ τῷ ὠκεα-
20 νῷ Ὑάσκωνας τοὺς κατὰ Πομπέλωνα καὶ τὴν ἐπ'
αὐτῷ τῷ ὠκεανῷ Οἰασῶνα πόλιν ὁδὸς ἐστὶ σταδίων
δισχιλίων τετρακοσίων πρὸς αὐτὰ τὰ τῆς Ἀκνιτανίας
ὄρια καὶ τῆς Ἰβηρίας. Ἰακκητανοὶ δ' εἰσὶν ἐν οἷς τότε
μὲν Σερτώριος ἐπολέμει πρὸς Πομπήιον, ὕστερον δ' ὁ
25 τοῦ Πομπηίου υἱὸς Σέξτος πρὸς τοὺς Καίσαρος στρα-
τηγούς. ὑπέρκειται δὲ τῆς Ἰακκητανίας πρὸς ἄρκτον
τὸ τῶν Ὑασκῶνων ἔθνος, ἐν ᾧ πόλις Πομπέλων ὥς
ἂν Πομπηιοπόλις.

Αὐτῆς δὲ τῆς Πυρρήνης τὸ μὲν Ἰβηρικὸν πλευρὸν 11
30 εὐδενδρόν ἐστι παντοδαπῆς ὕλης καὶ τῆς ἀειθαλοῦς, C. 162
τὸ δὲ Κελτικὸν ψιλόν, τὰ δὲ μέσα περιέχει καλῶς οἰ-
κεῖσθαι δυναμένους αὐλῶνας. ἔχουσι δ' αὐτοὺς Κερ-

ρητανοὶ τὸ πλεον τοῦ Ἰβηρικοῦ φύλου, παρ' οἷς πέρ-
ναι διάφοροι συντίθενται ταῖς Κανταβρिकाῖς ἐνάμιλ-
λοι, πρόσδοδον οὐ μικρὰν τοῖς ἀνθρώποις παρέχουσαι.

- 12 Ὑπερβαλόντι δὲ τὴν Ἰδουβέδαν ἡ Κελτιβηρία πα-
ραχρῆμα πολλὴ καὶ ἀνώμαλος, τὸ μὲν [τοι] πλεον αὐ- 5
τῆς ἐστὶ τραχὺ καὶ ποταμόκλυστον· διὰ γὰρ τούτων ὅ
τε Ἄνας φέρεται καὶ ὁ Τάγος καὶ οἱ ἐφεξῆς ποταμοὶ οἱ
πλείους οἱ ἐπὶ τὴν ἐσπερίαν θάλατταν καταφερόμενοι,
τὴν ἀρχὴν ἔχοντες ἐκ τῆς [Κελτ]ιβηρίας· ὣν ὁ Δούριος
φέρεται παρὰ τὴν Νομαντίαν καὶ τὴν Σεργουντίαν, ὁ 10
δὲ Βαῖτις ἐκ τῆς Ὀροσπέδας τὰς ἀρχὰς ἔχων διὰ τῆς
Ὠρητανίας εἰς τὴν Βαιτικὴν ῥεῖ. οἰκοῦσι δ' ἐκ μὲν τῶν
πρὸς ἄρκτον μερῶν τοῖς Κελτίβηρσι Βήρωνες Καντά-
βροις ὅμοροι τοῖς Κονίσκοις, καὶ αὐτοὶ τοῦ Κελτικοῦ
στόλου γεγονότες, ὧν ἐστὶ πόλις Ὑαρία κατὰ τὴν τοῦ 15
Ἰβηρος διάβασιν κειμένη· συνεχεῖς δ' εἰσὶ καὶ Βαρδυή-
ταις, οὓς οἱ νῦν Βαρδούλους καλοῦσιν· ἐκ δὲ τοῦ ἐσπε-
ρίου τῶν τε Ἀστύρων τινὲς καὶ τῶν Καλλαϊκῶν καὶ
Ῥακκαίων, ἔτι δὲ Ὀεττώνων καὶ Καρπητανῶν· ἐκ δὲ
τῶν νοτίων Ὠρητανοὶ τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τὴν Ὀροσπέ- 20
δαν οἰκοῦσι Βαστητανῶν τε καὶ Ἐδητανῶν· πρὸς ἧν δὲ
Ἰδουβέδα.

- 13 Αὐτῶν τε τῶν Κελτιβήρων εἰς τέτταρα μέρη διη-
ρημένων οἱ κράτιστοι μάλιστα πρὸς ἧν εἰσὶ καὶ πρὸς
νότον οἱ Ἀρουάκοι, συνάπτοντες Καρπητανοῖς καὶ ταῖς 25
τοῦ Τάγου πηγαῖς· πόλις δ' αὐτῶν ὀνομαστοτάτη Νο-
μαντία. ἔδειξαν δὲ τὴν ἀρετὴν τῷ Κελτιβηρικῷ πολέ-
μῳ τῷ πρὸς Ῥωμαίους εἰκοσαετεῖ γενομένῳ· πολλὰ
γὰρ στρατεύματα σὺν ἡγεμόσιν ἐφθάρη, τὸ δὲ τελευ-
ταῖον οἱ Νομαντῖνοι πολιορκούμενοι ἀπεκαρτέρησαν 30
πλὴν ὀλίγων τῶν ἐνδόντων τὸ τεῖχος. καὶ οἱ Λούσω-
νες δὲ ἑῷοι εἰσι, συνάπτοντες καὶ αὐτοὶ ταῖς τοῦ Τάγου

πηγαῖς. τῶν δ' Ἀρουάκων ἐστὶ καὶ Σεργήδα πόλις καὶ
 Παλλαντία. διέχει δὲ Νομαντία τῆς Καισαραυγούστας,
 ἣν ἔφαμεν ἐπὶ τῷ Ἰβηρι ἰδρῦσθαι, σταδίους ἐπὶ ὀκτα-
 κοσίους. καὶ Σεγοβρίγα δ' ἐστὶ τῶν Κελτιβήρων πόλις
 5 καὶ Βίλβιλις, περὶ ἧς Μέτελλος καὶ Σερτώριος ἐπολέ-
 μησαν. Πολύβιος δὲ τὰ τῶν Ὑακκαίων καὶ τῶν Κελ-
 τιβήρων ἔθνη καὶ χωρία διεξιὼν συλλέγει ταῖς ἄλλαις
 πόλεσι καὶ Σεγεσάμαν καὶ Ἰντερκατίαν. φησὶ δὲ Πο-
 σειδώνιος Μάρκον Μάρκελλον πράξασθαι φόρον ἐκ
 10 τῆς Κελτιβηρίας τάλαντα ἑξακόσια, ἐξ οὗ τεκμαίρεσθαι
 πάρεστιν ὅτι καὶ πολλοὶ ἦσαν οἱ Κελτίβηρες καὶ χρη-
 μάτων εὐποροῦντες, καίπερ οἰκοῦντες χώραν παρά-
 λυπον. Πολυβίου δ' εἰπόντος τριακοσίας αὐτῶν κα- C.163
 ταλῦσαι πόλεις Τιβέριον Γράκχον, κωμωδῶν φησι
 15 τοῦτο τῷ Γράκχῳ χαρίσασθαι τὸν ἄνδρα, τοὺς πύρ-
 ρους καλοῦντα πόλεις, ὥσπερ ἐν ταῖς θριαμβικαῖς πομ-
 παῖς. καὶ ἴσως οὐκ ἄπιστον τοῦτο λέγει· καὶ γὰρ οἱ
 στρατηγοὶ καὶ οἱ συγγραφεῖς ῥαδίως ἐπὶ τοῦτο φέρον-
 ται τὸ ψεῦσμα καλλωπίζοντες τὰς πράξεις, ἐπεὶ καὶ οἱ
 20 φάσκοντες πλείους ἢ χιλίας τὰς τῶν Ἰβήρων ὑπάρξαι
 πόλεις ἐπὶ τοῦτο φέρεσθαι μοι δοκοῦσι, τὰς μεγάλας
 κώμας πόλεις ὀνομάζοντες. οὔτε γὰρ ἡ τῆς χώρας φύ-
 σις πόλεων ἐπιδεκτικὴ πολλῶν ἐστὶ διὰ τὴν λυπρότητα
 ἢ διὰ τὸν ἐκτοπισμὸν καὶ τὸ ἀνήμερον, οὔθ' οἱ βίοι
 25 καὶ πράξεις αὐτῶν (ἔξω τῶν κατὰ τὴν παραλίαν τὴν
 καθ' ἡμᾶς) ὑπαγορεύουσι τοιοῦτον οὐδέν· ἄγριοι γὰρ
 οἱ κατὰ κώμας οἰκοῦντες· τοιοῦτοι δ' οἱ πολλοὶ τῶν
 Ἰβήρων· αἱ δὲ πόλεις ἡμεροῦσιν οὐδ' αὐταὶ ῥαδίως,
 ὅταν πλεονάξῃ τὸ τὰς ὕλας ἐπὶ κακῷ τῶν πλησίον
 30 οἰκοῦν.

Μετὰ δὲ τοὺς Κελτίβηρας πρὸς νότον εἰσὶν οἱ τὸ 14
 ὄρος οἰκοῦντες τὴν Ὀροσπέδαν καὶ τὴν περὶ τὸν Σού-

κρωνα χάραν Ἐδητανοί, μέχρι Καρχηδόνος, καὶ Βαστη-
τανοὶ καὶ Ὀρητανοί, σχεδὸν δέ τι καὶ μέχρι Μαλάκας.

- 15 Πελτασταὶ δ' ἅπαντες, ὥς εἰπεῖν, ὑπῆρξαν οἱ
Ἰβηρες καὶ κοῦφοι κατὰ τὸν ὀπλισμὸν διὰ τὰς ληστείας,
οἷους ἔφαμεν τοὺς Λυσιτανούς, ἀκοντίῳ καὶ σφενδόνῃ 5
καὶ μαχαίρᾳ χρώμενοι· ταῖς δὲ πεξαῖς δυνάμεσι παρε-
μέμικτο καὶ ἱππεία, δεδιδαγμένων ἵππων ὀρειβατεῖν
καὶ κατοκλάζεσθαι ῥαδίως ἀπὸ προστάγματος, ὅτε τού-
του δέοι. φέρει δ' ἡ Ἰβηρία δορκάδας πολλὰς καὶ ἵπ-
πους ἀγρίους. ἔστι δ' ὅπου καὶ αἱ λίμναι πληθύνουσιν 10
ὀρνέοις. εἰσὶ δὲ κύκνοι καὶ τὰ παραπλήσια, πολλὰ καὶ
ὠτίδες· κάστορας φέρουσι μὲν οἱ ποταμοί, τὸ δὲ καστό-
ριον οὐκ ἔχει τὴν αὐτὴν δύναμιν τῷ Ποντικῷ· ἰδιον γὰρ
τῷ Ποντικῷ πάρεστι τὸ φαρμακῶδες, καθάπερ ἄλλοις 15
πολλοῖς. ἐπεὶ, φησὶν ὁ Ποσειδώνιος, καὶ ὁ Κύπριος 15
χαλκὸς μόνος φέρει τὴν καδμείαν λίθον καὶ τὸ χαλκαν-
θές καὶ τὸ σπόδιον. ἰδιον δ' εἶρηκεν Ἰβηρίᾳ ὁ Ποσει-
δώνιος καὶ τὸ τὰς κορώνας μελαίνας εἶναι καὶ τὸ τοὺς
ἵππους τῶν Κελτιβήρων ὑποψάρους ὄντας, ἐπειδὴν
εἰς τὴν ἔξω μεταχθῶσιν Ἰβηρίαν, μεταβάλλειν τὴν 20
χρῶαν. εἰκέναι δὲ τοῖς Παρθικοῖς· καὶ γὰρ ταχεῖς
εἶναι καὶ εὐδρόμους μᾶλλον τῶν ἄλλων.

- 16 Καὶ τῶν ῥιζῶν τῶν εἰς βαφὴν χρησίμων πλήθος.
ἐλαίας δὲ πέρι καὶ ἀμπέλου καὶ συκῆς καὶ τῶν παρα-
C.164 πλησίον φυτῶν ἢ καθ' ἡμᾶς Ἰβηρικὴ παραλία πάντων 25
εὐπορεῖ, συχνὴ δὲ καὶ . . . τῶν ἐκτὸς ἢ μὲν παρωκεα-
νῆτις ἢ πρόσβορος ἀμοιρεῖ διὰ τὰ ψύχη, ἢ δ' ἄλλη τὸ
πλέον διὰ τὴν ὀλιγορίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ μὴ
πρὸς διαγωγὴν ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς ἀνάγκην καὶ ὁρμὴν
θηριώδη μετὰ ἔθους φάυλου ζῆν· εἰ μὴ τις οἶεται πρὸς 30
διαγωγὴν ζῆν τοὺς οὕτω λουομένους ἐν δεξαμεναῖς
παλαιουμένῳ, καὶ τοὺς ὀδόντας σμηχομένους καὶ αὐ-

τοὺς καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καθάπερ τοὺς Καντά-
 βρους φασὶ καὶ τοὺς ὁμόρους αὐτοῖς. καὶ τοῦτό τε καὶ
 τὸ χαμευνεῖν κοινόν ἐστι τοῖς Ἰβηρσι πρὸς τοὺς Κελ-
 τούς. ἔνιοι δὲ τοὺς Καλλαῖκούς ἀθέους φασί, τοὺς δὲ
 5 Κελτίβηρας καὶ τοὺς προσβόρρους τῶν ὁμόρων αὐτοῖς
 ἀνωνύμῳ τινὶ θεῷ [θύειν] ταῖς πανσελήνοις νύκτωρ
 πρὸ τῶν πυλῶν, πανοικίους τε χορεύειν καὶ παννυχί-
 ζειν. τοὺς δὲ ἑτέτωνα, ὅτε πρῶτον εἰς τὸ τῶν Ῥω-
 μαίων παρῆλθον στρατόπεδον, ἰδόντας τῶν ταξιαρχῶν
 10 τινὰς ἀνακάμπτοντας ἐν ταῖς ὁδοῖς περιπάτου χάριν,
 μανίαν ὑπολαβόντας ἡγεῖσθαι τὴν ὁδὸν αὐτοῖς ἐπὶ τὰς
 σκηνάς, ὥς δέον ἢ μένειν καθ' ἡσυχίαν ἰδρυθέντας ἢ
 μάχεσθαι.

Τῆς δὲ βαρβαρικῆς ιδέας καὶ τὸν τῶν γυναικῶν 17
 15 ἐνίων κόσμον θείη τις ἄν, ὃν εἶρηκεν Ἀρτεμίδωρος.
 ὅπου μὲν γὰρ περιτραχήλια σιδηρᾷ φορεῖν αὐτάς φη-
 σιν ἔχοντα κόρακας καμπτομένους ὑπὲρ κορυφῆς καὶ
 προπίπτοντας πρὸ τοῦ μετώπου πολὺ, κατὰ τού-
 των δὲ τῶν κοράκων, ὅτε βούλονται, κατασπᾶν τὸ κά-
 20 λυμμα ὥστε ἐμπετασθὲν σκιάδιον τῷ προσώπῳ παρέ-
 χειν, καὶ νομίζειν κόσμον. ὅπου δὲ τυμπάνιον περι-
 κεῖσθαι πρὸς μὲν τῷ ἰνίῳ περιφερὲς καὶ σφίγγον τὴν
 κεφαλὴν μέχρι τῶν παρωτίδων, εἰς ὕψος δὲ καὶ πλά-
 τος ἐξυπτιασμένον κατ' ὀλίγον. ἄλλας δὲ τὰ προκόμια
 25 ψιλοῦν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστ' ἀποστίλλειν τοῦ μετώπου
 μᾶλλον. τὰς δ' ὅσον ποδιαῖον τὸ ὕψος ἐπιθεμένας στν-
 λίσκον περιπλέκειν αὐτῷ τὴν χαίτην, εἴτα καλύπτρα
 μελαίνῃ περιστέλλειν. πρὸς δὲ τῇ ἀηθείᾳ τῇ τοιαύτῃ
 πολλὰ καὶ ἐώραται καὶ μεμύθενται περὶ πάντων κοινῇ
 30 τῶν Ἰβηρικῶν ἔθνων, διαφερόντως δὲ τῶν προσβόρ-
 ρων, οὐ μόνον τὰ πρὸς ἀνδρείαν ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς
 ὁμότητα καὶ ἀπόνοιαν θηριώδη. καὶ γὰρ τέκνα μητέρες

ἔκτειναν πρὶν ἀλῶναι κατὰ τὸν πόλεμον τὸν ἐν Καν-
 τάρβοις, καὶ παιδίον δὲ δεδεμένων αἰχμαλώτων τῶν
 γονέων καὶ ἀδελφῶν ἔκτεινε πάντας κελεύσαντος τοῦ
 πατρὸς σιδήρου κυριεῦσαν, γυνὴ δὲ τοὺς συναλόντας.
 κληθεὶς δέ τις εἰς μεθυσκομένους ἔβαλεν αὐτὸν εἰς 5
 C.165 πυράν. κοινὰ δὲ καὶ ταῦτα πρὸς τὰ Κελτικά ἔθνη καὶ
 τὰ Θράκια καὶ Σκυθικά, κοινὰ δὲ καὶ [τὰ] πρὸς ἀν-
 δρείαν τὴν τε τῶν ἀνδρῶν καὶ τὴν τῶν γυναικῶν.
 γεωργοῦσιν αὐταὶ τεκοῦσαί τε διακονοῦσι τοῖς ἀνδρά-
 σιν ἐκείνους ἀνθ' ἑαυτῶν κατακλίνασαι· ἐν τε τοῖς ἔρ- 10
 γοις πολλάκις αὐταὶ καὶ λούουσι καὶ σπαργανοῦσιν
 ἀποκλίνασαι πρὸς τι ρεῖθρον. ἐν δὲ τῇ Λιγυστικῇ φη-
 σὶν ὁ Ποσειδώνιος διηγήσασθαι τὸν ξένον ἑαυτῷ Χαρ-
 μόλεων Μασσαλιώτην ἄνδρα, ὅτι μισθώσαιτο ἄνδρας
 ὁμοῦ καὶ γυναικας ἐπὶ σκαφητόν, ὠδίνασα δὲ μία τῶν 15
 γυναικῶν ἀπέλθοι ἀπὸ τοῦ ἔργου πλησίον, τεκοῦσα δ'
 ἐπανέλθοι ἐπὶ τοῦτον αὐτίκα, ὅπως μὴ ἀπολέσειε τὸν
 μισθόν· αὐτὸς δὲ ἐπιπόνως ἰδὼν ἐργαζομένην, οὐκ
 εἰδὼς τὴν αἰτίαν πρότερον ὅψε μάθοι καὶ ἀφείη δούς
 τὸν μισθόν· ἢ δ' ἐκκομίσασα τὸ νήπιον πρὸς τι κρη- 20
 νίον, λούσασα καὶ σπαργανώσασα οἷς εἶχε διασώσειεν
 οἴκαδε.

- 18 Οὐκ ἴδιον δὲ τῶν Ἰβήρων οὐδὲ τοῦτο σύνδυο ἐφ'
 ἵππων κομίζεσθαι, κατὰ δὲ τὰς μάχας τὸν ἕτερον πε-
 ζὸν ἀγωνίζεσθαι. οὐδὲ τὸ τῶν μυῶν πλήθος ἴδιον, ἀφ' 25
 οὗ καὶ λοιμικαὶ νόσοι πολλάκις ἠκολούθησαν. συνέβη
 δ' ἐν τῇ Κανταβρία τοῦτο τοῖς Ῥωμαίοις, ὥστε καὶ
 μισθοὺς ἄρυσθαι μυοθηροῦντας πρὸς μέτρον ἀπο-
 δειχθέν, [καὶ] διεσώζοντο μόλις· προσελάμβανε δὲ καὶ
 ἄλλων σπάνις καὶ σίτου· ἐπεσιτίζοντο δὲ ἐκ τῆς Ἀκτι- 30
 τανίας χαλεπῶς διὰ τὰς δυσχωρίας. τῆς δ' ἀπονοίας
 καὶ τοῦτο λέγεται τῆς Καντάρβρων, ὅτι ἀλόντες τινὲς

ἀναπεπηγότες ἐπὶ τῶν σταυρῶν ἐπαιάνιζον. τὰ μὲν
οὖν τοιαῦτα τῶν ἡθῶν ἀγριότητός τινος παραδείγματ'
ἂν εἴη· τὰ δὲ τοιαῦτα ἦττον μὲν ἴσως πολιτικά, οὐ θη-
ριώδη δέ, οἷον τὸ παρὰ τοῖς Καντάβροις τοὺς ἄνδρας
5 διδόναι ταῖς γυναιξὶ προῖκα [καὶ] τὸ τὰς θυγατέρας
κληρονόμους ἀπολείπεσθαι τοὺς τε ἀδελφοὺς ὑπὸ τού-
των ἐκδίδοσθαι γυναιξίν· ἔχει γὰρ τινα γυναικοκρα-
τίαν· τοῦτο δ' οὐ πάνυ πολιτικόν. Ἰβηρικὸν δὲ καὶ
τὸ ἐν ἔθει [εἶναι] παρατίθεσθαι τοξικὸν ὃ συντιθέασιν
10 ἐκ βοτάνης σελίνῳ προσομοίας ἄπονον, ὥστ' ἔχειν ἐν
ἐτοίμῳ πρὸς τὰ ἀβούλητα, καὶ τὸ κατασπένδειν αὐτοὺς
οἷς ἂν προσθῶνται, ὥστε ἀποθνήσκειν αὐτοὺς ὑπὲρ
αὐτῶν.

Τινὲς μὲν οὖν εἰς τέτταρα μέρη διηρῶσθαί φασι 19
15 τὴν χώραν ταύτην, καθάπερ εἵπομεν, ἄλλοι δὲ πεντα-
μερῇ λέγουσιν. οὐκ ἔστι δὲ τὰκριβὲς ἐν τούτοις ἀποδι-
δόναι διὰ τὰς μεταβολὰς καὶ τὴν ἀδοξίαν τῶν τόπων. C.166
ἐν γὰρ τοῖς γνωρίμοις καὶ ἐνδόξοις αἷ τε μεταναστά-
σεις γνωρίμοι καὶ οἱ μερισμοὶ τῆς χώρας καὶ αἱ μετα-
20 βολαὶ τῶν ὀνομάτων καὶ εἴ τι ἄλλο παραπλήσιον· θρυ-
λεῖται γὰρ ὑπὸ πολλῶν καὶ μάλιστα τῶν Ἑλλήνων. ὅσα
δὲ καὶ βάρβαρα καὶ ἐκτετοπισμένα καὶ μικρόχωρα καὶ
διεσπασμένα, τούτων ὑπομνήματα οὐτ' ἀσφαλῆ ἔστιν
οὔτε πολλά· ὅσα δὲ δὴ πόρρω τῶν Ἑλλήνων ἐπιτείνει
25 τὴν ἄγνοιαν. οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων συγγραφεῖς μιμοῦν-
ται μὲν τοὺς Ἕλληνας, ἄλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ· καὶ γὰρ ἂ
λέγουσι παρὰ τῶν Ἑλλήνων μεταφέρουσιν, ἐξ ἑαυτῶν
δ' οὐ πολὺ μὲν προσφέρονται τὸ φιλειδημον ὥσθ',
ὅποταν ἑλλειψις γένηται παρ' ἐκείνων, οὐκ ἔστι πολὺ
30 τὸ ἀναπληροῦμενον ὑπὸ τῶν ἐτέρων, ἄλλως τε καὶ τῶν

21. post Ἑλλήνων: οἱ λαλίστατοι πάντων γεγόνασιν.
STRABO I.

ὀνομάτων, ὅσα ἐνδοξότατα, τῶν πλείστων ὄντων Ἑλληνικῶν· ἐπεὶ καὶ Ἰβηρίαν ὑπὸ μὲν τῶν προτέρων καλεῖσθαι πᾶσαν τὴν ἔξω τοῦ Ῥοδανοῦ καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ ὑπὸ τῶν Γαλατικῶν κόλπων σφιγγομένου, οἱ δὲ νῦν ὄριον αὐτῆς τίθενται τὴν Πυρρήνην, συνωνύμως τε τὴν αὐτὴν Ἰβηρίαν λέγουσι καὶ Ἰσπανίαν· [ἄλλοι δ' Ἰβηρίαν] μόνην ἐκάλουν τὴν ἐντὸς τοῦ Ἰβηρος· οἱ δ' ἔτι πρότερον αὐτοὺς τούτους Ἰγλήτας, οὐ πολλὴν χώραν νεμομένους, ὥς φησιν Ἀσκληπιάδης ὁ Μυρλεανός. Ῥωμαῖοι δὲ τὴν σύμπασαν καλέσαντες συνωνύ- 10 μως Ἰβηρίαν τε καὶ Ἰσπανίαν τὸ μὲν αὐτῆς μέρος εἶπον τὴν ἐκτὸς τὸ δὲ ἕτερον τὴν ἐντός· ἄλλοτε δ' ἄλλως διαιροῦσι πρὸς τοὺς καιροὺς πολιτευόμενοι.

20 Νυνὶ δὲ τῶν ἐπαρχιῶν τῶν μὲν ἀποδειχθεῖσων τῷ δήμῳ τε καὶ τῇ συγκλήτῳ τῶν δὲ τῷ ἡγεμόνι τῶν 15 Ῥωμαίων, ἡ μὲν Βαιτικὴ πρόσκειται τῷ δήμῳ, καὶ πέμπεται στρατηγὸς ἐπ' αὐτὴν ἔχων ταμίαν τε καὶ πρεσβευτήν· ὄριον δ' αὐτῆς τεθείκασι πρὸς ἡῶ πλησίον Καστλῶνος. ἡ δὲ λοιπὴ Καίσαρός ἐστι· πέμπονται δ' ὑπ' αὐτοῦ δύο πρεσβευταί, στρατηγικός τε καὶ ὑπατι- 20 κός, ὁ μὲν στρατηγικὸς ἔχων σὺν αὐτῷ πρεσβευτήν, δικαιοδοτήσων Λυσιτανοῖς τοῖς παρακειμένοις τῇ Βαιτικῇ καὶ διατείνουσι μέχρι τοῦ Δουρίου ποταμοῦ καὶ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ· καλοῦσι γὰρ οὕτω τὴν χώραν ταύτην ἰδίως ἐν τῷ παρόντι. ἐνταῦθα δ' ἐστὶ καὶ ἡ Αὐ- 25 γουῖστα Ἡμερίτα. ἡ [δὲ] λοιπὴ (αὕτη δ' ἐστὶν ἡ πλείστη τῆς Ἰβηρίας) ὑπὸ τῷ ὑπατικῷ ἡγεμόνι στρατιάν τε ἔχοντι ἀξιόλογον τριῶν πονταγμάτων καὶ πρεσβευτὰς τρεῖς, ὧν ὁ μὲν δύο ἔχων τάγματα παραφροῦρεῖ τὴν πέραν τοῦ Δουρίου πᾶσαν ἐπὶ τὰς ἄρκτους, ἣν οἱ μὲν 30 πρότερον Λυσιτανοὺς ἔλεγον οἱ δὲ νῦν Καλλαῖκούς

C.167 καλοῦσι· συνάπτει δὲ τούτοις τὰ προσάρκτια μέρη

μετὰ τῶν Ἀστύρων καὶ τῶν Καντάβρων. ῥεῖ δὲ διὰ
 τῶν Ἀστύρων Μέλσος ποταμός, καὶ μικρὸν ἀπωτέρω
 πόλις Νοῖγα, καὶ πλησίον ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ ἀνάχυσις
 ὀρίζουσα τοὺς Ἀστυρας ἀπὸ τῶν Καντάβρων· τὴν δ'
 5 ἐξῆς παρόρειον μέχρι Πυρήνης ὁ δεύτερος τῶν προ-
 σβευτῶν μετὰ τοῦ ἐτέρου τάγματος ἐπισκοπεῖ. ὁ δὲ
 τρίτος τὴν μεσόγαιαν, συνέχει δὲ τὰ τῶν [τογάτων] ἥδη
 λεγομένων ὥς ἂν εἰρηνικῶν καὶ εἰς τὸ ἡμέρον καὶ τὸν
 Ἰταλικὸν τύπον μετακειμένων ἐν τῇ τηβεννικῇ ἐσθῆτι.
 10 οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ Κελτίβηρες καὶ οἱ τοῦ Ἴβηρος πλησίον
 ἐκατέρωθεν οἰκοῦντες μέχρι τῶν πρὸς θαλάττῃ μερῶν.
 αὐτὸς δὲ ὁ ἡγεμὼν διαχειμάζει μὲν ἐν τοῖς ἐπιθαλατ-
 τιαίοις μέρεσι καὶ μάλιστα τῇ Καρχηδόνι καὶ τῇ Ταρ-
 ράκωνι δικαιοδοτῶν, θέρους δὲ περίεισιν ἐφορῶν αἰεί
 15 τινα τῶν δεομένων ἐπανορθώσεως. εἰσὶ δὲ καὶ ἐπίτρο-
 ποι τοῦ Καίσαρος, ἱππικοὶ ἄνδρες, οἱ διανέμοντες τὰ
 χρήματα τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ βίου.

Τῶν δὲ προκειμένων νήσων τῆς Ἰβηρίας τὰς μὲν 5
 Πιτυούσας δύο καὶ τὰς Γυμνησίας δύο (καλοῦσι καὶ
 20 Βαλιαρίδας) προκειῖσθαι συμβαίνει τῆς μεταξὺ Ταρρά-
 κωνος καὶ Σούκρωνος παραλίας, ἐφ' ἧς ἴδρυνται τὸ
 Σάγουντον· εἰσὶ δὲ καὶ πελάγαι, * μᾶλλον αἱ Πιτυοῦς-
 σαι καὶ πρὸς ἐσπέραν κεκλιμέναι τῶν Γυμνησίων. κα-
 λεῖται δ' αὐτῶν ἡ μὲν Ἐβουσος πόλιν ἔχουσα ὁμώνυ-
 25 μον· κύκλος δὲ τῆς νήσου τετρακόσιοι στάδιοι, παρῶ-
 μαλος τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος· ἡ δὲ Ὀφιοῦσσα ἔρημος
 καὶ πολὺ ἐλάττων ταύτης πλησίον κειμένη. τῶν δὲ
 Γυμνησίων ἡ μὲν μείζων ἔχει δύο πόλεις, Πάλμαν καὶ
 Πολεντίαν, τὴν μὲν πρὸς ἑω κειμένην τὴν Πολεντίαν,
 30 τὴν δ' ἑτέραν πρὸς δύσιν. μῆκος δὲ τῆς νήσου μικρὸν
 ἀπολείπον τῶν ἑξακοσίων σταδίων, πλάτος δὲ διακο-
 σίων· Ἀρτεμίδωρος δὲ διπλάσιον εἶρηκε καὶ τὸ πλά-

τος καὶ τὸ μῆκος. ἡ δ' ἐλάττων ὥς [διακοσίους] ἐβδομήκοντα τῆς Πολεντίας διέχει σταδίους· κατὰ μέγεθος μὲν οὖν πολὺ τῆς μείζονος ἀπολείπεται, κατὰ δὲ τὴν ἀρετὴν οὐδὲν αὐτῆς χείρων ἐστίν· ἄμφω γὰρ εὐδαίμονες καὶ εὐλίμενοι, χοιραδῶδεις δὲ κατὰ τὰ στόματα, 5 ὥστε δεῖν προσοχῆς τοῖς εἰσπλέουσι. διὰ δὲ τὴν ἀρετὴν τῶν τόπων καὶ οἱ κατοικοῦντες εἰρηναῖοι, καθάπερ καὶ οἱ κατὰ τὴν Ἑβουσον. κακούργων δὲ τινων ὀλίγων κοινωνίας συστησαμένων πρὸς τοὺς ἐν τοῖς πελάγεσι ληστάς, διεβλήθησαν ἅπαντες, καὶ διέβη Μέτελλος ἐπ' αὐτοὺς ὁ Βαλιαρικὸς προσαγορευθεὶς, ὅστις καὶ τὰς πόλεις ἐκτίσε. διὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἀρετὴν ἐπιβουλευόμενοι, καίπερ εἰρηναῖοι ὄντες, ὅμως σφενδονῆται ἄριστοι λέγονται· καὶ τοῦτ' ἤσκησαν, ὥς φασι, 10 διαφερόντως ἐξ ὅτου Φοίνικες κατέσχον τὰς νήσους. 15 C.168 οὗτοι δὲ καὶ ἐνδῦσαι λέγονται πρῶτοι τοὺς ἀνθρώπους χιτῶνας πλατυσήμους ἄξωστοι δ' ἐπὶ τοὺς ἀγῶνας ἐξήεσαν, αἰγίδα περὶ τῇ χειρὶ ἔχοντες * ἢ πεπυρακτωμένον ἀκόντιον, σπάνιον δὲ καὶ λελογχωμένον σιδήρῳ μικρῷ. σφενδόνας δὲ περὶ τῇ κεφαλῇ τρεῖς με- 20 λαγκρανίνας ἢ τριχίνας ἢ νευρίνας, τὴν μὲν μακρόκωλον πρὸς τὰς μακροβολίας, τὴν δὲ βραχύκωλον πρὸς τὰς ἐν βραχεὶ βολάς, τὴν δὲ μέσην πρὸς τὰς μέσας. ἡσκοῦντο δ' ἐκ παίδων οὕτως ταῖς σφενδόναῖς ὥστ' οὐδ' ἄλλως τοῖς παισὶν ἄρτον ἐδίδοσαν ἄνευ τοῦ 25 τῇ σφενδόνῃ τυχεῖν. διόπερ ὁ Μέτελλος προσπλέων πρὸς τὰς νήσους δέρεεις ἔτεινεν ὑπὲρ τῶν καταστρω-

20. post τρεῖς: μελαγκρανίνας. σχοίνου εἶδος, ἐξ οὗ πλέκεται τὰ σχοινία· καὶ Φιλητᾶς γε ἐν Ἑρμηνείᾳ „λευγαλέος δὲ χιτῶν πεπινωμένος· ἀμφὶ δ' ἀραιὴ ἰξὺς ἐλλεῖται κόμμα μελαγκράνινον“ ὥς σχοίνῳ ἑξωσμένου.

μάτων σκέπην πρὸς τὰς σφενδόνας. εἰσήγαγε δὲ ἐποί-
κους τρισχιλίους τῶν ἐκ τῆς Ἰβηρίας Ῥωμαίων.

Πρὸς δὲ τῇ εὐκαρπείᾳ τῆς γῆς καὶ τὸ μηδὲν τῶν σι- 2
νομένων θηρίων εὐρίσκεισθαι ῥαδίως ἐνταῦθα πρόσε-
5 στιν· οὐδὲ γὰρ τοὺς λαγιδεῖς ἐπιχωρίους εἶναί φασιν,
ἀλλὰ κομισθέντων ἐκ τῆς περαιᾶς ὑπὸ τινος ἄρρε-
νος καὶ θηλείας γενέσθαι τὴν ἐπιγονήν, ἣ τοσαύτη
κατ' ἀρχὰς ὑπῆρχεν ὥστε καὶ οἴκους ἀνατρέπειν ἐκ τῆς
ὑπονομῆς καὶ δένδρα, καὶ ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους, ὥσπερ
10 εἶπον, ἀναγκασθῆναι καταφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους.
νῦν μέντοι τὸ εὐμεταχείριστον τῆς θήρας ἐπικρατεῖν
οὐκ ἔἰς τὴν βλάβην, ἀλλὰ λυσιτελεῶς οἱ ἔχοντες καρ-
ποῦνται τὴν γῆν.

Αὕται μὲν οὖν ἐντὸς στηλῶν τῶν Ἡρακλείων κα- 3
15 λουμένων. πρὸς αὐταῖς δὲ δύο νησίδια, ὧν θάτερον
Ἦρας νῆσον ὀνομάζουσι· καὶ δὴ τινες καὶ ταύτας στή-
λας καλοῦσιν. ἔξω δὲ στηλῶν τὰ Γάδειρα, περὶ ὧν το-
σοῦτον μόνον εἰρήκαμεν ὅτι τῆς Κάλπης διέχει περὶ
ἐπτακοσίους καὶ πεντήκοντα σταδίους, τῆς δὲ ἐκβολῆς
20 τοῦ Βαίτιδος πλησίον ἴδρυται· πλείους δ' εἰσὶ λόγοι
περὶ αὐτῆς. οὗτοι γὰρ εἰσιν οἱ ἄνδρες οἱ τὰ πλεῖστα
καὶ μέγιστα ναυκλήρια στέλλοντες εἰς τε τὴν καθ'
ἡμᾶς θάλατταν καὶ τὴν ἐκτός, οὔτε μεγάλην οἰκοῦν-
τες νῆσον οὔτε τῆς περαιᾶς νεμόμενοι πολλὴν οὔτ'
25 ἄλλων εὐποροῦντες νήσων, ἀλλὰ πλεον οἰκοῦντες τὴν
θάλατταν, ὀλίγοι δ' οἰκουροῦντες ἢ ἐν Ῥώμῃ διατρί-
βοντες. ἐπεὶ πλήθει γε οὐδεμιᾶς ἂν ἀπολείπεσθαι δό-
ξειε τῶν ἔξω Ῥώμης πόλεων· ἤκουσα γοῦν ἐν μιᾷ τῶν C.169
καθ' ἡμᾶς τιμήσεων πεντακοσίων ἀνδρας τιμηθέντας
30 ἱππικοὺς Γαδιτανούς, ὅσους οὐδένας οὐδὲ τῶν Ἰτα-
λιωτῶν πλὴν τῶν Παταρίων. τοσοῦτοι δ' ὄντες νῆ-
σον ἔχουσιν οὐ πολὺ μείζονα τῶν ἑκατὸν σταδίων τὸ

μῆκος, πλάτος δ' ἔσθ' ὅπου καὶ σταδιαῖον. πόλιν δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ὥκουν παντάπασιν μικράν, προσέκτισε δ' αὐτοῖς Βάλβος Γαδιτανὸς ὁ θριαμβεύσας ἄλλην ἤν νέαν καλοῦσι, τὴν δ' ἐξ ἀμφοῖν Διδύμην, οὐ πλειόνων εἴκοσι σταδίων οὕσαν τὴν περιμέτρον, οὐδὲ ταύτην στενοχωρουμένην· ὀλίγοι γὰρ οἰκουροῦσιν ἐν αὐτῇ διὰ τὸ πάντα θάλαττεύειν τὸ πλεον, τοὺς δὲ καὶ τὴν περαίαν οἰκεῖν, καὶ μάλιστα τὴν ἐπὶ τῆς προκειμένης νησίδος διὰ τὴν εὐφυΐαν, ἣν ὥσπερ ἀντίπολιν πεποιήκασιν τῇ Διδύμῃ χαίροντες τῷ τόπῳ. ὀλίγοι δὲ κατὰ σύγκρισιν καὶ ταύτην οἰκοῦσι καὶ τὸ ἐπίνειον, ὃ κατεσκεύασεν αὐτοῖς Βάλβος ἐν τῇ περαίᾳ τῆς ἡπείρου. κεῖται δ' ἐπὶ τῶν ἐσπερίων τῆς νήσου μερῶν ἡ πόλις, προσεχὲς δ' αὐτῇ τελευταῖόν ἐστι τὸ Κρόνιον πρὸς τῇ νησίδι· τὸ δ' Ἡράκλειον ἐπὶ θάτερα τέτραπται τὰ πρὸς ἑω, καθ' ὃ δὴ μάλιστα τῇ ἡπείρῳ τυγχάνει συνάπτουσα ἡ νήσος ὅσον σταδιαῖον πορθμὸν ἀπολείπουσα. καὶ λέγουσι μὲν διέχειν τῆς πόλεως δώδεκα μίλια τὸ ἱερὸν, ἴσον ποιοῦντες τὸν τῶν ἄθλων καὶ τὸν τῶν μιλίων ἀριθμόν· ἔστι δὲ μείζον καὶ σχεδὸν τι τοσοῦτον ὅσον ἐστὶ τὸ τοῦ μήκους τῆς νήσου· μῆκος δ' ἐστὶ τῆς νήσου τὸ ἀπὸ τῆς δύσεως ἐπὶ τὴν ἀνατολήν.

4 Ἐρύθειαν δὲ τὰ Γάδειρα ἔοικε λέγειν ὁ Φερεκύδης, ἐν ἣ τὰ περὶ τὸν Γηρυνήην μυθεύουσιν, ἄλλοι δὲ τὴν παραβεβλημένην ταύτη τῇ πόλει νήσον πορθμῷ σταδιαῖῳ διειργομένην, τὸ εὐβοτον ὀρώντες, ὅτι τῶν νεμομένων αὐτόθι προβάτων τὸ γάλα ὀρὸν οὐ ποιεῖ. τυροποιοῦσί τε πολλῷ ὕδατι μίξαντες διὰ τὴν πιότητα, ἐν πεντήκοντά τε ἡμέραις πνίγεται τὸ ζῶον, εἰ μὴ τις ἀποσχάξοι τι τοῦ αἵματος. ξηρὰ δὲ ἐστὶν ἣν νέμονται βοτάνην, ἀλλὰ πιαίνει σφόδρα· τεκμαίρονται δ' ἐκ τοῦ[του] πεπλάσθαι τὸν μῦθον τὸν περὶ τὰ βουκόλια

τοῦ Γηρυόνου· κοινῇ μέντοι συνῳκίσται πάς ὁ αἰγιαλός.

Περὶ δὲ τῆς κτίσεως τῶν Γαδεύρων τοιαῦτα λέ- 5
 γοντες μέμνηται Γαδιτανοὶ χρησμοῦ τινος, ὃν γενέ-
 5 σθαι φασὶ Τυρίοις κελεύοντα ἐπὶ τὰς Ἡρακλέους στή-
 λας ἀποικίαν πέμψαι· τοὺς δὲ πεμφθέντας κατασκο-
 πῆς χάριν, ἐπειδὴ κατὰ τὸν πορθμὸν ἐγένοντο τὸν
 κατὰ τὴν Κάλπην, νομίσαντας τέρμονας εἶναι τῆς οἰ-
 κουμένης καὶ τῆς Ἡρακλέους στρατείας τὰ ἄκρα ποι-
 10 οῦντα τὸν πορθμὸν, ταῦτα δ' αὐτὰ καὶ στήλας ὀνομά- C.170
 ζειν τὸ λόγιον, κατασχεῖν εἰς τι χωρίον ἐντὸς τῶν στε-
 νῶν, ἐν ᾧ νῦν ἔστιν ἡ τῶν Ἐξιτανῶν πόλις· ἐνταῦθα
 δὲ θύσαντας μὴ γενομένων καλῶν τῶν ἱερείων ἀνα-
 κάμψαι πάλιν. χρόνῳ δ' ὕστερον τοὺς πεμφθέντας
 15 προελθεῖν ἔξω τοῦ πορθμοῦ περὶ χιλίους καὶ πεντακο-
 σίους σταδίους εἰς νῆσον Ἡρακλέους ἱερὰν κειμένην
 κατὰ πόλιν Ὀνόβαν τῆς Ἰβηρίας, καὶ νομίσαντας ἐν-
 ταῦθα εἶναι τὰς στήλας θῦσαι τῷ θεῷ, μὴ γενομένων
 δὲ πάλιν καλῶν τῶν ἱερείων ἐπανελθεῖν οἴκαδε. τῷ
 20 δὲ τρίτῳ στόλῳ τοὺς ἀφικομένους Γάδειρα κτίσαι καὶ
 ἰδρύσασθαι τὸ ἱερὸν ἐπὶ τοῖς ἐσθλοῖς τῆς νήσου, τὴν δὲ
 πόλιν ἐπὶ τοῖς ἐσπερίοις. διὰ δὲ τοῦτο τοὺς μὲν δοκεῖν
 τὰ ἄκρα τοῦ πορθμοῦ τὰς στήλας εἶναι, τοὺς δὲ τὰ Γά-
 δειρα, τοὺς δ' ἔτι πορρώτερον τῶν Γαδεύρων ἔξω προ-
 25 κεῖσθαι. ἔνιοι δὲ στήλας ὑπέλαβον τὴν Κάλπην καὶ
 τὴν Ἀβίλυκα, τὸ ἀντικείμενον ὄρος τῆς Λιβύης, ὃ φη-
 σιν Ἐρατοσθένους ἐν τῷ Μεταγωνίῳ νομαδικῷ ἔθνει
 ἰδρῦσθαι· οἱ δὲ τὰς πλησίον ἐκατέρου νησίδας, ὧν τὴν
 ἐτέραν Ἥρας νῆσον ὀνομάζουσιν. Ἀρτεμίδωρος δὲ τὴν
 30 μὲν τῆς Ἥρας νῆσον καὶ ἱερὸν λέγει αὐτῆς, ἄλλην δὲ
 φησιν εἶναί τινα, οὐδ' Ἀβίλυκα ὄρος οὐδὲ Μεταγώ-
 νιον ἔθνος. καὶ τὰς Πλαγκτὰς [δὲ] καὶ τὰς Συμπληγά-

δας ἐνθάδε μεταφέρουσί τινες, ταύτας εἶναι νομίζοντες
 στήλας, ἃς Πίνδαρος καλεῖ πύλας Γαδειρίδας, εἰς ταύτας
 ὑστάτας ἀφῆχθαι φάσκων τὸν Ἡρακλέα. καὶ Δικαίαρ-
 χος δὲ καὶ Ἑρατοσθένης καὶ Πολύβιος καὶ οἱ πλείστοι
 τῶν Ἑλλήνων περὶ τὸν πορθμὸν ἀποφαίνουσι τὰς στή- 5
 λας. οἱ δὲ Ἴβηρες καὶ Λίβυες ἐν Γαδείροις εἶναι φασίν·
 οὐδὲν γὰρ εἰκέναι στήλαις τὰ περὶ τὸν πορθμὸν. οἱ δὲ
 τὰς ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Γαδείροις χαλκᾷς ὀκταπή-
 χεις, ἐν αἷς ἀναγράφεται τὸ ἀνάλωμα τῆς κατασκευῆς
 τοῦ ἱεροῦ, ταύτας λέγεσθαι φασιν· ἐφ' ἃς ἐρχόμενοι 10
 οἱ τελέσαντες τὸν πλοῦν καὶ θύοντες τῷ Ἡρακλεῖ δια-
 βοηθῆναι παρεσκεύασαν, ὥς τοῦτ' εἶναι καὶ γῆς καὶ
 θαλάττης τὸ πέρας. τοῦτον δ' εἶναι πιθανώτατον καὶ
 Ποσειδώνιος ἡγεῖται τὸν λόγον, τὸν δὲ χρησμὸν καὶ
 τοὺς πολλοὺς ἀποστόλους ψεῦσμα Φοινικικόν. περὶ 15
 μὲν οὖν τῶν ἀποστόλων τί ἂν τις δισχυρίσαιτο πρὸς
 ἔλεγχον ἢ πίστιν, οὐδετέρως παράλογον [ὄν]; τὸ δὲ
 τὰς νησίδας ἢ τὰ ὄρη μὴ φάσκειν εἰκέναι στήλαις,
 ἀλλὰ ζητεῖν ἐπὶ τῶν κυρίως λεγομένων στηλῶν τοὺς
 τῆς οἰκουμένης ὅρους ἢ τῆς στρατείας τῆς Ἡρακλέους 20
 ἔχει μὲν τινα νοῦν· ἔθος γὰρ παλαιὸν ὑπῆρχε τὸ τίθε-
 σθαι τοιοῦτους ὅρους, καθάπερ οἱ Πηγήνιοι τὴν στυ-
 λίδα ἔθεσαν τὴν ἐπὶ τῷ πορθμῷ κειμένην, πυργίον τι,
 καὶ ὁ τοῦ Πελώρου λεγόμενος πύργος ἀντίκειται ταύτῃ
 τῇ στυλίδι· καὶ οἱ Φιλαίνων λεγόμενοι βωμοὶ κατὰ μέ- 25
 σην πον τὴν μεταξὺ τῶν σύρτεων γῆν· καὶ ἐπὶ τῷ
 ἰσθμῷ τῷ Κορινθιακῷ μνημονεύεται στήλη τις ἰδρυμέ-
 νη πρότερον, ἣν ἔσθησαν κοινῇ οἱ τὴν Ἀττικὴν σὺν τῇ
 Μεγαρίδι κατασχόντες Ἴωνες ἐξελαθέντες ἐκ τῆς Πε-
 λοποννήσου· καὶ οἱ κατασχόντες τὴν Πελοπόννησον, 30
 ἐπιγράψαντες ἐπὶ μὲν τοῦ πρὸς τῇ Μεγαρίδι μέρους
 „τάδ' οὐχὶ Πελοπόννησος ἀλλ' Ἰωνία,“ ἐκ δὲ θατέρου

„τάδ' ἐστὶ Πελοπόννησος οὐκ Ἰωνία.“ Ἀλέξανδρος δὲ τῆς Ἰνδικῆς στρατείας ὄρια βωμοὺς ἔθετο ἐν τοῖς τόποις εἰς οὓς ὑστάτους ἀφίκετο τῶν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς Ἰνδῶν, μιμούμενος τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Διόνυσον. ἦν μὲν δὴ τὸ ἔθος τοῦτο.

Ἀλλὰ καὶ τοὺς τόπους εἰκός ἐστι μεταλαμβάνειν 6 τὴν αὐτὴν προσηγορίαν, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν ὁ χρόνος διαφθείρῃ τοὺς τεθέντας ὄρους. οὐ γὰρ νῦν οἱ Φιλαίνων βωμοὶ μένουσιν, ἀλλ' ὁ τόπος μετείληφε τὴν 10 προσηγορίαν. οὐδὲ ἐν τῇ Ἰνδικῇ στήλας φασὶν ὀραθῆναι κειμένας οὗθ' Ἡρακλέους οὔτε Διονύσου· καὶ λεγομένων μέντοι καὶ δεικνυμένων τόπων τινῶν οἱ Μακεδόνες ἐπίστευον τούτους εἶναι στήλας, ἐν οἷς τι σημεῖον εὗρισκον ἢ τῶν περὶ τὸν Διόνυσον ἱστορου- 15 μένων ἢ τῶν περὶ τὸν Ἡρακλέα. κἀνταῦθα δὴ τοὺς μὲν πρῶτους οὐκ ἂν ἀπιστήσαι τις ὅροις χρήσασθαι χειροκμήτοις τισὶ βωμοῖς ἢ πύργοις ἢ στυλίσιν ἐπὶ τῶν τόπων, εἰς οὓς ὑστάτους ἤκου τοὺς ἐπιφανεστάτους (ἐπιφανέστατοι δὲ οἱ πορθμοὶ καὶ τὰ ἐπικείμενα ὄρη 20 καὶ αἱ νησίδες πρὸς τὸ ἀποδηλοῦν ἐσχατίας τε καὶ ἀρχὰς τόπων), ἐκλιπόντων δὲ τῶν χειροκμήτων ὑπομνημάτων μετενεχθῆναι τοῦνομα εἰς τοὺς τόπους, εἴτε τὰς νησίδας τις βούλεται λέγειν εἴτε τὰς ἄκρας τὰς ποιούσας τὸν πορθμόν. τοῦτο γὰρ ἤδη διορίσασθαι χαλεπὸν 25 ποτέροις χρή προσάψαι τὴν ἐπὶ κλησιν, διὰ τὸ ἀμφοτέροις εἰοικέναι τὰς στήλας. λέγω δὲ εἰοικέναι, διότι ἐν τοῖς τοιούτοις ἴδρυνται τόποις, οἱ σαφῶς τὰς ἐσχατίας ὑπαγορεύουσι, καθ' ὃ καὶ στόμα εἴρηται ὁ πορθμὸς καὶ οὗτος καὶ ἄλλοι πλείους· τὸ δὲ στόμα πρὸς μὲν εἰς- 30 πλουν ἀρχή ἐστι, πρὸς δὲ ἐκπλουν ἐσχατον. τὰ οὖν ἐπὶ τῷ στόματι νησίδια ἔχοντα τὸ εὐπερίγραφόν τε καὶ σημειῶδες οὐ φανύλως στήλαις ἀπεικάζοι τις ἄν· ὥς δ'

αὐτως καὶ τὰ ὄρη τὰ ἐπικείμενα τῷ πορθμῷ καὶ ἐξοχὴν
 τινα τοιαύτην ἐμφαίνοντα οἶαν αἱ στυλίδες ἢ αἱ στή-
 C.172 λαι. καὶ ὁ Πίνδαρος οὕτως ἂν ὀρθῶς λέγοι πύλας Γα-
 δειρίδας, εἰ ἐπὶ τοῦ στόματος νοοῖντο αἱ στήλαι· πύ-
 λαις γὰρ ἔοικε τὰ στόματα. τὰ δὲ Γάδειρα οὐκ ἐν τοι- 5
 οὔτοις ἴδρυνται τόποις ὥστε ἀποδηλοῦν ἐσχατιάν, ἀλλ'
 ἐν μέσῃ πῶς κεῖται μεγάλη παραλίᾳ κολπῶδει. τὸ δὲ
 ἐπ' αὐτὰς ἀναφέρειν τὰς ἐν τῷ Ἡρακλείῳ στήλας τῷ
 ἐνθάδε ἦττον εὐλογον, ὥς ἐμοὶ φαίνεται· οὐ γὰρ ἐμ-
 πόρων ἀλλ' ἡγεμόνων μᾶλλον ἀρξάντων τοῦ ὀνόμα- 10
 τος τούτου, κρατῆσαι πιθανὸν τὴν δόξαν, καθάπερ
 καὶ ἐπὶ τῶν Ἰνδικῶν στήλῳ. ἄλλως τε καὶ ἡ ἐπιγραφὴ
 ἦν φασιν, οὐκ ἀφίδρυμα ἱερὸν δηλοῦσα ἀλλὰ ἀναλώ-
 ματος κεφάλαιον, ἀντιμαρτυρεῖ τῷ λόγῳ· τὰς γὰρ
 Ἡρακλείους στήλας μνημεῖα εἶναι δεῖ τῆς ἐκείνου με- 15
 γαλουργίας, οὐ τῆς Φοινίκων δαπάνης.

7 Φησὶ δὲ ὁ Πολύβιος κρήνην ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τῷ
 ἐν Γαδείροις εἶναι πότιμον, βαθμῶν ὀλίγων κατάβασιν
 ἔχουσιν εἰς τὸ ὕδωρ, ἣν ταῖς παλιρροίαις τῆς θα-
 λάττης ἀντιπαθεῖν, κατὰ μὲν τὰς πλήμας ἐκλείπουσαν 20
 κατὰ δὲ τὰς ἀμπώτεις πληρουμένην. αἰτιᾶται δ' ὅτι τὸ
 πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ βάθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς
 ἐκπίπτει, καλυφθείσης μὲν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ κύματος
 κατὰ τὰς ἐπιβάσεις τῆς θαλάττης, εἴργεται τῶν οἰκείων
 τοιούτων ἐξόδων· ἀναστρέψαν δὲ εἰς τὸ ἐντὸς ἐμφράτ- 25
 τει τοὺς τῆς πηγῆς πόρους καὶ ποιεῖ λειψυδρίαν· γυ-
 μνωθείσης δὲ πάλιν, εὐθυπορῆσαν ἐλευθεροῖ τὰς φλέ-
 βας τῆς πηγῆς ὥστ' ἀναβλύειν εὐπόρως. Ἀρτεμίδωρος
 δὲ ἀντειπὼν τούτῳ καὶ ἅμα παρ' αὐτοῦ τινὰ θεῖς αἰ-
 τίαν, μνησθεὶς δὲ καὶ τῆς Σιλανοῦ δόξης τοῦ συγγραφέ- 30
 ως, οὐ μοι δοκεῖ μνήμης ἄξια εἰπεῖν, ὥς ἂν ἰδιώτης περὶ
 ταῦτα καὶ αὐτὸς καὶ Σιλανός. Ποσειδώνιος δὲ ψευδῇ

λέγων τὴν ἱστορίαν εἶναι ταύτην δύο φησὶν εἶναι φρέ-
 ατα ἐν τῷ Ἡρακλείῳ καὶ τρίτον ἐν τῇ πόλει· τῶν δ' ἐν
 τῷ Ἡρακλείῳ τὸ μὲν μικρότερον ὑδρευομένων συνε-
 χῶς αὐθωρὸν καὶ ἐκλείπειν καὶ διαλειπόντων τῆς
 5 ὑδρείας πληροῦσθαι πάλιν, τὸ δὲ μείζον δι' ὅλης τῆς
 ἡμέρας τὴν ὑδρείαν ἔχον, μειούμενον μέντοι, καθά-
 περ καὶ τὰλλα φρέατα πάντα, νύκτωρ πληροῦσθαι
 μηκέτι ὑδρευομένων· ἐπειδὴ δὲ συμπίπτει κατὰ τὸν
 τῆς συμπληρώσεως καιρὸν ἢ ἄμπωτις πολλάκις, πε-
 10 πιστεῦσθαι κενῶς ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων τὴν ἀντιπά-
 θειαν· ὅτι μὲν οὖν ἡ ἱστορία πεπίστευται, καὶ οὗτος
 εἶρηκε καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς παραδόξοις θρυλουμένην
 παρειλήφμεν· ἡκούομεν δὲ καὶ φρέατα εἶναι, τὰ C.173
 μὲν πρὸ τῆς πόλεως ἐν τοῖς κήποις τὰ δὲ ἐντός, διὰ
 15 δὲ τὴν μοχθηρίαν τοῦ ὕδατος κατὰ τὴν πόλιν δεξα-
 μενὰς ἐπιπολάζειν τοῦ λακκαίου ὕδατος· εἰ μέντοι
 καὶ τούτων τι τῶν φρεάτων ἐπιδείκνυται τὴν τῆς ἀν-
 τιπαθείας ὑπόνοιαν, οὐκ ἴσμεν· τὰς δ' αἰτίας, εἵ-
 περ συμβαίνει ταῦτα οὕτως, ὥς ἐν χαλεποῖς ἀποδέ-
 20 χεσθαι δεῖ· εἰκὸς μὲν γὰρ οὕτως ἔχειν ὥς ὁ Πολύβιος
 φησιν, εἰκὸς δὲ καὶ τῶν φλεβῶν τινὰς τῶν πηγαίων
 νοτισθείσας ἔξωθεν χαννοῦσθαι καὶ παρέκχυσιν εἰς
 τὰ πλάγια μᾶλλον διδόναι τοῖς ὕδασιν ἢ ἀναθλίβειν
 κατὰ τὸ ἀρχαῖον ρεῖθρον εἰς τὴν κρήνην· νοτίζεσθαι
 25 δ' ἀναγκαῖον ἐπικλύσαντος τοῦ κύματος· εἰ δ', ὥσπερ
 Ἀθηνόδωρος φησιν, εἰσπνοῇ τε καὶ ἐκπνοῇ τὸ συμ-
 βαῖνον περὶ τὰς πλημμυρίδας καὶ περὶ τὰς ἀμπώτεις
 ἔοικεν, εἶναι ἄν τινα τῶν ρεόντων ὑδάτων, ἃ κατ'
 ἄλλους μὲν πόρους ἔχει τὴν ἐκρυσιν κατὰ φύσιν εἰς
 30 τὴν ἐπιφάνειαν, ὧν δὴ τὰ στόματα πηγὰς καὶ κρήνας
 καλοῦμεν, κατ' ἄλλους δὲ πόρους συνέλκεται πρὸς τὸ
 τῆς θαλάττης βάθος· καὶ συνεξαίρουτα μὲν ἐκείνην

ὥστε πλημυρεῖν, ὅταν οἶον ἡ ἑκπνοὴ γίνηται, τὸ οἰ-
κεῖον ἀπολείπει ρεῖθρον, πάλιν δ' ἀναχωρεῖ πρὸς τὸ
οἰκεῖον ρεῖθρον, ὅταν κακείνη λάβῃ τὴν ἀναχώρησιν.

- 8 Οὐκ οἶδα δὲ πῶς κατ' ἄλλα δεινοὺς ἀποφαίνων
ὁ Ποσειδώνιος τοὺς Φοίνικας ἐνταῦθα μωρίαν μᾶλλον ὅ
ἢ δριμύτητα αὐτῶν κατέγνωκεν. ἡμέρα μὲν γὰρ καὶ
νύξ τῇ τοῦ ἡλίου περιφορᾷ μετρεῖται τοτὲ μὲν ὑπὸ γῆς
ὄντος τοτὲ δὲ ὑπὲρ γῆς φαινομένου· φησὶ δὲ τὴν τοῦ
ὠκεανοῦ κίνησιν ὑπέχειν ἀστροειδῇ περιόδον, τὴν μὲν
ἡμερήσιον ἀποδιδούσαν, τὴν δὲ μηνιαίαν, τὴν δ' ἐνι- 10
αυσιαίαν συμπαθῶς τῇ σελήνῃ· ὅταν γὰρ αὕτη ζῳδίου
μέγεθος ὑπερέχῃ τοῦ ὀρίζοντος, ἄρχεσθαι διοιδεῖν τὴν
θάλατταν καὶ ἐπιβαίνειν τῆς γῆς αἰσθητῶς μέχρι με-
σουρανήσεως· ἐκκλίναντος δὲ τοῦ ἄστρου, πάλιν ἀνα-
χωρεῖν τὸ πέλαγος κατ' ὀλίγον ἕως ἂν ζῳδίου ὑπερέχῃ 15
τῆς δύσεως ἢ σελήνῃ, εἶτα μένειν τοσοῦτον ἐν τῇ αὐτῇ
καταστάσει χρόνον ὅσον ἡ σελήνῃ συνάπτει πρὸς αὐ-
τὴν τὴν δύσιν, καὶ ἔτι μᾶλλον τοσοῦτον ὅσον κινη-
θεῖσα ὑπὸ γῆς ζῳδίου ἀπόσχοι ἂν τοῦ ὀρίζοντος· εἴτ'
ἐπιβαίνειν πάλιν ἕως τοῦ ὑπὸ γῆν μεσουρανήματος· 20
εἴτ' ἀναχωρεῖν ἕως ἂν πρὸς τὰς ἀνατολὰς περιχωρή-
σασα ἡ σελήνῃ ζῳδίου τοῦ ὀρίζοντος ἀπόσχη, μένειν
δὲ μέχρι ἂν ζῳδίου ὑπὲρ γῆς μετεωρισθῇ, καὶ πάλιν
C.174 ἐπιβαίνειν· ταύτην μὲν εἶναι λέγει τὴν ἡμερήσιον πε-
ρίοδον. τὴν δὲ μηνιαίαν, ὅτι μέγισται μὲν αἱ παλίρ- 25
ροιαι γίνονται περὶ τὰς συνόδους, εἶτα μειοῦνται
μέχρι διχοτόμου· πάλιν δ' αὖξονται μέχρι πανσελήνου,
καὶ μειοῦνται πάλιν ἕως διχοτόμου φθινάδος· εἰθ'
ἕως τῶν συνόδων αἱ αὐξήσεις· πλεονάζειν δὲ καὶ
χρόνῳ καὶ τάχει τὰς αὐξήσεις. τὰς δ' ἐνιαυσιαίας παρὰ 30
τῶν ἐν Γαδείροις πυθέσθαι φησί, λερόντων ὡς κατὰ
θερινὰς τροπὰς μάλιστα αὖξοιντο καὶ αἱ ἀναχωρήσεις

καὶ αἱ ἐπιβάσεις. εἰκάζει δ' αὐτὸς ἀπὸ τῶν τροπῶν
 μειοῦσθαι μὲν ἕως ἰσημερίας, αὕξεσθαι δὲ ἕως χειμε-
 ρινῶν τροπῶν· εἴτα μειοῦσθαι μέχρι ἑαρινῆς ἰσημε-
 ρίας· εἴτ' αὕξεσθαι μέχρι θερινῶν τροπῶν. τῶν δὲ πε-
 5 ριόδων τούτων οὐσῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα,
 τὸν συνάμφω χρόνον δις μὲν ἐπιβαινούσης τῆς θα-
 λάττης δις δὲ ἀναχωρούσης, τεταγμένως δὲ καὶ τῶν
 ἡμερησίων χρόνων καὶ τῶν νυκτερινῶν, πῶς οἶόν τε
 πολλάκις μὲν συμβαίνειν κατὰ τὰς ἀμπώτεις τὴν πλή-
 10 ρωσιν τοῦ φρέατος, μὴ πολλάκις δὲ τὴν λειψυδρίαν;
 ἢ πολλάκις μὲν, μὴ ἰσάκις δέ; ἢ καὶ ἰσάκις μὲν, τοὺς
 δὲ Γαδειρίτας ταῦτα μὲν μὴ ἱκανοὺς γενέσθαι τηρῆσαι
 τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα, τὰς δ' ἐνιαυσίους περιό-
 δους ἐκ τῶν ἅπαξ συμβαινόντων κατ' ἔτος τηρῆσαι;
 15 ἀλλὰ μὴν ὅτι γε πιστεύει αὐτοῖς, δῆλον ἐξ ὧν καὶ
 προσεικάζει γίνεσθαι τὰς μειώσεις καὶ πάλιν αὕξεις
 ἀπὸ τροπῶν ἐπὶ τροπὰς τε ἐτέρας κἀκεῖθεν πάλιν ἐπα-
 νόδους. καὶ μὴν οὐδὲ ἐκεῖνο εἰκός, ὅτι τηρητικοὶ ὄν-
 τες τὰ μὲν συμβαίνοντα οὐκ εἶδον, τοῖς δὲ μὴ συμβαί-
 20 νουσιν ἐπίστευσαν.

Φησὶ δ' οὖν Σέλευκον τὸν ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θα- 9
 λάττης καὶ ἀνωμαλίαν τινὰ ἐν τούτοις καὶ ὁμαλότητα
 λέγειν κατὰ τὰς τῶν ζῳδίων διαφοράς· ἐν μὲν γὰρ τοῖς
 ἰσημερινοῖς ζῳδίοις τῆς σελήνης οὔσης ὁμαλίζειν τὰ
 25 πάθη, ἐν δὲ τοῖς τροπικοῖς ἀνωμαλίαν εἶναι καὶ πλή-
 θει καὶ τάχει, τῶν δ' ἄλλων ἑκάστου κατὰ τοὺς συνεγ-
 γισμοὺς εἶναι τὴν ἀναλογίαν. αὐτὸς δὲ κατὰ τὰς θε-
 ρινὰς τροπὰς περὶ τὴν πανσέληνόν φησιν ἐν τῷ Ἡρα-
 κλείῳ γενόμενος τῷ ἐν Γαδεΐροις πλείους ἡμέρας μὴ
 30 δύνασθαι συνεῖναι τὰς ἐνιαυσίους διαφοράς. περὶ

14. post τηρῆσαι: τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα.

μέντοι τὴν σύνοδον ἐκείνου τοῦ μηνὸς τηρῆσαι μεγά-
 λην παραλλαγὴν ἐν Ἰλίπᾳ τῆς τοῦ Βαίτιος ἀνακοπῆς
 παρὰ τὰς ἔμπροσθεν, ἐν αἷς οὐδὲ ἕως ἡμῖς τὰς
 C.175 ὄχθας ἔβρεχε· τότε δ' ὑπερχειῖσθαι τὸ ὕδωρ ὥσθ'
 ὑδρεύεσθαι τοὺς στρατιώτας αὐτόθι (διέχει δ' Ἰλίπα 5
 τῆς θαλάττης περὶ ἑπτακοσίους σταδίους)· τῶν δ' ἐπὶ
 θαλάττῃ πεδίῳ καὶ ἐπὶ τριάκοντα σταδίους εἰς βά-
 θος καλυπτομένων ὑπὸ τῆς πλημμυρίδος, ὥστε καὶ
 νήσους ἀπολαμβάνεσθαι, τὸ τῆς κρηπίδος ὕψος τῆς τε
 τοῦ νεῶ τοῦ ἐν τῷ Ἡρακλείῳ καὶ τῆς τοῦ χώματος, ὃ 10
 τοῦ λιμένος πρόκειται τοῦ ἐν Γαδεύροις, οὐδ' ἐπὶ δέκα
 πήχεις καλυπτόμενον ἀναμετροῦσαί φησι· καὶ προσθῇ
 δέ τις τὸ διπλάσιον τούτου κατὰ τὰς γενομένας ποτὲ
 παραυξήσεις, [οὐδ'] οὕτω παρασχεῖν ἂν τὴν ἔμφασιν,
 ἣν ἐν τοῖς πεδίοις παρέχεται τὸ μέγεθος τῆς πλημμυ- 15
 ρίδος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ πάθος κοινὸν ἱστορεῖται κατὰ
 πᾶσαν τὴν κύκλῳ παρωκεανῆτιν, τὸ δὲ τοῦ Ἰβηρος
 ποταμοῦ καινὸν καὶ ἰδιὸν φησιν οὗτος· πλημμυρεῖν
 γὰρ ἔσθ' ὅπου καὶ χωρὶς ὄμβρων καὶ χιόνων, ἐπειδὴν
 τὰ βόρεια πνεύματα πλεονάσῃ, αἰτίαν δ' εἶναι τὴν λί- 20
 μνην δι' ἧς ῥεῖ· συνεκβάλλεσθαι γὰρ τὸ λιμναῖον ὑπὸ
 τῶν ἀνέμων.

10 Ἱστορεῖ δὲ καὶ δένδρον ἐν Γαδεύροις ὅζους ἔχον
 καμυπομένους εἰς ἔδαφος, πολλάκις δὲ φύλλα ξιφοειδῆ
 πηχυαῖα τὸ μῆκος, πλάτος δὲ τετραδάκτυλα. περὶ δὲ 25
 νέαν Καρχηδόνα δένδρον ἐξ ἀκάνθης φλοιὸν ἀφιέναι
 ἐξ οὗ ὑφάσματα γίνεται κάλλιστα. τῷ μὲν οὖν ἐν Γα-
 δεύροις καὶ ἡμεῖς οἶδαμεν ὅμοιον ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ τὴν
 τῶν κλάδων κατάκαμψιν, τοῖς δὲ φύλλοις ἀνόμοιον
 οὐδὲ καρπὸν ἔχον· τοῦτο δ' ἔχειν φησί. τὰ δ' ἀκάν- 30
 θινα ὑφαίνεται καὶ ἐν Καππαδοκίᾳ, φέρει δ' οὐ δέν-
 δρον τὴν ἀκανθὰν ἐξ ἧς ὁ φλοιός, ἀλλὰ χαμαῖζηλος ἡ

βοτάνη. τῷ δὲ δένδρῳ τῷ ἐν Γαδεΐροις καὶ τοῦτο
προσιστώρηται ὅτι κλάδου μὲν ἀποκλωμένου γάλα ῥεῖ,
ῥίζης δὲ τεμνομένης μιλτῶδες ὕγρὸν ἀναφέρεται. το-
σαῦτα καὶ περὶ Γαδεΐρων.

- 5 Αἱ δὲ Καττιτερίδες δέκα μὲν εἰσι, κεῖνται δ' ἐγγὺς 11
ἀλλήλων πρὸς ἄρκτον ἀπὸ τοῦ τῶν Ἀρτάβρων λιμένος
πελάγαι· μία δ' αὐτῶν ἔρημός ἐστι, τὰς δ' ἄλλας οἱ-
κοῦσιν ἄνθρωποι μελάγχλαινοι, ποδήρεις ἐνδεδυκό-
τες τοὺς χιτῶνας, ἔξωσμένοι περὶ τὰ στέρνα, μετὰ
10 ῥάβδων περιπατοῦντες, ὅμοιοι ταῖς τραγικαῖς Ποιναῖς·
ζῶσι δ' ἀπὸ βοσκημάτων νομαδικῶς τὸ πλεόν. μέ-
ταλλα δὲ ἔχοντες καττιτέρου καὶ μολίβδου κέραμον
ἀντὶ τούτων καὶ τῶν δερμάτων διαλλάττονται καὶ ἄλλας
καὶ χαλκώματα πρὸς τοὺς ἐμπόρους. πρότερον μὲν
15 οὖν Φοίνικες μόνοι τὴν ἐμπορίαν ἔστελλον ταύτην ἐκ
τῶν Γαδεΐρων κρύπτοντες ἅπανσι τὸν πλοῦν· τῶν δὲ
Ῥωμαίων ἐπακολουθούτων ναυκλήρῳ τινί, ὅπως καὶ C.176
αὐτοὶ γνοῖεν τὰ ἐμπόρια, φθόνῳ ὁ ναύκληρος ἐκὼν
εἰς τέναγος ἐξέβαλε τὴν ναῦν, ἐπαγαγὼν δ' εἰς τὸν αὐ-
20 τὸν ὄλεθρον καὶ τοὺς ἐπομένους αὐτὸς ἐσώθη διὰ ναυ-
αγίου, καὶ ἀπέλαβε δημοσίᾳ τὴν τιμὴν ᾧν ἀπέβαλε
φορτίων. οἱ Ῥωμαῖοι δὲ ὅμως πειρώμενοι πολλάκις
ἐξέμαθον τὸν πλοῦν· ἐπειδὴ δὲ καὶ Πόπλιος Κράσσος
διαβὰς ἐπ' αὐτοὺς ἔγνω τὰ μέταλλα ἐκ μικροῦ βάρους
25 ὀρυττόμενα καὶ τοὺς ἄνδρας εἰρηναίους, ἐκ περιου-
σίας ἤδη τὴν θάλατταν ἐργάζεσθαι ταύτην τοῖς ἐθέ-
λουσιν ἐπέδειξε καίπερ οὐσαν πλείω τῆς διειργούσης
τὴν Βρεττανικὴν. καὶ περὶ μὲν Ἰβηρίας καὶ τῶν προ-
κειμένων νήσων ταῦτα.

1 Ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ἡ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων Κελτική. ταύτης δὲ καὶ τὸ σχῆμα ὑπογέγραπται πρότερον τυπω-
 δῶς καὶ τὸ μέγεθος· νυνὶ δὲ λεκτέον τὰ καθ' ἕκαστα. 5
 οἱ μὲν δὴ τριχῇ διήρουν Ἀκυιτανούς καὶ Βέλγας κα-
 λοῦντες καὶ Κέλτας, τοὺς μὲν Ἀκυιτανούς τελέως
 ἐξηλλαγμένους οὐ τῇ γλώττῃ μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς σώ-
 μασιν ἐμφερεῖς Ἰβηροσι μᾶλλον ἢ Γαλάταις, τοὺς δὲ
 λοιποὺς Γαλατικούς μὲν τὴν ὄψιν, ὁμογλώττους δ' οὐ 10
 πάντας, ἀλλ' ἐνίοις μικρὸν παραλλάττοντας ταῖς γλώτ-
 ταις· καὶ πολιτεία δὲ καὶ οἱ βίοι μικρὸν ἐξηλλαγμένοι
 εἰσίν. Ἀκυιτανούς μὲν οὖν καὶ Κέλτας ἔλεγον τοὺς
 πρὸς τῇ Πυρρήνῃ, διωρισμένους τῷ Κεμμένῳ ὄρει.
 εἴρηται γὰρ ὅτι τὴν Κελτικὴν ταύτην ἀπὸ μὲν τῆς δύ- 15
 σεως ὀρίζει τὰ Πυρρηναῖα ὄρη, προσαπτόμενα τῆς ἑκα-
 C.177 τέρωθεν θαλάττης τῆς τε ἐντὸς καὶ τῆς ἐκτός· ἀπὸ δὲ
 τῶν ἀνατολῶν ὁ Ῥήνος παράλληλος ὢν τῇ Πυρρήνῃ·
 τὰ δ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων καὶ τῆς μεσημβρίας τὰ μὲν ὁ
 ὠκεανὸς περιείληφεν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν βορείων 20
 ἄρκων τῆς Πυρρηνης μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου,
 τὰ δ' ἐξ ἐναντίας ἢ κατὰ Μασσαλίαν καὶ Νάρβωνα
 θάλαττα καὶ αἱ Ἑλλεῖς ἀπὸ τῆς Λιγυστικῆς ἀρξάμεναι
 μέχρι τῶν πηγῶν τοῦ Ῥήνου. τῇ δὲ Πυρρήνῃ πρὸς ὀρ-
 θὰς ἦκται Κέμμενον ὄρος διὰ μέσων τῶν πεδίων, καὶ 25
 παύεται κατὰ μέσα πλησίον Λουγδούνου, περὶ δισχι-
 λίους ἑκταθὲν σταδίους. Ἀκυιτανούς μὲν τοίνυν ἔλε-
 γον τοὺς τὰ βόρεια τῆς Πυρρήνης μέρη κατέχοντας καὶ
 τοῦ Κεμμένου μέχρι πρὸς τὸν ὠκεανὸν τὰ ἐντὸς Γα-
 ρούνα ποταμοῦ, Κέλτας δὲ τοὺς ἐπὶ θάτερα μέρη κα- 30
 θήκοντας καὶ τὴν κατὰ Μασσαλίαν καὶ Νάρβωνα θά-
 λατταν, ἀπτομένους δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων ὄρων ἐνίων,

Βέλγας δ' ἔλεγον τοὺς λοιπούς τε τῶν παρωκεανιτῶν
μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου καὶ τινας τῶν παροι-
κούντων τὸν Ῥήνον καὶ τὰς Ἀλπεῖς. οὕτω δὲ καὶ ὁ
θεὸς Καῖσαρ ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εἰρηκεν. ὁ δὲ Σε-
5 βαστὸς Καῖσαρ τετραχῇ διελὼν τοὺς μὲν Κέλτας τῆς
Ναρβωνίτιδος ἐπαρχίας ἀπέφηνεν, Ἀκνιτανοὺς δ' οὐδ-
περ κάκεινος, προσέθηκε δὲ τετταρεσκαίδεκα ἔθνη
τῶν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα καὶ τοῦ Αἰγήρος ποταμοῦ
νεμομένων· τὴν δὲ λοιπὴν διελὼν δίχα τὴν μὲν Λουγ-
10 δούνῳ προσώρισε μέχρι τῶν ἄνω μερῶν τοῦ Ῥήνου,
τὴν δὲ τοῖς Βέλγαις. ὅσα μὲν οὖν φυσικῶς διώρισται
δεῖ λέγειν τὸν γεωγράφον καὶ ὅσα ἐθνικῶς, ὅταν ἦ καὶ
μνήμης ἄξια, ὅσα δ' οἱ ἡγεμόνες πρὸς τοὺς καιροὺς
πολιτευόμενοι διατάττουσι ποικίλως, ἀρκεῖ καὶ ἐν κε-
15 φαλαίῳ τις εἴπῃ, τοῦ δ' ἀκριβοῦς ἄλλοις παραχω-
ρητέον.

Ἄπασα μὲν οὖν ἐστὶν αὕτη ποταμοῖς κατάρροτος 2
ἡ χώρα, τοῖς μὲν ἐκ τῶν Ἀλπεων καταφερομένοις τοῖς
δ' ἐκ τῆς Κεμμένης καὶ τῆς Πυρρήνης, καὶ τοῖς μὲν εἰς
20 τὸν ὠκεανὸν ἐκβάλλουσι τοῖς δὲ εἰς τὴν ἡμετέραν θά-
λατταν. δι' ὧν δὲ φέρονται χωρίων, πεδία ἐστὶ τὰ
πλεῖστα καὶ γεωλοφίαι διάρρους ἔχουσαι πλωτοὺς. οὐ-
τως δ' εὐφυῶς ἴσχει τὰ ρεῖθρα πρὸς ἄλληλα ὥστ' ἐξ
ἐκατέρας τῆς θαλάττης εἰς ἐκατέραν κατακομίζεσθαι,
25 πορευομένων τῶν φορτίων ἐπ' ὀλίγον καὶ διὰ πε-
δίων εὐμαρῶς, τὸ δὲ πλεον τοῖς ποταμοῖς, τοῖς μὲν
ἀναγομένων τοῖς δὲ καταγομένων. ἔχει δέ τι πλεο-
νέκτημα πρὸς τοῦτο ὁ Ῥοδανός· καὶ γὰρ πολλαχό-
θεν ἐστὶ σύρρους, ὥσπερ εἴρηται, καὶ συνάπτει πρὸς
30 τὴν ἡμετέραν θάλατταν κρείττω τῆς ἐκτὸς οὖσαν, καὶ
διὰ χώρας διεξιεισι τῆς εὐδαιμονεστάτης τῶν ταύτη. C.178
τοὺς γὰρ αὐτοὺς ἐκφέρει καρπούς ἡ Ναρβωνίτις ἄπα-

σα ὥσπερ ἡ Ἰταλία. προϊόντι δ' ἐπὶ τὰς ἄρκτους καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος ἡ μὲν ἐλαιόφυτος καὶ συκοφόρος ἐκλείπει, τᾶλλα δὲ φύεται. καὶ ἡ ἄμπελος δὲ προϊούσιν οὐ ῥαδίως τελεσφορεῖ· ἡ δ' ἄλλη πᾶσα σῖτον φέρει πολὺν καὶ κέγχρον καὶ βάλανον καὶ βοσκήματα παντοῖα, ἀργὸν δ' αὐτῆς οὐδὲν πλὴν εἴ τι ἔλεσι κεκώλυται καὶ δρυμοῖς· καίτοι καὶ τοῦτο συνοικεῖται πολυνανθροπία μᾶλλον ἢ ἐπιμελεία. καὶ γὰρ τοκάδες αἱ γυναικες καὶ τρέφειν ἀγαθαί, οἱ δ' ἄνδρες μαχηταὶ μᾶλλον ἢ γεωργοί· νῦν δ' ἀναγκάζονται γεωργεῖν καταθέμενοι τὰ ὄπλα. κοινῇ μὲν οὖν ταῦτα λέγομεν περὶ πάσης τῆς ἐκτὸς Κελτικῆς, περὶ δὲ τῶν τεταρτημορίων ἐκάστου διαλαβόντες λέγωμεν νυνὶ μεμνημένοι τυπωδῶς, καὶ πρῶτον περὶ τῆς Ναρβωνίτιδος.

- 3 Ταύτης δὲ τὸ σχῆμα παραλληλόγραμμόν πῶς 15
 ἐστίν, ἐκ μὲν τῆς ἐσπέρας γραφόμενον τῇ Πυρρήνῃ πρὸς δὲ τὰς ἄρκτους τῷ Κεμμένῳ· τὰς δὲ λοιπὰς τὴν μὲν νότιον ἢ θάλαττα ποιεῖ μεταξὺ Πυρρήνης καὶ Μασσαλίας, τὴν δ' ἑωθινὴν αἱ Ἀλπεῖς ἐκ μέρους καὶ τὸ μεταξὺ διάστημα τῶν Ἀλπεων ἐπ' εὐθείας αὐταῖς λη- 20
 φθὲν καὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Κεμμένου τῶν καθηκουσῶν ἐπὶ τὸν Ῥοδανὸν καὶ ποιουσῶν ὀρθὴν γωνίαν πρὸς τὴν λεχθεῖσαν ἀπὸ τῶν Ἀλπεων εὐθεῖαν. τῷ δὲ νοτίῳ πρόσκειται παρὰ τὸ λεχθὲν σχῆμα ἡ ἐφεξῆς παραλία, ἣν ἔχουσιν οἱ τε Μασσαλιῶται καὶ οἱ Σάλυες 25
 μέχρι Λιγύων ἐπὶ τὰ πρὸς Ἰταλίαν μέρη καὶ τὸν Ὀἶνον ποταμόν. οὗτος δ' ἐστίν, ὡς εἶπον πρότερον, ὄριον τῆς Ναρβωνίτιδος καὶ τῆς Ἰταλίας· ὑπάρχει δὲ θέρους μὲν μικρός, χειμῶνος δὲ καὶ μέχρι ἐπὶ σταδίων πλατυνόμενος. ἐντεῦθεν μὲν οὖν ἡ παραλία παρατείνει 30
 μέχρι τοῦ ἱεροῦ τῆς Πυρρηναίας Ἀφροδίτης· τοῦτο δ' ἐστίν ὄριον ταύτης τε τῆς ἐπαρχίας καὶ τῆς Ἰβηρικῆς.

ἔνιοι δὲ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἔστι τὰ Πομπηίου τρόπαια
 ὄριον Ἰβηρίας ἀποφαίνουσι καὶ τῆς Κελτικῆς. ἔστι δ'
 ἐνθεν μὲν εἰς Νάρβωνα μίλια ἐξήκοντα τρία, ἐκείθεν
 δὲ εἰς Νεμανσον ὀγδοήκοντα ὀκτώ, ἐκ Νεμανσίου δὲ
 5 διὰ Οὐγέρνου καὶ Ταρούσκωνος εἰς τὰ θερμὰ ὕδατα
 τὰ Σέξτια καλούμενα, ἅπερ πλησίον Μασσαλίας ἔστι,
 πεντήκοντα τρία, ἐντεῦθεν δὲ εἰς Ἀντίπολιν καὶ τὸν
 Ὑάρον ποταμὸν ἑβδομήκοντα τρία, ὥστε τὰ σύμπαντα
 γίνεται μίλια διακόσια ἑβδομήκοντα ἐπτά. ἔνιοι δ' ἀπὸ
 10 τοῦ Ἀφροδισίου μέχρι τοῦ Ὑάρου σταδίου ἀνέγρα-
 ψαν δισχιλίους ἑξακοσίους, οἱ δὲ καὶ διακοσίους προσ-
 τιθέασιν· οὐ γὰρ ὁμολογεῖται περὶ τῶν διαστημάτων.
 κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν ὁδὸν τὴν διὰ Ὀκοντίων καὶ τῆς
 Κοττίου μέχρι μὲν Οὐγέρνου καὶ Ταρούσκωνος κοινὴ C.179
 15 ὁδὸς ἢ ἀπὸ Νεμανσίου, ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς Ὀ-
 κοντίων ὄρους καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναβάσεως τῶν Ἀλ-
 πεων διὰ Δρουνετία καὶ Καβαλλίωνος μίλια ἐξήκοντα
 τρία· πάλιν δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ τοὺς ἑτέρους ὄρους τῶν
 Ὀκοντίων πρὸς τὴν Κοττίου μίλια ἑκατὸν ἑνὸς δέ-
 20 οντα ἐπ' Ἐβρόδουνον κώμην· εἴτ' ἄλλα τοσαῦτα διὰ
 Βριγαντίου κώμης καὶ Σκιγγομάγου καὶ τῆς τῶν Ἀλ-
 πεων ὑπερθέσεως ἐπὶ Ὠκελον, τὸ πέρας τῆς Κοττίου
 γῆς· ἢ ἀπὸ Σκιγγομάγου δὲ ἤδη Ἰταλία λέγεται· ἔστι
 δὲ ἐνθένδε ἐπὶ Ὠκελον μίλια εἰκοσιοκτώ.

25 Κτίσμα δ' ἔστι Φωκαίων ἢ Μασσαλία, κεῖται δ' 4
 ἐπὶ χωρίου πετρώδους· ὑποπέπτωκε δ' αὐτῆς ὁ λιμὴν
 θεατροειδεῖ πέτρα βλεπούση πρὸς νότον. τετελείσται
 δὲ καὶ αὕτη καλῶς καὶ ἡ πόλις σύμπασα μέγεθος ἔχου-
 σα ἀξιόλογον. ἐν δὲ τῇ ἄκρᾳ τὸ Ἐφέσιον ἵδρυται καὶ τὸ
 30 τοῦ Δελφινίου Ἀπόλλωνος ἱερὸν· τοῦτο μὲν κοινὸν
 Ἰώνων ἀπάντων, τὸ δὲ Ἐφέσιον τῆς Ἀρτεμιδὸς ἔστι
 νεὸς τῆς Ἐφεσίας. ἀπαίρουσι γὰρ τοῖς Φωκαεῦσιν ἐκ

τῆς οἰκείας λόγιον ἐκπεσεῖν φασιν ἡγεμόνι χρῆσασθαι τοῦ πλοῦ παρὰ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος λαβοῦσι· τοὺς μὲν δὴ προσαχθέντας τῇ Ἐφέσῳ ζητεῖν ὅντινα τρόπον ἐκ τῆς θεοῦ πορίζαιντο τὸ προσταχθέν. Ἀριστάρχη δὲ τῶν ἐντίμων σφόδρα γυναικῶν παραστῆναι κατ' 5 ὄναρ τὴν θεὸν καὶ κελεῦσαι συναπαίρειν τοῖς Φωκαιεῦσιν ἀφίδρυμά τι τῶν ἱερῶν λαβούσῃ· γενομένου δὲ τούτου καὶ τῆς ἀποικίας λαβούσης τέλος, τό τε ἱερὸν ιδρύσασθαι καὶ τὴν Ἀριστάρχην τιμῆσαι διαφερόντως ἰέρειαν ἀποδείξαντας, ἐν τε ταῖς ἀποίκις πόλεσι παν- 10 ταχοῦ τιμᾶν ἐν τοῖς πρώτοις ταύτην τὴν θεὸν καὶ τοῦ ξοάνου τὴν διάθεσιν τὴν αὐτὴν καὶ τᾶλλα νόμιμα φυλάττειν τὰ αὐτὰ ἅπερ ἐν τῇ μητροπόλει νενομίσται.

5 Διοικοῦνται δ' ἀριστοκρατικῶς οἱ Μασσαλιῶται πάντων εὐνομώτατα, ἀνδρῶν ἑξακοσίων καταστήσαν- 15 τες συνέδριον διὰ βίου ταύτην ἐχόντων τὴν τιμὴν, οὓς τιμούχους καλοῦσι. πεντεκαίδεκα δ' εἰσὶ τοῦ συνεδρίου προεστῶτες, τούτοις δὲ τὰ πρόχειρα διοικεῖν δέδοται. πάλιν δὲ τῶν πεντεκαίδεκα προκάθηνται τρεῖς οἱ πλείστον ἰσχύοντες, τούτων δὲ εἷς· τιμούχος δ' οὐ 20 γίνεται μὴ τέκνα ἔχων μηδὲ διὰ τριγωνίας ἐκ πολιτῶν γεγονώς. οἱ δὲ νόμοι Ἰωνικοί, πρόκεινται δὲ δημοσίᾳ. χώραν δ' ἔχουσιν ἐλαιόφυτον μὲν καὶ κατάμπελον, σίτῳ δὲ λυπροτέραν διὰ τὴν τραχύτητα, ὥστε πεποι- 25 θότες τῇ θαλάττῃ μᾶλλον ἢ τῇ γῇ τὸ πρὸς ναυτιλίας C.180 εὐφυεὲς εἶλοντο μᾶλλον. ὕστερον μέντοι ταῖς ἀνδραγαθίαις ἰσχυσαν προσλαβεῖν τινα τῶν πέριξ πεδίων ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ἀφ' ἧς καὶ τὰς πόλεις ἔκτισαν, ἐπιτειχίσματα τὰς μὲν κατὰ τὴν Ἰβηρίαν τοῖς Ἰβηρσιν, οἷς καὶ τὰ ἱερὰ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος παρέδοσαν τὰ 30 πάτρια ὥστε ἑλληνιστὶ θύειν, τὴν δὲ *Ρόην Ἀγάθην τοῖς περὶ τὸν ποταμὸν οἰκοῦσι τὸν Ῥοδανὸν βαρβα-

ροις, τὸ δὲ Ταυροέντιον καὶ τὴν Ὀλβίαν καὶ Ἀντίπολιν
 καὶ Νίκαιαν τῷ τῶν Σαλύων ἔθνει καὶ τοῖς Λίγυσι
 τοῖς τὰς Ἀλπεὶς οἰκοῦσιν. εἰδὶ δὲ καὶ νεώσοικοι παρ'
 αὐτοῖς καὶ ὀπλοθήκη· πρότερον δὲ καὶ πλοίων εὐπο-
 5 ρία καὶ ὄπλων καὶ ὀργάνων τῶν τε πρὸς τὰς ναυτιλίας
 χρησίμων καὶ τῶν πρὸς πολιορκίας, ἀφ' ὧν πρὸς τε
 τοὺς βαρβάρους ἀντέσχον καὶ Ῥωμαίους ἐκτήσαντο
 φίλους, καὶ πολλὰ καὶ αὐτοὶ χρήσιμοι κατέστησαν ἐκεί-
 νοις καὶ κείνοι προσέλαβον τῆς αὐξήσεως αὐτῶν. Σέξ-
 10 τος γοῦν ὁ καταλύσας τοὺς Σάλυας, οὐ πολὺ ἄπωθεν
 τῆς Μασσαλίας κτίσας πόλιν ὁμώνυμον ἑαυτοῦ τε καὶ
 τῶν ὑδάτων τῶν θερμῶν, ὧν τινὰ μεταβεβληκέναι
 φασὶν εἰς ψυχρά, ἐνταῦθά τε φρουρὰν κατῴκισε Ῥω-
 μαίων, καὶ ἐκ τῆς παραλίας τῆς εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀγού-
 15 σης ἀπὸ Μασσαλίας ἀνέστειλε τοὺς βαρβάρους, οὐ δυ-
 ναμένων τῶν Μασσαλιωτῶν ἀνείργειν αὐτοὺς τελέως.
 οὐδ' αὐτὸς δὲ πλεον ἴσχυσεν ἄλλ' ἢ τοσοῦτον μόνον
 ὅσον κατὰ μὲν τὰ εὐλίμενα ἀπὸ τῆς θαλάττης ἀπελ-
 θεῖν τοὺς βαρβάρους ἐπὶ δώδεκα σταδίους, κατὰ δὲ
 20 τοὺς τραχῶνας ἐπὶ ὀκτώ· τὴν δὲ λειψθεῖσαν ὑπ' ἐκεί-
 νων τοῖς Μασσαλιώταις παραδέδωκεν. ἀνάκειται δ'
 ἐν πόλει συχνὰ τῶν ἀκροθινίων, ἃ ἔλαβον καταναυμα-
 χοῦντες αἰεὶ τοὺς ἀμφισβητοῦντας τῆς θαλάττης ἀδί-
 κως. πρότερον μὲν οὖν εὐτύχουν διαφερόντως περὶ τε
 25 τᾶλλα καὶ περὶ τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν, ἧς πολλὰ
 ἂν τις λάβοι σημεῖα· καὶ δὴ καὶ τὸ ξόανον τῆς Ἀρτέμι-
 δος τῆς ἐν τῷ Ἀβεντίνῳ οἱ Ῥωμαῖοι τὴν αὐτὴν διάθε-
 σιν ἔχον τῷ παρὰ τοῖς Μασσαλιώταις ἀνέθεσαν. κατὰ
 δὲ τὴν Πομπηίου πρὸς Καίσαρα στάσιν τῷ κρατηθέντι
 30 μέρει προσθήμενοι τὴν πολλὴν τῆς εὐδαιμονίας ἀπέβα-
 λον, ὅμως δ' οὖν ἰχνη λείπεται τοῦ παλαιοῦ ξήλου παρὰ
 τοῖς ἀνθρώποις καὶ μάλιστα περὶ τὰς ὀργανοποιίας

- καὶ τὴν ναυτικὴν παρασκευὴν. ἐξημερουμένων δ' αἰ-
 τῶν ὑπερκειμένων βαρβάρων καὶ ἀντὶ τοῦ πολεμεῖν
 τετραμμένων ἤδη πρὸς πολιτείας καὶ γεωργίας διὰ τὴν
 τῶν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν, οὐδ' αὐτοῖς ἔτι τούτοις
 C.181 συμβαίνοι ἂν περὶ τὰ λεχθέντα τοσαύτη σπουδῇ. δηλοῖ 5
 δὲ τὰ καθεστηκότα νυνί· πάντες γὰρ οἱ χαρίεντες πρὸς
 τὸ λέγειν τρέπονται καὶ φιλοσοφεῖν, ὥσθ' ἡ πόλις μι-
 κρὸν μὲν πρότερον τοῖς βαρβάροις ἀνεῖτο παιδευτή-
 ριον, καὶ φιλέλληνας κατεσκεύαζε τοὺς Γαλάτας ὥστε
 καὶ τὰ συμβόλαια ἑλληνιστὶ γράφειν, ἐν δὲ τῷ πα- 10
 ρόντι καὶ τοὺς γνωριμωτάτους Ῥωμαίων πέπεικεν
 ἀντὶ τῆς εἰς Ἀθήνας ἀποδημίας ἐκεῖσε φοιτᾶν φιλομα-
 θεῖς ὄντας. ὁρῶντες δὲ τούτους οἱ Γαλάται καὶ ἅμα
 εἰρήνην ἄγοντες, τὴν σχολὴν ἄσμενοι πρὸς τοὺς τοιού-
 τους διατίθενται βίους οὐ κατ' ἄνδρα μόνον ἀλλὰ καὶ 15
 δημοσίᾳ· σοφιστὰς γοῦν ὑποδέχονται τοὺς μὲν ἰδίᾳ,
 τοὺς δὲ πόλεις κοινῇ μισθούμεναι, καθάπερ καὶ ἰα-
 τρούς. τῆς δὲ λιτότητος τῶν βίων καὶ τῆς σωφροσύνης
 τῶν Μασσαλιωτῶν οὐκ ἐλάχιστον ἂν τις θεῖη τοῦτο
 τεκμήριον· ἡ γὰρ μεγίστη προῖξ αὐτοῖς ἐστὶν ἑκατὸν 20
 χρυσοῖ καὶ εἰς ἐσθῆτα πέντε καὶ πέντε εἰς χρυσοῦν
 κόσμον· πλέον δ' οὐκ ἔξεστι. καὶ ὁ Καῖσαρ δὲ καὶ οἱ
 μετ' ἐκεῖνον ἡγεμόνες πρὸς τὰς ἐν τῷ πολέμῳ γενη-
 θείσας ἁμαρτίας ἐμετρίασαν μεμνημένοι τῆς φιλίας
 καὶ τὴν αὐτονομίαν ἐφύλαξαν, ἣν ἐξ ἀρχῆς εἶχεν ἡ πό- 25
 λις, ὥστε μὴ ὑπακούειν τῶν εἰς τὴν ἐπαρχίαν πεμπο-
 μένων στρατηγῶν μήτε αὐτὴν μήτε τοὺς ὑπηκόους.
 περὶ μὲν Μασσαλίας ταῦτα.
- 6 Ἄμα δ' ἡ τε τῶν Σαλύων ὀρεινὴ πρὸς ἄρκτον ἀπὸ
 τῆς ἐσπέρας κλίνει μᾶλλον καὶ τῆς θαλάττης ἀφίστα- 30
 ται κατὰ μικρόν, καὶ ἡ παραλία παρὰ τὴν ἐσπέραν πε-
 ρινεύει· μικρὸν δ' ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Μασσαλιωτῶν

προελθοῦσα ὅσον εἰς ἑκατὸν σταδίους ἐπὶ ἄκραν εὐμε-
 γέθη πλησίον λατομιῶν τινων ἐντεῦθεν ἄρχεται κολ-
 ποῦσθαι καὶ ποιεῖν τὸν Γαλατικὸν κόλπον πρὸς τὸ
 Ἀφροδίσιον τὸ τῆς Πυρρήνης ἄκρον· καλοῦσι δ' αὐτὸν
 5 καὶ Μασσαλιωτικόν. ἔστι δ' ὁ κόλπος διπλοῦς· ἐν γὰρ
 τῇ αὐτῇ περιγραφῇ δύο κόλπους ἀφορίζον ἔκκειται τὸ
 Σήτιον ὄρος, προσλαβὸν καὶ τὴν Βλάσκωνα νῆσον
 πλησίον ἰδρυμένην· τῶν δὲ κόλπων ὁ μὲν μείζων ἰδίως
 πάλιν καλεῖται Γαλατικός, εἰς ὃν ἐξερεύγεται τὸ τοῦ
 10 Ῥοδανοῦ στόμα, ὁ δ' ἐλάττων ὁ κατὰ Νάρβωνα ἔστι
 μέχρι Πυρρήνης. ἡ μὲν οὖν Νάρβων ὑπέρεκται τῶν
 τοῦ Ἀτακος ἐκβολῶν καὶ τῆς λίμνης τῆς Ναρβωνίτι-
 δος, μέγιστον ἐμπόριον τῶν ταύτη, πρὸς δὲ τῷ Ῥοδα-
 νῷ πόλις ἔστι καὶ ἐμπόριον οὐ μικρὸν Ἀρελᾶτε· ἴσον
 15 δέ πως διέχει τὰ ἐμπόρια ταῦτα ἀλλήλων τε καὶ τῶν
 εἰρημένων ἄκρων, ἡ μὲν Νάρβων τοῦ Ἀφροδισίου τὸ
 δ' Ἀρελᾶτε τῆς Μασσαλίας. ἐκατέρωθεν δὲ τῆς Νάρ-
 βωνος ἄλλοι ποταμοὶ ρέουσιν οἱ μὲν ἐκ τῶν Κεμμένων C.182
 ὁρῶν οἱ δ' ἐκ τῆς Πυρρήνης, πόλεις ἔχοντες εἰς ἃς ἀνά-
 20 πλους οὐ πολὺς ἔστι μικροῖς πλοίοις. ἐκ μὲν τῆς Πυ-
 ρρήνης ὅ τε Ῥουσκίνων καὶ ὁ Ἰλίβιρρις, πόλιν ἔχων
 ὁμώνυμον ἐκάτερος αὐτῶν· τοῦ δὲ Ῥουσκίνωνος καὶ
 λίμνη πλησίον ἔστι καὶ χωρίον ὕψυδρον μικρὸν ὑπὲρ
 τῆς θαλάττης, ἀλυκίδων μεστόν, τὸ τοὺς ὀρνυκτοὺς
 25 κεστρεῖς ἔχον· δύο γὰρ ἢ τρεῖς ὀρύξαντι πόδας καὶ κα-
 θέντι τριόδοντα εἰς ὕδωρ ἰλυῶδες ἔστι περιπεῖραι τὸν
 ἰχθὺν ἀξιόλογον τὸ μέγεθος· τρέφεται δὲ ἀπὸ τῆς ἰλὺος
 καθάπερ αἱ ἐργέλυες. οὗτοι μὲν ἐκ τῆς Πυρρήνης ρέου-
 σιν οἱ ποταμοὶ μεταξὺ Νάρβωνος καὶ τοῦ Ἀφροδισίου.
 30 ἐπὶ θάτερα [δὲ] μέρη τῆς Νάρβωνος ἐκ τοῦ Κεμμένου
 φέρονται πρὸς τὴν θάλατταν, ἐξ οὗπερ καὶ ὁ Ἀταξ ὁ
 τε Ὀρβις καὶ ὁ Ἀραυρις. τούτων ἐφ' οὗ μὲν Βαίτερρα

πόλις ἀσφαλὴς ἴδρυνται πλησίον τῆς Νάρβωνος, ἐφ' οὗ
δὲ Ἀγάθη κτίσμα Μασσαλιωτῶν.

7 Ἐν μὲν οὖν ἔχει παράδοξον ἢ προειρημένη παρα-
λία τὸ περὶ τοὺς ὀρυκτοὺς ἰχθῦς, ἕτερον δὲ μεῖζον τού-
του σχεδόν τι τὸ λεχθησόμενον. μεταξὺ γὰρ τῆς Μασ- 5
σαλίας καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ πεδίου ἐστὶ τῆς
θαλάττης διέχον εἰς ἑκατὸν σταδίους, τοσοῦτον δὲ καὶ
τὴν διάμετρον, κυκλοτερές τὸ σχῆμα· καλεῖται δὲ Λι-
θῶδες ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος. μεστὸν γάρ ἐστι λίθων
χειροπληθῶν ὑποπεφυκυῖαν ἔχόντων αὐτοῖς ἄγρωστιν, 10
ἀφ' ἧς ἄφθονοι νομαὶ βοσκήμασιν εἰσιν· ἐν μέσῳ δ'
ὔδατα καὶ ἀλυκίδες συνίστανται καὶ ἄλλες. ἅπαντα μὲν
οὖν καὶ ἡ ὑπερκειμένη χώρα προσήνεμός ἐστι, διαφε-
ρόντως δ' εἰς τὸ πεδίου τοῦτο τὸ μελαμβόρειον καται-
γίζει πνεῦμα βίαιον καὶ φρικῶδες· φασὶ γοῦν σύρε- 15
σθαι καὶ κυλινδεῖσθαι τῶν λίθων ἐνίους, καταφλᾶσθαι
δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῶν ὀχημάτων καὶ γυμνοῦ-
σθαι καὶ ὀπλων καὶ ἐσθῆτος ὑπὸ τῆς ἐμπνοῆς. Ἀριστο-
τέλης μὲν οὖν φησιν ὑπὸ σεισμῶν τῶν καλουμένων
βραστῶν ἐκπεσόντας τοὺς λίθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν 20
συνολισθεῖν εἰς τὰ κοῖλα τῶν χωρίων. Ποσειδώνιος
δὲ λίμνην οὕσαν παγῆναι μετὰ κλυδασμοῦ, καὶ διὰ
τοῦτο εἰς πλείονας μερισθῆναι λίθους, καθάπερ τοὺς
ποταμίους κἀχληκας καὶ τὰς ψήφους τὰς αἰγιαλίτιδας,
ὁμοίους δὲ καὶ λείους καὶ ἰσομεγέθεις [πρὸς] τῇ ὁμοιό- 25
τητι· καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδεδώκασιν ἀμφοτέροι. πιθανὸς
μὲν οὖν ὁ παρ' ἀμφοῖν λόγος· ἀνάγκη γὰρ τοὺς οὕτω
συνεστῶτας λίθους οὐ κατ' ἑαυτοὺς ἢ ἐξ ὑγροῦ παγέν-
τας μεταβαλεῖν, [ἢ] ἐκ πετρῶν μεγάλων ῥήγματα συν-
εχῇ λαβουσῶν ἀποκριθῆναι. τὸ μέντοι δυσαπολόγη- 30
C.183 τον Αἰσχύλος καταμαθὼν ἢ παρ' ἄλλου λαβὼν εἰς μῦ-
θον ἐξετόπισε. φησὶ γοῦν Προμηθεὺς παρ' αὐτῷ κα-

θηγούμενος Ἡρακλεῖ τῶν ὁδῶν τῶν ἀπὸ Καννάσου
 πρὸς τὰς Ἑσπερίδας, ἥξεις δὲ Λιγύων εἰς ἀτάρβητον
 „στρατόν, ἐνθ' οὐ μάχης, σάφ' οἶδα, καὶ θοῦρός περ
 „ὦν μέμψει· πέπρωται γὰρ σε καὶ βέλη λιπεῖν ἐνταῦθ'·
 5 „ἐλέσθαι δ' οὐ τιν' ἐκ γαίης λίθον ἔξεις, ἐπεὶ πᾶς χῶ-
 „ρός ἐστι μαλθακός. ἰδὼν δ' ἀμηχανοῦντά σε Ζεὺς
 „οἰκτερεῖ, νεφέλην δ' ὑποσχὼν νιφάδι γογγύλων πέ-
 „τρων ὑπόσκιον θήσει χθόν', οἷς ἔπειτα σὺ βαλὼν
 „διώσει ῥαδίως Αἶγυν στρατόν.“ ὥσπερ οὐ κρεῖττον
 10 ὄν, φησὶν ὁ Ποσειδάωνιος, εἰς αὐτοὺς τοὺς Αἶγνας ἐμ-
 βαλεῖν τοὺς λίθους καὶ καταχῶσαι πάντας ἢ τοσοῦτων
 δεόμενον ποιῆσαι λίθων τὸν Ἡρακλέα. τὸ μὲν οὖν το-
 σοῦτων ἀναγκαῖον ἦν, εἶπερ καὶ πρὸς ὄχλον παμπλη-
 θῇ· ὥστε ταύτῃ γε πιθανώτερος ὁ μυθογράφος τοῦ
 15 ἀνασκευάζοντος τὸν μῦθον. ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πεπω-
 σθαι φήσας ὁ ποιητὴς οὐκ ἔα μέμφεσθαι φιλαιτίως.
 καὶ γὰρ ἐν τοῖς περὶ τῆς προνοίας καὶ τῆς εἰμαρμένης
 λόγοις εὖροι τις ἂν πολλὰ τοιαῦτα τῶν ἀνθρωπίνων
 καὶ τῶν φύσει γινομένων, ὥστ' ἐπ' αὐτῶν φάναι πολὺ
 20 κρεῖττον εἶναι τόδε ἢ τόδε γενέσθαι, οἷον εὖομβρον
 εἶναι τὴν Αἶγυπτον, ἀλλὰ μὴ τὴν Αἰθιοπίαν ποτίζειν
 τὴν γῆν· καὶ τὸν Πάριν εἰς Σπάρτην πλέοντα ναυα-
 γίῳ περιπεσεῖν, ἀλλὰ μὴ τὴν Ἑλένην ἀρπάσαντα δίκας
 τῖσαι τοῖς ἀδικηθεῖσιν ὕστερον, ἥνίκα τοσοῦτον ἀπείρ-
 25 γαστο φθόρον Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων· ὅπερ Εὐριπί-
 δης ἀνῆνεγκεν εἰς τὸν Δία „Ζεὺς γὰρ κακὸν μὲν
 „Τρωσὶ πῆμα δ' Ἑλλάδι θέλων γενέσθαι ταῦτ' ἐβού-
 „λευσεν πατήρ.“

Περὶ δὲ τῶν τοῦ Ῥοδανοῦ στομάτων Πολύβιος 8
 30 μὲν ἐπιτιμᾷ Τιμαίῳ φήσας εἶναι μὴ πεντάστομον ἀλλὰ
 δίστομον· Ἀρτεμίδωρος δὲ τρίστομον λέγει. Μάριος
 δὲ ὕστερον ὁρῶν τυφλόστομον γινόμενον ἐκ τῆς προσ-

χάσεως καὶ δυσεἰσβολὸν καινὴν ἔτεμε διώρουχα, καὶ
 ταύτῃ δεξάμενος τὸ πλεόν τοῦ ποταμοῦ Μασσαλιώ-
 ταις ἔδωκεν ἀριστεῖον κατὰ τὸν πρὸς Ἀμβρωνας καὶ
 Τωυγενοὺς πόλεμον· ἐξ οὗ πλοῦτον ἠνέγκαντο πολύν,
 τέλη πραττόμενοι τοὺς ἀναπλέοντας καὶ τοὺς καταγο- 5
 μένους· ὅμως οὖν ἔτι μένει δυσεἰσπλοα διὰ τε τὴν λα-
 βρότητα καὶ τὴν πρόσχωσιν καὶ τὴν ταπεινότητα τῆς
 C.184 χώρας, ὥστε μὴ καθορᾶσθαι μηδ' ἐγγὺς ἐν ταῖς δυσσε-
 ρίαις. διόπερ οἱ Μασσαλιῶται πύργους ἀνέστησαν ση-
 μεῖα, ἐξοικειούμενοι πάντα τρόπον τὴν χώραν· καὶ δὴ 10
 καὶ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος κἀνταῦθα ἰδρύναντο ἱερὸν,
 χωρίον ἀπολαβόντες ὃ ποιεῖ νῆσον τὰ στόματα τοῦ
 ποταμοῦ. ὑπέρκειται δὲ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ
 λιμνοθάλαττα, καλοῦσι δὲ στομαλίμνην, ὅστράκια
 δ' ἔχει πάμπολλα καὶ ἄλλως εὖοφεῖ. ταύτην δ' ἐνιοι 15
 συγκατηρήθησαν τοῖς στόμασι τοῦ Ῥοδανοῦ, καὶ μά-
 λιστα οἱ φήσαντες ἐπτάστομον αὐτόν, οὔτε τοῦτ' εὖ
 λέγοντες οὔτ' ἐκείνο· ὅρος γάρ ἐστι μεταξὺ τὸ διεῖργον
 ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν λίμνην. ἡ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς Πυ-
 ρήνης ἐπὶ Μασσαλίαν παραλία τοιαύτη καὶ τοσαύτη τις. 20
 9 Ἡ δ' ἐπὶ τὸν Ἰᾶρον ποταμὸν καὶ τοὺς ταύτῃ Δί-
 γνας τὰς τε τῶν Μασσαλιωτῶν ἔχει πόλεις Ταυροέν-
 τιον καὶ Ὀλβίαν καὶ Ἀντίπολιν καὶ Νίκαιαν καὶ τὸ
 ναύσταθμον τὸ Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ, ὃ καλοῦσι
 Φόρον Ἰούλιον. ἴδρυνται δὲ τοῦτο μεταξὺ τῆς Ὀλβίας 25
 καὶ τῆς Ἀντιπόλεως, διέχον Μασσαλίας εἰς ἑξακοσίους
 σταδίους. ὃ δὲ Ἰᾶρος μέσος ἐστὶ τῆς Ἀντιπόλεως καὶ
 Νικαίας, τῆς μὲν ὅσον εἴκοσι τῆς δὲ ἐξήκοντα σταδίου
 διέχων· ὥσθ' ἡ Νίκαια τῆς Ἰταλίας γίνεται κατὰ τὸν
 νῦν ἀποδεδειγμένον ὅρον καίπερ οὐσα Μασσαλιωτῶν· 30
 ἐπετείχισαν γὰρ τὰ κτίσματα ταῦτα τοῖς ὑπερκειμένοις
 βαρβάροις οἱ Μασσαλιῶται τὴν γε θάλατταν ἐλευθέ-

ραν εχειν βουλόμενοι, τῆς χώρας ὑπ' ἐκείνων κρατου-
 μένης· ὄρεινὴ γάρ ἐστι καὶ ἐρυμνὴ, πρὸς μὲν τῇ Μασ-
 σαλίᾳ πλάτος τι μέτριον καταλείπουσα τῶν ἐπιπέδων
 χωρίων, προϊόντι δὲ ἐπὶ τὴν ἕω παντάπασιν ἀποθλί-
 5 βουσα πρὸς τὴν θάλατταν καὶ μόλις αὐτὴν πορεύσι-
 μον ἑῶσα τὴν ὁδόν. κατέχουσι δὲ τὰ μὲν πρῶτα Σά-
 λυες, τὰ δὲ τελευταῖα πρὸς τὴν Ἰταλίαν συνάπτοντες
 Αἰγυες, περὶ ὧν λεχθήσεται μετὰ ταῦτα. νυνὶ δὲ το-
 σοῦτον προσθετόν ὅτι τῆς μὲν Ἀντιπόλεως ἐν τοῖς
 10 τῆς Ναρβωνίτιδος μέρεσι κειμένης, τῆς δὲ Νικαίας ἐν
 τοῖς τῆς Ἰταλίας, ἥ μὲν Νίκαια ὑπὸ τοῖς Μασσαλιώταις
 μένει καὶ τῆς ἐπαρχίας ἐστίν, ἥ δ' Ἀντιπολις τῶν Ἰτα-
 λιωτίδων ἐξετάζεται, κριθεῖσα πρὸς τοὺς Μασσαλιώ-
 τας καὶ ἐλευθερωθεῖσα τῶν παρ' ἐκείνων προσταγ-
 15 μάτων.

Πρόκεινται δὲ τῶν στενῶν τούτων ἀπὸ Μασσα- 10
 λίας ἀρξαμένοις αἱ Στοιχάδες νῆσοι, τρεῖς μὲν ἀξιόλο-
 γοι δύο δὲ μικραί· γεωργοῦσι δ' αὐτὰς Μασσαλιῶται.
 τὸ δὲ παλαιὸν καὶ φρουρὰν εἶχον ἰδρυμένην αὐτόθι
 20 πρὸς τὰς τῶν λησθηρίων ἐφόδους, εὐποροῦντες καὶ
 λιμένων. μετὰ δὲ τὰς Στοιχάδας ἡ Πλανασία καὶ Αἴ- C.185
 ρων ἔχουσαι κατοικίας. ἐν δὲ τῇ Αἴρῳ καὶ ἡρῶν
 ἐστὶ τὸ τοῦ Αἴρῳνος· κεῖται δ' αὕτη πρὸ τῆς Ἀντιπό-
 λεως. ἄλλα δ' ἐστὶ νησίδια οὐκ ἄξια μνήμης, τὰ μὲν
 25 πρὸ τῆς Μασσαλίας αὐτῆς τὰ δὲ πρὸ τῆς ἄλλης τῆς
 λεχθείσης ἡόνος. τῶν δὲ λιμένων ὁ μὲν κατὰ τὸν ναύ-
 σταθμον ἀξιόλογος καὶ ὁ τῶν Μασσαλιωτῶν, οἱ δ'
 ἄλλοι μέτριοι· τούτων δ' ἐστὶ καὶ ὁ Ὁξύβιος καλούμε-
 νος λιμὴν, ἐπώνυμος τῶν Ὁξυβίων Αἰγύων. περὶ μὲν
 30 τῆς παραλίας ταῦτα λέγομεν.

Τὴν δ' ὑπερκειμένην αὐτῆς χώραν μάλιστα νεω- 11
 γραφεῖ τά τε ὄρη τὰ περικείμενα καὶ οἱ ποταμοί, δια-

αερωντως δὲ ὁ Ῥοδανὸς μέγιστός τε ὢν καὶ πλεῖστον ἀνάπλουν ἔχων ἐκ πολλῶν πληρούμενος ρευμάτων· λεκτέον οὖν ἐφεξῆς περὶ τούτων. ἀπὸ Μασσαλίας τοίνυν ἀρξαμένοις καὶ προοῦσιν ἐπὶ τὴν μεταξὺ χώραν τῶν τε Ἀλπεων καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ μέχρι μὲν τοῦ Δρουνεντία 5 ποταμοῦ Σάλυες οἰκοῦσιν ἐπὶ πεντακοσίους σταδίους· πορθμείῳ δὲ διαβᾶσιν εἰς Καβαλλίωνα πόλιν ἣ ἐφεξῆς χώρα πᾶσα Κασάρων ἐστὶ μέχρι τῶν τοῦ Ἰσαρος συμβολῶν πρὸς τὸν Ῥοδανόν· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ Κέμμενον συνάπτει πῶς τῷ Ῥοδανῷ· μῆκος τὸ μέχρι δεῦρο 10 ἀπὸ τοῦ Δρουνεντία σταδίων ἐστὶν ἑπτακοσίων. οἱ μὲν οὖν Σάλυες ἐν αὐτοῖς τὰ τε πεδία καὶ τὰ ὑπερκείμενα ὄρη κατοικοῦσι, τῶν δὲ Κασάρων ὑπέρκεινται Ὀκόντιοι τε καὶ Τρικόριοι καὶ Ἰκόνιοι καὶ Μέδυλλοι. μεταξὺ δὲ τοῦ Δρουνεντία καὶ τοῦ Ἰσαρος καὶ ἄλλοι ποταμοὶ 15 ῥέουσιν ἀπὸ τῶν Ἀλπεων ἐπὶ τὸν Ῥοδανόν, δύο μὲν οἱ περιρρέοντες πόλιν Κασάρων κοινῷ ρείθρῳ συμβάλλοντες εἰς τὸν Ῥοδανόν, τρίτος δὲ Σούλγας ὁ κατὰ Οὔνδαλον πόλιν μισγόμενος τῷ Ῥοδανῷ, ὅπου Γναῖος Ἀηνόβαρβος μεγάλη μάχῃ πολλὰς ἐτρέφατο Κελτῶν 20 μυριάδας. εἰσὶ δὲ ἐν τῷ μεταξὺ πόλεις καὶ Ἀυενιῶν καὶ Ἀραυσίων καὶ Ἀερία, τῷ ὄντι (φησὶν Ἀρτεμίδωρος) Ἀερία διὰ τὸ ἐφ' ὕψους ἰδρῦσθαι μεγάλου. ἡ μὲν οὖν ἄλλη πᾶσά ἐστι πεδιάς καὶ εὐβοτος, ἡ δ' ἐκ τῆς Ἀερίας εἰς τὴν Ἀυενιωῶνα ὑπερθέσεις ἔχει στενὰς καὶ ὑλώδεις. 25 καθ' ὃ δὲ συμπίπτουσιν ὁ Ἰσαρ ποταμὸς καὶ ὁ Ῥοδανὸς καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος, Κόιντος Φάβιος Μάξιμος Αἰμιλιανὸς οὐχ ὅλαις τρισὶ μυριάσιν εἴκοσι μυριάδας Κελτῶν κατέκοψε, καὶ ἔστησε τρόπαιον αὐτόθι λευκοῦ λίθου καὶ νεῶς δύο, τὸν μὲν Ἀρεως τὸν δ' Ἡρακλέους. 30

ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰσαρος εἰς Ὀιένναν τὴν τῶν Ἀλλοβορίγων
 μητρόπολιν κειμένην ἐπὶ τῷ Ῥοδανῷ στάδιοι εἰσι τρια-
 κόσιοι εἴκοσι. πλησίον δ' ὑπέρεκειται τῆς Ὀιέννης τὸ C.186
 Λούγδουνον, ἐφ' οὗ συμμίσγουσιν ἀλλήλοις ὁ τε Ἄραρ
 5 καὶ ὁ Ῥοδανός· στάδιοι δ' εἰσὶν ἐπ' αὐτὸ πεξῆ μὲν περὶ
 διακοσίους διὰ τῆς Ἀλλοβορίγων, ἀνάπλω δὲ μικρῷ
 πλείους. Ἀλλόβοριγες δὲ μυριάσι πολλαῖς πρότερον
 μὲν ἐστράτευον, νῦν δὲ γεωργοῦσι τὰ πεδιά καὶ τοὺς
 αὐλῶνας τοὺς ἐν ταῖς Ἀλπεσι· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι κωμη-
 10 δὸν ζῶσιν, οἱ δ' ἐπιφανέστατοι τὴν Ὀιένναν ἔχοντες,
 κώμην πρότερον οὖσαν μητρόπολιν δ' ὅμως τοῦ ἔ-
 θνους λεγομένην, κατεσκευάκασι πόλιν· ἴδρυνται δ' ἐπὶ
 τῷ Ῥοδανῷ. φέρεται δ' ἀπὸ τῶν Ἀλπεων οὗτος πολὺς
 καὶ σφοδρός, ὅς γε καὶ διὰ λίμνης ἑξίων τῆς Αἰμέννης
 15 φανερόν δαίκνυσι τὸ ρεῖθρον ἐπὶ πολλοὺς σταδίους.
 κατελθὼν δὲ εἰς τὰ πεδιά τῆς χώρας τῆς Ἀλλοβορίγων
 καὶ Σεγοσιανῶν συμβάλλει τῷ Ἄραρι κατὰ Λούγδου-
 νον πόλιν τῶν Σεγοσιανῶν. ρεῖ δὲ καὶ ὁ Ἄραρ ἐκ τῶν
 Ἀλπεων ὀρίζων Σηκοανούς τε καὶ Αἰδούους καὶ Λιγ-
 20 κασίους, παραλαβὼν δ' ὕστερον τὸν Δοῦβιν ἐκ τῶν
 αὐτῶν ὁρῶν φερόμενον πλωτόν, ἐπικρατήσας τῷ ὀνό-
 ματι καὶ γενόμενος ἐξ ἀμφοῖν Ἄραρ συμμίσγει τῷ Ῥο-
 δανῷ. πάλιν δ' ἐπικρατήσας ὁ Ῥοδανός εἰς τὴν Ὀιέν-
 ναν φέρεται. συμβαίνει δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν τοὺς τρεῖς
 25 ποταμοὺς φέρεσθαι πρὸς ἄρκτον, εἶτα πρὸς δύσιν·
 εἰς ἓν δ' ἤδη συμπεσὸν ρεῖθρον πάλιν ἄλλην καμ-
 πὴν λαβὼν νότιον φέρεται τὸ ρεῦμα μέχρι τῶν ἐκβο-
 λῶν, δεξιόμενον καὶ τοὺς ἄλλους ποταμούς, ἀκκείθεν
 ἤδη τὴν λοιπὴν ποιεῖται μέχρι τῆς θαλάττης ῥύσιν.
 30 ἢ μὲν οὖν μεταξὺ τῶν Ἀλπεων καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ τοι-
 αύτη τις.

Τὴν δ' ἐπὶ θάτερα μέρη τοῦ ποταμοῦ ὀόλκαι νέ- 12

μονται τὴν πλείστην, οὓς Ἀρηκομίσκους προσαγο-
 ρεύουσι. τούτων δ' ἐπίνειον ἡ Νάρβων λέγεται, δι-
 καιότερον δ' ἂν καὶ τῆς ἄλλης Κελτικῆς λέγοιτο· το-
 σοῦτον ὑπερβέβληται τῷ πλήθει τῶν χρωμένων τῷ
 ἐμπορίῳ. οἱ μὲν οὖν ὀόλκαι γειτονεύουσι τῷ Ῥοδανῷ, 5
 τοὺς Σάλυας ἔχοντες ἀντιπαρήκοντας αὐτοῖς ἐν τῇ πε-
 ραίᾳ καὶ τοὺς Κασάρους. ἐπικρατεῖ δὲ τὸ τῶν Κασά-
 ρων ὄνομα, καὶ πάντας οὕτως ἤδη προσαγορεύουσι
 τοὺς ταύτη βαρβάρους, οὐδὲ βαρβάρους ἔτι ὄντας,
 ἀλλὰ μετακειμένους τὸ πλεον εἰς τὸν τῶν Ῥωμαίων τύ- 10
 πον καὶ τῇ γλώττῃ καὶ τοῖς βίοις, τινὰς δὲ καὶ τῇ πολι-
 τείᾳ. ἄλλα δ' ἔστιν ἄδοξα ἔθνη καὶ μικρά, παρακεί-
 μενα τοῖς Ἀρηκομίσκοις μέχρι Πυρήνης. μητρόπολις
 δὲ τῶν Ἀρηκομίσκων ἔστι Νέμανσος, κατὰ μὲν τὸν ἀλ-
 λότριον ὄχλον καὶ τὸν ἐμπορικὸν πολὺ Νάρβωνος λει- 15
 πομένη, κατὰ δὲ τὸν πολιτικὸν ὑπερβάλλουσα· ὑπη-
 κούς γὰρ ἔχει κώμας τέτταρας καὶ εἴκοσι τῶν ὁμο-
 ἐθνῶν εὐάνδρῃα διαφερούσας, συντελούσας εἰς αὐτήν,
 C.187 ἔχουσα καὶ τὸ καλούμενον Λάτιον, ὥστε τοὺς ἀξιωθέν-
 τας ἀγορανομίας καὶ ταμείας ἐν Νεμανύσῳ Ῥωμαίους 20
 ὑπάρχειν· διὰ δὲ τοῦτο οὐδ' ὑπὸ τοῖς προστάγμασι
 τῶν ἐκ τῆς Ῥώμης στρατηγῶν ἔστι τὸ ἔθνος τοῦτο.
 ἵδρυνται δ' ἡ πόλις κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ τῆς Ἰβηρίας
 εἰς τὴν Ἰταλίαν, θέρους μὲν εὖβατον οὕσαν χειμῶνος
 δὲ καὶ ἔαρος πηλώδη καὶ ποταμόκλυστον. τινὰ μὲν οὖν 25
 τῶν ρευμάτων πορθμείοις περᾶται, τινὰ δὲ γεφυραῖς
 ταῖς μὲν ξύλων πεποιημέναις ταῖς δὲ λίθων. ποιουσι
 δὲ τὰς ἐκ τῶν ὑδάτων δυσκολίας οἱ χεῖμαρροι καὶ
 μέχρι τοῦ θέρους ἔσθ' ὅτε ἐκ τῶν Ἀλπεων καταφερό-
 μενοι μετὰ τὴν ἀπότῃξιν τῶν χιόνων. τῆς δ' ὁδοῦ τῆς 30
 λεχθείσης ἡ μὲν εὐθύς ἐπὶ τὰς Ἀλπεῖς ἐστί, καθάπερ
 εἵπομεν, ἡ σύντομος διὰ Ὀκοντίων· ἡ δὲ διὰ τῆς πα-

ραλίας τῆς Μασσαλιωτικῆς καὶ τῆς Λιγυστικῆς μα-
 κροτέρα μὲν, τὰς δ' ὑπερθέσεις τὰς εἰς τὴν Ἰταλίαν
 εὐμαρεστέρας ἔχει, ταπεινουμένων ἐνταῦθα ἤδη τῶν
 ὁρῶν. διέχει δ' ἡ Νέμανσος τοῦ μὲν Ῥοδανοῦ περὶ ἑκα-
 5 τὸν σταδίους, καθ' ὃ ἐν τῇ περαίᾳ πολίχνιον ἔστι Τα-
 ρούσκων, τῆς δὲ Νάρβωνος ἑπτακοσίους εἰκοσι. πρὸς
 δὲ τὸ Κέμμενον ὄρος συνάπτοντες, ἐπιλαμβάνοντες δὲ
 καὶ τὸ νότιον πλευρὸν αὐτοῦ μέχρι τῶν ἀκρωτηρίων
 οἰκοῦσι τῶν τε Ὀολκῶν οἱ Τεκτόσαγες καλούμενοι καὶ
 10 ἄλλοι τινές. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἐροῦμεν ὕστερον.
 Οἱ δὲ Τεκτόσαγες καλούμενοι τῇ Πυρρήνῃ πλησιᾷ- 13
 ζουσιν, ἐφάπτονται δὲ μικρὰ καὶ τοῦ προσαρκτίου
 πλευροῦ τῶν Κεμμένων, πολύχρυσόν τε νέμονται γῆν.
 εἰκόνασι δὲ καὶ δυναστεῦσαί ποτε καὶ εὐανδρῆσαι το-
 15 σοῦτον ὥστε στάσεως ἐμπεσοῦσης ἐξελάσαι πολὺ πλῆ-
 θος ἐξ ἑαυτῶν ἐκ τῆς οἰκείας· κοινωνῆσαι δὲ τούτοις
 καὶ ἄλλους ἐξ ἄλλων ἐθνῶν· τούτων δ' εἶναι καὶ τοὺς
 κατασχόντας τὴν Φρυγίαν τὴν ὁμορον τῇ Καππαδο-
 κίᾳ καὶ τοῖς Παφλαγόσι· τούτου μὲν οὖν ἔχομεν τε-
 20 κμήριον τοὺς ἔτι καὶ νῦν λεγομένους Τεκτόσαγας. τριῶν
 γὰρ ὄντων ἐθνῶν, ἐν ἐξ αὐτῶν τὸ περὶ Ἀγκυραν πό-
 λιν Τεκτοσάγων λέγεται, τὰ δὲ λοιπὰ δύο ἐστὶ Τρόκμοι
 καὶ Τολιστοβῶγιοι· τούτους δ' ὅτι μὲν ἐκ τῆς Κελτι-
 κῆς ἀπωκίσθησαν μηνύει τὸ πρὸς τοὺς Τεκτόσαγας
 25 σύμφυλον, ἐξ ὧν δὲ χωρίων ὠρμήθησαν οὐκ ἔχομεν
 φράζειν· οὐ γὰρ παρειλήφκαμεν οἰκοῦντάς τινας νυνὶ
 Τρόκμους ἢ Τολιστοβωγίους [οὔτ'] ἐκτὸς τῶν Ἀλπεων
 οὔτ' ἐν αὐταῖς οὔτ' ἐντός· εἰκὸς δ' ἐκλελοιπέναι διὰ
 τὰς ἀθρόας ἀπαναστάσεις, καθάπερ καὶ ἐπ' ἄλλων
 30 συμβαίνει πλειόνων· ἐπεὶ καὶ τὸν ἄλλον Βρέννον τὸν
 ἐπελθόντα ἐπὶ Δελφοὺς Πραῦσον τινές φασι· οὐδὲ
 τοὺς Πραύσους δ' ἔχομεν εἰπεῖν ὅπου γῆς ᾤκησαν

C.188 πρότερον. καὶ τοὺς Τεκτόσαγας δὲ φασὶ μετασχεῖν
 τῆς ἐπὶ Δελφοὺς στρατείας, τοὺς τε θησαυροὺς τοῖς
 εὐρεθέντας παρ' αὐτοῖς ὑπὸ Καιπίωνος τοῦ στρατη-
 γοῦ τῶν Ῥωμαίων ἐν πόλει Τολώσση τῶν ἐκεῖθεν χρη-
 μάτων μέρος εἶναί φασι, προσθεῖναι δὲ τοὺς ἀνθρώ- 5
 πους καὶ ἐκ τῶν ιδίων οἰκῶν ἀνιεροῦντας καὶ ἐξιλα-
 σκομένους τὸν θεόν· προσαψάμενον δ' αὐτῶν τὸν
 Καιπίωνα διὰ τοῦτο ἐν δυστυχήμασι καταστρέφει τὸν
 βίον, ὥς ἱεροσύλον ἐκβληθέντα ὑπὸ τῆς πατρίδος, δια-
 δόχους δ' ἀπολιπόντα παῖδας, ἃς συνέβη καταπορνευ- 10
 θεῖσας, ὥς εἶρηκε Τιμαγένης, αἰσχροῦς ἀπολέσθαι. πι-
 θανώτερος δ' ἐστὶν ὁ Ποσειδωνίου λόγος· τὰ μὲν γὰρ
 εὐρεθέντα ἐν τῇ Τολώσση χρήματα μυρίων πού καὶ
 πεντακισχιλίων ταλάντων γενέσθαι φησί, τὰ μὲν ἐν
 σηκοῖς ἀποκείμενα τὰ δ' ἐν λίμναις ἱεραῖς, οὐδεμίαν 15
 κατασκευὴν ἔχοντα, ἀλλ' ἄργον χρυσίον καὶ ἄργυρον·
 τὸ δ' ἐν Δελφοῖς ἱερὸν κατ' ἐκείνους ἤδη τοὺς χρόνους
 ὑπάρχει κενὸν τῶν τοιούτων, σεσυλημένον ὑπὸ τῶν
 Φωκέων κατὰ τὸν ἱερὸν πόλεμον· εἰ δὲ καὶ τι ἐλείφθη,
 διανείμασθαι πολλοὺς· οὐδὲ σωθῆναι δὲ αὐτοὺς εἰκὸς 20
 εἰς τὴν οἰκείαν, ἀθλίως ἀπαλλάξαντας μετὰ τὴν ἐκ
 Δελφῶν ἀποχώρησιν καὶ σκεδασθέντας ἄλλους ἐπ'
 ἄλλα μέρη κατὰ διχοστασίαν. ἀλλ', ὥσπερ ἐκεῖνός τε
 εἶρηκε καὶ ἄλλοι πλείους, ἡ χώρα πολύχρυσος οὐσα
 καὶ δεισιδαιμόνων ἀνθρώπων καὶ οὐ πολυτελεῶν τοῖς 25
 βίοις πολλαχοῦ ἔσχε θησαυροὺς· μάλιστα δ' αὐτοῖς αἱ
 λίμναι τὴν ἀσυλίαν παρεῖχον, εἰς ἃς καθίσταν ἄργυ-
 ρον ἢ καὶ χρυσοῦ βάρη. οἱ γοῦν Ῥωμαῖοι κρατήσαντες
 τῶν τόπων ἀπέδοντο τὰς λίμνας δημοσίᾳ καὶ τῶν ὠνη-
 σαμένων πολλοὶ μύλους εὖρον σφυρηλάτους ἄργυ- 30

ροῦς. ἐν δὲ τῇ Τολώσση καὶ τὸ ἱερὸν ἦν ἄγιον, τιμώ-
μενον σφόδρα ὑπὸ τῶν περιούκων, καὶ τὰ χρήματα
ἐπλεόνασε διὰ τοῦτο πολλῶν ἀνατιθέντων καὶ μηδε-
νὸς προσάπτεσθαι θαρροῦντος.

- 5 Ἰδρυνται δ' ἡ Τολῶσσα κατὰ τὸ στενωτάτον τοῦ 14
ἰσθμοῦ τοῦ διεύγοντος ἀπὸ τῆς κατὰ Νάρβωνα θα-
λάττης τὸν ὠκεανόν, ὃν φησι Ποσειδώνιος ἐλάττω
τῶν τρισχιλίων σταδίων. ἄξιον δ' ἀντὶ πάντων ἐπιση-
μῆνασθαι πάλιν ὅπερ εἵπομεν πρότερον, τὴν ὁμολο-
10 γίαν τῆς χώρας πρὸς τε τοὺς ποταμοὺς καὶ τὴν θάλατ-
ταν τὴν τ' ἐκτὸς ὁμοίως καὶ τὴν ἐντός· εὗροι γὰρ ἄν-
τις ἐπιστήσας οὐκ ἐλάχιστον μέρος τοῦθ' ὑπάρχον τῆς
τῶν τόπων ἀρετῆς, λέγω δὲ τὸ τὰς χρείας ἐπιπλέκε-
σθαι τὰς τοῦ βίου μετὰ ῥαστώνης ἅπασι πρὸς ἅπαντας
15 καὶ τὰς ὠφελείας ἀνεῖσθαι κοινάς, μάλιστα δὲ νῦν, C.189
ἡνίκα ἄγοντες σχολὴν ἀπὸ τῶν ὀπλων ἐργάζονται τὴν
χώραν ἐπιμελῶς, καὶ τοὺς βίους κατασκευάζονται πο-
λιτικούς· ὥστε ἐπὶ τῶν τοιούτων καὶ τὸ τῆς προνοίας
ἔργον ἐπιμαρτυρεῖσθαι τις ἂν δόξειεν, οὐχ ὅπως ἔτυ-
20 χεν, ἀλλ' ὥς ἂν μετὰ λογισμοῦ τινος διακειμένων τῶν
τόπων. ὁ μὲν γὰρ Ροδανὸς πολὺν τε ἔχει τὸν ἀνάπλουν
καὶ μεγάλους φορτίους καὶ ἐπὶ πολλὰ μέρη τῆς χώρας
διὰ τὸ τοὺς ἐμπίπτοντας εἰς αὐτὸν ποταμοὺς ὑπάρχειν
πλωτοὺς καὶ διαδέχεσθαι τὸν φόρτον πλείστον. ὁ δ'
25 Ἄραρ ἐκδέχεται καὶ ὁ Δουῖβις ὁ εἰς τοῦτον ἐμβάλλων,
εἴτα πεξεύεται μέχρι τοῦ Σηκοάνα ποταμοῦ, κἀντεῦθεν
ἤδη καταφέρεται εἰς τὸν ὠκεανὸν καὶ τοὺς Αἰξοβίους
καὶ Καλέτους, ἐκ δὲ τούτων εἰς τὴν Βρεττανικὴν ἐλάτ-
των ἢ ἡμερήσιος δρόμος ἐστίν. ἐπεὶ δ' ἐστὶν ὁξὺς καὶ
30 δυσανάπλους ὁ Ροδανός, τινὰ τῶν ἐντεῦθεν φορτίων
πεξεύεται μᾶλλον ταῖς ἁρμαμάξαις, ὅσα εἰς Ἀρσέρ-
ρους κομίζεται καὶ τὸν Αἰγήρα ποταμόν, καίπερ τοῦ

Ῥοδανοῦ καὶ τούτοις πλησιάζοντος ἐκ μέρους· ἀλλ' ἡ ὁδὸς πεδιάς οὐσα καὶ οὐ πολλὴ περὶ ὀκτακοσίους σταδίους ἐπάγεται μὴ χρῆσασθαι τῷ ἀνάπλω διὰ τὸ πεξεύεσθαι ῥᾶον· ἐντεῦθεν δ' ὁ Αἰγερ εὐφυνῶς ἐκδέχεται· ῥεῖ δὲ ἐκ τῶν Κεμμένων εἰς τὸν ὠκεανόν. ἐκ δὲ 5 Νάρβωνος ἀναπλεῖται μὲν ἐπὶ μικρὸν τῷ Ἄτακι, πεξεύεται δὲ πλέον ἐπὶ τὸν Γαρούνα ποταμόν, καὶ τοῦθ' ὅσον ὀκτακοσίων ἢ ἐπτακοσίων σταδίων· ῥεῖ δὲ καὶ ὁ Γαρούνας εἰς τὸν ὠκεανόν. ταῦτα μὲν ὑπὲρ τῶν νεμομένων τὴν Ναρβωνίτιν ἐπικράτειαν λέγομεν, οὓς 10 οἱ πρότερον Κέλτας ὠνόμαζον· ἀπὸ τούτων δ' οἶμαι καὶ τοὺς σύμπαντας Γαλάτας Κελτοὺς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων προσαγορευθῆναι διὰ τὴν ἐπιφάνειαν, ἣ καὶ προσλαβόντων πρὸς τοῦτο καὶ τῶν Μασσαλιωτῶν διὰ τὸ πλησιόχωρον.

15

2 Ἐξῆς δὲ περὶ τῶν Ἀκυιτανῶν λεκτέον καὶ τῶν προσωρισμένων αὐτοῖς ἔθνῶν τετταρεσκαίδεκα Γαλατικῶν τῶν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα κατοικούντων καὶ τοῦ Αἰγερ, ὧν ἓνια ἐπιλαμβάνει καὶ τῆς τοῦ Ῥοδανοῦ ποταμίας καὶ τῶν πεδίων τῶν κατὰ τὴν Ναρβωνίτιν. 20 ἀπλῶς γὰρ εἰπεῖν, οἱ Ἀκυιτανοὶ διαφέρουσι τοῦ Γαλατικοῦ φύλου κατὰ τε τὰς τῶν σωμάτων κατασκευὰς καὶ κατὰ τὴν γλῶτταν, εἰκόασι δὲ μᾶλλον Ἰβηρσιν. ὀρίζονται δὲ τῷ Γαρούνα ποταμῷ ἐντὸς τούτου καὶ τῆς Πυρρήνης οἰκοῦντες. ἔστι δὲ ἔθνη τῶν Ἀκυιτανῶν 25 πλείω μὲν τῶν εἴκοσι, μικρὰ δὲ καὶ ἄδοξα τὰ πολλά, [τὰ] μὲν παρωκεανιτικὰ τὰ δὲ εἰς τὴν μεσόγαιαν καὶ τὰ ἄκρα τῶν Κεμμένων ὁρῶν μέχρι Τεκτοσάγων ἀνέ- C.190 χοντα. ἐπεὶ δὲ μικρὰ μερὶς ἦν ἡ τοσαύτη, προσέθεσαν καὶ τὴν μεταξὺ τοῦ Γαρούνα καὶ τοῦ Αἰγερ. 30 παράλληλοι δὲ πᾶς εἰσιν οἱ ποταμοὶ τῇ Πυρρήνῃ καὶ δύο ποιοῦσι παραλληλόγραμμα πρὸς αὐτὴν χωρία,

ὀριζόμενα κατὰ τὰς ἄλλας πλευρὰς τῷ τε ὠκεανῷ καὶ
 τοῖς Κεμμένοις ὄρεσι· δισχιλίω δ' ὁμοῦ τι σταδίων
 ἐστὶν ὁ πλοῦς ἐκατέρων τῶν ποταμῶν. ἐκβάλλει δ' ὁ
 μὲν Γαρούνας τρισὶ ποταμοῖς ἀύξηθεις εἰς τὸ μεταξὺ
 5 Βιτουρίγων τε τῶν Ὀῖσκων ἐπικαλουμένων καὶ Σαν-
 τόνων, ἀμφοτέρων Γαλατικῶν ἔθνων· μόνον γὰρ δὴ
 τὸ τῶν Βιτουρίγων τούτων ἔθνος ἐν τοῖς Ἀκνιτανοῖς
 ἀλλόφυλον ἴδρυνται, καὶ οὐ συντελεῖ αὐτοῖς, ἔχει δὲ ἐμ-
 πόριον Βουρδίγαλα ἐπικείμενον λιμνοθαλάττῃ τινί,
 10 ἣν ποιοῦσιν αἱ ἐκβολαὶ τοῦ ποταμοῦ. ὁ δὲ Αἰγήρ με-
 ταξὺ Πικτόνων τε καὶ Ναμνιτῶν ἐκβάλλει. πρότερον
 δὲ Κορβιλῶν ὑπῆρχεν ἐμπόριον ἐπὶ τούτῳ τῷ ποταμῷ,
 περὶ ἧς εἶρηκε Πολύβιος, μνησθεὶς τῶν ὑπὸ Πυθίου
 μυθολογηθέντων, ὅτι Μασσαλιωτῶν μὲν τῶν συμμι-
 15 ξάντων Σκιπίωνι οὐδεὶς εἶχε λέγειν οὐδὲν μνήμης
 ἄξιον ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σκιπίωνος περὶ τῆς Βρεττα-
 νικῆς, οὐδὲ τῶν ἐκ Νάρβωνος οὐδὲ τῶν ἐκ Κορβιλῶ-
 νος, αἵπερ ἦσαν ἄρισται πόλεις τῶν ταύτη, Πυθίας
 δ' ἐθάρρησε τοσαῦτα ψεύσασθαι. τῶν δὲ Σαντόνων
 20 πόλις ἐστὶ Μεδιολάνιον. ἐστὶ δ' ἡ μὲν παρωκεανῆτις
 τῶν Ἀκνιτανῶν ἀμμώδης ἢ πλείστη καὶ λεπτή, κέγχρω
 τρέφουσα, τοῖς δὲ ἄλλοις καρποῖς ἀφορωτέρα. ἐνταῦ-
 θα δ' ἐστὶ καὶ ὁ κόλπος ὁ ποιῶν τὸν ἰσθμὸν πρὸς τὸν
 ἐν τῇ Ναρβωνίτιδι παραλίᾳ Γαλατικὸν κόλπον, ὁμώ-
 25 νυμος ἐκείνῳ καὶ αὐτός. ἔχουσι δὲ Τάρβελλοι τὸν κόλ-
 πον, παρ' οἷς ἐστὶ τὰ χρυσεῖα σπουδαιότατα πάντων·
 ἐν γὰρ βόθροισι ὀρυχθεῖσιν ἐπὶ μικρὸν εὐρίσκονται καὶ
 χειροπληθεῖς χρυσίου πλάκες ἕσθ' ὅτε μικρᾶς ἀποκα-
 θάρσεως δεόμεναι. τὸ δὲ λοιπὸν ψῆγμά ἐστι καὶ βῶ-
 30 λοι, καὶ αὐταὶ κατεργασίαν οὐ πολλὴν ἔχουσαι. ἡ δὲ
 μεσόγειος καὶ ὀρεινὴ βελτίω γῆν ἔχει, πρὸς μὲν τῇ Πυ-
 ρήνῃ τὴν τῶν Κωνσενῶν, ὅ ἐστι συνηλύδων, ἐν ἣ πό-

λις Λούγδουνον καὶ τὰ τῶν Ὀνησιῶν θερμὰ κάλλιστα ποτιμωτάτου ὕδατος· καλὴ δὲ καὶ ἡ τῶν Αὐσκίων.

- 2 Τὰ δὲ μεταξὺ τοῦ Γαρούνα καὶ τοῦ Λίγηρος ἔθνη τὰ προσκείμενα τοῖς Ἀκνιτανοῖς ἐστὶν Ἑλαιοὶ μὲν ἀπὸ τοῦ Ῥοδανοῦ τὴν ἀρχὴν ἔχοντες, Ὀελλάιοι δὲ μετὰ 5 τούτους, οἱ προσωρίζοντό ποτε Ἀρσέροισι, νῦν δὲ τάττονται καθ' ἑαυτούς· εἴτα Ἀρσέροισι καὶ Λεμοσίαις καὶ Πετροκόριοι· πρὸς δὲ τούτοις Νιτιόβριγες καὶ Καδοῦρκοι καὶ Βιτούριγες οἱ Κοῦβοι καλούμενοι· πρὸς δὲ τῷ ὠκεανῷ Σάντονοί τε καὶ Πίκτονες, οἱ μὲν τῷ 10 Γαρούνα παροικοῦντες, ὡς εἵπομεν, οἱ δὲ τῷ Λίγηρι.

C.191 Ῥουτηνοὶ δὲ καὶ Γαβαλεῖς τῇ Ναρβωνίτιδι πλησιάζουσι. παρὰ μὲν οὖν τοῖς Πετροκορίοις σιδηρουργεῖα ἐστὶν ἀστείαι καὶ τοῖς Κούβοις Βιτούριξι, παρὰ δὲ τοῖς 15 Καδοῦρκοις λινουργαίαι, παρὰ δὲ τοῖς Ῥουτηνοῖς ἀργυρεῖαι· ἔχουσι δ' ἀργυρεῖαι καὶ οἱ Γαβαλεῖς. δεδῶκασιν δὲ Λάτιον Ῥωμαῖοι καὶ τῶν Ἀκνιτανῶν τισι, καθάπερ Αὐσκόισι καὶ Κωνσέναις.

- 3 Ἀρσέροισι δὲ ἴδρυνται μὲν ἐπὶ τῷ Λίγηρι· μητρό-πολις δ' αὐτῶν ἐστὶ Νεμωσσὸς ἐπὶ τῷ ποταμῷ κειμένη. 20 ῥυεῖς δ' οὗτος παρὰ Κήναβον, τὸ τῶν Καρνούτων ἐμπόριον κατὰ μέσον που τὸν πλοῦν συνοικοῦμενον, ἐκβάλλει πρὸς τὸν ὠκεανόν. τῆς δυνάμεως δὲ τῆς πρότερον Ἀρσέροισι μέγα τεκμήριον παρέχονται τὸ πολλάκις 25 πολεμῆσαι πρὸς Ῥωμαίους, τοτὲ μὲν μυριάσιν εἰκοσι πάλιν δὲ διπλασίαις. τοσαύταις γὰρ πρὸς Καίσαρα τὸν θεὸν διηγωνίσαντο μετὰ Ὀερκιγγετόριγος, πρότερον δὲ καὶ εἴκοσι πρὸς Μάξιμον τὸν Αἰμιλιανόν, καὶ πρὸς Δομίτιον δ' ὁσαύτως Ἀηνόβαρβον. πρὸς 30 μὲν οὖν Καίσαρα περὶ τε Γεργοσίαν πόλιν τῶν Ἀρσέρονων ἔφ' ὑψηλοῦ ὄρους κειμένην συνέστησαν οἱ ἀγῶνες, ἐξ ἧς ἦν ὁ Ὀερκιγγετόριξ· καὶ περὶ Ἀλησίαν πό-

λιν Μανδουβίων, ἔθνους ὁμόρου τοῖς Ἀρσέρνοις, καὶ
 ταύτην ἐφ' ὑψηλοῦ λόφου κειμένην περιεχομένην δ'
 ὄρεσι καὶ ποταμοῖς δυδίν, ἐν ἧ καὶ ἐάλω ὁ ἡγεμὼν καὶ
 ὁ πόλεμος τέλος ἔσχε· πρὸς δὲ Μάξιμον Αἰμιλιανὸν
 5 κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ τ' Ἰσαρος καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ,
 καθ' ἣν καὶ τὸ Κέμμενον ὄρος πλησιάζει τῷ Ῥοδανῷ·
 πρὸς δὲ Δομίτιον κατωτέρω ἔτι κατὰ τὴν συμβολὴν
 τοῦ τε Σούλγα καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ. διέτειναν δὲ τὴν ἀρ-
 χὴν οἱ Ἀρσέρνοι καὶ μέχρι Νάρβωνος καὶ τῶν ὄρων
 10 τῆς Μασσαλιώτιδος, ἐκράτουν δὲ καὶ τῶν μέχρι Πυρή-
 νης ἐθνῶν καὶ μέχρι ὠκεανοῦ καὶ Ῥήνου. Βιτυῦτου δὲ
 τοῦ πρὸς τὸν Μάξιμον καὶ τὸν Δομίτιον πολεμήσαν-
 τος ὁ πατὴρ Λουέριος τοσοῦτον πλούτῳ λέγεται καὶ
 τρυφῇ διενεγκεῖν, ὥστε ποτὲ ἐπίδειξιν ποιούμενος
 15 τοῖς φίλοις τῆς εὐπορίας ἐπ' ἀπήνης φέρεσθαι διὰ πε-
 δίου, χρυσοῦ νόμισμα καὶ ἀργύρου δεῦρο ἀκείσειε δια-
 σπείρων, ὥστε συλλέγειν ἐκείνους ἀκολουθοῦντας.

Μετὰ δὲ τὴν Ἀκυιτανὴν μερίδα καὶ τὴν Ναρβω- 3
 νῆτιν ἣ ἐφεξῆς ἐστὶ μέχρι τοῦ Ῥήνου παντὸς ἀπὸ τοῦ
 20 Αἰγῆρος ποταμοῦ καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ, καθ' ὃ συνάπτει
 πρὸς τὸ Λούγδουνον ἀπὸ τῆς πηγῆς κατενεχθεὶς ὁ
 Ῥοδανός. ταύτης δὲ τῆς χώρας τὰ μὲν ἄνω μέρη τὰ
 πρὸς ταῖς πηγαῖς τῶν ποταμῶν, τοῦ τε Ῥήνου καὶ τοῦ
 Ῥοδανοῦ, μέχρι μέσων σχεδόν τι τῶν πεδίων ὑπὸ τῷ
 25 Λουγδούνῳ τέτακται, τὰ δὲ λοιπὰ καὶ παρωκεανιτικὰ
 ὑπ' ἄλλῃ τέτακται μερίδι, ἣν ἰδίως Βέλγαις προσνέ-
 μουσιν· ἡμεῖς δὲ κοινότερον τὰ καθ' ἕκαστα δηλώ-
 σομεν.

Αὐτὸ μὲν δὴ τὸ Λούγδουνον ἐκτισμένον ὑπὸ λό- C.192
 30 φῳ κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ τε Ἀραρος τοῦ ποταμοῦ
 καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ κατέχουσι Ῥωμαῖοι. εὐανδρεῖ δὲ μά-
 λιστα τῶν ἄλλων πλὴν Νάρβωνος· καὶ γὰρ ἐμπορίῳ

χρῶνται καὶ τὸ νόμισμα χαράττουσιν ἐνταῦθα τό τε
 ἄργυροῦν καὶ τὸ χρυσοῦν οἱ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνες.
 τό τε ἱερὸν τὸ ἀναδειχθὲν ὑπὸ πάντων κοινῇ τῶν Γα-
 λατῶν Καίσαρι τῷ Σεβαστῷ πρὸ ταύτης ἱδρύεται τῆς
 πόλεως ἐπὶ τῇ συμβολῇ τῶν ποταμῶν· ἔστι δὲ βωμὸς 5
 ἀξιόλογος ἐπιγραφὴν ἔχων τῶν ἐθνῶν ἐξήκοντα τὸν
 ἀριθμὸν καὶ εἰκόνες τούτων ἐκάστου μία καὶ ἄλλος
 [ἄνδριās] μέγας. προκαθεται δὲ τοῦ ἔθνους τοῦ Σε-
 γοσιανῶν ἡ πόλις αὕτη, κειμένου μεταξὺ τοῦ Ῥοδανοῦ
 καὶ τοῦ Αἰγῆρος· τὰ δ' ἐξῆς ἔθνη τὰ συντείνοντα πρὸς 10
 τὸν Ῥήνον, τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ Δούβιος ὀρίζεται τὰ δ' ὑπὸ
 τοῦ Ἀραρος. οὗτοι μὲν οὖν, ὥς εἴρηται πρότερον, ἀπὸ
 τῶν Ἀλπεων καὶ αὐτοὶ κατενεχθέντες ἔπειτ' εἰς ἓν ρεῖ-
 θρον συμπεσόντες εἰς τὸν Ῥοδανὸν καταφέρονται· ἄλ-
 λος δ' ἐστὶν ὁμοίως ἐν ταῖς Ἀλπεσι τὰς πηγὰς ἔχων, Ση- 15
 κοάνας ὄνομα. ρεῖ δ' εἰς τὸν ὠκεανὸν παράλληλος τῷ
 Ῥήνῳ διὰ ἔθνη ὁμωνύμου, συνάπτοντος τῷ Ῥήνῳ
 τὰ πρὸς ἑω, τὰ δ' εἰς τὰναντία τῷ Ἀραρι, ὅθεν αἱ κάλ-
 λισται ταριχεῖαι τῶν ὑείων κρεῶν εἰς τὴν Ῥώμην κα-
 τακομίζονται. μεταξὺ μὲν οὖν τοῦ Αἰγῆρος καὶ τοῦ 20
 Ἀραρος οἰκεῖ τὸ τῶν Αἰδούων ἔθνος, πόλιν ἔχον Κα-
 βυλλῆνον ἐπὶ τῷ Ἀραρι καὶ φρούριον Βίβρακτα. οἱ δὲ
 Αἰδουοὶ καὶ συγγενεῖς Ῥωμαίων ὠνομάζοντο καὶ πρῶ-
 τοι τῶν ταύτῃ προσῆλθον πρὸς τὴν φιλίαν καὶ συμμα-
 χίαν. πέραν δὲ τοῦ Ἀραρος οἰκοῦσιν οἱ Σηκοανοί, διά- 25
 φοροὶ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἐκ πολλοῦ γεγονότες καὶ τοῖς
 Αἰδούοις, ὅτι πρὸς Γερμανοὺς προσεχώρουν πολλάκις
 κατὰ τὰς ἐφόδους αὐτῶν τὰς ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἐπε-
 δεῖκνυντό γε οὐ τὴν τυχοῦσαν δύναμιν, ἀλλὰ καὶ κοι-
 νωνοῦντες αὐτοῖς ἐποιοῦν μεγάλους καὶ ἀφιστάμενοι 30
 μικροὺς· πρὸς δὲ τοὺς Αἰδούους καὶ διὰ ταῦτα μὲν,
 ἀλλ' ἐπέτεινε τὴν ἔχθραν ἡ τοῦ ποταμοῦ ἕρις τοῦ δι-

εὐργοντος αὐτούς, ἑκατέρου τοῦ ἔθνους ἰδιον ἀξιοῦν-
τος εἶναι τὸν Ἄραρα καὶ ἐαυτῷ προσήκειν τὰ διαγω-
γικὰ τέλη· νυνὶ δ' ὑπὸ τοῖς Ῥωμαίοις ἅπαντ' ἐστί.

Τὴν δ' ἐπὶ τῷ Ῥήνῳ πρῶτοι τῶν ἀπάντων οἰκοῦ- 3
5 σιν Ἑλεήττιοι, παρ' οἷς εἰσιν αἱ πηγαὶ τοῦ ποταμοῦ
ἐν τῷ Ἀδούλα ὄρει. τοῦτο δ' ἐστὶ μέρος τῶν Ἀλπεων,
ὅθεν καὶ ὁ Ἀδούας εἰς τὰναντία μέρη ρεῖ τὰ πρὸς τὴν
ἐντὸς Κελτικὴν καὶ πληροῖ τὴν Λάριον λίμνην, πρὸς
ἣ ἔκτισται τὸ Κῶμον, εἴτ' ἐνθένδε εἰς τὸν Πάδον συμ-
10 βάλλει, περὶ ᾧ ὕστερον ἐροῦμεν. καὶ ὁ Ῥήνος δὲ εἰς
ἑλὴ μεγάλα καὶ λίμνην ἀναχεῖται μεγάλην, ἥς ἐφά- C.193
πτονται καὶ Ῥαιτοὶ καὶ Ὀινδολικοὶ τῶν Ἀλπείων τινὲς
καὶ τῶν ὑπεραλπείων. φησὶ δὲ τὸ μῆκος αὐτοῦ στα-
δίων ἑξακισχιλίων Ἀσίνιος, οὐκ ἐστὶ δέ· ἀλλ' ἐπ' εὐ-
15 θείας μὲν τοῦ ἡμίσεος ὀλίγον ἂν ὑπερβάλλοι, τοῖς δὲ
σκολιώμασι καὶ χίλιοι προστεθέντες ἱκανῶς ἂν ἔχοιεν·
καὶ γὰρ ὀξύς ἐστι, διὰ τοῦτο δὲ καὶ δυσγεφύρωτος καὶ
διὰ πεδίων ὕψις φέρεται τὸ λοιπὸν καταβάς ἀπὸ
τῶν ὄρων· πῶς οὖν οἶόν τε μένειν ὀξὺν καὶ βίαιον, εἰ
20 τῷ ὕψιασμῷ προσδοίημεν καὶ σκολιότητος πολλὰς καὶ
μακράς; φησὶ δὲ καὶ δίστομον εἶναι μεμψάμενος τοὺς
πλείω λέγοντας· ἐγκυκλοῦνται μὲν δὴ τινα χώραν ταῖς
σκολιότησι καὶ οὗτος καὶ ὁ Σηκοάνας, οὐ τοσαύτην
[δέ]. ἀμφοτέροι δὲ ῥέουσιν ἐπὶ τὰς ἄρκτους ἀπὸ τῶν
25 νοτίων μερῶν· πρόκειται δ' αὐτῶν ἡ Βρεττανικὴ, τοῦ
μὲν Ῥήνου καὶ ἐγγύθεν ὥστε καθορᾶσθαι τὸ Κάντιον,
ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐῷον ἄκρον τῆς νήσου, τοῦ δὲ Σηκοάνα
μικρὸν ἀπωτέρω· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ ναυπήγιον συνε-
στήσατο Καῖσαρ ὁ θεὸς πλέων εἰς τὴν Βρεττανικὴν.
30 τοῦ δὲ Σηκοάνα τὸ πλεόμενον ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ Ἄραρος
δεχομένων τὰ φορτία μικρῷ πλέον ἐστὶν ἢ τὸ τοῦ Αἰγλη-
ρος καὶ τὸ τοῦ Γαρούνα· τὸ δὲ ἀπὸ Λουγδούνου μέχρι

τοῦ Σηκοάνα χιλίων σταδίων ἐστίν, ἔλαττον δ' ἢ δι-
 πλάσιον τούτου [τὸ] ἀπὸ τῶν εἰσβολῶν τοῦ Ῥοδανοῦ
 μέχρι Λουγδούνου. φασὶ δὲ καὶ πολυχρύσους τοὺς
 Ἑλεητιίους, μηδὲν μέντοι ἦττον ἐπὶ ληστείαν τραπέ- 5
 σθαι τὰς τῶν Κίμβρων εὐπορίας ἰδόντας· ἀφανισθῆ-
 ναι δ' αὐτῶν τὰ δύο φῦλα τριῶν ὄντων κατὰ στρα-
 τείας. ὅμως δ' ἐκ τῶν λοιπῶν τὸ τῶν ἐπιγόνων πλη-
 θος ἐδήλωσεν ὁ πρὸς Καίσαρα τὸν θεὸν πόλεμος, ἐν
 ᾧ περὶ τετταράκοντα μυριάδες σωμάτων διεφθάρη-
 σαν, τοὺς δὲ λοιποὺς σώξασθαι μεθῆκεν εἰς ὀκτακισχι- 10
 λίους, ὅπως μὴ τοῖς Γερμανοῖς ὁμόροις οὖσιν ἔρημον
 τὴν χώραν ἀφῇ.

- 4 Μετὰ δὲ τοὺς Ἑλεητιίους Σηκοανοὶ καὶ Μεδιο-
 ματρικοὶ κατοικοῦσι τὸν Ῥήνον, ἐν οἷς ἴδρυται Γερμα-
 νικὸν ἔθνος περαιωθὲν ἐκ τῆς οἰκείας Τριβόκχοι. ἐν δὲ 15
 τοῖς Σηκοανοῖς ἐστὶ τὸ ὄρος ὁ Ἰουράσιος, διορίζει δ'
 Ἑλεητιίους καὶ Σηκοανούς. ὑπὲρ οὖν τῶν Ἑλεητιῶν
 καὶ τῶν Σηκοανῶν Αἰδουοὶ καὶ Αἰγγονες οἰκοῦσι πρὸς
 δύσιν, ὑπὲρ δὲ τῶν Μεδιοματρικῶν Λεῦκοι καὶ τῶν
 Αἰγγόνων τι μέρος. τὰ δὲ μεταξὺ ἔθνη τοῦ τε Αἰγῆρος 20
 καὶ τοῦ Σηκοάνα ποταμοῦ τὰ πέραν τοῦ Ῥοδανοῦ τε
 καὶ τοῦ Ἀραρος παράκειται πρὸς ἄρκτον τοῖς τε Ἀλλό-
 βριξι καὶ τοῖς περὶ τὸ Λούγδουνον· τούτων δ' ἐπιφα-
 νέστατόν ἐστι τὸ τῶν Ἀρσέρων καὶ τὸ τῶν Καρνού-
 των, δι' ὧν ἀμφοῖν ἐνεχθεῖς ὁ Αἰγῆρ εἰς τὸν ὠκεανὸν 25
 ἔξεισι. διάγραμμα δ' ἐστὶν εἰς τὴν Βρεττανικὴν ἀπὸ τῶν
 ποταμῶν τῆς Κελτικῆς εἴκοσι καὶ τριακόσιοι στάδιοι·
 C.194 ὑπὸ γὰρ τὴν ἄμπωτιν ἀφ' ἐσπέρας ἀναχθέντες τῇ ὕστε-
 ραίᾳ περὶ ὀγδόην ὥραν καταίρουσιν εἰς τὴν νῆσον.
 μετὰ δὲ τοὺς Μεδιοματρικοὺς καὶ Τριβόκχους παροι- 30

7. post λοιπῶν: τόπων

κοῦσι τὸν Ῥήνον Τρηῖροι, καθ' οὓς πεποιήται το
 ξεῦγμα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων νυνὶ τῶν στρατηγούντων
 τὸν Γερμανικὸν πόλεμον. πέραν δὲ ὥκουν Οὐβιοί
 κατὰ τοῦτον τὸν τόπον, οὓς μετήγαγεν Ἀγρίππας
 5 ἐκόντας εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ Ῥήνου. Τρηῖροις δὲ συνε-
 χεῖς Νέρειοι, καὶ τοῦτο Γερμανικὸν ἔθνος· τελευταῖοι
 δὲ Μενάπιοι πλησίον τῶν ἐκβολῶν ἐφ' ἐκάτερα τοῦ πο-
 ταμοῦ κατοικοῦντες ἔλη καὶ δρυμοὺς οὐχ ὑψηλῆς ἀλλὰ
 πυκνῆς ὕλης καὶ ἀκανθώδους. κατὰ τούτους δ' ἴδρυν-
 10 ται Σούγαμβροὶ Γερμάνοι. πάσης δ' ὑπέρκεινται τῆς
 ποταμίας ταύτης οἱ Σόηβοι προσαγορευόμενοι Γερμα-
 νοὶ καὶ δυνάμει καὶ πλήθει διαφέροντες τῶν ἄλλων,
 ὑφ' ὧν οἱ ἐξελαυνόμενοι κατέφευγον εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ
 Ῥήνου νυνὶ· καὶ ἄλλοι δὲ κατ' ἄλλους τόπους δυνα-
 15 στεύουσιν καὶ διαδέχονται τὰ ζώπυρα τοῦ πολέμου τῶν
 πρώτων αἰὲ καταλυομένων.

Τῶν δὲ Τρηῖρων καὶ Νερείων Σένονες καὶ Ῥῆ- 5
 μοι πρὸς ἐσπέραν οἰκοῦσιν, ἔτι δ' Ἀτρεβάτιοι καὶ
 Ἐβούρωνες· τοῖς Μενάπιοις δ' εἰσὶ συνεχεῖς ἐπὶ τῇ
 20 θαλάττῃ Μορίνοι καὶ Βελλοάκοι καὶ Ἀμβιανοὶ καὶ
 Σουεσσίωνες καὶ Κάλετοι μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Ση-
 κοάνα ποταμοῦ. ἐμφερῆς δ' ἐστὶ τῇ τῶν Μενάπιων
 ἢ τε τῶν Μορίνων καὶ ἢ τῶν Ἀτρεβατίων καὶ Ἐβουρώ-
 νων· ὕλη γάρ ἐστιν οὐχ ὑψηλῶν δένδρων πολλή μὲν
 25 οὐ τοσαύτη δὲ ὅσῃν οἱ συγγραφεῖς εἰρήκασιν, τετρακισ-
 χιλίων σταδίων, καλοῦσι δ' αὐτὴν Ἀρδουένναν· κατὰ
 δὲ τὰς πολεμικὰς ἐφόδους συμπλέκοντες τὰς τῶν θά-
 μνων λύγους βατώδεις οὔσας ἀπέφραττον τὰς παρό-
 δους. ἔστι δ' ὅπου καὶ σκόλοπας κατέπηττον, αὐτοὶ δὲ
 30 κατέδυνον εἰς τὰ βάθη πανοίκιοι, νησίδια ἔχοντες ἐν
 τοῖς ἔλεσι· ἐν μὲν οὖν ταῖς ἐπομβρίαις ἀσφαλεῖς τὰς
 καταφυγὰς εἶχον, ἐν δὲ τοῖς ἀνέμοις ἠλίσκοντο ῥαδίως.

νυνὶ δ' ἅπαντες οἱ ἐντὸς Ῥήνου καθ' ἡσυχίαν ὄντες ὑπακούουσι Ῥωμαίων. περὶ δὲ τὸν Σηκοάναν ποταμόν εἰσι καὶ οἱ Παρίσιοι, νῆσον ἔχοντες ἐν τῷ ποταμῷ καὶ πόλιν Λουκοτοκίαν, καὶ Μέλδοι καὶ Ληξόειοι, παρωκεανῖται οὗτοι. ἀξιολογώτατον δ' ἐστὶν ἔθνος τῶν 5 ταύτῃ Ῥῆμοι, καὶ ἡ μητρόπολις αὐτῶν Λουρικορτόρα μάλιστα συνοικεῖται καὶ δέχεται τοὺς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνας.

4 Μετὰ δὲ τὰ λεχθέντα ἔθνη τὰ λοιπὰ Βελγῶν ἐστὶν ἔθνη τῶν παρωκεανιτῶν, ὧν ὀδένετοι μὲν εἰσιν οἱ ναν- 10 μαχήσαντες πρὸς Καίσαρα· ἔτοιμοι γὰρ ἦσαν κωλύειν τὸν εἰς τὴν Βρεττανικὴν πλοῦν χρώμενοι τῷ ἐμπορίῳ. κατεναυμάχησε δὲ ῥαδίως, οὐκ ἐμβόλοις χρώμενος (ἦν C.195 γὰρ παχέα τὰ ξύλα) ἀλλ' ἀνέμῳ φερομένων ἐπ' αὐτὸν κατέσπων οἱ Ῥωμαῖοι τὰ ἱστία δορυδρεπάνοις· ἦν γὰρ 15 σκύτινα διὰ τὴν βίαν τῶν ἀνέμων· ἀλύσεις δ' ἔτεινον ἀντὶ κάλων. πλατύπυργα δὲ ποιοῦσι καὶ ὑψίπυρμνα καὶ ὑψόπρωρα διὰ τὰς ἀμπώτεις, δορυῖνης ὕλης ἧς ἐστὶν εὐπορία· διόπερ οὐ συνάγουσι τὰς ἀρμονίας τῶν σανίδων, ἀλλ' ἀραιώματα καταλείπουσι· ταῦτα 20 δὲ βρύοις διανάττουσι τοῦ μὴ κατὰ τὰς νεωλκίας καπυροῦσθαι τὴν ὕλην μὴ νοτιζομένην, τοῦ μὲν βρύου νοτιωτέρου ὄντος τῇ φύσει, τῆς δὲ δρυὸς ξηρᾶς καὶ ἀλιποῦς. τούτους οἶμαι τοὺς ὀδενέτους οἰκιστὰς εἶναι τῶν κατὰ τὸν Ἀδρίαν· καὶ γὰρ οἱ ἄλλοι πάντες σχεδόν 25 τι οἱ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ Κελτοὶ μετανέστησαν ἐκ τῆς ὑπὲρ τῶν Ἀλπεων γῆς, καθάπερ καὶ οἱ Βόιοι καὶ Σένονες· διὰ δὲ τὴν ὁμωνυμίαν Παφλαγόνας φασὶν αὐτούς. λέγω δ' οὐκ ἰσχυριζόμενος· ἀρκεῖ γὰρ περὶ τῶν τοιούτων τὸ εἶκός. Ὀσίεμιοι δ' εἰσὶν, οὓς [Ῥσ]τιμίους 30 ὀνομάζει Πυθίας, ἐπὶ τινος προπεπτωκυίας ἱκανῶς ἄκρας εἰς τὸν ὠκεανὸν οἰκοῦντες, οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον δὲ

ἐφ' ὅσον ἐκεῖνός φησι καὶ οἱ πιστεύσαντες ἐκείνῳ. τῶν δὲ μεταξὺ ἐθνῶν τοῦ τε Σηκοάνα καὶ τοῦ Λίγηρος οἱ μὲν τοῖς Σηκοανοῖς οἱ δὲ τοῖς Ἀρσερόνοις ὁμοροῦσι.

Τὸ δὲ σύμπαν φύλον, ὃ νῦν Γαλλικόν τε καὶ Γα- 2
 5 λατικὸν καλοῦσιν, ἀρειμάνιον ἐστὶ καὶ θυμικόν τε καὶ ταχὺ πρὸς μάχην, ἄλλως δὲ ἀπλοῦν καὶ οὐ κακότηδες. διὰ δὲ τοῦτο ἐρεθισθέντες μὲν ἄθρόοι συνίασι πρὸς τοὺς ἀγῶνας καὶ φανερωῶς καὶ οὐ μετὰ περισκέψεως, ὥστε καὶ εὐμεταχειρίστοι γίνονται τοῖς καταστρατη-
 10 γεῖν ἐθέλουσι· καὶ γὰρ ὅτε βούλεται καὶ ὅπου καὶ ἀφ' ἧς ἔτυχε προφάσεως παροξύνας τις αὐτοὺς ἐτοίμους ἔσχε πρὸς τὸν κίνδυνον, πλὴν βίας καὶ τόλμης οὐδὲν ἔχοντας τὸ συναγωνιζόμενον. παραπεισθέντες δὲ εὐμαρῶς ἐνδιδόασιν πρὸς τὸ χρήσιμον,
 15 ὥστε καὶ παιδείας ἄπτεσθαι καὶ λόγων. τῆς δὲ βίας τὸ μὲν ἐκ τῶν σωμαμάτων ἐστὶ μεγάλων ὄντων, τὸ δ' ἐκ τοῦ πλήθους· συνίασι δὲ κατὰ πλήθος ῥαδίως διὰ τὸ ἀπλοῦν καὶ αὐθάεστον, συναγανακτούντων τοῖς ἀδικεῖσθαι δοκοῦσιν αἰεὶ τῶν πλησίον. νυνὶ μὲν
 20 οὖν ἐν εἰρήνῃ πάντες εἰσὶ δεδουλωμένοι καὶ ζῶντες κατὰ τὰ προστάγματα τῶν ἐλόντων αὐτοὺς Ῥωμαίων, ἀλλ' ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων τοῦτο λαμβάνομεν περὶ αὐτῶν καὶ τῶν μέχρ' ἡ νῦν συμμενόντων παρὰ τοῖς Γερμανοῖς νομίμων. καὶ γὰρ τῇ φύσει καὶ τοῖς πολι- C.196
 25 τεύμασιν ἐμφερεῖς εἶσι καὶ συγγενεῖς ἀλλήλοις οὗτοι, ὁμορόν τε οἰκοῦσι χώραν διοριζομένην τῷ Ῥήνῳ ποταμῷ καὶ παραπλήσια ἔχουσιν τὰ πλεῖστα. ἀρκτικωτέρα δ' ἐστὶν ἡ Γερμανία, κρινομένων τῶν τε νοτίων μερῶν πρὸς τὰ νότια καὶ τῶν ἀρκτικῶν πρὸς τὰ ἀρ-
 30 κτικά. διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὰς μεταναστάσεις αὐτῶν ῥαδίως ὑπάρχειν συμβαίνει, φερομένων ἀγεληδὸν καὶ πανστρατιᾷ, μᾶλλον δὲ καὶ πανοικίων ἐξαιρόντων,

ὅταν ὑπ' ἄλλων ἐκβάλλωνται κρείττονων. οἱ τε Ῥωμαῖοι πολὺ ῥᾶον τούτους ἐχειρώσαντο ἢ τοὺς Ἰβηρας· καὶ γὰρ ἤρξαντο πρότερον καὶ ἐπαύσαντο ὕστερον ἐκείνοις πολεμοῦντες, τούτους δ' ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ πάντας κατέλυσαν, τοὺς ἀνὰ μέσον Ῥήνου καὶ τῶν 5 Πυρρηναίων ὁρῶν σύμπαντας. ἀθρόοι γὰρ καὶ κατὰ πληθὺς ἐμπίπτοντες ἀθρόοι κατελύοντο, οἱ δ' ἐταμίευον καὶ κατεκερμάτιζον τοὺς ἀγῶνας, ἄλλοτε ἄλλοι καὶ κατ' ἄλλα μέρη ληστρικῶς πολεμοῦντες. εἰσὶ μὲν οὖν μαχηταὶ πάντες τῇ φύσει, κρείττους δ' ἱππότεαι 10 ἢ πεξοί, καὶ ἔστι Ῥωμαίοις τῆς ἱππείας ἀρίστη παρὰ τούτων. αἰεὶ δὲ οἱ προσβορρότεροι καὶ παρωκεανῆται μαχιμώτεροι.

- 3 Τούτων δὲ τοὺς Βέλγας ἀρίστους φασίν, εἰς πεντεκαίδεκα ἔθνη διηρημένους, τὰ μεταξὺ τοῦ Ῥήνου καὶ 15 τοῦ Αἰγέρος παροικοῦντα τὸν ὠκεανόν, ὥστε μόνους ἀντέχειν πρὸς τὴν τῶν Γερμανῶν ἔφοδον, Κίμβρων καὶ Τευτόνων. αὐτῶν δὲ τῶν Βελγῶν Βελλοάκους ἀρίστους φασί, μετὰ δὲ τούτους Σουεσσίωνας. τῆς δὲ πολυανθρωπίας σημεῖον· εἰς γὰρ τριάκοντα μυριάδας 20 ἐξετάζεσθαί φασι τῶν Βελγῶν πρότερον τῶν δυναμένων φέρειν ὅπλα. εἴρηται δὲ καὶ τὸ τῶν Ἑλσηττίων πληθὺς καὶ τὸ τῶν Ἀρεέρωνων καὶ τὸ τῶν συμμάχων, ἐξ ὧν ἡ πολυανθρωπία φαίνεται καὶ ὅπερ εἶπον ἡ τῶν γυναικῶν ἀρετὴ πρὸς τὸ τίκτειν καὶ ἐκτρέφειν τοὺς 25 παῖδας. σαγηφοροῦσι δὲ καὶ κομοτροφοῦσι καὶ ἀναξυρίσι χρῶνται περιτεταμέναις, ἀντὶ δὲ χιτῶνων σχιστοὺς χειριδωτοὺς φέρουσι μέχρι αἰδοίων καὶ γλουτῶν. ἡ δ' ἐρέα τραχεῖα μὲν ἀκρόμαλλος δέ, ἀφ' ἧς τοὺς δασεῖς δάγους ἐξυφαίνουσιν οὓς λαίνας καλοῦσιν· 30 οἱ μέντοι Ῥωμαῖοι καὶ ἐν τοῖς προσβορροτάτοις ὑποδιφθέρους τρέφουσι ποίμνας ἱκανῶς ἀστείας ἐρέας.

ὀπλισμὸς δὲ σύμμετρος τοῖς τῶν σωμάτων μεγέθεσι,
 μάχαιρα μακρὰ παρηρητημένη παρὰ τὸ δεξιὸν πλευρόν,
 καὶ θυρεὸς μακρὸς καὶ λόγχαι κατὰ λόγον καὶ μάδαρις,
 πάλτου τι εἶδος. χρωῖνται δὲ καὶ τόξοις ἔνιοι καὶ σφεν-
 5 δόναις· ἔστι δὲ τι καὶ γρόσφῳ ἑοικὸς ξύλον, ἐκ χειρὸς
 οὐκ ἐξ ἀγκύλης ἀφιέμενον, τηλεβολώτερον καὶ βέλους, C.197
 ᾧ μάλιστα καὶ πρὸς τὰς τῶν ὀρνέων χρωῖνται θήρας.
 χαμεινουῖσι δὲ καὶ μέχρη νῦν οἱ πολλοὶ καὶ καθεξόμε-
 νοι δειπνουῖσιν ἐν στιβάσι. τροφή δὲ πλείστη μετὰ γά-
 10 λακτος καὶ κρεῶν παντοίων, μάλιστα δὲ τῶν ὑείων
 καὶ νέων καὶ ἀλίστων. αἱ δ' ὕες καὶ ἀγραυλοῦσιν ὕψει
 τε καὶ ἀλκῇ καὶ τάχει διαφέρουσαι· κίνδυνος γοῦν
 ἔστι τῷ ἀήθει προσιόντι, ὥσαύτως καὶ λύκῳ. τοὺς δ'
 οἴκους ἐκ σανίδων καὶ γέροων ἔχουσι μεγάλους θολο-
 15 ειδεῖς, ὄροφον πολὺν ἐπιβάλλοντες. οὕτως δ' ἔστι δα-
 ψιλῇ καὶ τὰ ποίμνια καὶ τὰ ὑοφόρβια ὥστε τῶν σάγων
 καὶ τῆς ταριχείας ἀφθονίαν μὴ τῇ Ῥώμῃ χορηγεῖσθαι
 μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλείστοις μέρεσι τῆς Ἰταλίας.
 ἀριστοκρατικαὶ δ' ἦσαν αἱ πλείους τῶν πολιτειῶν· ἓνα
 20 δ' ἡγεμόνα ἡροῦντο κατ' ἐνιαυτὸν τὸ παλαιόν, ὥς δ'
 αὕτως εἰς πόλεμον εἰς ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπεδείκνυτο
 στρατηγός· νυνὶ δὲ προσέχουσι τοῖς τῶν Ῥωμαίων
 προστάγμασι τὸ πλεόν. ἴδιον δὲ τὸ ἐν τοῖς συνεδρίοις
 συμβαῖνον· ἐὰν γάρ τις θορυβῇ τὸν λέγοντα καὶ ὑπο-
 25 κρούσῃ, προσιῶν ὁ ὑπηρέτης ἐσπασμένος τὸ ξίφος κε-
 λεύει σιγαῶν μετ' ἀπειλῆς, μὴ πανομένου δέ, καὶ δεύ-
 τερον καὶ τρίτον ποιεῖ τὸ αὐτό, τελευταῖον δὲ ἀφαιρεῖ
 τοῦ σάγου τοσοῦτον ὅσον ἄχρηστον ποιῆσαι τὸ λοιπόν.
 τὸ δὲ περὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας, τὸ διηλλά-
 30 χθαι τὰ ἔργα ὑπεναντίως τοῖς παρ' ἡμῖν, κοινὸν καὶ
 πρὸς ἄλλους συχνοὺς τῶν βαρβάρων ἔστι.

Παρὰ πᾶσι δ' ὥς ἐπίπαν τρία φῦλα τῶν τιμωμέ- 4

νων διαφερόντως ἐστί, βάρδοι τε καὶ ῥάταις καὶ δρυῖ-
 δαι· βάρδοι μὲν ὑμνῆται καὶ ποιηταί, ῥάταις δὲ ἱερο-
 ποιοὶ καὶ φυσιολόγοι, δρυῖδαι δὲ πρὸς τῇ φυσιολογίᾳ
 καὶ τὴν ἡθικὴν φιλοσοφίαν ἀσκούσι· δικαιοτάτοι δὲ
 νομίζονται καὶ διὰ τοῦτο πιστεύονται τὰς τε ἰδιωτικὰς 5
 κρίσεις καὶ τὰς κοινὰς, ὥστε καὶ πολέμους διήττων πρό-
 τερον καὶ παρατάττεσθαι μέλλοντας ἔπαυον, τὰς δὲ
 φονικὰς δίκας μάλιστα τούτοις ἐπετέτραπτο δικάζειν.
 . . . ὅταν τε φορὰ τούτων ᾗ, φορὰν καὶ τῆς χώρας νο-
 μίζουσιν ὑπάρχειν. ἀφθάρτους δὲ λέγουσι καὶ οὗτοι 10
 καὶ [οἱ] ἄλλοι τὰς ψυχὰς καὶ τὸν κόσμον, ἐπικρατήσειν
 δέ ποτε καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ.

5 Τῷ δ' ἀπλῶ καὶ θυμικῷ πολὺ τὸ ἀνόητον καὶ
 ἀλαζονικὸν πρόσεστι καὶ τὸ φιλόκοσμον· χρυσοφο-
 ροῦσί τε γάρ, περὶ μὲν τοῖς τραχήλοις στρεπτὰ ἔχοντες 15
 περὶ δὲ τοῖς βραχίοσι καὶ τοῖς καρποῖς ψέλια, καὶ τὰς
 ἐσθῆτας βαπτὰς φοροῦσι καὶ χρυσοπάστους οἱ ἐν ἀξιώ-
 ματι. ὑπὸ τῆς τοιαύτης δὲ κουφότητος ἀφόρητοι μὲν
 νικῶντες, ἐκπλαγεῖς δ' ἡττηθέντες ὀρῶνται. πρόσεστι
 δὲ τῇ ἀνοίᾳ καὶ τὸ βάρβαρον καὶ τὸ ἔκφυλον, ὃ τοῖς 20
 προσβόροισι ἔθνεσι παρακολουθεῖ πλεῖστον, τὸ ἀπὸ
 C.198 τῆς μάχης ἀπιόντας τὰς κεφαλὰς τῶν πολεμίων ἐξά-
 πτειν ἐκ τῶν ἀνχένων τῶν ἵππων, κομίσαντας δὲ προσ-
 πατταλεύειν τοῖς προπυλαίοις. φησὶ γοῦν Ποσειδῶνιος
 αὐτὸς ἰδεῖν ταύτην τὴν θέαν πολλαχοῦ, καὶ τὸ μὲν 25
 πρῶτον ἀηθίζεσθαι, μετὰ δὲ ταῦτα φέρειν πρῶτως διὰ
 τὴν συνήθειαν. τὰς δὲ τῶν ἐνδόξων κεφαλὰς κεδροῦν-
 τες ἐπεδείκνυνον τοῖς ξένοις, καὶ οὐδὲ πρὸς ἰσοστάσιον
 χρυσὸν ἀπολυτροῦν ἠξίου. καὶ τούτων δ' ἔπαυσαν
 αὐτοὺς Ῥωμαῖοι καὶ τῶν κατὰ τὰς θυσίας καὶ μαντείας 30
 ὑπεναντίων τοῖς παρ' ἡμῖν νομίμοις. ἄνθρωπον γὰρ
 κατεσπεισμένον παίδαντες εἰς νῶτον μαχαίρᾳ ἔμαν-

τεύοντο ἐκ τοῦ σφαδασμοῦ. ἔθνουν δὲ οὐκ ἄνευ δρυϊ-
δῶν. καὶ ἄλλα δὲ ἀνθρωποθυσιῶν εἶδη λέγεται· καὶ
γὰρ κατετόξευόν τινας καὶ ἀνεσταύρουν ἐν τοῖς ἱεροῖς
καὶ κατασκευάσαντες κολοσσὸν χόρτου καὶ ξύλων, ἐμ-
5 βολόντες εἰς τοῦτον βοσκήματα καὶ θηρία παντοῖα καὶ
ἀνθρώπους, ὠλοκαύτουν.

Ἐν δὲ τῷ ὠκεανῷ φησιν εἶναι νῆσον μικρὰν οὐ 6
πάνυ πελαγίαν, προκειμένην τῆς ἐκβολῆς τοῦ Αἰγῆρος
ποταμοῦ· οἰκεῖν δὲ ταύτην τὰς τῶν Σαμνιτῶν γυναῖ-
10 κας, Διονύσῳ κατεχομένας καὶ ἱλασκομένας τὸν θεὸν
τοῦτον τελεταῖς τε καὶ ἄλλαις ἱεροποιαῖς ἐξηλλαγμέ-
ναις. οὐκ ἐπιβαίνειν δὲ ἄνδρα τῆς νήσου, τὰς δὲ γυναῖ-
κας αὐτὰς πλεούσας κοινωνεῖν τοῖς ἀνδράσι καὶ πάλιν
ἐπανιέναι. ἔθος δ' εἶναι κατ' ἐνιαυτὸν ἅπαξ τὸ ἱερὸν
15 ἀποστεγάζεσθαι καὶ στεγάζεσθαι πάλιν αὐθιμερὸν
πρὸ δύσεως, ἐκάστης φορτίον ἐπιφερούσης· ἥς δ' ἂν
ἐκπέσῃ τὸ φορτίον, διασπᾶσθαι ταύτην ὑπὸ τῶν ἄλ-
λων· φερούσας δὲ τὰ μέρη περὶ τὸ ἱερὸν μετ' εὐασμοῦ
μὴ παύεσθαι πρότερον, πρὶν παύσωνται τῆς λύττης·
20 αἰεὶ δὲ συμβαίνειν ὥστε τινὰ ἐμπίπτειν τὴν τοῦτο πει-
σομένην. τούτου δ' ἔτι μυθωδέστερον εἶρηκεν Ἀρτε-
μίδωρος τὸ περὶ τοὺς κόρακας συμβαῖνον. λιμένα γὰρ
τινα τῆς παρωκεανίτιδος ἱστορεῖ δύο κοράκων ἐπονο-
μαζόμενον, φαίνεσθαι δ' ἐν τούτῳ δύο κόρακας τὴν
25 δεξιὰν πτέρυγα παράλευκον ἔχοντας· τοὺς οὖν περὶ
τινων ἀμφισβητοῦντας, ἀφικομένους δεῦρο ἐφ' ὕψη-
λοῦ τόπου σανίδα θέντας ἐπιβάλλειν ψαιστὰ, ἐκάτερον
χωρίς· τοὺς δ' ὄρνεις ἐπιπτάντας τὰ μὲν ἐσθίειν τὰ δὲ
σκορπίζειν· οὗ δ' ἂν σκορπισθῇ τὰ ψαιστὰ, ἐκείνον
30 νικᾶν. ταῦτα μὲν οὖν μυθωδέστερα λέγει, περὶ δὲ τῆς
Δήμητρος καὶ Κόρης πιστότερα, ὅτι φησὶν εἶναι νῆσον
πρὸς τῇ Βρεττανικῇ, καθ' ἣν ὅμοια τοῖς ἐν Σαμοθράκῃ

περὶ τὴν Δήμητρα καὶ τὴν Κόρην ἱεροποιεῖται. καὶ
 τοῦτο δὲ τῶν πιστευομένων ἐστίν, ὅτι ἐν τῇ Κελτικῇ
 φύεται δένδρον ὅμοιον συκῇ, καρπὸν δ' ἐκφέρει πα-
 C.199 ραπλήσιον κιοκράνω κορινθιουργεῖ· ἐπιτμηθεὶς δ'
 οὗτος ἀφήσιν ὁπὸν θανάσιμον πρὸς τὰς ἐπιχρίσεις 5
 τῶν βελῶν. καὶ τοῦτο δὲ τῶν θρυλουμένων ἐστίν, ὅτι
 πάντες Κελτοὶ ἠδόνικοί τε εἰσι καὶ οὐ νομίζεται παρ'
 αὐτοῖς αἰσχρὸν τὸ τῆς ἀκμῆς ἀφειδεῖν τοὺς νέους.
 Ἐφορος δὲ ὑπερβάλλουσάν τε τῷ μεγέθει λέγει τὴν
 Κελτικὴν, ὥστε ἥσπερ νῦν Ἰβηρίας καλοῦμεν ἐκείνοις 10
 τὰ πλεῖστα προσνέμειν μέχρι Γαδεΐρων, φιλέλληνάς
 τε ἀποφαίνει τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πολλὰ ἰδίως λέγει
 περὶ αὐτῶν οὐκ ἔοικότα τοῖς νῦν. ἴδιον δὲ καὶ τοῦτο·
 ἀσκεῖν γὰρ αὐτοὺς μὴ παχεῖς εἶναι μηδὲ προγαστορας,
 τὸν δ' ὑπερβαλλόμενον τῶν νέων τὸ τῆς ζώνης μέτρον 15
 ζημιουῖσθαι. ταῦτα μὲν περὶ τῆς ὑπὲρ τῶν Ἀλπεων
 Κελτικῆς.

5 Ἡ δὲ Βρεττανικὴ τρίγωνος μὲν ἐστὶ τῷ σχήματι,
 παραβέβληται δὲ τὸ μέγιστον αὐτῆς πλευρὸν τῇ Κελ-
 τικῇ, τοῦ μήκους οὗθ' ὑπερβάλλον οὗτ' ἔλλειπον· 20
 ἔστι γὰρ ὅσον τετρακισχιλίων καὶ τριακοσίων ἢ τετρα-
 κοσίων σταδίων ἑκάτερον, τό τε Κελτικὸν τὸ ἀπὸ τῶν
 ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου μέχρι πρὸς τὰ βόρεια τῆς Πυρρήνης
 ἄκρα τὰ κατὰ Ἀκνιτανίαν, καὶ τὸ ἀπὸ Καντίου τοῦ
 καταντικρὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ῥήνου, ἑωθινωτάτου 25
 σημείου τῆς Βρεττανικῆς, μέχρι πρὸς τὸ ἐσπέριον
 ἄκρον τῆς νήσου τὸ κατὰ τὴν Ἀκνιτανίαν καὶ τὴν Πυ-
 ρρήνην ἀντικείμενον. τοῦτο μὲν δὴ τοῦλάχιστον διά-
 στημα ἀπὸ τῆς Πυρρήνης ἐπὶ τὸν Ῥήνόν ἐστιν, ἐπεὶ τὸ
 μέγιστον εἴρηται ὅτι καὶ πεντακισχιλίων σταδίων 30
 ἐστίν· ἀλλ' εἰκὸς εἶναί τινα σύννευσιν ἐκ τῆς παραλ-
 λήλου θέσεως τῷ ποταμῷ πρὸς τὸ ὄρος, ἀμφοτέρωθεν

ἐπιστροφῆς τινος γινομένης κατὰ τὰς πρὸς τὸν ὠκεανὸν ἐσχατίας.

Τέτταρα δ' ἐστὶ διάγραμμα, οἷς χρῶνται συνήθως 2
ἐπὶ τὴν νῆσον ἐκ τῆς ἡπείρου, τὰ ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν
5 τῶν ποταμῶν, τοῦ τε Ῥήνου καὶ τοῦ Σηκοῦνα καὶ τοῦ
Αἰγῆρος καὶ τοῦ Γαρούνα. τοῖς δ' ἀπὸ τῶν περὶ τὸν
Ῥήνον τόπων ἀναγομένοις οὐκ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἐκβο-
λῶν ὁ πλοῦς ἐστίν, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὁμορούντων τοῖς
Μεναπίοις Μορίνων, παρ' οἷς ἐστὶ καὶ τὸ Ἴτιον, ᾧ
10 ἐχρήσατο ναυστάθμῳ Καῖσαρ ὁ θεός, διαίρων εἰς τὴν
νῆσον· νύκτωρ δ' ἀνήχθη, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ κατῆρε
περὶ τετάρτην ὥραν τριακοσίους καὶ εἴκοσι σταδίους
τοῦ διάπλου τελέσας· κατέλαβε δ' ἐν ἀρούραις τὸν
σῖτον. ἔστι δ' ἡ πλείστη τῆς νήσου πεδιάς καὶ κατὰ-
15 δρυμος, πολλὰ δὲ καὶ γεώλοφα τῶν χωρίων ἐστί, φέρει
δὲ σῖτον καὶ βοσκήματα καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ σί-
δηρον· ταῦτά [τε] δὴ κομίζεται ἐξ αὐτῆς καὶ δέρματα καὶ
ἀνδράποδα καὶ κύνες εὐφυνεῖς πρὸς τὰς κυνηγεσίας· C.200
Κελτοὶ δὲ καὶ πρὸς τοὺς πολέμους χρῶνται καὶ τούτοις
20 καὶ τοῖς ἐπιχωρίοις. οἱ δὲ ἄνδρες εὐμηκέστεροι τῶν
Κελτῶν εἰσὶ καὶ ἥσσον ξανθότριχες, χαννότεροι δὲ
τοῖς σώμασι. σημεῖον δὲ τοῦ μεγέθους· ἀντίπαιδας
γὰρ εἶδομεν ἡμεῖς ἐν Ῥώμῃ τῶν ὑψηλοτάτων αὐτόθι
ὑπερέχοντας καὶ ἡμιποδίῳ, βλαιοῦς δὲ καὶ τᾶλλα οὐκ
25 εὐγράμμους τῇ συστάσει. τὰ δ' ἔθνη τὰ μὲν ὅμοια τοῖς
Κελτοῖς τὰ δ' ἀπλούστερα καὶ βαρβαρώτερα, ὥστ'
ἐνίους γάλακτος εὐποροῦντας μὴ τυροποιεῖν διὰ τὴν
ἀπειρίαν, ἀπείρους δ' εἶναι καὶ κηπείας καὶ ἄλλων
γεωργικῶν. δυναστεῖαι δ' εἰσὶ παρ' αὐτοῖς. πρὸς δὲ
30 τοὺς πολέμους ἀπήναις χρῶνται τὸ πλεόν, καθάπερ
καὶ τῶν Κελτῶν ἔνιοι. πόλεις δ' αὐτῶν εἰσιν οἱ δρυ-
μοί· περιφράξαντες γὰρ δένδροισι καταβεβλημένοις

εὐρυχωρῇ κύκλον ἐνταῦθα καὶ αὐτοὶ καλυβοποιοῦνται καὶ τὰ βοσκήματα κατασταθμεύουσιν οὐ πρὸς πολὺν χρόνον. ἔπομβροι δ' εἰσὶν οἱ ἄερες μᾶλλον ἢ νιφετώδεις· ἐν δὲ ταῖς αἰθρίαις ὁμίχλη κατέχει πολὺν χρόνον, ὥστε δι' ἡμέρας ὅλης ἐπὶ τρεῖς μόνον ἢ τέτταρας ὥρας 5 τὰς περὶ τὴν μεσημβρίαν ὁρᾶσθαι τὸν ἥλιον. τοῦτο δὲ καὶ τοῖς Μορίνοις συμβαίνει καὶ τοῖς Μεναπίοις καὶ ὅσοι τούτων πλησιόχωροι.

- 3 Δις δὲ διέβη Καῖσαρ εἰς τὴν νῆσον ὁ θεός, ἐπα-
νῆλθε δὲ διὰ ταχέων οὐδὲν μέγα διαπραξάμενος οὐδὲ 10
προελθὼν ἐπὶ πολὺ τῆς νήσου, διὰ τε τὰς ἐν τοῖς Κελ-
τοῖς γενομένας στάσεις τῶν τε βαρβάρων καὶ τῶν οἰ-
κείων στρατιωτῶν, καὶ διὰ τὸ πολλὰ τῶν πλοίων ἀπο-
λέσθαι κατὰ τὴν πανσέληνον αὐξῆσιν λαβουσῶν τῶν
ἀμπώτεων καὶ τῶν πλημμυρίδων. δύο μέντοι ἢ τρεῖς 15
νίκας ἐνίκησε τοὺς Βρεττανούς, καίπερ δύο τάγματα
μόνον περαιώσας τῆς στρατιᾶς, καὶ ἀπήγαγεν ὄμηρά
τε καὶ ἀνδράποδα καὶ τῆς ἄλλης λείας πλῆθος. νυνὶ
μέντοι τῶν δυναστῶν τινες τῶν αὐτόθι πρεσβεύσεσι
καὶ θεραπέιαις κατασκεινυσάμενοι τὴν πρὸς Καίσαρα 20
τὸν Σεβαστὸν φιλίαν, ἀναθήματά τε ἀνέθηκαν ἐν τῷ
Καπετωλίῳ καὶ οἰκείαν σχεδὸν τι παρεσκεύασαν τοῖς
Ῥωμαίοις ὅλην τὴν νῆσον· τέλη τε οὕτως ὑπομένουσι
βαρέα τῶν τε εἰσαγομένων εἰς τὴν Κελτικὴν ἐκεῖθεν
καὶ τῶν ἐξαγομένων ἐνθύνδε (ταῦτα δ' ἐστὶν ἑλεφάν- 25
τινα ψάλια καὶ περιανχένια καὶ λυγγούρια καὶ ὑαλᾶ
σκεύη καὶ ἄλλος ῥῶπος τοιοῦτος), ὥστε μηδὲν δεῖν
φρουρᾶς τῆς νήσου· τοῦλάχιστον μὲν γὰρ ἐνὸς τάγ-
ματος χρήζοι ἂν καὶ ἱππικοῦ τινος, ὥστε καὶ φόρους
ἀπάγεσθαι παρ' αὐτῶν, εἰς ἴσον δὲ καθίσταται ἂν τὸ 30

C.201 ἀνάλωμα τῇ στρατιᾷ τοῖς προσφερομένοις χρήμασιν·
ἀνάγκη γὰρ μειοῦσθαι τὰ τέλη φόρων ἐπιβαλλομέ-

νων, ἅμα δὲ καὶ κινδύνους ἀπαντᾶν τινας βίας ἐπα-
γομένης.

Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι περὶ τὴν Βρεττανικὴν νῆσοι 4
μικραί· μεγάλη δ' ἡ Ἰέρνη πρὸς ἄρκτου αὐτῇ παρα-
5 βεβλημένη, προμήκης μᾶλλον [ἢ] πλάτος ἔχουσα. περὶ
ἧς οὐδὲν ἔχομεν λέγειν σαφὲς πλὴν ὅτι ἀγριώτεροι
τῶν Βρεττανῶν ὑπάρχουσιν οἱ κατοικοῦντες αὐτήν,
ἀνθρωποφάγοι τε ὄντες καὶ πολυφάγοι, τοὺς τε πατέ-
ρας τελευτήσαντας κατεσθίειν ἐν καλῷ τιθέμενοι καὶ
10 φανερώς μίσγεσθαι ταῖς τε ἄλλαις γυναιξὶ καὶ μητράσι
καὶ ἀδελφαῖς. καὶ ταῦτα δ' οὕτω λέγομεν ὥς οὐκ ἔχον-
τες ἀξιοπίστους μάρτυρας· καίτοι τό γε τῆς ἀνθρωπο-
φαγίας καὶ Σκυθικὸν εἶναι λέγεται, καὶ ἐν ἀνάγκαις
πολιορκητικαῖς καὶ Κελτοὶ καὶ Ἰβηρες καὶ ἄλλοι πλεί-
15 οὺς ποιῆσαι τοῦτο λέγονται.

Περὶ δὲ τῆς Θούλης ἔτι μᾶλλον ἀσαφὴς ἡ ἱστορία 5
διὰ τὸν ἐκτοπισμόν· ταύτην γὰρ τῶν ὀνομαζομένων
ἀρκτικωτάτην τιθέασιν. ἃ δ' εἰρήκε Πυθίας περὶ τε
ταύτης καὶ τῶν ἄλλων τῶν ταύτῃ τόπων ὅτι μὲν πέ-
20 πλασται, φανερόν ἐκ τῶν γνωριζομένων χωρίων· κα-
τέψευσται γὰρ αὐτῶν τὰ πλεῖστα, ὥσπερ καὶ πρότερον
εἴρηται, ὥστε δηλὸς ἐστὶν ἐψευσμένος μᾶλλον περὶ
τῶν ἐκτετοπισμένων. πρὸς μέντοι τὰ οὐράνια καὶ τὴν
μαθηματικὴν θεωρίαν ἱκανῶς δόξει κεχρησθαι τοῖς
25 πράγμασι . . . τοῖς τῇ κατεψυγμένῃ ζώνῃ πλησιάζουσι
τὸ τῶν καρπῶν εἶναι τῶν ἡμέρων καὶ ζώων τῶν μὲν
ἀφορίαν παντελεῖ τῶν δὲ σπάνιν, κέγχρω δὲ καὶ
ἀγρίοις λαχάνοις καὶ καρποῖς καὶ ῥίζαις τρέφεσθαι·
παρ' οἷς δὲ σῖτος καὶ μέλι γίννεται, καὶ τὸ πόμα ἐντεῦ-
30θεν ἔχειν· τὸν δὲ σῖτον, ἐπειδὴ τοὺς ἡλίους οὐκ ἔχουσι
καθαρούς, ἐν οἴκοις μεγάλοις κόπτουσι, συγκομισθέν-

των δεῦρο τῶν σταχύων· αἱ γὰρ ἄλως ἄχρηστοι γίνονται διὰ τὸ ἀνῆλιον καὶ τοὺς ὄμβρους.

6 Μετὰ δὲ τὴν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων Κελτικὴν καὶ τὰ ἔθνη τὰ ἔχοντα τὴν χώραν ταύτην περὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων λεκτέον καὶ τῶν κατοικοῦντων αὐτάς, ἔπειτα 5 περὶ τῆς συμπάσης Ἰταλίας, φυλάττουσιν ἐν τῇ γραφῇ τὴν αὐτὴν τάξιν ἥνπερ δίδωσιν ἡ τῆς χώρας φύσις. ἄρχονται μὲν οὖν αἱ Ἑλλεῖς οὐκ ἀπὸ Μονοίκου λιμένος, ὡς εἰρήκασί τινες, ἀλλ' ἀπὸ τῶν αὐτῶν χωρίων ἀφ' ὧνπερ καὶ τὰ Ἀπέννινα ὄρη κατὰ Γένουαν ἐμπό- 10 ριον Λιγύων καὶ τὰ καλούμενα Σαβάτων ἕαδα, ὅπερ C.202 ἐστὶ τεναγῇ· τὸ μὲν γὰρ Ἀπέννινον ἀπὸ Γενούας, αἱ δὲ Ἑλλεῖς ἀπὸ τῶν Σαβάτων ἔχουσι τὴν ἀρχήν· στάδιοι δ' εἰσὶ μεταξύ Γενούας καὶ Σαβάτων διακόσιοι πρὸς τοῖς ἐξήκοντα· μετὰ δὲ τριακοσίους πρὸς τοῖς 15 ἑβδομήκοντα Ἀλβίγγανόν ἐστι πόλισμα, οἱ δ' ἐνοικοῦντες Λίγνες Ἰγγαννοὶ καλοῦνται· ἐντεῦθεν δ' εἰς Μονοίκου λιμένα τετρακόσιοι καὶ ὀγδοήκοντα. ἐν τῷ μετὰ πόλιν εὐμεγέθης Ἑλλιον Ἰντεμέλιον καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἰντεμέλιοι. καὶ δὴ καὶ σημεῖον τίθενται 20 τοῦ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Σαβάτων εἶναι ταῖς Ἑλλεσιν ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων· τὰ γὰρ Ἑλλεια καλεῖσθαι πρότερον Ἑλλια, καθάπερ καὶ Ἑλλεινά. καὶ γὰρ νῦν ἔτι τὸ ἐν τοῖς Ἰάποσιν ὄρος ὑψηλὸν συνάπτει πῶς τῇ Ὀκρά καὶ ταῖς Ἑλλεσιν Ἑλλιον λέγεσθαι, ὡς ἂν μέχρι 25 δεῦρο τῶν Ἑλλήνων ἐκτεταμένον.

2 Τῶν οὖν Λιγύων τῶν μὲν ὄντων Ἰγγάνων τῶν δὲ Ἰντεμελίων, εἰκότως τὰς ἐποικίας αὐτῶν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ τὴν μὲν ὀνομάζεσθαι Ἑλλιον Ἰντεμέλιον οἶον Ἑλλειον, τὴν δὲ ἐπιτεταμμένως μᾶλλον Ἀλβίγγαννον. 30 Πολύβιος δὲ προστίθει τοῖς δυσὶ φύλοις τῶν Λιγύων τοῖς λεχθεῖσι τό τε τῶν Ὀξυβίων καὶ τὸ τῶν Δεικητῶν.

ὅλως δὲ ἡ παραλία αὕτη πᾶσα μέχρι Τυρρηνίας ἐκ
 Μονοίκου λιμένος προσεχῆς τέ ἐστι καὶ ἀλίμενος πλὴν
 βραχέων ὄρμων καὶ ἀγκυροβολίων. ὑπέρκεινται δὲ οἱ
 τῶν ὄρῶν ἐξαίσιοι κρημνοὶ στενὴν ἀπολείποντες πρὸς
 5 θαλάττῃ πάροδον. κατοικοῦσι δὲ Λίγνες ζῶντες ἀπὸ
 θρεμμάτων τὸ πλεόν καὶ γάλακτος καὶ κριθίνου πό-
 ματος, νεμόμενοι τὰ τε πρὸς θαλάττῃ χωρία καὶ τὸ
 πλεόν τὰ ὄρη. ἔχουσι δ' ὕλην ἐνταῦθα παμπόλλην
 ναυπηγήσιμον καὶ μεγαλόδενδρον, ὥστ' ἐνίων τοῦ πά-
 10 χους τὴν διάμετρον ὀκτὼ ποδῶν εὐρίσκεισθαι· πολλὰ
 δὲ καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῶν θυῖνων οὐκ ἔστι χεῖρω πρὸς τὰς
 τραπεζοποιίας. ταῦτά τε δὴ κατάγουσιν εἰς τὸ ἐμπό-
 ριον τὴν Γένουαν καὶ θρέμματα καὶ δέρματα καὶ μέλι,
 ἀντιφορτίζονται δὲ ἔλαιον καὶ οἶνον τὸν ἐκ τῆς Ἰτα-
 15 λίας· ὁ δὲ παρ' αὐτοῖς ὀλίγος ἐστί, πιττίτης αὐστηρός.
 ἐντεῦθεν δὲ εἰσιν οἱ γίννοι λεγόμενοι ἵπποι τε καὶ
 ἡμίονοι, καὶ οἱ λιγυστῖνοί τε χιτῶνες καὶ σάγοι· πλεο-
 νάζει δὲ καὶ τὸ λιγγούριον παρ' αὐτοῖς, ὃ τινες ἤλεκ-
 τρον προσαγορεύουσι. στρατεύονται δ' ἵππεῖς μὲν οὐ
 20 πάννυ, ὀπλῖται δὲ ἀγαθοὶ καὶ ἀκροβολισταί· ἀπὸ δὲ
 τοῦ χαλκάσπιδας εἶναι τεκμαίρονται τινες Ἑλληνας
 αὐτοὺς εἶναι.

Ὁ δὲ τοῦ Μονοίκου λιμὴν ὄρμος ἐστὶν οὐ μεγά- 3
 λαις οὐδὲ πολλαῖς ναυσίν, ἔχων ἱερὸν Ἡρακλέους Μο-
 25 νοίκου καλουμένου· ἔοικε δὲ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος καὶ
 μέχρι δεῦρο διατείνειν ὁ Μασσαλιωτικὸς παράπλους·
 διέχει δ' Ἀντιπόλεως μικρῷ πλείους ἢ διακοσίους στα-
 δίους. τούντεῦθεν δ' ἤδη μέχρι Μασσαλίας καὶ μι- C.203
 κρὸν προσωτέρω τὸ τῶν Σαλύων ἔθνος οἰκεῖ τὰς Ἀλ-
 30 πεις τὰς ὑπερκειμένας καὶ τινα τῆς αὐτῆς παραλίας
 ἀναμῖξ τοῖς Ἑλλησι. καλοῦσι δὲ τοὺς Σάλυας οἱ μὲν
 παλαιοὶ τῶν Ἑλλήνων Λίγνας καὶ τὴν χώραν, ἣν ἔχου-

σιν οἱ Μασσαλιῶται, Λιγυστικὴν, οἱ δ' ὕστερον Κελ-
τολίγνας ὀνομάζουσι, καὶ τὴν μέχρι Ἀσενίωνος καὶ τοῦ
Ῥοδανοῦ πεδιάδα τούτοις προσνέμουσιν, ἀφ' ἧς οὐ
πεζὴν μόνον ἀλλὰ καὶ ἱππικὴν ἔστελλον στρατιάν, εἰς
δέκα μέρη διηρημένοι. πρώτους δ' ἐχειρώσαντο Ῥω- 5
μαῖοι τούτους τῶν ὑπεραλπειῶν Κελτῶν, πολὺν χρό-
νον πολεμήσαντες καὶ τούτοις καὶ τοῖς Λίγυσιν, ἀπο-
κεκλεικόσι τὰς εἰς τὴν Ἰβηρίαν παρόδους τὰς διὰ τῆς
παραλίας. καὶ γὰρ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν
ἐλήθζοντο καὶ τοσοῦτον ἰσχυον ὥστε μόλις στρατοπέδοις 10
μεγάλοις πορευτὴν εἶναι τὴν ὁδόν. ὀρθοηκοστὸν δ'
ἔτος πολεμοῦντες διεπράξαντο μόλις ὥστ' ἐπὶ δώδεκα
σταδίοις τὸ πλάτος ἀνεῖσθαι τὴν ὁδὸν τοῖς ὁδεύουσι
δημοσίᾳ. μετὰ ταῦτα μέντοι κατέλυσαν ἅπαντας καὶ
διέταξαν αὐτοὶ τὰς πολιτείας, ἐπιστήσαντες φόβον. 15

4 Μετὰ δὲ τοὺς Σάλνας Ἀλβιεῖς καὶ Ἀλβίοιοι καὶ
Ῥοκόντιοι νέμονται τὰ προσάρκτια μέρη τῶν ὄρων.
παρτείνουσι δὲ οἱ Ῥοκόντιοι μέχρι Ἀλλοβρίγων, ἔχον-
τες ἀνλῶνας ἐν βάθει τῆς ὀρεινῆς ἀξιολόγους καὶ οὐ
χείρους ὧν ἔχουσιν ἐκεῖνοι. Ἀλλόβριγες μὲν οὖν καὶ 20
Λίγυες ὑπὸ τοῖς στρατηγοῖς τάττονται τοῖς ἀφικνου-
μένοις εἰς τὴν Ναρβωνίτιν, Ῥοκόντιοι δέ, καθάπερ
τοὺς Ῥόλκας ἔφαμεν τοὺς περὶ Νέμανσον, τάττονται
καθ' αὐτούς. τῶν δὲ μεταξὺ τοῦ Ῥάρου καὶ τῆς Γε-
νούας Λιγύων οἱ μὲν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ τοῖς Ἰταλιώταις 25
εἰσὶν οἱ αὐτοί, ἐπὶ δὲ τοὺς ὀρεινοὺς πέμπεται τις ὕπαρ-
χος τῶν ἱππικῶν ἀνδρῶν, καθάπερ καὶ ἐπ' ἄλλους τῶν
τελέως βαρβάρων.

5 Μετὰ δὲ Ῥοκοντίους Ἰκόνιοι καὶ Τρικόριοι καὶ
μετ' αὐτοὺς Μέδουλλοι, οἵπερ τὰς ὑψηλοτάτας ἔχουσι 30
κορυφάς· τὸ γοῦν ὀρθιώτατον αὐτῶν ὕψος σταδίων
ἑκατὸν ἔχειν φασὶ τὴν ἀνάβασιν, κἀνθενδε πάλιν τὴν

ἐπὶ τοὺς ὄρους τοὺς τῆς Ἰταλίας κατὰ βασιν. ἄνω δ' ἐν
 τισὶ κοίλοις χωρίοις λίμνη τε συνίσταται μεγάλη καὶ
 πηγαὶ δύο οὐ πολὺ ἄπωθεν ἀλλήλων, ὧν ἐκ μὲν τῆς
 ἐτέρας εἰσὶν ὁ Δρουνεντίας ποταμὸς χαραδρῶδης, ὃς
 5 ἐπὶ τὸν Ῥοδανὸν καταράττει, καὶ ὁ Δουρίας εἰς τὰναν-
 τία· τῷ γὰρ Πάδῳ συμμίσγει κατενεχθεὶς διὰ Σαλασ-
 σῶν εἰς τὴν ἐντὸς τῶν Ἀλπεων Κελτικὴν· ἐκ δὲ τῆς ἐτέ-
 ρας πολὺ ταπεινότερος τούτων τῶν χωρίων ἀναδίδω-
 σιν αὐτὸς ὁ Πάδος πολὺς τε καὶ ὀξύς, προϊὼν δὲ γίνε-
 10 ται μείζων καὶ πραότερος· ἐκ πολλῶν γὰρ λαμβάνει C.204
 τὴν αὕξησιν ἐν τοῖς πεδίοις ἤδη γενόμενος καὶ πλατύ-
 νεται· τῇ οὖν διαχύσει περισπᾷ καὶ ἀμβλύνει τὸν
 ῥοῦν· εἰς δὲ τὴν Ἀδριατικὴν θάλατταν ἐκπίπτει μέ-
 γιστος γενόμενος τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην ποταμῶν
 15 πλὴν τοῦ Ἰστροῦ. ὑπέρκεινται δ' οἱ Μέδουλλοι μά-
 λιστα τῆς συμβολῆς τοῦ Ἰσαρος πρὸς τὸν Ῥοδανόν.

Ἐπὶ δὲ θάτερα μέρη τὰ πρὸς τὴν Ἰταλίαν κεκλι- 6
 μένα τῆς λεχθείσης ὀρεινῆς Ταυρίνοι τε οἰκοῦσι Λι-
 γυστικὸν ἔθνος καὶ ἄλλοι Λίγυες. τούτων δ' ἐστὶ καὶ
 20 ἡ τοῦ Δόννου λεγομένη γῆ καὶ ἡ τοῦ Κοττίου. μετὰ
 δὲ τούτους καὶ τὸν Πάδον Σαλασσοί· ὑπὲρ δὲ τούτων
 ἐν ταῖς κορυφαῖς Κέντρωνες καὶ Κατόριγες καὶ δάρα-
 γροι καὶ Ναντουᾶται καὶ ἡ Δημέννα λίμνη, δι' ἧς ὁ
 Ῥοδανὸς φέρεται, καὶ ἡ πηγὴ τοῦ ποταμοῦ. οὐκ ἄπω-
 25 θεν δὲ τούτων οὐδὲ τοῦ Ῥήνου αἱ πηγαί, οὐδ' ὁ Ἀδού-
 λας τὸ ὄρος, ἐξ οὗ ῥεῖ καὶ ὁ Ῥήνος ἐπὶ τὰς ἄρκτους καὶ
 ὁ Ἀδούας εἰς τὰναντία ἐμβάλλων εἰς τὴν Ἀάριον λί-
 μνην τὴν πρὸς τῷ Κώμῳ. ὑπέρκεινται δὲ τοῦ Κώμου
 πρὸς τῇ ῥίζῃ τῶν Ἀλπεων ἰδρυμένου τῇ μὲν Ῥαιτοὶ καὶ
 30 Ὀέννωνες ἐπὶ τὴν ἑω κεκλιμένοι, τῇ δὲ Δηπόντιοι καὶ
 Τριθεντῖνοι καὶ Στόνοι καὶ ἄλλα πλείω μικρὰ ἔθνη
 κατέχοντα τὴν Ἰταλίαν ἐν τοῖς πρόσθεν χρόνοις λη-

στρικά καὶ ἄπορα· νυνὶ δὲ τὰ μὲν ἐξέφθαρται τὰ δ' ἡμέρωται τελέως, ὥστε τὰς δι' αὐτῶν ὑπερβολας τοῦ ὄρους πρότερον οὔσας ὀλίγας καὶ δυσπεράτους νυνὶ πολλαχόθεν εἶναι καὶ ἀσφαλεῖς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ εὐβάτους, ὥς ἔνεστι, διὰ τὴν κατασκευὴν. προσέθηκε 5 γὰρ ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ τῇ καταλύσει τῶν ληστῶν τὴν κατασκευὴν τῶν ὁδῶν ὅσῃν οἷόν τ' ἦν· οὐ γὰρ δυνατὸν πανταχοῦ βιάσασθαι τὴν φύσιν διὰ πετρῶν καὶ κρημνῶν ἐξαισίων, τῶν μὲν ὑπερκειμένων τῆς ὁδοῦ τῶν δ' ὑποπιπτόντων, ὥστε καὶ μικρὸν ἐκβάσιν ἄφνυ- 10 κτον εἶναι τὸν κίνδυνον, εἰς φάραγγας ἀβύσσους τοῦ πτώματος ὄντος. οὕτω δὲ ἔστι στενὴ κατὰ τι αὐτοῦ ἡ ὁδὸς ὥστ' ἱλιγγον φέρειν τοῖς περὶ βαδίζουσι καὶ αὐτοῖς καὶ ὑποξυγίοις τοῖς ἀήθεσι· τὰ δ' ἐπιχωρία κομίζει τοὺς φόρους ἀσφαλῶς. οὗτ' οὖν ταῦτα ἰάσιμα 15 οὐθ' αἱ κατολισθιάνουσαι πλάκες τῶν κρυστάλλων ἄνωθεν ἐξαισίοι, συνοδίαν ὅλην ἀπολαμβάνειν δυνάμεναι καὶ συνεξωθεῖν εἰς τὰς ὑποπιπτούσας φάραγγας. πολλαὶ γὰρ ἀλλήλαις ἐπίκεινται πλάκες, πάγων ἐπὶ πάγοις γενομένων τῆς χιόνος κρυσταλλωδῶν καὶ τῶν 20 ἐπιπολῆς αἰεὶ ῥαδίως ἀπολυομένων ἀπὸ τῶν ἐντὸς πρὶν διαλυθῆναι τελέως ἐν τοῖς ἡλίοις.

C.205

7

Ἡ δὲ τῶν Σαλασσῶν πολλὴ μὲν ἔστιν ἐν αὐλῶνι βαθεῖ τῶν ὁρῶν ἀμφοτέρωθεν κλειόντων τὸ χωρίον, μέρος δέ τι αὐτῶν ἀνατείνει καὶ πρὸς τὰς ὑπερκειμέ- 25 νας κορυφάς. τοῖς οὖν ἐκ τῆς Ἰταλίας ὑπερτιθεῖσι τὰ ὄρη διὰ τοῦ λεχθέντος αὐλῶνός ἐστιν ἡ ὁδός. εἴτα σχίζεται δίχα· καὶ ἡ μὲν διὰ τοῦ Ποινίνου λεγομένου φέρεται ξεύγεσιν οὐ βατὴ κατὰ τὰ ἄκρα τῶν Ἀλπεων, ἡ δὲ διὰ Κεντρῶνων δυσμικωτέρα. ἔχει δὲ καὶ χροσεῖα 30 ἡ τῶν Σαλασσῶν, ἃ κατεῖχον ἰσχύοντες οἱ Σαλασσοὶ πρότερον, καθάπερ καὶ τῶν παρόδων ἦσαν κύριοι.

προσελάμβανε δὲ πλεῖστον εἰς τὴν μεταλλείαν αὐτοῖς
 ὁ Δουρίας ποταμὸς εἰς τὰ χρυσοπλύσια, διόπερ ἐπὶ
 πολλοὺς τόπους σχίζοντες εἰς τὰς ἐξοχτείας τὸ ὕδωρ
 το κοινὸν ῥεῖθρον ἐξεκένουν. τοῦτο δ' ἐκείνοις μὲν
 5 συνέφερε πρὸς τὴν τοῦ χρυσοῦ θήραν, τοὺς δὲ γεωρ-
 γοῦντας τὰ ὑπ' αὐτοῖς πεδία τῆς ἀρδείας στερομένους
 ἐλύπει, τοῦ ποταμοῦ δυναμένου ποτίζειν τὴν χώραν
 διὰ τὸ ὑπερδέξιον ἔχειν τὸ ῥεῖθρον. ἐκ δὲ ταύτης τῆς
 αἰτίας πόλεμοι συνεχεῖς ἦσαν πρὸς ἀλλήλους ἀμφοτέ-
 10 ροις τοῖς ἔθνεσι. κρατησάντων δὲ Ῥωμαίων τῶν μὲν
 χρυσουργείων ἐξέπεσον καὶ τῆς χώρας οἱ Σαλασσοί,
 τὰ δ' ὄρη κατέχοντες ἀκμὴν τὸ ὕδωρ ἐπώλουν τοῖς δη-
 μοσιώναις τοῖς ἐργολαβήσασι τὰ χρυσεῖα· καὶ πρὸς
 τούτους δ' ἦσαν αἰεὶ διαφοραὶ διὰ τὴν πλεονεξίαν τῶν
 15 δημοσιωνῶν. οὕτω δὲ συνέβαινε τοὺς στρατηγιῶντας
 αἰεὶ τῶν Ῥωμαίων καὶ πεμπομένους ἐπὶ τοὺς τόπους
 εὐπορεῖν προφάσεων ἀφ' ὧν πολεμήσουσι. μέχρι μὲν
 δὴ τῶν νεωστὶ χρόνων τοτὲ μὲν πολεμούμενοι τοτὲ δὲ
 καταλνόμενοι τὸν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἰσχυρον
 20 ὄμως, καὶ πολλὰ κατέβλαπτον τοὺς δι' αὐτῶν ὑπερ-
 βάλλοντας τὰ ὄρη κατὰ τὸ ληστρικὸν ἔθος· οἳ γε καὶ
 Δέκιμον Βροῦτον φυγόντα ἐκ Μουτίνης ἐπράξαντο
 δραχμὴν κατ' ἄνδρα· Μεσσάλας δὲ πλησίον αὐτῶν
 χειμαδεύων τιμὴν ξύλων κατέβαλε τῶν τε καυσίμων
 25 καὶ τῶν πτελεῖνων ἀκοντισμάτων τῶν γυμναστικῶν.
 ἐσύλησαν δέ ποτε καὶ χρήματα Καίσαρος οἱ ἄνδρες
 οὗτοι καὶ ἐπέβαλον κρημνοὺς στρατοπέδοις, πρόφασιν
 ὡς ὁδοποιοῦντες ἢ γεφυροῦντες ποταμούς. ὕστερον
 μέντοι κατεστρέψατο αὐτοὺς ἄρδην ὁ Σεβαστὸς καὶ
 30 πάντας ἐλαφυροπώλησε, κομισθέντας εἰς Ἐπορεθίαν
 Ῥωμαίων ἀποικίαν, ἣν συνώκισαν μὲν φρουρὰν εἶναι
 βουλόμενοι τοῖς Σαλασσοῖς, ὀλίγον δ' ἀντέχειν ἐδύ-

ναντο οἱ αὐτόθι, ἕως ἠφανίσθη τὸ ἔθνος. τῶν μὲν οὖν ἄλλων σωμάτων τρεῖς μυριάδες ἐξητάσθησαν ἐπὶ C.206 τοῖς ἑξακισχιλίοις, τῶν δὲ μαχίμων ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίοι· πάντας δ' ἐπώλησε Τερέντιος ὁ ἄρρων ὑπὸ δόρυ καταστρεψάμενος αὐτοὺς στρατηγός· τρισχιλίουσ 5 δὲ Ῥωμαίων πέμψας ᾤκισε τὴν πόλιν Αὐγουῤσταν ὁ Καῖσαρ, ἐν ᾧ ἐστρατοπέδευσε χωρίῳ ὁ ἄρρων, καὶ νῦν εἰρήνην ἄγει πᾶσα ἡ πλησιόχωρος μέχρι τῶν ἁκρῶν ὑπερβολῶν τοῦ ὄρους.

- 8 Ἐξῆς δὲ τὰ πρὸς ἕω μέρη τῶν ὄρων καὶ τὰ ἐπιστρέ- 10
φοντα πρὸς νότον Ῥαιτοὶ καὶ Ὀινδολικοὶ κατέχουσι
συνάπτοντες Ἑλσηττίοις καὶ Βοῖοις· ἐπικεῖνται γὰρ
τοῖς ἐκείνων πεδίοις. οἱ μὲν οὖν Ῥαιτοὶ μέχρι τῆς Ἰτα-
λίας καθήκουσι τῆς ὑπὲρ Οὐήρωνος καὶ Κώμου. καὶ ὁ
γε Ῥαιτικὸς οἶνος τῶν ἐν τοῖς Ἰταλικοῖς ἐπαινουμένων 15
οὐκ ἀπολείπεσθαι δοκῶν ἐν ταῖς τούτων ὑπωρεΐαις
γίνεται· διατείνουσι δὲ καὶ μέχρι τῶν χωρίων δι' ὧν
ὁ Ῥῆνος φέρεται· τούτου δ' εἰσὶ τοῦ φύλου καὶ Αη-
πόντιοι καὶ Καμουνοὶ. οἱ δὲ Ὀινδολικοὶ καὶ Νωρικοὶ
τὴν ἐκτὸς παρῳρείαν κατέχουσι τὸ πλεόν μετὰ Βρεῦ- 20
νων καὶ Γευάνων, ἥδη τούτων Ἰλλυριῶν. ἅπαντες
δ' οὗτοι καὶ τῆς Ἰταλίας τὰ γειτονεύοντα μέρη κατέ-
τρεχον αἰεὶ καὶ τῆς Ἑλσηττίων καὶ Σηκοανῶν καὶ Βοῖων
καὶ Γερμανῶν. Ἰταμῶτατοι δὲ τῶν μὲν Ὀινδολικῶν
ἐξητάζοντο Δικᾶττιοι καὶ Κλαυτηνᾶτιοι καὶ Ὀέννω- 25
νες, τῶν δὲ Ῥαιτῶν Ρουκάντιοι καὶ Κωτουάντιοι. καὶ
οἱ Ἑστίωνες δὲ τῶν Ὀινδολικῶν εἰσὶ καὶ Βριγάντιοι,
καὶ πόλεις αὐτῶν Βριγάντιον καὶ Καμβόδουνον καὶ ἡ
τῶν Δικαττίων ὥσπερ ἀκρόπολις Δαμασία. τῆς δὲ
πρὸς τοὺς Ἰταλιώτας τῶν ληστῶν τούτων χαλεπότητος 30
λέγεται τι τοιοῦτον ὥς, ἐπειδὴν ἔλωσι κώμην ἢ πόλιν
οὐ μόνον ἠβηδὸν ἀνδροφονοῦντας, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῶν

νηπίων προϊόντας τῶν ἄρρενων, καὶ μηδ' ἐνταῦθα
παυομένους, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐγκύους γυναῖκας κτείνον-
τας ὅσας φαῖεν οἱ μάντις ἀρρενοκνεῖν.

Μετὰ δὲ τούτους οἱ ἐγγὺς ἤδη τοῦ Ἀδριατικοῦ 9
5 μυχοῦ καὶ τῶν κατὰ Ἀκυληίαν τόπων οἰκοῦσι, Νωρι-
κῶν τέ τινες καὶ Κάρνοι· τῶν δὲ Νωρικῶν εἰσι καὶ οἱ
Ταυρίσκοι. πάντας δ' ἔπαυσε τῶν ἀνέδην καταδρομῶν
Τιβέριος καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Δρουῖσος θερεία μιᾷ,
ὥστ' ἤδη τρίτον καὶ τριακοστὸν ἔτος ἐστὶν ἐξ οὗ καθ'
10 ἡσυχίαν ὄντες ἀπευτακτοῦσι τοὺς φόρους. κατὰ πᾶ-
σαν δὲ τὴν τῶν Ἀλπεων ὄρεινὴν ἐστὶ μὲν καὶ γεώλοφα
χωρία καλῶς γεωργεῖσθαι δυνάμενα καὶ ἀνλῶνες εὖ
συνεκτισμένοι, τὸ μέντοι πλεόν καὶ μάλιστα περὶ τὰς
κορυφάς, περὶ ὃ δὴ καὶ συνίσταντο οἱ λησταί, λυπρὸν
15 καὶ ἄκαρπον διὰ τε τὰς πάχνας καὶ τὴν τραχύτητα τῆς
γῆς. κατὰ σπάνιν οὖν τροφῆς τε καὶ ἄλλων ἐφείδοντο
ἐσθ' ὅτε τῶν ἐν τοῖς πεδίοις, ἵν' ἔχοιεν χορηγούς· ἀν- C.207
τεδίδοσαν δὲ ρητίνην πίτταν δᾶδα κηρὸν τυρὸν μέλι·
τούτων γὰρ εὐπόρου. ὑπέρεκειται δὲ τῶν Κάρνων τὸ
20 Ἀπέννινον ὄρος, λίμνην ἔχον ἐξιείσαν εἰς τὸν Ἀτησί-
νον ποταμόν, ὃς παραλαβὼν Ἀταγιν ἄλλον ποταμόν
εἰς τὸν Ἀδρίαν ἐκβάλλει. ἐκ δὲ τῆς αὐτῆς λίμνης καὶ
ἄλλος ποταμὸς εἰς τὸν Ἰστρον ρεῖ, καλούμενος Ἰσάρας.
καὶ γὰρ ὁ Ἰστρος τὰς ἀρχὰς ἀπὸ τούτων λαμβάνει τῶν
25 ὄρων πολυσχιδῶν ὄντων καὶ πολυκεφάλων. μέχρι μὲν
γὰρ δεῦρο ἀπὸ τῆς Λιγυστικῆς συνεχῆ τὰ ὑψηλὰ τῶν
Ἀλπεων διέτεινε καὶ ἐνὸς ὄρους φαντασίαν παρείχεν,
εἴτ' ἀνεθέντα καὶ ταπεινωθέντα ἐξαίρεται πάλιν εἰς
πλείω μέρη καὶ πλείους κορυφάς. πρώτη δ' ἐστὶ τού-
30 των ἡ τοῦ Ρήνου πέραν καὶ τῆς λίμνης κεκλιμένη πρὸς
ἑὸ ράχιν μετρίως ὑψηλή, ὅπου αἱ τοῦ Ἰστροῦ πηγαὶ
πλησίον Σοήβων καὶ τοῦ Ἐρκυνίου δρυμοῦ· ἄλλαι δ'

εἰσὶν ἐπιστρέφουσαι πρὸς τὴν Ἰλλυρίδα καὶ τὸν Ἀδρίαν, ὧν ἔστι τό τε Ἀπέννινον ὄρος τὸ λεχθὲν καὶ τὸ Τοῦλλον καὶ Φλιγαδία, τὰ ὑπερκείμενα τῶν Ὑνδολικῶν, ἐξ ὧν ὁ Δούρας καὶ Κλάνις καὶ ἄλλοι πλείους χαραδρώδεις ποταμοὶ συμβάλλουσιν εἰς τὸ τοῦ Ἰστροῦ ῥεῖθρον.

- 10 Καὶ οἱ Ἰάποδες δὲ ἤδη τοῦτο ἐπίμικτον Ἰλλυριοῖς καὶ Κελτοῖς ἔθνος περὶ τούτους οἰκοῦσι τοὺς τόπους, καὶ ἡ Ὀκρα πλησίον τούτων ἔστιν. οἱ μὲν οὖν Ἰάποδες πρότερον εὐανδροῦντες καὶ τοῦ ὄρους ἐφ' ἐκάτερον 10 τὴν οἰκῆσιν ἔχοντες καὶ τοῖς λησθηρίοις ἐπικρατοῦντες, ἐκπεπὸνῃνται τελέως ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος καταπολεμηθέντες. πόλεις δ' αὐτῶν Μέτουλον Ἀρουπίνοι Μονήτιον Ὑένδων. μεθ' οὗς ἡ Σεγεστική πόλις ἐν πεδίῳ, παρ' ἣν ὁ Σάος παραρρεῖ ποταμὸς ἐκδι- 15 δούς εἰς τὸν Ἰστρον. κεῖται δὲ ἡ πόλις εὐφυῶς πρὸς τὸν κατὰ τῶν Δακῶν πόλεμον· ἡ δ' Ὀκρα τὸ ταπεινότατον μέρος τῶν Ἀλπεῶν ἔστι καθ' ὃ συνάπτουσι τοῖς Κάρνοις, καὶ δι' οὗ τὰ ἐκ τῆς Ἀκυληίας φορτία κομίζουσιν ἄρμαμάξαις εἰς τὸν καλούμενον Ναύπορ- 20 τον, σταδίων ὁδὸν οὐ πολὺ πλείονων ἢ τετρακοσίων· ἐκεῖθεν δὲ τοῖς ποταμοῖς κατάγεται μέχρι τοῦ Ἰστροῦ καὶ τῶν ταύτῃ χωρίων. παραρρεῖ γὰρ δὴ τὸν Ναύπορτον [Κορκόρας] ποταμὸς ἐκ τῆς Ἰλλυρίδος φερόμενος πλωτός, ἐκβάλλει δ' εἰς τὸν Σάον, ὥστ' εὐμαρῶς 25 εἰς τὴν Σεγεστικὴν κατάγεται καὶ τοὺς Παννονίους καὶ Ταυρίσκους. συμβάλλει δ' εἰς τὸν Σάον κατὰ τὴν πόλιν καὶ ὁ Κόλαπις· ἀμφοτέρω δ' εἰσὶ πλωτοί, ῥέουσι δ' ἀπὸ τῶν Ἀλπεων. ἔχουσι δ' αἱ Ἀλπεῖς καὶ ἵππους ἀγρίους καὶ βόας. φησὶ δὲ Πολύβιος καὶ ἰδιόμορ- 30 C.208 φόν τι γεννᾶσθαι ζῶον ἐν αὐταῖς ἐλαφοειδὲς τὸ σχῆμα πλὴν αὐχένος καὶ τριχώματος, ταῦτα δ' εἰκέναι κά-

πρω, ὑπὸ δὲ τῷ γενεῖῳ πυρῇνα ἴσχειν ὅσον σπιθαμιαῖον ἀκρόκομον, πωλικῆς κέρκου τὸ πάχος.

Τῶν δ' ὑπερθέσεων τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν 11
ἔξω Κελτικὴν καὶ τὴν προσάρκτιον ἢ διὰ Σαλασσῶν
5 ἔστιν ἄγουσα ἐπὶ Λούγδουνον· διττὴ δ' ἔστιν, ἡ μὲν
ἀμαξεύεσθαι δυναμένη διὰ μήκους πλείονος ἢ διὰ Κεν-
τρῶνων, ἡ δὲ ὀρθία καὶ στενὴ, σύντομος δέ, ἡ διὰ τοῦ
Ποινίνου. τὸ δὲ Λούγδουνον ἐν μέσῳ τῆς χώρας ἔστιν
ὥσπερ ἀκρόπολις, διὰ τε τὰς συμβολὰς τῶν ποταμῶν
10 καὶ διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι πᾶσι τοῖς μέρεσι. διόπερ καὶ
Ἀγρίππας ἐντεῦθεν τὰς ὁδοὺς ἔτεμε, τὴν διὰ τῶν Κεμ-
μένων ὁρῶν μέχρι Σαντόνων καὶ τῆς Ἀκνιτανίας, καὶ
τὴν ἐπὶ τὸν Ῥῆνον, καὶ τρίτην τὴν ἐπὶ τὸν ὠκεανόν,
τὴν πρὸς Βελλοάκοις καὶ Ἀμβιανοῖς, τετάρτη δ' ἔστιν
15 ἐπὶ τὴν Ναρβωνῆτιν καὶ τὴν Μασσαλιωτικὴν παρα-
λίαν. ἔστι δὲ καὶ ἐν ἀριστερᾷ ἀφείδει τὸ Λούγδουνον
καὶ τὴν ὑπερκειμένην χώραν ἐν αὐτῷ τῷ Ποινίνῳ
πάλιν ἐκτροπὴ διαβάντι τὸν Ῥοδανὸν ἢ τὴν λίμνην τὴν
Λημένναν εἰς τὰ Ἑλσηττίων πεδία, κἀντεῦθεν εἰς Ση-
20 κοανοὺς ὑπερθεσις διὰ τοῦ Ἰόρα ὄρους καὶ εἰς Αἰγγο-
νας· διὰ τε τούτων ἐπ' ἄμφω καὶ ἐπὶ τὸν Ῥῆνον καὶ
ἐπὶ τὸν ὠκεανὸν δίοδοι σχίζονται.

Ἔτι φησὶ Πολύβιος ἐφ' ἑαυτοῦ κατ' Ἀκυληίαν 12
μάλιστα ἐν τοῖς Ταυρίσκοις τοῖς Νωρικοῖς εὐρεθῆναι
25 χρυσεῖον οὕτως εὐφυνὲς ὥστ' ἐπὶ δύο πόδας ἀποσύραντι
τὴν ἐπιπολῆς γῆν εὐθύς ὀρυκτὸν εὐρίσκεισθαι χρυσόν,
τὸ δ' ὄρυγμα μὴ πλειόνων ὑπάρχειν ἢ πεντεκαίδεκα
ποδῶν, εἶναι δὲ τοῦ χρυσοῦ τὸν μὲν αὐτόθεν καθα-
ρὸν κυάμου μέγεθος ἢ θέρμου, τοῦ ὀγδόου μέρους
30 μόνον ἀφεψηθέντος, τὸν δὲ δεῖσθαι μὲν χωνείας πλείο-
νος σφόδρα δὲ λυσιτελοῦς. συνεργασαμένων δὲ τοῖς
βαρβάροις τῶν Ἰταλιωτῶν ἐν διμήνῳ, παραχορῆμα τὸ

χρυσίον εὐωνότερον γενέσθαι τῷ τρίτῳ μέρει καθ' ὅλην τὴν Ἰταλίαν, αἰσθομένους δὲ τοὺς Ταυρίσκους μονοπωλεῖν ἐκβαλόντας τοὺς συνεργαζομένους. ἀλλὰ νῦν ἅπαντα τὰ χρυσεῖα ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστί. κἀνταῦθα δ', ὥσπερ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, φέρουσιν οἱ ποταμοὶ χρυ- 5 σοῦ ψῆγμα πρὸς τῷ ὄρυκτῷ, οὐ μέντοι τοσοῦτον. ὁ δ' αὐτὸς ἀνὴρ περὶ τοῦ μεγέθους τῶν Ἀλπεων καὶ τοῦ ὕψους λέγων παραβάλλει τὰ ἐν τοῖς Ἑλλησιν ὄρη τὰ μέγιστα, τὸ Ταῦγετον τὸ Λύκαιον Παρνασσὸν Ὀλυμ- πον Πήλιον Ὀσσαν, ἐν δὲ Θράκῃ Αἶμον Ῥοδόπην 10

C.209 Δούνακα· καὶ φησιν ὅτι τούτων μὲν ἕκαστον μικροῦ δεῖν αὐθήμερόν ἐυζώνοις ἀναβῆναι δυνατόν, αὐθήμερόν δὲ καὶ περιελθεῖν, τὰς δ' Ἀλπεῖς οὐδ' ἂν πεμ- 15 πταῖος ἀναβαίη τις· τὸ δὲ μῆκός ἐστι δισχιλίων καὶ διακοσίων σταδίων τὸ παρῆκον παρὰ τὰ πεδία. τέττα- 15 ρας δ' ὑπερβάσεις ὀνομάζει μόνον· διὰ Λιγύων μὲν τὴν ἔγγιστα τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει, εἴτα τὴν διὰ Ταυρίνων ἣν Ἀντίβας διῆλθεν, εἴτα τὴν διὰ Σαλασσῶν, τετάρτην δὲ τὴν διὰ Ραιτῶν, ἀπάσας κρημνώδεις. λί- 20 μνας δὲ εἶναί φησιν ἐν τοῖς ὄρεσι πλείους μὲν, τρεῖς δὲ 20 μεγάλας· ὧν ἡ μὲν Βήνακος ἔχει μῆκος πεντακοσίων σταδίων, πλάτος δὲ [ἐκατὸν] τριάκοντα, ἐκρεῖ δὲ ποτα- μὸς Μίγκιος· ἡ δ' ἐξῆς Λάριος τετρακοσίων, πλάτος δὲ στενωτέρα τῆς πρότερον, ἐξίησι δὲ ποταμὸν τὸν Ἀδοῦαν· τρίτη δὲ Ἑρβανὸς μῆκος ἐγγὺς τριακοσίων 25 σταδίων, πλάτος δὲ τριάκοντα, ποταμὸν δὲ ἐξίησι μέ- γαν Τικῖνον· πάντες δ' εἰς τὸν Πάδον συρρέουσι. το- 30 σαῦτα καὶ περὶ τῶν ὄρων ἔχομεν λέγειν τῶν Ἀλπεινῶν.

— E —

Μετὰ δὲ τὴν ὑπώρειαν τῶν Ἀλπεων ἀρχὴ τῆς νῦν **1**
 Ἰταλίας. οἱ γὰρ παλαιοὶ τὴν Οἰνωτρίαν ἐκάλουν Ἰτα-
 5 λίαν ἀπὸ τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ μέχρι τοῦ Ταραντί-
 νου κόλπου καὶ τοῦ Ποσειδωνιάτου διήκουσαν, ἐπι-
 κρατῆσαν δὲ τοῦνομα καὶ μέχρι τῆς ὑπωρείας τῶν Ἀλ-
 πεων προὔβη. προσέλαβε δὲ καὶ τῆς Λιγυστικῆς τὰ
 μέχρι Ὀάρου ποταμοῦ καὶ τῆς ταύτης θαλάττης ἀπὸ τῶν
 10 ὀρίων τῶν Τυρρηνικῶν καὶ τῆς Ἰστρίας μέχρι Πόλας.
 εἰκάσαι δ' ἂν τις εὐτυχήσαντας τοὺς πρώτους ὄνομα- C.210
 σθέντας Ἰταλοὺς μεταδοῦναι καὶ τοῖς πλησιοχώροις,
 εἰδ' οὕτως ἐπίδοσιν λαβεῖν μέχρι τῆς Ῥωμαίων ἐπικρα-
 τείας. ὁψὲ δέ ποτε, ἅφ' οὗ μετέδωκαν Ῥωμαῖοι τοῖς
 15 Ἰταλιώταις τὴν ἰσοπολιτείαν, ἔδοξε καὶ τοῖς ἐντὸς Ἀλ-
 πεων Γαλάταις καὶ Ἑνετοῖς τὴν αὐτὴν ἀπονεῖμαι τι-
 μὴν, προσαγορεῦσαι δὲ καὶ Ἰταλιώτας πάντας καὶ Ῥω-
 μαίους, ἀποικίας τε πολλὰς στείλαι, τὰς μὲν πρότερον
 τὰς δ' ὕστερον, ἃν οὐ ῥάδιον εἰπεῖν ἀμείνους ἑτέρας.
 20 Ἐνὶ μὲν οὖν σχήματι σύμπασαν τὴν νῦν Ἰταλίαν **2**
 οὐ ῥάδιον περιλαβεῖν γεωμετρικῶς, καίτοι φασὶν ἄκραν
 εἶναι τρίγωνον ἐκκειμένην πρὸς νότον καὶ χειμερινὰς
 ἀνατολάς, κορυφουμένην δὲ πρὸς τῷ Σικελικῷ πορθ-
 μῷ, βάσιν δ' ἔχουσιν τὰς Ἀλπεῖς. [συγχωρῆσαι μὲν
 25 οὖν δεῖ τὴν βάσιν,] συγχωρῆσαι δὲ καὶ τῶν πλευρῶν
 μίαν τὴν ἐπὶ τὸν πορθμὸν τελευτῶσαν, κλυζομένην δὲ
 ὑπὸ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους. τρίγωνον δὲ ἰδίως τὸ
 εὐθύγραμμον καλεῖται σχῆμα· ἐνταῦθα δὲ καὶ ἡ βάσις
 καὶ ἡ πλευρὰ περιφερεῖς εἰσιν, ὥστε, εἰ φημι δεῖν
 30 συγχωρεῖν, περιφερογράμμου σχήματος θετέον καὶ
 τὴν βάσιν καὶ τὴν πλευράν, συγχωρητέον δὲ καὶ τὴν
 λόξωσιν ταύτης τῆς πλευρᾶς τὴν ἐπὶ τὰς ἀνατολάς,

τᾶλλα δ' οὐχ ἱκανῶς εἰρήκασιν, ὑποθέμενοι μίαν πλευ-
 ρὰν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου μέχρι τοῦ πορθμοῦ.
 πλευρὰν γὰρ λέγομεν τὴν ἀγώνιον γραμμὴν, ἀγώ-
 νιος δ' ἐστὶν ὅταν ἢ μὴ συννεύῃ πρὸς ἄλληλα τὰ μέρη
 ἢ μὴ ἐπὶ πολὺ. ἢ δὲ ἀπὸ Ἀριμίνου ἐπὶ τὴν ἄκραν τὴν 5
 Ἰαπυρίαν καὶ ἢ ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἄκραν
 πᾶμπολὺ τι συννεύουσιν. ὁμοίως δ' ἔχειν οἶομαι καὶ
 τὴν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδρίου καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Ἰαπυ-
 ρίας· συμπίπτουσαι γὰρ ἐπὶ τοὺς περὶ Ἀρίμινον καὶ
 Ράευνναν τόπους γωνίαν ποιοῦσιν, εἰ δὲ μὴ γωνίαν, 10
 περιφέρειάν γε ἀξιόλογον· ὥστ', εἰ ἄρα, τοῦτ' ἂν εἴη
 μία πλευρὰ ὁ παράπλους ὁ ἀπὸ τοῦ μυχοῦ ἐπὶ τὴν Ἰα-
 πυρίαν, οὐκ εὐθεῖα· τὸ δὲ λοιπὸν τὸ ἐνθένδε ἐπὶ τὸν
 πορθμὸν ἄλλην ἂν ὑπογράφοι πλευρὰν, οὐδὲ ταύτην
 εὐθεῖαν. οὕτω δὲ τετράπλευρον μᾶλλον ἢ τρίπλευρον 15
 φαίη τις ἂν τὸ σχῆμα, τρίγωνον δ' οὐδοπωσοῦν, πλὴν
 εἰ καταχρώμενος. βέλτιον δ' ὁμολογεῖν, ὅτι τῶν ἀγε-
 ωμετρήτων σχημάτων [οὐκ] εὐπερίγραφος ἢ ἀπόδοσις.

3 Κατὰ μέρος δ' οὕτως εἰπεῖν δυνατόν, ὅτι τῶν
 μὲν Ἀλπεων περιφερῆς ἢ ὑπώρειά ἐστι καὶ κολπώ- 20
 δης, τὰ κοῖλα ἔχουσα ἐστραμμένα πρὸς τὴν Ἰταλίαν·
 τοῦ δὲ κόλπου τὰ μὲν μέσα πρὸς τοῖς Σαλασσοῖς ἐστί,
 C.211 τὰ δ' ἄκρα ἐπιστροφὴν λαμβάνει, τὰ μὲν μέχρι τῆς
 Ὀκρας καὶ τοῦ μυχοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ἀδρίαν, τὰ δ' εἰς
 τὴν Λιγυστικὴν παραλίαν μέχρι Γενούας τοῦ τῶν 25
 Λιγύων ἐμπορίου, ὅπου τὰ Ἀπέννινα ὄρη συνάπτει
 ταῖς Ἀλπεσιν. ὑπόκειται δ' εὐθύς πεδίον ἀξιόλογον,
 πᾶρισόν πως ἔχον τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος, σταδίων
 ἑκατὸν καὶ δισχιλίων· τὸ δὲ μεσημβρινὸν αὐτοῦ πλευ-
 ρὸν κλείεται τῇ τε τῶν Ἑνετῶν παραλίᾳ καὶ τοῖς Ἀπεν- 30
 νίνοις ὄρεσι τοῖς περὶ Ἀρίμινον καὶ Ἀγκῶνα καθή-
 κουσιν. ταῦτα γὰρ ἀρξάμενα ἀπὸ τῆς Λιγυστικῆς εἰς

τὴν Τυρρηνίαν ἐμβάλλει, στενὴν παραλίαν ἀπολεί-
 ποντα· εἴτ' ἀναχωροῦντα εἰς τὴν μεσόγαιαν κατ' ὀλί-
 γον, ἐπειδὰν γένηται κατὰ τὴν Πισᾶτιν, ἐπιστρέφει
 πρὸς ἑω καὶ πρὸς τὸν Ἀδρίαν ἕως τῶν περὶ Ἀρίμινον
 5 καὶ Ἀγκῶνα τόπων, συνάπτοντα ἐπ' εὐθείας τῇ τῶν
 Ἑνετῶν παραλίᾳ. ἡ μὲν οὖν ἐντὸς Ἀλπεων Κελτική
 τούτοις κλείεται τοῖς ὄροις, καὶ ἔστι τῆς μὲν παραλίας
 τὸ μῆκος ὅσον τριακοσίων σταδίων ἐπὶ τοῖς ἑξακισχι-
 λίοις [μετὰ] τῶν ὁρῶν, μικρὸν δ' ἔλαττον τὸ πλάτος
 10 τῶν [δις]χιλίων. ἡ λοιπὴ δ' Ἰταλία στενὴ καὶ παραμή-
 κης ἐστὶ, κορυφουμένη διχῶς, τῇ μὲν πρὸς τὸν Σικελι-
 κὸν πορθμὸν τῇ δὲ πρὸς τὴν Ἰαπυρίαν, σφιγγομένη
 δ' ἐκατέρωθεν, τῇ μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀδρίου τῇ δ' ὑπὸ τοῦ
 Τυρρηνικοῦ πελάγους. ἔστι δ' ὅμοιον τὸ σχῆμα τοῦ
 15 Ἀδρίου καὶ τὸ μέγεθος τῇ Ἰταλίᾳ τῇ ἀφοριζομένη τοῖς
 τε Ἀπεννίνοις ὄρεσι καὶ τῇ θαλάττῃ ἐκατέρα μέχρι τῆς
 Ἰαπυρίας καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ταραντῖνον
 καὶ τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον· τό τε γὰρ πλάτος τὸ
 μέγιστον ἀμφοῖν ἐστὶ περὶ χιλίους καὶ τριακοσίους στα-
 20 δίους, τὸ δὲ μῆκος ἔλαττον [οὐ] πολὺ τῶν ἑξακισχι-
 λίων. ἡ λοιπὴ δ' ἐστὶν ὅσῃν κατέχουσι Βρέττιοι καὶ
 Λευκανῶν τινές. φησὶ δὲ Πολύβιος περὶ μὲν εἶναι
 τὴν παραλίαν τὴν ἀπὸ Ἰαπυρίας μέχρι πορθμοῦ καὶ
 τρισχιλίων σταδίων, κλύζεσθαι δ' αὐτὴν τῷ Σικελικῷ
 25 πελάγει, πλέοντι δὲ καὶ πεντακοσίων δέουσιν. τὰ δὲ
 Ἀπέννινα ὄρη συνάψαντα τοῖς περὶ Ἀρίμινον καὶ
 Ἀγκῶνα τόποις καὶ ἀφορίζοντα τὸ ταύτῃ πλάτος τῆς
 Ἰταλίας ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ θάλατταν ἐπιστροφὴν λαμ-
 βάνει πάλιν, καὶ τέμνει τὴν χώραν ὅλην ἐπὶ μῆκος. μέ-
 30 χρι μὲν δὴ Πενκετίων καὶ Λευκανῶν οὐ πολὺ ἀφίστα-
 ται τοῦ Ἀδρίου· συνάψαντα δὲ Λευκανοῖς ἐπὶ τὴν ἐτέ-
 ραν θάλατταν ἀποκλίνει μᾶλλον καὶ λοιπὸν διὰ μέσων

τῶν Λευκανῶν καὶ Βρεττίων διεξιόντα τελευτᾷ πρὸς τὴν Λευκόπετραν τῆς Πηγίνης καλουμένην. τυπωδῶς μὲν οὖν εἴρηται περὶ τῆς νῦν Ἰταλίας ἀπάσης ταῦτα· πειρασόμεθα δὲ ἀναλαμβάνοντες εἰπεῖν περὶ τῶν καθ' ἕκαστα, καὶ πρῶτον περὶ τῶν ὑπὸ ταῖς Ἀλπεσιν. 5

C.212

4

Ἔστι δὲ πεδῖον σφόδρα εὐδαιμον καὶ γεωλοφίαις εὐκάρποις πεποικιλμένον. διαιρεῖ δ' αὐτὸ μέσον πῶς ὁ Πάδος, καὶ καλεῖται τὸ μὲν ἐντὸς τοῦ Πάδου τὸ δὲ πέραν· ἐντὸς μὲν ὅσον ἐστὶ πρὸς τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι καὶ τῇ Αἰγυστικῇ, πέραν δὲ τὸ λοιπόν. οἰκεῖται δὲ τὸ 10 μὲν ὑπὸ τῶν Αἰγυστικῶν ἐθνῶν καὶ τῶν Κελτικῶν, τῶν μὲν ἐν τοῖς ὄρεσιν οἰκούντων τῶν δ' ἐν τοῖς πεδίοις, τὸ δ' ὑπὸ τῶν Κελτῶν καὶ Ἑνετῶν. οἱ μὲν οὖν Κελτοὶ τοῖς ὑπεραλπείοις ὁμοεθνεῖς εἰσι, περὶ δὲ τῶν Ἑνετῶν διττός ἐστι λόγος. οἱ μὲν γὰρ καὶ αὐτοὺς φα- 15 σιν εἶναι Κελτῶν ἀποίκους τῶν ὁμωνύμων παρωκεανιτῶν, οἱ δ' ἐκ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου μετ' Ἀντήνορος σωθῆναι δευρὸ φασὶ τῶν ἐκ τῆς Παφλαγονίας Ἑνετῶν τινάς· μαρτύριον δὲ τούτου προφέρονται τὴν περὶ τὰς ἵπποτροφίας ἐπιμέλειαν, ἣ νῦν μὲν τελέως ἐκλέλοιπε, 20 πρότερον δ' ἐτιμᾶτο παρ' αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ ζήλου τοῦ κατὰ τὰς ἡμιονίτιδας ἵππους. τούτου δὲ καὶ Ὅμηρος μέμνηται „ἐξ Ἑνετῶν, ὅθεν ἡμιόνων γένος „ἀγροτεράων.“ καὶ Διονύσιος ὁ τῆς Σικελίας τύραν- νος ἐντεῦθεν τὸ ἵπποτροφεῖον συνεστήσατο τῶν ἀθλη- 25 τῶν ἵππων, ὥστε καὶ ὄνομα ἐν τοῖς Ἑλλήσι γενέσθαι τῆς Ἑνετικῆς πωλείας καὶ πολὺν χρόνον εὐδοκιμῆσαι τὸ γένος.

5

Ἀπασα μὲν οὖν ἡ χώρα ποταμοῖς πληθύνει καὶ ἔλεσι, μάλιστα δ' ἡ τῶν Ἑνετῶν· πρόσσεστι δὲ ταύτῃ 30 καὶ τὰ τῆς θαλάττης πάθη. μόνα γὰρ ταῦτα τὰ μέρη σχεδόν τι τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης ὁμοιοπαθεῖ τῷ ὥκε-

αὐτῷ καὶ παραπλησίως ἐκείνῳ ποιεῖται τὰς τε ἀμπώτεις
καὶ τὰς πλημμυρίδας, ὅφ' ὧν τὸ πλεον τοῦ πεδίου λι-
μνοθαλάττης γίνεται μεστόν. διώρουξι δὲ καὶ παραχώ-
μασι, καθάπερ ἡ κάτω λεγομένη χώρα τῆς Αἰγύπτου,
5 διωχέτευται, καὶ τὰ μὲν ἀνέψνυται καὶ γεωργεῖται τὰ
δὲ διάπλους ἔχει· τῶν δὲ πόλεων αἱ μὲν νησίζουσιν αἱ
δ' ἐκ μέρους κλύζονται, ὅσαι δὲ ὑπὲρ τῶν ἐλῶν ἐν τῇ
μεσογαίᾳ κεῖνται τοὺς ἐκ τῶν ποταμῶν ἀνάπλους θαυ-
μαστοὺς ἔχουσι, μάλιστα δ' ὁ Πάδος· μέγιστός τε γάρ
10 ἔστι καὶ πληροῦται πολλάκις ἐκ τε ὄμβρων καὶ χιό-
νων, διαχεόμενος δ' εἰς πολλὰ μέρη κατὰ τὰς ἐκβολὰς
τυφλὸν τὸ στόμα ποιεῖ καὶ δυσεῖσβολός ἐστιν· ἡ δ'
ἐμπειρία περιγίνεται καὶ τῶν χαλεπωτάτων.

Τὸ μὲν οὖν ἀρχαῖον, ὥσπερ ἔφην, ὑπὸ Κελτῶν 6
15 περιωκεῖτο τῶν πλείστων ὁ ποταμός. μέγιστα δ' ἦν
τῶν Κελτῶν ἔθνη Βόιοι καὶ Ἰνσουβροι καὶ οἱ τὴν Ῥω-
μαίων ποτὲ ἐξ ἐφόδου καταλαβόντες Σένονες μετὰ
Γαισατῶν. τούτους μὲν οὖν ἐξέφθειραν ὕστερον τε-
λέως Ῥωμαῖοι, τοὺς δὲ Βοῖους ἐξήλασαν ἐκ τῶν τόπων. C.213
20 μεταστάντες δ' εἰς τοὺς περὶ τὸν Ἰστρον τόπους μετὰ
Ταυρίσκων ὥκουν πολεμοῦντες πρὸς Δακούς, ἕως
ἀπώλυντο πανεθνεῖ· τὴν δὲ χώραν οὖσαν τῆς Ἰλλυρί-
δος μηλόβοτον τοῖς περιιοικοῦσι κατέλιπον. Ἰνσουβροι
δὲ καὶ νῦν εἰσὶ. Μεδιολάνιον δ' ἔσχον μητρόπολιν,
25 πάλαι μὲν κώμην (ἅπαντες γὰρ ὥκουν κωμηδόν), νῦν
δ' ἀξιόλογον πόλιν, πέραν τοῦ Πάδου, συνάπτουσάν
πως ταῖς Ἀλπεσι. πλησίον δὲ καὶ Ὀήρων, καὶ αὕτη πό-
λις μεγάλη. ἐλάττους δὲ τούτων Βριξία καὶ Μάντουα
καὶ Ῥήγιον καὶ Κῶμον· αὕτη δ' ἦν μὲν κατοικία με-
30 τρία, Πομπήιος δὲ Στράβων ὁ Μάγνου πατὴρ κακω-
θεῖσαν ὑπὸ τῶν ὑπερκειμένων Ῥαιτῶν συνήκισεν·
εἶτα Γάιος Σκιπίων τρισχιλίους προσέθηκεν· εἶτα ὁ

θεὸς Καῖσαρ πεντακισχιλίους ἐπισυνώκισεν, ὧν οἱ πεντακόσιοι τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξαν οἱ ἐπιφανέστατοι· τούτοις δὲ καὶ πολιτείαν ἔδωκε καὶ ἐνέγραψεν αὐτοὺς εἰς τοὺς συννοίκους· οὐ μὲν τοι ὥκησαν αὐτόθι, ἀλλὰ καὶ τοῦνομά γε τῷ κτίσματι ἐκείνοι κατέλιπον· Νεο- 5
κωμῖται γὰρ ἐκλήθησαν ἅπαντες, τοῦτο δὲ μεθερμηνευθὲν Νοβουμκῶμουμ λέγεται. ἐγγὺς δὲ τοῦ χωρίου τούτου λίμνη Λάριος καλουμένη· πληροὶ δ' αὐτὴν ὁ Ἀδούας ποταμός· εἴτ' ἐξίησιν εἰς τὸν Πάδον· τὰς δὲ πηγὰς ἔσχηκεν ἐν τῷ Ἀδούλῳ ὄρει, ὅπου καὶ ὁ Ῥῆνος. 10

7 Αὗται μὲν οὖν πολὺ ὑπὲρ τῶν ἑλῶν ὥκηται, πλησίον δὲ τὸ Πατάειον, πασῶν ἀρίστη τῶν ταύτῃ πόλεων, ἥ γε νεωστὶ λέγεται τιμήσασθαι πεντακοσίους ἱππικοὺς ἄνδρας, καὶ τὸ παλαιὸν δὲ ἔστελλε δῶδεκα μυριάδας στρατιάς. δηλοὶ δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῆς πεμ- 15
πομένης κατασκευῆς εἰς τὴν Ῥώμην κατ' ἐμπορίαν τῶν τε ἄλλων καὶ ἐσθῆτος παντοδαπῆς τὴν εὐανδρίαν τῆς πόλεως καὶ τὴν εὐτεχνίαν. ἔχει δὲ θαλάττης ἀνάπλουον ποταμῷ διὰ τῶν ἑλῶν φερομένῳ σταδίων πεντήκοντα καὶ διακοσίων ἐκ λιμένος μεγάλου· καλεῖται δ' ὁ λι- 20
μὴν Μεδόακος ὁμωνύμως τῷ ποταμῷ. ἐν δὲ τοῖς ἔλεσι μεγίστη μὲν ἐστὶ Ῥάκεννα, ξυλοπαγῆς ὅλη καὶ διάρρυστος, γεφύραις καὶ πορθμείοις ὁδευομένη. δέχεται δ' οὐ μικρὸν τῆς θαλάττης μέρος ἐν ταῖς πλημμυρίσιν, ὥστε καὶ ὑπὸ τούτων καὶ ὑπὸ ποταμῶν ἐκκλυζόμενον 25
τὸ βορβορῶδες πᾶν ἰᾶται τὴν δυσαιρίαν. οὕτως γοῦν ὑγιεινὸν ἐξήτασται τὸ χωρίον ὥστε ἐνταῦθα τοὺς μονομάχους τρέφειν καὶ γυμνάζειν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες. ἔστι μὲν οὖν καὶ τοῦτο θαυμαστὸν τῶν ἐνθάδε τὸ ἐν ἔλει τοὺς ἀέρας ἀβλαβεῖς εἶναι, καθάπερ καὶ ἐν 30

C.214 Ἀλεξανδρεῖα τῇ πρὸς Αἰγύπτῳ τοῦ θέρους ἡ λίμνη τὴν μοχθηρίαν ἀποβάλλει διὰ τὴν ἀνάβασιν τοῦ ποταμοῦ

καὶ τὸν τῶν τελμάτων ἀφανισμόν. ἀλλὰ καὶ τὸ περὶ
 τὴν ἄμπελον πάθος θαυμάζειν ἄξιον· φύει μὲν γὰρ
 αὐτὴν τὰ ἔλη καὶ ποιεῖ ταχὺ καὶ πολὺν ἀποδιδούσαν
 καρπόν, φθείρεται δὲ ἐν ἔτεσι τέτταρσιν ἢ πέντε. ἔστι
 5 δὲ καὶ τὸ Ἀλτῖνον ἐν ἔλει, παραπλήσιον ἔχον τῇ Ῥα-
 σέννη τὴν θέσιν. μεταξὺ δὲ Βούτριον τῆς Ῥασέννης
 πόλισμα καὶ ἡ Σπῖνα, νῦν μὲν κωμίον πάλαι δὲ Ἑλ-
 ληνὺς πόλις ἐνδοξος. θησανρὸς γοῦν ἐν Δελφοῖς Σπι-
 νητῶν δείκνυται, καὶ τᾶλλα ἱστορεῖται περὶ αὐτῶν ὡς
 10 θαλασσοκρατησάντων. φασὶ δὲ καὶ ἐπὶ θαλάττῃ ὑπάρ-
 ξαι, νῦν δ' ἐστὶν ἐν μεσογαίᾳ τὸ χωρίον περὶ ἐνευή-
 κοντα τῆς θαλάττης σταδίους ἀπέχον. καὶ ἡ Ῥάσεννα
 δὲ Θετταλῶν εἴρηται κτίσμα· οὐ φέροντες δὲ τὰς τῶν
 Τυρρηνῶν ὕβρεις ἐδέξαντο ἐκόντες τῶν Ὀμβρικῶν τι-
 15 νάς, οἳ καὶ νῦν ἔχουσι τὴν πόλιν, αὐτοὶ δ' ἀπεχώρη-
 σαν ἐπ' οἶκον. αὐταὶ μὲν οὖν ἐπὶ πλεον περιέχονται
 τοῖς ἔλεσιν ὥστε καὶ κλύζεσθαι.

Ὀπιτέργιον δὲ καὶ [Κωνκ]ορδία καὶ Ἀτρία καὶ Ὀι- 8
 κетία καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολισμάτια ἦττον μὲν ὑπὸ τῶν
 20 ἑλῶν ἐνοχλεῖται, μικροῖς δ' ἀνάπλοισι πρὸς τὴν θάλατ-
 ταν συνῆπται. τὴν δ' Ἀτρίαν ἐπιφανῆ γενέσθαι πόλιν
 φασίν, ἀφ' ἧς καὶ τοῦνομα τῷ κόλπῳ γενέσθαι τῷ
 Ἀδρία μικρὰν μετάθεσιν λαβόν. Ἀκυληία δ', ἥπερ μά-
 λιστα τῷ μυχῷ πλησιάζει, κτίσμα μὲν ἔστι Ῥωμαίων
 25 ἐπιτευχισθὲν τοῖς ὑπερκειμένοις βαρβάροις, ἀναπλεῖ-
 ται δὲ ὀλκάσι κατὰ τὸν Νατίσωνα ποταμὸν ἐπὶ πλεί-
 στους ἐξήκοντα σταδίους. ἀνεῖται δ' ἐμπόριον [τοῖς
 τε Ἑνετοῖς καὶ] τοῖς περὶ τὸν Ἰστρου τῶν Ἰλλυριῶν
 ἔθνεσι· κομίζουσι δ' οὗτοι μὲν τὰ ἐκ θαλάττης, καὶ
 30 οἶνον ἐπὶ ξυλίνων πίθων ἁρμαμάξαις ἀναθέντες καὶ
 ἔλαιον, ἐκεῖνοι δ' ἀνδράποδα καὶ βοσκήματα καὶ δέρ-
 ματα. ἔξω δ' ἐστὶ τῶν Ἑνετικῶν ὄρων ἡ Ἀκυληία. διο-

ρίζονται δὲ ποταμῷ ῥέοντι ἀπὸ τῶν Ἀλπειῶν ὄρων, ἀνάπλουν ἔχοντι καὶ διακοσίων σταδίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις εἰς Νωρηίαν πόλιν, περὶ ἣν Γναῖος Κάρβων συμβαλὼν Κίμβροις οὐδὲν ἔπραξεν. ἔχει δὲ ὁ τόπος οὗτος χρυσιοπλῦσια εὐφυῇ καὶ σιδηρουργεῖα. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ 5 μυκῷ τοῦ Ἀδρίου καὶ ἱερὸν τοῦ Διομήδους ἐστὶν ἄξιον μνήμης, τὸ Τίμανον· λιμένα γὰρ ἔχει καὶ ἄλσος ἐκπρεπὲς καὶ πηγὰς ἐπὶ ποταμίου ὕδατος εὐθύς εἰς τὴν θάλατταν ἐκπίπτοντος, πλατεῖ καὶ βαθεῖ ποταμῷ. Πολύβιος δ' εἴρηκε πλὴν μιᾶς τὰς ἄλλας ἀλμυροῦ ὕδατος, 10 καὶ δὴ καὶ τοὺς ἐπιχωρίους πηγὴν καὶ μητέρα τῆς θαλάττης ὀνομάζειν τὸν τόπον. Ποσειδώνιος δὲ φησι ποταμὸν τὸν Τίμανον ἐκ τῶν ὄρων φερόμενον καταπίπτειν εἰς βέρεθρον, εἰθ' ὑπὸ γῆς ἐνεχθέντα περὶ ἑκατὸν καὶ τριάκοντα σταδίους ἐπὶ τῇ θαλάττῃ τὴν ἐκβο- 15 λὴν ποιῆσθαι.

- 9 Τῆς δὲ τοῦ Διομήδους δυναστείας περὶ τὴν θάλατταν ταύτην αἵ τε Διομήδαιοι νῆσοι μαρτύρια καὶ τὰ περὶ Δαννίους καὶ τὸ Ἄργος τὸ Ἴππιον ἱστορούμενα· περὶ ὧν ἐροῦμεν ἐφ' ὅσον πρὸς ἱστορίαν χρήσιμον, τὰ 20 δὲ πολλὰ τῶν μυθευομένων ἢ κατεψευσμένων ἄλλως ἔαν δεῖ, οἷον τὰ περὶ Φαέθοντα καὶ τὰς Ἡλιάδας τὰς ἀπαιγειρουμένας περὶ τὸν Ἡριδανόν, τὸν μηδαμοῦ γῆς ὄντα, πλησίον δὲ τοῦ Πάδου λεγόμενον, καὶ τὰς Ἥλεκτρίδας νήσους τὰς πρὸ τοῦ Πάδου καὶ μελεαγρί- 25 δας ἐν αὐταῖς· οὐδὲ γὰρ τούτων οὐδὲν ἐστὶν ἐν τοῖς τόποις. τῷ δὲ Διομήδει παρὰ τοῖς Ἑνετοῖς ἀποδεδειγμέναι τινὲς ἱστοροῦνται τιμαί· καὶ γὰρ θύεται λευκὸς ἵππος αὐτῷ, καὶ δύο ἄλσῃ τὸ μὲν Ἥρας Ἀργεῖας δείκνυται τὸ δ' Ἀρτέμιδος Αἰτωλίδος. προσμυθεύουσι 30 δ', ὥς εἰκός, τὸ ἐν τοῖς ἄλσεσι τούτοις ἡμεροῦσθαι τὰ θηρία καὶ λύκοις ἐλάφους συναγελάζεσθαι, προσιόν-

- των δὲ τῶν ἀνθρώπων καὶ καταψώντων ἀνέχεσθαι, τὰ δὲ διωκόμενα ὑπὸ τῶν κυνῶν, ἐπειδὴν καταφύγη δεῦρο, μηκέτι διώκεσθαι. φασὶ δέ τινα τῶν πάντων γνωρίζομενον ὥς εἴη φιλέγγυος καὶ σκωπτόμενον ἐπὶ τούτῳ πε-
- 5 ριτυχεῖν κυνηγέταις λύκον ἐν τοῖς δικτύοις ἔχουσιν· εἰπόντων δὲ κατὰ παιδιάν, εἰ ἐγγυᾶται τὸν λύκον ἐφ' ᾧτε τὰς ζημίας ἃς εἰργασται διαλύσειν, ἀφήσειν αὐτὸν ἐκ τῶν λίνων, ὁμολογῆσαι. ἀφεθέντα δὲ τὸν λύκον ἵππων ἀγέλην ἀπελάσαντα ἀκαυτηριάστων ἱκανὴν προσ-
- 10 αγαγεῖν πρὸς τὸν τοῦ φιλεγγύου σταθμόν· τὸν δ' ἀπολαβόντα τὴν χάριν καυτηριάσαι τε τὰς ἵππους λύκον, καὶ κληθῆναι λυκοφόρους, τάχει μᾶλλον ἢ κάλλει διαφερούσας· τοὺς δ' ἀπ' ἐκείνου διαδεξαμένους τό τε καυτήριον φυλάξαι καὶ τοῦνομα τῷ γένει τῶν ἵππων, ἔθος
- 15 δὲ ποιῆσαι θήλειαν μὴ ἐξαλλοτριοῦν, ἵνα μένοι παρὰ μόνοις τὸ γνήσιον γένος, ἐνδόξου γενομένης ἐνθὲνδε ἱππείας. νυνὶ δέ, ὥσπερ ἔφαμεν, πᾶσα ἐκλέλοιπεν ἡ τοιαύτη ἄσκησις. μετὰ δὲ τὸ Τίμανον ἡ τῶν Ἰστροίων ἐστὶ παραλία μέχρι Πόλας, ἣ πρόσκειται τῇ Ἰταλίᾳ.
- 20 μεταξὺ δὲ φρούριον Τεργέστε Ἀκυληίας διέχον ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα σταδίους· ἡ δὲ Πόλα ἴδρυνται μὲν ἐν κόλπῳ λιμενοειδεῖ νησίδια ἔχοντι εὖορμα καὶ εὐκαρπα, κτίσμα δ' ἐστὶν ἀρχαῖον Κόλχων τῶν ἐπὶ τὴν Μήδειαν C.216 ἐκπεμφθέντων, διαμαρτόντων δὲ τῆς πράξεως καὶ κα-
- 25 ταγνόντων ἑαυτῶν φυγὴν „τὸ μὲν φυγάδων κεν ἐνί- „σποι Γραικὸς“ ὥς Καλλίμαχος εἶρηκεν „ἀτὰρ κείνων „γλῶσσ' ὀνόμηνε Πόλας.“ τὰ μὲν δὴ πέραν τοῦ Πάδου χωρία οἳ τε Ἑνετοὶ νέμονται καὶ οἳ [Ἰστροιοὶ] μέχρι Πόλας. ὑπὲρ δὲ τῶν Ἑνετῶν Κάρνοι καὶ Κενόμανοι καὶ
- 30 Μεδόακοι καὶ Ἰνσουβροὶ, ὧν οἳ μὲν πολέμιοι τοῖς Ῥωμαίοις ὑπῆρξαν, Κενόμανοι δὲ καὶ Ἑνετοὶ συνεμάχουν

καὶ πρὸ τῆς Ἀννίβα στρατείας, ἥνικα Βοῖους καὶ Ἰν-
σούβρους ἐπολέμουν, καὶ μετὰ ταῦτα.

- 10 Οἱ δ' ἐντὸς τοῦ Πάδου κατέχουσι μὲν ἅπασαν
ὄσην ἐγκυκλοῦται τὰ Ἀπέννινα ὄρη πρὸς τὰ Ἀλπεῖα
μέχρι Γενούας καὶ τῶν Σαβάτων. κατεῖχον δὲ Βοῖοι καὶ 5
Λίγνες καὶ Σένονες καὶ Γαιζᾶται τὸ πλεόν· τῶν δὲ
Βοῶν ἐξελαθέντων, ἀφανισθέντων δὲ καὶ τῶν Γαι-
ζατῶν καὶ Σενόνων, λείπεται τὰ Λιγυστικὰ φύλα καὶ
τῶν Ῥωμαίων αἱ ἀποικίαι. τοῖς δὲ Ῥωμαίοις ἀναμέμι-
κται καὶ τὸ τῶν Ὀμβρικῶν φύλον, ἔστι δ' ὅπου καὶ 10
Τυρρηναῖν. ταῦτα γὰρ ἄμφω τὰ ἔθνη πρὸ τῆς τῶν
Ῥωμαίων ἐπὶ πλεόν ἀνυξήσεως εἶχε τινα πρὸς ἀλλήλα
περὶ πρωτείων ἄμιλλαν, καὶ μέσον ἔχοντα τὸν Τίβεριν
ποταμὸν ῥαδίως ἐπιδιέβαινον ἀλλήλοις. καὶ εἰ πού τι-
νας ἐκστρατείας ἐποιοῦντο ἐπ' ἄλλους οἱ ἕτεροι, καὶ 15
τοῖς ἑτέροις ἕρις ἦν μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς εἰς τοὺς αὐ-
τοὺς τόπους ἐξόδου· καὶ δὴ καὶ τῶν Τυρρηναῖν στει-
λάντων στρατιὰν εἰς τοὺς περὶ τὸν Πάδον βαρβάρους
καὶ πραξάντων εὖ, ταχὺ δὲ πάλιν ἐκπεσόντων διὰ τὴν
τροφήν, ἐπεστράτευσαν οἱ ἕτεροι τοῖς ἐκβαλοῦσιν· εἴτ' 20
ἐκ διαδοχῆς τῶν τόπων ἀμφισβητοῦντες πολλὰς τῶν
κατοικιῶν τὰς μὲν Τυρρηνικὰς ἐποίησαν τὰς δ' Ὀμ-
βρικὰς· πλείους δὲ τῶν Ὀμβρικῶν, οἳ ἐγγυτέρω ἦσαν
οἱ δὲ Ῥωμαῖοι παραλαβόντες καὶ πέμψαντες ἐποίκους
πολλαχοῦ συνεφύλαξαν καὶ τὰ τῶν προεποικησάντων 25
γένη. καὶ νῦν Ῥωμαῖοι μὲν εἰσιν ἅπαντες, οὐδὲν δ' ἦτ-
τον Ὀμβροί τε τινὲς λέγονται καὶ Τυρρηνοί, καθάπερ
Ἐνετοὶ καὶ Λίγνες καὶ Ἰνσουβροί.

- 11 Πόλεις δ' εἰσὶν ἐντὸς τοῦ Πάδου καὶ περὶ τὸν Πά-
δον ἐπιφανεῖς Πλακεντία μὲν καὶ Κρεμώνη πλησιαί- 30
ταται κατὰ μέσην πον τὴν χώραν, μεταξὺ δὲ τούτων
τε καὶ Ἀριμίνου Πάρμα καὶ Μουτίνη καὶ Βονωνία

πλησίον ἤδη Ῥασέννης καὶ μικρὰ πολίσματα ἀνὰ μέσον
 τούτων δι' ὧν ἡ εἰς Ῥώμην ὁδός, Ἀγκαρά Ῥήγιον
 Λέπιδον Μακροὶ Κάμποι, ὅπου πανήγυρις συντελεῖ-
 ται κατ' ἔτος, Κλάτερνα Φόρον Κορνήλιον, Φασεν- C.217
 5 τία δὲ [καὶ] Καισήνα πρὸς τῷ Σάπι ποταμῷ καὶ τῷ
 Ῥουβίκωνι ἤδη συνάπτουσι τῷ Ἀριμίνω. τὸ δὲ Ἀρίμι-
 νον Ὅμβρων ἐστὶ κατοικία, καθάπερ καὶ ἡ Ῥάσεννα·
 δέδεκται δ' ἐποίκους Ῥωμαίους ἑκατέρω. ἔχει δὲ τὸ
 Ἀρίμινον λιμένα καὶ ὁμώνυμον ποταμόν. ἀπὸ δὲ Πλα-
 10 κεντίας εἰς Ἀρίμινον στάδιοι χίλιοι τριακόσιοι. ὑπὲρ
 δὲ Πλακεντίας ἐπὶ μὲν τοὺς ὄρους τῆς Κοττίου γῆς
 Τικῖνον ἐν τριάκοντα ἑξ μιλίοις πόλις, καὶ ὁμώνυμος ὁ
 παραρρέων ποταμὸς συμβάλλων τῷ Πάδω, καὶ Κλα-
 στίδιον καὶ Δέρθων καὶ Ἀκκαιστατιέλλαι μικρὸν ἐν
 15 παρόδῳ. ἡ δ' εὐθεῖα εἰς Ὠκελον παρὰ τὸν Πάδον καὶ
 τὸν Δουρίαν ποταμὸν βαραθρώδης ἡ πολλή, πλεί-
 ους καὶ ἄλλους ἔχουσα ποταμούς, ὧν καὶ τὸν Δρουν-
 τίαν, μιλίων ἐστὶ περὶ [ἑκατὸν] ἑξήκοντα. ἐντεῦθεν δὲ
 ἤδη τὰ Ἀλπεία ὄρη καὶ ἡ Κελτική. ἔστι δὲ ἡ Δέρθων
 20 πόλις ἀξιόλογος κειμένη κατὰ μέσσην τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ
 Γενούας εἰς Πλακεντίαν, ἑκατέρας διέχουσα σταδίους
 τετρακοσίους· κατὰ δὲ ταύτην τὴν ὁδὸν καὶ Ἀκκαι-
 στατιέλλαι. ἀπὸ δὲ Πλακεντίας εἰς μὲν Ἀρίμινον εἴρη-
 ται· εἰς δὲ Ῥάσενναν κατάπλους τῷ Πάδω δυεῖν ἡμε-
 25 ρῶν καὶ νυκτῶν. πολὺ δὲ καὶ τῆς ἐντὸς τοῦ Πάδου κα-
 τείχετο ὑπὸ ἐλῶν, δι' ὧν Ἀννίβας χαλεπῶς διῆλθε
 προῶν ἐπὶ Τυρρηνίαν· ἀλλ' ἀνέψυξε τὰ πεδία ὁ Σκαῦ-

19. post Κελτική: πρὸς δὲ τοῖς ὄρεσιν ἐστὶ πόλις τοῖς ὑπερ-
 κειμένοις τῆς Λούνης Λούνα· ἐνιοὶ δὲ κομητὸν οἰκοῦσιν. εὐαν-
 δρεῖ δ' ὅμως ἡ χώρα καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἐντεῦθεν τὸ πλεόν ἐστὶ
 καὶ τὸ τῶν ἱππικῶν πληθὺς, ἕξ ὧν καὶ ἡ σύγκλητος λαμβάνει τὴν
 σύνταξιν.

ρος διώρυγας πλωτὰς ἀπὸ τοῦ Πάδου μέχρι Πάρμης ἄγων. κατὰ γὰρ Πλακεντίαν ὁ Τρεβίας συμβάλλων τῷ Πάδῳ καὶ ἔτι πρότερον ἄλλοι πλείους πληροῦσι πέ-
ραν τοῦ μετρίου. οὗτος δὲ ὁ Σκαῦρος ἐστὶν ὁ καὶ τὴν Αἰμιλίαν ὁδὸν στρώσας τὴν διὰ Πισῶν καὶ Λούνης 5
μέχρι Σαβάτων κἀντεῦθεν διὰ Δέρθωνος· ἄλλη δ' ἐστὶν Αἰμιλία διαδεχομένη τὴν Φλαμινίαν. συννύ-
τευσαν γὰρ ἀλλήλοις Μάρκος Λέπιδος καὶ Γάιος Φλα-
μίνιος· καθελόντες δὲ Λίγυας ὁ μὲν τὴν Φλαμινίαν ἐστρωσεν ἐκ Ρώμης διὰ Τυρρηνῶν καὶ τῆς Ὀμβρικῆς 10
μέχρι τῶν περὶ Ἀρίμινον τόπων, ὁ δὲ τὴν ἐξῆς μέχρι Βονωνίας κἀκεῖθεν εἰς Ἀκυληίαν παρὰ τὰς ῥίξας τὰς τῶν Ἀλπεων ἐγκυκλούμενος τὰ ἔλη. ὅριον δὲ τῆς χώ-
ρας ταύτης, ἣν ἐντὸς Κελτικὴν καλοῦμεν, πρὸς τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν τό τε Ἀπέννινον ὄρος τὸ ὑπὲρ τῆς Τυρ- 15
ρηνίας ἀπεδέδεικτο καὶ ὁ Αἰσὶς ποταμός, ὕστερον δὲ ὁ Ρουβίκων, εἰς τὸν Ἀδρίαν ἐκδιδόντες ἀμφοτέρω.

C. 218
12

Τῆς δ' ἀρετῆς τῶν τόπων τεκμήριον ἢ τ' εὐαν-
δρία καὶ τὰ μεγέθη τῶν πόλεων καὶ ὁ πλοῦτος, οἷς πᾶ-
σιν ὑπερβέβληνται τὴν ἄλλην Ἰταλίαν οἱ ταύτῃ Ρω- 20
μαῖοι. καὶ γὰρ ἡ γεωργομένη γῆ πολλοὺς καὶ παντοί-
ους ἐκφέρει καρπούς, καὶ αἱ ὕλαι τοσαύτην ἔχουσι βά-
λανον ὥστ' ἐκ τῶν ἐντεῦθεν ὑοφορβίων ἡ Ρώμη τρέ-
φεται τὸ πλεον. ἔστι δὲ καὶ κερχροφόρος διαφερόντως
διὰ τὴν εὐνδρίαν· τοῦτο δὲ λιμοῦ μέγιστόν ἐστιν ἄκος· 25
πρὸς ἅπαντας γὰρ καιροὺς ἀέρων ἀντέχει καὶ οὐδέποτε
ἐπιλείπειν δύναται, κἂν τοῦ ἄλλου σίτου γένηται σπά-
νις. ἔχει δὲ καὶ πιττουργεῖα θαυμαστά. τοῦ δ' οἴνου τὸ
πλήθος μηνύουσιν οἱ πίθοι· ξύλινοι γὰρ μείζους οἴ-
κων εἰσὶ· προσλαμβάνει δὲ πολὺ ἢ τῆς πίττης εὐπορία 30
πρὸς τὸ εὐκώνητον. ἐρέαν δὲ τὴν μὲν μαλακὴν οἱ περὶ
Μουτίνην τόποι καὶ τὸν Σκουλτάνναν ποταμὸν φέ-

ρουσι πολὺν πασῶν καλλίστην, τὴν δὲ τραχεῖαν ἢ Λι-
 γυστική καὶ ἡ τῶν Ἰνσούβρων, ἐξ ἧς τὸ πλεόν τῆς οὐ-
 κετείας τῶν Ἰταλιωτῶν ἀμπέχεται, τὴν δὲ μέσῃν οἱ
 5 περὶ Πατάξιον, ἐξ ἧς οἱ τάπητες οἱ πολυτελεῖς καὶ γαν-
 ῦσάπαι καὶ τὸ τοιοῦτον εἶδος πᾶν, ἀμφίμαλλόν τε καὶ
 ἑτερόμαλλον. τὰ δὲ μέταλλα νυνὶ μὲν οὐχ ὁμοίως ἐν-
 ταῦθα σπουδάζεται διὰ τὸ λυσιτελέστερα ἴσως εἶναι τὰ
 ἐν τοῖς ὑπεραλπείοις Κελτοῖς καὶ τῇ Ἰβηρίᾳ, πρότερον
 δὲ ἐσπουδάζετο, ἐπεὶ καὶ ἐν ὕδασι πολλοῖς χρυσορυχεῖον
 10 ἦν· κώμη δ' ἐστὶ πλησίον Ἰκτουμούλων, καὶ ταύτης
 κώμης, ἄμφω δ' εἰσὶ περὶ Πλακεντίαν. αὕτη μὲν δὴ ἡ
 πρώτη μερὶς τῆς Ἰταλίας μέχρι δεῦρο περιωδεδύσθω.

Δευτέρα δὲ λεγέσθω ἡ Λιγυστική ἡ ἐν αὐτοῖς τοῖς 2
 Ἀπεννίνοις ὄρεσι, μεταξὺ ἰδρυμένη τῆς νῦν λεχθείσης
 15 Κελτικῆς καὶ τῆς Τυρρηνίας, οὐδὲν ἔχουσα περιηγή-
 σεως ἄξιον, πλην ὅτι κωμηδὸν ζῶσι, τραχεῖαν γῆν
 ἀροῦντες καὶ σκάπτουντες, μᾶλλον δὲ λατομοῦντες, ὥς
 φησι Ποσειδώνιος. [εὐάνδρεϊ δ' ὁμῶς ἡ χώρα καὶ τὸ
 στρατιωτικὸν ἐντεῦθεν τὸ πλεόν ἐστὶ καὶ τὸ τῶν ἱπ-
 20 πικῶν πληθός, ἐξ ὧν καὶ ἡ σύγκλητος λαμβάνει τὴν
 σύνταξιν.] τρίτοι δ' εἰσὶ συνεχεῖς τούτοις οἱ Τυρρηνοί,
 τὰ πεδιά ἔχοντες τὰ μέχρι τοῦ ποταμοῦ τοῦ Τιβέριδος,
 κλυζόμενοι τὰ μὲν πρὸς ἑὸν μάλιστα μέρη τῷ ποταμῷ
 μέχρι τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ, κατὰ δὲ θάτερα τῷ Τυρρη-
 25 νικῷ καὶ Σαρδῶνι πελάγει. δεῖ δὲ ἐκ τῶν Ἀπεννίνων
 ὄρων ὁ Τίβερις, πληροῦται δ' ἐκ πολλῶν ποταμῶν,
 μέρος μὲν τι δι' αὐτῆς φερόμενος τῆς Τυρρηνίας, τὸ
 δ' ἐφεξῆς διορίζων ἀπ' αὐτῆς πρῶτον μὲν τὴν Ὀμβρι-
 κήν, εἶτα τοὺς Σαβίνους καὶ Λατίνους τοὺς πρὸς τῇ
 30 Ῥώμῃ μέχρι τῆς παραλίας. παραβέβληνται δὲ πῶς τῷ
 ποταμῷ μὲν καὶ τοῖς Τυρρηνοῖς κατὰ πλάτος, ἀλλήλοις
 δὲ κατὰ μῆκος· ἀνέχουσι δὲ πρὸς τὰ Ἀπέννινα ὄρη τὰ C.219

πλησιάζοντα τῷ Ἀδρίᾳ πρῶτοι μὲν οἱ Ὀμβρικοί, μετὰ δὲ τούτους Σαβῖνοι, τελευταῖοι δ' οἱ τὴν Λατίνην ἔχοντες, ἀρξάμενοι πάντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. ἡ μὲν οὖν τῶν Λατίνων χώρα μεταξὺ κεῖται τῆς τε ἀπὸ τῶν Ὠστίων παραλίας μέχρι πόλεως Σινοέσσης καὶ τῆς Σα- 5 βίνης (τὰ δ' Ὠστια ἐστὶν ἐπίνειον τῆς Ῥώμης, εἰς ὃ ἐκδίδωσιν ὁ Τίβερις παρ' αὐτὴν ὄυεις), ἐκτείνεται δὲ ἐπὶ μῆκος μέχρι τῆς Καμπανίας καὶ τῶν Σαυνιτικῶν ὄρων· ἡ δὲ Σαβίνη μεταξὺ τῶν Λατίνων κεῖται καὶ τῶν Ὀμβρικῶν, ἐκτείνεται δὲ καὶ αὐτὴ πρὸς τὰ Σαυνιτικά 10 ὄρη, καὶ μᾶλλον συνάπτει τοῖς Ἀπεννίνοις τοῖς κατὰ Ὠστίλους τε καὶ Περίγνους καὶ Μαρσούς· οἱ δ' Ὀμβρικοὶ μέσοι μὲν κεῖνται τῆς τε Σαβίνης καὶ τῆς Τυρρηνίας, μέχρι δ' Ἀριμίνου καὶ Ῥασέννης προΐασιν, ὑπερβάλλοντες τὰ ὄρη. Τυρρηνοὶ δὲ παύονται ὑπ' 15 αὐτοῖς τοῖς ὄρεσι τοῖς περικλείουσιν ἐκ τῆς Λιγυστικῆς εἰς τὸν Ἀδρίαν, ἀπὸ τῆς οἰκείας ἀρξάμενοι θαλάττης καὶ τοῦ Τιβέριδος. τὰ καθ' ἕκαστα δὲ διεξιμεν ἀπ' αὐτῶν τούτων ἀρξάμενοι.

- 2 Οἱ Τυρρηνοὶ τοίνυν παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις Ἐτροῦ-20 σκοὶ καὶ Τοῦσκοὶ προσαγορεύονται. οἱ δ' Ἕλληνες οὕτως ὠνόμασαν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Τυρρηνοῦ Ἄττος, ὥς φασι, τοῦ στείλαντος ἐκ Λυδίας ἐποίκους δεῦρο. ἐπὶ γὰρ λιμοῦ καὶ ἀφορίας ὁ Ἄττις, εἷς τῶν ἀπογόνων Ἡρακλέους καὶ Ὀμφάλης, θυεῖν παίδων ὄντων, κλήρω 25 Λυδὸν μὲν κατέσχε, τῷ δὲ Τυρρηνῷ τὸν πλείω συστήσας λαὸν ἐξέστειλεν. ἐλθὼν δὲ τὴν τε χώραν ἀφ' ἑαυτοῦ Τυρρηνίαν ἐκάλεσε καὶ δώδεκα πόλεις ἐκτίσεν, οἰκιστὴν ἐπιστήσας Τάρκωνα, ἀφ' οὗ Ταρκυνία ἡ πόλις, ὃν διὰ τὴν ἐκ παίδων σύνεσιν πολλὸν γεγεννησθαι 30 μυθεύουσι. τότε μὲν οὖν ὑφ' ἐνὶ ἡγεμόνι ταττόμενοι μέγα ἰσχυρον, χρόνοις δ' ὕστερον διαλυθῆναι τὸ σύ-

στημα εἰκὸς καὶ κατὰ πόλεις διασπασθῆναι βία τῶν
 πλησιοχώρων ἐλξάντας· οὐ γὰρ ἂν χώραν εὐδαίμονα
 ἀφέντες τῇ θαλάττῃ κατὰ ληστεῖαν ἐπέθεντο ἄλλοι
 πρὸς ἄλλα τραπόμενοι πελάγῃ, ἐπεὶ, ὅπου γε συμπνεύ-
 5 σαιεν, ἱκανοὶ ἦσαν οὐκ ἀμύνασθαι μόνον τοὺς ἐπιχει-
 ροῦντας αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ἀντεπιχειρεῖν καὶ μακρὰς
 στρατείας ποιεῖσθαι. μετὰ δὲ τὴν τῆς Ῥώμης κτίσιν
 Δημάρατος ἀφικνεῖται λαὸν ἄγων ἐκ Κορίνθου, καὶ
 δεξαμένων αὐτὸν Ταρκυνιτῶν γεννᾷ Λουκούμωνα ἐξ
 10 ἐπιχωρίας γυναικός. γενόμενος δὲ Ἄγκω Μαρκίῳ τῷ
 βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων φίλος, ἐβασίλευσεν οὗτος καὶ
 μετωνομάσθη Λεύκιος Ταρκύνιος Πρίσκος. ἐκόσμησε C.220
 δ' οὖν τὴν Τυρρηνίαν καὶ αὐτὸς καὶ ὁ πατὴρ πρότε-
 ρον, ὁ μὲν εὐπορία δημιουργῶν τῶν συνακολουθη-
 15 σάντων οἰκοθεν, ὁ δὲ ταῖς ἐκ τῆς Ῥώμης ἀφορμαῖς.
 λέγεται δὲ καὶ ὁ θριαμβικὸς κόσμος καὶ ὑπατικὸς καὶ
 ἀπλῶς ὁ τῶν ἀρχόντων ἐκ Ταρκυνίων δεῦρο μετε-
 νεχθῆναι καὶ ῥάβδοι καὶ πελέκεις καὶ σάλπιγγες καὶ
 ἱεροποιαί καὶ μαντικὴ καὶ μουσικὴ, ὅση δημοσία
 20 χρῶνται Ῥωμαῖοι. τούτου δ' υἱὸς ἦν ὁ δεῦτερος Ταρ-
 κύνιος ὁ Σούπερβος, ὅσπερ καὶ τελευταῖος βασιλεύ-
 σας ἐξέπεσε. Πορσίνας δ', ὁ τῶν Κλουσίνων βασι-
 λεύς, πόλεως Τυρρηνίδος, κατάγειν αὐτὸν ἐπιχειρήσας
 δι' ὅπλων, ὥς οὐχ οἷός τε ἦν, καταλυσάμενος τὴν
 25 ἔχθραν ἀπῆλθε φίλος μετὰ τιμῆς καὶ δωρεῶν μεγάλων.

Περὶ μὲν τῆς ἐπιφανείας τῶν Τυρρηνῶν ταῦτα 3
 καὶ ἔτι τὰ τοῖς Καιρετανοῖς πραχθέντα . . . καὶ γὰρ τοὺς
 ἐλόντας τὴν Ῥώμην Γαλάτας κατεπολέμησαν ἀπιοῦσιν
 ἐπιθήμενοι κατὰ Σαβίνους, καὶ ἃ παρ' ἐκόντων ἔλαβον
 30 Ῥωμαίων ἐκείνοι λάφυρα ἄκοντας ἀφείλοντο· πρὸς δὲ
 τούτοις τοὺς καταφυγόντας παρ' αὐτοὺς ἐκ τῆς Ῥώ-
 μης ἔσωσαν καὶ τὸ ἀθάνατον πῦρ καὶ τὰς τῆς Ἑστίας

ἱερείας. οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι διὰ τοὺς τότε φαύλως δι-
 οικοῦντας τὴν πόλιν οὐχ ἱκανῶς ἀπομνημονεῦσαι τὴν
 χάριν αὐτοῖς δοκοῦσι· πολιτείαν γὰρ δόντες οὐκ ἀνέ-
 γραψαν εἰς τοὺς πολίτας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς
 μὴ μετέχοντας τῆς ἰσονομίας εἰς τὰς δέλτους ἐξώριζον 5
 τὰς Καιρετανῶν. παρὰ δὲ τοῖς Ἑλλησιν εὐδοκίμησεν
 ἡ πόλις αὕτη διὰ τε ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύνην· τῶν τε
 γὰρ λησθηρίων ἀπέσχετο καίπερ δυναμένη πλεῖστον,
 καὶ Πυθοῖ τὸν Ἀγυλλαίων καλούμενον ἀνέθηκε θη-
 σαυρόν. Ἀγυλλα γὰρ ὠνομάζετο τὸ πρότερον ἢ νῦν 10
 Καιρέα, καὶ λέγεται Πελασγῶν κτίσμα τῶν ἐκ Θεττα-
 λίας ἀφιγμένων· τῶν δὲ Λυδῶν, οἵπερ Τυρρηνοὶ με-
 τωνομάσθησαν, ἐπιστρατευσάντων τοῖς Ἀγυλλαίοις,
 προσιῶν τῷ τείχει τις ἐπυνθάνετο τοῦνομα τῆς πό-
 λεως, τῶν δ' ἀπὸ τοῦ τείχους Θετταλῶν τινος ἀντὶ τοῦ 15
 ἀποκρίνασθαι προσαγορεύσαντος αὐτὸν „χαῖρε,“ δε-
 ξάμενοι τὸν οἰωνόν· οἱ Τυρρηνοὶ τοῦτον ἀλοῦσαν τὴν
 πόλιν μετωνόμασαν. ἡ δὲ οὕτω λαμπρὰ καὶ ἐπιφανὴς
 πόλις νῦν ἔχνη σῶζει μόνον, εὐανδρεῖ δ' αὐτῆς μᾶλλον
 τὰ πλησίον θερμά, ἃ καλοῦσι Καιρετανά, διὰ τοὺς 20
 φοιτῶντας θεραπειίας χάριν.

- 4 Τοὺς δὲ Πελασγούς, ὅτι μὲν ἀρχαῖόν τι φῦλον
 κατὰ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ἐπιπολάσαν καὶ μάλιστα πα-
 C.221 ρὰ τοῖς Αἰολεῦσι τοῖς κατὰ Θετταλίαν, ὁμολογοῦσιν
 ἅπαντες σχεδόν τι. νομίζειν δέ φησιν Ἐφορος τὸ ἀνέ- 25
 καθεν Ἀρκάδας ὄντας ἐλέσθαι στρατιωτικὸν βίον, εἰς
 δὲ τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν προτρέποντας πολλοὺς ἅπασι
 τοῦ ὀνόματος μεταδοῦναι καὶ πολλὴν ἐπιφάνειαν κτή-
 σασθαι καὶ παρὰ τοῖς Ἑλλησι καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις,
 παρ' ὅσους ποτὲ ἀφιγμένοι τετυχήκασι. καὶ γὰρ τῆς 30
 Κρήτης ἔποικοι γερόνασιν, ὥς φησιν Ὅμηρος· λέγει
 γοῦν Ὀδυσσεὺς πρὸς Πηνελόπην „ἄλλη δ' ἄλλων

„γλῶσσα μεμιγμένη· ἐν μὲν Ἀχαιοί, ἐν δ' Ἐτεόκρητες
 „μεγαλήτορες, ἐν δὲ Κύδωνες, Δωριέες τε τριχάικες,
 „διόι τε Πελασγοί.“ καὶ τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἡ Θεττα-
 λία λέγεται, τὸ μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πηνειοῦ καὶ
 5 τῶν Θερμοπυλῶν ἕως τῆς ὀρεινῆς τῆς κατὰ Πίνδον, διὰ
 τὸ ἐπάρξαι τῶν τόπων τούτων τοὺς Πελασγούς. τὸν τε
 Δία τὸν Δωδωναῖον αὐτὸς ὁ ποιητὴς ὀνομάζει Πελασ-
 γικόν „Ζεῦ ἄνα, Δωδωναῖε, Πελασγικέ.“ πολλοὶ δὲ
 καὶ τὰ Ἑπειρωτικὰ ἔθνη Πελασγικὰ εἰρήκασιν, ὥς καὶ
 10 μέχρι δεῦρο ἐπαρξάντων· Πελασγούς τε πολλοὺς καὶ
 τῶν ἡρώων ὄνομα καλέσαντες, οἱ ὕστερον ἀπ' ἐκείνων
 πολλὰ τῶν ἐθνῶν ἐπώνυμα πεποιήκασιν· καὶ γὰρ τὴν
 Λέσβον Πελασγίαν εἰρήκασιν, καὶ τοῖς ἐν τῇ Τρωάδι
 Κίλιξιν Ὅμηρος εἰρήκε τοὺς ὁμόρους Πελασγούς „Ἰπ-
 15 „πόθοος δ' ἄγε φῦλα Πελασγῶν ἐρχεσιμῶρων, τῶν οἷ
 „Δάρισαν ἐριβῶλακα ναιετάσκον.“ τῷ δ' Ἐφύρῳ τοῦ
 ἐξ Ἀρκαδίας εἶναι τὸ φῦλον τοῦτο ἤρξεν Ἡσίοδος. φησὶ
 γὰρ „υἱεῖς ἐξεγένοντο Λυκάονος ἀντιθέοιο, ὃν ποτε
 „τίκτε Πελασγός.“ Αἰσχύλος δ' ἐκ τοῦ περὶ Μυκῆνας
 20 Ἄργους φησὶν ἐν Ἰκέτισι καὶ Δαναῖσι τὸ γένος αὐτῶν.
 καὶ τὴν Πελοπόννησον δὲ Πελασγίαν φησὶν Ἐφορος
 κληθῆναι, καὶ Εὐριπίδης δ' ἐν Ἀρχελάῳ φησὶν ὅτι
 „Δαναὸς ὁ πεντήκοντα θυγατέρων πατὴρ ἐλθὼν ἐς
 „Ἄργος ᾤκισ' Ἰνάχου πόλιν, Πελασγιώτας δ' ὀνομα-
 25 „σμένους τὸ πρὶν Δαναοὺς καλεῖσθαι νόμον ἔθηκ' ἄν'
 „Ἑλλάδα.“ Ἀντικλείδης δὲ πρῶτους φησὶν αὐτοὺς τὰ
 περὶ Αἴηνον καὶ Ἰμβρον κτίσαι, καὶ δὴ τούτων τινας
 καὶ μετὰ Τυρρηνοῦ τοῦ Ἄττος εἰς τὴν Ἰταλίαν συνα-
 30 τῶν Πελασγῶν ὥς καὶ Ἀθήνησι γενομένων, διὰ δὲ

τὸ πλανήτας εἶναι καὶ δίκην ὀρνέων ἐπιφοιτᾶν ἐφ' οὓς ἔτυχε τόπους Πελαργούς ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν κληθῆναι.

C.222

5

Τῆς δὲ Τυρρηνίας μῆκος μὲν τὸ μέγιστον εἶναι φασὶ τὴν παραλίαν ἀπὸ Λούνης μέχρι Ὠστίων δισχι- 5 λίων πού καὶ πεντακοσίων σταδίων, πλάτος δὲ τοῦ ἡμίσους ἔλαττον τὸ πρὸς τοῖς ὄρεσιν. εἰς μὲν οὖν Πίσας ἀπὸ Λούνης πλείους τῶν τετρακοσίων σταδίων εἰσίν, ἐντεῦθεν δ' εἰς Ὀσολατέρρας διακόσιοι ὀγδοήκοντα, πάλιν δ' ἐνθὲνδε εἰς Ποπλώνιον διακόσιοι 10 ἑβδομήκοντα, ἐκ δὲ Ποπλωνίου εἰς Κόσαν ἐγγὺς ὀκτακόσιοι, οἱ δὲ ἑξακόσιοι φασί Πολύβιος δ' οὐκ εὖ καὶ τοὺς πάντας χιλίους τριακοσίους τριάκοντα λέγει. τούτων δ' ἡ μὲν Λοῦνα πόλις ἐστὶ καὶ λιμὴν, καλοῦσι δ' οἱ Ἕλληνες Σελήνης λιμένα καὶ πόλιν. ἡ μὲν οὖν πόλις 15 οὐ μεγάλη, ὁ δὲ λιμὴν μέγιστός τε καὶ κάλλιστος, ἐν αὐτῷ περιέχων πλείους λιμένας ἀρχιβαθεῖς πάντας, οἷον ἂν γένοιτο ὀρμητήριον θαλαττοκρατησάντων ἀνθρώπων τοσαύτης μὲν θαλάττης τοσοῦτον δὲ χρόνον. περι- κλείεται δ' ὁ λιμὴν ὄρεσιν ὑψηλοῖς, ἀφ' ὧν τὰ πελάγη 20 κατοπτεύεται καὶ ἡ Σαρδὼ καὶ τῆς ἡόνος ἑκατέρωθεν πολὺ μέρος. μέταλλα δὲ λίθου λευκοῦ τε καὶ ποικίλου γλανκίζοντος τοσαῦτά τ' ἐστὶ καὶ τηλικαῦτα, μονολίθους ἐκδιδόντα πλάκας καὶ στύλους, ὥστε τὰ πλεῖστα τῶν ἐκπρεπῶν ἔργων τῶν ἐν τῇ Ρώμῃ καὶ ταῖς ἄλλαις 25 πόλεσιν ἐντεῦθεν ἔχειν τὴν χορηγίαν· καὶ γὰρ εὐεξάγωγός ἐστιν ἡ λίθος, τῶν μετὰλλων ὑπερκειμένων τῆς θαλάττης πλησίον, ἐκ δὲ τῆς θαλάττης διαδεχομένου τοῦ Τιβέριος τὴν κομιδὴν· καὶ τὴν ξυλείαν τὴν εἰς τὰς οἰκοδομὰς σελμάτων εὐθυτάτων καὶ εὐμηκαστάτων ἡ 30 Τυρρηνία χορηγεῖ τὴν πλείστην, τῷ ποταμῷ κατὰ γουσα ἐκ τῶν ὀρῶν εὐθύς. [πρὸς δὲ τοῖς ὄρεσι τοῖς

ὑπερκειμένοις τῆς Λούνης ἐστὶ πόλις Λοῦνα.] μεταξὺ
 δὲ Λούνης καὶ Πίσης ὁ Μάκρας ἐστὶ *χωρίον, ᾧ πέρατι
 τῆς Τυρρηνίας καὶ τῆς Αἰγυπτιακῆς κέχρηται τῶν συγ-
 γραφέων πολλοί. ἡ δὲ Πίσα κτίσμα μὲν ἐστὶ τῶν ἐν
 5 Πελοποννήσῳ Πισατῶν, οἳ μετὰ Νέστορος ἐπὶ Ἴλιον
 στρατεύσαντες κατὰ τὸν ἀνάπλου ἐπλανήθησαν, οἳ
 μὲν εἰς τὸ Μεταπόντιον οἳ δ' εἰς τὴν Πισᾶτιν, ἅπαντες
 Πύλιοι καλούμενοι. δυεῖν δὲ ποταμῶν κεῖται μεταξὺ
 κατ' αὐτὴν τὴν συμβολήν, Ἄρνου τε καὶ Αὔσαρος, ὧν
 10 ὁ μὲν ἐξ Ἄρρητιοῦ φέρεται πολὺς, οὐχὶ πᾶς, ἀλλὰ τριχῇ
 σχισθεὶς, ὁ δ' ἐκ τῶν Ἀπεννίνων ὁρῶν· συμπεσόντες
 δ' εἰς ἓν ρεῖθρον μετεωρίζουσιν ἀλλήλους ταῖς ἀντι-
 κοπαῖς ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε τοὺς ἐπὶ τῶν ῥόνων ἐστῶτας
 ἀμφοτέρων μηδέτερον ὑπὸ θατέρου καθορᾶσθαι, ὥστ'
 15 ἀνάγκη δυσανάπλωτα ἐκ θαλάττης εἶναι· στάδιοι δ'
 εἰσὶ τοῦ ἀνάπλου περὶ εἴκοσι. μυθεύουσι δ', ὅτε πρῶ-
 τον ἐκ τῶν ὁρῶν οἳ ποταμοὶ κατεφέροντο οὔτοι, κω-
 λυομένους ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων μὴ συμπεσόντες εἰς ἓν
 κατακλύζοιεν τὴν χώραν, ὑποσχέσθαι μὴ κατακλύσειν,
 20 καὶ φυλάξαι τὴν πίστιν. δοκεῖ δ' ἡ πόλις εὐτυχῆσαι C.223
 ποτε, καὶ νῦν οὐκ ἄδοξεῖ διὰ τε εὐκαρπίαν καὶ τὰ λι-
 θουργεῖα καὶ τὴν ὕλην τὴν ναυπηγήσιμον, ἥ τὸ μὲν
 παλαιὸν ἐχρῶντο πρὸς τοὺς κατὰ θάλατταν κινδύνους·
 καὶ γὰρ μαχιμώτεροι Τυρρηνῶν ὑπῆρξαν, καὶ παρῶ-
 25 ξυναν αὐτοὺς οἱ Αἰγυες πονηροὶ γείτονες παρὰ πλευ-
 ρὰν ὄντες· νῦν δὲ τὸ πλεον εἰς τὰς οἰκοδομὰς ἀναλί-
 σκεται τὰς ἐν Ῥώμῃ καὶ ταῖς ἐπ' αὐτῇ βασιλείαι κατα-
 σκευαζομένων Περσικά.

Τῶν δὲ Ὀσολατερρανῶν ἡ μὲν χώρα κλύζεται τῇ 6
 30 θαλάττῃ, τὸ δὲ κτίσμα ἐν φάραγγι βαθεῖα λόφος ἐστὶν
 ὑψηλὸς περίκρημνος πάντῃ τὴν κορυφὴν ἐπίπεδος, ἐφ'
 ἧ ἴδρυνται τὸ τεῖχος τῆς πόλεως. ἡ δ' ἐπ' αὐτὴν ἀνάβα-

σις πεντεκαίδεκα σταδίων ἐστὶν ἀπὸ τῆς βάσεως, ὅξεϊα
 πᾶσα καὶ χαλεπή. ἐνταῦθα συνέστησαν τινὲς τῶν Τυρ-
 ρηνῶν καὶ τῶν προγεγραμμένων ὑπὸ Σύλλα· πληρώ-
 σαντες δὲ τέτταρα τάγματα στρατιᾶς διετῇ χρόνον ἐπο-
 λιορκήθησαν, εἴθ' ὑπόσπονδοι παρεχώρησαν τοῦ τό- 5
 που. τὸ δὲ Ποπλῶνιον ἐπ' ἄκρας ὑψηλῆς ἵδρυνται κα-
 τερρωγνίας εἰς τὴν θάλατταν καὶ χειρρονησιζούσης,
 πολιορκίαν καὶ αὐτὸ δεδεγμένον περὶ τοὺς αὐτοὺς και-
 ρούς. τὸ μὲν οὖν πολίχνιον πᾶν ἐρημόν ἐστι πλὴν τῶν
 ἱερῶν καὶ κατοικιῶν ὀλίγων, τὸ δ' ἐπίνειον οἰκεῖται 10
 βέλτιον, πρὸς τῇ ῥίζῃ τοῦ ὄρους λιμένιον ἔχον καὶ
 νεωσοίκους δύο· καὶ δοκεῖ μοι μόνῃ τῶν Τυρρηνίδων
 τῶν παλαιῶν αὕτη πόλεων ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ ἰδρῦ-
 σθαι· αἴτιον δ' ἐστὶ τὸ τῆς χώρας ἀλίμενον· διόπερ
 παντάπασιν ἔφευγον οἱ κτίσται τὴν θάλατταν ἢ προε- 15
 βάλλοντο ἐρύματα πρὸ αὐτῆς, ὥστε μὴ λάφυρον ἔτοι-
 μον ἐκκεῖσθαι τοῖς ἐπιπλεύσασιν. ἐστὶ δὲ καὶ θυνηνο-
 σκοπεῖον ὑπὸ τῇ ἄκρᾳ. κατοπτεύεται δ' ἀπὸ τῆς πό-
 λεως πόρρωθεν μὲν καὶ μόλις ἡ Σαρδῶ, ἐγγυτέρω δ' ἡ
 Κύρνος ἐξήκοντά πωσ διέχουσα τῆς Σαρδόνης στα- 20
 δίους, πολὺ δὲ μᾶλλον τούτων ἡ Αἰθαλία, [ἡ] προσε-
 χεστέρα τῇ ἡπείρῳ ἐστὶν ὅσον τριακοσίους διέχουσα
 σταδίους, ὅσους καὶ τῆς Κύρνου διέχει. ἄριστον δ'
 ἀφετήριον τοῦτο τὸ χωρίον ἐστὶν ἐπὶ τὰς τρεῖς τὰς λε-
 χθείσας νήσους. εἶδομεν δὲ καὶ ταύτας ἡμεῖς ἀναβάν- 25
 τες ἐπὶ τὸ Ποπλῶνιον καὶ μετάλλά τινα ἐν τῇ χώρᾳ
 ἐκλελειμμένα. εἶδομεν δὲ καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὸν
 σίδηρον τὸν ἐκ τῆς Αἰθαλίας κομιζόμενον· οὐ γὰρ δύ-
 νатаι συλλυπαίνεσθαι καμινευόμενος ἐν τῇ νήσῳ, κο-
 μίζεται δ' εὐθύς ἐκ τῶν μετάλλων εἰς τὴν ἡπειρον. 30
 τοῦτό τε δὴ παράδοξον ἡ νῆσος ἔχει καὶ τὸ τὰ ὀρύγματα
 C.224 ἀναπληροῦσθαι πάλιν τῷ χρόνῳ τὰ μεταλλευθέντα,

καθάπερ τοὺς πλαταμῶνάς φασι τοὺς ἐν Ῥόδῳ καὶ τὴν
ἐν Πάρῳ πέτραι τὴν μάραρον καὶ τὰς ἐν Ἰνδοῖς
ἄλας, ἃς φησι Κλείταρχος. οὐτ' οὖν Ἑρατοσθένης
ὀρθῶς ὁ φήσας μὴ καθορᾶσθαι μήτε τὴν Κύρνον ἐκ
5 τῆς ἡπείρου μήτε τὴν Σαρδόνα, οὐτ' Ἀρτεμίδωρος ὁ
φήσας ἐν χιλίοις εἶναι καὶ διακοσίοις σταδίοις πελαγίας
ἀμφοτέρας. καὶ γὰρ εἴ τισιν, ἡμῖν γε οὐκ ἂν ὑπῆρξαν
ὄραται ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ' ὅσον σαφεῖς ἐωρῶντο, καὶ μά-
λιστα ἡ Κύρνος. ἔστι δὲ κατὰ τὴν Αἰθαλίαν λιμὴν Ἀρ-
10 γῶς ἀπὸ τῆς Ἀργοῦς, ὥς φασιν. ἐκεῖσε γὰρ πλεῦσαι
τὴν τῆς Κίρκης οἰκησιν ζητοῦντα τὸν Ἰάσονα, τῆς Μη-
δείας ἐθελούσης ἰδεῖν τὴν θεάν· καὶ δὴ καὶ τῶν ἀπο-
στλεγγισμάτων παγέντων, ἃ ἐποιοῦν οἱ Ἀργοναῦται,
διαμένειν ἔτι καὶ νῦν διαποικίλους τὰς ἐπὶ τῆς ἡόνος
15 ψήφους. αἱ δὲ τοιαῦται μυθοποιαὶ τεκμήρια τῶν λε-
γομένων ὑφ' ἡμῶν εἰσίν, ὅτι οὐ πάντα Ὅμηρος αὐτὸς
ἐπλαττεν, ἀλλ' ἀκούων θρυλουμένων τῶν τοιούτων
πολλῶν αὐτὸς προσετίθει μήκῃ διαστημάτων καὶ ἐκτο-
πισμῶν· καὶ καθάπερ τὸν Ὀδυσσεά εἰς τὸν ὠκεανὸν
20 ἐξέβαλε, παραπλησίως καὶ τὸν Ἰάσονα, γενομένης καὶ
τούτῳ πλάνης τινὸς ἀκείνῳ, καθάπερ καὶ Μενελάῳ.
περὶ μὲν οὖν τῆς Αἰθαλίας τοσαῦτα.

Ἡ δὲ Κύρνος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καλεῖται Κορ- 7
σίκα. οἰκεῖται δὲ φάυλως τραχεῖά τε οὖσα καὶ τοῖς
25 πλείστοις μέρεσι δύσβατος τελέως ὥστε τοὺς κατέχον-
τας τὰ ὄρη καὶ ἀπὸ ληστηρίων ζῶντας ἀγριωτέρους
εἶναι θηρίων. ὁπότεν γοῦν ὀρμήσωσιν οἱ τῶν Ῥω-
μαίων στρατηγοὶ καὶ προσπεσόντες τοῖς ἐρύμασι πολὺ
πλῆθος ἔλωσι, τῶν ἀνδραπόδων ὀρᾶν ἔστιν ἐν τῇ
30 Ῥώμῃ καὶ θαυμάζειν ὅσον ἐμφαίνεται τὸ θηριῶδες καὶ
τὸ βοσκηματῶδες ἐν αὐτοῖς· ἢ γὰρ οὐχ ὑπομένουσι
ζῆν ἢ ζῶντες ἀπαθεία καὶ ἀναισθησίᾳ τοὺς ἀνησαμέ-

νους ἐπιτρίβουσιν, ὥστε καίπερ τὸ τυχὸν καταβαλοῦ-
 σιν ὑπὲρ αὐτῶν ὅμως μεταμέλειν. ἔστι δ' ὅμως οἰκή-
 σιμά τινα μέρη καὶ πολίσματά που Βλησίωνων τε καὶ
 Χάραξ καὶ Ἐνικονία καὶ Ὀάπανες. μῆκος δὲ τῆς νήσου
 φησὶν ὁ χωρογράφος μίλια ἑκατὸν ἐξήκοντα, πλάτος 5
 δὲ ἑβδομήκοντα. Σαρδόνοσ δὲ μῆκος διακοσία εἴκοσι,
 πλάτος δὲ ἐνενήκοντα ὀκτώ. κατ' ἄλλους δὲ Κύρνον μὲν
 περίμετρος περὶ [τρις]χιλίους λέγεται καὶ διακοσίους
 σταδίους, τῆς δὲ Σαρδόνοσ καὶ τετρακισχιλίους. ἔστι
 δὲ αὐτῆς τὸ πολὺ μέρος τραχὺ καὶ οὐκ εἰρηναῖον, πολὺ 10
 δὲ καὶ χώραν ἔχον εὐδαίμονα τοῖς πᾶσι, σίτῳ δὲ καὶ
 διαφερόντως. πόλεις δ' εἰσὶ μὲν πλείους, ἀξιόλογοι δὲ
 C.225 Κάραλις καὶ Σοῦλχοι. τῇ δ' ἀρετῇ τῶν τόπων ἀντιτάτ-
 τεταί τις καὶ μοχθηρία· νοσερὰ γὰρ ἡ νῆσος τοῦ θέ-
 ρους καὶ μάλιστα ἐν τοῖς εὐκαρποῦσι χωρίοις· τὰ δ' 15
 αὐτὰ ταῦτα καὶ πορθεῖται συνεχῶς ὑπὸ τῶν ὀρείων
 οἱ καλοῦνται Διαγησβεῖς, Ἰολαεῖς πρότερον ὀνομαζό-
 μενοι. λέγεται γὰρ Ἰόλαος ἄγων τῶν παίδων τινὰς τοῦ
 Ἡρακλέους ἐλθεῖν δεῦρο καὶ συνοικῆσαι τοῖς τὴν νῆ-
 σον ἔχουσι βαρβάροις· Τυρρηνοὶ δ' ἦσαν· ὕστερον δὲ 20
 Φοίνικες ἐπεκράτησαν οἱ ἐκ Καρχηδόνοσ, καὶ μετὰ
 τούτων Ῥωμαίοις ἐπολέμουν· καταλυθέντων δὲ ἐκεί-
 νων πάνθ' ὑπὸ Ῥωμαίοις ὑπῆρξε. τέτταρα δ' ἔστι τῶν
 ὀρείων ἔθνη, Πάρατοι Σοσσινάτοι Βάλαροι Ἀκῶνιτες,
 ἐν σπηλαίοις οἰκοῦντες, εἰ δὲ τινα ἔχουσι γῆν σπόρι- 25
 μον, οὐδὲ ταύτην ἐπιμελῶς σπείροντες, ἀλλὰ τὰς τῶν
 ἐργαζομένων καθαρχάζοντες, τοῦτο μὲν τῶν αὐτόθι
 τοῦτο δ' ἐπιπλέοντες τοῖς ἐν τῇ περαιᾷ, Πισάταις μά-
 λιστα. οἱ δὲ πεμπόμενοι στρατηγοὶ τὰ μὲν ἀντέχουσι,
 πρὸς ἃ δ' ἀπαυδῶσιν, ἐπειδὴν μὴ λυσιτελῇ τρέφειν 30
 συνεχῶς ἐν τόποις νοσεροῖς στρατόπεδον. λείπεται δὲ
 στρατηγεῖν τέχνας τινὰς· καὶ δὴ τηρήσαντες ἔθος τι

τῶν βαρβάρων (πανηγυρίζουσι γὰρ ἐπὶ πλείους ἡμέρας ἀπὸ τῆς λεηλασίας), ἐπιτίθενται τότε καὶ χειροῦνται πολλοὺς. γίνονται δ' ἐνταῦθα οἱ τριῖνα φύοντες αἰγείαν ἀντ' ἐρέας κριοί, καλούμενοι δὲ μούσμωνες, 5 ὧν ταῖς δοραῖς θώρακίζονται. χρῶνται δὲ πέλτη καὶ ξιφιδίῳ.

Ἀπὸ πάσης δὲ τῆς μεταξὺ Ποπλωνίου καὶ Πίσης 8 ἱκανῶς αἱ νῆσοι κατοπεύονται· ἐπιμήκεις δ' εἰσὶ καὶ παράλληλοι σχεδὸν αἱ τρεῖς ἐπὶ νότον καὶ Λιβύην τε-
 10 τραμμέναι· πολὺ μέντοι τῷ μεγέθει λείπεται τῶν ἄλλων ἢ Αἰθαλία. ἀπὸ τε τῆς Λιβύης τὸ ἐγγυτάτω διάρμά φησιν ὁ χωρογράφος εἰς τὴν Σαρδῶ μίλια τριακόσια. μετὰ δὲ τὸ Ποπλώνιον Κόσαι πόλις μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης· ἔστι δ' ἐν κόλῳ βουνὸς ὑψηλός, ἐφ' οὗ τὸ
 15 κτίσμα· ὑπόκειται δ' Ἡρακλέους λιμὴν καὶ πλησίον λιμνοθάλαττα καὶ παρὰ τὴν ἄκραν τὴν ὑπὲρ τοῦ κόλπου θυνησκοπεῖον. ἀκολουθεῖ γὰρ ὁ θύννος οὐ τῇ βαλάνῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ πορφύρᾳ παρὰ γῆν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάττης μέχρι καὶ Σικελίας. ἀπὸ
 20 δὲ τῶν Κοσῶν εἰς Ὠστια παραπλέουσι πολίχνη ἔστι Γραεῖσκοι καὶ Πύργοι καὶ Ἄλσιον καὶ Φρεγῆνα. εἰς μὲν δὴ Γραεῖσκους στάδιοι τριακόσιοι, ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τόπος ἔστι καλούμενος Ῥηγισεῖλλα· ἰστόρηται δὲ γενέσθαι τοῦτο βασίλειον Μάλεω τοῦ Πελασγοῦ, ὃν
 25 φασὶ δυναστεύσαντα ἐν τοῖς τόποις μετὰ τῶν συνοί- C.226 κων Πελασγῶν ἀπελθεῖν ἐνθένδε εἰς Ἀθήνας· τούτου δ' εἰσὶ τοῦ φύλου καὶ οἱ τὴν Ἄγυλλαν κατεσχηκότες. ἀπὸ δὲ Γραεῖσκων εἰς Πύργους μικρὸν ἐλάττους τῶν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, ἔστι δ' ἐπίνειον τῶν Καιρετανῶν
 30 ἀπὸ τριάκοντα σταδίων. ἔχει δὲ Εἰληθυίας ἱερὸν, Πελασγῶν ἱδρυμα, πλουσίον ποτε γενόμενον· ἐσύλησε δ' αὐτὸ Διονύσιος ὁ τῶν Σικελιωτῶν τύραννος κατὰ τὸν

πλοῦν τὸν ἐπὶ Κύρνον. ἀπὸ δὲ τῶν Πύργων εἰς Ὠστια διακόσιοι ἐξήκοντα· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τὸ Ἄλσιον καὶ ἡ Φρεγῆνα. περὶ μὲν τῆς παραλίας τῆς Τυρρηνικῆς ταῦτα.

- 9 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ πόλεις πρὸς ταῖς εἰρημέναις 5
 Ἀρρήτιόν τε καὶ Περουσία καὶ Ὀλοσίνιοι καὶ Σούτριον·
 πρὸς δὲ ταύταις πολίχνηαι συχναί, Βλήρα τε καὶ Φερεν-
 τῖνον καὶ Φαλέριοι καὶ Φαλίσκον καὶ Νεπήτα καὶ Στα-
 τωνία καὶ ἄλλαι πλείους, αἱ μὲν ἐξ ἀρχῆς συνεστῶσαι,
 τινὲς δὲ τῶν Ῥωμαίων οἰκισάντων ἢ ταπεινωσάντων, 10
 καθάπερ τοὺς Ὀηίους πολεμήσαντας πολλάκις καὶ τὰς
 Φιδήνας. ἔνιοι δ' οὐ Τυρρηνοὺς φασὶ τοὺς Φαλερίους
 ἀλλὰ Φαλίσκους, ἰδιον ἔθνος· τινὲς δὲ καὶ τοὺς Φα-
 λίσκους πόλιν ιδιόγλωσσον· οἱ δὲ Αἰκκουμφαλίσκον
 λέγουσιν ἐπὶ τῇ Φλαμινίᾳ ὁδῷ κείμενον μεταξὺ Ὀκρί- 15
 κλων καὶ Ῥώμης. ὑπὸ δὲ τῷ Σωράκτῳ ὄρει Φερωνία
 πόλις ἐστίν, ὁμώνυμος ἐπιχωρία τινὶ δαίμονι τιμωμένη
 σφόδρα ὑπὸ τῶν περιοίκων, ἥς τέμενός ἐστιν ἐν τῷ
 τόπῳ θαυμαστὴν ἱεροποιάν ἔχον· γυμνοῖς γὰρ ποσὶ
 διεξίασιν ἀνθρακιὰν καὶ σποδιὰν μεγάλην οἱ κατεχό- 20
 μενοι ὑπὸ τῆς δαίμονος ταύτης ἀπαθεῖς, καὶ συνέρχε-
 ται πλῆθος ἀνθρώπων ἅμα τῆς τε πανηγύρεως χάριν,
 ἢ συντελεῖται κατ' ἔτος, καὶ τῆς λεχθείσης θέας. μά-
 λιστα δ' ἐστὶν ἐν μεσογαίᾳ τὸ Ἀρρήτιον πρὸς τοῖς ὄρε-
 σιν. ἀπέχει γοῦν τῆς Ῥώμης χιλίους καὶ διακοσίους 25
 σταδίους, τὸ δὲ Κλούσιον ὀκτακοσίους· ἐγγὺς δὲ τού-
 των ἐστὶ καὶ ἡ Περουσία. προσλαμβάνουσι δὲ πρὸς
 τὴν εὐδαιμονίαν τῆς χώρας καὶ λίμναι μεγάλαι τε καὶ
 πολλαὶ οὔσαι· καὶ γὰρ πλέονται καὶ τρέφουσιν ὄψον
 πολὺ καὶ τῶν πτηνῶν τὰ λιμναῖα· τύφη τε καὶ πάπυ- 30
 ρος ἀνθήλη τε πολλὴ κατακομίζεται ποταμοῖς εἰς τὴν
 Ῥώμην, οὓς ἐκδιδόασιν αἱ λίμναι μέχρι τοῦ Τιβέρεως·

- ὧν ἐστὶν ἢ τε Κιμινία καὶ ἢ περὶ Ὀλοσινίους καὶ ἢ
 περὶ Κλούσιον καὶ ἢ ἐγγυτάτω τῆς Ῥώμης καὶ τῆς θα-
 λάττης Σαβάτα· ἀπωτάτω δὲ καὶ δὴ πρὸς Ἀρρητίῳ ἢ
 Τρασουμέννα, καθ' ἣν αἱ ἐκ τῆς Κελτικῆς εἰς τὴν
 5 Τυρρηνίαν εἰσβολαὶ στρατοπέδοις, αἵσπερ καὶ Ἀννί-
 βας ἐχρήσατο, δυεῖν οὐσῶν, ταύτης τε καὶ τῆς ἐπ' Ἀρι-
 μίνου διὰ τῆς Ὀμβρικῆς. βελτίων μὲν οὖν ἢ ἐπ' Ἀρι-
 μίνου· ταπεινοῦται γὰρ ἐνταῦθα ἰκανῶς τὰ ὄρη· φρου-
 ρουμένων δὲ τῶν παρόδων τούτων ἐπιμελῶς, ἦναγ-
 10 κάσθη τὴν χαλεπωτέραν ἐλέσθαι, καὶ ἐκράτησεν ὁμοῦς
 νικήσας μάχας μεγάλας Φλαμίνιον. πολλὴ δὲ καὶ τῶν
 θερμῶν ὑδάτων ἀφθονία κατὰ τὴν Τυρρηνίαν· οὐχ
 ἥττον δ' εὐανδρεῖ τῶν ἐν Βαῖταις, ἃ διωνόμασται πολὺ
 πάντων μάλιστα.
- 15 Τῇ δὲ Τυρρηνίᾳ παραβέβληται κατὰ τὸ πρὸς ἕω 10
 μέρος ἢ Ὀμβρική, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν Ἀπεννίνων λα-
 βοῦσα, καὶ ἔτι περαιτέρω μέχρι τοῦ Ἀδρίου. ἀπὸ γὰρ
 δὴ Ῥαεέννης ἀρξάμενοι κατέχουσιν οὗτοι τὰ πλησίον
 καὶ ἐφεξῆς Σάρσιναν Ἀρίμινον Σήναν καὶ Μάρινον.
- 20 αὐτοῦ δ' ἐστὶ καὶ ὁ Αἴσις ποταμὸς καὶ τὸ Κίγγουλον
 ὄρος καὶ Σεντῖνον καὶ Μέταυρος ποταμὸς καὶ τὸ ἱερὸν
 τῆς Τύχης. περὶ γὰρ τούτους τοὺς τόπους ἐστὶ τὰ
 ὄρια τῆς Ἰταλίας τῆς πρότερον καὶ τῆς Κελτικῆς κατὰ
 τὸ πρὸς τῇ θαλάττῃ ταύτῃ μέρος, καίπερ μετατιθέν-
 25 των πολλάκις τῶν ἡγεμόνων. πρότερον μὲν γε τὸν
 Αἴσιν ἐποιοῦντο ὄριον, πάλιν δὲ τὸν Ῥουβίκωνα πο-
 ταμόν. ἔστι δ' ὁ μὲν Αἴσις μεταξὺ Ἀγκῶνος καὶ Σή-
 νας, ὁ δὲ Ῥουβίκων μεταξὺ Ἀριμίνου καὶ Ῥαεέννης,
 ἅμφω δ' ἐκπίπτουσιν εἰς τὸν Ἀδρίαν. νυνὶ δὲ συμπά-
 30 σης τῆς μέχρι Ἀλπεων ἀποδειχθείσης Ἰταλίας, τούτους

μὲν τοὺς ὄρους ἔαν δεῖ, τὴν δ' Ὀμβρικὴν καθ' [αὐτ]ήν
 οὐδὲν ἦττον μέχρι καὶ Ῥασέννης ὁμολογοῦσιν ἅπαντες
 διατείνειν· οἰκεῖται γὰρ ὑπὸ τούτων. εἰς μὲν δὴ Ἀρί-
 μινον ἐνθένδε περὶ τριακοσίους φασίν, ἐκ δὲ Ἀριμίνου
 τὴν ἐπὶ Ῥώμης ἰόντι κατὰ τὴν Φλαμινίαν ὁδὸν διὰ τῆς 5
 Ὀμβρικῆς ἅπασα ἡ ὁδὸς ἐστὶ μέχρι Ὀκρίκλων καὶ τοῦ
 Τιβέρεως σταδίων πεντήκοντα καὶ τριακοσίων ἐπὶ τοῖς
 χιλίοις. τοῦτο μὲν δὴ μῆκος, τὸ δὲ πλάτος ἀνώμαλόν
 ἐστὶ. πόλεις δ' εἰσὶν αἱ ἐντὸς τῶν Ἀπεννίνων ὁρῶν
 ἄξια λόγου κατ' αὐτὴν μὲν τὴν Φλαμινίαν ὁδὸν οἷ τε 10
 Ὀκρίκλοι πρὸς τῷ Τιβέρει καὶ *λαρολονι καὶ Ναρινία,
 δι' ἧς ῥεῖ ὁ Νὰρ ποταμός, συμβάλλων τῷ Τιβέρει μι-
 κρόν ὑπὲρ Ὀκρίκλων, πλωτὸς οὐ μεγάλοις σκάφεσιν·
 εἶτα Κάρσουλοι καὶ Μησανία, παρ' ἣν ῥεῖ ὁ Τενέας,
 καὶ οὗτος ἐλάττοσι σκάφεσι κατὰ γων ἐπὶ τὸν Τίβεριν 15
 τὰ ἐκ τοῦ πεδίου. καὶ ἄλλαι δ' εἰσὶ κατοικίαι διὰ τὴν
 ὁδὸν πληθυνόμεναι μᾶλλον ἢ διὰ πολιτικὸν σύστημα,
 Φόρον Φλαμίνιον καὶ Νουκερία ἢ τὰ ξύλινα ἀργεῖα
 ἐργαζομένη καὶ Φόρον Σεμπρώνιον. ἐν δεξιᾷ δὲ τῆς
 ὁδοῦ βαδίζοντι ἐκ τῶν Ὀκρίκλων εἰς Ἀρίμινον Ἰντέ- 20
 ραμνά ἐστὶ καὶ Σπολήτιον καὶ Αἷσιον καὶ Καμέρτης,
 ἐν αὐτοῖς τοῖς ὀρίζουσι τὴν Πικεντίνην ὄρεσι. κατὰ δὲ
 θάτερα μέρη Ἀμερία τε καὶ Τοῦδεο εὐερκῆς πόλις,
 καὶ Εἰσπέλλον καὶ Ἰγούιον, πλησίον τοῦτο ἤδη τῶν
 ὑπερβολῶν τοῦ ὄρους. ἅπασα δ' εὐδαίμων ἡ χώρα, μι- 25
 C.228 κρῶ δ' ὀρειοτέρα, ξειᾷ μᾶλλον ἢ πυρῶ τοὺς ἀνθρώ-
 πους τρέφουσα· ὀρεινὴ δὲ καὶ ἡ Σαβίνη ἐφεξῆς οὕσα
 ταύτη, παραβεβλημένη τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ αὕτη
 τῇ Τυρρηνικῇ· καὶ τῆς Λατίνης δὲ ὅσα πλησιάζει τού-
 τοις τε καὶ τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι τραχύτερά ἐστιν. 30
 ἄρχεται μὲν οὖν τὰ δύο ἔθνη ταῦτα ἀπὸ τοῦ Τιβέρεως
 καὶ τῆς Τυρρηνίας, ἐκτείνεται δὲ ἐπὶ τὰ Ἀπέννινα ὄρη

πρὸς τῷ Ἀδρίᾳ λοξὰ παρεμβάλλοντα, ἣ δὲ Ὀμβρική
καὶ παραλλάττουσα, ὥς εἴρηται, μέχρι τῆς θαλάττης.
περὶ μὲν οὖν τῶν Ὀμβρικῶν ἱκανῶς εἴρηται.

Σαβῖνοι δὲ στενὴν οἰκουῖσι χώραν, ἐπὶ μῆκος δὲ **3**
5 διήκουσαν καὶ χιλίων σταδίων ἀπὸ τοῦ Τιβέρεως καὶ
Νωμεντοῦ πολίχνης μέχρι Ὀηστίνων. πόλεις δ' ἔχου-
σιν ὀλίγας καὶ τεταπεινωμένας διὰ τοὺς συνεχεῖς πο-
λέμους, Ἀμίτερνον καὶ Ρεᾶτε, ᾧ πλησιάζει κώμη Ἰν-
τεροκρέα καὶ τὰ ἐν Κωτιλίαις ψυχρὰ ὕδατα, ἀφ' ὧν
10 καὶ πίνουνσι καὶ ἐγκαθίζοντες θεραπεύονται νόσους.
Σαβίνων δ' εἰσὶ καὶ οἱ Φόρουλοι, πέτραι πρὸς ἀπόστα-
σιν μᾶλλον ἢ κατοικίαν εὐφρεῖς. Κύρις δὲ νῦν μὲν
κωμίον ἐστίν, ἣν δὲ πόλις ἐπίσημος, ἐξ ἧς ὠρμηντο
οἱ τῆς Ῥώμης βασιλεύσαντες Τίτος Τάτιος καὶ Νου-
15 μᾶς Πομπίλιος· ἐντεῦθεν δὲ καὶ Κυρίτας ὀνομάζου-
σιν οἱ δημηγοροῦντες τοὺς Ῥωμαίους. Τρηβουλὰ τε
καὶ Ἥρητὸν καὶ ἄλλαι κατοικίαι τοιαῦται κῶμαι μᾶλ-
λον ἢ πόλεις ἐξετάζουσιν ἅν. ἅπαντα δ' αὐτῶν ἡ γῆ δια-
φερόντως ἐλαιόφυτός ἐστι καὶ ἀμπελόφυτος, βάλανόν
20 τε ἐκφέρει πολλήν· σπουδαία δὲ καὶ βοσκήμασι τοῖς
τε ἄλλοις, καὶ δὴ τὸ τῶν ἡμιόνων γένος τῶν Ῥεατίνων
διωνόμασται θαυμαστῶς. ὥς δ' εἰπεῖν, ἅπαντα ἡ Ἰτα-
λία θρεμμάτων τε ἀρίστη τροφὸς καὶ καρπῶν ἐστίν,
ἄλλα δ' εἶδη κατὰ ἄλλα μέρη τῶν πρωτείων τυγχάνει.
25 ἐστὶ δὲ καὶ παλαιότατον γένος οἱ Σαβῖνοι καὶ αὐτό-
χθονες· τούτων δ' ἄποικοι Πικεντῖνοί τε καὶ Σαυνῖ-
ται, τούτων δὲ Λευκανοί, τούτων δὲ Βρέττιοι. τὴν δ'
ἀρχαιότητα τεκμήριον ἂν τις ποιήσαιτο ἀνδρείας καὶ
τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἀφ' ἧς ἀντέσχον μέχρι πρὸς τὸν πα-
30 ρόντα χρόνον. φησὶ δ' ὁ συγγραφεὺς Φάβιος Ῥωμαί-
ους αἰσθῆσθαι τοῦ πλούτου τότε πρῶτον, ὅτε τοῦ
ἔθνους τούτου κατέστησαν κύριοι. ἔστρωται δὲ δι' αὐ-

τῶν ἡ Σαλαρία ὁδὸς οὐ πολλὴ οὖσα, εἰς ἣν καὶ ἡ Νωμεντανὴ συμπίπτει κατὰ Ἡρητὸν τῆς Σαβίνης κώμην ὑπὲρ τοῦ Τιβέρεως κειμένην, ἀπὸ τῆς αὐτῆς πύλης ἀρχομένη τῆς Κολλίνης.

2 Ἐξῆς δ' ἡ Λατίνη κεῖται, ἐν ἣ καὶ ἡ τῶν Ῥωμαίων 5 πόλις, πολλὰς συνειληφυῖα καὶ τῆς μὴ Λατίνης πρότερον. Αἱκοὶ γὰρ καὶ Ὀλσκοὶ καὶ Ἑρνικοὶ Ἀβοριγῖνές τε οἱ περὶ αὐτὴν τὴν Ῥώμην καὶ Ρούτουλοι οἱ τὴν ἀρχαίαν Ἀρδέαν ἔχοντες καὶ ἄλλα συστήματα μείζω καὶ C.229 ἐλάττω τὰ περιοικοῦντα τοὺς τότε Ῥωμαίους ὑπῆρξαν, 10 ἥνίκα πρῶτον ἔκτιστο ἡ πόλις· ὧν ἕνια κατὰ κώμας αὐτονομεῖσθαι συνέβαινεν ὑπ' οὐδενὶ κοινῷ φύλῳ τεταγμένα. φασὶ δὲ Αἰνείαν μετὰ τοῦ πατρὸς Ἀγχίσου καὶ τοῦ παιδὸς Ἀσκανίου κατάραντας εἰς Λαυρεντὸν τῆς πλησίον τῶν Ὠστίων καὶ τοῦ Τιβέρεως ἡόνος, μι- 15 κρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, ὅσον ἐν τέτταρσι καὶ εἴκοσι σταδίοις, κτίσαι πόλιν. ἐπελθόντα δὲ Λατῖνον τὸν τῶν Ἀβοριγίνων βασιλέα τῶν οἰκούντων τὸν τόπον τοῦτον, ὅπου νῦν ἡ Ῥώμη ἐστί, συμμάχοις χρήσασθαι τοῖς περὶ τὸν Αἰνείαν ἐπὶ τοὺς γειτονέοντας Ρουτού- 20 λους τοὺς Ἀρδέαν κατέχοντας (στάδιοι δ' εἰσὶν ἀπὸ τῆς Ἀρδέας εἰς τὴν Ῥώμην ἑκατὸν ἐξήκοντα), νικήσαντα δ' ἀπὸ τῆς θυγατρὸς Λαρινίας ἐπάνυμον κτίσαι πλησίον πόλιν. πάλιν δὲ τῶν Ρουτούλων συμβαλόντων εἰς μάχην, τὸν μὲν Λατῖνον πεσεῖν, τὸν δὲ Αἰνείαν 25 νικήσαντα βασιλεῦσαι καὶ Λατίνους καλέσαι τοὺς ὑφ' αὐτῷ. καὶ τούτου δὲ τελευτήσαντος καὶ τοῦ πατρὸς, τὸν Ἀσκάνιον Ἀλβαν κτίσαι ἐν τῷ Ἀλβανῷ ὄρει, διέχοντι τῆς Ῥώμης τοσοῦτον ὅσον καὶ ἡ Ἀρδέα. ἐνταῦθα Ῥωμαῖοι σὺν τοῖς Λατίνοις Διὶ θύουσιν, ἅπανα ἡ συν- 30 ἀρχία ἀθροισθεῖσα· τῇ πόλει δ' ἐφιστᾷσιν ἄρχοντα

πρὸς τὸν τῆς θυσίας χρόνον τῶν γνωρίμων τινὰ νέων.
 ὕστερον δὲ τετρακοσίοις ἔτεσιν ἱστορεῖται τὰ περὶ
 Ἀμόλλιον καὶ τὸν ἀδελφὸν Νουμίτορα, τὰ μὲν μυθώ-
 δη τὰ δ' ἐγγυτέρω πίστεως. διεδέξαντο μὲν γὰρ τὴν
 5 τῆς Ἀλβας ἀρχὴν ἀμφοτέροι παρὰ τῶν ἀπογόνων τοῦ
 Ἀσκανίου, διατείνουσιν μέχρι τοῦ Τιβέρεως· παραγ-
 κωνισάμενος δ' ὁ νεώτερος τὸν πρεσβύτερον ἤρχεν ὁ
 Ἀμόλλιος, υἱοῦ δ' ὄντος καὶ θυγατρὸς τῷ Νουμίτορι,
 τὸν μὲν ἐν κυνηγίᾳ δολοφονεῖ, τὴν δέ, ἵνα ἄτεκνος
 10 διαμείνῃ, τῆς Ἑστίας ἰέρειαν κατέστησε παρθενείας
 χάριν· καλοῦσι δ' αὐτὴν Ῥέαν Σιλβίαν. εἶτα φθορὰν
 φωράσας, διδύμων αὐτῇ παίδων γενομένων, τὴν μὲν
 εἴρξεν ἀντὶ τοῦ κτείνειν χαριζόμενος τὰδελφῶ, τοὺς
 δ' ἐξέθηκε πρὸς τὸν Τίβεριν κατὰ τι πάτριον. μυθεύ-
 15 εται μὲν οὖν ἐξ Ἀρεως γενέσθαι τοὺς παῖδας, ἐκτεθέν-
 τας δ' ὑπὸ λυκαίνης ὁραθῆναι σκυλακευομένους. Φαυ-
 στύλον δέ τινα τῶν περὶ τὸν τόπον συφορβῶν ἀνελό-
 μενον ἐκθρέψαι (δεῖ δ' ὑπολαβεῖν τῶν δυνατῶν τινα,
 ὑπηκόων δὲ τῷ Ἀμολλίῳ, λαβόντα ἐκθρέψαι), καλέ-
 20 σαι δὲ τὸν μὲν Ῥωμύλον τὸν δὲ Ῥῶμον. ἀνδρωθέντας
 δ' ἐπιθέσθαι τῷ Ἀμολλίῳ καὶ τοῖς παισὶ· καταλυθέν-
 των δ' ἐκείνων καὶ τῆς ἀρχῆς εἰς τὸν Νουμίτορα περι-
 στάσης, ἀπελθόντας οἴκαδε κτίσαι τὴν Ῥώμην ἐν τό-
 ποις οὐ πρὸς αἵρεσιν μᾶλλον ἢ πρὸς ἀνάγκην ἐπιτη-
 25 δείοις. οὔτε γὰρ ἐρυμνὸν τὸ ἔδαφος οὔτε χώραν οἰ-
 κείαν ἔχον τὴν πέριξ ὅση πόλει πρόσφορος, ἀλλ' οὐδ'
 ἀνθρώπους τοὺς συνοικήσοντας· οἱ γὰρ ὄντες ὥκουν
 καθ' αὐτούς, συνάπτουτές πως τοῖς τείχεσι τῆς κτι-
 ζομένης πόλεως, οὐδὲ τοῖς Ἀλβανοῖς πάννυ προσέχον-
 30 τες. Κολλατία δ' ἦν καὶ Ἀντέμναι καὶ Φιδῆναι καὶ
 Λαβικὸν καὶ ἄλλα τοιαῦτα τότε μὲν πολίχνια, νῦν δὲ

καῶμαι, κτήσεις ἰδιωτῶν, ἀπὸ τριάκοντα ἢ μικρῶ πλει-
 όνων τῆς Ῥώμης σταδίων. μεταξὺ γοῦν τοῦ πέμπτου
 καὶ τοῦ ἕκτου λίθου τῶν τὰ μίλια διασημαινόντων τῆς
 Ῥώμης καλεῖται τόπος Φῆστοι· τοῦτον δ' ὄριον ἀπο-
 φαίνουσι τῆς τότε Ῥωμαίων γῆς, οἳ θ' ἱερομνήμονες 5
 θυσίαν ἐπιτελοῦσιν ἐνταῦθά τε καὶ ἐν ἄλλοις τόποις
 πλείοσιν ὡς ὀρίοις αὐθημερόν, ἣν καλοῦσιν Ἀμβαρ-
 εῖαν. γενομένης δ' οὖν στάσεως φασὶ κατὰ τὴν κτί-
 σιν ἀναιρεθῆναι τὸν Ῥῶμον. μετὰ δὲ τὴν κτίσιν ἀν-
 θρώπους σύγκλυδας ὁ Ῥωμύλος ἤθροισεν, ἀποδείξας 10
 ἄστυλόν τι τέμενος μεταξὺ τῆς ἄκρας καὶ τοῦ Καπετω-
 λίου, τοὺς δ' ἐκεῖ καταφεύγοντας τῶν ἀστυγειτόνων
 πολίτας ἀποφαίνων. ἐπιγαμίας δὲ τούτοις οὐ τυγχά-
 νων ἐπηγγείλατο ἓνα ἀγῶνα ἱππικὸν τοῦ Ποσειδῶνος
 ἱερόν, τὸν καὶ νῦν ἐπιτελούμενον. συνελθόντων δὲ 15
 πολλῶν, πλείστων δὲ Σαβίνων, ἐκέλευσε τὰς παρθέ-
 νους ἀρπάσαι τὰς ἀφιγμένας τοῖς δεομένοις γάμου·
 μετιῶν δὲ τὴν ὕβριν Τίτος Τάτιος δι' ὅπλων ὁ βασι-
 λεὺς τῶν Κυριτῶν ἐπὶ κοινωνίᾳ τῆς ἀρχῆς καὶ πολι-
 τείας συνέβη πρὸς τὸν Ῥωμύλον· δολοφονηθέντος δ' 20
 ἐν Λαεινίᾳ τοῦ Τατίου, μόνος ἦρξεν ἐκόντων τῶν Κυ-
 ριτῶν ὁ Ῥωμύλος. μετὰ δὲ τοῦτον διεδέξατο τὴν ἀρχὴν
 Νουμᾶς Πομπίλιος πολίτης τοῦ Τατίου, παρ' ἐκόντων
 λαβῶν τῶν ὑπηκόων.

3 Αὕτη μὲν οὖν ἡ μάλιστα πιστενομένη τῆς Ῥώμης 25
 κτίσις ἐστίν. ἄλλη δὲ τις προτέρα καὶ μυθώδης Ἀρκαδι-
 κὴν λέγουσα γενέσθαι τὴν ἀποικίαν ὑπ' Εὐάνδρου. τού-
 τῳ δ' ἐπιξενωθῆναι τὸν Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυ-
 όνου βοῦς· πυθόμενον δὲ τῆς μητρὸς Νικοστράτης τὸν
 Εὐάνδρον (εἶναι δ' αὐτὴν μαντικῆς ἔμπειρον), ὅτι τῷ 30

1. post ἢ: τεσσαράκοντα

Ἡρακλεῖ πεπρωμένον ἦν τελέσαντι τοὺς ἄθλους θεῶ
γενέσθαι, φράσαι τε πρὸς τὸν Ἡρακλέα ταῦτα καὶ τέ-
μενος ἀναδείξαι καὶ θῦσαι θυσίαν Ἑλληνικὴν, ἣν καὶ
νῦν ἔτι φυλάττεσθαι τῷ Ἡρακλεῖ. καὶ ὁ γε Κόλλιος, ὁ
5 τῶν Ῥωμαίων συγγραφεύς, τοῦτο τίθεται σημεῖον τοῦ
Ἑλληνικὸν εἶναι κτίσμα τὴν Ῥώμην, τὸ παρ' αὐτῇ τὴν
πάτριον θυσίαν Ἑλληνικὴν εἶναι τῷ Ἡρακλεῖ. καὶ τὴν
μητέρα δὲ τοῦ Εὐάνδρου τιμῶσι Ῥωμαῖοι, μίαν τῶν
νυμφῶν νομίσαντες, Καρμέντην μετονομασθεῖσαν.

10 Οἱ δ' οὖν Λατῖνοι κατ' ἀρχὰς μὲν ἦσαν ὀλίγοι, καὶ ^{C.231}
οἱ πλείους οὐ προσεῖχον Ῥωμαίοις· ὕστερον δὲ κατὰ ⁴
πλαγύντες τὴν ἀρετὴν τοῦ τε Ῥωμύλου καὶ τῶν μετ'
ἐκείνου βασιλέων ὑπήκοοι πάντες ὑπῆρξαν. καταλυ-
θέντων δὲ τῶν τε Αἰκῶν καὶ τῶν Ὀόλσκων καὶ Ἐρνί-
15 κων, ἔτι δὲ πρότερον Ῥουτούλων τε καὶ Ἀβοριγίνων,
ἢ τούτων χώρα Λατίνη προσηγόρευται πᾶσα. ἦν δὲ
τῶν Ὀόλσκων τὸ Πωμεντῖνον πεδῖον, ὅμορον τοῖς Λα-
τῖνοις, καὶ πόλις Ἀπίολα, ἣν κατέσκαψε Ταρκύνιος
Πρίσκος. Αἰκοὶ δὲ γειτονεύοντες μάλιστα τοῖς Κυ-
20 ρίταις, καὶ τούτων δ' ἐκεῖνος τὰς πόλεις ἐξεπόρθησεν·
ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ τὴν Σεέσσαν εἴλε τὴν μητρόπολιν τῶν
Ὀόλσκων. Ἐρνικοὶ δὲ πλησίον ὥκουν τῷ τε Λανουίῳ
καὶ τῇ Ἀλβα καὶ αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ· οὐκ ἄπωθεν δ' οὐδ'
Ἀρικία καὶ Τελλῆναι καὶ Ἀντιον. Ἀλβανοὶ δὲ κατ'
25 ἀρχὰς μὲν ὠμονόουν τοῖς Ῥωμαίοις ὁμόγλωττοί τε
όντες καὶ Λατῖνοι, βασιλευόμενοι δ' ἐκάτεροι χω-
ρὶς ἐτύγγανον· οὐδὲν δ' ἤττον ἐπιγαμίαι τε ἦσαν πρὸς
ἀλλήλους καὶ ἰερὰ κοινὰ τὰ ἐν Ἀλβα καὶ ἄλλα δίκαια
πολιτικά· ὕστερον δὲ πολέμου συστάντος ἡ μὲν Ἀλβα
30 κατεσκάφη πλὴν τοῦ ἱεροῦ, οἱ δ' Ἀλβανοὶ πολῖται

15. post Ἀβοριγίνων: πρὸς δὲ τούτοις Ῥαικῶν, καὶ Ἀργυ-
ρούσκων δὲ τινες καὶ Πρεφερόνων

Ῥωμαίων ἐκρίθησαν. καὶ τῶν ἄλλων δὲ τῶν περιοικίδων πόλεων αἱ μὲν ἀνηρέθησαν αἱ δὲ ἐταπεινώθησαν ἀπειθοῦσαι, τινὲς δὲ καὶ ἠϋξήθησαν διὰ τὴν εὐνοίαν. νυνὶ μὲν οὖν ἡ παραλία μέχρι πόλεως Σινοέσσης ἀπὸ τῶν Ὠστίων Λατίνη καλεῖται, πρότερον δὲ μέχρι τοῦ 5 Κιρκαίου μόνον ἐσχέκει τὴν ἐπίδοσιν· καὶ τῆς μεσογαίας δὲ πρότερον μὲν οὐ πολλή, ὕστερον δὲ καὶ μέχρι Καμπανίας διέτεινε καὶ Σαννιτῶν καὶ Περίγνων καὶ ἄλλων τῶν τὸ Ἀπέννινον κατοικούντων.

5 Ἄπασα δ' ἐστὶν εὐδαίμων καὶ παμφόρος, πλὴν 10 ὀλίγων χωρίων τῶν κατὰ τὴν παραλίαν ὅσα ἐλώδη καὶ νοσερά, οἷα τὰ τῶν Ἀρδεατῶν καὶ τὰ μεταξὺ Ἀντίου καὶ Λανουίου μέχρι Πωμεντίνου καὶ τινων τῆς Σητίνης χωρίων καὶ τῆς περὶ Ταρρακίναν καὶ τὸ Κιρκαίου ἢ εἴ 15 τινα ὄρεινὰ καὶ πετρώδη· καὶ ταῦτα δ' οὐ τελέως ἀργὰ οὐδ' ἄχρηστα, ἀλλὰ νομὰς παρέχει θαψιλεῖς ἢ ὕλην ἢ καρπούς τινας ἐλείους ἢ πετραίους· τὸ δὲ Καίκουβον ἐλώδες ὃν εὐοινοτάτην ἄμπελον τρέφει τὴν δενδρε- 20 τιν. πόλεις δ' ἐπὶ θαλάττῃ μὲν τῶν Λατίνων εἰσὶ τὰ τε Ὠστια, πόλις ἀλίμενος διὰ τὴν πρόσχωσιν ἣν ὁ 20 Τίβερις παρασκευάζει πληρούμενος ἐκ πολλῶν ποταμῶν· παρακινδύνως μὲν οὖν ὀρμίζονται μετέωρα ἐν τῷ σάλῳ τὰ ναυκλήρια, τὸ μέντοι λυσιτελεῖ νικᾷ· καὶ C.232 γὰρ ἡ τῶν ὑπηρετικῶν σκαφῶν εὐπορία τῶν ἐκδεχο- 25 μένων τὰ φορτία καὶ ἀντιφορτιζόντων ταχὺν ποιεῖ τὸν ἀπόπλουν πρὶν ἢ τοῦ ποταμοῦ ἄψασθαι, καὶ μέρους ἀποκουφισθέντος εἰσπλεῖ καὶ ἀνάγεται μέχρι τῆς Ῥώμης, σταδίους ἑκατὸν ἐνενηήκοντα. κτίσμα δ' ἐστὶ τὰ Ὠστια Ἀγκου Μαρκίου. αὕτη μὲν ἡ πόλις τοιαύτη. 30 ἐξῆς δ' ἐστὶν Ἀντιον, ἀλίμενος καὶ αὐτὴ πόλις· ἴδρυ- 30 ται δ' ἐπὶ πέτραις, διέχει δὲ τῶν Ὠστίων περὶ διακοσίους ἐξήκοντα σταδίους. νυνὶ μὲν οὖν ἀνεῖται τοῖς ἡγε-

μόσιν εἰς σχολὴν καὶ ἄνεσιν τῶν πολιτικῶν, ὅτε λά-
 βοιεν καιρόν, καὶ διὰ τοῦτο κατωκοδόμηνται πολυτε-
 λεῖς οἰκήσεις ἐν τῇ πόλει συχνὰ πρὸς τὰς τοιαύτας
 ἐπιδημίας. καὶ πρότερον δὲ ναῦς ἐκέκτηντο καὶ ἐκοί-
 5 νώνουν τῶν λησθηρίων τοῖς Τυρρηνοῖς, καίπερ ἤδη
 Ῥωμαίοις ὑπακούοντες. διόπερ καὶ Ἀλέξανδρος πρό-
 τερον ἐγκαλῶν ἐπέστειλε, καὶ Δημήτριος ὕστερον,
 τοὺς ἀλόντας τῶν ληστῶν ἀναπέμπων τοῖς Ῥωμαίοις,
 χαρίζεσθαι μὲν αὐτοῖς ἔφη τὰ σώματα διὰ τὴν πρὸς
 10 τοὺς Ἑλλήνας συγγένειαν, οὐκ ἀξιοῦν δὲ τοὺς αὐτοὺς
 ἄνδρας στρατηγεῖν τε ἅμα τῆς Ἰταλίας καὶ ληστήρια
 ἐκπέμπειν, καὶ ἐν μὲν τῇ ἀγορᾷ Διοσκούρων ἱερὸν
 ἰδρυσάμενους τιμᾶν οὓς πάντες σωτῆρας ὀνομάζου-
 σιν, εἰς δὲ τὴν Ἑλλάδα πέμπειν τὴν ἐκείνων πατρίδα
 15 τοὺς λεηλατήσοντας. ἔπαυσαν δ' αὐτοὺς Ῥωμαῖοι τῆς
 τοιαύτης ἐπιτηδεύσεως. ἀνὰ μέσον δὲ τούτων τῶν πό-
 λεων ἔστι τὸ Λαερίιον, ἔχον κοινὸν τῶν Λατίνων ἱερὸν
 Ἀφροδίτης· ἐπιμελοῦνται δ' αὐτοῦ διὰ προπόλων Ἀρ-
 δεᾶται· εἶτα Λαυρεντίον. ὑπέρκειται δὲ τούτων ἡ Ἀρ-
 20 δέα κατοικία Ρουτούλων ἐν ἑβδομήκοντα σταδίοις ἀπὸ
 τῆς θαλάττης. ἔστι δὲ καὶ ταύτης πλησίον Ἀφροδίσιον,
 ὅπου πανηγυρίζουσι Λατῖνοι. Σαυνῖται δ' ἐπόρθησαν
 τοὺς τόπους καὶ λείπεται μὲν ἵχνη πόλεων, ἔνδοξα δὲ
 διὰ τὴν Αἰνείου γέρονε ἐπιδημίαν καὶ τὰς ἱεροποιίας,
 25 [ἄς] ἐξ ἐκείνων τῶν χρόνων παραδεδοῖσθαι φασί.

Μετὰ δὲ Ἀντίον τὸ Κίρκαιον ἔστιν ἐν διακοσίοις 6
 καὶ ἑνεήκοντα σταδίοις ὄρος νησίζον θαλάττῃ τε καὶ
 ἔλεσι· φασὶ δὲ καὶ πολύρριζον εἶναι, τάχα τῷ μύθῳ
 τῷ περὶ τῆς Κίρκης συνοικιοῦντες. ἔχει δὲ πολίχνιον
 30 καὶ Κίρκης ἱερὸν καὶ Ἀθηνᾶς βωμόν, δείκνυσθαι δὲ
 καὶ φιάλην τινὰ φασιν Ὀδυσσεύς. μεταξὺ δὲ ὅ τε Στό-
 ρας ποταμὸς καὶ ἐπ' αὐτῷ ὕφορμος. ἔπειτα προσεχῆς

αἰγιαλὸς λιβί, πρὸς αὐτῷ μόνον τῷ Κιρκαίῳ λιμένιον
 ἔχων. ὑπέρεκται δ' ἐν τῇ μεσογαίᾳ τὸ Πωμεντῖνον πε-
 δίον· τὴν δὲ συνεχῇ ταύτῃ πρότερον Ἀῦσονες ᾤκουν,
 C.233οῖπερ καὶ τὴν Καμπανίαν εἶχον, μετὰ δὲ τούτους
 Ὅσκοι· καὶ τούτοις δὲ μετῆν τῆς Καμπανίας, νῦν δ' 5
 ἅπαντα Λατίνων ἐστὶ μέχρι Σινοέσσης, ὥς εἶπον. ἴδιον
 δέ τι τοῖς Ὅσκοις καὶ τῷ τῶν Ἀυσόνων ἔθνει συμβέ-
 βηκε· τῶν μὲν γὰρ Ὅσκων ἐκλελοιπότες ἢ διάλεκτος
 μένει παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις, ὥστε καὶ ποιήματα σκηνο-
 βατεῖσθαι κατὰ τινα ἀγῶνα πάτριον καὶ μιμολογεῖ- 10
 σθαι· τῶν δ' Ἀυσόνων οὐδ' ἅπαξ οἰκησάντων ἐπὶ τῇ
 Σικελικῇ θαλάττῃ, τὸ πέλαγος ὅμως Ἀυσόνιον καλεῖ-
 ται. ἐξῆς δ' ἐν ἑκατὸν σταδίοις τῷ Κιρκαίῳ Ταρρακίνα
 ἐστὶ, Τραχίνη καλουμένη πρότερον ἀπὸ τοῦ συμβεβη-
 κότες. πρόκειται δὲ αὐτῆς μέγα ἔλος ὃ ποιοῦσι δύο 15
 ποταμοί· καλεῖται δ' ὁ μείζων Οὔφης. ἐνταῦθα δὲ
 συνάπτει τῇ θαλάττῃ πρῶτον ἡ Ἀππία ὁδός, ἐστρω-
 μένη μὲν ἀπὸ τῆς Ῥώμης μέχρι Βρεντεσίου, πλεῖστον
 δ' ὁδευομένη, τῶν δ' ἐπὶ θαλάττῃ πόλεων τούτων
 ἐφαπτομένη μόνον, τῆς τε Ταρρακίνης καὶ τῶν ἐφεξῆς 20
 Φορμιῶν τε καὶ Μιντούρνης καὶ Σινοέσσης, καὶ τῶν
 ἐσχάτων Τάραντός τε καὶ Βρεντεσίου. πλησίον δὲ τῆς
 Ταρρακίνης βαδίζοντι ἐπὶ τῆς Ῥώμης παραβέβληται τῇ
 ὁδῷ τῇ Ἀππίᾳ διαῶρυξ ἐπὶ πολλοὺς τόπους πληρουμένη
 τοῖς ἐλείοις τε καὶ τοῖς ποταμίοις ὕδασι· πλεῖται δὲ μά- 25
 λιστα μὲν νύκτωρ, ὥστ' ἐμβάντας ἀφ' ἐσπέρας ἐκβαί-
 νειν πρωίας καὶ βαδίζειν τὸ λοιπὸν τῇ ὁδῷ, ἀλλὰ καὶ
 μεθ' ἡμέραν· ὁρμουλκεῖ δ' ἡμιόνιον. ἐξῆς δὲ Φορ-
 μίαι Λακωνικὸν κτίσμα ἐστίν, Ὁρμίαι λεγόμενον πρό-
 τερον διὰ τὸ εὔορμον. καὶ τὸν μεταξὺ δὲ κόλπον ἐκεῖ- 30
 νοι Καιάταν ὠνόμασαν· τὰ γὰρ κοῖλα πάντα καιέτας οἱ
 Λάκωνες προσαγορεύουσιν· ἐνιοι δ' ἐπάννυμον τῆς

Αἰνείου τροφοῦ τὸν κόλπον φασίν. ἔχει δὲ μῆκος στα-
 δίων ἑκατὸν ἀρξάμενος ἀπὸ Ταρρακίνης μέχρι τῆς
 ἄκρας τῆς ὁμωνύμου· ἀνέωγέ τ' ἐνταῦθα σπήλαια
 ὑπερμεγέθη, κατοικίας μεγάλας καὶ πολυτελεῖς δε-
 5 δεγμένα· ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὰς Φορμίας τετταράκοντα.
 ταύτης δ' ἀνὰ μέσον εἰσὶ καὶ Σινοέσσης αἱ Μιντούρ-
 ναι, σταδίους ἑκατέρας διέχουσαι περὶ ὀρδοήκοντα.
 διαρρεῖ δὲ Λεῖρις ποταμός, Κλάνις δ' ἐκαλεῖτο πρότε-
 ρον· φέρεται δ' ἄνωθεν ἐκ τῶν Ἀπεννίνων ὀρῶν καὶ
 10 τῆς * Ὀηστίνης παρὰ Φρεγέλλας κώμην (πρότερον δ' ἦν
 πόλις ἔνδοξος), ἐκπίπτει δ' εἰς ἄλσος ἱερὸν τιμώμε-
 νον περιττῶς ὑπὸ τῶν ἐν Μιντούρναϊς ὑποκείμενον τῇ
 πόλει. τῶν δὲ σπηλαίων ἐν ὧσιν μάλιστα πρόκεινται
 δύο νῆσοι πελάγαι, Πανδατερία τε καὶ Ποντία, μικραὶ
 15 μὲν οἰκούμεναι δὲ καλῶς, οὐ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων διέ-
 χουσαι, τῆς ἡπείρου δὲ πεντήκοντα ἐπὶ τοῖς διακοσίοις.
 ἔχεται δὲ τοῦ Καιάτου κόλπου τὸ Καίκουβον, τούτου
 δὲ Φοῦνδοι, πόλις ἐν τῇ ὁδῷ τῇ Ἀππία κειμένη. πάν-0.234
 τες δ' εἰσὶν οἱ τόποι οὗτοι σφόδρα εὖοινοι· ὁ δὲ Καί-
 20 κουβος καὶ ὁ Φουνδανὸς καὶ ὁ Σητίνος τῶν διωνομα-
 σμένων εἰσὶ, καθάπερ ὁ Φάλερνος καὶ ὁ Ἀλβανὸς καὶ
 ὁ Στατανός. ἡ δὲ Σινοέσσα ἐν κόλπῳ ἵδρυνται, ἀφ' οὗ
 καὶ τοῦνομα· σίνος γὰρ ὁ κόλπος· πλησίον ἐστὶ δ' αὐ-
 τῆς θερμὰ λουτρὰ κάλλιστα, ποιοῦντα πρὸς νόσους
 25 ἐνίας. αὗται μὲν αἱ ἐπὶ θαλάττῃ τῶν Λατίνων πόλεις.
 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ πρώτη μὲν ὑπὲρ τῶν Ὠστίων 7
 ἐστὶν ἡ Ῥώμη, καὶ μόνη γε ἐπὶ τῷ Τιβέρει κεῖται· περὶ
 ἧς ὅτι πρὸς ἀνάγκην οὐ πρὸς αἴρεσιν ἐκτισται εἰρη-
 ται· προσθετέον δ' ὅτι οὐδ' οἱ μετὰ ταῦτα προσκτί-
 30 σαντές τινα μέρη κύριοι τοῦ βελτίονος ἦσαν, ἀλλ'

ἐδούλευον τοῖς προϋποκειμένοις. οἱ μὲν γε πρῶτοι τὸ
 Καπιτώλιον καὶ τὸ Παλάτιον καὶ τὸν Κυρῆνον λόφον
 εἰείχισαν, ὃς ἦν οὕτως εὐεπίβατος τοῖς ἔξωθεν ὥστ' ἐξ
 ἐφόδου Τίτος Τάτιος εἶλεν ἐπελθὼν, ἥνικα μετῆει τὴν
 τῶν ἀρπαγείσων παρθένων ὕβριν· Ἀγκος δὲ Μάρκιος 5
 προσλαβὼν τὸ Καίλιον ὄρος καὶ τὸ Ἀβεντῖνον ὄρος καὶ
 τὸ μεταξὺ τούτων πεδίον, διηρτημένα καὶ ἀπ' ἀλλήλων
 καὶ ἀπὸ τῶν προτετειχισμένων, προσέσθηκεν ἀναγκαί-
 ως· οὔτε γὰρ οὕτως ἐρυμνοὺς λόφους ἔξω τείχους εἶσαι
 τοῖς βουλομένοις ἐπιτειχίσματα καλῶς εἶχεν, οὔθ' ὅλον 10
 ἐκπληρῶσαι τὸν κύκλον ἰσχυσε τὸν μέγρι τοῦ Κυρί-
 νου. ἤλεγξε δὲ Σέρεσιος τὴν ἐκλειψιν· ἀνεπλήρωσε γὰρ
 προσθεῖς τὸν τε Ἡσκυλῖνον λόφον καὶ τὸν Ὀιμινάλιν.
 καὶ ταῦτα δ' εὐέφοδα τοῖς ἔξωθεν ἐστὶ· διόπερ τάφρον
 βαθεῖαν ὀρύξαντες εἰς τὸ ἐντὸς ἐδέξαντο τὴν γῆν, καὶ 15
 ἐξέτειναν ὅσον ἑξαστάδιον χῶμα ἐπὶ τῇ ἐντὸς ὀφρύϊ
 τῆς τάφρου, καὶ ἐπέβαλον τεῖχος καὶ πύργους ἀπὸ τῆς
 Κολλίνης πύλης μέχρι τῆς Ἡσκυλίνης. ὑπὸ μέσῳ δὲ
 τῷ χῶματι τρίτῃ ἐστὶ πύλη ὁμώνυμος τῷ Ὀιμινάλι
 λόφῳ. τὸ μὲν οὖν ἔρυμα τοιοῦτόν ἐστὶ τὸ τῆς πόλεως, 20
 ἐρυμάτων ἐτέρων δεόμενον. καὶ μοι δοκοῦσιν οἱ πρῶ-
 τοι τὸν αὐτὸν λαβεῖν διαλογισμὸν περὶ τε σφῶν αὐτῶν
 καὶ περὶ τῶν ὕστερον, διότι Ῥωμαίοις προσῆκεν οὐκ
 ἀπὸ τῶν ἐρυμάτων ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὀπλων καὶ τῆς οἰ-
 κείας ἀρετῆς ἔχειν τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν ἄλλην εὐπο- 25
 ρίαν, προβλήματα νομίζοντες οὐ τὰ τεῖχη τοῖς ἀνδράσιν
 ἀλλὰ τοὺς ἀνδρας τοῖς τείχεσι. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἀλλο-
 τρίας τῆς κύκλῳ χώρας οὔσης ἀγαθῆς τε καὶ πολλῆς,
 τοῦ δὲ τῆς πόλεως ἐδάφους εὐεπιχειρήτου, τὸ μακαρι-
 σθησόμενον οὐδὲν ἦν τοπικὸν εὐκλήρημα· τῇ δ' ἀρετῇ 30
 C.235 καὶ τῷ πόνῳ τῆς χώρας οἰκείας γενομένης, ἐφάνη συν-
 δρομή τις ἀγαθῶν ἀπασαν εὐφυΐαν ὑπερβάλλουσα, δι'

ἦν ἐπὶ τοσοῦτον αὐξηθεῖσα ἡ πόλις ἀντέχει τοῦτο μὲν
 τροφῇ τοῦτο δὲ ξύλοις καὶ λίθοις πρὸς τὰς οἰκοδομίας,
 ἃς ἀδιαλείπτους ποιοῦσιν αἱ συμπτώσεις καὶ ἐμπρή-
 σεις καὶ μεταπράσεις, ἀδιάλειπτοι καὶ αὐταὶ οὐσαι· καὶ
 5 γὰρ αἱ μεταπράσεις ἐκούσιοί τινες συμπτώσεις εἰσὶ,
 καταβαλλόντων καὶ ἀνοικοδομοῦντων πρὸς τὰς ἐπι-
 θυμίας ἕτερα ἐξ ἑτέρων. πρὸς ταῦτ' οὖν τό τε τῶν με-
 τάλλων πλῆθος καὶ ἡ ὕλη καὶ οἱ κατακομίζοντες ποτα-
 μοὶ θαυμαστὴν παρέχουσι τὴν ὑποκορηγίαν, πρῶτος
 10 μὲν Ἀνίων ἐξ Ἄλβας ῥέων τῆς πρὸς Μαρσοῖς Λατίνης
 πόλεως διὰ τοῦ ὑπ' αὐτῇ πεδίου μέχρι τῆς πρὸς τὸν
 Τίβεριν συμβολῆς, ἔπειθ' ὁ Νᾶρ καὶ ὁ Τενέας οἱ διὰ
 τῆς Ὀμβρικής εἰς τὸν αὐτὸν καταφερόμενοι ποταμὸν
 τὸν Τίβεριν, διὰ δὲ Τυρρηνίας καὶ τῆς Κλουσίνης ὁ
 15 Κλάνις. ἐπεμελήθη μὲν οὖν ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ τῶν
 τοιούτων ἐλαττώματων τῆς πόλεως, πρὸς μὲν τὰς ἐμ-
 πρήσεις συντάξας στρατιωτικὸν ἐκ τῶν ἀπελευθερω-
 τῶν τὸ βοηθῆσον, πρὸς δὲ τὰς συμπτώσεις τὰ ὕψη
 τῶν καινῶν οἰκοδομημάτων καθελών, καὶ κωλύσας
 20 ἐξαίρειν ποδῶν ἑβδομήκοντα τὸ πρὸς ταῖς ὁδοῖς ταῖς
 δημοσίαις. ἀλλ' ὅμως ἐπέλειπεν ἂν ἡ ἐπανόρθωσις, εἰ
 μὴ τὰ μέταλλα καὶ ἡ ὕλη καὶ τὸ τῆς πορθμείας εὐμε-
 ταχείριστον ἀντεῖχε.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡ φύσις τῆς χώρας παρέχεται τὰ 8
 25 εὐτυχήματα τῇ πόλει, προσέθεσαν δὲ Ῥωμαῖοι καὶ τὰ
 ἐκ τῆς προνοίας. τῶν γὰρ Ἑλλήνων περὶ τὰς κτίσεις
 εὐστοχῆσαι μάλιστα δοξάντων, ὅτι κάλλους ἐστοχά-
 ζοντο καὶ ἐρμυνότητος καὶ λιμένων καὶ χώρας εὐφροῦς,
 οὗτοι προϋνόησαν μάλιστα ὧν ὀλιγώρησαν ἐκεῖνοι,
 30 στρώσεως ὁδῶν καὶ ὑδάτων εἰσαγωγῆς καὶ ὑπονόμων
 τῶν δυναμένων ἐκκλύζειν τὰ λύματα τῆς πόλεως εἰς
 τὸν Τίβεριν. ἐστρώσαν δὲ καὶ τὰς κατὰ τὴν χώραν

ὁδοὺς, προσθέντες ἐκκοπὰς τε λόφων καὶ ἐγχώσεις
 κοιλάδων, ὥστε τὰς ἄρμαμάξας δέχεσθαι πορθμείων
 φορτία· οἱ δ' ὑπόνομοι συννόμῳ λίθῳ κατακαμφθέν-
 τες ὁδοὺς ἀμάξαις χόρτου πορευτὰς ἐνίας ἀπολελοί-
 πασι. τοσοῦτον δ' ἐστὶ τὸ εἰσαγωγίμον ὕδωρ διὰ τῶν 5
 ὑδραγωγίων, ὥστε ποταμοὺς διὰ τῆς πόλεως καὶ τῶν
 ὑπονόμων ῥεῖν, ἅπασαν δὲ οἰκίαν σχεδὸν δεξαμενὰς
 καὶ σίφωνας καὶ κρουνοὺς ἔχειν ἀφθόνους, ὧν πλεί-
 στην ἐπιμέλειαν ἐποίησατο Μάρκος Ἀγρίππας, πολ-
 λοῖς καὶ ἄλλοις ἀναθήμασι κοσμήσας τὴν πόλιν. ὥς δ' 10
 εἰπεῖν, οἱ παλαιοὶ μὲν τοῦ κάλλους τῆς Ῥώμης ὀλιγά-
 C.236 ρουν, πρὸς ἄλλοις μείζοσι καὶ ἀναγκαιοτέροις ὄντες·
 οἱ δ' ὕστερον καὶ μάλιστα οἱ νῦν καὶ καθ' ἡμᾶς οὐδὲ
 τούτου καθυστέρησαν, ἀλλ' ἀναθημάτων πολλῶν καὶ
 καλῶν ἐπλήρωσαν τὴν πόλιν. καὶ γὰρ Πομπήιος καὶ 15
 ὁ θεὸς Καῖσαρ καὶ ὁ Σεβαστὸς καὶ οἱ τούτου παῖδες
 καὶ οἱ φίλοι καὶ γυνὴ καὶ ἀδελφὴ πᾶσαν ὑπερεβάλλοντο
 σπουδὴν καὶ δαπάνην εἰς τὰς κατασκευάς· τούτων δὲ
 τὰ πλείστα ὁ Μάρτιος ἔχει κάμπος πρὸς τῇ φύσει προσ-
 λαβὼν καὶ τὸν ἐκ τῆς προνοίας κόσμον. καὶ γὰρ τὸ μέ- 20
 γεθος τοῦ πεδίου θαυμαστὸν ἅμα καὶ τὰς ἄρματοδρο-
 μίας καὶ τὴν ἄλλην ἵππασίαν ἀκώλυτον παρέχον τῷ
 τοσοῦτῳ πλήθει τῶν σφαίρα καὶ κρίκω καὶ παλαίστρα
 γυμναζομένων· καὶ τὰ περικείμενα ἔργα καὶ τὸ ἔδα-
 φος ποάξον δι' ἔτους καὶ τῶν λόφων στεφάναι τῶν 25
 ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ μέχρι τοῦ ῥεῖθρου σκηνογραφικὴν
 ὄψιν ἐπιδεικνύμεναι δυσάπάλλακτον παρέχουσι τὴν
 θέαν. πλησίον δ' ἐστὶ τοῦ πεδίου τούτου καὶ ἄλλο πε-
 δίον καὶ στοὰὶ κύνκλω παμπληθεῖς καὶ ἄλσῃ καὶ θέατρα
 τρία καὶ ἀμφιθέατρον καὶ ναοὶ πολυτελεῖς καὶ συνεχεῖς 30
 ἀλλήλοις, ὥς πάρεργον ἂν δόξαιεν ἀποφαίνειν τὴν
 ἄλλην πόλιν. διόπερ ἱεροπρεπέστατον νομίσαντες τοῦ-

τον τὸν τόπον καὶ τὰ τῶν ἐπιφανεστάτων μνήματα ἐν-
 ταῦθα κατεσκεύασαν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. ἀξιολο-
 γώτατον δὲ τὸ Μανσώλειον καλούμενον, ἐπὶ κρηπίδος
 ὑψηλῆς λευκολίθου πρὸς τῷ ποταμῷ χῶμα μέγα, ἄχρι
 5 κορυφῆς τοῖς ἀειθαλέσι τῶν δένδρων συνηρεφές· ἐπ’
 ἄκρῳ μὲν οὖν εἰκὼν ἐστὶ χαλκῇ τοῦ Σεβαστοῦ Καίσα-
 ρος, ὑπὸ δὲ τῷ χῶματι θῆκαί εἰσιν αὐτοῦ καὶ τῶν συγ-
 γενῶν καὶ οἰκείων, ὅπισθεν δὲ μέγα ἄλσος περιπάτους
 θαυμαστοὺς ἔχον· ἐν μέσῳ δὲ τῷ πεδίῳ ὁ τῆς καύ-
 10 στρας αὐτοῦ περίβολος καὶ οὗτος λίθου λευκοῦ, κύκλῳ
 μὲν περικείμενον ἔχων σιδηροῦν περίφραγμα, ἐντὸς
 δ’ αἰγείροις κατάφυτος. πάλιν δ’ εἴ τις εἰς τὴν ἀγορὰν
 παρελθὼν τὴν ἀρχαίαν ἄλλην ἐξ ἄλλης ἴδοι παραβε-
 βλημένην ταύτη καὶ βασιλικὰς στοὰς καὶ ναοὺς, ἴδοι δὲ
 15 καὶ τὸ Καπιτώλιον καὶ τὰ ἐνταῦθα ἔργα καὶ τὰ ἐν τῷ
 Παλατίῳ καὶ τῷ τῆς Λιβίας περιπάτῳ, ῥαδίως ἐκλά-
 θοιτ’ ἂν τῶν ἔξωθεν. τοιαύτη μὲν ἡ Ρώμη.

Τῶν δ’ ἄλλων τῆς Λατίνης πόλεων τὰς μὲν ἐτέ- 9
 ροις γνωρίσμασι τὰς δὲ ὁδοῖς ἀφορίσαιτ’ ἂν τις ταῖς
 20 γνωριμωτάταις, ὅσαι διὰ τῆς Λατίνης ἑστρωνται· ἡ
 γὰρ ἐπὶ ταύταις ἢ παρὰ ταύταις ἢ μεταξὺ ἴδρυνται.
 γνωριμωτάται δὲ τῶν ὁδῶν ἡ τε Ἀππία καὶ ἡ Λατίνη
 καὶ ἡ Ὑαλερία, ἡ μὲν τὰ πρὸς θάλατταν ἀφορίζουσα C.237
 μέρη τῆς Λατίνης μέχρι Σινοέσσης, ἡ δὲ τὰ πρὸς τῇ
 25 Σαβίνῃ μέχρι Μαρσῶν, μέση δ’ αὐτῶν ἡ Λατίνη ἡ
 συμπίπτουσα τῇ Ἀππίᾳ κατὰ Κασιλῶνον, πόλιν διέ-
 χουσαν Καπύης ἐννεακαίδεκα σταδίου. ἄρχεται δὲ
 ἀπὸ τῆς Ἀππίας, ἐν ἀριστερᾷ ἀπ’ αὐτῆς ἐκτρεπομένη
 πλησίον Ρώμης, εἶτα διὰ τοῦ Τουσκληανοῦ ὄρους ὑπερ-
 30 βᾶσα μεταξὺ Τούσκλου πόλεως καὶ τοῦ Ἀλβανοῦ ὄρους
 κάτεισιν ἐπὶ Ἀλγιδον πολίχνιον καὶ Πικτὰς πανδοχεῖα.
 εἶτα συμπίπτει καὶ ἡ Λαβικανή, ἀρχομένη μὲν ἀπὸ τῆς

Ἡσκυλίνης πύλης ἀφ' ἧς καὶ ἡ Πραϊνεστίνη, ἐν ἀρι-
στερᾷ δ' ἀφείσα καὶ ταύτην καὶ τὸ πεδίον τὸ Ἡσκυλί-
νον πρόεισιν ἐπὶ πλείους τῶν ἑκατὸν καὶ εἰκοσι στα-
δίων, καὶ πλησιάσασα τῷ Λαβικῷ παλαιῷ κτίσματι
κατεσπασμένῳ, κειμένῳ δ' ἐφ' ὕψους, τοῦτο μὲν καὶ 5
τὸ Τοῦσκλον ἐν δεξιοῖς ἀπολείπει, τελευτᾷ δὲ πρὸς
τὰς Πικτὰς καὶ τὴν Λατίνην· διέχει δὲ τῆς Ῥώμης τὸ
χωρίον τοῦτο διακοσίους καὶ δέκα σταδίου. εἰθ' ἐξῆς
μὲν ἐπ' αὐτῆς τῆς Λατίνης εἰδὼν ἐπίσημοι κατοικίαι
καὶ πόλεις Φερεντῖνον, Φρουσινῶν, παρ' ἣν ὁ Κόσας 10
ῥεῖ ποταμός, Φαβρατερία, παρ' ἣν ὁ Τρηῆρος ῥεῖ, Ἀκν-
ῖνον μεγάλη πόλις, παρ' ἣν ὁ Μέλπις ῥεῖ ποταμός μέ-
γας, Ἰντεράμνιον ἐν συμβολῇ δυεῖν ποταμῶν κείμενον
Λείριός τε καὶ ἑτέρου, Κασῖνον καὶ αὕτη πόλις ἀξιόλο-
γος, ὑστάτη τῶν Λατίνων· τὸ γὰρ Τέανον τὸ καλού- 15
μενον Σιδικῖνον ἐφεξῆς κείμενον ἐκ τοῦ ἐπιθέτου δη-
λοῦται διότι τῶν Σιδικίνων ἐστίν. οὗτοι δὲ Ὅσκοι,
Καμπανῶν ἔθνος ἐκλελοιπός, ὥστε λέγοιτ' ἂν τῆς
Καμπανίας καὶ αὕτη, μεγίστη οὔσα τῶν ἐπὶ τῇ Λατίνῃ
πόλεων. καὶ ἡ ἐφεξῆς ἡ τῶν Καληνῶν καὶ αὕτη ἀξιο- 20
λογος, συνάπτουσα τῷ Κασιλίνῳ.

- 10 Ἐφ' ἑκάτερα δὲ τῆς Λατίνης ἐν δεξιᾷ μὲν εἰδὼν αἱ
μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἀπίας Σητία τε καὶ Σιγνία, φέ-
ρουσαι οἶνον ἢ μὲν τῶν πολυτελῶν ἓνα ἢ δὲ τὸν σταλ-
τικώτατον κοιλίας τὸν Σιγνῖνον λεγόμενον. πρὸς δὲ 25
ταύταις ἐστὶ Πρίβερον καὶ Κόρα καὶ Σύνεσσα * Τρα-
πόντιόν τε καὶ Βελίτραι καὶ Ἀλέτριον· ἐτι δὲ Φρεγέ-
λαι, παρ' ἣν ὁ Λεῖρις ῥεῖ ὁ εἰς τὰς Μιντούρνas ἐκδι-
δούς, νῦν μὲν κώμη, πόλις δὲ ποτε γερονυῖα ἀξιόλογος
καὶ τὰς πολλὰς τῶν ἄρτι λεχθεῖσων περιοικίδας πρότε- 30
ρον ἐσχηνυῖα, αἱ νῦν εἰς αὐτὴν συνέρχονται ἀγοράς
τε ποιούμεναι καὶ ἱεροποιίας τινάς· κατεσκάφη δ' ὑπὸ

- Ῥωμαίων ἀποστᾶσα. πλείσται δ' εἰσὶ καὶ τούτων καὶ
 τῶν ἐν τῇ Λατίνῃ καὶ τῶν ἐπέκεινα ἐν τῇ Ἑρνίκῳ τε
 καὶ Αἰκῳ καὶ Ὀόλσκῳ ἰδρυμέναι, Ῥωμαίων δ' εἰσὶ
 κτίσματα. ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῆς Λατίνης αἱ μεταξὺ αὐτῆς C.238
 5 καὶ τῆς Ὀαλερίας, Γάβιοι μὲν ἐν τῇ Πραινεστίνῃ ὁδῷ
 κειμένη, λατόμιον ἔχουσα ὑπουργὸν τῇ Ῥώμῃ μάλιστα
 τῶν ἄλλων, διέχουσα τὸ ἴσον τῆς Ῥώμης τε καὶ Πραι-
 νεστοῦ, περὶ ἑκατὸν σταδίους· εἰθ' ἡ Πραινεστός, περὶ
 ἧς αὐτίκα ἐροῦμεν· εἰθ' αἱ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ὑπὲρ
 10 Πραινεστόν, ἧς τε τῶν Ἑρνίκῳ πολίχνη Καπίτουλον
 καὶ Ἀναγνία πόλις ἀξιόλογος, καὶ Κερεᾶτε καὶ Σῶρα,
 παρ' ἣν ὁ Λεῖρις παρεξιὼν εἰς Φρεγέλλας ῥεῖ καὶ Μιν-
 τούρνας. ἔπειτα ἄλλα τινὰ καὶ ὀλίγα, ὅθεν τὸ
 κάλλιστον ἔλαιον· ἡ μὲν οὖν πόλις ἐφ' ὕψους κεῖται,
 15 παραρρεῖ δὲ τὴν τοῦ λόφου ῥίζαν ὁ Ὀουλτοῦρνος, ὃς
 καὶ παρὰ τὸ Κασιλῖνον ἐνεχθεὶς ἐκδίδωσι κατὰ τὴν
 ὁμώνυμον αὐτῷ πόλιν. Αἰσερνία δὲ καὶ Ἀλλιφαὶ ἤδη
 Σαννιτικαὶ πόλεις εἰσὶν, ἡ μὲν ἀνηρημένη κατὰ τὸν
 Μαρσικὸν πόλεμον ἡ δ' ἔτι συμμένουσα.
- 20 Ἡ Ὀαλερία δ' ἄρχεται μὲν ἀπὸ Τιβούρων, ἄγει δ' 11
 ἐπὶ Μαρσούς καὶ Κορφίνιον τὴν τῶν Περίγνων μη-
 τρώπολιν. εἰσὶ δ' ἐν αὐτῇ Λατῖναι πόλεις Ὀαρία τε καὶ
 Καρσέολοι καὶ Ἀλβα, πλησίον δὲ καὶ πόλις Κούκουλον.
 ἐν ὅψει δ' εἰσὶ τοῖς ἐν Ῥώμῃ Τίβουρά τε καὶ Πραιν-
 25 στός καὶ Τοῦσκλον. Τίβουρα μὲν, [ἐν] ἧς τὸ Ἡρά-
 κλειον καὶ ὁ καταράκτης, ὃν ποιεῖ πλωτὸς ὣν ὁ Ἀνίων
 ἀφ' ὕψους μεγάλου καταπίπτων εἰς φάραγγα βαθεῖαν
 καὶ ἀταλσῇ πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν. ἐντεῦθεν δὲ διέξεισι
 πεδίον εὐκαρπώτατον παρὰ τὰ μέταλλα τοῦ λίθου τοῦ
 30 Τιβουρτίνου καὶ τοῦ ἐν Γαβίοις τοῦ καὶ ἐρυθροῦ λεγο-
 μένου, ὥστε τὴν ἐκ τῶν μετάλλων ἑξαγωγήν καὶ τὴν
 πορθμεῖαν εὐμαρῇ τελέως εἶναι, τῶν πλείστων ἔργων

τῆς Ῥώμης ἐντεῦθεν κατασκευαζομένων. ἐν δὲ τῷ πε-
 δίῳ τούτῳ καὶ τὰ Ἄλβουλα καλούμενα ῥεῖ ὕδατα ψυ-
 χρὰ ἐκ πολλῶν πηγῶν, πρὸς ποικίλας νόσους καὶ πί-
 νουσι καὶ ἐγκαθημένοις ὑγιεινά· τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ
 Λαβανά, οὐκ ἄπωθεν τούτων ἐν τῇ Νωμεντανῇ καὶ 5
 τοῖς περὶ Ἡρητὸν τόποις. Πραϊνεστὸς δ' ἐστὶν ὅπου
 τὸ τῆς Τύχης ἱερὸν ἐπίσημον χρηστηριάζον. ἀμφοτέ-
 ραι δ' αἱ πόλεις αὗται τῇ αὐτῇ προσιδρυμέναι τυγχά-
 νουσιν ὄρεινῃ, διέχουσι δ' ἀλλήλων ὅσον σταδίους
 ἑκατόν, τῆς δὲ Ῥώμης Πραϊνεστὸς μὲν καὶ διπλάσιον, 10
 Τίβουρα δ' ἑλαττον. φασὶ δ' Ἑλληνίδας ἀμφοτέρας·
 Πραϊνεστὸν γοῦν Πολυστέφανον καλεῖσθαι πρότερον.
 ἐρυμνὴ μὲν οὖν ἑκατέρω, πολὺ δ' ἐρυμνοτέρα Πραι-
 νεστός· ἄκραν γὰρ ἔχει τῆς μὲν πόλεως ὑπερθεῖν ὄρος
 ὑψηλόν, ὅπισθεν δ' ἀπὸ τῆς συνεχούσης ὄρεινῆς αὐ- 15
 χένι διεξευγμένον, ὑπεραῖρον καὶ δυσὶ σταδίοις τού-
 C.239 του πρὸς ὀρθίαν ἀνάβασιν. πρὸς δὲ τῇ ἐρυμνότητι
 καὶ διώρυξι κρυπταῖς διατέτρηται πανταχόθεν μέχρι
 τῶν πεδίων ταῖς μὲν ὑδρείας χάριν ταῖς δ' ἐξόδων λα-
 θραίων, ὧν ἐν μιᾷ Μάριος πολιορκούμενος ἀπέθανε. 20
 ταῖς μὲν οὖν ἄλλαις πόλεσι πλεῖστον τὸ εὐερκὲς πρὸς
 ἀγαθοῦ τίθεται, Πραϊνεστίνοις δὲ συμφορὰ γεγέννηται
 διὰ τὰς Ῥωμαίων στάσεις. καταφεύγουσι γὰρ ἐκείσε οἱ
 νεωτερίζοντες· ἐκπολιορκηθέντων δέ, πρὸς τῇ κακώ-
 σει τῆς πόλεως καὶ τὴν χώραν ἀπαλλοτριοῦσθαι συμ- 25
 βαίνει, τῆς αἰτίας μεταφερομένης ἐπὶ τοὺς ἀναιτίους.
 ῥεῖ δὲ διὰ τῆς χώρας Ὀέρεστις ποταμός. πρὸς ἔω δὲ τῆς
 Ῥώμης εἰσὶν αἱ λεχθεῖσαι πόλεις.

12 Ἐνδοτέρω δὲ τῆς κατ' αὐτὰς ὄρεινῆς ἄλλη θάχις
 ἐστὶ, μεταξὺ αὐλῶνα καταλείπουσα τὸν κατὰ Ἀλγιδον, 30
 ὑψηλὴ μέχρι τοῦ Ἀλβανοῦ ὄρους. ἐπὶ ταύτης δὴ τὸ
 Τοῦσκλον ἵδρυται πόλις οὐ φάυλως κατεσκευασμένη·

κεκόσμηται δὲ ταῖς κύκλῳ φυτείαις καὶ οἰκοδομίαις,
 καὶ μάλιστα ταῖς ὑποπιπτούσαις ἐπὶ τὸ κατὰ τὴν Ῥώ-
 μην μέρος. τὸ γὰρ Τοῦσκλον ἐνταῦθα ἐστὶ λόφος εὐ-
 γεως καὶ εὐνδρος, κορυφούμενος ἡρέμα πολλαχοῦ καὶ
 5 δεχόμενος βασιλείων κατασκευὰς ἐκπρεπεστάτας. συν-
 εχῇ δ' ἐστὶ καὶ τὰ τῷ Ἀλβανῷ ὄρει ὑποπίπτοντα, τὴν
 αὐτὴν τε ἀρετὴν ἔχοντα καὶ κατασκευὴν. ἐφεξῆς δ'
 ἐστὶ πεδία, τὰ μὲν πρὸς τὴν Ῥώμην συνάπτοντα καὶ τὰ
 προάστεια αὐτῆς, τὰ δὲ πρὸς τὴν θάλατταν· τὰ μὲν
 10 οὖν πρὸς τὴν θάλατταν ἡττόν ἐστιν ὑγιεινά, τὰ δὲ
 ἄλλα εὐάγωγά τε καὶ παραπλησίως ἐξησκημένα. μετὰ
 δὲ τὸ Ἀλβανὸν Ἀρικία ἐστὶ πόλις ἐπὶ τῇ ὁδῷ τῇ
 Ἀππία· στάδιοι δ' εἰσὶν ἐκ τῆς Ῥώμης ἑκατὸν ἐξή-
 κοντα· κοῖλος δ' ἐστὶν ὁ τόπος, ἔχει δ' ὅμως ἐρυ-
 15 μνὴν ἄκραν. ὑπέρεκειται δ' αὐτῆς τὸ μὲν Λανούιον,
 πόλις Ῥωμαίων, ἐν δεξιᾷ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ, ἀφ' ἧς
 ἔποπτος ἢ τε θάλαττά ἐστι καὶ τὸ Ἄντιον· τὸ δ' Ἀρτε-
 μίσιον, ὃ καλοῦσι νέμος, ἐκ τοῦ ἐν ἀριστερεᾷ μέρους
 τῆς ὁδοῦ τοῖς ἐξ Ἀρικίας ἀναβαίνουνσιν. τῆς δ' Ἀρι-
 20 κίνης τὸ ἱερὸν λέγουσιν ἀφίδρυμά τι τῆς Ταυροπόλου·
 καὶ γὰρ τι βαρβαρικὸν κρατεῖ καὶ Σκυθικὸν περὶ τὸ
 ἱερὸν ἔθος. καθίσταται γὰρ ἱερεὺς ὁ γεννηθεὶς αὐτό-
 χειρ τοῦ ἱερωμένου πρότερον δραπέτης ἀνὴρ· ξιφῆρης
 οὖν ἐστὶν αἰεὶ περισκοπῶν τὰς ἐπιθέσεις, ἔτοιμος ἀμύ-
 25 νεσθαι. τὸ δ' ἱερὸν ἐν ἄλσει, πρόκειται δὲ λίμνη πελα-
 γίζουσα, κύκλῳ δ' ὄρεινὴ συνεχὴς ὄφρ' οὖς περικείται
 καὶ λίαν ὑψηλὴ καὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸ ὕδωρ ἀπολαμβά-
 νουσα ἐν κοίλῳ τόπῳ καὶ βαθεῖ. τὰς μὲν οὖν πηγὰς
 ὁρᾶν ἐστὶν, ἐξ ὧν ἡ λίμνη πληροῦται· τούτων δ' ἐστὶν C.240
 30 ἡ Ἥγερία καλουμένη, δαίμονός τινος ἐπώνυμος· αἱ δ'
 ἀπορροῦσαι ἐνταῦθα μὲν ἄδηλοὶ εἰσιν, ἔξω δὲ δείκνυν-
 ται πόρρω πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν ἀνέχουσαι.

13 Πλησίον δ' ἐστὶ τῶν χωρίων τούτων καὶ Ἀλβανὸν ὄρος πολὺ ὑπερκύπτει τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ τῶν περὶ αὐτὸ ὄφρυων, καίπερ ὑψηλῶν οὐσῶν καὶ ὀρθίων ἰκανῶς. ἔχει δὲ καὶ τοῦτο λίμνην πολὺ μείζω τῆς κατὰ τὸ Ἀρτεμισιον. προσωτέρω δὲ τούτων αἱ λεχθεῖσαι πρό- 5 τερον πόλεις τῆς Λατίνης εἰσὶ. μάλιστα δ' ἐν μεσογαίᾳ τῶν Λατίνων πόλεων ἐστὶν ἡ Ἄλβα ὁμοροῦσα Μαρσοῖς· ἴδρυνται δ' ἐφ' ὑψηλοῦ πάγου λίμνης Φουκίνας πλησίον, πελαγίας τὸ μέγεθος· χρωαῖται δ' αὐτῇ μάλιστα μὲν Μαρσοὶ καὶ πάντες οἱ πλησιόχωροι. φασὶ δ' 10 αὐτὴν καὶ πληροῦσθαι ποτε μέχρι τῆς ὀρεινῆς καὶ ταπεινοῦσθαι πάλιν ὥστ' ἀναψύχειν τοὺς λιμνωθέντας τόπους καὶ γεωργεῖσθαι παρέχειν, εἴτε μεταστάσεις τῶν κατὰ βάθους ὑγρῶν σποράδην καὶ ἀδήλως γίνονται πάλιν δ' ἐπισυρρέουσιν, ἢ τελέως ἐκλείπουσιν αἱ 15 πηγαὶ καὶ πάλιν συνθλίβονται, καθάπερ ἐπὶ τοῦ Ἀμενάνου συμβαίνει φασὶ τοῦ διὰ Κατάνης ῥέοντος· ἐκλείπει γὰρ ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ πάλιν ῥεῖ. ἐκ δὲ τῆς Φουκίνας εἶναι τὰς πηγὰς ἱστοροῦσι τοῦ Μαρκίου ὕδατος τοῦ τὴν Ῥώμην ποτίζοντος καὶ παρὰ τὰλλα 20 εὐδοκιμοῦντος ὕδατα. τῇ δὲ Ἄλβᾳ διὰ τὸ ἐν βάθει τῆς χώρας ἰδρῦσθαι καὶ διὰ τὸ εὐερκὲς ἀντὶ φρουρᾶς ἐχρήσαντο πολλάκις Ῥωμαῖοι, τοὺς φυλακῆς δεομένους ἐνταῦθα καθεύδοντες.

4 Ἐπεὶ δ' ἀπὸ τῶν προσαλπειῶν ἔθνων ἀρξάμενοι 25 καὶ τῶν πρὸς αὐτοῖς ὄρων τῶν Ἀπεννίνων, ἔπειθ' ὑπερβάντες ταῦτα τὴν ἐντὸς ἐπήλθομεν πᾶσαν, ὅση μεταξὺ κεῖται τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων τῶν κεκλιμένων πρὸς τὸν Ἀδρίαν μέχρι Σαυνιτῶν [καὶ] Καμπανῶν, νῦν ἐπανιόντες δηλώσο- 30

5. post Ἀρτεμισιον: ὄρος

μεν τὰ ἐν τοῖς ὄρεσι τούτοις οἰκοῦντα καὶ ταῖς ὑπα-
 ρείαις τῆς τε ἐκτὸς μέχρι τῆς παραλίας τῆς Ἀδριατικῆς
 καὶ τῆς ἐντός. ἀρκτέον δὲ πάλιν ἀπὸ τῶν Κελτικῶν
 ὄρων.

- 5 Ἔστι δ' ἡ Πικεντίνη μετὰ τὰς τῶν Ὀμβρικῶν πό- 2
 λεις τὰς μεταξὺ Ἀριμίνου καὶ Ἀγκῶνος. ὠρμηνται δ'
 ἐκ τῆς Σαβίνης οἱ Πικεντῖνοι, δρυοκολάπτου τὴν ὁδὸν
 ἡγησαμένου τοῖς ἀρχηγέταις, ἀφ' οὗ καὶ τοῦνομα· πῖ-
 κον γὰρ τὸν ὄρνιν τοῦτον ὀνομάζουσι, καὶ νομίζουσιν
 10 Ἄρεως ἱερόν. οἰκοῦσι δ' ἀπὸ τῶν ὄρων ἀρξάμενοι
 μέχρι τῶν πεδίων καὶ τῆς θαλάττης, ἐπὶ μῆκος ἡϋξή-
 μένην ἔχοντες μᾶλλον ἢ πλάτος τὴν χώραν, ἀγαθὴν
 πρὸς ἅπαντα, βελτίω δὲ τοῖς ξυλίνοις καρποῖς ἢ τοῖς
 σιτικοῖς. ἔστι δ' εὖρος μὲν τὸ ἀπὸ τῶν ὄρων ἐπὶ θάλατ- C.241
 15 ταν ἀνώμαλον τοῖς διαστήμασι· μῆκος δ' ἀπὸ Αἷσιος
 ποταμοῦ μέχρι Κάστρου παράπλουν ἔχον σταδίων
 ὀκτακοσίων. πόλεις δ' Ἀγκῶν μὲν Ἑλληνίς, Συρακου-
 σίων κτίσμα τῶν φυγόντων τὴν Διουυσίου τυραννίδα·
 κεῖται δ' ἐπ' ἄκρας μὲν λιμένα ἑμπεριλαμβανούσης τῇ
 20 πρὸς τὰς ἀρκτους ἐπιστροφῇ, σφόδρα δ' εὖοινός ἐστι
 καὶ πυροφόρος. πλησίον δ' αὐτῆς Αὐξουμον πόλις
 μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης· εἴτα Σεπτέμπεδα καὶ
 * Πνευεντία καὶ Ποτεντία καὶ Φίρμον Πικηνόν· ἐπί-
 νειον δὲ ταύτης Κάστελλον. ἐφεξῆς δὲ τὸ τῆς Κύπρας
 25 ἱερόν, Τυρρηναίων ἴδρυμα καὶ κτίσμα· τὴν δ' Ἥραν
 ἐκεῖνοι Κύπραν καλοῦσιν· εἴτα Τρουνετίνος ποταμὸς
 καὶ πόλις ἐπώνυμος· εἴτα Καστρουνόουν καὶ ὁ Μα-
 τρίνος ποταμός, ῥέων ἀπὸ τῆς Ἀδριανῶν πόλεως,
 ἔχων ἐπίνειον τῆς Ἀδρίας ἐπώνυμον ἑαυτοῦ. ἔστι δ'
 30 ἐν τῇ μεσογαίᾳ καὶ αὕτη καὶ τὸ Ἀσκλον τὸ Πικηνόν,
 ἐρυμνότατον χωρίον καὶ ἐφ' ᾧ κεῖται τὸ τεῖχος,
 καὶ τὰ περικείμενα ὄρη στρατοπέδοις οὐ βάσιμα. ὑπὲρ δὲ

τῆς Πικεντίνης Ὀηστῖνοι τε καὶ Μαρσοὶ καὶ Περίγνοι
 καὶ Μαρρουκῖνοι καὶ Φρεντανοί, Σαννιτικὸν ἔθνος,
 τὴν ὀρεινὴν κατέχουσιν ἐφαπτόμενοι μικρὰ τῆς θα-
 λάττης. ἔστι δὲ τὰ ἔθνη ταῦτα μικρὰ μὲν ἀνδρικότατα
 δὲ καὶ πολλάκις τὴν ἀρετὴν ταύτην ἐπιδεδειγμένα Ῥω- 5
 μαίοις, πρῶτον μὲν ἡνίκα ἐπολέμουν, δεύτερον δὲ ὅτε
 συνεστράτεον, τρίτον δ' ὅτε δεόμενοι τυχεῖν ἑλευ-
 θερίας καὶ πολιτείας μὴ τυγχάνοντες ἀπέστησαν καὶ τὸν
 Μαρσικὸν καλούμενον ἐξῆψαν πόλεμον, Κορφίνιον,
 τὴν τῶν Περίγνων μητρόπολιν, κοινὴν ἅπασι τοῖς Ἰτα- 10
 λιώταις ἀποδείξαντες πόλιν ἀντὶ τῆς Ῥώμης, ὁρμητή-
 ριον τοῦ πολέμου, μετονομασθεῖσαν Ἰταλικήν, καὶ ἐν-
 ταῦθα δὴ τοὺς συνεπομένους ἀθροίσαντες καὶ χειροτο-
 νήσαντες ὑπάτους καὶ στρατηγούς· δύο δ' ἔτη συνέμει-
 ναν ἐν τῷ πολέμῳ μέχρι διεπράξαντο τὴν κοινωσίαν 15
 περὶ ἧς ἐπολέμουν. Μαρσικὸν δὲ ὠνόμασαν τὸν πόλε-
 μον ἀπὸ τῶν ἀρξάντων τῆς ἀποστάσεως, καὶ μάλιστα
 ἀπὸ Πομπαιδίου. τὰ μὲν οὖν ἄλλα κωμηδὸν ζῶσιν, ἔχου-
 σι δὲ καὶ πόλεις ὑπὲρ μὲν τῆς θαλάττης τό τε Κορφί-
 νιον καὶ Σούλμωνα καὶ Μαρούιον καὶ Τεατέαν τὴν τῶν 20
 Μαρρουκίωνων μητρόπολιν. ἐπ' αὐτῇ δὲ τῇ θαλάττῃ τό
 τε Ἄτερνον, ὁμορον τῇ Πικεντίνῃ, ὁμώνυμον δὲ τῷ πο-
 ταμῷ τῷ διορίζοντι τὴν τε Ὀηστίνην καὶ τὴν Μαρρου-
 κίνην. ρεῖ γὰρ ἐκ τῆς Ἀμιτερνίνης, διὰ δὲ Ὀηστίνων,
 παραλιπὼν ἐν δεξιᾷ τοὺς Μαρρουκίους ὑπὲρ τῶν 25
 Περίγνων κειμένους, ζεύγματι περατός. τὸ δὲ πόλισμα
 C.242 τὸ ἐπώνυμον αὐτοῦ Ὀηστίνων μὲν ἔστι, κοινῷ δ' ἐπι-
 νεῖω χρῶνται καὶ οἱ Περίγνοι καὶ οἱ Μαρρουκῖνοι· διέ-
 χει δὲ τὸ ζεύγμα τέτταρας καὶ εἴκοσι σταδίους ἀπὸ Κορ-
 φινίου. μετὰ δὲ Ἄτερνον Ὀρτων ἐπίνειον Φρεντανῶν, 30
 καὶ Βοῦκα καὶ αὐτῇ Φρεντανῶν, ὁμορος Τεάνῳ τῷ

Ἀπούλω. μεταξὺ δὲ Ὅρτωνος καὶ Ἀτέρνου ὁ Σάγρος ποταμὸς ὁρίζων τοὺς Φρεντανοὺς ἀπὸ τῶν Περίγνων. ὁ δὲ παράπλους ἀπὸ τῆς Πικεντίνης ἐπὶ τοὺς Ἀπούλους, οὓς οἱ Ἕλληνες Δαυνίους καλοῦσι, σταδίων ἔστιν 5 ὅσον τετρακοσίων ἐνενηήκοντα.

Ἐξῆς δὲ μετὰ τὴν Λατίνην ἔστιν ἡ τε Καμπανία 3 παρήκουσα τῇ θαλάττῃ, καὶ ὑπὲρ ταύτην ἡ Σαννίτις ἐν μεσογαίᾳ μέχρι Φρεντανῶν καὶ τῶν Δαυνίων, εἴτ' αὐτοὶ Δαύνιοι καὶ τὰλλα ἔθνη τὰ μέχρι τοῦ Σικελικοῦ 10 πορθμοῦ. πρῶτον δὲ περὶ τῆς Καμπανίας ρητέον. ἔστι δ' ἀπὸ τῆς Σινοέσσης ἐπὶ μὲν τὴν ἐξῆς παραλίαν κόλπος εὐμεγέθης μέχρι Μισηνοῦ, καίκεῖθεν ἄλλος κόλπος πολὺν μείζων τοῦ προτέρου, καλοῦσι δ' αὐτὸν κρατῆρα, ἀπὸ τοῦ Μισηνοῦ μέχρι τοῦ Ἀθηναίου, δυεῖν 15 ἀκρωτηρίων, κολπούμενον. ὑπὲρ δὲ τούτων τῶν ἡόνων Καμπανία πᾶσα ἴδρυται, πεδίον εὐδαιμονέστατον τῶν ἀπάντων· περὶκείται δ' αὐτῷ γεωλοφίαι τε εὐκαρποι καὶ ὄρη τὰ τε τῶν Σαννιτῶν καὶ τὰ τῶν Ὀσκων. Ἀντίοχος μὲν οὖν φησι τὴν χώραν ταύτην Ὀπι- 20 κοὺς οἰκῆσαι, τούτους δὲ καὶ Αὔσονας καλεῖσθαι. Πολύβιος δ' ἐμφαίνει δύο ἔθνη νομίζων ταῦτα· Ὀπικοὺς γάρ φησι καὶ Αὔσονας οἰκεῖν τὴν χώραν ταύτην περὶ τὸν κρατῆρα. ἄλλοι δὲ λέγουσιν οἰκούντων Ὀπικῶν πρότερον καὶ Αὐσόνων· οἱ δ' ἐκείνους κατασχεῖν ὥστε- 25 ρον Ὀσκων τι ἔθνος, τούτους δ' ὑπὸ Κῦμαίων, ἐκείνους δ' ὑπὸ Τυρρηνῶν ἐκπεσεῖν· διὰ γὰρ τὴν ἀρετὴν περιμάχῃτον γενέσθαι τὸ πεδίον· δώδεκα δὲ πόλεις ἐγκατοικίσαντας τὴν οἶον κεφαλὴν ὀνομάσαι Καπύην. διὰ δὲ τὴν τρυφὴν εἰς μαλακίαν τραπομένους καθά-

1. post Ἀπούλω: Ὅρτωνιόν ἐστιν ἐν τοῖς Φρεντανοῖς, πέτραι ληστρικῶν ἀνθρώπων, οἷς οἰκήσεις ἀπὸ τῶν ναυγίων πηγνυνται· καὶ τὰλλα θηριωδεῖς εἶναι.

περὶ τῆς περὶ τὸν Πάδον χώρας ἐξέστησαν, οὕτω καὶ ταύτης παραχωρῆσαι Σαυνίταις, τούτους δ' ὑπὸ Ῥωμαίων ἐκπεσεῖν. τῆς δ' εὐκαρπίας ἐστὶ σημεῖον τὸ σῖτον ἐνταῦθα γίνεσθαι τὸν κάλλιστον, λέγω δὲ τὸν πύρινον, ἐξ οὗ καὶ ὁ χόνδρος κρείττων ὢν πάσης καὶ ὀρύ- 5 ζης καὶ ἐν ὀλίγῳ σιτικῆς τροφῆς. ἱστορεῖται δ' ἔνια τῶν πεδίων σπείρεσθαι δι' ἔτους δις μὲν τῇ ξειᾷ, τὸ δὲ τρί-
C.243 τον ἐλύμῳ, τινὰ δὲ καὶ λαχανεύεσθαι τῷ τετάρτῳ σπόρῳ. καὶ μὴν τὸν οἶνον τὸν κράτιστον ἐντεῦθεν ἔχουσι Ῥωμαῖοι τὸν Φάλερνον καὶ τὸν Στατανὸν καὶ Καλη- 10 νόν· ἥδη δὲ καὶ ὁ Συρρεντῖνος ἐνάμιλλος καθίσταται τούτοις, νεωστὶ πειρασθεὶς ὅτι παλαιώσιν δέχεται. ὥς δ' αὐτως εὐέλαιός ἐστι καὶ πᾶσα ἡ περὶ τὸ ὀέναφρον ὄμορον τοῖς πεδίοις ὄν.

4 Πόλεις δ' ἐπὶ μὲν τῇ θαλάττῃ μετὰ τὴν Σινόεσ- 15 σαν Λίτερνον, ὅπου τὸ μνημα τὸ Σκιπίωνος τοῦ πρώτου προσαγορευθέντος Ἀφρικανοῦ· διέτριψε γὰρ ἐνταῦθα τὸ τελευταῖον ἀφίς τὰς πολιτείας κατ' ἀπέχθειαν τὴν πρὸς τινος. παραρρεῖ δὲ ὁμώνυμος τῇ πόλει ποταμός. ὥς δ' αὐτως καὶ Ὀυλτοῦρνος ὁμώνυμός 20 ἐστὶ τῇ παρ' αὐτὸν πόλει ἐφεξῆς κειμένη· ῥεῖ δ' οὗτος διὰ ὀέναφρον καὶ τῆς Καμπανίας μέσης. ταύταις δ' ἐφεξῆς ἐστὶ Κύμη Χαλκιδέων καὶ Κυμαίων παλαιότατον κτίσμα· πασῶν γάρ ἐστι πρεσβυτάτη τῶν τε Σικελικῶν καὶ τῶν Ἰταλιωτίδων. οἱ δὲ τὸν στόλον ἄγοντες, 25 Ἴπποκλῆς ὁ Κυμαῖος καὶ Μερασθένης ὁ Χαλκιδεύς, διωμολογήσαντο πρὸς σφᾶς αὐτούς, τῶν μὲν [τὴν] ἀποικίαν εἶναι τῶν δὲ τὴν ἐπωνυμίαν· ὅθεν νῦν μὲν προσαγορεύεται Κύμη, κτίσαι δ' αὐτὴν Χαλκιδεῖς δοκοῦσι. πρότερον μὲν οὖν ἡντύχει [ἢ τε πόλις] καὶ τὸ 30 Φλεγραῖον καλούμενον πεδῖον, ἐν ᾧ τὰ περὶ τοὺς Γίγαντας μυθεύουσιν οὐκ ἄλλοθεν, ὥς εἰκός, ἀλλ' ἐκ

τοῦ περιμάχητον τὴν γῆν εἶναι δι' ἀρετὴν, ὅστερον
 δ' οἱ Καμπανοὶ κύριοι καταστάντες τῆς πόλεως ὕβρι-
 σαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους πολλά· καὶ δὴ καὶ ταῖς γυναι-
 ξίν αὐτῶν συνώκησαν αὐτοί. ὅμως δ' οὖν ἔτι σώζεται
 5 πολλὰ ἔχνη τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου καὶ τῶν ἱερῶν καὶ
 τῶν νομίμων. ὠνομάσθαι δ' ἐνιοὶ Κύμην ἀπὸ τῶν κυ-
 μάτων φασί· ὁραχιάδης γάρ καὶ προσεχῆς ὁ πλησίον
 αἰγιαλός. εἰσὶ δὲ καὶ κητεῖαι παρ' αὐτοῖς ἄρισται. ἐν
 δὲ τῷ κόλπῳ τούτῳ καὶ ὕλη τις ἐστὶ θαμνώδης ἐπὶ πολ-
 10 λούς ἐκτεινομένη σταδίους ἄνυδρος καὶ ἀμώδης, ἣν
 Γαλλιναρίαν ὕλην καλοῦσιν. ἐνταῦθα δὴ ληστήρια
 συνεστήσαντο οἱ Πομπηίου Σέξτου ναύαρχοι, καθ' ὃν
 καιρὸν Σικελίαν ἀπέστησεν ἐκεῖνος.

Πλησίον δὲ τῆς Κύμης τὸ Μισηνὸν ἀκρωτήριον 5
 15 καὶ ἐν τῷ μεταξὺ Ἀχερουσία λίμνη, τῆς θαλάττης ἀνά-
 χυσίς τις τεναγώδης. κάμψαντι δὲ τὸ Μισηνὸν λιμὴν
 εὐθύς ὑπὸ τῇ ἄκρᾳ, καὶ μετὰ τοῦτον ἐγκολπίζουσα
 ἡὼν εἰς βάθος, ἐν ἣ αἱ Βαῖαι καὶ τὰ θερμὰ ὕδατα τὰ
 καὶ πρὸς τροφὴν καὶ πρὸς θεραπείαν νόσων ἐπιτή- C.244
 20 δεια. ταῖς δὲ Βαίαις συνεχῆς ὅ τε Ἀοκρίνος κόλπος καὶ
 ἐντὸς τούτου ὁ Ἄορνος χερρόνησον ποιεῖν τὴν ἀπο-
 λαμβανομένην μέχρι Μισηνοῦ γῆν ἀπὸ τῆς μεταξὺ
 Κύμης καὶ αὐτοῦ. λοιπὸς γάρ ἐστιν ὀλίγων σταδίων
 ἰσθμὸς διὰ τῆς διαώρυγος ἐπ' αὐτὴν Κύμην καὶ τὴν
 25 πρὸς αὐτῇ θάλατταν. ἐμύθενον δ' οἱ πρὸ ἡμῶν ἐν τῷ
 Ἀόρῳ τὰ περὶ τὴν νέκυιαν τὴν Ὀμηρικὴν· καὶ δὴ
 καὶ νεκρομαντεῖον ἱστοροῦσιν ἐνταῦθα γενέσθαι καὶ
 Ὀδυσσεά εἰς τοῦτ' ἀφικέσθαι. ἔστι δ' ὁ μὲν Ἄορνος
 κόλπος ἀγχιβαθὴς καὶ ἀρτίστομος, λιμένος καὶ μέγε-
 30 θος καὶ φύσιν ἔχων, χρεῖαν δ' οὐ παρεχόμενος λιμένος

διὰ τὸ προκεῖσθαι τὸν Λοκρεῖνον κόλπον προσβραχῇ
 καὶ πολύν. περικλείεται δ' [ὁ] Ἄορνος ὀφρύσιν ὀρ-
 θίαις ὑπερκειμέναις πανταχόθεν πλήν τοῦ εἰσπλου,
 νῦν μὲν ἡμέρως ἐκπεπονημέναις πρότερον δὲ συνηρε-
 φέσιν ἀγρία ὕλη μεγαλοδένδρῳ καὶ ἀβάτῳ, αἷ κατα
 δεισιδαιμονίαν κατὰ σκιον ἐποιοῦν τὸν κόλπον. προσε-
 μύθενον δ' οἱ ἐπιχώριοι καὶ τοὺς ὄρνεις τοὺς ὑπερπε-
 τεῖς γινομένους καταπίπτειν εἰς τὸ ὕδωρ φθειρομέ-
 νους ὑπὸ τῶν ἀναφερομένων ἀέρων, καθάπερ ἐν τοῖς
 Πλουτωνίοις. καὶ τοῦτο [τὸ] χωρίον Πλουτωνιόν τι 10
 ὑπελάμβανον καὶ τοὺς Κιμμερίους ἐνταῦθα λέγεσθαι.
 καὶ εἰσέπλεόν γε προθυσάμενοι καὶ ἱλασάμενοι τοὺς
 καταχθονίους δαίμονας, ὄντων τῶν ὑφηγουμένων τὰ
 τοιάδε ἱερέων ἡργολαβηκότων τὸν τόπον. ἔστι δὲ πηγὴ
 τις αὐτόθι ποτίμου ὕδατος ἐπὶ τῇ θαλάττῃ. τούτου δ' 15
 ἀπείχοντο πάντες τὸ τῆς Στυγὸς ὕδωρ νομίσαντες.
 καὶ τὸ μαντεῖον ἐνταῦθά που ἴδρυνται. τὸν τε Πυρι-
 φλεγέθοντα ἐκ τῶν θερμῶν ὑδάτων ἔτεκμαίροντο τῶν
 πλησίον τῆς Ἀχερουσίας. Ἐφορος δὲ τοῖς Κιμμερίοις
 προσοικειῶν τὸν τόπον φησὶν αὐτοὺς ἐν καταγείοις 20
 οἰκίαις οἰκεῖν ἃς καλοῦσιν ἀργίλλας, καὶ διὰ τινων
 ὀρυγμάτων παρ' ἀλλήλους τε φοιτᾶν καὶ τοὺς ξένους
 εἰς τὸ μαντεῖον δέχεσθαι πολὺ ὑπὸ γῆς ἰδρυμένον. ζῆν
 δ' ἀπὸ μεταλλείας καὶ τῶν μαντευομένων, καὶ τοῦ βα-
 σιλέως ἀποδείξαντος αὐτοῖς συντάξεις. εἶναι δὲ τοῖς 25
 περὶ τὸ χρηστήριον ἔθος πάτριον μηδένα τὸν ἥλιον
 ὄραν, ἀλλὰ τῆς νυκτὸς ἔξω πορεύεσθαι τῶν χασμάτων.
 καὶ διὰ τοῦτο τὸν ποιητὴν περὶ αὐτῶν εἰπεῖν ὥς ἄρα
 „οὐδέ ποτ' αὐτοὺς ἡέλιος φαέθων ἐπιδέρεται.“ ὕστε-
 ρον δὲ διαφθαρήναι τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ βασιλέως 30
 τινός, οὐκ ἀποβάντος αὐτῷ τοῦ χρησμοῦ, τὸ δὲ μαν-
 τεῖον ἔτι συμμένειν μεθεσθηκὸς εἰς ἕτερον τόπον. τοι-

αὐτα μὲν οἱ πρὸ ἡμῶν ἐμυθολόγουν, νυνὶ δὲ τῆς μὲν
 ὕλης τῆς περὶ τὸν Ἄορνον κοπείσης ὑπὸ Ἀγρίππα, τῶν
 δὲ χωρίων κατοικοδομηθέντων, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἄορνου
 διώρυγος ὑπονόμου τμηθείσης μέχρι Κύμης, ἅπαντ'
 5 ἐκεῖνα ἐφάνη μῦθος, τοῦ Κοκκήϊου τοῦ ποιήσαντος
 τὴν διώρυγα ἐκείνην τε καὶ ἐπὶ νέαν πόλιν ἐκ Δικαι-
 αρχείας ἐπὶ ταῖς Βαίαις, ἐπακολουθήσαντός πως τῷ
 περὶ τῶν Κιμμερίων ἀρτίως λεχθέντι λόγῳ, τυχὸν ἴσως
 καὶ πάτριον νομίσαντος τῷ τόπῳ τούτῳ δι' ὀρυγμα-
 10 των εἶναι τὰς ὁδούς.

Ὁ δὲ Λοκρεῖνος κόλπος πλατύνεται μέχρι Βαιῶν, 6
 χώματι εἰσρόμενος ἀπὸ τῆς ἔξω θαλάττης ὀκτασταδίῳ
 τὸ μῆκος, πλάτος δὲ ἁμαξίτου πλατείας, ὃ φασὶν Ἡρα-
 κλέα διαχῶσαι τὰς βοῦς ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόουν· δε-
 15 χόμενον δ' ἐπιπολῆς τὸ κύμα τοῖς χειμῶσιν ὥστε μὴ
 πεξεύεσθαι ῥαδίως Ἀγρίππας ἐπεσκεύασεν. εἰσπλουν
 δ' ἔχει πλοίοις ἐλαφροῖς, ἐνορμίσασθαι μὲν ἄχρηστος,
 τῶν ὀστρέων δὲ θήραν ἔχων ἀφθονωτάτην. ἐνιοὶ δὲ
 τοῦτον αὐτὸν τὴν λίμνην εἶναι τὴν Ἀχερουσίαν φασίν,
 20 Ἀρτεμίδωρος δὲ αὐτὸν τὸν Ἄορνον. τὰς δὲ Βαίας ἐπω-
 νύμους εἶναι λέγουσι Βαίου τῶν Ὀδυσσέως ἐταίρων
 τινός. ἐξῆς δ' εἰσὶν αἱ περὶ Δικαιάρχειαν ἀκταὶ καὶ
 αὐτὴ ἡ πόλις. ἦν δὲ πρότερον μὲν ἐπίνειον Κυμαίων
 ἐπ' ὀφρύος ἰδρυμένον, κατὰ δὲ τὴν Ἀννίβα στρατείαν
 25 συνώκισαν Ῥωμαῖοι καὶ μετωνόμασαν Ποτιόλους ἀπὸ
 τῶν φρεάτων· οἱ δ' ἀπὸ τῆς δυσωδίας τῶν ὑδάτων·
 ἅπαν [γὰρ] τὸ χωρίον ἐκεῖ μέχρι Βαιῶν καὶ τῆς Κυμαίας
 θείου πληρὸς ἐστὶ καὶ πυρὸς καὶ θερμῶν ὑδάτων. τινὲς
 δὲ καὶ Φλέγραν διὰ τοῦτο τὴν Κυμαίαν νομίζουσι κλη-
 30 θῆναι, καὶ τῶν πεπτωκότων Γιγάντων τὰ κεράνυια

τραύματα ἀναφέρειν τὰς τοιαύτας προχοὰς τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ὕδατος. ἡ δὲ πόλις ἐμπόριον γεγένηται μέγιστον, χειροποιήτους ἔχουσα ὄρμους διὰ τὴν εὐφύϊαν τῆς ἁμμον· σύμμετρος γάρ ἐστι τῇ τιτάνῳ καὶ κόλλησιν ἰσχυρὰν καὶ πῆξιν λαμβάνει. διόπερ τῇ χάλικι κα- 5 ταμιζαντες τὴν ἁμμοκονίαν προβάλλουσι χώματα εἰς τὴν θάλατταν, καὶ κολποῦσι τὰς ἀναπεπταμένας ἡόνας ὥστ' ἀσφαλῶς ἐνορμίζεσθαι τὰς μεγίστας ὀλκὰς C.246δας. ὑπέρκειται δὲ τῆς πόλεως εὐθύς ἡ τοῦ Ἡφαίστου ἀγορά, πεδίον περικεκλειμένον διαπύροις ὄφρῦσι, κα- 10 μινώδεις ἐχούσαις ἀναπνοὰς πολλαχοῦ καὶ βρωμώδεις ἱκανῶς· τὸ δὲ πεδίον θείου πληρὲς ἐστι συρτοῦ.

7 Μετὰ δὲ Δικαιαρχεῖαν ἐστὶ Νεάπολις Κυμαίων (ὕστερον δὲ καὶ Χαλκιδεῖς ἐπώκησαν καὶ Πιθηκουσ-
σαίων τινὲς καὶ Ἀθηναίων, ὥστε καὶ Νεάπολις ἐκλήθη 15 διὰ τοῦτο), ὅπου δέικνυται μνημα τῶν Σειρήνων μιᾶς Παρθενόπης, καὶ ἀγῶν συντελεῖται γυμνικὸς κατὰ μαντεῖαν. ὕστερον δὲ Καμπανῶν τινες ἐδέξαντο συνοί-
κους διχοστατήσαντες, καὶ ἠναγκάσθησαν τοῖς ἐχθί-
στοις ὡς οἰκειοτάτοις χρῆσασθαι, ἐπειδὴ τοὺς οἰκείους 20 ἄλλοτρίους ἔσχον. μηνύει δὲ τὰ τῶν δημάρχων ὀνό-
ματα τὰ μὲν πρῶτα Ἑλληνικὰ ὄντα, τὰ δ' ὕστερα τοῖς Ἑλληνικοῖς ἀναμῖξ τὰ Καμπανικά. πλείστα δ' ἔχνη τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐνταῦθα σώζεται, γυμνάσιά τε καὶ ἐφηβεία καὶ φρατρίαι καὶ ὀνόματα Ἑλληνικὰ καίπερ 25 ὄντων Ῥωμαίων. νυνὶ δὲ πεντετηρικὸς ἱερὸς ἀγὼν συντελεῖται παρ' αὐτοῖς μουσικὸς τε καὶ γυμνικὸς ἐπὶ πλείους ἡμέρας, ἐνάμιλλος τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα. ἐστὶ δὲ καὶ ἐνθάδε διῶρυξ κρυπτή, τοῦ μεταξὺ ὅρους τῆς τε Δικαιαρχείας καὶ τῆς Νεαπό- 30 λεως ὑπεργασθέντος ὁμοίως ὥσπερ ἐπὶ τὴν Κύμην, ὁδοῦ τε ἀνοιχθείσης ἐναντίοις ζεύγεσι πορευτῆς ἐπὶ

πολλοὺς σταδίους· τὰ δὲ φῶτα ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ
 ὄρους, πολλαχόθεν ἐκκοπείσων θυρίδων, διὰ βάθους
 πολλοῦ κατάγεται. ἔχει δὲ καὶ ἡ Νεάπολις θερμοῶν
 ὑδάτων ἐκβολὰς καὶ κατασκευὰς λουτρῶν οὐ χείρους
 5 τῶν ἐν Βαίαις, πολὺ δὲ τῷ πλήθει λειπομένης· ἐκεῖ
 γὰρ ἄλλη πόλις γεγένηται, συνωκοδομημένων βασι-
 λείων ἄλλων ἐπ' ἄλλοις, οὐκ ἐλάττων τῆς Δικαιαρ-
 χείας. ἐπιτείνουσι δὲ τὴν ἐν Νεαπόλει διαγωγὴν τὴν
 Ἑλληνικὴν οἱ ἐκ τῆς Ῥώμης ἀναχωροῦντες δεῦρο ἡσυ-
 10 χίας χάριν τῶν ἀπὸ παιδείας ἐργασαμένων ἢ καὶ ἄλ-
 λων διὰ γῆρας ἢ ἀσθενείαν ποθούντων ἐν ἀνέσει ζῆν·
 καὶ τῶν Ῥωμαίων δ' ἐνιοὶ χαίροντες τῷ βίῳ τούτῳ,
 θεωροῦντες τὸ πλῆθος τῶν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς
 ἐπιδημούντων ἀνδρῶν, ἄσμενοι φιλοχωροῦσι καὶ ζῶ-
 15 σιν αὐτόθι.

Ἐχόμενον δὲ φρούριόν ἐστίν Ἡράκλειον ἐκκειμέ- 8
 νην εἰς τὴν θάλατταν ἄκραν ἔχον, καταπνεομένην λιβί
 θαυμαστῶς ὥσθ' ὑγιεινὴν ποιεῖν τὴν κατοικίαν. ὍσκοιC.247
 δὲ εἶχον καὶ ταύτην καὶ τὴν ἐφεξῆς Πομπηίαν ἣν πα-
 20 ραρρεῖ ὁ Σάρονος ποταμός, εἴτα Τυρρηνοὶ καὶ Πελασ-
 γοί, μετὰ ταῦτα δὲ Σαννῖται· καὶ οὗτοι δ' ἐξέπεσον ἐκ
 τῶν τόπων. Νώλης δὲ καὶ Νουκερίας καὶ Ἀχερρῶν,
 ὁμωνύμου κατοικίας τῆς περὶ Κρέμωνα, ἐπίνειόν ἐστιν
 ἡ Πομπηία, παρὰ τῷ Σάρονι ποταμῷ καὶ δεχομένῳ τὰ
 25 φορτία καὶ ἐκπέμποντι. ὑπέρεκειται δὲ τῶν τόπων τού-
 των ὄρος τὸ Ὀέσειον, ἀγροῖς περιρικνόμενον παγκά-
 λους πλὴν τῆς κορυφῆς· αὕτη δ' ἐπίπεδος μὲν πολὺ
 μέρος ἐστίν, ἄκαρπος δ' ὅλη, ἐκ δὲ τῆς ὕψεως τεφρώ-
 δης, καὶ κοιλάδας φαίνει σηραγγώδεις πετρῶν αἰθα-
 30 λωδῶν κατὰ τὴν χροάν, ὥς ἂν ἐκβεβρωμένων ὑπὸ πυ-
 ρός, ὥς τεκμαίροιτ' ἂν τις τὸ χωρίον τοῦτο καίεσθαι
 πρότερον καὶ ἔχειν κρατῆρας πυρός, σβεσθῆναι δ' ἐπι-

λιπούσης τῆς ὕλης. τάχα δὲ καὶ τῆς εὐκαρπίας τῆς κύ-
κλω τοῦτ' αἴτιον, ὥσπερ ἐν τῇ Κατάνη, φασί, τὸ κατα-
τεφρωθὲν μέρος ἐκ τῆς σποδοῦ τῆς ἀνενεχθείσης ὑπὸ
τοῦ Αἰτναίου πυρὸς εὐάμπελον τὴν γῆν ἐποίησεν. ἔχει
μὲν γὰρ τὸ λιπαῖνον καὶ τὴν ἐκφυρομένην βῶλον καὶ 5
τὴν ἐκφέρουσαν τοὺς καρπούς· πλεονάζουσα μὲν οὖν
τῷ λίπει πρὸς ἐκπύρωσιν ἐπιτηδεΐα, καθάπερ ἡ θειώ-
δης πᾶσα, ἐξικμασθεῖσα δὲ καὶ λαβοῦσα σβέσιν καὶ ἐκ-
τέφρωσιν εἰς καρπογονίαν μετέβαλε. συνεχὲς δὲ ἐστὶ
τῇ Πομπηίᾳ τὸ Συρρεντὸν τῶν Καμπανῶν, ὅθεν πρό- 10
κειται τὸ Ἀθήναιον, ὃ τινες Σειρηνουσῶν ἀκρωτή-
ριον καλοῦσιν· ἐστὶ δὲ ἐπ' ἄκρῳ μὲν Ἀθηναῖς ἱερὸν,
ἴδρυμα Ὀδυσσεύς. διάπλους δ' ἐνθὲνδε βραχὺς εἰς
Καπρέας νῆσον. κάμψαντι δὲ τὴν ἄκραν νησιδὲς εἰσιν
ἔρημοι πετρώδεις ἃς καλοῦσι Σειρῆνας. ἐκ δὲ τοῦ πρὸς 15
Συρρεντὸν μέρους ἱερὸν τι δείκνυται καὶ ἀναθήματα
παλαιὰ τιμώντων τῶν πλησίον [τὸν] τόπον. μέχρι μὲν
δεῦρο ἔχει τέλος ὁ κόλπος ὁ κρατὴρ προσαγορευόμε-
νος, ἀφοριζόμενος δυσὶν ἀκρωτηρίοις βλέπουσι πρὸς
μεσημβρίαν, τῷ τε Μισηνῶ καὶ τῷ Ἀθηναίῳ. ἅπας 20
δ' ἐστὶ κατεσκευασμένος τοῦτο μὲν ταῖς πόλεσιν ἃς
ἔφραμεν, τοῦτο δὲ ταῖς οἰκοδομίαις καὶ φυτείαις, αἱ με-
ταξὺ συνεχεῖς οὔσαι μιᾶς πόλεως ὅσιν παρέχονται.

9 Τοῦ μὲν οὖν Μισηνοῦ πρόκειται νῆσος ἡ Προ-
χύτη, Πιθηκουσσῶν δ' ἐστὶν ἀπόσπασμα. Πιθηκούσ- 25
σας δ' Ἐρετριεῖς ὥκισαν καὶ Χαλκιδεῖς, εὐτυχήσαντες
[δὲ] δι' εὐκαρπίαν καὶ διὰ τὰ χρυσεῖα ἐξέλιπον τὴν νῆ-
σον κατὰ στάσιν, ὕστερον δὲ καὶ ὑπὸ σεισμῶν ἐξελα-
θέντες καὶ ἀναφυσχημάτων πυρὸς καὶ θαλάττης καὶ
C.248 θερμῶν ὑδάτων· ἔχει γὰρ τοιαύτας ἀποφορὰς ἡ νῆσος, 30
ὅφ' ὧν καὶ οἱ πεμφθέντες παρὰ Ἰέρωνος τοῦ τυράννου
τῶν Συρακοσίων ἐξέλιπον τὸ κατασκευασθὲν ὅφ' ἑαυ-

τῶν τεῖχος καὶ τὴν νῆσον· ἐπελθόντες δὲ Νεαπολῖται
 κατέσχον. ἐντεῦθεν καὶ ὁ μῦθος ὅτι φασὶ τὸν Τυφῶνα
 ὑποκεῖσθαι τῇ νήσῳ ταύτῃ, στρεφομένου δὲ τὰς φλό-
 γας ἀναφυᾶσθαι καὶ τὰ ὕδατα, ἔστι δ' ὅτε καὶ νησὶ-
 5 δας ἐχούσας ζέον ὕδωρ. πιθανώτερον δὲ Πίνδαρος
 εἶρηκεν ἐκ τῶν φαινομένων ὁρμηθεῖς, ὅτι πᾶς ὁ πόρος
 οὗτος ἀπὸ τῆς Κυμαίας ἀρξάμενος μέχρι τῆς Σικελίας
 διάπυρός ἐστι καὶ κατὰ βάθους ἔχει κοιλίας τινὰς εἰς
 ἐν συναπτούσας πρὸς τε ἀλλήλας καὶ πρὸς τὴν ἡπει-
 10 ρον. διόπερ ἢ τε Αἰτνὴ τοιαύτην ἔχειν δείκνυται φύ-
 σιν οἷαν ἱστοροῦσιν ἅπαντες, καὶ αἱ τῶν Λιπαραίων
 νῆσοι καὶ τὰ περὶ τὴν Δικαιάρχειαν καὶ Νεάπολιν καὶ
 Βαίας χωρία καὶ αἱ Πιθηκοῦσσαι. ταῦτ' οὖν διανοη-
 θεῖς τῷ παντὶ τόπῳ τούτῳ φησὶν ὑποκεῖσθαι τὸν Τυ-
 15 φῶνα „νῦν γε μὰν ταί θ' ὑπὲρ Κύμας ἀλιερκέες ὄχθαι
 „Σικελία τ' αὐτοῦ πιέζει στέφνα λαχνάεντα.“ καὶ Τί-
 μαιος δὲ περὶ τῶν Πιθηκουσσῶν φησιν ὑπὸ τῶν πα-
 λαιῶν πολλὰ παραδοξολογεῖσθαι, μικρὸν δὲ πρὸ ἐαν-
 τοῦ τὸν Ἐπωπέα λόφον ἐν μέσῃ τῇ νήσῳ τιναγέντα
 20 ὑπὸ σεισμῶν ἀναβαλεῖν πῦρ καὶ τὸ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ
 τῆς θαλάττης ἐξῶσαι ἐπὶ τὸ πέλαγος, τὸ δ' ἐκτεφρω-
 θέν τῆς γῆς μετεωρισμὸν λαβὼν κατασκῆψαι πάλιν
 τυφωνοειδῶς εἰς τὴν νῆσον, καὶ ἐπὶ τρεῖς τὴν θάλατ-
 ταν ἀναχωρῆσαι σταδίους, ἀναχωρήσασαν δὲ μετ' οὐ
 25 πολὺ ὑποστρέψαι καὶ τῇ παλιρροίᾳ κατακλύσαι τὴν
 νῆσον, καὶ γενέσθαι σβέσιν τοῦ ἐν αὐτῇ πυρός· ἀπὸ
 δὲ τοῦ ἥχου τοὺς ἐν τῇ ἡπείρῳ φυγεῖν ἐκ τῆς παραλίας
 εἰς τὴν [ἄνω] Καμπανίαν. δοκεῖ δὲ τὰ θερμὰ ὕδατα
 ἐνταῦθα θεραπεύειν τοὺς λιθιῶντας. αἱ δὲ Καπρέαι
 30 δύο πολίχνας εἶχον τὸ παλαιόν, ὕστερον δὲ μίαν. Νεα-
 πολῖται δὲ καὶ ταύτην κατέσχον, πολέμῳ δὲ ἀποβαλόν-
 τες τὰς Πιθηκούσας ἀπέλαβον πάλιν, δόντος αὐτοῖς

Καίσαρος τοῦ Σεβαστοῦ, τὰς δὲ Καπρέας ἰδιον ποιη-
σαμένου κτῆμα καὶ κατοικοδομήσαντος. αἱ μὲν οὖν
παράλιοι πόλεις τῶν Καμπανῶν καὶ αἱ προκείμεναι
νῆσοι τοιαῦται.

10 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ Καπύη μὲν ἐστὶν ἡ μητρόπο- 5
λις, κεφαλὴ τῷ ὄντι κατὰ τὴν ἐντυμότητα τοῦ ὀνόμα-
τος· τὰ γὰρ ἄλλα πολίχνια νομίζουσιν ἂν κατὰ τὴν σύγ-
C.249 κρισιν πλήν Τεάνου Σιδικίνου· καὶ γὰρ αὕτη ἀξιόλο-
γος. κεῖται δ' ἐπὶ τῇ ὁδῷ τῇ Ἀππία αὕτη τε καὶ τῶν
ἄλλων αἱ ἐπὶ Βρεντέσιον ἄγουσαι ἀπ' αὐτῆς, Καλατία 10
καὶ Κανύδιον καὶ Βενεκεντόν· ἐπὶ δὲ Ρώμης Κασιλίνου
ἵδρυνται ἐπὶ τῷ Ὑουλτούρνῳ ποταμῷ, ἐν ᾗ πολιορκου-
μενοι Πραινεστίνων ἄνδρες τετταράκοντα καὶ πεντα-
κόσιοι πρὸς ἀκμάζοντα Ἀννίβαν ἐπὶ τοσοῦτον ἀντέ-
σχον, ὥσθ' ὑπὸ λιμοῦ διακοσίων δραχμῶν πραθέντος 15
μυός, ὁ μὲν πωλήσας ἀπέθανεν, ἐσώθη δ' ὁ προιάμε-
νος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς πλησίον τοῦ τείχους σπείροντας
γογγύλην ἐθαύμαζεν, ὡς ἔοικεν, ὁ Ἀννίβας τῆς μα-
κροθυμίας, εἰ ἐλπίζοιεν τέως ἀνθέξειν ἕως τελεσφο-
ρήσειεν ἡ γογγύλη· καὶ δὴ περιγενέσθαι πάντας φασὶ 20
πλήν ἀνδρῶν ὀλίγων τῶν ἢ λιμῷ διαλυθέντων ἢ ἐν
ταῖς μάχαις.

11 Πρὸς δὲ ταῖς θηθείσαις ἔτι καὶ αὗται Καμπαναὶ
πόλεις εἰσὶν ὧν ἐμνήσθημεν πρότερον, Κάλης τε καὶ
Τεάνου Σιδικίνου, ἃς διορίζουσιν αἱ δύο Τύχαι ἐφ' 25
ἐκάτερα ἵδρυνμέναι τῆς Λατίνης ὁδοῦ, καὶ ἔτι Σουέσ-
σουλα καὶ Ἀτέλλα καὶ Νῶλα καὶ Νουκερία καὶ Ἀχέρ-
ραι καὶ Ἀβέλλα καὶ ἄλλαι ἔτι ἐλάττους τούτων κατοι-
κίαι, ὧν ἐνίας Σαννιτιδᾶς φασιν εἶναι. Σαννῖται δὲ
πρότερον μὲν καὶ μέχρι τῆς Λατίνης τῆς περὶ Ἀρδέαν 30
ἐξοδίας ποιούμενοι, μετὰ δὲ ταῦτα αὐτὴν τὴν Καμ-
πανίαν πορθοῦντες πολλὴν ἐκέκτηντο δύναμιν· καὶ

- γὰρ ἄλλως δεσποτικῶς ἄρχεσθαι μεμαθηκότες ταχὺ
 ὑπουργοῦν τοῖς προστάγμασι. νυνὶ δ' ἐκπεπότηνται
 τελέως ὑπὸ τε ἄλλων καὶ τὸ τελευταῖον ὑπὸ Σύλλα τοῦ
 μοναρχήσαντος Ῥωμαίων, ὃς ἐπειδὴ πολλαῖς μάχαις
 5 καταλύσας τὴν τῶν Ἰταλιωτῶν ἐπανάστασιν τούτους
 σχεδόν τι μόνους συμμένοντας ἑώρα καὶ ὁμοίως ὁρμῶν-
 τας, ὥστε καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν Ῥώμην ἐλθεῖν, συνέστη
 πρὸ τοῦ τείχους αὐτοῖς, καὶ τοὺς μὲν ἐν τῇ μάχῃ κατέ-
 κοψε κελεύσας μὴ ζωγρεῖν τοὺς δὲ ῥίψαντας τὰ ὄπλα,
 10 περὶ τρισχιλίους ἄνδρας ἢ τετρακισχιλίους φασίν, εἰς
 τὴν δημοσίαν ἔπαυλιν τὴν ἐν τῷ Κάμπῳ καταγαγὼν
 εἴρξε· τρισὶ δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐπιπέμψας στρατιώτας
 ἅπαντας ἀπέσφαξε, προγραφάς τε ποιούμενος οὐκ
 ἐπαύσατο πρὶν ἢ πάντας τοὺς ἐν ὀνόματι Σαννιτῶν
 15 διεφθαιρεν ἢ ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐξέβαλε· πρὸς δὲ τοὺς
 αἰτιωμένους τὴν ἐπὶ τοσοῦτον ὀργὴν ἔφη καταμαθεῖν
 ἐκ τῆς πείρας, ὥς οὐδέποτε ἂν εἰρήνην ἀγάγοι Ῥω-
 μαίων οὐδὲ εἷς, ἕως ἂν συμμένωσι καθ' ἑαυτοὺς Σαν-
 νῖται. τοιγάρ τοι νυνὶ κῶμαι γέγονασιν αἱ πόλεις· ἔναιαι
 20 δ' ἐκλελοίπασι τελέως, Βοιανὸν Αἰσερνία Πάννα Τε-C.250
 λεσία συνεχῆς Ὀενάφρῳ καὶ ἄλλαι τοιαῦται, ὧν οὐ-
 δεμίαν ἄξιον ἡγεῖσθαι πόλιν· ἡμεῖς δ' ἐπέξιμεν μέχρι
 τοῦ μετρίου διὰ τὴν τῆς Ἰταλίας δόξαν καὶ δύναμιν.
 Βενεβεντὸν δ' ὅμως συνέστηκεν εὖ καὶ Ὀενουσία.
- 25 Περὶ δὲ Σαννιτῶν καὶ τοιοῦτός τις λόγος φέρεται, 12
 διότι πολεμοῦντες Σαβῖνοι πολὺν χρόνον πρὸς τοὺς
 Ὀμβρικοὺς εὗξαντο, καθάπερ τῶν Ἑλλήνων τινές, τὰ
 γενόμενα τῷ ἔτει τούτῳ καθιερωῖσαι, νικήσαντες δὲ
 τῶν γενομένων τὰ μὲν κατέθυσαν τὰ δὲ καθιέρωσαν·
 30 ἀφορίας δὲ γενηθείσης, εἶπέ τις ὥς ἐχρῆν καθιερωῖσαι
 καὶ τὰ τέκνα. οἱ δ' ἐποίησαν τοῦτο καὶ τοὺς γενομέ-
 νους τότε παῖδας Ἀρεως ἐπεφήμισαν, ἀνδρωθέντας δ'

ἔστειλαν εἰς ἀποικίαν, ἡγήσατο δὲ ταῦρος· ἐν δὲ τῇ τῶν Ὀπικῶν κατευνασθέντος (ἐτύγχανον δὲ κωμηδὸν ζῶντες) ἐκβαλόντες ἐκείνους ἰδρύθησαν αὐτόθι καὶ τὸν ταῦρον ἐσφαγίασαν τῷ Ἄρει τῷ δόντι αὐτὸν ἡγεμόνα κατὰ τὴν τῶν μάντεων ἀπόφασιν. εἰκὸς δὲ διὰ τοῦτο καὶ Σαβέλλους αὐτοὺς ὑποκοριστικῶς ἀπὸ τῶν γονέων προσαγορευθῆναι, Σαυνίτας δ' ἀπ' ἄλλης αἰτίας, οὓς οἱ Ἕλληνες Σαυνίτας λέγουσι. τινὲς δὲ καὶ Λάκωνας συνοίκους αὐτοῖς γενέσθαι φασὶ καὶ διὰ τοῦτο καὶ φιλέλληνας ὑπάρξαι, τινὰς δὲ καὶ Πιτανάτας καλεῖσθαι. δοκεῖ δὲ καὶ Ταραντίνων πλάσμα τοῦτ' εἶναι, κολακευόντων ὁμόρους καὶ μέγα δυναμένους ἀνθρώπους καὶ ἅμα ἐξοικειουμένων, οἳ γε καὶ ὀκτῶ μυριάδας ἔστελλόν ποτε τῆς πεζῆς στρατιᾶς, ἰππέας δ' ὀκτακισχιλίους. φασὶ δὲ νόμον εἶναι παρὰ τοῖς Σαυνί- 15 ταις καλὸν καὶ προτρεπτικὸν πρὸς ἀρετὴν· οὐ γὰρ ἔξεστι διδόναι τὰς θυγατέρας οἷς ἂν ἐθέλωσιν, ἀλλὰ κρίνεσθαι κατὰ ἔτος δέκα μὲν παρθένους δέκα δὲ τῶν νέων τοὺς ἀρίστους καὶ τὰς ἀρίστας· τούτων τῷ πρώτῳ τὴν πρώτην δίδοσθαι, τῷ δευτέρῳ τὴν δευτέραν 20 καὶ ἑξῆς οὕτως· ἐὰν δ' ὁ λαβὼν τὸ γέρας μεταβαλόμενος γένηται πονηρός, ἀτιμάξουσι καὶ ἀφαιροῦνται τὴν δοθεῖσαν. ἑξῆς δ' εἰσὶν Ἴρπῖνοι, καὶ οἱ Σαυνῖται· τοῦνομα δ' ἔσχον ἀπὸ τοῦ ἡγησαμένου λύκου τῆς ἀποικίας· Ἴρπον γὰρ καλοῦσιν οἱ Σαυνῖται τὸν λύκον· συν- 25 ἀπτουσι δὲ Λευκανοῖς τοῖς μεσογαίοις. περὶ μὲν Σαυνιῶν ταῦτα.

- 13 Καμπανοῖς δὲ συνέβη διὰ τὴν τῆς χώρας εὐδαιμονίαν ἐπ' ἴσον ἀγαθῶν ἀπολαῦσαι καὶ κακῶν. ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἔξετρώφησαν ὥστ' ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλουν 30 πρὸς ζεύγη μονομάχων, ὀρίζοντες ἀριθμὸν κατὰ τὴν τῶν [συν]δείπνων ἀξίαν. Ἀννίβα δ' ἐξ ἐνδόσεως λα-

βόντος αὐτούς, δεξάμενοι χειμαδίους τὴν στρατιὰν οὕ-
 τως ἐξεθήλυναν ταῖς ἡδοναῖς ὥσθ' ὁ Ἀννίβας ἔφη νι- C.251
 κῶν κινδυνεύειν ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς γενέσθαι, γυναῖκας
 ἀντὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς στρατιώτας ἀπολαβών. Ῥω-
 5 μαῖοι δὲ κρατήσαντες πολλοῖς κακοῖς ἐσωφρόνισαν αὐ-
 τοὺς, ὕστατα δὲ καὶ κατεκληρούχησαν τὴν γῆν. νυνὶ
 μέντοι μετ' εὐπραγίας διάγουσι τοῖς ἐποίκοις ὁμονοή-
 σαντες, καὶ τὸ ἀξίωμα φυλάττουσι τὸ ἀρχαῖον καὶ τῷ
 μεγέθει τῆς πόλεως καὶ κατ' εὐανδρίαν. μετὰ δὲ τὴν
 10 Καμπανίαν καὶ τὴν Σαυνιτίν ἐπὶ μὲν τῇ Τυρρηνικῇ
 θαλάττῃ τὸ τῶν Πικέντων ἔθνος οἰκεῖ, μικρὸν ἀπό-
 σπασμα τῶν ἐν τῷ Ἀδρία Πικεντίνων, ὑπὸ Ῥωμαίων
 μετρωκισμένον εἰς τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον, ὃς νῦν
 Παιστανὸς καλεῖται, καὶ ἡ πόλις ἡ Ποσειδωνία Παι-
 15 στός, ἐν μέσῳ τῷ κόλπῳ κειμένη. μεταξὺ δὲ τῶν Σει-
 ρηνουσῶν καὶ τῆς Ποσειδωνίας Μαρκῖνα, Τυρρηνῶν
 κτίσμα οἰκούμενον ὑπὸ Σαυνιτῶν. ἐντεῦθεν εἰς Πομ-
 πηίαν διὰ Νουκερίας οὐ πλείονων ἑκατὸν καὶ εἴκοσι
 σταδίων ἐστὶν ὁ ἰσθμός. διήκουσι δ' οἱ Πίκεντες μέχρι
 20 τοῦ Σιλάριδος ποταμοῦ τοῦ ὀρίζοντος ἀπὸ ταύτης τῆς
 χώρας τὴν ἀρχαίαν Ἰταλίαν, ἐφ' οὗ τοῦτ' ἴδιον ἱστο-
 ροῦσιν περὶ τοῦ ὕδατος ὄντος ποτίμου, τὸ καθιέμενον
 εἰς αὐτὸ φυτὸν ἀπολιθοῦσθαι φυλάττον τὴν χροάν
 καὶ τὴν μορφήν. τῶν δὲ Πικέντων ὑπῆρχε μητρόπολις
 25 Πικεντία, νυνὶ δὲ κωμηδὸν ζῶσιν ἀπωσθέντες ὑπὸ
 Ῥωμαίων διὰ τὴν πρὸς Ἀννίβαν κοινωνίαν· ἀντὶ δὲ
 στρατείας ἡμεροδρομεῖν καὶ γραμματοφορεῖν ἀπε-
 δείχθησαν ἐν τῷ τότε δημοσίᾳ, καθάπερ καὶ Λευκανοὶ
 καὶ Βρέττιοι κατὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας· ἐπετείχισαν δ' αὐ-
 30 τοῖς Σάλερνον Ῥωμαῖοι φρουρᾶς χάριν μικρὸν ὑπὲρ

τῆς θαλάττης· εἰσὶ δ' ἀπὸ Σειρηνουσσῶν ἐπὶ Σίλαριν
στάδιοι διακόσιοι ἐξήκοντα.

— 5 —

¹
C.252

Μετὰ δὲ τὸ στόμα τοῦ Σιλάριδος Λευκανία καὶ τὸ 5
τῆς Ἡρας ἱερὸν τῆς Ἀργώας, Ἰάσονος ἱδρυμα, καὶ πλη-
σίον ἐν πεντήκοντα σταδίοις ἢ Ποσειδωνία. Συβαρῖ-
ται μὲν οὖν ἐπὶ θαλάττῃ τεῖχος ἔθεντο, οἱ δ' οἰκισθέν-
τες ἀνωτέρω μετέστησαν, ὕστερον δὲ Λευκανοὶ μὲν
ἐκείνους, Ῥωμαῖοι δὲ Λευκανοὺς ἀφείλοντο τὴν πόλιν. 10
ποιεῖ δ' αὐτὴν ἐπίνοσον ποταμὸς πλησίον εἰς ἔλη ἀνα-
χεόμενος. ἐντεῦθεν δ' ἐκπλέοντι τὸν κόλπον νῆσος
Λευκωσία, μικρὸν ἔχουσα πρὸς τὴν ἡπειρον διάπλουν,
ἐπάνυμος μιᾶς τῶν Σειρήνων, ἐκπεσοῦσης δεῦρο μετὰ
τὴν μυθευομένην ῥῆψιν αὐτῶν εἰς τὸν βυθόν. τῆς δὲ 15
νῆσου πρόκειται τὸ ἀντακρωτήριον ταῖς Σειρηνουσ-
σαις ποιοῦν τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον. κάμψαντι δ'
ἄλλος συνεχῆς κόλπος, ἐν ᾧ πόλις ἦν οἱ μὲν κτίσαντες
Φωκαιεῖς Τέλην οἱ δὲ Ἑλὴν ἀπὸ κρήνης τινὸς οἱ δὲ νῦν
Ἑλέαν ὀνομάζουσιν, ἐξ ἧς Παρμενίδης καὶ Ζήνων ἐγέ- 20
νοντο ἄνδρες Πυθαγόρειοι. δοκεῖ δέ μοι καὶ δι' ἐκεί-
νους καὶ ἔτι πρότερον εὐνομηθῆναι· διὸ καὶ πρὸς Λευ-
κανοὺς ἀντέσχον καὶ πρὸς Ποσειδωνιάτας καὶ κρείττους
ἀπῆεσαν καίπερ ἐνδεέστεροι καὶ χῶρα καὶ πλήθει σωμα-
των ὄντες. ἀναγκάζονται γοῦν διὰ τὴν λυπρότητα τῆς 25
γῆς τὰ πολλὰ θαλαττουργεῖν καὶ ταριχείας συνίστασθαι
καὶ ἄλλας τοιαύτας ἐργασίας. φησὶ δ' Ἀντίοχος Φω-
καίας ἀλούσης ὑφ' Ἀρπάγου τοῦ Κύρου στρατηγοῦ,
τοὺς δυναμένους ἐμβάντας εἰς τὰ σκάφη πανοικίους
πλεῦσαι πρῶτον εἰς Κύρνον καὶ Μασσαλίαν μετὰ Κρε- 30
οντιάδου, ἀποκρουσθέντας δὲ τὴν Ἑλέαν κτίσαι· διέ-

31. post κτίσαι: ἔνιοι δὲ τοῦνομα ἀπὸ ποταμοῦ Ἑλέτης.

χει δὲ τῆς Ποσειδωνίας ὅσον διακοσίους σταδίους ἡ πό-
 λιν. μετὰ δὲ ταύτην ἀκρωτήριον Παλίνουρος. πρὸ δὲ
 τῆς Ἑλεάτιδος αἱ Οἰνωτρίδες νῆσοι δύο ὑφόρμους
 ἔχουσαι. μετὰ δὲ Παλίνουρον Πυξοῦς ἄκρα καὶ λιμὴν C.253
 5 καὶ ποταμός· ἐν γὰρ τῶν τριῶν ὄνομα· ὥκισε δὲ Μί-
 κυθος ὁ Μεσσήνης ἄρχων τῆς ἐν Σικελίᾳ, πάλιν δ'
 ἀπῆραν οἱ ἰδρυθέντες πλὴν ὀλίγων. μετὰ δὲ Πυξοῦντα
 Λᾶος κόλπος καὶ ποταμός καὶ πόλις, ἐσχάτη τῶν Λευ-
 κανίδων, μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, ἀποικος Συβα-
 10 ριτῶν, εἰς ἣν ἀπὸ Ἑλῆς στάδιοι τετρακόσιοι· ὁ δὲ
 πᾶς τῆς Λευκανίας παράπλους ἑξακοσίων πεντήκοντα.
 πλησίον δὲ τὸ τοῦ Δράκοντος ἡρῶον ἐνὸς τῶν Ὀδυσ-
 σέως ἐταίρων, ἐφ' οὗ ὁ χρησμὸς τοῖς Ἰταλιώταις ἐγένετο
 „Λάιον ἀμφὶ Δράκοντα πολὺν ποτε λαὸν ὀλεῖσθαι.“
 15 ἐπὶ γὰρ ταύτην Λᾶον στρατεύσαντες οἱ κατὰ τὴν Ἰτα-
 λίαν Ἕλληνες ὑπὸ Λευκανῶν ἡτύχησαν ἑξαπατηθέντες
 τῷ χρησμῷ.

Κατὰ μὲν δὴ τὴν Τυρρηνικὴν παραλίαν ταῦτ' 2
 ἐστὶ τὰ τῶν Λευκανῶν χωρία, τῆς δ' ἑτέρας οὐχ ἦπτον-
 20 το θαλάττης πρότερον, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτουν οἱ
 τὸν Ταραντῖνον ἔχοντες κόλπον. πρὶν δὲ τοὺς Ἕλλη-
 νας ἐλθεῖν οὐδ' ἦσαν πω Λευκανοί, Χῶνες δὲ καὶ Οἰ-
 νωτροὶ τοὺς τόπους ἐνέμοντο. τῶν δὲ Σανυτιῶν αὐξη-
 θέντων ἐπὶ πολὺ καὶ τοὺς Χῶνας καὶ τοὺς Οἰνωτροὺς
 25 ἐκβαλόντων, Λευκανοὺς δ' εἰς τὴν μερίδα ταύτην
 ἀποικισάντων, ἅμα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων τὴν ἐκατέρω-
 θεν παραλίαν μέχρι πορθμοῦ κατεχόντων, πολὺν χρό-
 νον ἐπολέμουν οἱ τε Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι πρὸς ἀλ-
 λήλους. οἱ δὲ τῆς Σικελίας τύραννοι καὶ μετὰ ταῦτα
 30 Καρχηδόνιοι, τοτὲ μὲν περὶ τῆς Σικελίας πολεμοῦντες

πρὸς Ῥωμαίους τοτὲ δὲ περὶ αὐτῆς τῆς Ἰταλίας, ἅπαν-
 τας τοὺς ταύτῃ κακῶς διέθηκαν, μάλιστα δὲ τοὺς Ἑλ-
 ληνas, [οἱ] πρότερον μὲν γε καὶ τῆς μεσογαίας πολλὴν
 ἀφῆρηντο, ἀπὸ τῶν Τρωικῶν χρόνων ἀρξάμενοι, καὶ
 δὴ ἐπὶ τοσοῦτον ἠϋξήντο ὥστε τὴν μεγάλην Ἑλλάδα 5
 ταύτην ἔλεγον καὶ τὴν Σικελίαν· νυνὶ δὲ πλὴν Τάραν-
 τος καὶ Ῥηγίου καὶ Νεαπόλεως ἐκβεβαρβαρῶσθαι συμ-
 βέβηκεν ἅπαντα καὶ τὰ μὲν Λευκανοὺς καὶ Βρεττίους
 κατέχειν τὰ δὲ Καμπανοὺς, καὶ τούτους λόγῳ, τὸ δ'
 ἀληθὲς Ῥωμαίους· καὶ γὰρ αὐτοὶ Ῥωμαῖοι γεγόνασιν. 10
 ὅμως δὲ τῷ πραγματευομένῳ τὴν τῆς γῆς περίοδον καὶ
 τὰ νῦν ὄντα λέγειν ἀνάγκη καὶ τῶν ὑπαρξάντων ἔνια,
 καὶ μάλιστα ὅταν ἔνδοξα ᾗ.

Τῶν δὲ Λευκανῶν οἱ μὲν ἀπτόμενοι τῆς Τυρρη-
 νικῆς θαλάττης εἰρηνται, οἱ δὲ τὴν μεσόγαίαν ἔχοντες 15
 εἰσὶν οἱ ὑπεροικοῦντες τοῦ Ταραντίνου κόλπου. οὕτω
 δ' εἰσὶ κεκακωμένοι τελέως οὗτοι καὶ Βρέττιοι καὶ αὐ-
 τοὶ Σαννῖται οἱ τούτων ἀρχηγέται, ὥστε καὶ διορίσαι
 C.254 χαλεπὸν τὰς κατοικίας αὐτῶν· αἴτιον δ' ὅτι οὐδὲν ἔτι
 σύστημα κοινὸν τῶν ἔθνῶν ἐκάστου συμμένει, τὰ τε 20
 ἔθνη διαλέκτων τε καὶ ὀπλισμοῦ καὶ ἐσθῆτος καὶ τῶν
 παραπλησίων ἐκλέλοιπεν, ἄλλως τε ἄδοξοι παντάπασιν
 εἰσὶν αἱ καθ' ἕκαστα καὶ ἐν μέρει κατοικίαι.

3 Ἐροῦμεν δὲ κοινῶς ἃ παρειλήφαμεν, οὐδὲν παρὰ
 τοῦτο ποιοῦμενοι τοὺς τὴν μεσόγαίαν οἰκοῦντας, Λευ- 25
 κανοὺς τε καὶ τοὺς προσεχεῖς αὐτοῖς Σαννίτας. Πετη-
 λία μὲν οὖν μητρόπολις νομίζεται τῶν Λευκανῶν καὶ
 συνοικεῖται μέχρι νῦν ἱκανῶς. κτίσμα δ' ἐστὶ Φιλο-
 κτήτου φυγόντος τὴν Μελίβοιαν κατὰ στάσιν. ἐρυμνὴ
 δ' ἐστίν, ὥστε καὶ Σαννῖται ποτε Θουρίοις ἐπετείχισαν 30
 αὐτήν. Φιλοκτήτου δ' ἐστὶ καὶ ἡ παλαιὰ Κρίμισσα περὶ
 τοὺς αὐτοὺς τόπους. Ἀπολλόδωρος δ' ἐν τοῖς περὶ

νεῶν τοῦ Φιλοκτήτου μνησθεὶς λέγειν τινὰς φησιν, ὥς
εἰς τὴν Κροτωνιάτιν ἀφικόμενος Κρίμισσαν ἄκραν
οἰκίσαι καὶ Χώνην πόλιν ὑπὲρ αὐτῆς, ἀφ' ἧς οἱ ταύτη
Χῶνες ἐκλήθησαν, παρ' αὐτοῦ δέ τινες σταλέντες εἰς
5 Σικελίαν περὶ Ἑρυνκα μετὰ Αἰγέστου τοῦ Τρωὸς Αἰγε-
σταν τειχίσαιεν. καὶ Γρουμεντὸν δὲ καὶ Ὀερτῖναι τῆς
μεσογαίας εἰσὶ καὶ Καλάσαρνα καὶ ἄλλαι μικραὶ κατο-
κίαι μέχρι Ὀενουσίας πόλεως ἀξιολόγου· ταύτην δ'
οἶμαι καὶ τὰς ἐφεξῆς ἐπὶ Καμπανίαν ἰόντι Σαννίτιδας
10 εἶναι. ὑπὲρ δὲ τῶν Θουρίων καὶ ἡ Ταυριανὴ χώρα λε-
γομένη ἰδρυται. οἱ δὲ Λευκανοὶ τὸ μὲν γένος εἰσὶ Σαν-
νῖται, Ποσειδωνιατῶν δὲ καὶ τῶν συμμαχῶν κρατή-
σαντες πολέμῳ κατέσχον τὰς πόλεις αὐτῶν. τὸν μὲν
οὖν ἄλλον χρόνον ἐδημοκρατοῦντο, ἐν δὲ τοῖς πολέ-
15 μοις ἡρεῖτο βασιλεὺς ἀπὸ τῶν νεμομένων ἀρχάς· νῦν
δ' εἰσὶ Ῥωμαῖοι.

Τὴν δ' ἐξῆς παραλίαν Βρέττιοι μέχρι τοῦ Σικελι- 4
κοῦ κατέχουσι πορθμοῦ σταδίων πεντήκοντα καὶ τρι-
ακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις. φησὶ δ' Ἀντίοχος ἐν τῷ περὶ
20 τῆς Ἰταλίας συγγράμματι ταύτην Ἰταλίαν κληθῆναι
καὶ περὶ ταύτης συγγράφειν, πρότερον δ' Οἰνωτρίαν
προσαγορεύεσθαι. ὄριον δ' αὐτῆς ἀποφαίνει πρὸς μὲν
τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει τὸ αὐτὸ ὅπερ καὶ τῆς * Βρεττα-
νίας ἔφαμεν, τὸν Λᾶον ποταμόν, πρὸς δὲ τῷ Σικελικῷ
25 τὸ Μεταπόντιον. τὴν δὲ Ταραντίνην, ἣ συνεχὴς τῷ
Μεταποντίῳ ἐστίν, ἐκτὸς τῆς Ἰταλίας ὀνομάζει, Ἰάπυ-
ρας καλῶν. ἔτι δ' ἀνώτερον Οἰνωτρὸς τε καὶ Ἰταλοὺς
μόνους ἔφη καλεῖσθαι τοὺς ἐντὸς τοῦ ἰσθμοῦ πρὸς
τὸν Σικελικὸν κεκλιμένους πορθμόν. ἔστι δ' αὐτὸς ὁ C.255
30 ἰσθμὸς ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα στάδιοι μεταξὺ δυεῖν κόλ-
πων, τοῦ τε Ἰππωνιάτου, ὃν Ἀντίοχος Ναπητῖνον εἰ-
ρηκε, καὶ τοῦ Σκυλλητικοῦ. περίπλους δ' ἐστὶ τῆς

ἀπολαμβανομένης χώρας πρὸς τὸν πορθμὸν ἐντὸς στάδιοι δισχίλιοι. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπεκτείνεσθαι φησι τοῦνομα καὶ τὸ τῆς Ἰταλίας καὶ τὸ τῶν Οἰνωτρῶν μέχρι τῆς Μεταποντίνης καὶ τῆς Σειρίτιδος· οἰκῆσαι γὰρ τοὺς τόπους τούτους Χῶνας, Οἰνωτρικὸν ἔθνος κατακοσμοῦ- 5 μενον, καὶ τὴν γῆν ὀνομάσαι Χώνην. οὗτος μὲν οὖν ἀπλουστέρως εἶρηκε καὶ ἀρχαῖκῶς, οὐδὲν διορίσας περὶ τῶν Λευκανῶν καὶ τῶν Βρεττίων. ἔστι δ' ἡ μὲν Λευκανία μεταξὺ τῆς τε παραλίας τῆς Τυρρηνικῆς καὶ τῆς Σικελικῆς, τῆς μὲν ἀπὸ τοῦ Σιλάριδος μέχρι Λάου, τῆς δ' 10 ἀπὸ τοῦ Μεταποντίου μέχρι Θουρίων· κατὰ δὲ τὴν ἡπειρον ἀπὸ Σαννιτῶν μέχρι τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ ἀπὸ Θουρίων εἰς Κηρίλλους πλησίον Λάου· στάδιοι δ' εἰς τοῦ ἰσθμοῦ τριακόσιοι. ὑπὲρ δὲ τούτων Βρεττίοι χερρόνησον οἰκοῦντες· ἐν ταύτῃ δ' ἄλλη περιείληπται χερρό- 15 νησος ἡ τὸν ἰσθμὸν ἔχουσα τὸν ἀπὸ Σκυλλητίου ἐπὶ τὸν Ἰππωνιάτην κόλπον. ὠνόμασται δὲ τὸ ἔθνος ὑπὸ Λευκανῶν· βρεττίους γὰρ καλοῦσι τοὺς ἀποστάτας· ἀπέστησαν δ', ὥς φασι, ποιμαίνοντες αὐτοῖς πρότερον, εἰθ' ὑπὸ ἀνέσεως ἐλευθεριάσαντες, ἡνίκα ἐπε- 20 στράτευσε Δίων Διονυσίῳ καὶ ἐξετάραξεν ἅπαντας πρὸς ἅπαντας. τὰ καθόλου μὲν δὴ ταῦτα περὶ Λευκανῶν καὶ Βρεττίων λέγομεν.

5 Ἀπὸ δὲ Λάου πρώτη πόλις ἐστὶ τῆς Βρεττίας Τεμέση (Τέμπαν δ' οἱ νῦν καλοῦσιν) Αὐσόνων κτίσμα, 25 ὕστερον δὲ καὶ Αἰτωλῶν τῶν μετὰ Θόαντος, οὓς ἐξέβαλον Βρεττίοι, Βρεττίους δὲ ἐπέτριψαν Ἀννίβας τε καὶ Ῥωμαῖοι. ἔστι δὲ πλησίον τῆς Τεμέσης ἡρῶν ἀγριελαίοις συνηρεφὲς Πολίτου τῶν Ὀδυσσεῶς ἐταίρων, ὃν δολοφονηθέντα ὑπὸ τῶν βαρβάρων γενέσθαι βαρύ- 30 μνην, ὥστε τοὺς περιοίκους δασμολογεῖν αὐτῷ κατὰ τι λόγιον καὶ παροιμίαν εἶναι πρὸς τοὺς ἀηδεῖς, τὸν

ἤρῳα τον ἐν Τεμέσῃ λεγόντων ἐπικεῖσθαι αὐτοῖς. Λο-
 κρῶν δὲ τῶν Ἐπιζεφυρίων ἐλόντων τὴν πόλιν, Εὐθυ-
 μον μυθεύουσι τὸν πύκτην καταβάντα ἐπ' αὐτὸν κρα-
 τῆσαι τῇ μάχῃ, καὶ βιάσασθαι παραλῦσαι τοῦ δασμοῦ
 5 τοὺς ἐπιχωρίους. ταύτης δὲ τῆς Τεμέσῃς φασὶ μεμνη-
 σθαι τὸν ποιητὴν, οὗ τῆς ἐν Κύπρῳ Ταμασσοῦ· λέγε-
 ται γὰρ ἀμφοτέρως. καὶ δείκνυνται χαλκουρρεῖα πλη-
 σίον, ἃ νῦν ἐκλέλειπται. ταύτης δὲ συνεχῆς Τερῖνα,
 ἣν Ἀννίβας καθεῖλεν οὐ δυνάμενος φυλάττειν, ὅτε δὴ
 10 εἰς αὐτὴν καταπεφεύγει τὴν Βρεττίαν. εἶτα Κωσεντία
 μητρόπολις Βρεττίων· μικρὸν δ' ὑπὲρ ταύτης Πανδο-
 σία φρούριον ἐρυμνόν, περὶ ἣν Ἀλέξανδρος ὁ Μολοτ-
 τὸς διεφθάρη. ἐξηπάτησε δὲ καὶ τοῦτον ὁ ἐκ Ἀωδώνης
 χρησμὸς φυλάττεσθαι κελεύων τὸν Ἀχέροντα καὶ τὴν
 15 Πανδοσίαν δεικνυμένων γὰρ ἐν τῇ Θεσπρωτίᾳ
 ὁμωνύμων τούτοις, ἐνταῦθα κατέστρεψε τὸν βίον. τρι-
 κόρυφον δ' ἐστὶ τὸ φρούριον, καὶ παραρρεῖ ποταμὸς
 Ἀχέρων. προσηπάτησε δὲ καὶ ἄλλο λόγιον „Πανδοσία
 „τρικόλωνε, πολὺν ποτε λαὸν ὀλέσσεις.“ ἔδοξε γὰρ πο-
 20 λεμίῳ φθοράν, οὐκ οἰκείων δηλοῦσθαι. φασὶ δὲ καὶ
 βασιλείῳ ποτε γενέσθαι τῶν Οἰνωτρικῶν βασιλέων
 τὴν Πανδοσίαν. μετὰ δὲ τὴν Κωσεντίαν Ἰππώνιον Λο-
 κρῶν κτίσμα· Βρεττίους δὲ κατέχοντας ἀφείλοντο Ῥω-
 μαῖοι καὶ μετωνόμασαν Ὀιβῶνα Ὀαλεντίαν. διὰ δὲ τὸ
 25 εὐλείμῳνα εἶναι τὰ περικείμενα χωρία καὶ ἀνθηρὰ τὴν
 Κόρην ἐκ Σικελίας πεπιστεύκασιν ἀφικνεῖσθαι δεῦρο
 ἀνθολογήσουσαν· ἐκ δὲ τούτου ταῖς γυναιξὶν ἐν ἔθει
 γέγονεν ἀνθολογεῖν τε καὶ στεφανηπλοκεῖν, ὥστε ταῖς
 ἑορταῖς αἰσχρὸν εἶναι στεφάνους ὠνητοὺς φορεῖν. ἔχει
 30 δ' ἐπίνειον, ὃ κατεσκεύασέ ποτε Ἀγαθοκλῆς ὁ τύραν-

7. post ἀμφοτέρως: τὸ „ἐς Τεμέσῃν μετὰ χαλκόν,“

νος τῶν Σικελιωτῶν κρατήσας τῆς πόλεως. ἐντεῦθεν
 δ' ἐπὶ τὸν Ἡρακλέους λιμένα πλεύσασιν ἄρχεται ἐπι-
 στρέφειν τὰ ἄκρα τῆς Ἰταλίας τὰ πρὸς τῷ πορθμῷ
 πρὸς τὴν ἐσπέραν. ἐν δὲ τῷ παράπλῳ τούτῳ Μέδμα
 πόλις Λοκρῶν τῶν αὐτῶν, ὁμώνυμος κρήνη μεγάλη, 5
 πλησίον ἔχουσα ἐπίνειον καλούμενον Ἐμπορίον· ἐγ-
 γὺς δὲ καὶ Μέταυρος ποταμὸς καὶ ὕφορμος ὁμώνυμος.
 πρόκεινται δὲ τῆς ἡόνος ταύτης αἱ τῶν Διπαραίων νῆ-
 σοι διέχουσαι τοῦ πορθμοῦ σταδίους διακοσίους. οἱ δ'
 Αἰόλου φασίν, οὗ καὶ τὸν ποιητὴν μεμνήσθαι κατὰ 10
 τὴν Ὀδύσσειαν· εἰσὶ δ' ἐπτὰ τὸν ἀριθμὸν ἐν ἀπόψει
 παῖσαι καὶ τοῖς ἐκ τῆς Σικελίας καὶ τοῖς ἐκ τῆς ἡπείρου
 τοῖς κατὰ τὴν Μέδμαν ἀφορῶσι· περὶ ὧν ἐροῦμεν,
 ὅταν περὶ τῆς Σικελίας λέγωμεν. ἀπὸ δὲ τοῦ Μεταύ-
 ρου ποταμοῦ ἕτερος· ἐκδέχεται δ' ἐντεῦθεν τὸ Σκύλ- 15
 λαιον, πέτρα χερρονησίζουσα ὑψηλή, τὸν ἰσθμὸν ἀμ-
 C.257 φίδνυμον καὶ ταπεινὸν ἔχουσα, ὃν Ἀναξίλαος ὁ τύραν-
 νος τῶν Ῥηγίνων ἐπετείχισε τοῖς Τυρρηνοῖς κατασκευ-
 ᾶσας ναύσταθμον, καὶ ἀφείλετο τοὺς ληστὰς τὸν διὰ
 τοῦ πορθμοῦ διάπλουν. πλησίον γάρ ἐστι καὶ ἡ Καῖ- 20
 νυς διεχουσα τῆς Μέδμης σταδίους πεντήκοντα καὶ
 διακοσίους, ἣ τελευταία ποιοῦσα ἄκρα τὰ στενὰ τοῦ
 πορθμοῦ πρὸς τὴν ἐκ τῆς Σικελίας ἄκραν τὴν Πελω-
 ριάδα· ἔστι δ' αὕτη μία τῶν τριῶν τῶν ποιουσῶν τρί-
 γωνον τὴν νῆσον, νεύει δὲ ἐπὶ θερινὰς ἀνατολάς, κα- 25
 θάπερ ἡ Καῖνυς πρὸς τὴν ἐσπέραν, ἀνταποστροφὴν
 τινα ἀπ' ἀλλήλων ποιουμένων αὐτῶν. ἀπὸ δὲ Καῖνυς
 μέχρι τοῦ Ποσειδωνίου, τῆς Ῥηγίνων στυλίδος, τοῦ
 πορθμοῦ διήκει στενωπὸς ὅσον ἑξαστάδιος, μικρῷ δὲ
 πλέον τὸ ἐλάχιστον διαπέραμα· ἀπὸ δὲ στυλίδος ἑκα- 30

τὸν εἰς Ῥήγιον, ἤδη τοῦ πορθμοῦ πλατυνόμενον, προϊ-
οῦσι πρὸς τὴν ἔξω καὶ πρὸς ἑω θάλατταν τὴν τοῦ Σι-
κελικοῦ καλουμένου πελάγους.

Κτίσμα δ' ἐστὶ τὸ Ῥήγιον Χαλκιδέων, οὓς κατὰ 6
5 χρησμὸν δεκατευθέντας τῷ Ἀπόλλωνι δι' ἀφορίαν
ὑστερον ἐκ Δελφῶν ἀποικῆσαι δεῦρό φασι παραλα-
βόντας καὶ ἄλλους τῶν οἰκοθεν· ὥς δ' Ἀντίοχος φησι,
Ζαγκλαῖοι μετεπέμψαντο τοὺς Χαλκιδέας καὶ οἰκιστὴν
Ἀντίμνηστον συνέστησαν ἐκείνων. ἦσαν δὲ τῆς ἀποι-
10 κίας καὶ οἱ Μεσσηνίων φυγάδες τῶν ἐν Πελοποννήσῳ
καταστασιασθέντες ὑπὸ τῶν μὴ βουλομένων δοῦναι
δίκας ὑπὲρ τῆς φθορᾶς τῶν παρθένων τῆς ἐν Αἰμναις
γενομένης τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἃς καὶ αὐτὰς ἐβιάσαν-
το πεμφθείσας ἐπὶ τὴν ἱερουργίαν, καὶ τοὺς ἐπιβοη-
15 θοῦντας ἀπέκτειναν. παραχωρήσαντες οὖν εἰς Μάκι-
στον οἱ φυγάδες πέμπουσιν εἰς θεοῦ, μεμφόμενοι τὸν
Ἀπόλλω καὶ τὴν Ἀρτεμιν εἰ τοιούτων τυγχάνοιεν ἀνθ'
ῶν ἐτιμώρουν αὐτοῖς, καὶ πυνθανόμενοι πῶς ἂν σω-
θεῖεν ἀπολωλότες. ὁ δ' Ἀπόλλων ἐκέλευσε στέλλεσθαι
20 μετὰ Χαλκιδέων εἰς τὸ Ῥήγιον καὶ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ
χάριν ἔχειν· οὐ γὰρ ἀπολωλέναι αὐτοὺς ἀλλὰ σεσῶ-
σθαι μέλλοντάς γε δὴ μὴ συναφανισθῆσεσθαι τῇ πα-
τρίδι ἄλωσομένη μικρὸν ὑστερον ὑπὸ Σπαρτιατῶν· οἱ
δ' ὑπήκουσαν. διόπερ οἱ τῶν Ῥηγίνων ἡγεμόνες μέχρι
25 Ἀναξίλα τοῦ Μεσσηνίων γένους αἰεὶ καθίσταντο. Ἀν-
τίοχος δὲ τὸ παλαιὸν ἅπαντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκῆσαί
φησι Σικελούς καὶ Μόργητας, διαῖραι δ' εἰς τὴν Σικε-
λίαν ὑστερον ἐκβληθέντας ὑπὸ τῶν Οἰνωτρῶν. φασὶ
δέ τινες καὶ τὸ Μοργάντιον ἐντεῦθεν τὴν προσηγορίαν
30 ἀπὸ τῶν Μοργήτων ἔχειν. ἰσχυσε δὲ μέγιστον ἢ τῶν C.258
Ῥηγίνων πόλις καὶ περιοικίδας ἔσχε συχνάς, ἐπιτείχι-
σμά τε ὑπῆρξεν αἰεὶ τῇ νήσῳ καὶ πάλαι καὶ νεωστὶ ἐφ'

ἡμῶν, ἡνίκα Σέξτος Πομπήιος ἀπέσθησε τὴν Σικελίαν.
 ὠνομάσθη δὲ Ῥήγιον εἰθ', ὥς φησιν Αἰσχύλος, διὰ τὸ
 συμβᾶν πάθος τῇ χώρᾳ ταύτῃ· ἀπορραγῆναι γὰρ ἀπὸ
 τῆς ἡπείρου τὴν Σικελίαν ὑπὸ σεισμῶν ἄλλοι τε κἀ-
 κεῖνος εἴρηκεν „ἀφ' οὗ δὴ Ῥήγιον κικλήσκεται.“ τε-5
 κμαίρονται δ' ἀπὸ τῶν περὶ τὴν Αἴτνην συμπτωμάτων
 καὶ τῶν κατ' ἄλλα μέρη τῆς Σικελίας καὶ τῶν κατὰ Λι-
 πάραν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους, ἔτι δὲ τῶν κατὰ τὰς
 Πιθηκούσας καὶ τὴν προσεχῇ περαιᾶν ἅπασαν οὐκ
 ἀπεικὸς ὑπάρχειν καὶ τοῦτο συμβῆναι. νυνὶ μὲν οὖν 10
 ἀνεωγμένων τῶν στομάτων, δι' ὧν τὸ πῦρ ἀναφυσά-
 ται καὶ μύδροι καὶ ὕδατα ἐκπίπτει, σπάνιον τι σείεσθαι
 φασι τὴν περὶ τὸν πορθμὸν γῆν, τότε δὲ πάντων ἐμ-
 πεφραγμένων τῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν πόρων, ὑπὸ γῆς
 σμυχόμενον τὸ πῦρ καὶ τὸ πνεῦμα σεισμοὺς ἀπειργά- 15
 ζετο σφοδρούς, μοχλευόμενοι δ' οἱ τόποι πρὸς τὴν
 βίαν τῶν ἀνέμων ὑπεἰξάν ποτε καὶ ἀναρραγέντες ἐδέ-
 ξαντο τὴν ἐκατέρωθεν θάλατταν καὶ ταύτην καὶ τὴν
 μεταξὺ τῶν ἄλλων τῶν ταύτῃ νήσων. καὶ γὰρ ἡ Προ-
 χύτη καὶ Πιθηκούσσαι ἀποσπάσματα τῆς ἡπείρου καὶ 20
 αἱ Καπρίαι καὶ ἡ Λευκωσία καὶ Σειρῆνες καὶ αἱ Οἰνω-
 τρίδες. αἱ δὲ καὶ ἐκ τοῦ πελάγους ἀνέδυσαν, καθάπερ
 καὶ νῦν πολλαχοῦ συμβαίνει· τὰς μὲν γὰρ πελαγίας ἐκ
 βυθοῦ μᾶλλον ἀνενεχθῆναι πιθανόν, τὰς δὲ προκει-
 μένας τῶν ἀκρωτηρίων καὶ πορθμῶ διηρημένas ἐν- 25
 τεῦθεν ἀπερρωγένας δοκεῖν εὐλογώτερον. πλὴν εἴτε
 διὰ ταῦτα τοῦνομα τῇ πόλει γέγονεν, εἴτε διὰ τὴν ἐπι-
 φάνειαν τῆς πόλεως ὥς ἂν βασίλειον τῇ Λατίνῃ φωνῇ
 προσαγορευσάντων Σαννιτῶν διὰ τὸ τοὺς ἀρχηγέτας
 αὐτῶν κοινωνῆσαι Ῥωμαίοις τῆς πολιτείας καὶ ἐπὶ 30

πολὺν χρόνον διαλέκτω, πάρεστι σκοπεῖν, ὁποτέρως ἔχει τᾷ ληθές. ἐπιφανῆ δ' οὖν πόλιν οὖσαν καὶ πολλὰς μὲν πόλεις οἰκίσασαν πολλοὺς δ' ἄνδρας παρασχομένην ἀξίους λόγου, τοὺς μὲν κατὰ πολιτικὴν 5 ἀρετὴν τοὺς δὲ κατὰ παιδείαν, κατασκάψαι Διονύσιον αἰτιασάμενον, ὅτι αἰτησαμένῳ κόρην πρὸς γάμον τὴν τοῦ δημίου θυγατέρα προὔτειναν· ὁ δ' υἱὸς αὐτοῦ μέρος τι τοῦ κτίσματος ἀναλαβὼν Φοιβίαν ἐκάλεσεν. ἐπὶ Πύρρου δ' ἡ τῶν Καμπανῶν φρουρὰ παρασπονδηθέν- 10 τας διέφθειρε τοὺς πλείστους· μικρὸν δὲ πρὸ τῶν Μαρσικῶν καὶ σεισμοὶ κατήρειψαν πολὺ τῆς κατοικίας. Πομπήιον δ' ἐκβαλὼν τῆς Σικελίας ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ C.259 ὄρῳν λειπανδροῦσαν τὴν πόλιν συνοίκους ἔδωκεν αὐτῇ τῶν ἐκ τοῦ στόλου τινάς, καὶ νῦν ἱκανῶς εὐανδρεῖ.

15 Ἀπὸ δὲ τοῦ Ῥηγίου πλέοντι πρὸς ἑὼ Λευκοπέτραν καλοῦσιν ἄκραν ἀπὸ τῆς χρόας ἐν πεντήκοντα σταδί-οις, εἰς ἣν τελευτᾶν φασὶ τὸ Ἀπέννινον ὄρος. ἐντεῦθεν δὲ Ἡράκλειον, ὃ δὴ τελευταῖον ἀκρωτήριον [ὄν] νεύει πρὸς μεσημβρίαν· κάμψαντι γὰρ εὐθὺς ὁ πλοῦς λιβὶ 20 μέχρη πρὸς ἄκραν Ἰαπυγίαν· εἴτ' ἐκκλίνει πρὸς ἄρκτον αἰεὶ καὶ μᾶλλον καὶ πρὸς τὴν ἐσπέραν ἐπὶ τὸν κόλπον τὸν Ἰόνιον. μετὰ δὲ τὸ Ἡράκλειον ἄκρα τῆς Λοκρίδος ἢ καλεῖται Ζεφύριον, ἔχουσα τοῖς ἐσπερίοις ἀνέμοις λιμένα, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα. εἰθ' ἡ πόλις οἱ Λοκροὶ οἱ 25 Ἐπιζεφύριοι, Λοκρῶν ἄποικοι τῶν ἐν τῷ Κρισαίῳ κόλ-πῳ, μικρὸν ὕστερον τῆς Κρότωνος καὶ Συρακουσσῶν κτίσεως ἀποικισθέντες ὑπὸ Εὐάνθους· Ἐφορος δ' οὐκ εὖ τῶν Ὀπουντίων Λοκρῶν ἀποίκους φήσας. ἔτη μὲν οὖν τρία ἢ τέτταρα ὥκουν ἐπὶ τῷ Ζεφυρίῳ· καὶ ἔστιν 30 ἐκεῖ κρήνη Λοκρία, ὅπου οἱ Λοκροὶ ἐστρατοπεδεύσαντο.

εἶτα μετήνεγκαν τὴν πόλιν συμπραξάντων καὶ Συρακουσσίων. ἅμα γὰρ οὗτοι ἐν οἷς εἰσὶ δ' ἀπὸ Ῥηγίου μέχρι Λοκρῶν ἑξακόσιοι στάδιοι. Ἰδρυται δ' ἡ πόλις ἐπ' ὄφρυός ἣν Ἐπωπιν καλοῦσι.

8 Πρῶτοι δὲ νόμοις ἐγγράπτοις χρήσασθαι πεπι- 5
στευμένοι εἰσὶ· καὶ πλείστον χρόνον εὐνομηθέντας Διονύσιος ἐκπεσὼν ἐκ τῆς Συρακουσσίων ἀνομώτατα πάντων διεχρήσατο, ὅς γε προεγάρμει μὲν παρεισιδὼν εἰς τὸ δωματίον τὰς νυμφοστοληθείσας, συναγαγὼν δὲ τὰς ὥραίας παρθέτους περιστεράς κολοπτέρους ἐν τοῖς 10
συμπόσις ἡφίει, κἀκείνας ἐκέλευσε θηρεύειν γυμνάς, τινὰς δὲ καὶ σανδάλια ὑποδουμένας ἄξυγα, τὸ μὲν ὑψηλὸν τὸ δὲ ταπεινόν, περιδιώκειν * ἔφασαν τοῦ ἀπρε-
ποῦς χάριν. δίκας μέντοι ἔτισεν, ἐπειδὴ πάλιν εἰς τὴν Σικελίαν ἐπανῆλθεν ἀναληψόμενος τὴν ἀρχήν· κα- 15
ταλύσαντες γὰρ οἱ Λοκροὶ τὴν φρουρὰν ἡλευθέρωσαν σφᾶς καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν παιδίων κύριοι κατέστησαν· δύο δ' ἦσαν αἱ θυγατέρες καὶ τῶν υἱῶν ὁ νεώτερος ἤδη μειράκιον· ἄτερος γὰρ Ἀπολλοκράτης
συνεστρατῆγαι τῷ πατρὶ τὴν κάθοδον. πολλὰ δὲ δεο- 20
μένῳ τῷ Διονυσίῳ καὶ τῷ καὶ Ταραντίνοις ὑπὲρ αὐτοῦ προέσθαι τὰ σώματα ἐφ' οἷς ἂν ἐθειλήσωσιν οὐκ ἔδο-
C.260σαν, ἀλλὰ πολιορκίαν ὑπέμειναν καὶ πόρθησιν τῆς
χώρας, τὸν δὲ θυμὸν εἰς τὰς θυγατέρας τὸν πλείστον
ἐξέχεαν· καταπορνευθείσας γὰρ ἐστραγγάλησαν, εἶτα 25
καύσαντες τὰ σώματα κατήλεσαν τὰ ὀστέα καὶ κατε-
πόντωσαν. τῆς δὲ τῶν Λοκρῶν νομογραφίας μνησθεὶς
Ἔφορος, ἣν Ζάλευκος συνέταξεν ἐκ τε τῶν Κρητικῶν
νομίμων καὶ Λακωνικῶν καὶ ἐκ τῶν Ἀρεοπαγιτικῶν,
φησὶν ἐν τοῖς πρώτοις καινίσαι τοῦτο τὸν Ζάλευκον 30
ὅτι, τῶν πρότερον τὰς ζημίας τοῖς δικασταῖς ἐπιτρε-
ψάντων ὀρίζειν ἐφ' ἐκάστοις τοῖς ἀδικήμασιν, ἐκείνος

ἐν τοῖς νόμοις διαώρισεν, ἡγούμενος τὰς μὲν γνώμας
 τῶν δικαστῶν οὐχὶ τὰς αὐτὰς εἶναι περὶ τῶν αὐτῶν,
 [τὰς δὲ ζημίας] δεῖν εἶναι τὰς αὐτάς· ἐπαινεῖ [δὲ] καὶ τὸ
 ἀπλουστερώς αὐτὸν περὶ τῶν συμβολαίων διατάξαι.
 5 Θουρίους δ' ὕστερον ἀκριβοῦν θέλοντας πέρα τῶν Λο-
 κρῶν ἐνδοξότερους μὲν γενέσθαι, χείρους δέ· εὐνο-
 μεῖσθαι γὰρ οὐ τοὺς ἐν τοῖς νόμοις ἅπαντα φυλαττο-
 μένους τὰ τῶν συκοφαντῶν, ἀλλὰ τοὺς ἐμμένοντας
 τοῖς ἀπλῶς κειμένοις. τοῦτο δὲ καὶ Πλάτων εἰρηκεν
 10 ὅτι παρ' οἷς πλεῖστοι νόμοι καὶ δίκαι παρὰ τούτοις καὶ
 βίοι μοχθηροί, καθάπερ καὶ παρ' οἷς ἱατροὶ πολλοὶ καὶ
 νόσους εἰκὸς εἶναι πολλάς.

Τοῦ δὲ Ἄλῃκος ποταμοῦ τοῦ διορίζοντος τὴν Ῥή- 9
 γίνην ἀπὸ τῆς Λοκρίδος βαθεῖαν φάραγμα διεξιόντος
 15 ἰδιόν τι συμβαίνει τὸ περὶ τοὺς τέττιγας· οἱ μὲν γὰρ ἐν
 τῇ τῶν Λοκρῶν περαίᾳ φθέγγονται, τοῖς δ' ἀφώνοις
 εἶναι συμβαίνει· τὸ δ' αἴτιον εἰκάζουσιν ὅτι τοῖς μὲν
 παλίνσκιόν ἐστι τὸ χωρίον ὥστ' ἐνδρόσους ὄντας μὴ
 διαστέλλειν τοὺς ὑμένας, τοὺς δ' ἡλιαζομένους ξηροὺς
 20 καὶ κερατῶδεις ἔχειν ὥστ' ἀπ' αὐτῶν εὐφυνῶς ἐκπέμ-
 πεσθαι τὸν φθόγγον. ἐδείκνυτο δ' ἀνδριὰς ἐν Λοκροῖς
 Εὐνόμου τοῦ κιθαρωδοῦ τέττιγα ἐπὶ τὴν κιθάραν κα-
 θήμενον ἔχων. φησὶ δὲ Τίμαιος Πυθίοις ποτὲ ἀγωνι-
 ζομένους τοῦτόν τε καὶ Ἀρίστωνα Ῥηγῖνον ἐρίσαι περὶ
 25 τοῦ * κλήρου· τὸν μὲν δὴ Ἀρίστωνα δεῖσθαι τῶν Δελ-
 φῶν ἐαντῷ συμπράττειν· ἱεροὺς γὰρ εἶναι τοῦ θεοῦ
 τοὺς προγόνους αὐτοῦ καὶ τὴν ἀποικίαν ἐνθένδε ἐστάλ-
 θαι· τοῦ δ' Εὐνόμου φήσαντος ἀρχὴν μηδὲ μετεῖναι
 ἐκείνοις τῶν περὶ φωνὴν ἀγωνισμάτων, παρ' οἷς καὶ
 30 οἱ τέττιγες εἶεν ἄφωνοι τὰ εὐφθογγότατα τῶν ξφῶν,
 ὅμως εὐδοκιμεῖν μηδὲν ἥττον τὸν Ἀρίστωνα καὶ ἐν ἐλ-
 πίδι τὴν νίκην ἔχειν, νικῆσαι μέντοι τὸν Εὐνόμον καὶ

ἀναθεῖναι τὴν λεχθεῖσαν εἰκόνα ἐν τῇ πατρίδι, ἐπειδὴ κατὰ τὸν ἀγῶνα μιᾶς τῶν χορδῶν ῥαγείσης ἐπιστὰς
 C.261 τέττιξ ἐκπληρώσειε τὸν φθόγγον. τὴν δ' ὑπὲρ τῶν πό-
 λεων τούτων μεσόγαϊαν Βρέττιοι κατέχουσι· καὶ πόλις
 ἐνταῦθα Μამέρτιον καὶ ὁ δρυμὸς ὁ φέρων τὴν ἀρί- 5
 στην πίτταν τὴν Βρεττίαν, ὃν Σίλαν καλοῦσιν, εὕδεν-
 δρός τε καὶ εὐυδρος, μῆκος ἑπτακοσίων σταδίων.

10 Μετὰ δὲ Λοκροὺς Σάγγρα, ὃν θηλυκῶς ὀνομά-
 ζουσιν, ἐφ' οὗ βωμοὶ Διοσκούρων, περὶ οὓς Λοκροὶ
 μύριοι μετὰ Ῥηγίνων πρὸς δεκατρεῖς μυριάδας Κρο- 10
 τωνιατῶν συμβαλόντες ἐνίκησαν· ἀφ' οὗ τὴν παροι-
 μίαν πρὸς τοὺς ἀπιστοῦντας ἐκπεσεῖν φασιν „ἀληθέ-
 „στερα τῶν ἐπὶ Σάγγρα.“ προσμεμυθεύκασι δ' ἔνιοι καὶ
 διότι αὐθημερὸν τοῦ ἀγῶνος ἐνεστῶτος Ὀλυμπίασιν
 ἀπαγγελθεῖη τοῖς ἐκεῖ τὸ συμβάν, καὶ εὐρεθεῖη τὸ τά- 15
 χος τῆς ἀγγελίας ἀληθές. ταύτην δὲ τὴν συμφορὰν αἰ-
 τίαν τοῖς Κροτωνιάταις φασὶ τοῦ μὴ πολὺν ἔτι συμμεῖ-
 ναι χρόνον διὰ τὸ πλῆθος τῶν τότε πεσόντων ἀνδρῶν.
 μετὰ δὲ τὴν Σάγγραν Ἀχαιῶν κτίσμα Καυλωνία, πρό-
 τερον δ' Αὐλωνία λεγομένη διὰ τὸν προκείμενον αὐ- 20
 λῶνα. ἔστι δ' ἔρημος· οἱ γὰρ ἔχοντες εἰς Σικελίαν
 ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐξέπεσον καὶ τὴν ἐκεῖ Καυλωνίαν
 ἔκτισαν. μετὰ δὲ ταύτην Σκυλλήτιον ἄποικος Ἀθη-
 ναίων τῶν μετὰ Μενεσθέως (νῦν δὲ Σκυλάκιον κα-
 λεῖται), Κροτωνιατῶν δ' ἐχόντων Διονύσιος Λοκροῖς 25
 προσώρισεν. ἀπὸ δὲ τῆς πόλεως καὶ ὁ κόλπος Σκυλ-
 λητικὸς ὠνόμασται, ποιῶν τὸν εἰρημένον ἰσθμὸν πρὸς
 τὸν Ἰππωνιάτην κόλπον. ἐπεχείρησε δ' ὁ Διονύσιος καὶ
 διατειχίζειν τὸν ἰσθμὸν στρατεύσας ἐπὶ Λευκανούς, λό-
 γω μὲν ὥς ἀσφάλειαν παρέξων ἀπὸ τῶν ἐκτὸς βαρβάρων 30
 τοῖς ἐντὸς ἰσθμοῦ, τὸ δ' ἀληθές λῦσαι τὴν πρὸς ἀλλή-

λους κοινωνίαν τῶν Ἑλλήνων βουλόμενος, ὥστ' ἄρ-
χειν ἀδεῶς τῶν ἐντός· ἀλλ' ἐκώλυσαν οἱ ἐκτὸς εἰσελ-
θόντες.

Μετὰ δὲ τὸ Σκυλλήτιον ἡ Κροτωνιάτις χώρα καὶ 11
5 τῶν Ἰαπύγων ἄκραι τρεῖς. μετὰ δὲ ταύτας τὸ Λακί-
νιον Ἡρας ἱερὸν, πλούσιόν ποτε ὑπάρξαν καὶ πολλῶν
ἀναθημάτων μεστόν. τὰ διάρματα δ' οὐκ εὐκρινῶς
λέγεται· πλὴν ὥς γε ἐπὶ τὸ πολὺ σταδίου ἀπὸ πορθ-
μοῦ μέχρι Λακινίου Πολύβιος ἀποδίδωσι χιλίους καὶ
10 τριακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ καὶ διάρμα εἰς ἄκραν Ἰα-
πυγίαν ἑπτακοσίους. τοῦτο μὲν οὖν στόμα λέγουσι
τοῦ Ταραντίνου κόλπου. αὐτὸς δ' ὁ κόλπος ἔχει περι-
πλουν ἀξιόλογον μιλίων διακοσίων τετταράκοντα, ὥς
ὁ χωρογράφος φησί· . τριακοσίων ὀγδοήκοντα . . ἀξώ-
15 νω, Ἀρτεμίδωρος· τοσούτοις δὲ καὶ λείπων . . τοῦ C. 262
πλάτους τοῦ στόματος τοῦ κόλπου. βλέπει δὲ πρὸς
ἀνατολὰς χειμερινάς, ἀρχὴ δ' αὐτοῦ τὸ Λακίνιον· κάμ-
ψαντι γὰρ εὐθὺς αἱ τῶν Ἀχαιῶν πόλεις ἦσαν, αἱ νῦν
οὐκ εἰσὶ πλὴν τῆς Ταραντίνων. ἀλλὰ διὰ τὴν δόξαν
20 τινῶν ἄξιον καὶ ἐπὶ πλέον αὐτῶν μνησθῆναι.

Πρώτη δ' ἐστὶ Κρότων ἐν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα 12
σταδίοις ἀπὸ τοῦ Λακινίου καὶ ποταμὸς Αἷσαρος καὶ
λιμὴν καὶ ἄλλος ποταμὸς Νέαιθος, ᾧ τὴν ἐπωνυμίαν
γενέσθαι φασὶν ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος. καταχθέντας
25 γὰρ τινὰς τῶν ἀπὸ τοῦ Ἰλιακοῦ στόλου πλανηθέντων
Ἀχαιῶν ἐκβῆναι λέγουσιν ἐπὶ τὴν κατάσκεψιν τῶν χω-
ρίων, τὰς δὲ συμπλεύσας αὐτοῖς Τρωάδας καταμα-
θούσας ἔρημα ἀνδρῶν τὰ πλοῖα ἐμπρῆσαι βαρυνομέ-
νας τὸν πλοῦν, ὥστ' ἀναγκασθῆναι μένειν ἐκείνους,
30 ἅμα καὶ τὴν γῆν σπουδαίαν ὀρῶντας· εὐθὺς δὲ καὶ

ἄλλων πλειόνων εἰσαφικνουμένων καὶ ζηλούντων ἐκεί-
 νους κατὰ τὸ ὁμόφυλον, πολλὰς κατοικίας γενέσθαι,
 ὧν αἱ πλείους ὁμώνυμοι τῶν ποταμῶν ἐγένοντο. φησὶ
 δ' Ἀντίοχος, τοῦ θεοῦ χρήσαντος Ἀχαιοὺς Κρότωνα
 κτίζειν, ἀπελθεῖν Μύσκελλον κατασκεψόμενον τὸν 5
 τόπον, ἰδόντα δ' ἐκτισμένην ἤδη Σύβαριν ποταμῷ τῷ
 πλησίον ὁμώνυμον κρῖναι ταύτην ἀμείνω· ἐπανερέ-
 σθαι δ' οὖν ἀπιόντα τὸν θεὸν εἰ λῶον εἴη ταύτην ἀντ'
 ἐκείνης κτίζειν, τὸν δὲ ἀνειπεῖν (ἐτύγχανε δὲ ὑπόκρυφος
 ὢν ὁ Μύσκελλος) „Μύσκελλε βραχύνωτε, παρὲν θεὸν 10
 „ἄλλο ματεύων κλαύματα θηρεύεις· δῶρον δ' ὅ τι δῶ
 „τις ἐπαινεῖν.“ ἐπανελθόντα δὲ κτίσαι τὸν Κρότωνα
 συμπράξαντος καὶ Ἀρχίου τοῦ τὰς Συρακούσας οἰκί-
 σαντος, προσπλεύσαντος κατὰ τύχην ἡνίκα ὥρμητο
 ἐπὶ τὸν τῶν Συρακουσσῶν οἰκισμόν. ὥκουν δὲ Ἰάπυ- 15
 γες τὸν Κρότωνα πρότερον, ὥς Ἐφορός φησι. δοκεῖ δ'
 ἡ πόλις τὰ τε πολέμια ἀσκήσαι καὶ τὰ περὶ τὴν ἀθλη-
 σιν· ἐν μιᾷ γοῦν Ὀλυμπιάδι οἱ τῶν ἄλλων προτερή-
 σαντες τῷ σταδίῳ ἐπὶ ἄνδρες ἅπαντες ὑπῆρξαν Κρο-
 τωνιαῖται, ὥστ' εἰκότως εἰρῆσθαι δοκεῖ διότι Κροτω- 20
 νιατῶν ὁ ἔσχατος πρῶτος ἦν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· καὶ
 τὴν παροιμίαν δὲ ὑγιέστερον Κρότωνος λέγουσαν ἐν-
 τεῦθεν εἰρῆσθαί φασιν, ὥς τοῦ τόπου πρὸς ὑγίειαν
 καὶ εὐεξίαν ἔχοντός τι φορὸν. πλείστους οὖν Ὀλυμ-
 πιονίκας ἔσχε, καίπερ οὐ πολὺν χρόνον οἰκηθεῖσα διὰ 25
 τὸν φθόρον τῶν ἐπὶ Σάγγρα πεσόντων ἀνδρῶν το-
 C.263 σούτων τὸ πλῆθος· προσέλαβε δὲ τῇ δόξῃ καὶ τὸ τῶν
 Πυθαγορείων πλῆθος καὶ Μίλων, ἐπιφανέστατος μὲν

3. post ἐγένοντο: καὶ ποταμὸς δὲ ὁ Νέαιθος ἀπὸ τοῦ
 πάθους τὴν προσωνυμίαν ἔσχε. 24. post φορὸν: διὰ τὸ
 πλῆθος τῶν ἀθλητῶν.

- τῶν ἀθλητῶν γεγωνὸς ὁμιλητῆς δὲ Πυθαγόρου δια-
 τρίψαντος ἐν τῇ πόλει πολὺν χρόνον. φασὶ δ' ἐν τῷ
 συσσιτίῳ ποτὲ τῶν φιλοσόφων πονήσαντος στύλου τὸν
 Μίλωνα ὑποδύντα σῶσαι ἅπαντας, ὑποσπάσαι δὲ καὶ
 5 ἑαυτόν· τῇ δ' αὐτῇ ῥώμῃ πεποιθότα εἰκὸς καὶ τὴν
 ἱστορουμένην ὑπὸ τινῶν εὐρέσθαι καταστροφὴν τοῦ
 βίου. λέγεται γοῦν ὁδοιπορῶν ποτε δι' ὕλης βαθείας
 παραβῆναι τὴν ὁδὸν ἐπὶ πλεόν, εἴθ' εὐρὼν ξύλον μέγα
 ἐσφηνωμένον, ἐμβαλὼν χειρὸς ἅμα καὶ πόδας εἰς τὴν
 10 διάστασιν βιάζεσθαι πρὸς τὸ διαστῆσαι τελέως· το-
 σοῦτον δ' ἴσχυσε μόνον ὥστ' ἐκπεσεῖν τοὺς σφῆνας·
 εἴτ' εὐθύς ἐπισυμπεσεῖν τὰ μέρη τοῦ ξύλου, ἀπολη-
 φθέντα δ' αὐτὸν ἐν τῇ τοιαύτῃ πάγῃ θηρόβρωτον γε-
 νέσθαι.
- 15 Ἐφεξῆς δ' ἐστὶν [ἐν] διακοσίοις σταδίοις Ἀχαιῶν 13
 κτίσμα ἢ Σύβαρις δυεῖν ποταμῶν μεταξύ, Κράθιδος
 καὶ Συβάριδος· οἰκιστῆς δ' αὐτῆς ὁ Ἴσ[ος] Ἑλικεύς.
 τοσοῦτον δ' εὐτυχία διήνεγκεν ἢ πόλις αὕτη τὸ πα-
 λαιὸν ὥστε τεττάρων μὲν ἔθνῶν τῶν πλησίον ἐπῆρξε,
 20 πέντε δὲ καὶ εἴκοσι πόλεις ὑπηκόους ἔσχε, τριάκοντα
 δὲ μυριάσιν ἀνδρῶν ἐπὶ Κροτωνιάτας ἐστράτευσεν,
 πεντήκοντα δὲ σταδίων κύκλον συνεπλήρουν οἰκοῦν-
 τες ἐπὶ τῷ Κράθιδι. ὑπὸ μέντοι τρυφῆς καὶ ὕβρεως
 ἅπασαν τὴν εὐδαιμονίαν ἀφηρέθησαν ὑπὸ Κροτωνια-
 25 τῶν ἐν ἡμέραις ἐβδομήκοντα· ἐλόντες γὰρ τὴν πόλιν
 ἐπήγαγον τὸν ποταμὸν καὶ κατέκλυσαν. ὕστερον δ' οἱ
 περιγενόμενοι συνελθόντες ἐπώκουν ὀλίγοι· χρόνῳ
 δὲ καὶ οὗτοι διεφθάρησαν ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ ἄλλων
 Ἑλλήνων, οἳ συνοικήσαντες μὲν ἐκείνοις ἀφίκοντο,
 30 καταφρονήσαντες δὲ αὐτῶν τοὺς μὲν διεχειρίσαντο
 . . . τὴν δὲ πόλιν εἰς ἕτερον τόπον μετέθηκαν πλησίον
 καὶ Θουρίους προσηγόρευσαν ἀπὸ κρήνης ὁμωνύμου.

ὁ μὲν οὖν Σύβαρις τοὺς πίνοντας ἵππους ἀπ' αὐτοῦ
 πτυρτικοὺς ποιεῖ· διὸ καὶ τὰς ἀγέλας ἀπείρουσιν ἀπ'
 αὐτοῦ· ὁ δὲ Κραῆτις τοὺς ἀνθρώπους ξανθοτριχεῖν καὶ
 λευκοτριχεῖν ποιεῖ λοιομένους καὶ ἄλλα πολλὰ πάθη
 ἰᾶται. Θούριοι δ' εὐτυχήσαντες πολὺν χρόνον ὑπὸ 5
 Λευκανῶν ἡνδραποδίσθησαν, Ταραντίνων δ' ἀφελο-
 μένων ἐκείνους ἐπὶ Ῥωμαίους κατέφυγον. οἱ δὲ πέμ-
 ψαντες συνοίκους ὀλιγανδροῦσι μετωνόμασαν Κωπιάς
 τὴν πόλιν.

- 14 Μετὰ δὲ Θουρίους Λαγαρία φρούριον, Ἐπειοῦ 10
 καὶ Φωκέων κτίσμα, ὅθεν καὶ ὁ Λαγαριτανὸς οἶνος,
 γλυκὺς καὶ ἀπαλὸς καὶ παρὰ τοῖς ἰατροῖς σφόδρα εὐδο-
 C.264 κιμῶν· καὶ ὁ Θουρίνος δὲ τῶν ἐν ὀνόματι οἰνῶν ἐστίν.
 εἶθ' Ἡράκλεια πόλις μικρὸν ὑπὲρ τῆς θαλάττης, καὶ
 ποταμοὶ δύο πλωτοὶ Ἀκίρις καὶ Σῆρις, ἐφ' οὓ πόλις ἦν 15
 ὁμώνυμος Τρωική· χρόνῳ δὲ τῆς Ἡρακλείας ἐντεῦθεν
 οἰκισθείσης ὑπὸ Ταραντίνων, ἐπίνειον αὕτη τῶν Ἡρα-
 κλεωτῶν ὑπῆρξε. διεῖχε δ' Ἡρακλείας μὲν τέτταρας
 καὶ εἴκοσι σταδίους, Θουρίων δὲ περὶ τριακοσίους
 τριακόντα. τῆς δὲ τῶν Τρώων κατοικίας τεκμήριον 20
 ποιοῦνται τὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Ἰλιάδος ξόανον ἰδρυμέ-
 νον αὐτόθι, ὅπερ καταμῦσαι μυθεύουσιν ἀποσπώμέ-
 νων τῶν ἱκετῶν ὑπὸ Ἰώνων τῶν ἐλόντων τὴν πόλιν·
 τούτους γὰρ ἐπελθεῖν οἰκήτορας φεύγοντας τὴν Λυ-
 δῶν ἀρχήν, καὶ βία λαβεῖν τὴν πόλιν Χώνων οὔσαν, 25
 καλέσαι δὲ αὐτὴν Πολίειον· δείκνυσθαι δὲ καὶ νῦν κα-
 ταμῦον τὸ ξόανον. ἰταμὸν μὲν οὖν καὶ τὸ οὕτω μυ-
 θεύειν, ὥστε μὴ καταμῦσαι ἀναινόμενον, καθάπερ καὶ
 ἐν Ἰλίῳ ἀποστραφῆναι κατὰ τὸν Κασάνδρας βιασμόν,
 ἀλλὰ καὶ καταμῦον δείκνυσθαι· πολὺ δὲ ἰταμώτερον 30
 τὸ τοσαῦτα ποιεῖν ἐξ Ἰλίου κεκομισμένα ξόανα, ὅσα
 φασὶν οἱ συγγραφεῖς· καὶ γὰρ ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐν Λασινίῳ

καὶ ἐν Δουκερίᾳ καὶ ἐν Σιρίτιδι Ἰλιάς Ἀθηνᾶ καλεῖται
ὥς ἐκείθεν κομισθεῖσα. καὶ τὸ τῶν Τρωάδων δὲ τόλ-
μημα περιφέρεται πολλαχοῦ καὶ ἄπιστον φαίνεται καί-
περ δυνατὸν ὄν. τινὲς δὲ καὶ Ῥοδίῳ κτίσμα φασὶ καὶ
5 Σιρίτιν καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ Τράεντος Σύβαριν. φησὶ δ'
Ἀντίοχος τοὺς Ταραντίνους Θουρίοις καὶ Κλεανδρίδα
τῷ στρατηγῷ φυγάδι ἐκ Λακεδαίμονος πολεμοῦντας
περὶ τῆς Σιρίτιδος συμβῆναι, καὶ συνοικῆσαι μὲν κοι-
νῇ, τὴν δ' ἀποικίαν κριθῆναι Ταραντίνων, Ἡράκλειαν
10 δ' ὕστερον κληθῆναι μεταβαλοῦσαν καὶ τοῦνομα καὶ
τὸν τόπον.

Ἐξῆς δ' ἐστὶ Μεταπόντιον, εἰς ἣν ἀπὸ τοῦ ἐπι- 15
νείου τῆς Ἡρακλείας εἰσὶ στάδιοι τετταράκοντα πρὸς
τοῖς ἑκατόν. Πυλίων δὲ λέγεται κτίσμα τῶν ἐξ Ἰλίου
15 πλευσάντων μετὰ Νέστορος, οὓς οὕτως ἀπὸ γεωργίας
εὐτυχῆσαι φασιν ὥστε θέρος χρυσοῦν ἐν Δελφοῖς ἀνα-
θεῖναι. σημεῖον δὲ ποιοῦνται τῆς κτίσεως τὸν τῶν Νη-
λειδῶν ἐναγισμὸν· ἠφανίσθη δ' ὑπὸ Σαυνιτῶν. Ἀν-
τίοχος δὲ φησιν ἐκλειφθέντα τὸν τόπον ἐποικῆσαι τῶν
20 Ἀχαιῶν τινὰς μεταπεμφθέντας ὑπὸ τῶν ἐν Συβάρει
Ἀχαιῶν, μεταπεμφθῆναι δὲ κατὰ μῖσος τὸ πρὸς Τα-
ραντίνους τῶν Ἀχαιῶν τῶν ἐκπεσόντων ἐκ τῆς Λακω-
νικῆς, ἵνα μὴ Ταραντῖνοι γειτνιωῖτες ἐπιπηδήσαιεν τῷ
τόπῳ. δυεῖν δ' οὐσῶν πόλεων, τοῦ Μεταποντίου ἐγ-
25 γυτέρῳ [τῆς δὲ Σιρίτιδος ἀπωτέρῳ] τοῦ Τάραντος,
πεισθῆναι τοὺς ἀφιγμένους ὑπὸ τῶν Συβαριτῶν τὸ
Μεταπόντιον κατασχεῖν· τοῦτο μὲν γὰρ ἔχοντας ἔξειν C.265
καὶ τὴν Σιρίτιν, εἰ δ' ἐπὶ τὴν Σιρίτιν τράποιντο, προσ-
θήσειν τοῖς Ταραντῖνοις τὸ Μεταπόντιον ἐν πλευραῖς
30 οὖσι. πολεμοῦντας δ' ὕστερον πρὸς τοὺς Ταραντίνους
καὶ τοὺς ὑπερκειμένους Οἰνωτροὺς ἐπὶ μέρει διαλυ-
θῆναι τῆς γῆς, ὅπερ γενέσθαι τῆς τότε Ἰταλίας ὄριον

καὶ τῆς Ἰαπυγίας. ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸν Μετάποντον
 μυθεύουσι καὶ τὴν Μελανίππην τὴν δεσμῶτιν καὶ τὸν
 ἐξ αὐτῆς Βοιωτὸν. δοκεῖ δ' Ἀντίοχος τὴν πόλιν Μετα-
 πόντιον εἰρῇσθαι πρότερον Μέταβον, παρωνομάσθαι
 δ' ὕστερον· τὴν τε Μελανίππην οὐ πρὸς τοῦτον ἀλλὰ
 πρὸς Δίον κοιμισθῆναι ἐλέγχειν ἡρώων τοῦ Μετάβου
 καὶ Ἄσιον τὸν ποιητὴν φήσαντα ὅτι τὸν Βοιωτὸν „Δίου
 ἐνὶ μεγάροις τέκεν εὐειδῆς Μελανίππη,“ ὥς πρὸς ἐκεῖ-
 νον ἀχθεῖσαν τὴν Μελανίππην, οὐ πρὸς Μέταβον.
 οἰκιστὴς δὲ τοῦ Μεταποντίου Δαύλιος ὁ Κρίσης τύ- 10
 ραννος γεγέννηται τῆς περὶ Δελφούς, ὥς φησιν Ἐφο-
 ρος. ἔστι δέ τις καὶ οὗτος λόγος ὥς ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ
 τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τὸν συνοικισμὸν Δεύκιππος εἶη, χρη-
 σάμενος δὲ παρὰ τῶν Ταραντίνων τὸν τόπον εἰς ἡμέ-
 ραν καὶ νύκτα μὴ ἀποδοίη, μεθ' ἡμέραν μὲν λέγων 15
 πρὸς τοὺς ἀπαιτοῦντας ὅτι καὶ εἰς τὴν ἐφεξῆς νύκτα
 αἰτήσαιο καὶ λάβοι, νύκτωρ δ' ὅτι καὶ πρὸς τὴν ἐξῆς
 ἡμέραν. ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ὁ Τάρας καὶ ἡ Ἰαπυγία, περὶ
 ὧν ἐροῦμεν, ὅταν πρότερον τὰς προκειμένας τῆς Ἰτα-
 λίας νήσους περιοδεύσωμεν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρό- 20
 θεσιν· αἰὲ γὰρ τοῖς ἔθνεσιν ἐκάστοις τὰς γειτνιῶσας
 προσκαταλέγοντες νήσους καὶ νῦν, ἐπειδὴ μέχρι τέλους
 ἐπεληλύθαμεν τὴν Οἰνωτρίαν, ἥνπερ καὶ Ἰταλίαν μό-
 νην ὠνόμαζον οἱ πρότερον, δίκαιοί ἐσμεν φυλάξαι τὴν
 αὐτὴν τάξιν, ἐπελθόντες τὴν Σικελίαν καὶ τὰς περὶ 25
 αὐτὴν νήσους.

- 2 Ἔστι δ' ἡ Σικελία τρίγωνος τῷ σχήματι, καὶ διὰ
 τοῦτο Τρινακρία μὲν πρότερον, Θρινακία δ' ὕστερον
 προσηγορεύθη μετονομασθεῖσα εὐφωνότερον. τὸ δὲ
 σχῆμα διορίζουσι τρεῖς ἄκραι, Πελωριάς μὲν ἡ πρὸς 30
 τὴν Καῖνυν καὶ τὴν στυλίδα τὴν Ῥηγίνων ποιοῦσα τὸν
 πορθμόν, Πάχυνος δὲ ἡ ἐκκειμένη πρὸς ἕω καὶ τῷ Σι-

κελικῷ κλυζομένη πελάγει, βλέπουσα πρὸς τὴν Πελο-
 πόννησον καὶ τὸν ἐπὶ Κρήτης πόρον· τρίτη δ' ἐστὶν
 ἡ προσεχὴς τῇ Λιβύῃ βλέπουσα πρὸς ταύτην ἅμα καὶ
 τὴν χειμερινὴν δύσιν, Αἰλύβαιον. τῶν δὲ πλευρῶν, ἃς
 5 ἀφορίζουσιν αἱ τρεῖς ἄκραι, δύο μὲν εἰσι κοῖλαι με-
 τρίως, ἡ δὲ τρίτη κυρτή, ἡ ἀπὸ τοῦ Αἰλυβαίου καθή- C.266
 κουσά πρὸς τὴν Πελωριάδα, ἥπερ μεγίστη ἐστί, στα-
 δίων χιλίων καὶ ἑπτακοσίων, ὡς Ποσειδώνιος εἶρηκε
 προσθεῖς καὶ εἴκοσι. τῶν δ' ἄλλων ἡ ἐπὶ Πάχυννον ἀπὸ
 10 τοῦ Αἰλυβαίου μείζων τῆς ἐτέρας· ἐλαχίστη δὲ ἡ τῷ
 πορθμῷ καὶ τῇ Ἰταλίᾳ προσεχὴς, ἡ ἀπὸ τῆς Πελωριά-
 δος ἐπὶ τὸν Πάχυννον, σταδίων ὅσον χιλίων καὶ ἑκατὸν
 καὶ τριάκοντα. τὸν δὲ περίπλουν ὁ Ποσειδώνιος στα-
 δίων τετταρακοσίων ἐπὶ τοῖς τετρακισχιλίοις ἀποφαί-
 15 νει. ἐν δὲ τῇ χωρογραφίᾳ μείζω λέγεται τὰ διαστήματα
 κατὰ μέρος διηρημένα μιλιασμῷ· ἐκ μὲν Πελωριάδος
 εἰς Μύλας εἴκοσι πέντε· τοσαῦτα δὲ καὶ ἐκ Μυλῶν εἰς
 Τυνδαρίδα· εἴτα εἰς Ἀγάθυρον τριάκοντα καὶ τὰ ἴσα
 εἰς Ἀλαισαν καὶ πάλιν ἴσα εἰς Κεφαλοίδιον· ταῦτα μὲν
 20 πολίχνια· εἰς δ' Ἰμέραν ποταμὸν δεκαοκτὼ διὰ μέσης
 ῥέοντα τῆς Σικελίας· εἴτ' εἰς Πάνορμον τριάκοντα
 πέντε· δύο δὲ καὶ τριάκοντα εἰς τὸ τῶν Αἰγεσταίων
 ἐμπόριον· λοιπὰ δὲ εἰς Αἰλύβαιον τριάκοντα ὀκτώ.
 ἐντεῦθεν δὲ κάμψαντι ἐπὶ τὸ συνεχὲς πλευρὸν εἰς μὲν
 25 τὸ Ἡράκλειον ἑβδομήκοντα πέντε, ἐπὶ δὲ τὸ Ἀκραγαν-
 τίνων ἐμπόριον εἴκοσι, καὶ ἄλλα εἴκοσιν εἰς Καμάρι-
 ναν· εἴτ' ἐπὶ Πάχυννον πεντήκοντα. ἐνθεν πάλιν κατὰ
 τὸ τρίτον πλευρὸν εἰς μὲν Συρακούσας τριάκοντα ἑξ,
 εἰς δὲ Κατάνην ἑξήκοντα· εἴτ' εἰς Ταυρομένιον τριά-
 30 κοντα τρία· εἴτ' εἰς Μεσσήνην τριάκοντα. περὶ δὲ ἐκ
 μὲν Παχύνου εἰς Πελωριάδα ἑκατὸν ἑξήκοντα ὀκτώ,
 ἐκ δὲ Μεσσήνης εἰς Αἰλύβαιον τῇ Ὀαλερίᾳ ὁδῷ [διακό-

σια] τριάκοντα πέντε. ἐνιοι δ' ἀπλούστερον εἰρήκασιν, ὥσπερ Ἐφορος, τὸν περίπλουν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν πέντε. Ποσειδώνιος δὲ τοῖς κλίμασιν ἀφορίζων τὴν νῆσον πρὸς ἄρκτον μὲν τὴν Πελωριάδα, πρὸς νότον δὲ Αἰλύβαιον, πρὸς ἑω δὲ τὸν Πάχυννον τίθησιν. ἀνάγ- 5 κη δέ, τῶν κλιμάτων ἐν παραλληλογράμῳ σχήματι διαστελλομένων, τὰ ἐγγραφόμενα τρίγωνα καὶ μάλιστα ὅσα σκαληνὰ καὶ ὧν οὐδεμία πλευρὰ [οὐδεμιᾶ] τῶν τοῦ παραλληλογράμμου ἐφαρμόττει, ἀναρμόστως ἔχειν πρὸς τὰ κλίματα διὰ τὴν λόξωσιν. ὅμως δ' οὖν 10 * ἐν τοῖς τῆς Σικελίας τῇ Ἰταλίᾳ πρὸς νότον κειμένη ἢ Πελωριάς ἀρκτικωτάτῃ λέγοιτ' ἂν καλῶς τῶν τριῶν γωνιῶν, ὥσθ' ἢ ἐπιξενυγνυμένη ἀπ' αὐτῆς ἐπὶ τὸν Πάχυννον, [ὄν] ἐκκεῖσθαι πρὸς ἑω ἔφαμεν, ἅμα πρὸς ἄρκτον βλέπουσα ποιήσει τὴν πλευρὰν τὴν πρὸς τὸν 15 πορθμόν. δεῖ δ' ἐπιστροφὴν μικρὰν λαμβάνειν ἐπὶ χειμερινὰς ἀνατολάς· οὕτω γὰρ ἢ ἡδὼν παρακλίνει προοῦσιν ἀπὸ τῆς Κατάνης ἐπὶ τὰς Συρακούσας καὶ τὸν Πάχυννον. διάγραμμα δ' ἐστὶν ἀπὸ τοῦ Παχύννου πρὸς C.267 τὸ στόμα τοῦ Ἀλφειοῦ στάδιοι τετρακισχίλιοι. Ἄρτε- 20 μίδωρος δ' ἀπὸ τοῦ Παχύννου φήσας ἐπὶ Ταίναρον εἶναι τετρακισχιλίους καὶ ἑξακοσίους, ἀπὸ δ' Ἀλφειοῦ ἐπὶ Παμισὸν χιλίους ἑκατὸν τριάκοντα, παρασχεῖν ἂν δοκεῖ μοι λόγον μὴ οὐχ ὁμολογούμενα λέγῃ τῷ φήσαντι τετρακισχιλίους εἶναι τοὺς ἐπὶ τὸν Ἀλφειὸν ἀπὸ 25 τοῦ Παχύννου. ἢ δ' ἀπὸ Παχύννου πρὸς Αἰλύβαιον (ἐσπεριώτερον δὲ τῆς Πελωριάδος ἐστὶν) ἱκανῶς ἂν καὐτῇ λοξοῖτο ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ σημείου πρὸς τὴν ἐσπέραν, βλέποι δὲ ἂν ἅμα πρὸς τε τὴν ἑω καὶ πρὸς τὸν νότον, τῇ μὲν ὑπὸ τοῦ Σικελικοῦ πελάγους κλυ- 30

ζομένη, τῇ δ' ὑπὸ τοῦ Λιβυκοῦ τοῦ πρὸς τὰς Σύρτις διήκοντος ἀπὸ τῆς Καρχηδονίας. ἔστι δὲ καὶ ἀπὸ Λιλυβαίου τοῦλάχιστον διάστημα ἐπὶ Λιβύην χίλιοι καὶ πεντακόσιοι περὶ Καρχηδόνα· καθ' ὃ δὴ λέγεται τις τῶν 5 ὄξυδορκούντων ἀπὸ τινος σκοπῆς ἀπαγγέλλειν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀναγομένων ἐκ Καρχηδόνης σκαφῶν τοῖς ἐν Λιλυβαίῳ. ἀπὸ δὲ τοῦ Λιλυβαίου τὴν ἐπὶ Πελοριάδα πλευρὰν ἀνάγκη λοξοῦσθαι πρὸς ἑω καὶ βλέπειν πρὸς τὸ μεταξὺ τῆς ἐσπέρας καὶ τῆς ἄρκτου, πρὸς ἄρ- 10 κτον μὲν ἔχουσιν τὴν Ἰταλίαν πρὸς δύσιν δὲ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος καὶ τὰς Αἰόλου νήσους.

Πόλεις δ' εἰσὶ κατὰ μὲν τὸ πλευρὸν τὸ ποιοῦν τὸν 2 πορθμὸν Μεσσήνη πρωτόν, ἔπειτα Ταυρομένιον καὶ Κατάνη καὶ Συρακοῦσαι· αἱ δὲ μεταξὺ Κατάνης καὶ 15 Συρακουσσῶν ἐκλελοίπασιν, Νάξος καὶ Μέγαρα, ὅπου καὶ αἱ τῶν ποταμῶν ἐκβολαὶ * συνελθοῦσαι καὶ πάντα καταρρεόντων ἐκ τῆς Αἴτνης εἰς εὐλίμενα στόματα· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ τῆς Ξιφωνίας ἀκρωτήριον. φησὶ δὲ ταύτας Ἐφορος πρώτας κτισθῆναι πόλεις Ἑλληνίδας 20 ἐν Σικελίᾳ δεκάτῃ γενεᾷ μετὰ τὰ Τρωικά· τοὺς γὰρ πρότερον δεδιέναι τὰ ληστήρια τῶν Τυρρηνῶν καὶ τὴν ὀμότητα τῶν ταύτῃ βαρβάρων, ὥστε μὴδὲ κατ' ἐμπορίαν πλεῖν. Θεοκλέα δ' Ἀθηναῖον παρενεχθέντα ἀνέμοις εἰς τὴν Σικελίαν κατανοῆσαι τὴν τε οὐδένειαν 25 τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς γῆς, ἐπανελθόντα δὲ Ἀθηναίους μὲν μὴ πείσαι, Χαλκιδέας δὲ τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ συχνοὺς παραλαβόντα καὶ τῶν Ἰώνων τινάς, ἔτι δὲ Λωριέων, [ὧν] οἱ πλείους ἦσαν Μεγαρεῖς, πλεῦσαι· τοὺς μὲν οὖν Χαλκιδέας κτίσαι Νάξον τοὺς δὲ 30 Λωριέας Μέγαρα τὴν Ὑβλαν πρότερον καλουμένην. αἱ μὲν οὖν πόλεις οὐκέτ' εἰσὶ, τὸ δὲ τῆς Ὑβλης ὄνομα συμμένει διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ὑβλαίου μέλιτος.

3 Τῶν δὲ συμμενουσῶν κατὰ τὸ λεχθὲν πλευρὸν
 C.268 πόλεων ἡ μὲν Μεσσήνη τῆς Πελοποννήσου ἐν κόλπῳ κεῖ-
 ται, καμπτομένης ἐπὶ πολὺ πρὸς ἑω καὶ μασχάλην τινὰ
 ποιούσης· ἀπέχει δὲ τοῦ μὲν Ῥηγίου διάστημα ἑξήκον-
 ταστάδιον, τῆς δὲ στυλίδος πολὺ ἔλαττον. κτίσμα δ' 5
 ἐστὶ Μεσσηνίων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ, παρ' ὧν τοῦ-
 νομα μετήλλαξε καλουμένη Ζάγκλη πρότερον διὰ τὴν
 σκολιότητα τῶν τόπων (ζάγκλον γὰρ ἑκαλεῖτο τὸ σκο-
 λιόν), Ναξίων οὕσα πρότερον κτίσμα τῶν πρὸς Κατά-
 νην· ἐπώκησαν δ' ὕστερον Μameρτίνοι Καμπανῶν τι 10
 φῦλον. ἐχρήσαντο δ' ὀρητηρίῳ Ῥωμαῖοι πρὸς τὸν
 Σικελικὸν πόλεμον τὸν πρὸς Καρχηδονίους, καὶ μετὰ
 ταῦτα Πομπήιος ὁ Σέξτος ἐνταῦθα συνεῖχε τὸ ναυτι-
 κὸν πολεμῶν πρὸς τὸν Σεβαστὸν Καίσαρα· ἐντεῦθεν
 δὲ καὶ τὴν φυγὴν ἐποίησατο ἐκπεσὼν ἐκ τῆς νήσου. 15
 δαίκνυνται δὲ καὶ ἡ Χάρυβδις μικρὸν πρὸ τῆς πόλεως
 ἐν τῷ πόρῳ, βάθος ἑξαίσιον, εἰς ὃ αἱ παλίσροισι τοῦ
 πορθμοῦ κατάγουσι φυσικῶς τὰ σκάφη τραχηλιζόμενα
 μετὰ συστροφῆς καὶ δίνης μεγάλης· καταποθέντων δὲ
 καὶ διαλυθέντων τὰ ναυάρια παρασύρεται πρὸς ἡόνα 20
 τῆς Ταυρομενίας, ἣν καλοῦσιν ἀπὸ τοῦ συμπτώματος
 τούτου Κοπρίαν. τοσοῦτον δ' ἐπεκράτησαν οἱ Μameρ-
 τῖνοι παρὰ τοῖς Μεσσηνίοις ὥστ' ἐπ' ἐκείνοις ὑπῆρξεν
 ἡ πόλις, καλοῦσί τε Μameρτίνους μᾶλλον ἅπαντες αὐ-
 τοὺς ἢ Μεσσηνίους, εὐοῖνον τε σφόδρα τῆς χώρας οὗ- 25
 σης οὐ Μεσσήνιον καλοῦσι τὸν οἶνον ἀλλὰ Μameρ-
 τῖνον, τοῖς ἀρίστοις ἐνάμιλλον ὄντα τῶν Ἰταλικῶν.
 οἰκείται δ' ἱκανῶς ἡ πόλις, μᾶλλον δὲ Κατάνη· καὶ γὰρ
 οἰκήτορας δέδεκται Ῥωμαίους· ἦττον δ' ἀμφοῖν τὸ
 Ταυρομένιον. καὶ Κατάνη δ' ἐστὶ Ναξίων τῶν αὐτῶν 30
 κτίσμα, Ταυρομένιον δὲ τῶν ἐν Ἐβλῇ Ζαγκλαίων.

ἀπέβαλε δὲ τοὺς οἰκήτορας τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ Κατάνη,
κατοικίσαντος ἑτέρους Ἰέρωνος τοῦ Συρακουσίων τυ-
ράννου καὶ προσαγορεύσαντος αὐτὴν Αἴτνην ἀντὶ Κα-
τάνης. ταύτης δὲ καὶ Πίνδαρος κτίστορα λέγει αὐτὸν
5 ὅταν φῇ „ξύνες [ὅ] τοι λέγω, ξαθέων ἱερῶν ὁμώνυμε
„πάτερ, κτίστορ Αἴτνας.“ μετὰ δὲ τὴν τελευταίην τοῦ
Ἰέρωνος κατελθόντες οἱ Καταναῖοι τοὺς τε ἐνοίκους
ἐξέβαλον καὶ τὸν τάφον ἀνέσκαψαν τοῦ τυράννου. οἱ
δὲ Αἴτναῖοι παραχωρήσαντες τὴν Ἰννησαν καλουμέ-
10 νην τῆς Αἴτνης ὄρεινὴν ᾤκησαν καὶ προσηγόρευσαν
τὸ χωρίον Αἴτνην διέχον τῆς Κατάνης σταδίους ὀγδοή-
κοντα, καὶ τὸν Ἰέρωνα οἰκιστὴν ἀπέφηναν. ὑπέρεκται
δὲ μάλιστα τῆς Κατάνης ἡ Αἴτνη καὶ τῶν περὶ τοὺς
κρατῆρας παθῶν πλεῖστον κοινωνεῖ. καὶ γὰρ οἱ ῥύα-C.269
15 κες εἰς τὴν Καταναίαν ἐγγυτάτῳ καταφέρονται, καὶ τὰ
περὶ τοὺς εὐσεβεῖς ἐκεῖ τεθρύληται τὸν Ἀμφίνομον
καὶ τὸν Ἀναπίαν, οἱ τοὺς γονέας ἐπὶ τῶν ὤμων ἀρά-
μενοι διέσωσαν ἐπιφερομένου τοῦ κακοῦ. ὅταν δ', ὁ
Ποσειδῶνι[ός] φ[ησι], γίνηται τὰ περὶ τὸ ὄρος, κατατε-
20 φροῦται πολλῷ βάθει τὰ Καταναίων χωρία. ἡ μὲν οὖν
σποδὸς λυπήσασα πρὸς καιρὸν εὐεργετεῖ τὴν χώραν
χρονοῖς ὕστερον. εὐάμπελον γὰρ παρέχεται καὶ χρη-
στόκαρπον, τῆς ἄλλης οὐχ ὁμοίως οὔσης εὐοίνου. τὰς
τε ῥίζας, [ἄς] ἐκφέρει τὰ κατατεφρωθέντα χωρία, πιαί-
25 νειν ἐπὶ τοσοῦτον τὰ πρόβατά φασιν ὥστε πνίγεσθαι.
διόπερ ἐκ τῶν ὥτων ἀφαιροῦσιν αἷμα δι' ἡμερῶν τετ-
τάρων ἢ πέντε, καθάπερ τοῦτο καὶ κατὰ τὴν Ἐρύθειαν
συμβαῖνον εἰρήκαμεν. ὁ δὲ ῥύαξ εἰς πῆξιν μεταβάλλων
ἀπολιθοῖ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἐφ' ἱκανὸν βάθος,
30 ὥστε λατομίας εἶναι χρεῖαν τοῖς ἀνακαλύψαι βουλομέ-
νοις τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐπιφάνειαν. τακείσης γὰρ ἐν τοῖς
κρατῆρσι τῆς πέτρας, εἴτ' ἀναβληθείσης, τὸ ὑπερχυ-

θὲν τῆς κορυφῆς ὑγρὸν πηλὸς ἐστὶ μέλας ῥέων κατὰ τῆς ὀρεινῆς· εἶτα πῆξιν λαβὼν γίνεται λίθος μυλίας τὴν αὐτὴν φυλάττων χροῖαν ἣν ῥέων εἶχε. καὶ ἡ σποδὸς δὲ καιομένων τῶν λίθων ὥς ἀπὸ τῶν ξύλων γίνεται· καθάπερ οὖν τὸ πήγανον τῇ ξυλίνῃ σποδῶ τρέ- 5 φεται, τοιοῦτον ἔχειν τι οἰκείωμα πρὸς τὴν ἄμπελον εἰκὸς τὴν Αἰτναίαν σποδόν.

4 Τὰς δὲ Συρακούσας Ἀρχίας μὲν ἔκτισεν ἐκ Κορίνθου πλεύσας περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους οἷς ῥήσθησαν ἢ τε Νάξος καὶ τὰ Μέγαρα. ἅμα δὲ Μύσκελ- 10 λὸν τέ φασιν εἰς Δελφοὺς ἐλθεῖν καὶ τὸν Ἀρχίαν· χρηστηριαζομένων δ' ἐρέσθαι τὸν θεόν, πότερον αἰροῦνται πλοῦτον ἢ ὑγίειαν· τὸν μὲν οὖν Ἀρχίαν ἐλέσθαι τὸν πλοῦτον, Μύσκελλον δὲ τὴν ὑγίειαν· τῷ μὲν δὴ Συρακούσας δοῦναι κτίζειν τῷ δὲ Κρότωνα. καὶ δὴ 15 συμβῆναι Κροτωνιάτας μὲν οὕτως ὑγιεινὴν οἰκῆσαι πόλιν ὥσπερ εἰρήκαμεν, Συρακούσας δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἐκπεσεῖν πλοῦτον ὥστε καὶ αὐτοὺς ἐν παροιμίᾳ διαδοθῆναι, λεγόντων πρὸς τοὺς ἄγαν πολυτελεῖς ὥς οὐκ ἂν * ἐκγένοιτο αὐτοῖς ἢ Συρακουσσίῳν δεκάτη. πλέοντα 20 δὲ τὸν Ἀρχίαν εἰς τὴν Σικελίαν καταλιπεῖν μετὰ μέρους τῆς στρατιᾶς τοῦ τῶν Ἡρακλειδῶν γένους Χερσικράτη συνοικιοῦντα τὴν νῦν Κέρκυραν καλουμένην, πρότερον δὲ Σχερίαν. ἐκεῖνον μὲν οὖν ἐκβαλόντα Αι- C.270 βυρνοὺς κατέχοντας οἰκίσαι τὴν νῆσον, τὸν δ' Ἀρχίαν 25 κατασχόντα πρὸς τὸ Ζεφύριον τῶν Λωριέων εὐρόντα τινὰς δεῦρο ἀφιγμένους ἐκ τῆς Σικελίας παρὰ τῶν τὰ Μέγαρα κτισάντων ἀναλαβεῖν αὐτούς, καὶ κοινῇ μετ' αὐτῶν κτίσαι τὰς Συρακούσας. ἠϋξήθη δὲ καὶ διὰ τὴν τῆς χώρας εὐδαιμονίαν ἢ πόλις καὶ διὰ τὴν τῶν λιμέ- 30

νων εὐφυῖαν. οἳ τε ἄνδρες ἡγεμονικοὶ κατέστησαν, καὶ συνέβη Συρακουσίοις τυραννουμένοις τε δεσπόζειν τῶν ἄλλων καὶ ἐλευθερωθεῖσιν ἐλευθεροῦν τοὺς ὑπὸ τῶν βαρβάρων καταδυναστευομένους. ἦσαν γὰρ τῶν
5 βαρβάρων οἱ μὲν ἔνοικοι, τινὲς δ' ἐκ τῆς περαίας ἐπή-
εσαν, οὐδένα δὲ τῆς παραλίας εἶων οἱ Ἕλληνες ἄπτε-
σθαι, τῆς δὲ μεσογαίας ἀπείργειν παντάπασιν οὐκ
ἴσχυον, ἀλλὰ διετέλεσαν μέχρι δεῦρο Σικελοὶ καὶ Σι-
κανοὶ καὶ Μοργγητες καὶ ἄλλοι τινὲς νεμόμενοι τὴν νῆ-
10 σον, ὧν ἦσαν καὶ Ἰβηρες, οὗσπερ πρῶτους φησὶ τῶν
βαρβάρων Ἐφορος λέγεσθαι τῆς Σικελίας οἰκιστάς.
καὶ τὸ Μοργάντιον δὲ εἰκὸς ὑπὸ τῶν Μοργγέτων ὠκί-
σθαι· πόλις δ' ἦν αὕτη, νῦν δ' οὐκ ἔστιν. ἐπελθόντες
δὲ Καρχηδόνιοι καὶ τούτους οὐκ ἐπαύσαντο κακοῦντες
15 καὶ τοὺς Ἕλληνας, ἀντεῖχον δ' ὅμως οἱ Συρακούσσιοι.
Ῥωμαῖοι δ' ὕστερον καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐξέβαλον
καὶ τὰς Συρακούσας ἐκ πολιορκίας εἶλον. ἐφ' ἡμῶν
δὲ Πομπηίου τὰς τε ἄλλας κακώσαντος πόλεις καὶ δὴ
καὶ τὰς Συρακούσας, πέμψας ἀποικίαν ὁ Σεβαστὸς
20 Καῖσαρ πολὺ μέρος τοῦ παλαιοῦ κτίσματος ἀνέλαβε.
πεντάπολις γὰρ ἦν τὸ παλαιὸν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκα-
τὸν σταδίων ἔχουσα τὸ τεῖχος. ἅπαντα μὲν δὴ τὸν κύ-
κλον τοῦτον ἐκπληροῦν οὐδὲν ἔδει, τὸ δὲ συνοικου-
μενον τὸ πρὸς τῇ νήσῳ τῇ Ὀρτυγίᾳ μέρος ᾧθήη δεῖν
25 οἰκίσαι βέλτιον, ἀξιολόγου πόλεως ἔχον περίμετρον·
ἡ δ' Ὀρτυγία συνάπτει γεφύρα πρὸς τὴν ἡπειρον
[ὁμορ]οῦσα, κρήνην δ' ἔχει τὴν Ἀρέθουσαν ἐξιέσαν
ποταμὸν εὐθὺς εἰς τὴν θάλατταν. μυθεύουσι δὲ τὸν
Ἀλφειὸν εἶναι τοῦτον, ἀρχόμενον μὲν ἐκ τῆς Πελοπον-
30 νήσου, διὰ δὲ τοῦ πελάγους ὑπὸ γῆς τὸ ρεῖθρον ἔχοντα
μέχρι πρὸς τὴν Ἀρέθουσαν, εἰτ' ἐκδιδόντα ἐνθὲνδε
πάλιν εἰς τὴν θάλατταν. τεκμηριοῦνται δὲ τοιούτοις

τισί· καὶ γὰρ φιάλην τινὰ ἐκπεσοῦσαν εἰς τὸν ποταμὸν
 *ἐνόμισαν ἐν Ὀλυμπίᾳ δεῦρο ἀνενεχθῆναι εἰς τὴν
 κρήνην, καὶ θολοῦσθαι ἀπὸ τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ βουθυ-
 σιῶν. ὃ τε Πίνδαρος ἐπακολουθῶν τούτοις εἴρηκε τάδε
 „ἄμπνευμα σεμνὸν Ἀλφειοῦ, κλεινᾶν Συρακοσσᾶν 5
 C.271, „θάλος, Ὀρτυγία.“ συναποφαίνεται δὲ τῷ Πινδάρῳ
 ταῦτά καὶ Τίμαιος ὁ συγγραφεύς. εἰ μὲν οὖν πρὸ τοῦ
 συνάψαι τῇ θαλάττῃ κατέπιπτεν ὁ Ἀλφειὸς εἰς τι βά-
 ραθρον, ἣν τις ἂν πιθανότης ἐντεῦθεν διήκειν κατὰ
 γῆς ρεῖθρον μέχρι τῆς Σικελίας ἀμιγῆς τῇ θαλάττῃ 10
 διασῶζον τὸ πότιμον ὕδωρ· ἐπειδὴ δὲ τὸ τοῦ ποταμοῦ
 στόμα φανερόν ἐστιν εἰς τὴν θάλατταν ἐκδιδόν, ἐγγὺς
 δὲ μηδὲν ἐν τῷ πόρῳ τῆς θαλάττης φαινόμενον στόμα
 τὸ καταπῖνον τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ, καίπερ οὐδ' οὐ-
 τως ἂν συμμεῖναι γλυκύ, παντάπασιν ἀμήχανόν ἐστι. 15
 τό τε γὰρ τῆς Ἀρεθούσης ὕδωρ ἀντιμαρτυρεῖ πότιμον
 ὄν· τό τε διὰ τοσοῦτον πόρου συμμένειν τὸ ρεῦμα
 τοῦ ποταμοῦ μὴ διαχεόμενον τῇ θαλάττῃ, μέχρι ἂν
 εἰς τὸ πεπλασμένον ρεῖθρον ἐμπέσῃ, παντελῶς μυθώ-
 δες. μόλις γὰρ ἐπὶ τοῦ Ῥοδανοῦ τοῦτο πιστεύομεν, ὥ 20
 συμμένει τὸ ρεῦμα διὰ λίμνης ἰόν, ὁρατὴν σῶζον τὴν
 ῥύσιν· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν καὶ βραχὺ διάστημα καὶ οὐ κυ-
 μαινούσης τῆς λίμνης, ἐνταῦθα δέ, ὅπου χειμῶνες
 ἐξαίσιοι καὶ κλυδασμοί, πιθανότητος οὐδεμιᾶς οἰκείος
 ὁ λόγος. ἐπιτείνει δὲ τὸ ψεῦδος ἡ φιάλη παρατεθεῖσα· 25
 οὐδὲ γὰρ αὐτὴ ρεύματι εὐπειθήs, οὐχ ὅτι τῷ τοσοῦτῳ
 τε καὶ διὰ τοιούτων πόρων φερομένῳ. φέρονται δ'
 ὑπὸ γῆς ποταμοὶ πολλοὶ καὶ πολλαχοῦ τῆς γῆς, ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον διάστημα· εἰ δὲ τοῦτο δυνατόν, τὰ

15. post γλυκύ: ὅμως τό γε ἐπὶ πλέον, εἰ καταδύνει εἰς
 τὸ κατὰ γῆς ρεῖθρον.

- γε προειρημένα ἀδύνατα καὶ τῷ περὶ τοῦ Ἰνάχου μύθῳ
 παραπλήσια· „ῥεὶ γὰρ ἀπ' ἄκρας Πίνδου“ φησὶν ὁ Σο-
 φοκλῆς „Λάκμου τ' ἀπὸ Περραιβῶν εἰς Ἀμφιλόχους
 „καὶ Ἀκαρνᾶνας, μίσγει δ' ὕδασιν τοῖς Ἀχελώου.“ καὶ
 5 ὑποβὰς „ἐνθεν εἰς Ἀργος διὰ κῦμα τεμαῶν ἤκει δῆ-
 „μον τὸν Λυρκείου.“ βελτίων δ' Ἐκαταῖος, ὅς φησι
 τὸν ἐν τοῖς Ἀμφιλόχοις Ἰναχον ἐκ τοῦ Λακμοῦ ῥέοντα,
 ἐξ οὗ καὶ ὁ Αἴας ῥεῖ, ἕτερον εἶναι τοῦ Ἀργολικοῦ, ὠνο-
 μάσθαι δ' ὑπὸ Ἀμφιλόχου τοῦ καὶ τὴν πόλιν Ἀργος
 10 Ἀμφιλοχικὸν καλέσαντος· τοῦτον μὲν οὖν οὗτός φη-
 σιν εἰς τὸν Ἀχελῶον ἐκβάλλειν, τὸν δὲ Αἴαντα εἰς
 Ἀπολλωνίαν πρὸς δύσιν ῥεῖν. ἑκατέρωθεν δὲ τῆς νή-
 σου λιμὴν ἔστι μέγας, ὣν ὁ μείζων καὶ ὀρθοήκοντα στα-
 δίων ἔστί. ταύτην δὲ τὴν πόλιν ἀνέλαβεν ὁ Καῖσαρ C. 272
 15 καὶ τὴν Κατάνην, ὥς δ' αὐτῶς Κεντόριπα συμβαλο-
 μένην πολλὰ πρὸς τὴν Πομπηίου κατάλυσιν. κεῖται δ'
 ὑπὲρ Κατάνης τὰ Κεντόριπα συνάπτοντα τοῖς Αἰτναί-
 οῖς ὄρεσι καὶ τῷ Συμαίθῳ ποταμῷ ῥέοντι εἰς τὴν Κα-
 ταναίαν.
- 20 Τῶν δὲ λοιπῶν τῆς Σικελίας πλευρῶν ἡ μὲν ἀπὸ 5
 τοῦ Παχύνου πρὸς Αἰλύβαιον διήκουσα ἐκλέλειπται
 τελέως, ἵχνη τινὰ σώζουσα τῶν ἀρχαίων κατοικιῶν,
 ὧν ἦν καὶ Καμάρινα ἄποικος Συρακουσίων· Ἀκράγας
 δὲ Γελῶν οὐσα καὶ τὸ ἐπίνειον καὶ Αἰλύβαιον ἔτι
 25 συμμένει. τῇ γὰρ Καρχηδονίᾳ τούτων μάλιστα ὑπο-
 πιπτόντων τῶν μερῶν, μακροὶ καὶ συνεχεῖς οἱ πόλεμοι
 γενόμενοι τὰ πολλὰ κατέφθειραν. ἡ δὲ λοιπὴ καὶ με-

6. post Λυρκείου: ἐπιτείνουσι δὲ τὴν τοιαύτην τερατολο-
 γίαν οἱ τὸν Ἰνωπὸν εἰς Δῆλον ἐκ τοῦ Νείλου περαιουῦντες. Ἀλ-
 φειὸν δὲ Ζωῖλος ὁ δῆτωρ ἐν τῷ Τενεδίῳ ἐγκωμιά φησὶν ἐκ Τε-
 νέδου ῥεῖν, ὁ τὸν Ὀμηρον ψέγων ὥς μυθογράφον. Ἴβρυκος δὲ τὸν
 ἐν Σικυνῶνι Ἀσωπὸν ἐκ Φρυγίας ῥεῖν φησι.

γρίστη πλευρά, καίπερ οὐδ' αὐτὴ πολυάνθρωπος οὕσα
 ὁμῶς ἱκανῶς συνοικεῖται. καὶ γὰρ Ἀλαισα καὶ Τυνδα-
 ρίς καὶ τὸ τῶν Αἰγεσταίων ἐμπόριον καὶ Κεφαλοίδις
 πολίσματά ἐστι· Πάνορμος δὲ καὶ Ῥωμαίων ἔχει κατοί-
 κίαν. τὴν δὲ Αἰγεσταίαν κτισθῆναί φασιν ὑπὸ τῶν μετὰ 5
 Φιλοκτήτου διαβάντων εἰς τὴν Κροτωνιᾶτιν, καθάπερ
 ἐν τοῖς Ἰταλικοῖς εἴρηται, παρ' αὐτοῦ σταλέντων εἰς τὴν
 Σικελίαν μετὰ Αἰγέστου τοῦ Τρωός. οἰκεῖται δὲ καὶ ὁ
 Ἑρῦξ λόφος ὑψηλός, ἱερὸν ἔχων Ἀφροδίτης τιμώμενον
 διαφερόντως ἱεροδοῦλων γυναικῶν πλήρες τὸ παλαιόν, 10
 ὃς ἀνέθεσαν κατ' εὐχὴν οἱ τ' ἐκ τῆς Σικελίας καὶ ἔξω-
 θεν πολλοί· νυνὶ δ' ὥσπερ αὐτὴ ἡ κατοικία λειπανδρεῖ
 καὶ τῶν ἱερῶν σωμάτων ἐκλέλοιπε τὸ πλῆθος. ἀφί-
 δρυμα δ' ἐστὶ καὶ ἐν Ῥώμῃ τῆς θεοῦ ταύτης τὸ πρὸ
 τῆς πύλης τῆς Κολλίνης ἱερὸν Ἀφροδίτης Ἑρυνίης 15
 λεγόμενον, ἔχον καὶ νεῶν καὶ στοᾶν περικειμένην ἀξιό-
 λογον.

- 6 Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ τὴν μὲν Ἑνναν, ἐν ἣ τὸ ἱερὸν τῆς
 Δήμητρος, ἔχουσιν ὀλίγοι, κειμένην ἐπὶ λόφῳ, περιει-
 λημμένην πλατέσιν ὁροπεδίοις ἀροσίμοις πᾶσιν. ἐκά- 20
 κωσαν δ' αὐτὴν μάλιστα ἐμπολιορκηθέντες οἱ περὶ Εὐ-
 νουν δραπέται καὶ μόλις ἐξαιρεθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων·
 ἔπαθον δὲ τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ Καταναῖοι καὶ Ταυρομε-
 νῖται καὶ ἄλλοι πλείους. ἡ δ' ἄλλη κατοικία καὶ τῆς με-
 σογαίας ποιμένων ἡ πλείστη γεγένηται· οὔτε γὰρ Ἰμέ- 25
 ραν ἔτι συνοικουμένην ἴσμεν οὔτε Γέλαν οὔτε Καλλίπο-
 λιν οὔτε Σελινούντα οὔτ' Εὐβοίαν οὔτ' ἄλλας πλείους,
 ὧν τὴν μὲν Ἰμέραν οἱ ἐν Μυλαῖς ἔκτισαν Ζαγκλαῖοι,
 [Γέλαν δὲ Ῥόδιοι,] Καλλίπολιν δὲ Νάξιοι, Σελινούντα δὲ
 οἱ αὐτόθι Μεγαρεῖς, Εὐβοίαν δὲ οἱ Λεοντῖνοι. κενάκω- 30

- ται δὲ καὶ ἡ Λεοντίνη πᾶσα, Ναξίων οὐσα καὶ αὐτὴ τῶν αὐτόθι· τῶν μὲν γὰρ ἀτυχημάτων ἐκοινώνησαν ἀεὶ τοῖς Συρακουσίοις, τῶν δ' εὐτυχημάτων οὐκ αἰεὶ. καὶ τῶν βαρβαρικῶν δ' ἐξελείφθησαν πολλαί, καθάπερ οἱ C. 273
- 5 Καμικοὶ τὸ Κωκάλου βασίλειον, παρ' ᾧ Μίνως δολοφονηθῆναι λέγεται. τὴν οὖν ἐρημίαν κατανοήσαντες Ῥωμαῖοι κατακτησάμενοι τὰ τε ὄρη καὶ τῶν πεδίων τὰ πλεῖστα ἱποφορβοῖς καὶ βουκόλοις καὶ ποιμέσι παρέδωκαν· ὑφ' ὧν πολλάκις εἰς κινδύνους κατέστη
- 10 μεγάλους ἡ νῆσος, τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ ληστείας τρεπομένων σποράδην τῶν νομέων, εἶτα καὶ κατὰ πλήθην συνισταμένων καὶ πορθούντων τὰς κατοικίας, καθάπερ ἡνίκα οἱ περὶ Εὐνουν τὴν Ἑνναν κατέσχον. νεωστὶ δ' ἐφ' ἡμῶν εἰς τὴν Ῥώμην ἀνεπέμφθη Σέλουρός
- 15 τις, Αἴτνης υἱὸς λεγόμενος, στρατιᾶς ἀφηγησάμενος καὶ λεηλασίαις πυκναῖς καταδεδραμικῶς τὰ κύκλω τῆς Αἴτνης πολὺν χρόνον, ὃν ἐν τῇ ἀγορᾷ μονομάχων ἀγῶνος συνεστῶτος εἶδομεν διασπασθέντα ὑπὸ θηρίων· ἐπὶ πῆγματος γὰρ τινος ὑψηλοῦ τεθεῖς ὥς ἂν
- 20 ἐπὶ τῆς Αἴτνης, διαλυθέντος αἰφνιδίως καὶ συμπεσόντος κατηνέχθη καὶ αὐτὸς εἰς γαλεάγρας θηρίων εὐδαιλύτους ἐπίτηδες παρεσκευασμένας ὑπὸ τῷ πῆγματι.
- Τὴν δὲ τῆς χώρας ἀρετὴν θρυλουμένην ὑπὸ πάντων οὐδὲν χεῖρω τῆς Ἰταλίας ἀποφαινομένων τί δεῖ
- 25 λέγειν; σίτω δὲ καὶ μέλιτι καὶ κρόκῳ καὶ ἄλλοις τισὶ καὶν ἀμείνω τις φαίη. πρόσεστι δὲ καὶ τὸ ἐγγύθεν· ὥσανει γὰρ μέρος τι τῆς Ἰταλίας ἐστὶν ἡ νῆσος, καὶ ὑποχορηγεῖ τῇ Ῥώμῃ καθάπερ ἐκ τῶν Ἰταλικῶν ἀγρῶν ἕκαστα εὐμαρῶς καὶ ἀταλαιπώρως. καὶ δὴ καὶ
- 30 καλοῦσιν αὐτὴν ταμεῖον τῆς Ῥώμης· κομίζεται γὰρ τὰ γινόμενα πάντα πλὴν ὀλίγων τῶν αὐτόθι ἀναλισκόμενων δεῦρο. ταῦτα δ' ἐστὶν οὐχ οἱ καρποὶ μόνον, ἀλλὰ

καὶ βοσκήματα καὶ δέρματα καὶ ἔρια καὶ τὰ τοιαῦτα. φησὶ δ' ὁ Ποσειδώνιος οἶον ἀκροπόλεις ἐπὶ θαλάττης δύο τὰς Συρακούσας ἰδρῦσθαι καὶ τὸν Ἑρυνκα, μέσῃν δὲ ἀμφοῖν ὑπερκεῖσθαι τῶν κύκλῳ πεδίων τὴν Ἑνναν.

8 Πλησίον δὲ τῶν Κεντορίπων ἐστὶ πόλισμα ἡ μι- 5
κρὸν ἔμπροσθεν λεχθεῖσα Αἴτνη τοὺς ἀναβαίνοντας ἐπὶ τὸ ὄρος δεχομένη καὶ παραπέμπουσα· ἐντεῦθεν γὰρ ἀρχὴ τῆς ἀκρωρείας. ἐστὶ δὲ ψιλὰ τὰ ἄνω χωρία καὶ τεφρώδη καὶ χιόνος μεστὰ τοῦ χειμῶνος, τὰ κάτω δὲ δρυμοῖς καὶ φυτεῖαις διείληπται παντοδαπαῖς. ἔοικε 10
δὲ λαμβάνειν μεταβολὰς πολλὰς τὰ ἅκρα τοῦ ὄρους διὰ τὴν νομὴν τοῦ πυρός, τοτὲ μὲν εἰς ἓνα κρατῆρα
C.274 συμφερομένου τοτὲ δὲ σχιζομένου, καὶ τοτὲ μὲν ῥύα-
κας ἀναπέμποντος τοτὲ δὲ φλόγας καὶ λιγνῦς, ἄλλοτε 15
δὲ καὶ μύδρους ἀναφυσῶντος· ἀνάγκη δὲ τοῖς πάθεσι 15
τούτοις τοὺς τε ὑπὸ γῆν πόρους συμεταβάλλειν καὶ τὰ στόμια ἐνίοτε πλείω [ὄντα] κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τὴν πέριξ. οἱ δ' οὖν νεωστὶ ἀναβάντες διηγοῦντο ἡμῖν ὅτι καταλάβοιεν ἄνω πεδίον ὁμαλὸν ὅσον εἴκοσι σταδίων τὴν περίμετρον, κλειόμενον ὀφρυῖ τεφρώδει τειχίου 20
τὸ ὕψος ἔχοντι, ὥστε δεῖν καθάλλεσθαι τοὺς εἰς τὸ πε-
δῖον προελθεῖν βουλομένους· ὁρᾶν τ' ἐν τῷ μέσῳ βου-
νὸν τεφρώδη τὴν χροάν, οἷα περ καὶ ἡ ἐπιφάνεια κα-
θεωρεῖτο τοῦ πεδίου, ὑπὲρ δὲ τοῦ βουνοῦ νέφος ὄρ-
θιον διανεστηκὸς εἰς ὕψος ὅσον διακοσίῳ ποδῶν ἤρε- 25
μοῦν (εἶναι γὰρ καὶ νηνεμίαν), εἰκάζειν δὲ καπνῷ· δύο
δὲ τολμήσαντας προελθεῖν εἰς τὸ πεδῖον, ἐπειδὴ θερ-
μοτέρας ἐπέβαινον τῆς ψάμμου καὶ βαθυτέρας, ἀνα-
στρέψαι μὴδὲν ἔχοντας περιττότερον φράζειν τῶν φαι-
νομένων τοῖς πόρωθεν ἀφορῶσι. νομίζειν δ' ἐκ τῆς 30
τοιαύτης ὥψεως πολλὰ μυθεύεσθαι καὶ μάλιστα οἷα
φασὶ τινες περὶ Ἑμπεδοκλέους, ὅτι καθάλοιο εἰς τὸν

- κρατῆρα καὶ καταλίποι τοῦ πάθους ἔχνος τῶν ἐμβά-
δων τὴν ἑτέραν ἃς ἐφόρει χαλκᾶς· εὗρεθῆναι γὰρ ἔξω
μικρὸν ἄπωθεν τοῦ χείλους τοῦ κρατῆρος ὡς ἀνερριμ-
μένην ὑπὸ τῆς βίας τοῦ πυρός· οὔτε γὰρ προσιτὸν
5 εἶναι τὸν τόπον οὔθ' ὁρατόν, εἰκάζειν τε μηδὲ καταρ-
ριφῆναί τι δύνασθαι ἐκεῖσε ὑπὸ τῆς ἀντιπνοίας τῶν ἐκ
βάθους ἀνέμων καὶ τῆς θερμότητος, ἣν προαπαντᾷν
εὐλογον πόρρωθεν πρὶν ἢ τῷ στομίῳ τοῦ κρατῆρος
προσπελάσαι· εἰ δὲ καταρριφείη, φθάνοι ἂν διαφθα-
10 ρὲν πρὶν ἀναρριφῆναι πάλιν ὁποῖον παρελήφθη πρό-
τερον. τὸ μὲν οὖν ἐκλείπειν ποτὲ τὰ πνεύματα καὶ τὸ
πῦρ ἐπιλειπούσης τῆς ὕλης, οὐκ ἄλογον, οὐ μὴν ἐπὶ
τοσοῦτόν γε ὥστ' ἀντὶ τῆς τοσαύτης βίας ἐφικτὸν ἀν-
θρώπῳ γενέσθαι τὸν πλησιασμόν. ὑπέρεκται δ' ἡ
15 Αἴτνη μᾶλλον μὲν τῆς κατὰ τὸν πορθμὸν καὶ τὴν Κα-
ταναίαν παραλίας, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ τὸ Τυρρηνικὸν
πέλαγος καὶ τὰς Αἰπαραίων νήσους. νύκτωρ μὲν οὖν
καὶ φέγγη φαίνεται λαμπρὰ ἐκ τῆς κορυφῆς, μεθ' ἡμέ-
ραν δὲ καπνῷ καὶ ἀγλύνι κατέχεται.
- 20 Ἀνταίρει δὲ τῇ Αἴτνῃ τὰ Νεβρώδη ὄρη ταπεινό- 9
τερα μὲν πλάτει δὲ πολὺ παραλλάττοντα. ἅπασα δ' ἡ
νῆσος κοίλῃ κατὰ γῆς ἐστὶ, ποταμῶν καὶ πυρὸς μεστή,
καθάπερ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος, ὡς εἰρήκαμεν, μέχρι
τῆς Κυμαίας. θερμῶν γοῦν ὑδάτων ἀναβολὰς κατὰ C.275
25 πολλοὺς ἔχει τόπους ἡ νῆσος, ὧν τὰ μὲν Σελινούντια
καὶ τὰ Ἰμεραῖα ἄλμυρά ἐστι, τὰ δὲ Αἰγεσταῖα πότιμα
περὶ Ἀκράγαντα δὲ λίμναι τὴν μὲν γεῦσιν ἔχουσαι θα-
λάττης, τὴν δὲ φύσιν διάφορον· οὐδὲ γὰρ τοῖς ἀκο-
λύμβοις βαπτίζεσθαι συμβαίνει ξύλων τρόπον ἐπιπο-
30 λάζουσιν. οἱ Παλικοὶ δὲ κρατῆρας ἔχουσιν ἀναβάλλον-

τας ὕδωρ εἰς θολοειδὲς ἀναφύσημα καὶ πάλιν εἰς τον αὐτὸν δεχομένους μυχόν. τὸ δὲ περὶ * Μάταυρον σπή- λαιον ἐντὸς ἔχει σύριγγα εὐμεγέθη καὶ ποταμὸν δι αὐτῆς ῥέοντα ἀφανῆ μέχρι πολλοῦ διαστήματος, εἴτ' ἀνακύπτοντα πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν, καθάπερ Ὀρόν- 5 της ἐν τῇ Συρίᾳ καταδύς εἰς τὸ μεταξὺ χάσμα Ἀπαμείας καὶ Ἀντιοχείας, ὃ καλοῦσι Χάρυβδιν, ἀνατέλλει πάλιν ἐν τετταράκοντα σταδίοις· τὰ δὲ παραπλήσια καὶ ὁ Τίγρις ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ καὶ ὁ Νεῖλος ἐν τῇ Λιβύῃ μικρὸν πρὸ τῶν πηγῶν. τὸ δὲ περὶ Στύμφαλον ὕδωρ 10 ἐπὶ διακοσίους σταδίους ὑπὸ γῆν ἐνεχθὲν ἐν τῇ Ἀργείᾳ τὸν Ἑρασίηνον ἐκδίδωσι ποταμόν, καὶ πάλιν τὸ πρὸς τὴν Ἀρκαδικὴν Ἀσέαν ὑποβρύχιον ὥσθ' ἐν ὧς ποτε τὸν τ' Εὐρώταν καὶ τὸν Ἀλφειὸν ἀναδίδωσιν, ὥστε καὶ πε- 15 πιστεῦσθαι μυθῶδες τι, ὅτι τῶν ἐπιφημισθέντων στε- φάνων ἑκατέρῳ καὶ ριφέντων εἰς τὸ κοινὸν ρεῦμα ἀνα- φαίνεται κατὰ τὸν ἐπιφημισμὸν ἑκάτερος ἐν τῷ οἰκείῳ ποταμῷ. εἰρηται δὲ καὶ τὸ λεγόμενον περὶ τοῦ Τιμαύου.

- 10 Συγγενῇ δὲ καὶ τούτοις καὶ τοῖς κατὰ τὴν Σικελίαν πάθεισι τὰ περὶ τὰς Λιπαραίων νήσους καὶ αὐτὴν 20 τὴν Λιπάραν δείκνυται. εἰσὶ δ' ἑπτὰ μὲν τὸν ἀριθμόν, μεγίστη δὲ ἡ Λιπάρα Κνιδίων ἄποικος ἐγγυτάτῳ τῆς Σικελίας κειμένη μετὰ γε τὴν Θέρμεσσαν· ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Μελιγουνίς· ἠγήσατο δὲ καὶ στόλῳ καὶ πρὸς τὰς τῶν Τυρρηνῶν ἐπιδρομὰς πολὺν χρόνον ἀν- 25 τέσχεν, ὑπηκόους ἔχουσα τὰς νῦν λεγομένας Λιπαραίων νήσους ἃς Αἰόλου τινὲς προσαγορεύουσι. καὶ δὴ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐκόσμησε πολλάκις τὸ ἐν Δελφοῖς ἀπὸ τῶν ἀκροθινίων· ἔχει δὲ καὶ τὴν γῆν εὐ- 30 καρπον καὶ στυπτηρίας μέταλλον ἐμπρόσδοον καὶ θερ- μὰ ὕδατα καὶ πυρὸς ἀναπνοάς. ταύτης δὲ μεταξὺ πῶς ἐστὶ καὶ τῆς Σικελίας ἣν νῦν ἱερὰν Ἡφαίστου καλοῦσι,

πετρώδης πᾶσα καὶ ἔρημος [καὶ] διάπυρος· ἔχει δὲ ἀνα-
 πνοὰς τρεῖς ὡς ἂν ἐκ τριῶν κρατήρων. ἐκ δὲ τοῦ μεγί-
 στου καὶ μύδρους αἱ φλόγες ἀναφέρουσιν, οἷ προσκε-
 χώκασιν ἤδη πολὺ μέρος τοῦ πόρου. ἐκ δὲ τῆς τηρή-
 5 σεως πεπίστευται διότι τοῖς ἀνέμοις συμπαροξύνονται
 καὶ αἱ φλόγες αἷ τε ἐνταῦθα καὶ αἱ κατὰ τὴν Αἴτνην,
 παυομένων δὲ παύονται καὶ αἱ φλόγες. οὐκ ἄλογον C.276
 δέ· καὶ γὰρ οἱ ἄνεμοι γεννῶνται καὶ τρέφονται τὴν ἀρ-
 χὴν λαβόντες ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς θαλάττης ἀναθυμιάσεων,
 10 ὥστ' ἀπὸ συγγενοῦς ὕλης καὶ πάθους καὶ τὸ πῦρ ἐξα-
 πτόμενον οὐκ ἐᾷ θαυμάζειν τοὺς ὁρῶντας ἀμωσγέπως
 τὰ τοιάδε. Πολύβιος δὲ τῶν τριῶν κρατήρων τὸν μὲν
 κατερρυηκέναι φησὶν ἐκ μέρους, τοὺς δὲ συμμένειν,
 τὸν δὲ μέγιστον τὸ χεῖλος ἔχειν περιφερὲς ὃν πέντε στα-
 15 δίων, κατ' ὀλίγον δὲ συνάγεσθαι εἰς πεντήκοντα πο-
 δῶν διάμετρον· καθ' οὗ βάθος εἶναι τὸ μέχρι θαλάτ-
 της σταδιαῖον, ὥστε καθορᾶν ταῖς νηνεμίαις. ἐὰν μὲν
 οὖν νότος μέλλῃ πνεῖν, ἀχλὺν ὀμιχλώδη καταχεῖσθαι
 κύκλῳ φησὶ τῆς νησιδὸς ὥστε μηδὲ τὴν Σικελίαν ἄπω-
 20 θεν φαίνεσθαι· ὅταν δὲ βορέας, φλόγας καθαράς ἀπὸ
 τοῦ λεχθέντος κρατήρος εἰς ὕψος ἐξαίρεσθαι καὶ βρό-
 μους ἐκπέμπεσθαι μεῖζους· τὸν δὲ ζέφυρον μέσσην τινὰ
 ἔχειν τάξιν. τοὺς δ' ἄλλους κρατήρας ὁμοειδεῖς μὲν εἶ-
 ναι, τῇ δὲ βίᾳ λείπεσθαι τῶν ἀναφυσημάτων· ἐκ τε
 25 δὴ τῆς διαφορᾶς τῶν βρόμων καὶ ἐκ τοῦ πόθεν ἄρχε-
 ται τὰ ἀναφυσήματα καὶ αἱ φλόγες καὶ αἱ λιγνύες προ-
 σημαίνεσθαι καὶ τὸν εἰς ἡμέραν τρίτην πάλιν μέλλοντα
 ἄνεμον πνεῖν· τῶν γοῦν ἐν Αἰπάραις γενομένης ἀπλοί-
 ας προειπεῖν τινὰς φησὶ τὸν ἐσόμενον [ἄνεμον] καὶ μὴ
 30 διαψεύσασθαι. ἀφ' οὗ δὴ τὸ μυθωδέστατον δοκοῦν

17. post νηνεμίαις: εἰ δὲ ταῦτ' ἐστὶ πιστά, οὐκ ἀπιστητέον
 ἴσως οὐδὲ τοῖς περὶ Ἑμπεδοκλέους μυθολογηθεῖσιν.

εἰρησθαι τῷ ποιητῇ οὐ μάτην φαίνεσθαι λεχθέν, ἀλλ' αἰνιξαμένου τὴν ἀλήθειαν, ὅταν φῇ ταμίαν τῶν ἀνέμων τὸν Αἰόλον· περὶ ὧν ἐμνήσθημεν καὶ πρότερον ἱκανῶς. ἐπάνιμεν δ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς ἄφ' ὧν παρεξέβημεν.

- 11 Τὴν μὲν δὴ Αἰπάραν καὶ τὴν Θέρμεσσαν εἰρήκα- 5
μεν. ἡ δὲ Στρογγύλη καλεῖται μὲν ἀπὸ τοῦ σχήματος, ἔστι δὲ καὶ αὕτη διάπυρος, βία μὲν φλογὸς λειπομένη τῷ δὲ φέγγει πλεονεκτοῦσα· ἐνταῦθα δὲ τὸν Αἰόλον οἰκῆσαί φασι. τετάρτη δ' ἔστι Διδύμη, καὶ αὕτη δ' ἀπὸ τοῦ σχήματος ὠνόμασται. τῶν δὲ λοιπῶν Ἑρικοῦσσα 10
μὲν καὶ Φοινικοῦσσα ἀπὸ τῶν φυτῶν κέκληνται, ἀνεῖνται δὲ εἰς νομάς. ἐβδόμη δ' ἔστιν Εὐώνυμος, πελαγία μάλιστα καὶ ἔρημος· ὠνόμασται δ' ὅτι μάλιστα τοῖς εἰς Αἰπάρας ἐκ Σικελίας πλέουσιν εὐώνυμός ἐστι. πολλά-
κις δὲ καὶ φλόγες εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ πελάγους τοῦ 15
περὶ τὰς νήσους ὥφθησαν ἐπιδραμοῦσαι, τῶν κατὰ βάθους κοιλιῶν ἀναστομωθέντος πόρου τινὸς καὶ τοῦ
C.277 πυρὸς βιασαμένου πρὸς τὸ ἐκτός. Ποσειδώνιος δὲ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ μνήμην φησὶ περὶ τροπὰς θερινὰς ἅμα τῇ
ἑῷ μεταξὺ τῆς Ἰέρας καὶ τῆς Εὐωνύμου πρὸς ὕψος ἄρ- 20
θεῖσαν ἐξαίσιον τὴν θάλατταν ὁραθῆναι, καὶ συμμεῖ-
ναί τινα χρόνον ἀναφυσωμένην συνεχῶς, εἴτα παύσα-
σθαι· τοὺς δὲ τολμήσαντας προσπλεῖν, ἰδόντας νε-
κροὺς ἰχθύας ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ ῥοῦ καὶ θέρμῃ καὶ
δυσωδίᾳ πληγέντας φυγεῖν, ἐν δὲ τῶν πλοιαρίων τὸ 25
μᾶλλον πλησιάσαν τοὺς μὲν τῶν ἐνόντων ἀποβαλεῖν
τοὺς δ' εἰς Αἰπάραν μόλις σῶσαι, τοτὲ μὲν ἔκφρονας
γινομένους ὁμοίως τοῖς ἐπιληπτικοῖς τοτὲ δὲ ἀνατρέ-
χοντας εἰς τοὺς οἰκείους λογισμούς· πολλαῖς δ' ἡμέ-

4. post ἱκανῶς: ἔστιν ἡ ἐπίστασις τῆς ἐναργείας λέγοιτ' ἄν ἐπίσης τε γὰρ ἄμφω πάρεστι, καὶ διαθέσει καὶ τῇ ἐναρ-
γείᾳ· ἢ γε ἡδονὴ κοινὸν ἀμφοτέρων. 24. post ῥοῦ: τοὺς δὲ

ραῖς ὕστερον ὁράσθαι πηλὸν ἐπανθοῦντα τῇ θαλάττῃ,
 πολλαχοῦ δὲ καὶ φλόγας ἐκπιπτούσας καὶ καπνοὺς καὶ
 λιγνύας, ὕστερον δὲ παγῆναι καὶ γενέσθαι τοῖς μυλί-
 ταις λίθοις ἐοικότα τὸν πάγον· τὸν δὲ τῆς Σικελίας
 5 στρατηγὸν Τίτον Φλαμίνιον δηλῶσαι τῇ συγκλήτῳ,
 τὴν δὲ πέμψασαν ἐκθύσασθαι ἐν τε τῷ νησιδίῳ καὶ ἐν
 Αἰπάραις τοῖς τε καταχθονίοις θεοῖς καὶ τοῖς θαλατ-
 τίοις. ἀπὸ μὲν οὖν Ἑρικῶδους εἰς Φοινικῶδη δέκα μί-
 λιά φησιν ὁ χωρογράφος, ἔνθεν δ' εἰς Λιδύμην τριά-
 10 κοντα, ἔνθεν δ' εἰς Αἰπάραν πρὸς ἄρκτον ἑννέα καὶ
 εἴκοσιν, ἔνθεν δ' εἰς Σικελίαν ἑννεακαίδεκα· ἐκκαίδεκα
 δ' ἐκ τῆς Στρογγύλης. πρόκειται δὲ τοῦ Παχύνου Με-
 λίτη, ὅθεν τὰ κυνίδια ἃ καλοῦσι Μελιταῖα, καὶ Γαῦ-
 δος, ὀγδοήκοντα καὶ ὀκτὼ μίλια τῆς ἄκρας ἀμφοτέραι
 15 διέχουσαι· Κόσσουρα δὲ πρὸ τοῦ Αἰλυβαίου καὶ πρὸ
 τῆς Ἀσπίδος Καρχηδονιακῆς πόλεως ἦν Κλυπέαν κα-
 λοῦσι, μέση ἀμφοῖν κειμένη καὶ τὸ λεχθὲν διάστημα
 ἀφ' ἑκατέρας ἀπέχουσα· καὶ ἡ Αἰγίμουρος δὲ πρὸ τῆς
 Σικελίας καὶ τῆς Αἰβύης ἐστὶ καὶ ἄλλα μικρὰ νησίδια.
 20 ταῦτα μὲν περὶ τῶν νήσων.

Ἐπεληλυθόσι δ' ἡμῖν τὰ περὶ τὴν ἀρχαίαν Ἰταλίαν **3**
 μέχρι Μεταποντίου τὰ συνεχῇ λεκτέον. συνεχῆς δ'
 ἐστὶν ἡ Ἰαπυγία· ταύτην δὲ καὶ Μεσσαπίαν καλοῦσιν
 οἱ Ἕλληνες, οἱ δ' ἐπιχώριοι κατὰ μέρη τὸ μὲν τι Σα-
 25 λεντίνοὺς καλοῦσι τὸ περὶ τὴν ἄκραν τὴν Ἰαπυγίαν,
 τὸ δὲ Καλαβρούς. ὑπὲρ τούτους πρόσβορροι Πενκέτιοί
 τέ εἰσι καὶ Δαύνιοι κατὰ τὴν Ἑλλάδα διάλεκτον προσ-
 αγορευόμενοι, οἱ δ' ἐπιχώριοι πᾶσαν τὴν μετὰ τοὺς
 Καλαβρούς Ἀπουλίαν καλοῦσι· τινὲς δ' αὐτῶν καὶ
 30 Ποίδικλοι λέγονται, καὶ μάλιστα οἱ Πενκέτιοι. ἐστι
 δ' * ἐπιχερρονησιάξουσα ἡ Μεσσαπία τῷ ἀπὸ Βρεντε-
 σίου μέχρι Τάραντος ἰσθμῷ κλειομένη σταδίων δέκα

καὶ τριακοσίων. ὃ τε περίπλους ἐστὶ περὶ τὴν ἄκραν
 Ἰαπυγίαν σταδίων ὁμοῦ τι * τετρακοσίων. τοῦ δὲ Με-
 C.278ταποντίου μὲν διέχει σταδίους περὶ διακοσίους καὶ [εἰ-
 κοσιν ὁ Τάρας], ὁ δὲ πλοῦς ἐπ' αὐτὸν πρὸς τὰς ἀνατο-
 λὰς. τοῦ δὲ κόλπου παντὸς τοῦ Ταραντίνου τὸ πλεόν 5
 ἁλιμένου ὄντος, ἐνταῦθα [δὴ λιμὴν] ἐστὶ μέγιστος καὶ
 κάλλιστος γεφύρα κλειόμενος μεγάλη, σταδίων δ' ἐστὶν
 ἑκατὸν τὴν περίμετρον. ἐκ δὲ τοῦ πρὸς τὸν μυχὸν μέ-
 ρους ἰσθμὸν ποιεῖ πρὸς τὴν ἔξω θάλατταν, ὥστ' ἐπὶ
 χειρρονήσῳ κεῖσθαι τὴν πόλιν καὶ τὰ πλοῖα ὑπερνεωλ- 10
 κεῖσθαι ῥαδίως ἑκατέρωθεν ταπεινοῦ ὄντος τοῦ ἀνχέ-
 νος. ταπεινὸν δὲ καὶ τὸ τῆς πόλεως ἔδαφος, μικρὸν
 δ' ὅμως ἐπῆρται κατὰ τὴν ἀκρόπολιν. τὸ μὲν οὖν πα-
 λαιὸν τεῖχος κύκλον ἔχει μέγαν, νυνὶ δ' ἐκλέλειπται τὸ
 πλεόν τὸ πρὸς τῷ ἰσθμῷ, τὸ δὲ πρὸς τῷ στόματι τοῦ 15
 λιμένος, καθ' ὃ καὶ ἡ ἀκρόπολις, συμμένει μέγεθος
 ἀξιολόγου πόλεως ἐκπληροῦν. ἔχει δὲ γυμνάσιόν τε
 κάλλιστον καὶ ἀγορὰν εὐμεγέθη, ἐν ἣ καὶ ὁ τοῦ Διὸς
 ἱδρυται κολοσσὸς χαλκοῦς, μέγιστος μετὰ τὸν Ῥοδίων.
 μεταξὺ δὲ τῆς ἀγορᾶς καὶ τοῦ στόματος ἡ ἀκρόπολις 20
 μικρὰ λείψανα ἔχουσα τοῦ παλαιοῦ κόσμου τῶν ἀνα-
 θημάτων· τὰ γὰρ πολλὰ τὰ μὲν κατέφθειραν Καρχη-
 δόνιοι λαβόντες τὴν πόλιν, τὰ δ' ἐλαφρυραγώγησαν
 Ῥωμαῖοι κρατήσαντες βιαίως· ὧν ἐστὶ καὶ ὁ Ἡρακλῆς
 ἐν τῷ Καπετωλίῳ χαλκοῦς κολοσσικός, Λυσίππου ἔρ- 25
 γον, ἀνάθημα Μαξίμου Φαβίου τοῦ ἐλόντος τὴν πόλιν.

2 Περὶ δὲ τῆς κτίσεως Ἀντίοχος λέγων φησὶν ὅτι
 τοῦ Μεσσηνιακοῦ πολέμου γεννηθέντος οἱ μὴ μετασχόν-
 τες Λακεδαιμονίων τῆς στρατείας ἐκρίθησαν δοῦλοι
 καὶ ὠνομάσθησαν Εἰλωτες, ὅσοις δὲ κατὰ τὴν στρα- 30
 τείαν παῖδες ἐγένοντο, Παρθενίας ἐκάλουν καὶ ἀτί-
 μους ἐκριναν· οἱ δ' οὐκ ἀνασχόμενοι (πολλοὶ δ' ἦσαν)

ἐπεβούλευσαν τοῖς τοῦ δήμου. αἰσθόμενοι δ' ὑπέπεμ-
ψάν τινας, οἱ προσποιήσῃ φιλίας ἔμελλον ἑξαγγέλλειν
τὸν τρόπον τῆς ἐπιβουλῆς. τούτων δ' ἦν καὶ Φάλαν-
θος, ὅσπερ ἐδόκει προστάτης ὑπάρχειν αὐτῶν, οὐκ
5 ἠρέσκετο δ' ἀπλῶς τοῖς περὶ τῆς [ἐπι]βουλῆς * ὀνομα-
σθεῖσι. συνέκειτο μὲν δὴ τοῖς Τακινθίοις ἐν τῷ Ἀμν-
κλαίῳ συντελουμένου τοῦ ἀγῶνος, ἡνίκ' ἂν τὴν [κυ-
νην] περιίθῃται ὁ Φάλανθος, ποιεῖσθαι τὴν ἐπίθεσιν·
γνώριμοι δ' ἦσαν ἀπὸ τῆς κόμης οἱ τοῦ δήμου. ἑξαγ-
10 γειλάντων δὲ λάθρα τὰ συγκείμενα τῶν περὶ Φάλαν-
θου καὶ τοῦ ἀγῶνος ἐνεστῶτος, προσελθὼν ὁ κῆρυξ εἶπε
μὴ περιθέσθαι κυνην Φάλανθον. οἱ δ' αἰσθόμενοι
ὥς * μεμηνύκασιν τὴν ἐπιβουλὴν οἱ μὲν διεδίδρασκον οἱ
δὲ ἰκέτευον. κελεύσαντες δ' αὐτοὺς θαρρεῖν φυλακῇ
15 παρέδοσαν, τὸν δὲ Φάλανθον ἐπεμψάν εἰς θεοῦ περὶ
ἀποικίας· ὁ δ' ἔχρησε, „Σατύριόν τοι δῶκα ΤάραντάC.279
„τε πῖονα δῆμον οἰκῆσαι, καὶ πῆμα Ἰαπύγεσσι γενέ-
„σθαι.“ ἦκον οὖν σὺν Φαλάνθῳ οἱ Παρθενίαι, καὶ
ἐδέξαντο αὐτοὺς οἳ τε βάρβαροι καὶ οἱ Κρηῖτες οἱ προ-
20 κατασχόντες τὸν τόπον. τούτους δ' εἶναί φασιν τοὺς
μετὰ Μίνω πλεύσαντας εἰς Σικελίαν, καὶ μετὰ τὴν
ἐκείνου τελευτήν τὴν ἐν Καμικοῖς παρὰ Κωκάλῳ συμ-
βᾶσαν ἀπάραντας ἐκ Σικελίας κατὰ δὲ τὸν ἀνάπλουν
δεῦρο παρῳσθέντας, ὧν τινὰς ὕστερον πεζῇ περι-
25 ἐλθόντας τὸν Ἀδρίαν μέχρι Μακεδονίας Βοττιαίους
προσαγορευθῆναι. Ἰάπυγας δὲ λεχθῆναι πάντας φασὶ
μέχρι τῆς Δαυνίας ἀπὸ Ἰάπυγος, ὃν ἐκ Κρήσσης γυ-
ναικὸς Δαιδάλῳ γενέσθαι φασὶ καὶ ἡγήσασθαι τῶν
Κρητῶν· Τάραντα δ' ὠνόμασαν ἀπο ἡρώος τινος τὴν
30 πόλιν.

Ἐφορος δ' οὕτω λέγει περὶ τῆς κτίσεως· ἐπολέ- 3
μουν Λακεδαιμόνιοι Μεσσηνίοις ἀποκτείναντες τὸν βα-

σιλέα Τήλεκλον εἰς Μεσσήνην ἀφικόμενον ἐπὶ θυσίαν,
 ὁμόσαντες μὴ πρότερον ἐπανήξειν οἴκαδε πρὶν ἢ Μεσ-
 σήνην ἀνελεῖν ἢ πάντας ἀποθανεῖν· φύλακας δὲ τῆς
 πόλεως κατέλιπον στρατεύοντες τοὺς τε νεωτάτους καὶ
 πρεσβυτάτους τῶν πολιτῶν. δεκάτῳ δ' ὕστερον [ἔτει] 5
 τοῦ πολέμου τὰς γυναῖκας τῶν Λακεδαιμονίων συνελ-
 θούσας ἐξ ἑαυτῶν πέμψαι τινὰς παρὰ τοὺς ἄνδρας τὰς
 μεμφομένας, ὥς οὐκ ἐπ' ἴσοις πολεμοῖεν πρὸς τοὺς
 Μεσσηνίους (οἱ μὲν γὰρ μένοντες τεκνοποιοῦνται, οἱ
 δὲ χήρας ἀφέντες τὰς γυναῖκας ἐν τῇ πολεμίᾳ ἐστρατο- 10
 πέδευον), καὶ κίνδυνος εἴη λειπανδροῆσαι τὴν πατρίδα.
 οἱ δ' ἅμα καὶ τὸν ὄρκον φυλάττοντες καὶ τὸν τῶν γυ-
 ναικῶν λόγον ἐν νῶ θέμενοι πέμπουσιν τῆς στρατιᾶς
 τοὺς εὐρωστοτάτους ἅμα καὶ νεωτάτους, οὓς ἤδεσαν
 οὐ μετασχόντας τῶν ὀρκῶν διὰ τὸ παῖδας ἔτι ὄντας 15
 συνεξελθεῖν τοῖς ἐν ἡλικίᾳ· προσέταξαν δὲ συγγίνε-
 σθαι ταῖς παρθένοις ἀπάσαις ἅπαντας, ἡγούμενοι πο-
 λυτεκνήσειν μᾶλλον· γενομένων δὲ τούτων οἱ μὲν
 παῖδες ὠνομάσθησαν Παρθενίαι. Μεσσήνη δὲ ἐάλω
 πολεμηθεῖσα ἐννεακαίδεκα ἔτη, καθάπερ καὶ Τυρταῖός 20
 φησιν „ἀμφ' αὐτήν δ' ἐμάχοντ' ἐννεακαίδεκα ἔτη, νω-
 „λεμέως αἰεὶ ταλασίφρονα θυμὸν ἔχοντες, αἰχμηταὶ
 „πατέρων ἡμετέρων πατέρες. εἰκοστῷ δ' οἱ μὲν κατὰ
 „πίονα ἔργα λιπόντες φεῦγον Ἰθωμαίων ἐκ μεγάλων
 C.280 „ὀρέων.“ τὴν μὲν οὖν Μεσσηνίαν κατενείμαντο, ἐπα- 25
 νελθόντες δ' οἴκαδε τοὺς Παρθενίας οὐχ ὁμοίως τοῖς
 ἄλλοις ἐτίμων ὥς οὐκ ἐκ γάμου γεγονότας· οἱ συνι-
 στάμενοι μετὰ τῶν Εἰλώτων ἐπεβούλευσαν τοῖς Λακε-
 δαιμονίοις καὶ συνέθεντο ἄραι σύσσημον ἐν τῇ ἀγορᾷ
 πῖλον Λακωνικόν, ἐπειδὰν ἐγχειρῶσι. τῶν δὲ Εἰλώ- 30
 των τινὲς ἐξαγγείλαντες, τὸ μὲν ἀντεπιτίθεσθαι χαλε-
 πὸν ἔγνωσαν· καὶ γὰρ πολλοὺς εἶναι καὶ πάντας ὁμό-

φρονας, ὥς ἂν ἀλλήλων ἀδελφοὺς νομιζομένους· τοὺς μέλλοντας δ' αἰρεῖν τὸ σύσσημον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀπίναι προσέταξαν. οἱ μὲν δὴ μεμνηνυμένην αἰσθόμενοι τὴν προᾶξιν ἐπέσχον, οἱ δὲ διὰ τῶν πατέρων ἐπεισαν 5 αὐτοὺς εἰς * ἀποικίαν ἐξελθεῖν· καὶ μὲν κατάσχωσιν ἀρκοῦντα τὸν τόπον, μένειν, εἰ δὲ μή, τῆς Μεσσηνίας τὸ πέμπτον καταναίμασθαι μέρος ἐπανιόντας. οἱ δὲ σταλέντες κατελάβοντο τοὺς Ἀχαιοὺς πολεμοῦντας τοῖς βαρβάροις, μετασχόντες δὲ τῶν κινδύνων κτίζουσι 10 τὴν Τάραντα.

Ἰσχυσαν δέ ποτε οἱ Ταραντῖνοι καθ' ὑπερβολὴν 4 πολιτευόμενοι δημοκρατικῶς· καὶ γὰρ ναυτικὸν ἐκέκτηντο μέγιστον τῶν ταύτη καὶ πεζοὺς ἔστελλον τρισμυρίους, ἱππέας δὲ τρισχιλίους, ἱπάρχους δὲ χιλίους. 15 ἀπεδέξαντο δὲ καὶ τὴν Πυθαγόρειον φιλοσοφίαν, διαφερόντως δ' Ἀρχύτας, ὃς καὶ προέστη τῆς πόλεως πολὺν χρόνον. ἐξίσχυσε δ' ἡ ὕστερον τρυφὴ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν, ὥστε τὰς πανδήμους ἑορτὰς πλείους ἄγεσθαι κατ' ἔτος παρ' αὐτοῖς ἢ τὰς ἡμέρας· ἐκ δὲ τούτου 20 καὶ χεῖρον ἐπολιτεύοντο. Ἐν δὲ τῶν φαύλων πολιτευμάτων τεκμήριόν ἐστι τὸ ξενικοῖς στρατηγοῖς χρῆσθαι· καὶ γὰρ τὸν Μολοττὸν Ἀλέξανδρον μετεπέμψαντο ἐπὶ Μεσσαπίους καὶ Λευκανοὺς, καὶ ἔτι πρότερον Ἀρχίδαμον τὸν Ἀγησιλάου καὶ ὕστερον Κλεώνυμον καὶ 25 Ἀγαθοκλέα, εἴτα Πύρρον, ἥνικα συνέστησαν πρὸς Ῥωμαίους. οὐδ' ἐκείνοις δ' εὐπειθεῖν ἠδύναντο οὕς ἐπεκαλοῦντο, ἀλλ' εἰς ἔχθραν αὐτοὺς καθίστασαν. ὁ γοῦν Ἀλέξανδρος τὴν κοινὴν Ἑλλήνων τῶν ταύτη πανήγυριν, ἣν ἔθος ἦν ἐν Ἡρακλείᾳ συντελεῖν τῆς 30 Ταραντίνης, μετάγειν ἐπειρᾶτο εἰς τὴν Θουρίαν κατὰ ἔχθος, ἐκέλευέ τε κατὰ τὸν Ἀκάλανδρον ποταμὸν τειχίζειν τόπον, ὅπου ἔσονται αἱ σύνοδοι· καὶ δὴ καὶ ἡ

συμβᾶσα αὐτῷ κακοπραγία διὰ τὴν ἐκείνων ἀγνωμοσύνην ἀπαντῆσαι λέγεται. πρὸς δὲ Μεσδαπίους ἐπολέμησαν περὶ Ἡρακλείας, ἔχοντες συνεργοὺς τὸν τε C.281 τῶν Λαυυίων καὶ τὸν τῶν Πευκετίων βασιλέα. περὶ τε τὰ Ἀννίβεια καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀφηρθέησαν, ὕστερον δ' ἀποικίαν Ῥωμαίων δεξάμενοι καθ' ἡσυχίαν ζῶσι καὶ βέλτιον ἢ πρότερον.

- 5 Ἡ δ' ἐξῆς τῶν Ἰαπύγων χώρα παραδόξως ἐστὶν ἀστεία· ἐπιπολῆς γὰρ φαινόμενη τραχεῖα εὐρίσκεται βαθύγειος σχιζομένη, ἀνυδροτέρα δ' οὔσα εὐβοτος οὐ- 10 δὲν ἦττον καὶ εὐδενδρος ὁράται. εὐάνδρησε δέ ποτε καὶ τοῦτο σφόδρα τὸ χωρίον σύμπαν καὶ ἔσχε πόλεις τρισκαίδεκα, ἀλλὰ νῦν πλὴν Τάραντος καὶ Βρεντεσίου τᾶλλα πολισμάτιά ἐστιν· οὕτως ἐκπεπύνηται. τοὺς δὲ Σαλεντίνους Κρητῶν ἀποίκους φασίν· ἐν- 15 ταῦθα δ' ἐστὶ καὶ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἱερὸν πλούσιόν ποτε ὑπάρξαν, καὶ ὁ σκόπελος, ὃν καλοῦσιν ἄκραν Ἰαπυρίαν, πολὺς ἐκκείμενος εἰς τὸ πέλαγος καὶ τὰς χειμερινὰς ἀνατολάς, ἐπιστρέφων δέ πως ἐπὶ τὸ Λακίνιον ἀνταῖρον ἀπὸ τῆς ἐσπέρας αὐτῷ καὶ κλεῖον τὸ στόμα 20 τοῦ Ταραντίνου κόλπου πρὸς αὐτόν. καὶ τὰ Κεραύνια δ' ὁμοίως ὄρη κλείει πρὸς αὐτὸν τὸ στόμα τοῦ Ἰονίου κόλπου, καὶ ἐστὶ τὸ διάστημα ὅσον ἐπτακοσίων σταδίων ἀπ' αὐτοῦ πρὸς τε τὰ Κεραύνια καὶ πρὸς τὸ Λακίνιον. περίπλους δ' ἐκ Τάραντός ἐστιν εἰς Βρεντέσιον μέχρι 25 μὲν Βάριδος πολίχνης ἑξακόσιοι στάδιοι· καλοῦσι δὲ Βᾶριν οἱ νῦν Ὀρεητόν, κεῖται δ' ἐπὶ τοῖς ἄκροις τῆς Σαλεντίνης, καὶ τὸ πολὺ πεζῇ μᾶλλον ἢ κατὰ πλοῦν εἰς αὐτὴν ἐκ τοῦ Τάραντος εὐμαρῆς ἢ ἄφιξις ἐστίν. ἐνθεν εἰς τὰ Λευκὰ στάδιοι ὀγδοήκοντα, πολίχνιον καὶ 30 τοῦτο, ἐν ᾧ δαίκνυται πηγὴ δυσώδους ὕδατος· μυθεύουσι δ' ὅτι τοὺς περιλειφθέντας τῶν γιγάντων ἐν τῇ

κατὰ Καμπανίαν Φλέγρα Λευτερούους καλουμένους
 Ἡρακλῆς ἐξελάσσειε, καταφυγόντες [δὲ] δεῦρο ὑπὸ γῆς
 περισταλεῖεν, ἐκ δὲ ἰχώρων τοιοῦτον ἴσχοι θεῦμα ἢ
 πηγὴ· διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὴν παραλίαν ταύτην Λευτε-
 5 ρίαν προσαγορεύουσιν. ἐκ δὲ τῶν Λευκῶν εἰς Ὑδροῦν-
 τα πολίχνην ἑκατὸν πενήκοντα· ἐντεῦθεν δ' εἰς Βρεν-
 τέσιον τετρακόσιοι· οἱ δ' ἴσοι καὶ εἰς Σάσωνα τὴν νῆ-
 σον, ἥτις μέση πῶς ἴδρυται τοῦ διάρματος τοῦ ἐκ τῆς
 Ἡπείρου πρὸς τὸ Βρεντέσιον· διόπερ οἱ μὴ δυνάμενοι
 10 κρατεῖν τῆς εὐθυπλοίας καταίρουσιν ἐν ἀριστερᾷ ἐκ
 τοῦ Σάσωνος πρὸς τὸν Ὑδροῦντα, ἐντεῦθεν δὲ τηρή-
 σαντες φορὸν πνεῦμα προσέχουσι τοῖς μὲν Βρεντεσί-
 νων λιμέσιν, ἐκβάντες δὲ πεξεύουσι συντομώτερον
 ἐπὶ Ῥοδιῶν πόλεως Ἑλληνίδος, ἐξ ἧς ἦν ὁ ποιητὴς Ἐν-
 15 νιος. ἔοικεν οὖν χερρονήσῳ τὸ περιπλεόμενον χωρίον C.282
 ἐκ Τάραντος εἰς Βρεντέσιον· ἢ δ' ἐκ Βρεντεσίου πε-
 ξευομένη ὁδὸς εἰς τὸν Τάραντα, εὐζάνῳ μιᾷς οὔσα
 ἡμέρας, τὸν ἰσθμὸν ποιεῖ τῆς εἰρημένης χερρονήσου,
 ἣν Μεσσαπίαν τε καὶ Ἰαπυγίαν καὶ Καλαβρίαν καὶ
 20 Σαλεντίνην κοινῶς οἱ πολλοὶ προσαγορεύουσι· τινὲς
 δὲ διαιροῦσιν, ὥς ἐλέγομεν πρότερον.

Τὰ μὲν οὖν ἐν τῷ παράπλῳ πολίχνηα εἴρηται. ἐν 6
 δὲ τῇ μεσογαίᾳ Ῥοδιαὶ τέ εἰσι καὶ Δουπίαὶ καὶ μικρὸν
 ὑπὲρ τῆς θαλάττης Ἀλητία· ἐπὶ δὲ τῷ ἰσθμῷ μέσῳ Οὐ-
 25 ρία, ἐν ᾗ βασιλείον ἐτι δείκνυνται τῶν δυναστῶν τινος.
 εἰρηκότος δ' Ἡροδότου Ὑρίαν εἶναι ἐν τῇ Ἰαπυγίᾳ
 κτίσμα Κρητῶν τῶν πλανηθέντων ἐκ τοῦ Μίνω στό-
 λου τοῦ εἰς Σικελίαν, ἥτοι ταύτην δεῖ δέχεσθαι ἢ τὸ
 ὕδατον. Βρεντέσιον δ' ἐποικῆσαι μὲν λέγονται Κρη-
 30 τες οἱ μετὰ Θησέως ἐπελθόντες ἐκ Κνωσσοῦ, εἰθ' οἱ
 ἐκ τῆς Σικελίας ἀπηρκότες μετὰ τοῦ Ἰάπυγος (λέγεται
 γὰρ ἀμφοτέρως)· οὐ συμμεῖναι δὲ φασιν αὐτούς, ἀλλ'

ἀπελθεῖν εἰς τὴν Βοττιαίαν. ὕστερον δὲ ἡ πόλις βασι-
 λευομένη πολλὴν ἀπέβαλε τῆς χώρας ὑπὸ τῶν μετὰ
 Φαλάνθου Λακεδαιμονίων, ὅμως δ' ἐκπεσόντα αὐτὸν
 ἐκ τοῦ Τάραντος ἐδέξαντο οἱ Βρεντεσίνοι, καὶ τελευ-
 τήσαντα ἡξίωσαν λαμπρᾶς ταφῆς. χώραν δ' ἔχουσι 5
 βελτίω τῆς Ταραντίνων· λεπτόγεως γὰρ ἐκείνη, χρη-
 στόκαρπος δέ, μέλι δὲ καὶ ἔρια τῶν σφόδρα ἐπαινουμέ-
 νων ἐστί. καὶ εὐλίμενον δὲ μᾶλλον τὸ Βρεντέσιον· ἐνὶ
 γὰρ στόματι πολλοὶ κλείονται λιμένες ἄκλυστοι, κόλ-
 πων ἀπολαμβανομένων ἐντός, ὥστ' εἰκέναι κέρασιν 10
 ἐλάφου τὸ σχῆμα, ἅφ' οὗ καὶ τοῦνομα· σὺν γὰρ τῇ
 πόλει κεφαλῇ μάλιστα ἐλάφου προσέοικεν ὁ τόπος, τῇ
 δὲ Μεσσαπία γλώττῃ βρέντιον ἢ κεφαλῇ τοῦ ἐλάφου
 καλεῖται. ὁ δὲ Ταραντῖνος οὐ παντελῶς ἐστὶν ἄκλυ-
 στος διὰ τὸ ἀναπεπτάσθαι, καὶ τινα καὶ προσβραχῇ 15
 ἔχει τὰ περὶ τὸν μυχόν.

- 7 Ἔτι δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀσίας διαί-
 ρουσιν εὐθύπλοια μᾶλλον ἐστὶν ἐπὶ τὸ Βρεντέσιον, καὶ
 δὴ καὶ δεῦρο πάντες καταίρουσιν οἷς εἰς τὴν Ῥώμην
 πρόκειται ὁδός. δύο δὲ εἰσι, μία μὲν ἡμιονικὴ διὰ Πεν- 20
 κετίων, οὓς Ποιδίκλους καλοῦσι, καὶ Δαυνίων καὶ
 Σαυνιτῶν μέχρι Βενεεεντοῦ, ἐφ' ἣ ὁδῷ Ἐγνατία πό-
 λις, εἴτα Καιλία καὶ Νήτιον καὶ Κανύσιον καὶ Ἐρδα-
 C.283 νία· ἡ δὲ διὰ Τάραντος μικρὸν ἐν ἀριστερᾷ ὁσον δὴ
 μιᾶς ἡμέρας περίοδον κυκλεύσαντι, ἡ Ἀππία λεγο- 25
 μένη, ἀμαξήλατος μᾶλλον· ἐν ταύτῃ δὲ πόλις Οὐρία
 τε καὶ Ἰενουσία, ἡ μὲν μεταξὺ Τάραντος καὶ Βρεντε-
 σίου, ἡ δ' ἐν μεθορίοις Σαυνιτῶν καὶ Λευκανῶν. συμ-
 βάλλουσι δὲ ἄμφω κατὰ Βενεεεντὸν καὶ τὴν Καμπα-
 νίαν ἐκ τοῦ Βρεντεσίου. τούντεῦθεν δ' ἤδη μέχρι τῆς 30
 Ῥώμης Ἀππία καλεῖται, διὰ Κανδίου καὶ Καλατίας καὶ
 Καπύης καὶ Κασιλίνου μέχρι Σινοέσσης· τὰ δ' ἐνθένδε

εἴρηται. ἡ δὲ πᾶσά ἐστιν ἐκ Ῥώμης εἰς Βρεντέσιον μί-
 λια τριακόσια ἑξήκοντα. τρίτη δ' ἐστὶν ἐκ Ῥηγίου διὰ
 Βρεττίων καὶ Λευκανῶν καὶ τῆς Σαυνίτιδος εἰς τὴν
 Καμπανίαν, συνάπτουσα εἰς τὴν Ἀππίαν, μακροτέρα
 5 τῆς ἐκ Βρεντεσίου τρισὶν ἢ τέτταρσιν ἡμέραις διὰ τῶν
 Ἀπεννίνων ὁρῶν.

Ὁ δ' εἰς τὴν περαιάν ἐκ τοῦ Βρεντεσίου πλοῦς 8
 ἐστὶν ὁ μὲν ἐπὶ τὰ Κεράυνια καὶ τὴν ἐξῆς παραλίαν τῆς
 τε Ἡπείρου καὶ τῆς Ἑλλάδος, ὁ δ' εἰς Ἐπίδαμνον μεί-
 10 ζων τοῦ προτέρου· χιλίων γάρ ἐστι καὶ ὀκτακοσίων
 σταδίων· τέτριπται δὲ καὶ οὗτος διὰ τὸ τὴν πόλιν εὐ-
 φρωῶς κεῖσθαι πρὸς τε τὰ τῶν Ἰλλυριῶν ἔθνη καὶ τὰ
 τῶν Μακεδόνων. παραπλέοντι δ' ἐκ τοῦ Βρεντεσίου
 τὴν Ἀδριατικὴν παραλίαν πόλις ἐστὶν ἡ Ἐγνατία, οὗσα
 15 κοινὴ καταγωγὴ πλεοντί τε καὶ πεξεύοντι εἰς Βάριον·
 ὁ δὲ πλοῦς νότῳ. μέχρι δεῦρο μὲν Πευκέτιοι κατὰ θά-
 λατταν, [ἐν] τῇ μεσογαίᾳ δὲ μέχρι Σιλβίου· πᾶσα δὲ
 τραχεῖα καὶ ὄρεινῇ, πολὺ τῶν Ἀπεννίνων ὁρῶν κοινω-
 νοῦσα· ἀποίκους δ' Ἀρκάδας δέξασθαι δοκεῖ. εἰσὶ δ'
 20 ἐκ Βρεντεσίου εἰς Βάριον ἑπτακόσιοί που στάδιοι· σχε-
 δὸν δ' ἴσον ἑκατέρας [Τάρας] διέχει· τὴν δὲ συνεχῇ
 Δαύνιοι νέμονται, εἴτα Ἀπουλοὶ μέχρι Φρεντανῶν.
 ἀνάγκη δέ, Πευκετίων καὶ Δαυνίων μὴδ' ὅλως λεγο-
 μένων ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων πλὴν εἰ τὸ παλαιόν, ἀπά-
 25 σης δὲ ταύτης τῆς χώρας Ἀπουλίας λεγομένης νυνί,
 μὴδὲ τοὺς ὄρους ἐπ' ἀκριβὲς λέγεσθαι τῶν ἐθνῶν τού-
 των· διόπερ οὐδ' ἡμῖν δυσχυριστέον περὶ αὐτῶν.

Ἐκ δὲ Βαρίου πρὸς τὸν ποταμὸν Αὐφιδον, ἐφ' ᾧ 9
 τὸ ἐμπόριον τῶν Κανυσιτῶν, τετρακόσιοι· ὁ δ' ἀνά-
 30 πλους ἐπὶ τὸ ἐμπόριον ἐνενήκοντα. πλησίον δὲ καὶ
 Σαλαπία τὸ τῶν Ἀργυριπίνων ἐπίνειον. οὐ πολὺ
 γὰρ δὴ τῆς θαλάττης ὑπέρκεινται δύο πόλεις * ἐν γε

τῷ πεδίῳ, μέγισται τῶν Ἰταλιωτίδων γεγονυῖαι πρότε-
 ρον, ὥς ἐκ τῶν περιβόλων δῆλον, τό τε Κανύσιον καὶ
 ἡ Ἀργυρίππα, ἀλλὰ νῦν ἐλάττων ἐστίν. ἐκαλεῖτο δ' ἐξ
 ἀρχῆς Ἀργος ἵππιον, εἴτ' Ἀργυρίππα, εἶτα νῦν Ἀρ-
 C.284ποι. λέγονται δ' ἀμφοτέραι Διομήδους κτίσματα· καὶ 5
 τὸ πεδίον καὶ ἄλλα πολλὰ δείκνυνται τῆς Διομήδους ἐν
 τούτοις τοῖς τόποις δυναστείας σημεῖα, ἐν μὲν τῷ τῆς
 Ἀθηνᾶς ἱερῷ τῆς ἐν Λουκερίᾳ παλαιὰ ἀναθήματα (καὶ
 αὕτη δ' ὑπῆρξε πόλις ἀρχαία Δανυίων, νῦν δὲ τετα-
 πείνωται), ἐν δὲ τῇ πλησίον θαλάττῃ δύο νῆσοι Διο- 10
 μῆδειαί προσαγορευόμεναι, ὧν ἡ μὲν οἰκεῖται, τὴν δ'
 ἐρήμην φασὶν εἶναι· ἐν ἣ καὶ τὸν Διομήδην μυθεύου-
 σιν ἀφανισθῆναι τινες καὶ τοὺς ἐταίρους ἀπορριθω-
 θῆναι, καὶ δὴ καὶ νῦν διαμένειν ἡμέρους καὶ βίον τινα
 ζῆν ἀνθρώπινον τάξει τε διαίτης καὶ τῇ πρὸς ἀνθρώ- 15
 πους ἡμερότητι τοὺς ἐπιεικεῖς, ἀπὸ δὲ τῶν κακούργων
 καὶ μιαιῶν φυγῇ. εἴρηται δὲ καὶ τὰ παρὰ τοῖς Ἐνετοῖς
 διατεθρυλημένα περὶ τοῦ ἥρωος τούτου καὶ αἱ νομι-
 σθεῖσαι τιμαί. δοκεῖ δὲ καὶ ὁ Σιποῦς Διομήδους εἶναι
 κτίσμα διέχων τῆς Σαλαπίας ὅσον τετταράκοντα καὶ 20
 ἑκατὸν σταδίους, καὶ ὠνομάζετό γε Σηπιοῦς Ἑλληνι-
 κῶς ἀπὸ τῶν ἐκκυματιζομένων σηπιῶν. μεταξὺ δὲ τῆς
 Σαλαπίας καὶ τοῦ Σιποῦντος ποταμός τε πλωτὸς καὶ
 στομαλίμνη μεγάλη· δι' ἀμφοῖν δὲ τὰ ἐκ Σιποῦντος
 κατάγεται καὶ μάλιστα ὁ σῖτος. δείκνυνται δὲ τῆς Δαν- 25
 νίας περὶ λόφον ᾧ ὄνομα Δρίον ἥρωα, τὸ μὲν Κάλχαν-
 τος ἐπ' ἄκρᾳ τῇ κορυφῇ (ἐναρίζουσι δ' αὐτῷ μέλανα
 κριὸν οἱ μαντευόμενοι, ἐγκοιμώμενοι ἐν τῷ δέρματι),
 τὸ δὲ Ποδαλειρίου κάτω πρὸς τῇ ῥίξῃ διέχον τῆς θα-
 λάττης ὅσον σταδίους ἑκατόν· ῥεῖ δ' ἐξ αὐτοῦ ποτά- 30
 μιον πάνακῆς πρὸς τὰς τῶν θρεμμάτων νόσους. πρό-
 κειται δὲ τοῦ κόλπου τούτου πελάγιον ἀκρωτήριον ἐπὶ

τριακοσίους ἀνατεῖνον σταδίους πρὸς τὰς ἀνατολὰς
 τὸ Γάργανον, κάμπτοντι δὲ τὴν ἄκραν πολισμάτιον
 Οὔριον καὶ πρὸ τῆς ἄκρας αἱ Διομήδεια νῆσοι. ἔστι
 δὲ πᾶσα ἡ χώρα αὕτη πάμπορος τε καὶ πολυφόρος,
 5 ἵπποις δὲ καὶ προβάτοις ἀρίστη· ἡ δ' ἐρέα μαλακω-
 τέρα μὲν τῆς Ταραντίνης ἐστὶ, λαμπρὰ δὲ ἦττον. ἡ δὲ
 χώρα εὐδινὴ διὰ τὴν κοιλότητα τῶν πεδίων. οἱ δὲ καὶ
 διώρυγα τεμεῖν ἐπιχειρῆσαι φασὶ τὸν Διομήδη μέχρι
 τῆς θαλάττης, καταλιπεῖν δ' ἡμιτελῆ καὶ ταύτην καὶ
 10 τὰς ἄλλας πράξεις μετέπεμpton οἵκαδε γενόμενον,
 κακεῖ καταστρέφει τὸν βίον. εἷς μὲν οὗτος ὁ λόγος περὶ
 αὐτοῦ, δεύτερος δ' ὥς αὐτόθι μένειε μέχρι καταστρο-
 φῆς τοῦ βίου, τρίτος δ' ὁ μυθώδης ὃν προεῖπον τὸν ἐν
 τῇ νήσῳ λέγων ἀφανισμόν, τέταρτον δὲ θεῖη τις ἂν
 15 τὸν τῶν Ἑνετῶν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι παρὰ σφίσι πως τὴν
 καταστροφὴν αὐτοῦ μυθεύουσιν, ἣν ἀποθέωσιν κα-
 λοῦσι.

Ταῦτα μὲν οὖν κατ' Ἀρτεμίδωρον κεῖται τὰ δια- 10
 στήματα. φησὶ δ' ὁ χωρογράφος τὰ ἀπὸ τοῦ Βρεντε-C.28
 20 σίου μέχρι Γαργάνου μιλίων ἑκατὸν ἐξήκοντα πέντε,
 πλεονάζει δὲ αὐτὰ Ἀρτεμίδωρος· ἐντεῦθεν δ' εἰς
 Ἀγκῶνα διακόσια πεντήκοντα τέτταρα μιλία φησιν
 ἐκεῖνος, ὁ δ' Ἀρτεμίδωρος εἰς Αἴσιν πλησίον [ὄν]τα
 τοῦ Ἀγκῶνος σταδίους εἴρηκε χιλίους διακοσίους πεν-
 25 τήκοντα, πολὺ ἐνδεέστερον ἐκείνου· Πολύβιος δ' ἀπὸ
 τῆς Ἰαπυγίας μεμιλιάσθαι φησι καὶ εἶναι μιλία πεντα-
 κόσια ἐξήκοντα δύο εἰς Σήναν πόλιν, ἐντεῦθεν δ' εἰς
 Ἀκυληίαν ἑκατὸν ἐβδομήκοντα ὀκτώ. οὐχ ὁμολογοῦν-
 30 τες τῷ φερομένῳ διαστήματι τῆς Ἰλλυρικῆς παραλίας
 ἀπὸ τῶν Κεραυνίων ὁρῶν ἐπὶ τὸν τοῦ Ἀδρίου μυχόν,
 ὑπὲρ ἐξακισχιλίων * τοῦτον ἀποφαίνοντες καὶ μεῖζω
 καθιστάντες ἐκείνου πολὺ ἐλάττονα ὄντα. καὶ πάντες

δὲ πρὸς ἅπαντας μάλιστα περὶ τῶν διαστημάτων οὐχ ὁμολογοῦσι πρὸς ἀλλήλους, ὥς πολλάκις ἐλέγομεν. ἡμεῖς δ' ὅπου μὲν ἐπικρίνειν δυνατόν, ἐκφέρομεν τὸ δοκοῦν ἡμῖν, ὅπου δὲ μή, τὰ ἐκείνων εἰς μέσον οἴομεθα δεῖν τιθέναι. ἐὰν δὲ μηδὲν παρ' ἐκείνων ἔχωμεν, 5 οὐδὲν θαυμαστὸν οὐδ' εἰ παρελείψαμέν τι καὶ ἡμεῖς, ἐν τοιαύτῃ καὶ ταῦθ' ὑποθέσει· τῶν μὲν γὰρ μεγάλων οὐδὲν ἂν παραλίπομεν, τὰ δὲ μικρὰ καὶ γνωρισθέντα μικρὸν ὥνησε καὶ παραπεμφθέντα ἔλαθε καὶ οὐδὲν ἢ [οὐ] πολὺ τοῦ παντελοῦς ἔργου παρέλυσε.

11 Μεταξὺ δ' εὐθύς ἀπὸ τοῦ Γαργάνου κόλπος ὑποδέχεται βαθύς· οἱ δὲ περιιοκοῦντες ἰδίως Ἀπουλοὶ προσαγορεύονται, εἰσὶ δὲ ὁμόγλωττοι μὲν τοῖς Δανυίοις καὶ Πευκετίοις· οὐδὲ τᾶλλα δὲ διαφέρουσιν ἐκείνων τό γε νῦν, τὸ δὲ πάλαι διαφέρειν εἰκός, ὅθεν περ 15 καὶ τὰ ὀνόματα ἐναντία πάντων ἐπικρατεῖν. πρότερον μὲν οὖν ἡϋτύχει αὕτη πᾶσα ἡ γῆ, Ἀννίβας δὲ καὶ οἱ ὕστερον πόλεμοι ἡρήμωσαν αὐτήν· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὰ περὶ Κάννας συνέβη, ὅπου πλεῖστος ὀλεθρος σωμαμάτων Ῥωμαίοις καὶ τοῖς συμμάχοις ἐγένετο. ἐν δὲ τῷ κόλῳ 20 λίμνη ἐστίν, ὑπὲρ δὲ τῆς λίμνης ἐν μεσογαίᾳ τὸ Ἀπουλον Τέανον, ὁμώνυμον τῷ Σιδικίνῳ· καθ' ὃ δοκεῖ συνάγεσθαι τὸ τῆς Ἰταλίας πλάτος ἐφ' ἱκανὸν πρὸς τοὺς περὶ Δικαιάρχειαν τόπους, ἐλαττόνων ἢ χιλίων σταδίων ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ θάλατταν ἰσθμὸν καταλεῖ- 25 πον. μετὰ δὲ τὴν λίμνην ἐπὶ τοὺς Φρεντανοὺς καὶ τὴν Βοῦκαν παράπλους ἐστί· διακόσιοι δ' εἰσὶν ἐφ' ἑκάτερα στάδιοι τῆς λίμνης ἐπὶ τε τὴν Βοῦκαν καὶ τὸ Γάργανον. τὰ δ' ἐξῆς τοῖς περὶ Βοῦκαν εἴρηται πρότερον.

4 Τοσαύτη μὲν δὴ καὶ τοιαύτη τις ἡ Ἰταλία. πολλὰ 30 δ' εἰρηκότων, τὰ μέγιστα νῦν ἐπισημανοῦμεθα, ὅφ'

ὧν εἰς τοσοῦτον ὕψος ἐξήρθησαν Ῥωμαῖοι. ἐν μὲν ὅτι
 νήσου δίκην ἀσφαλῶς φρουρεῖται τοῖς πελάγεσι κύκλῳ C.286
 πλὴν ὀλίγων μερῶν, ἃ καὶ αὐτὰ τετελείχεται τοῖς ὄρεσι
 δυσβάτοις οὕσι. δεύτερον δὲ τὸ ἀλίμενον κατὰ τὸ
 5 πλείστον καὶ τὸ τοὺς ὄντας λιμένας μεγάλους εἶναι καὶ
 θαυμαστούς, ὧν τὸ μὲν πρὸς τὰς ἔξωθεν ἐπιχειρήσεις
 χρήσιμον, τὸ δὲ πρὸς τὰς ἀντεπιχειρήσεις καὶ τὴν τῶν
 ἐμποριῶν ἀφθονίαν συνεργόν. τρίτον δὲ τὸ πολλαῖς
 ὑποπεπτωκέναι διαφοραῖς ἀέρων τε καὶ κρᾶσεων, παρ'
 10 ἃς καὶ ζῶα καὶ φυτὰ καὶ πάνθ' ἀπλῶς τὰ πρὸς τὸν
 βίον χρήσιμα πλείστην ἐξάλλαξιν ἔχει πρὸς τε τὸ βέλ-
 τιον καὶ τὸ χεῖρον. ἐκτέταται δὲ τὸ μῆκος αὐτῆς ἐπὶ
 μεσημβρίαν ἀπὸ τῶν ἄρκτων τὸ πλεόν, προσθήκη δ'
 ἐστὶν ἡ Σικελία τῷ μήκει τοσαύτη οὕσα καὶ τοσοῦτον
 15 καθάπερ μέρος. εὐκρασία δ' ἀέρων καὶ δυσκρασία
 κρίνεται παρὰ τὰ ψύχη καὶ τὰ θάληη καὶ τὰ μεταξὺ
 τούτων, ὥστ' ἐκ τούτων ἀνάγκη τὴν νῦν Ἰταλίαν ἐν
 μέσῳ τῶν ὑπερβολῶν ἀμφοτέρων κειμένην τοσαύτην
 τῷ μήκει πλείστον τῆς εὐκράτου μετέχειν καὶ κατὰ
 20 πλείστας ιδέας. τοῦτο δὲ καὶ ἄλλως συμβέβηκεν αὐτῇ·
 τῶν γὰρ Ἀπεννίνων ὄρων δι' ὅλου τοῦ μήκους διατε-
 ταμένων, ἐφ' ἑκάτερον δὲ τὸ πλευρὸν πεδία καὶ γεω-
 λοφίας καλλικάρπους ἀπολειπόντων, οὐδὲν μέρος αὐ-
 τῆς ἐστὶν ὃ μὴ καὶ τῶν ὀρείων ἀγαθῶν καὶ τῶν πε-
 25 δινῶν ἀπολαῦτον τυγχάνει. καὶ προστίθει τὸ μέγεθος
 καὶ πληθος ποταμῶν τε καὶ λιμνῶν, πρὸς δὲ τούτοις
 θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν ὑδάτων ἀναβολὰς πολλαχοῦ
 πρὸς ὑγίειαν φύσει παρεσκευασμένας, καὶ μὴν καὶ με-
 τάλλων εὐπορίας παντοδαπῶν. ὕλης δὲ καὶ τροφῆς
 30 ἀνθρώποις τε καὶ βοσκήμασιν οὐδ' ἀξίως ἐστὶν εἰπεῖν

τὴν ἀφθονίαν ὅσῃν παρέχεται καὶ τὴν χρηστοκαρπίαν. ἐν μέσῳ δὲ καὶ τῶν ἐθνῶν τῶν μεγίστων οὕσα καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἀρίστων τῆς *Ἀσίας μερῶν τῷ μὲν κρατιστεύειν ἐν ἀρετῇ τε καὶ μεγέθει τὰ περιεστώτα αὐτὴν πρὸς ἡγεμονίαν εὐφυῶς ἔχει, τῷ δ' ἐγγὺς εἶναι 5 τὸ μετὰ θρασυτέρας ὑπουργεῖσθαι πεπόρισται.

2 Εἰ δὲ δεῖ τῷ περὶ τῆς Ἰταλίας λόγῳ προσθεῖναι τινα λόγον κεφαλαιώδη καὶ περὶ τῶν Ῥωμαίων τῶν κατασχόντων αὐτὴν καὶ κατεσκευασμένων ὀρμητήριον πρὸς τὴν σύμπασαν ἡγεμονίαν, προσειλήφθω καὶ 10 ταῦτα, ὅτι Ῥωμαῖοι μετὰ τὴν κτίσιν τῆς Ῥώμης βασιλευόμενοι διετέλεσαν σωφρόνως ἐπὶ πολλὰς γενεάς· ἔπειτα τοῦ ἐσχάτου Ταρκυνίου μοχθηρῶς ἄρχοντας, τὸν μὲν ἐξέβαλον πολιτείαν δὲ συνεστήσαντο μικτὴν

C.287 ἔκ τε μοναρχίας καὶ ἀριστοκρατίας, κοινωνοῖς δ' ἐχρή- 15 σαντο Σαβίνοις τε καὶ Λατίνοις· οὐκ εὐγνωμόνων δ' οὔτε ἐκείνων ἀεὶ τυγχάνοντες οὔτε τῶν ἄλλων τῶν πλησιοχώρων ἠναγκάζοντο τρόπον τινὰ τῇ ἐκείνων καταλύσει τὴν σφετέραν ἐπαύξειν. οὕτω δ' αὐτοῖς κατ' ὀλίγον προϋοῦσιν εἰς ἐπίδοσιν συνέβη τὴν πόλιν αἰφ- 20 νιδίως ἀποβαλεῖν παρὰ τὴν ἀπάντων δόξαν, παρὰ δόξαν δὲ καὶ ἀπολαβεῖν· ἐγένετο δὲ τοῦτο, ὥς φησι Πολύβιος, ἔτει ἐννεακαιδεκάτῳ μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, κατὰ τὴν ἐπ' Ἀνταλκίδου γενομένην εἰρήνην. διακρουσάμενοι δὲ τούτους Ῥωμαῖοι 25 πρῶτον μὲν Λατίνους ἅπαντας ὑπηκόους ἐποίησαντο, εἶτα Τυρρηνοὺς καὶ Κελτοὺς τοὺς περὶ τὸν Πάδον ἐπαυσαν τῆς πολλῆς καὶ ἀνέδην ἐλευθερίας· εἶτα Σαυνίτας, μετὰ δὲ τούτους Ταραντίνους καὶ Πύρρον κατεπολέμησαν, εἴτ' ἤδη καὶ τὴν λοιπὴν τῆς νῦν Ἰταλίας 30 πλὴν τῆς περὶ τὸν Πάδον. ταύτης δ' ἔτι καθεστῶσης ἐν πολέμῳ διέβησαν εἰς τὴν Σικελίαν, ἀφελόμενοι δὲ

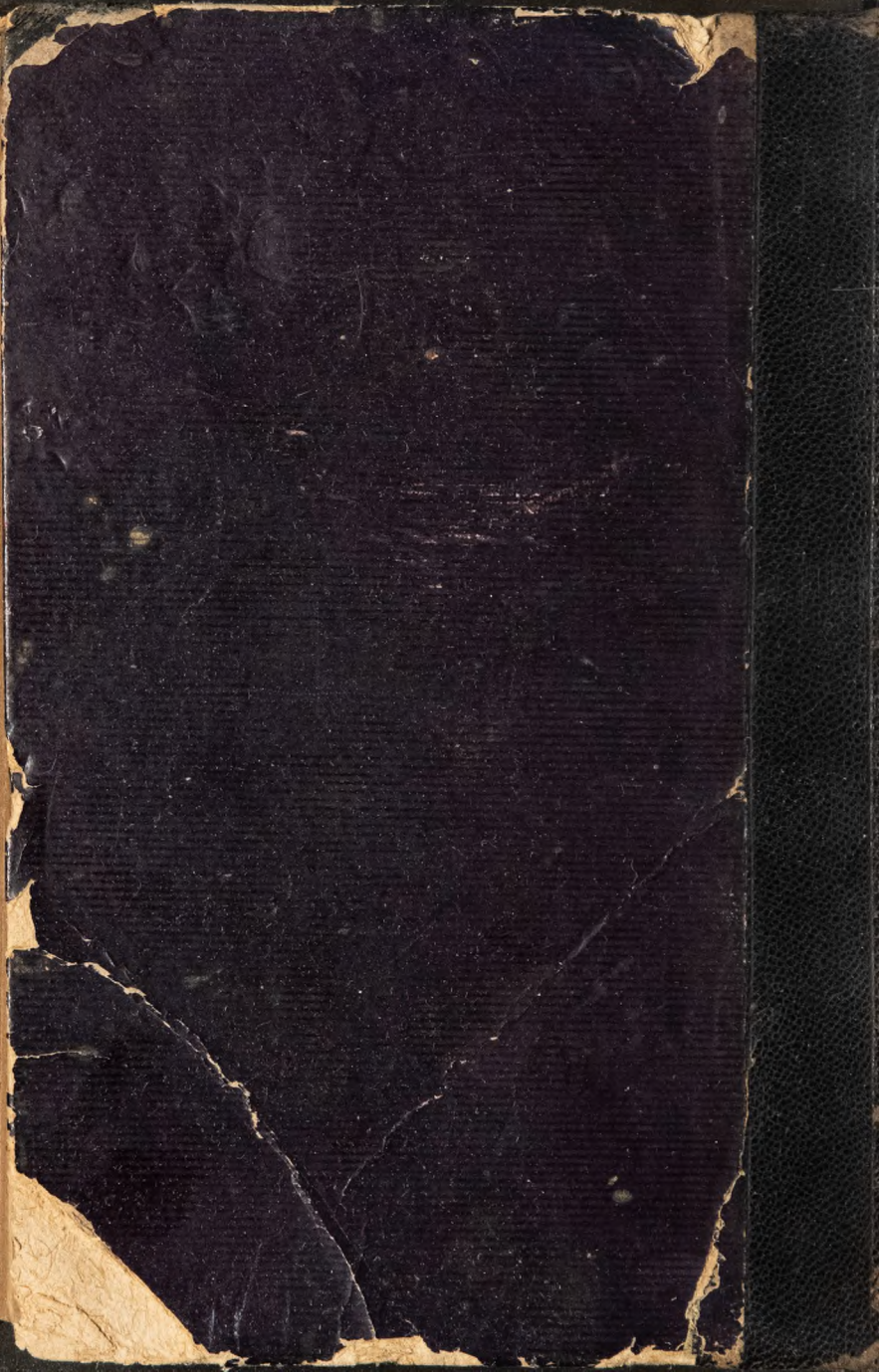
Καρχηδονίων αὐτὴν ἐπανῆλθον ἐπὶ τοὺς περὶ τὸν Πά-
 δον· συνεστῶτος δ' ἔτι τούτου τοῦ πολέμου παρῆν
 Ἀννίβας εἰς τὴν Ἰταλίαν· καὶ δεύτερος οὗτος πόλεμος
 πρὸς Καρχηδονίους συνέπεσε, καὶ μετ' οὐ πολὺ τρί-
 5 τος, ἐν ᾧ κατεσκάφη Καρχηδών· ἅμα δὲ τὴν τε Λι-
 βύην ἔσχον Ῥωμαῖοι καὶ τῆς Ἰβηρίας ὅσον ἀφείλοντο
 τῶν Καρχηδονίων. συνενεωτέρισαν δὲ τοῖς Καρχηδο-
 νίοις οἱ θ' Ἕλληνες καὶ Μακεδόνες καὶ τῆς Ἀσίας οἱ
 ἐντὸς Ἄλυσος καὶ τοῦ Ταύρου· καὶ τούτους οὖν ἅμα
 10 συγκατακτᾶσθαι προήχθησαν, ὧν Ἀντίοχος τε ἦν ὁ
 βασιλεὺς καὶ Φίλιππος καὶ Περσεύς. καὶ Ἰλλυριῶν δὲ
 καὶ Θρακῶν οἱ πλησιόχωροι τοῖς τε Ἕλλησι καὶ Μακε-
 δόσιν ἀρχὰς ἔλαβον τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου, καὶ
 διετέλεσαν πολεμοῦντες μέχρι καταλύσεως ἀπάντων
 15 τῶν ἐντὸς Ἰστρου καὶ τῶν ἐντὸς Ἄλυσος. τὰ δ' αὐτὰ
 ἔπαθον καὶ Ἰβηρες καὶ Κελτοὶ καὶ ἅπαντες οἱ λοιποὶ
 ὅσοι Ῥωμαίων ὑπακούουσιν· τὴν τε γὰρ Ἰβηρίαν οὐκ
 ἐπαύσαντο ὑπαγόμενοι τοῖς ὅπλοις ἕως ἅπασαν κατε-
 στρέψαντο, Νομαντίνους τε ἐξελόντες καὶ Οὐρίαθον
 20 καὶ Σερωάριον ὕστερον διαφθείραντες, ὑστάτους δὲ
 Καντάβρους, οὓς [κατέλυσεν] ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ· τὴν
 [τε] Κελτικὴν ἅπασαν τὴν τε ἐντὸς καὶ τὴν ἐκτὸς σὺν
 τῇ Αἰγυπτικῇ πρότερον μὲν κατὰ μέρος αἰὲ προσή-
 γοντο, ὕστερον δὲ Καῖσαρ ὁ θεὸς καὶ μετὰ ταῦτα ὁ
 25 Σεβαστὸς κοινῶι πολέμῳ καὶ ἀθρόως κατεκτήσαντο.
 νυνὶ δὲ Γερμανοῖς προσπολεμοῦσιν ἀπὸ τούτων ὁρμώ-
 μενοι τῶν τόπων ὡς οἰκειοτάτων, καὶ τισιν ἤδη θριαύ-
 βοις κεκοσμήκασιν ἀπ' αὐτῶν τὴν πατρίδα. τῆς δὲ
 30 Λιβύης ὅση μὴ Καρχηδονίων βασιλεῦσιν ἐπετέτραπτο
 ὑπηκόοις οὖσιν, ἀφιστάμενοι δὲ κατελύοντο· νυνὶ δ'
 εἰς Ἰούβαν περιέσθηκεν ἥ τε Μαυρουσία καὶ πολλὰ
 μέρη τῆς ἄλλης Λιβύης διὰ τὴν πρὸς Ῥωμαίους εὐνοίαν
 τε καὶ φιλίαν. τὰ δ' ὅμοια καὶ περὶ τὴν Ἀσίαν συνέβη,
 [ἥ] κατ' ἀρχὰς μὲν διὰ τῶν βασιλέων διωκεῖτο ὑπη-
 35 κόων ὄντων, ὕστερον δ' ἐκλιπόντων ἐκείνων, καθά-
 περ τῶν Ἀτταλικῶν βασιλέων καὶ Σύρων καὶ Παφλα-
 γόνων καὶ Καππαδόκων καὶ Αἰγυπτίων, [ἥ] ἀφιστα-

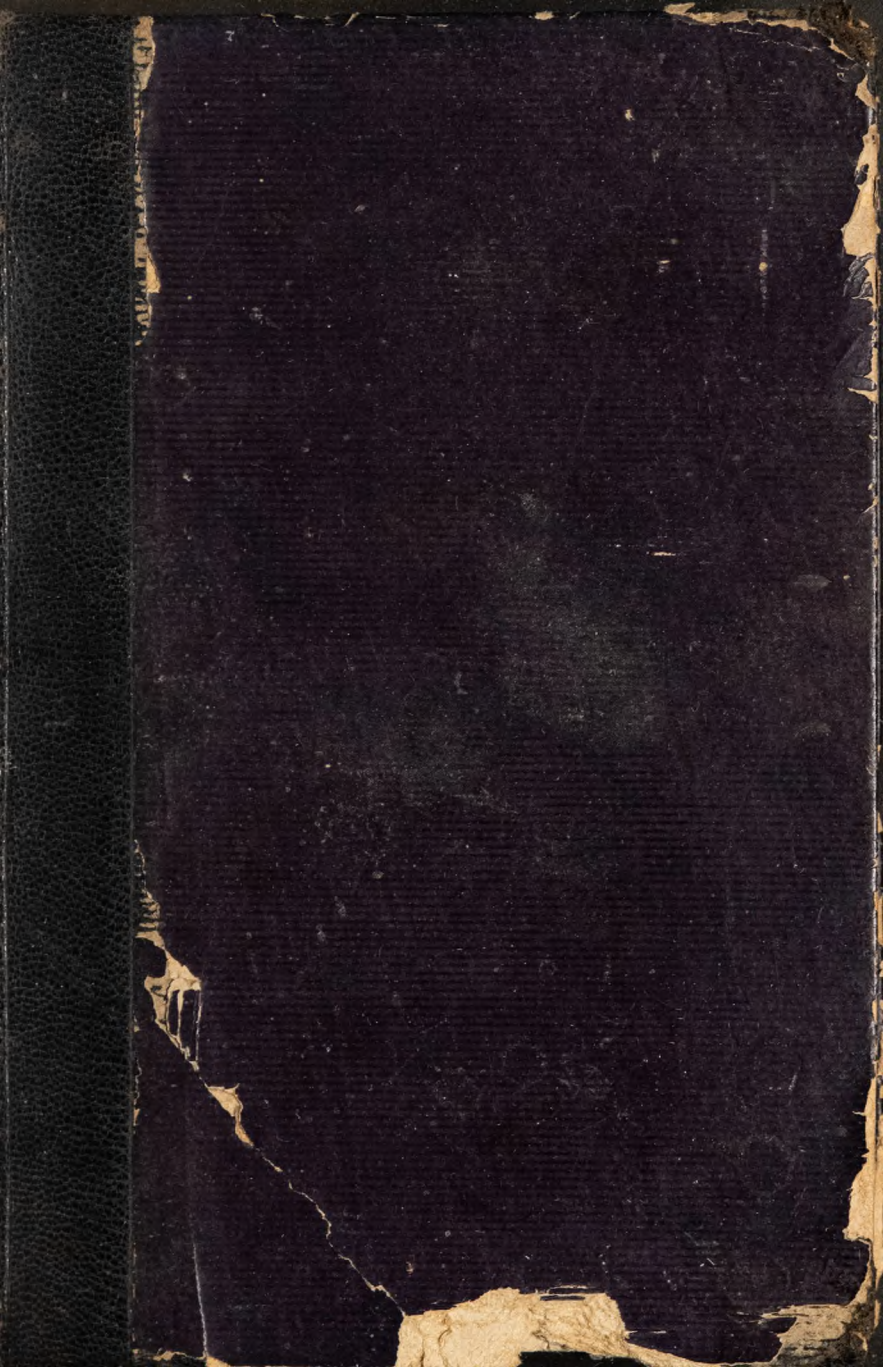
μένων καὶ ἔπειτα καταλυομένων, καθάπερ ἐπὶ Μιθριδάτου συνέβη τοῦ Εὐπάτορος καὶ τῆς Αἰγυπτίας Κλεοπάτρας, ἅπαντα τὰ ἐντὸς Φάσιδος καὶ Εὐφράτου πλὴν Ἀράβων τινῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστὶ καὶ τοῖς ὑπ' ἐκείνων ἀποδειχθεῖσι δυνάσταις. Ἀρμένιοι δὲ καὶ οἱ ὑπερκείμενοι τῆς Κολχίδος Ἀλβανοὶ τε καὶ Ἰβηρες παρουσίας δέονται μόνον τῶν ἡγρησομένων, καλῶς δὲ κρατοῦνται· νεωτερίζουσι δὲ διὰ τὰς τῶν Ῥωμαίων ἀπασχολίας, καθάπερ καὶ οἱ πέραν τοῦ Ἰστροῦ τὸν Εὐξείνιον περιοικοῦντες πλὴν τοῦ Βοσπόρου καὶ τῶν νομάδων. 10 τὸ μὲν γὰρ ὑπήκοον τὸ δ' ἄχρηστον εἰς πᾶν [διὰ] τὸ ἀκοινωνήτου, φυλακῆς δὲ μόνου δεόμενον· καὶ τὰλλα δὲ τὰ πολλὰ σκηνιτῶν καὶ νομάδων ἐστὶ πόρρω σφόδρα ὄντων. Παρθυαῖοι δὲ ὁμοροὶ τε ὄντες καὶ μέγιστον δυνάμενοι τοσοῦτον ὅμως ἐνέδοσαν πρὸς τὴν 15 Ῥωμαίων καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἡγεμόνων ὑπεροχὴν ὥστ' οὐ μόνον τὰ τρόπαια ἐπεμψαν εἰς Ῥώμην ἀ κατὰ Ῥωμαίων ἀνέστησάν ποτε, ἀλλὰ καὶ παῖδας ἐπίστευσεν Φραάτης τῷ Σεβαστῷ Καίσαρι καὶ παίδων παῖδας ἐξομνηρευσάμενος θεραπευτικῶς τὴν φιλίαν· οἱ δὲ νῦν 20 μετίασιν ἐνθένδε πολλάκις τὸν βασιλεύοντα, καὶ σχεδόν τι πλησίον εἰσὶ τοῦ ἐπὶ Ῥωμαίοις ποιῆσαι τὴν συμπασαν ἐξουσίαν. καὶ αὐτὴν [δὲ] τὴν Ἰταλίαν διαστάσαν πολλάκις, ἀφ' οὗ γε ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστὶ, καὶ αὐτὴν τὴν Ῥώμην ἢ τῆς πολιτείας ἀρετὴ καὶ τῶν ἡγεμόνων 25 ἐκώλυσεν ἐπὶ πλεόν προελθεῖν πλημμελείας καὶ διαφθοράς. χαλεπὸν δὲ ἄλλως [δι]οικεῖν τὴν τηλικαύτην ἡγεμονίαν ἢ ἐνὶ ἐπιτρέψαντας ὡς πατρί. οὐδέποτε γοῦν εὐπορῆσαι τοσαύτης εἰρήνης καὶ ἀφθονίας ἀγαθῶν ὑπῆρξε Ῥωμαίοις καὶ τοῖς συμμάχοις αὐτῶν, ὅσην 30 Καῖσάρ τε ὁ Σεβαστὸς παρέσχευ ἀφ' οὗ παρέλαβε τὴν ἐξουσίαν αὐτοτελεῖ, καὶ νῦν ὁ διαδεξάμενος υἱὸς ἐκείνον παρέχει Τιβέριος, κανόνα τῆς διοικήσεως καὶ τῶν προσταγμάτων ποιούμενος ἐκείνον, καὶ αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ· Γερμανικὸς τε καὶ Δροῦσος ὑπουργοῦντες 35 τῷ πατρί.

EN 173

A 4

90

1043
STRABONIS
GEOGRAPHICA

RECOGNOVIT

AUGUSTUS MEINEKE

VOLUMEN PRIMUM

LIPSIAE

SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI

MDCCCLXVI

PRAEFATIO

Quo melius intellegatur quid in hac nova Strabonis editione praestiterim, certe praestare voluerim, indicavi in sequentibus nostrae lectionis a contextu Krameriano discrepantias, hac tamen lege servata, ut quae Kramerus in criticis commentariis recte emendasset, sed in verborum ordinem inferre non ausus esset, ea non magis in discrepantiarum numero ponerem quam operarum errores a Kramero ipso indicatos. Fontes et causas mutationum a nobis factarum praeter eos quos dixi commentarios nostrae aperient Vindiciae Strabonianae, his ipsis diebus publici iuris factae. Quos libros qui inspexerit, facili opera quo quaeque auctore immutata sint intellet; hoc loco receptae lectionis auctores commemoravi nullos, paucis locis exceptis, quorum emendatio cum fere novissimis demum temporibus tentata esset, a Kramero non indicata est.

Meliorum librorum fidem ubicunque fieri potuit presse secutus sum; at cum corruptissimi sint Strabonis codices, in refigenda scriptoris oratione paulo plus libertatis mihi concessum putavi; cavi tamen ne quam libertatem dixi in licentiam verteret.

Quae praeterea lectorem scire interest haec sunt. Interpolatorum emblemata sive a Kramero indagata sive a me ipso animadversa, ne minoribus quidem supplementis omissis, in inferiorem marginem reieci; uncis inclusa a codicibus abesse scito; corruptis locis et quorum nullum suppetebat remedium, stellulas appinxi, quibus sero intellexi me parcius usum esse quam volebam; in orationis distinctione et verborum *τοιώσαι* quae sive novata sive errata sunt, eorum damnum si quod est ego praestabo; denique quas in exteriore margine indicatas vides paginas, paginae sunt editionis Casaubonianae.

Ceterum si quid in hac Strabonis editione ad meliorem rationem revocasse iudicabor, id totum Kramero deberi lubens fateor. Hunc enim virum iniquus sit oportet qui non optime de Strabone meritum esse et emendandi corruptissimi scriptoris viam praeclaro exemplo muniisse ultro fateatur.

Berolini Idibus Iuliis a. MDCCCLII.

Augustus Meineke.

[Γεωγραφικῶν] Ita consentiens cum libris Strabonis epitome Athenaei 3 p. 121 a. Γεωγραφούμενα appellant Strabonis opus Athenaeus 14 p. 657 f. schol. Apollonii Rh. 2, 942. Harpocratio v. Λέχαιον et Λευκάς. 1, 15. τὰ πολιτικά] τὰς πολιτικάς Spengel 2, 16. inter ἄστροα et καὶ τοὺς add. versus Homeri, a nobis in marginem reiectos 28. πέλει [ἀνθρώποισιν·] οὐ νικητός ib. πολὺς [οὔτε ποτ' ὄμβρος·] ἀλλ' 29. λιγυπνεύοντας 3, 7. Αἰθίοπας 29. ἐσπέρας 4, 12. προσβορέους 26. λέγοντι 6, 25. διακρατήσαντας] Fort. διακριβώσαντας vel διασαφήσαντας 7, 5. Τρωάδος et sic semper ib. ἡῶν et sic semper ib. † ἀπασῶν 8, 17. αὐτὴν om. 24. ἡ 25. οὗτος δὲ ib. φησιν. Ἀπαντές [τε], ὅσοι] Corr. Spengel 9, 28. μηθὲν 10, 28. ἐκ δὲ 11, 4. τὰς πολιτικάς] καὶ τὰς ἡγεμονικάς add. Spengel ib. καὶ ἡ θάλαττα 27. οὐδ' οὐχ Spengel 28. καὶ προσῆκει 12, 22—24 πλήρης—στρατεία] Haec fortasse delenda sunt 13, 7 τὰς χρείας· ἐτι δὲ καὶ 14, 19. ἐπὶ 20. ἐπισημηνάμενον 28. ἐξηρμένους] Imo ἐξηρμένους 16, 6. πῶς 7. ἐνταῦθα; 13—17. οὕτως—προσῆκε post λόγων 26 30. αὐτὴ 17, 5. γε 22. καθάπερ—στρατεία] συνέβη post καθάπερ excidisse suspicatur Groskurdus, quod non sufficit 26. μέχρις 18, 15. Ἐρατοσθένη δὲ καὶ Ποσειδώνιον καὶ Ἰππαρχον] Transposuit Spengel 17. πρότερον] Corr. Spengel 19. οὐχ 25. καὶ ante κατ' add. 27. μᾶλλον προσιτέον] Spengel μᾶλλον πειστέον (m. s. A πιστέον) vel μάλιστα προσεκτέον 30. ἀνθινὰ 20, 24. προσεξεργάζεται] προσπεριεργάζεται Toupius ad Long. 3, 3. γε] Malim δὲ 21, 12 post ἔγνω add. quae in margine posui praeceunte Spengelio 22, 5. πότερον] Correxit Spengel 7. λόγων; 9. ὥς ἡ 23, 5. † τοῦτο 6. ἦν ἡ ᾧδὴ λόγος 9. ᾧδῆς [ἦν], τὸ αἰδεῖν * αὐτοῖς * τὸ αὐτὸ] Spengel ᾧδῆς ὑπῆρξε παρ' ἐκείνοις, τὸ αἰδεῖν αὐτοῖς τὸ αὐτὸ τῷ φράζειν 28. ἀνθρωπος 24, 26. τε 28. προκαλέσασθαι 26, 21. σημεῖα post τινα 23. 24. *τῆς τῶν Ἀργοναυτῶν πλάνης σημεῖα* 27, 17. ἐνδέδωκεν] Malim παραδέδωκεν 23. τις om. 28, 27. Κύμαιον ib. οὐδὲ ὁ 30. Σύρρεντον 29, 4. οὐτ' 30, 6. γλώττιαν 7. τρόπον] τύπον Kramerus in Addendis 9. καὶ pro καί, quod reponendum

esse vidit Spengel 14. *ἄλολον* et sic semper 17. *καθάπερ*] Fort.
καὶ praemittendum 32, 6. *καὶ*] An ὥς? 33, 24. *δηλοῦνται*
27. post *ὁρθῶς* quae in marginem reieci 29. *Δικαιοχρία* et ita
constanter ib. *Οὐρεσόνια* 35, 4. *Εὐριπίδους* 38, 22. τοῦ
λίαν ἢ *γνώριμα ὄντα φαίη δόξειν ἄξια* 39, 13. 14. *Ἀλθίοπας*
42, 14. *ἀτοπιῶν* 28. *Ἀλθίοπας* 30. δὲ 43, 18. ἐπὶ 22.
φαιεννάς 44, 10. *δέξι'*] Imo *δεξι'* 48, 7. *ἀγνοίας χάριν* σημείον
γὰρ δῆπον· οὐδὲ γὰρ τὰ περὶ 50, 1. *μῆ* om. ib. *τὴν ἔξω θά-*
λασσαν 2. *ἐντὸς* 15. *λυγυπνεύοντας* 51, 1. [*οἷδε μὲν*] post
νῦν 52, 2. *εὐτυχίας* [*καὶ*] ante *εὐτεχνίας* add. Corr. Spengel
54, 7. *Ἀρμενίου* *καὶ*] Haec recte deleri voluerunt Coraes et Krame-
rus 55, 18. *οὐθ'* 57, 2. 3. *καὶ ὁ ποιητῆς — τετραχθὰ*] Fort.
delenda 58, 24. *καὶ* [*τὴν Ἀλκυστιν*] *τὴν* 25. *ἀρίστην*] *καλλι-*
στην Spengel 28. *μὲν* post *τῶν* add. 32. *ἀρχῆς*] *ἦν* add. Spen-
gel sic totum locum constituens: *ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἦν ὁ πλοῦς ἐπὶ Φᾶσιν,*
ἔχει πιθανόν τι τοῦ Πελίου στείλαντος, καὶ ἡ ἐπάνοδος . . . καθάπερ
καὶ τῷ Ὀδυσσεὶ καὶ τῷ Μενελάῳ ἐστὶν ἐκ τῆς Ὀμήρου φωνῆς, ἐκ
τῶν ἔτι νῦν δεικνυμένων καὶ πεπιστευμένων 59, 11. *καὶ* ante
δικαίαν 18. *ταύτη?* 25. *λέγων*] Addendum fortasse *ἐν ἐλεγείᾳ*
ἢς ἀρχή 27. *Ἰλλυρικοῖο* 28. *ὄφις* pro *τάφιον* 29. *τὸ μὲν*
Φυγάδων 60, 2. 3. *τὰ δὲ* ib. *οὐκ ἀπιθάνως*] Fort. *εὐπιθάνως*.
Spengel *οὔτε πιθανῶς οὐδ'*] *οὔτ'* Spengel 8. *Ἄην* pro *Ἄϊαν*
29. *χαλεπηρὲς*] Typothetae error pro *χαλεπήρες* 61, 9. *Βεργαῖον*
ἢ τὸν Μεσσηνιον Εὐήμερον 64, 13. *λιμνοθάλασσαν* 65, 26.
αἰγιαλοῖς om. Fortasse sufficiebat addere *τοῖς* cf. 17 p. 809 66, 9.
τὸ om. 68, 3. *δεῖ* om. 14. *οὔτε* pro *τὸ* 69, 1. 2. *εὐρυο-*
δίνης 13. *δηλοῖ* 17. *ὁ* om. ib. *ἢ ἐπιφερόμενον* [*δ'*] *ἔχει*
23. post *αὐτῇ* quae in margine leguntur 27. *ἦ τ'* 29. *† εἰς γῆν*
70, 11. *Σαρδωνίου* 13. *πov χιλίων* 19. *ἀποιδήσεις* 71,
16. *διακόψει* 22. *δὶς τε γὰρ* 32. *τε* 72, 7. *λόγον, κατὰ τὴν*
νῦν ὑπόθεσιν τοσοῦτον 8. *οὐδὲ* 15. **γὰρ** ante *ἂν* 73, 8.
ἐστίν·] Pro puncto pone comma 9. *σύγγενος*] Corr. Spengel 74,
31. *οὐδ'* 75, 5. *Ἰστρον*] Scripsi *Ἰστρον*. sed fort. delendum *Ἰστρον*,
aut ante *λαβεῖν* transponendum 22. *τέσσαρας* 25. *καὶ* add. ante
συντιθεμένην 76, 18. *ἐκθλιψιν* 23. lacunae signa om. 77,
25. *εὐῶδες* add. ante *ἐκλάμπον* 78, 7. *Ἡσίοδος* 79, 10. *ἀνα-*
στραφῆναι 15. *Σκάρφην* 80, 16. *εἰσιν* 23. *ἢ ἐκείνων τι*
ἔθνος] Haec ante *Τρηῶρας* transponi voluit Franckius de Callino p. 110
83, 17. *Πυθίας* om. Add. Spengel 23. *εὐροι* 32. *τῶν ἄλλων*
84, 1. *τὸ* om. 26. **φησὶ** ante *προσάρκτια* 30. 31. *τὸ πλεον*
ἢ ἡμῖσιν τοῦ μήκους τὸ πλάτος εἶναι] v. Bernhardt Erat. p. 64 86,
21. *μέρη* add. ante *τρία* 87, 8. *δέ ἐστι* 10. *καὶ ἑάσας δὲ* 24.
Ἀριανούς] Fort. *Ἀρμενίου* 89, 1. 2. *τοιαύτην* 31. *οὔτε* 90,
4. *γε* 6. *τοὺς* om. 7. *ἐπιμαρτυροῦντας* 93, 5. *ὁ αὐτός*
10. *εὐλογεῖτο* 12. *μέχρις* 23. *ὑστερον* 95, 4. *χελώνια*] Ma-

lim χελωνεῖα 17. προσβόρων 96, 26. tolle distinctionem post
 ἄμπελος 27. ἐπιθαλαττιαίοις 97, 8. Στράτιος 98, 5. τῆς
 αὐτῆς 25. δέ γε ὁ 99, 4. ἐννακισχιλίου 5. καὶ add. ante
 κατὰ 7. † νοτιώτερα 24. καὶ om. 100, 18. δσην 24.
 ἀπὸ 101, 7. τῶν om. 20. οἴονται ἐι πιστεύοντες 22. ταῦτα
 add. ante τὰ 103, 4. ἡϊόνας ποιούσῃ 18. ὁλοσχερέστερον] Ma-
 lim ὁλοσχερεστέραν 104, 11. ἄ add. ante φησιν 12. συνάγειν
 13. ὦν om. 107, 17. οὐδὲ 109, 32. ὀρθώσει 110, 1. ση-
 μειώδει ib. post σημειώδη add. quae in marg. leguntur 3. ποιῆ-
 σαι 17. δὲ post τὴν addit Kramerus in Corrigendis 23. *ἔθνος*
 ante ἐνός 29. οὐπω] Correxist Spengel 111, 16. μέντοι] Spengel
 μὲν. Malim μὲν τῷ 18. ἦμισα ἄν] Libri ἦμισα δ' ἄν. Malim igitur
 ἦμισα γ' ἄν 113, 22. γε 25. αἱ διαβόρειοι 114, 1. ἐν-
 νακισχιλίων 15. ἐννακισίους 116, 13. εἶναι om. 16. τὸ
 om. 117, 9. διςχιλίοις 11. παρατίθεμεν 28. Θαψάνου
 29. Πηλουσίον 120, 3. οὐ πλείοσιν] Spengel μικρῷ πλείοσιν. Si
 quid mutandum, malim οὐ [πολλῷ] πλείοσιν 31. καὶ τοῦ Κασπίου,
 πολὺν ἐλάττους [δ'] ἀφεστάναι] Correxist locum et supplevit Spengel
 121, 1. τῆς Θαψάνου om. Supplevit Spengel 123, 11. τοῖς-
 χιλίοις 124, 17. † ἡπειρώτιν ib. πάλιν pro παραλίαν 125,
 23. οἰκήσιμον] Scribendum οὐκ οἰκήσιμον, ut vidit Kramerus 126,
 2. τὸ δ' ἐξῆς, μέχρι τοῦ ἰσημερινοῦ λέγω, δείκνυνται 127, 11. τοῦ-
 τῶν] Corrige τούτων 16. καὶ τοῖς ἑτεροσκήιοις om. 23. *ἡμισυ-
 σταλεῖς 129, 1. ὁμοιοειδῶν] Malim ὁμοειδῶν 21. τὸ καὶ τὰς
 130, 15. Γέλωνι] Malim Γέλωνα 17. καὶ fort. delendum 20.
 lacunae signa om. γενέσθαι] Fort. καὶ addendum 131, 15. ἀκρό-
 πωρον et sic etiam in sqq. 22. ἐς 26. πρώραις 132, 1.
 Δικαιορχίαν 5. 6. [οἷς] ἐμβιβάσασθαι μουσικά 16. ἀπογέγρα-
 πται ib. τε post ὅτι add. 31. στρόγγυλον 133, 7. τῆσδε pro
 δεῦρο 28. 29. ἀπολομένους 135, 1. φιλέκδημον] Fort. φιλεί-
 δημον 31. κατὰ ληστείαν om. ib. οὐ om. 32. οὐκ ante
 ἀθρόαν add. 136, 15. ἐπίπτωσιν ib. τε 31. † καὶ pro
 Κράττητα δ' 138, 25. καὶ ταῦτα δὲ μήτε 26. μήτε 139,
 12. οὐδὲ 23. Σαρδώνιον 140, 22. δυσμικώτερα 29. καὶ
 ante ἀπὸ delendum videtur 143, 4. δὲ om. 5. οὐδὲ — οὐδὲ
 145, 32. καὶ pro ἡ 146, 25. αὐτῶν. 26. αὐταῖς 149, 20.
 τῶν πόλων] τοῦ πόλου Spengel, et ita etiam 23 et 27 150, 12. δὲ]
 Corr. Spengel 30. μείζονον et sic ubique 151, 2. 3. τὸ δὲ πλά-
 τος Spengel 8. lacunae signa om. 155, 15. 16. οἰκημάτων.
 157, 7. οὓς ἔτυχε τόπους post ἰδοῦσι 159, 13. ἀπὸ 32. καὶ
 Ἰβηρας] An Καβείρους? 160, 1. post ὀρεᾶσθαι lacuna 161, 17.
 συνεχόμεθα 162, 2. ἐμφανιστέον, [ἡ] πολὺν μὲν 163, 21. τε
 164, 20. Σαρδώνιον 25 et 26. Πανδαταρία 30. αἶ τε Γυμνήσιαι
 31. οὐδὲ πρὸ 166, 27. καὶ Κύπρον add. post Κρήτης 168, 5.
 ἑσοχὰς 16. 17. Θράκιον Βόσπορον asteriscis incl. 169, 30. Σιδη-

νήν ib. Φαρνακίας 32. post τρισχιλίων add. πον 171, 24. πλευ-
 ρόν [ἐφόν], ὅρος ἢ καλουμένη Πυρήνη] Fortasse πλευρόν τὸ πρὸς τῇ
 καλουμένη Πυρήνῃ 25. αὕτη sine asterico. Fort. λοιπὴ 174, 26.
 † Λυκάονες 175, 1. † νοτιωτάτῃ 177, 32. τὰ om. 178, 6. καὶ
 addit Kramerus in Corrigendis 179, 27. αὐτῇ τε] τε delendum vide-
 tur 180, 4. † ἐπὶ τὰ pro τρία 11. Βαβυλῶνος 14. Σιδόνα 181,
 7. 8. Λυσιμαχίας 182, 26. ὅμως δὲ] An ὅμως γε? 184, 9. πρόσβο-
 ρος 185, 24. οὐτ' ἄλλου 27. ψευδοποιησαμένων 31. ἐπιβάλ-
 λειν] Malim ἐπιβαίνειν 186, 5. διὰ τὸ ἐμπίπτειν εἰς τὸν βυθόν]
 Haec fort. delenda 18. δι' αὐλῶν 187, 6. εἰς τὴν ἐσπέραν] Fort.
 add. ὅνεις cf. p. 187, 20 31. ἐτῶν 188, 20. Ἡρακλείαν 22.
 Μενλαρία 32. οὐθέν 190, 28. Μοῦνδα et sic semper 29.
 Αἴγωνα] Volebam Ἑσγωνα vel Ἑσκωνα cum Casaubono 191, 1. ἐς
 6. † Μιλήτῳ 192, 1. τούτου 12. ναυκληριῶν 193, 14.
 ταῖς ναυκληρίαις κατακομιζομέναις 15. ἀνακομιζομέναις 194,
 4. διειργόμενας ὑπὸ 5. πλωτοῦς] Libri πλωτόν. Fortasse igitur καὶ
 πλωτὸν [τὸ πεδίον] 9. τόν τε om. 29. γῆς] Fort. delendum
 195, 1. Κοραξῶν 5. ἀφ' ὀνεία] Scripsi εὐπορία. possis etiam εὐ-
 θηνία, nisi praestat cum Epit. 9. σχεδόν] Addendum τι 17. πα-
 ρίαςιν 26. Δικαιορχίαν 196, 22. ἐκ ante θάμνον add. 25.
 ἢ δ' ἐντὸς] Malim ἐν τῇ δ' ἐντὸς 27. ἐκπέμπειν 30. πλεῖον
 31. παρὰ] Fort. ὥσπερ 197, 1. ὑπ' αὐτῆς] Malim ἀπ' αὐτῆς 10.
 τε 13. οὐ τε 25. 26. Γαλάται † τὰ] Correxerit Kramerus in notis,
 nisi quod κάλλιστα praetulit 26. 27. τὰ τε om. 28. πλεῖον
 198, 31. λόγῳ] Fort. πλούτῳ 199, 2. 3. προσδοκῶντας 7. 8.
 κοχλίας. τὸν δόλον] Fort. κοχλίαις τὸν θολόν 8. τούτοις πον καὶ]
 Codd. fere τούτοις ποτὲ καί. Fort. τούτοις τὸ τέ[λος] καὶ 11. λυσι-
 τελῇ 13. τοῖς δὲ ἀργυρεύουσι τῶν ιδιωτῶν 21. ἀργυρίῳ ib.
 χρυσίῳ 22. ἀργυρομιγῆς 24. ἐπὶ pro εἰς 200, 6 et 11. μο-
 λύβδου 8. οὐτε δὴ ἐνταῦθα 9. μετέστασαν 14. ἀποθεν
 18. ἐννακοσίους 201, 9. δι' ἀλαζονείαν add. post πιστεύσας 18.
 δῆλον add. post πλησιάζον 202, 16. καὶ] Recte omittit A 29.
 καὶ τοῖς Ἑλλήσι add. post τρέπεσθαι 203, 5. καὶ † Ὀδυσσεώς add.
 post Μενελάου 15. λιγυπνεύοντας 19. φαμεν 26. στρατείαν
 add. post ὡσαύτως 25. χρύσεια 27. ἀποθεν 30. καὶ] Adden-
 dum γὰρ cum Corae, vel scribendum ὡς 204, 3. μέχρις 9. ὀνο-
 μασθῆναι] Fortasse νομισθῆναι 14. post Ἀργανθώνιον add. quae nos
 in marginem reiecimus 17. [ἦ] ὡς εἶρηκε 25. Παξάγυγοντα 26.
 Ἀγυγοντα 27. Καισαράγυγοντα 205, 2. τογάτοι 8. ἐμβολαὶ
 12. post λακκαῖα add. ὕδατα. 15. γένωνται 20. εὐαλδῆς
 29. πλευροῖς] Servanda erat quamvis corrupta librorum scriptura πλί-
 θροις 30. Ὀλυσιπ[ῶνα] ὡς ἂν ἔχοι 31. 32. ὥστε καὶ] Malim
 ὥστ' εἶσιν 206, 7. ὁρῶν 9. τε 11. Ἀκοντίαν 14. αὐτοὶ]
 Malim οὗτοι 26. τοῖς νῦν 207, 6. καὶ τὴν Μαυροσίαν add.
 post παραλίαν 8. ἄκρας 9. 10. ἀνταποδιδούσας *τῇ Ἰβηρίᾳ*.

τάναντία γὰρ θινώδεις 28. καὶ add. ante αὐτὸν 208, 7. καὶ
 om. Fortasse tamen praestat παροικοῦσι δ' αὐτοῖς Κελτικοί 14. ἀγο-
 ρευθῆναι 209, 15. καθαρῶς 29. post ἑλληνικῶς add. quae in
 marginē leguntur 210, 1. διακροβολισμῶ 5. γενόμενον 10.
 11. ξυλίνοις—Κελτοὶ post στιβαδοκοιτοῦσι 16 10. ξυλίνοις] Libri
 κηλίνοις. Fort. κηλίνοις 14. ἀνδράσι προσαντιλαμβανόμεναι 16.
 ἀνθιναῖς 18. βαθεῖ 20. ἡ τῶν πόλεων post ὄρων 27. ὥσπερ]
 Recte Coraes ὥνπερ 28. λέγω] Recte δὲ addit Coraes 211, 12.
 τοιαύτης δ' οὔσης] Fortasse τοιούτοις δ' οὔσι 13. ὄρων] Malim
 ἀέρων 20. πλὴν Τονίσοι 212, 7. λοιπῶν 213, 8. Ψυκίελ-
 λαν 9. Ὀκέλα 27. πολυμαθία 214, 6. ἐμοί γε 10. προσ-
 βόρων 18. δὲ 215, 6. ἐρυνότητι καὶ κατεσκευασμένῳ]
 Malim κατεσκευασμένη 10. μείζον 17. ἔλαττον om. 18. [ἦτ-
 τον] ante ἡ 19. εἰσὶν 20. ἀποθεν 25. καὶ om. 30. Σκομ-
 βροναρίαν 216, 29. τετρανισχιλίους 32. Ροδόπη 217, 1.
 κτίσμα post τινὲς δὲ 9. διπλοῦν δὲ τοῦτον τείχει μέσῳ διωρισμέ-
 νον add. post χάριν 18. τὰ om. 24. Βεττέρων 218, 15. εἰς
 add. ante τὸν ib. Μούνθαν 19. μέχρις 219, 1. Καισαρανγού-
 στα 8. ἀποθεν 9. 10. Καλάγονρι 12. καὶ [περὶ] Ἰλέρθαν
 22. Ἀκονιτανίας 220, 4. Τπερβάλλοντι 5. τοι om. 16. Βαρ-
 δυῖταις 17. Βαρδύλους 30. διεκαρτέρησαν 222, 10. πλη-
 θύνουσιν· ὅρνεις δὲ 16. καθμίαν 17. ἐν add. ante Ἰβηρία 18.
 μὴ add. ante μελαίνας 26. om. lacunae signa 27. πρόσβορος
 223, 2. δὲ 5. προσβόρους 6. θύειν om. 29. πολλὰ καὶ]
 Fort. πολλὰ καὶ [ἄλλα] 224, 8. τὴν τε τῶν ἀνδρῶν καὶ] Haec
 recte delere videtur Groskurdus 11. †αὐταὶ 225, 1. ἐπαιώνιζον
 5. καὶ om. 7. γυναικοκρασίαν 9. εἶναι om. 21. οἱ λα-
 λίστατοι πάντων γεγόνασιν add. post Ἑλλήνων 226, 6. ἄλλοι δ'
 Ἰβηρίαν om. 10. 11. ὁμωνύμως 20. ἀπ' αὐτοῦ 26. δὲ om.
 32. ὄρη 227, 3. Νοίγα 5. παρόρειον] Malim παρώρειον 6.
 ἐπισκοπεῖ δὲ ὁ τρίτος 22. καὶ] Omittit Epit. probante Spengelio, qui
 locum ita scribendum putat: εἰσὶ δὲ πελάγαι καὶ μᾶλλον αἱ Πιτυοῦς-
 σαι πρὸς ἑσπέραν 228, 1. ἐλάσσων 5. †χοιραδῶδεις] Fort. εὐ-
 λίμενοι, [οἱ δὲ λιμένες] χοιραδῶδεις κατὰ 12. αἶε ante ἐπιβουλενό-
 μενος add. Bekkerus 17. lacunae signa om. 21. μελαγκραῖνας
 231, 1. lacunae signa om. 26. ὅρος ἐκ τῆς] Ita scribendum; ἐκ ope-
 rarum errore excidit 234, 18. πότιμον om. 19. post ὕδωρ add.
 πότιμον 236, 30. ἐνιαυσίας 237, 11. δὲ pro altero μὲν 239,
 12. μολύβδου 240, 6. Ἀνυῖτανούς et hic et in sequentibus 29. τοῦ
 Κεμμένου] Typothetae error; corrige τῆς Κεμμένης. Fortasse τῆς Κεμ-
 μενικῆς 241, 8. Λείγηρος et sic semper 19. τῆς Κεμμένης]
 Typothetae error; corrige τοῦ Κεμμένου 29. ὥσπερ εἴρηται] Haec
 post οὔσαν transponenda, ut voluit iam Coraes 242, 1. οὔσπερ
 26. Οὔαρον 31. καὶ ante τοῦτο add. 243, 23. καὶ ante ἡ add.
 24. εἴκοσι ὀκτώ 28. αὐτῇ 245, 9. προσελάβοντο 10.

ἄποθεν 27. Ἀβεντίω 246, 4. οὐτ' 17. πόλεις asteriscis in-
 clusum ib. μισθούμενοι 247, 14. Ἀρελάτε et sic etiam in sqq.
 27. ὑπὸ 30. δὲ om. 32. Πάραρις 248, 12. ἐνίστανται 16.
 καταθλάσθαι 18. ἀπὸ 25. ὁμοίως πρὸς om. 28. οὐ καθ'
 ἑαυτοὺς] Haec fortasse delenda 31. ἢ παρ' ἄλλον λαβών] Haec etiam
 perinepta sunt; nec videntur a Strabone scripta esse 249, 6. σ' ὁ
 Ζεὺς 24. 25. ἀπειργάσατο 252, 25. † Δουρίωνα 254, 5.
 ἐμπορείω 255, 9. Τεκτοσάγες et hic et in sequentibus 27. οὐτ'
 om. 256, 3. Σκιπίωνος 8. Σκιπίωνα 258, 16. Ἀνουιτα-
 νῶν et sic constanter in seqq. 27. τὰ om. 259, 2. τι om. 32.
 συγκλύδων 260, 29. Δομήτιον 261, 7. Δομήτιον 262, 8.
 ἀνδριάς om. 263, 12. Ἀλπίων et sic constanter 264, 18. Αἰ-
 δοῦοι 265, 20. Μορινοὶ et sic semper 266, 27. Βοίοι] Rectius
 fortasse Βοῖοι vel Βοιοὶ 267, 23. αὐτῶν, ἕκ [τε] τῶν 268, 27.
 χιτώνων] Fort. add. ποδηρῶν 28. μέχρι 29. μακρόμαλλος
 32. ὑποδιφθέρας 270, 9. lacunae signa om. 11. οἱ om. 26.
 πράως] Imo πράως 31. δὲ pro γὰρ 271, 11. 12. ἐξιλεονμέ-
 νας 21. τοῦτο 272, 7. φιλόνηκιοι 273, 17. τε om. 25.
 ἥθη 275, 8. δὲ pro primo τε 24. ἱκανῶς [ἂν] δόξεις 25.
 lacunae signa om. 28. ἄλλοις 29. γίγνεται] Imo γίνεται
 276, 10. Ἀπέννινον] Reliqui hunc tenorem in quo libri consentire vi-
 dentur; sed rectius scribi puto Ἀπεννῖνον 21. τοῖς Ἀλπεσι 277,
 1. καὶ pro ἐκ 17. λιγυστινοί] Scripsi λιγυστιῖνοι, nisi praestat λι-
 γυστινοί τε] Malim δὲ 278, 2. Αὐενίανος] Ita praeunte Man-
 nerto Kramerus; nec dubium est quin id verum sit, sed rectius scribitur
 Αὐενιῶνος, ut supra editur 15. φόβον] Malim φόρον 279, 3.
 ἄποθεν 4. εἶσιν] Libri ἐστίν, quod fortasse revocandum 10.
 πρᾶότερος 18. Ταυρινοί 20. Ἰδεόννον 281, 6. στερουμέ-
 νους 25. καὶ add. ante τῶν γυμναστικῶν 282, 6. Αὔγουσταν
 283, 20. 21. Ἰσάραν 23. Αἰτησινός 284, 20 et 23. Πάμπορτον
 24. Κορκόρας om. 286, 27. Τίκινον 287, 24. 25. συγχω-
 ρῆσαι — βάσιν om. 290, 25. ἵπποτρόφιον Kramerus in Corrigen-
 dis 291, 9. δ' ὁ Πάδος] Malim δὲ Πάδον, ut coniecit Kramerus;
 nisi aliquid excidit 17. ποτὲ] Malim cum Xylandro πόλιν, commen-
 datum etiam a Kramero 28. Μαντούα 292, 7. Νοβορμκάουμ
 293, 4. τέτρασιν 5. Ἄλτινον 7. Σπίνα 9. 10. Σπινι-
 τῶν 27. 28. τοῖς — καὶ om. 294, 23. ἀπηγειρωμέναις? 295,
 4. 5. παρατυχεῖν 25. τὸ κεν φυγάδων μὲν 26. Καλλίμαχος]
 29 et 31. Κενομάνοι 30. Σύμβροι 296, 1. 2. Σύμβρους 4.
 ἐγκυκλοῦνται 6. Γαισάται et 7. Γαισατῶν 14. ἐπιδιέβαινον
 23. † οἱ ἐγγυτέρω γὰρ ἦσαν 297, 2. † Ἀναρα 12. Τίκινον 16.
 βαραθρώδης] Malim χαραθρώδης propter sequentia 19. post Κελ-
 τική add. ea quae in marginem reieci 298, 1. 2. διωρυνγαῖς πλω-
 ταῖς — μέχρι Παρηεστῶν 29. ξύλινοι] Fort. οἱ ξύλινοι 31. εὐώ-
 ητον 299, 2. Σύμβρων 4. 5. γαύσαποι 18 — 21. εὐάνδρει

— σύνταξιν om. 27. τῷ 302, 23. ἐπεπόλασεν 303, 20. ἢ
 pro καὶ 304, 11. Κόσσαν 12. lacunae signa om. 12. 13. οὐκ
 εὖ καὶ] Libri οὐκ εἶναι, Kramerus οὐκ εὖ 14. Λούνα 32. πρὸς
 — Λοῦνα om. 305, 4. Πίσσα 9. Αἷσαρος 30. βαθεία· λόφος
 306, 7. Θάλασσαν 12. νεωσοίκους· διὸ καὶ 16. πρὸς 21.
 ἢ om. 22. γὰρ add. ante τῇ 307, 29. ἔλωσι τῶν ἀνδραπόδων
 309, 13. Κόσσαι et hic et in seqq. 20. Ὠστίαν 21. Φρε-
 γήνα 310, 1. Ὠστίαν 7. Βλήρα] Rectius Βλήρα 311, 3.
 καὶ * ἡ * πρὸς 12. τῷ πλησίον εἶναι τῆς Ῥώμης add. post Τυρρη-
 νίαν 13. τὸ 19. καὶ Μάρινον asteriscis incl. 20. Κιγγοῦλον
 22. εἰσὶ 313, 6. Νωμέντον μέχρις 12. Κύρης 314,
 8. Ρουτοῦλοι 28. Ἀλβάνω 315, 11. Σιλουίαν 14. 15. μυ-
 θεύονται] Spengel correxit 20. Ῥέμον 28. πρὸς] Letronnus cor-
 rexit 316, 9. Ῥέμον 317, 9. Καρμέντιν 14. Αἰκονῶν 19.
 Αἰκονοι 21. Σούεσσαν 23. ἄποθεν 25. ὁμόγλωσσοι 318,
 14. Ταρρακίαν Κιρκαιῶν] Malim Κίρκαιον 319, 19. Λαύρεν-
 τον 320, 13. Ταρρακίνα ib. Τραχινὴ 16. Αὔφιδος 21. μὲν
 pro τε 321, 14. Πανδαταρία 20. Σητινὸς 322, 2. Κονιρί-
 νον 5. τε 11. Κονιρίνον 12. Σερούιος 323, 11. καὶ add.
 ante διὰ 326, 6. Τούσκουλον] Hoc revocandum 10. Φερέντινον
 ib. Φρουσίαν 11. Ἀκνῖνον] Corrige tythethae errorem Ἀκύνινον
 14. Κάσινον 25. Σίγνιον 25. πρὸ 26. ταύτης ib. Σύεσσα]
 Malim Σέεσσα 327, 7. 8. Πραίνεστον] Ita semper 11. Κερεάτε
 καὶ Σώρα 25. ἐν om. 328, 32. Τούσκουλον] Hoc revocandum
 329, 17. Θάλασσα 30. ἢ om. 330, 2. ὑπερκύπτειν 331, 13.
 ἦτοι 21. εὐπυροφόρος 332, 20. Σούλμον 29. τέσσαρας
 334, 11. Σουρρεντίνος 25. Σικελικῶν] Malim Σικελιωτίδων 27.
 τὴν om. 30. ἢ τε πόλις om. 335, 18. Βάται et ita etiam in seqq.
 25. αὐτὴν 336, 2. ὁ om. 5. 6. αἶ καὶ δεισιδαιμονίαν [τῷ
 τόπῳ παρεσκεύαζον] καὶ κατὰσκιον? 9. ἀπὸ 12. γε οἱ προθυ-
 σόμενοι καὶ ἱλασόμενοι 15. ποταμίον 17. ἔδρευτο 21. ἀργίλ-
 λας] Rectius ἀργίλας 337, 6. ἐκείνην τε καὶ ἐπὶ νέαν πόλιν] Dixit
 de his sed non persuasit Jacomo Rucca Interpretazione di un luogo di
 Strabone Napoli 1850 7. Δικαιοκρατίας 17. 18. ἄχρηστος, τῶν
 ὀστρέων] An ἀχρηστὸς ὢν, ὀστρέων? 22. καὶ τὸ Μισσηνὸν [Μισση-
 νοῦ] add. post τινὸς ib. Δικαιοκρατίαν 27. γὰρ om. 28. ὅτι add.
 ante θείου 338, 11. βρομῶδεις 339, 26. Οὔεσούιον 340,
 32. Συρακουσίων] In huius nominis scriptura ubique libros secutus
 sum 341, 19. Ἐπωμέα 342, 11. Κασίλινον 15. ὥσθ' ὑπὸ
 λιμοῦ] Fortasse ὥστ' ἐπὶ λιμοῦ 16. + μεδίμνον pro μνὸς 26. 27.
 Σουεσοῦλα 343, 6. 7. ὁμοροῦντας 19. καὶ γὰρ τοι 20. Βοία-
 νον 344, 30. εὖ ἐτρούφησαν pro ἔξετρούφησαν 345, 15. post
 κειμένη add. quae reieci in p. 346, 7—12 21. + Καμπανίαν pro
 Ἰταλίαν 346, 6. Ἀργονίας 7—12. Συβαρίται — ἀναχθεύμενοι
 post κειμένη p. 345, 15 31. ἐνιοι δὲ τοῦνομα ἀπὸ ποταμοῦ Ἐλέητος

add. post κτίσαι 347, 15. ταύτην τὴν Λαῶν] Libri ταύτην λαοί, scribendum igitur aut τὴν Λαῶν, aut ταύτην, omisso Λαῶν 348, 3. οὐ om. 30. φρουρίοις 349, 7. Καλασάρα 15. ὑπὸ 31. Ναπιτῖνον 350, 24. γὰρ 32. πρὸς ταύτους, μηδεὶς τὸν 351, 6. Ταμασοῦ 7. ἀμφοτέρως τὸ ἐς Τεμέσην μετὰ χαλκοῦ· καὶ 15. lacunae signa om. 24. Οὐιβῶναν 352, 2. ἀρχὴ τοῦ ἐπιστρέφειν 15. ποταμοῦ + Μετανρὸς ἕτερος 22. ἀκρα ποιοῦσα 353, 17. τοιούτου 354, 11. τούτων add. ante τῶν 355, 9. δὲ Πύρρον ἡ 18. ὃν om. 26. Συρακουσῶν 356, 2. lacunae signa om. 4. Ἐσῶπιν 5. ἐγγραπτοῖς 7. Συρακουσίων 9. νυμφοστολισθεΐσας 10. ὀλοπτέρους 357, 3. τὰς δὲ ζημίας om. δεῖν δ' εἶναι 4. + αὐτῶν post τῶν 358, 8. Σάγρας 21. ἐν Σικελίας 26. μέρος ὥρισεν 359, 23. ὧν 360, 3. ἐπώνυμοι τῶν Τρώων ἐγένοντο ib. post ἐγένοντο add. quae in marginem reieci 4. φήσαντος 8. εἰ δοτὸν εἶη 10. σέθεν pro θεόν 11. κλάσματα ὀρθὸν pro δῶρον 23. ὑγείαν 24. διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀθλητῶν add. post. φορὸν 361, 17. ὁ Ἴσ... Ἑλικεὺς] Scripsi Ἴσος. sufficere videtur Ἴς 19. ὡς ib. ὑπῆρξε 21. ἐστράτευσαν 31. signa lacunae om. 362, 28. ὥστε μὴ καταμῦσαι] Malim ὡς μὴ καταμύσαι ib. φαινόμενον 29. τὸ add. ante ἐν 363, 1. Σειρίτιδι] Quod et hic et in seqq. revocandum 13. τεσσαράκοντα 17. 18. Νηληϊδων 364, 28. Θριναίς - 365, 14. τεσσαρακοσίων] Rectius τετρακοσίων 16. δὲ pro μὲν 22. Αἰγιστέων 366, 2. γε add. post τὸν 3. τε 8. post οὐδεμιᾶ fortasse addendum πλευρᾷ 11. ἐν τοῖς] Delendum videtur 14. ὃν om. φραμὲν ἅμα om. 15. βλέπουσαν· ποιήσει δὲ τὴν πλευρὰν 16. δεῖ] Fort. δοκεῖ 367, 14. Συρακουσαι 15. Συρακουσῶν 16. συνελθοῦσαι πάντων 18. Ξιφονίας 368, 8. ξάγκλιον 18. εὐφυνῶς 24. δὲ 369, 2. Συρακουσίαν 6. κατὰ 18. 19. ὅταν τῷ Ποσειδώνιος γίνηται 370, 8. Συρακούσας 11. 12. τὸν Ἀρχίαν χρηστηριαζόμενον, ἐρέσθαι [δὲ] τὸν θεὸν 20. ἐγγένοιτο] Fort. ἐξίκοιτο 29. Συρακούσας ἀπιόντας· ἠϋξήθη 371, 27. οὐσα 372, 15. post γλυκὴ add. quae in margine leguntur 26. οὐχ ὅπως τοσούτω 373, 6. post Ανρκεῖον add. quae in marginem reieci 16. κεῖνται 374, 3. Αἰγιστέων ib. Κεφαλοίδιον 8—17. οἰκεῖται—ἀξιόλογον post πλείους 24 20. πᾶσαν 29. Γέλαν δὲ Ῥόδιοι om. 30. κενάκωται—ἀεὶ post Ἐνναν 376, 4 375, 4. ἐξηλείφθησαν] Hoc fortasse revocandum 377, 3. ἀποθεν 9. καταρριφθεῖη 20. Νευρώδη 26. καὶ τὰ κατὰ Ἰμέραν 378, 30. ἐπύροσδος 32. ἡ Θέρμισσα add. post Σικελίας 379, 11. ἄλλως γέ πως 17. post νηνεμίας quae in margine leguntur 28. ante τῶν adde asteriscum 380, 3. Αλόλον et hic et in seqq. 4. post Ικανῶς ea quae in marg. 7. αὐτῇ 13. 14. ἐν Λιπάρας εἰς Σικελίαν 20. Ἰερᾶς 381, 26. πρόσβοροι 31. ἔστι δέ πως χερρονησιάζουσα? 382, 3. 4. εἰκοσιν om. 383, 5. βουλῆς ὀνομασθεῖσι] Fort. ἐτοιμα-

σθεῖσι 7. ἡνίκα τὴν 10. ἐξαγγείλαντες ib. λάθρα 12. μὴ
 ἂν περιθέσθαι 386, 2—5. πρὸς δὲ— βασιλέα post πρότερον 7
 11. ἥσσον 18. κατὰ pro καὶ 25. ἐς 27. Βάριν 387, 23.
 Ῥωδῖαι et hic et in seqq. 25. δυνατῶν 28. αὐτὴν 30. εἶθ'
 ante of add. 388, 18. Βρεντέσιον 23. Κελία 389, 7. διπλοῦς
 add. post πλοῦς 31. Ἀργυριππηνῶν 390, 3. ἐλάττους εἶσιν
 8. Λουχερία 391, 3. Οὔρειον 26. μεμιλιᾶσθαι 27. Σίλαν
 392, 2. λέγομεν 393, 28. ὑγιείαν 29. τε 394, 3. Ἀσίας,
 Fortasse Λιβύης 395, 34. ἢ om. 396, 11. διὰ om.

ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Α.

Α

Ὅτι οὐκ ἐκτὸς φιλοσοφίας ἡ γεωγραφικὴ πραγματεία. ὅτι καὶ Ὅμηρος αὐτῇ πανταχοῦ τῶν ἐπῶν φαίνεται χρῶμενος. ὅτι οἱ πρότερον αὐτῇ χρῆσάμενοι ἔλλιπῶς ἢ ἀναρθρώτως ἢ ἐσφαλμένως ἢ ψευδῶς ἢ τοῖς αὐτοῖς ἀσυμφώνως εἰρήκασιν. ἔλεγχοι καὶ ἀποδείξεις τοῦ εἰκότως αὐτὸν οὕτω κρίνειν. κεφαλαιώδεις λόγοι πάσης οἰκουμένης συντόμως ὑποτυποῦντες τὴν διάθεσιν. πίστις εἰκότων καὶ τεκμηρίων βεβαίων τοῦ κατὰ πολλὰ μέρος τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ἐνηλλάχθαι καὶ εἰς ἀλλήλας μετατεθῆναι.

Β

Ἐν τῷ δευτέρῳ κατὰ λέξιν προβαλλόμενος τὰ Ἑρατοσθένους διαιτᾷ καὶ διελέγχει ὅσα μὴ ὀρθῶς εἴρηται ἢ διήρηται ἢ διαγέγραπται· καὶ Ἰππάρχου δὲ τῶν πολλῶν μιμνήσκεται ἐπιλαμβανόμενος. καὶ ἐπὶ τέλει ἐκθεσις σύντομος καὶ τρόπον τινα σύνοψις τῆς ὅλης πραγματείας, τοῦτ' ἔστι τῆς γεωγραφικῆς ἱστορίας.

Γ

λείπει

Δ

Ἐν τῷ τετάρτῳ τὰ περὶ Γαλλίαν καὶ Ἰβηρίαν καὶ ὅσα διεύρουν· αἱ Ἄλπεις τῆς Ἰταλίας ἔνδον, ἐν οἷς καὶ Βρεττανία καὶ τῶν ᾠκεαντιδίων νήσων τινές, ὅσαι καὶ δοκοῦσιν οἰκεῖσθαι, καὶ βαρβάρων χώραν καὶ ἔθνη παροικοῦντα τοῦ Ἰστροῦ πέραν.

Ε

Ἐν τῷ πέμπτῳ τὰ περὶ Ἰταλίαν ἀπὸ τῆς ὑπώρειας τῶν Ἀλπεων μέχρι τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ Ταραντίνου κόλπου καὶ τοῦ Ποσειδωνιάτου, ἐς οἷς Βενετία, Αἰγυρία, Πικηνόν, Τονσκία, Ρώμη, Καμπανία, Λευκανία, Ἀπουλία, καὶ ὅσαι νῆσοι τῇ ταύτῃ θαλάσῃ παράκεινται ἀπὸ * Γενουσῶν μέχρι Σικελίας.

Σ

Ἐν τῷ ἕκτῳ τὰ ἐφεξῆς τῆς Ἰταλίας καὶ τὰ ἐντὸς τοῦ Ἀδρίας μέχρι Μακεδονίας, ἐν οἷς Ἀπουλία Καλαβρία καὶ ὅσα κατὰ τὸν Ἰόνιον κόλπον ἅμα ταῖς παρακειμέναις νήσοις ἀπὸ Σικελίας ἕως τῶν Κερωνίων, καὶ τοῦ ἄλλου μέρους ἕως Καρχηδόνης καὶ τῶν ταύτῃ παρακειμένων νησιδίων.

Z

Ἐν τῷ ἑβδόμῳ λέγει τῆς Εὐρώπης τὰ λειπόμενα μέρη· ἔστι δὲ τὰ πρὸς ἕω πέραν τοῦ Ῥήνου μέχρι τοῦ Τανάϊδος καὶ τοῦ στόματος τῆς Μαιώτιδος λίμνης, καὶ ὅσα μεταξὺ τοῦ Ἀδρίου καὶ τῶν ἀριστερῶν τῆς Ποντικῆς θαλάσσης μερῶν ἀπολαμβάνει πρὸς νότον μέχρι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Προποντίδος ὁ Ἴστρος, ἐν οἷς καὶ Μακεδονία πάσα.

H

Ἐν τῷ ὀγδόῳ λέγει τὰ τῆς Εὐρώπης, Μακεδονίας τὰ λειπόμενα καὶ Ἑλλάδα πᾶσαν· ἐν ἣ καὶ ἐγχρονίζει διὰ τὸ πολύνωστον τῆς χώρας, διακριβῶν καὶ εὐκρινῇ ποιῶν τὰ ἀδιακρίτως καὶ ἀδιορίστως ὑπὸ τῶν ποιητῶν τε καὶ ἱστορικῶν περὶ τῶν ταύτῃ πόλεων εἰρημένα, καὶ μάλιστα ἐν καταλόγῳ τε καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ τῆς ποιήσεως.

Θ

Ἐν τῷ ἐνάτῳ περὶ τῆς Ἑλλάδος, Ἀθηνῶν μάλιστα πανηγυρικὴν ἑκφρασιν, καὶ Βοιωτίαν καὶ Θετταλίαν μετὰ τῆς παραλίας ταύτης.

I

Τὸ δέκατον περιέχει Αἰτωλίαν καὶ τὰς παρακειμένας νήσους, ἔτι δὲ Κρήτην πᾶσαν, ἣ καὶ μάλιστα ἐγχρονίζει, νόμιμά τε αὐτῆς διηγούμενος καὶ τῶν Κουρήτων, πρὸς δὲ καὶ τῶν Ἰδαίων δακτύλων τὴν ἐν αὐτῇ γένεσιν καὶ τιμῇ καὶ ὄργια ἐπεξιῶν· καὶ τὸ ἴδιον δὲ γένος Στράβων ἀπὸ Κρήτης λέγει· ἔτι δὲ καὶ τὰς περὶ Κρήτην νήσους πολλὰς οὕσας περιέχει τὸ βιβλίον, ἐν αἷς εἰσι καὶ αἱ Σποράδες καὶ τῶν Κυκλάδων ἔνιαι.

ΙΑ

Τὸ ἐνδέκατον ἄρχεται μὲν τῆς Ἀσίας, τοῦ Τανάϊδος ἀπὸ τῶν ἀρκτικῶν μερῶν ἄνωθεν ἀρχομένου διαιρεῖν τὴν Εὐρώπην τῆς Ἀσίας· περιέχει δὲ τὸ βιβλίον καὶ τὰ παρακείμενα ἔθνη ταῖς ἀρχαῖς αὐτοῦ πρὸς τῇ ἀνατολῇ καὶ μεσημβρίᾳ, ἣ καὶ Ἀσία ἐστίν· ἔστι δὲ τῇδε ἔθνη βάρβαρα τὰ τῷ βιβλίῳ ἐγκείμενα ὅσα παροικεῖ τὸ Κανκάσιον ὄρος, ἐν οἷς Ἀμαζόνες τε καὶ Μασσαγέται, Σκύθαι καὶ Ἀλβανοὶ καὶ Ἰβηρες, Βακτριανοὶ, Κάσπιοι, Μῆδοι, Πέρσαι, Ἀρμενίαι δύο ἕως τῆς Μεσοποταμίας· ἔχει δὲ καὶ Τρωγλοδύτας καὶ Ἠνιόχους οὕτω λεγόμενα ἔθνη, καὶ Σκηπτούχους, Σοάνας, Ἀσσυρίους, Πολυφάγους, Ναβιανούς, Σιρακούς, Ταπύρους· ἐπεμνήσθη δὲ Ἰάσονος καὶ Μηδείας καὶ ὧν ἔκτισαν πόλεων· ἔτι δὲ Ξέρξου καὶ Μιθριδάτου καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου.

ΙΒ

Τὸ δωδέκατον περιέχει τὰ ὑπόλοιπα τῆς Ποντικῆς χώρας καὶ ἐφεξῆς Καππαδοκίαν, Γαλατίαν, Βιθυνίαν, Μυσίαν, Φρυγίαν, Μαιονίαν, καὶ πρὸ τούτων Σινωπίδα, πόλιν Ποντικὴν, καὶ Ἡράκλειαν

καὶ Ἀμάσειαν· ἔτι Ἰσσυρίαν, Λυκίαν, Παμφυλίαν, Κιλικίαν μετὰ τῶν παρακειμένων νήσων καὶ ὄρων καὶ ποταμῶν.

II

Τὸ τρισκαιδέκατον περιέχει τῆς Ἀσίας τὰ ἀπὸ τῆς Προποντίδος κατὰ τὴν ἀπὸ Κυζίκου ἀρχόμενον, καὶ ἐφεξῆς τὴν ταύτην παραλίαν πᾶσαν καὶ εἰ τινες νῆσοι ὑπάρχουσιν· ἐγγχρονίζει δὲ μάλιστα τῇ Τροίᾳ, εἰ καὶ ἔρημος, διὰ τὸ ἐπίσημον αὐτῆς καὶ πολυθρόνητον ἐκ τοῦ πολέμου.

II

Τὸ τεσσαρεσκαιδέκατον περιέχει τὰς Κυκλάδας νήσους καὶ τὴν ἀντιπέραν χώραν, ἐν ᾗ Παμφυλία Ἰσσυρία Λυκία Πισιδία Κιλικία ἕως Σελευκείας τῆς Συρίας, καὶ τῆς Ἀσίας *τῆς ἰδίως Ἰωνίας λεγομένης.

IE

Τὸ πεντεκαιδέκατον περιέχει Ἰνδίαν καὶ Περσίδα.

I5

Τὸ ἑκκαιδέκατον περιέχει τὴν Ἀσσυρίων χώραν, ἐν ᾗ Βαβυλὼν καὶ Νίσιβις, πόλεις μέγισται, καὶ τὴν Ἀδιαβηνήν καὶ Μεσοποταμίαν, Συρίαν πᾶσαν, Φοινίκην, Παλαιστίνην, Ἀραβίαν πᾶσαν καὶ ὅσα τῆς Ἰνδικῆς τῇ Ἀραβίᾳ συνάπτει, καὶ τὴν Σαρακηνῶν, ἣν Σικηνῆτιν (leg. Σικηνῆτιν) καλεῖ, καὶ πᾶσαν τὴν παρακειμένην τῇ τε νεκρᾷ θαλάσῃ καὶ τῇ ἐρυθρᾷ.

IZ

Τὸ ἑπτακαιδέκατον περιέχει Αἴγυπτον πᾶσαν καὶ Λιβύην πᾶσαν.

ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

ΠΡΩΤΟΝ.

Τῆς τοῦ φιλοσόφου πραγματείας εἶναι νομίζο- 1
 μεν, εἶπερ ἄλλην τινά, καὶ τὴν γεωγραφικὴν, ἣν νῦν
 προηγήμεθα ἐπισκοπεῖν. ὅτι δ' οὐ φανύλως νομίζομεν
 ἐκ πολλῶν δῆλον· οἳ τε γὰρ πρῶτοι θαρρήσαντες ἀν-
 5 τῆς ἄψασθαι τοιοῦτοί τινες ὑπῆρξαν, Ὀμηρός τε καὶ
 Ἀναξίμανδρος ὁ Μιλήσιος καὶ Ἐκαταῖος, ὁ πολίτης ἀν-
 τοῦ, καθὼς καὶ Ἐρατοσθένης φησί· καὶ Δημόκριτος
 δὲ καὶ Εὐδοξος καὶ Δικαίάρχος καὶ Ἐφορος καὶ ἄλλοι C. 2
 πλείους· ἔτι δὲ οἱ μετὰ τούτους, Ἐρατοσθένης τε καὶ
 10 Πολύβιος καὶ Ποσειδώνιος, ἄνδρες φιλόσοφοι. ἣ τε
 πολυμαθία, δι' ἧς μόνῃς ἐφικέσθαι τοῦδε τοῦ ἔργου
 δυνατόν, οὐκ ἄλλου τινός ἐστιν ἢ τοῦ τὰ θεῖα καὶ τὰ
 ἀνθρώπεια ἐπιβλέποντος, ὧν περ τὴν φιλοσοφίαν ἐπι-
 στήμην φασίν. ὥς δ' αὖτως καὶ ἡ ὠφέλεια ποικίλη τις
 15 οὔσα, ἣ μὲν πρὸς τὰ πολιτικὰ καὶ τὰς ἡγεμονικὰς
 πράξεις, ἣ δὲ πρὸς ἐπιστήμην τῶν τε οὐρανίων καὶ
 τῶν ἐπὶ γῆς καὶ θαλάττης ζώων καὶ φυτῶν καὶ καρ-
 πῶν καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ἰδεῖν παρ' ἐκάστοις ἔστι, τὸν
 αὐτὸν ὑπογράφει ἄνδρα, τὸν φροντίζοντα τῆς περὶ τὸν
 20 βίον τέχνης καὶ εὐδαιμονίας.

Ἀναλαβόντες δὲ καθ' ἕκαστον ἐπισκοπῶμεν τῶν 2
 εἰρημένων ἔτι μᾶλλον. καὶ πρῶτον ὅτι ὀρθῶς ὑπει-
 λήψαμεν καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν, ὧν ἐστι καὶ Ἰπ-
 παρχος, ἀρχηγέτην εἶναι τῆς γεωγραφικῆς ἐμπειρίας
 25 Ὀμηρον, ὃς οὐ μόνον ἐν τῇ κατὰ τὴν ποιήσιν ἀρετῇ
 πάντα ὑπερβέβληται τοὺς πάλαι καὶ τοὺς ὕστερον,

ἀλλὰ σχεδόν τι καὶ τῇ κατὰ τὸν βίον ἐμπειρίᾳ τὸν πολιτικόν, ἀφ' ἧς οὐ μόνον περὶ τὰς πράξεις ἐσπούδασεν ἐκείνος, ὅπως ὅτι πλείστας γυνοίη καὶ παραδῶσει τοῖς ὕστερον ἐσομένοις, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τοὺς τόπους τοὺς τε καθ' ἕκαστα καὶ τοὺς κατὰ σύμπασαν τὴν οἰκουμένην γῆν τε καὶ θάλατταν· οὐ γὰρ ἂν μέχρι τῶν ἐσχάτων αὐτῆς περάτων ἀφίκετο τῇ μνήμῃ κύκλῳ περιωών.

3 Καὶ πρῶτον μὲν τῷ ὠκεανῷ περίκλυστον, ὥσπερ ἔστιν, ἀπέφαινεν αὐτήν· ἔπειτα δὲ τῶν χωρίων τὰ μὲν ὠνόμαξε τὰ δὲ ὑπηνίττετο τεκμηρίοις τισί, Αἰ- 10 βύην μὲν καὶ Αἰθιοπίαν καὶ Σιδονίους καὶ Ἑρεμβούς, οὓς εἰκὸς λέγειν Τρωγλοδύτας Ἀραβας, ῥητῶς λέγων, τοὺς δὲ πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς καὶ δύσεσιν αἰνιττόμενος ἐκ τοῦ τῷ ὠκεανῷ κλύζεσθαι· ἐντεῦθεν γὰρ ἀνίσχοντα ποιεῖ τὸν ἥλιον καὶ δυόμενον εἰς τοῦτον, ὥς δ' αὖ- 15 τως καὶ τὰ ἄστρα καὶ τοὺς ἀστέρας λελουμένους ἐξ ὠκεανοῦ λέγει.

4 Τῶν δ' ἐσπερίων ἀνδρῶν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἐμφανίζει καὶ τὴν εὐκρασίαν τοῦ περιέχοντος, πεπυσμένος, ὥς ἔοικε, τὸν Ἰβηρικὸν πλοῦτον, ἐφ' ὃν καὶ 20 Ἡρακλῆς ἐστράτευσε καὶ οἱ Φοίνικες ὕστερον, οἵπερ καὶ κατέσχον τὴν πλείστην ἀρχήν, μετὰ δὲ ταῦτα Ῥωμαῖοι· ἐνταῦθα γὰρ αἱ τοῦ ξεφύρου πνοαί, ἐνταῦθα 3 δὲ καὶ τὸ Ἠλύσιον ποιεῖ πεδίον ὁ ποιητής, εἰς ὃ πεμφθήσεσθαι φησι τὸν Μενέλαον ὑπὸ τῶν θεῶν „ἀλλὰ 25 „σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον καὶ πείρατα γαίης ἀθάνατοι „πέμψουσιν, ὅθι ξανθὸς Ῥαδάμανθυς, τῇ περ ῥήϊστη „βιοτὴ πέλει· οὐ νιφετός, οὐτ' ἄρ' χειμῶν πολὺς, ἀλλ' „αἰεὶ ξεφύροιο λιγὺ πνεύοντας ἀήτας ὠκεανὸς ἀνίησι.“

16. post ἄστρα: „ἥλιος μὲν ἔπειτα νέον προσέβαλλεν „ἀροῦραις ἐξ ἀκαλαρρεΐταιο βαθυρρόου ὠκεανοῖο. ἐν δ' ἔπεσ' „ὠκεανῷ λαμπρὸν φάος ἡέλοιο, ἔλκον νύκτα μέλαιναν.“

Καὶ αἱ τῶν μακάρων δὲ νῆσοι πρὸ τῆς Μαυρου- 5
σίας εἰσὶ τῆς ἐσχάτης πρὸς δύσιν, καθ' ὃ μέρος συν-
τρέχει καὶ τῆς Ἰβηρίας τὸ ταύτη πέρας· ἐκ δὲ τοῦ
ὀνόματος δηλὸν ὅτι καὶ ταύτας ἐνόμιζον εὐδαίμονας
5 διὰ τὸ πλησιάζειν τοιούτοις χωρίοις.

Ἀλλὰ μὴν ὅτι γε καὶ οἱ Αἰθίοπες ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ 6
ἐσχατοὶ, δηλοῖ· ὅτι μὲν ἐσχατοὶ „Αἰθίοπες, τοὶ διχθὰ
δεδαίαται, ἐσχατοὶ ἀνδρῶν.“ οὐδὲ τοῦ „διχθὰ δεδαία-
ται“ φράλως λεγομένου, ὡς δειχθῆσεται ὕστερον· ὅτι
10 δ' ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ „Ζεὺς γὰρ ἐς ὠκεανὸν μετ' ἄμύμο-
νας Αἰθιοπῆας χθιζὸς ἔβη μετὰ δαῖτα.“ ὅτι δὲ καὶ ἡ
πρὸς ταῖς ἄρκτοις ἐσχατιὰ παρωκεανῆτις ἐστίν, οὕτως
ἠνέξατο εἰπὼν περὶ τῆς ἄρκτου „οἷη δ' ἄμμορός ἐστι
λοετρῶν ὠκεανοῖο.“ διὰ μὲν γὰρ τῆς ἄρκτου καὶ τῆς
15 ἁμάξης τὸν ἀρκτικὸν δηλοῖ· οὐ γὰρ ἀντοσουτῶν ἀστέ-
ρων ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ περιφερομένων τῷ αἰε φανερωῷ
οἷην ἄμμορον εἶπε λοετρῶν ὠκεανοῖο. ὥστ' οὐκ εὖ
ἀπειρίαν αὐτοῦ καταγινώσκουσιν, ὡς μίαν ἄρκτον ἀντὶ
δυεῖν εἰδότος· οὐδὲ γὰρ εἰκὸς ἦν πῶ τὴν ἑτέραν ἡστρο-
20 θετῆσθαι, ἀλλ' ἀφ' οὗ οἱ Φοίνικες ἐσημειώσαντο καὶ
ἐχρῶντο πρὸς τὸν πλοῦν παρελθεῖν καὶ εἰς τοὺς Ἑλλη-
νας τὴν διάταξιν ταύτην, ὥσπερ καὶ τὸν Βερενίκης
πλόκαμον καὶ τὸν Κάνωβον ἐχθὲς καὶ πρώην κατωνο-
μασμένον, πολλοὺς δ' ἔτι νῦν ἀνωνύμους ὄντας, κα-
25 θάπερ καὶ Ἀρατὸς φησιν. οὐδὲ Κράτης οὖν ὀρθῶς
γράφει „οἷος δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν,“ φεύγων τὰ
μὴ φευκτά. βελτίων δ' Ἡράκλειτος καὶ ὁμηρικώτερος,
ὁμοίως ἀντὶ τοῦ ἀρκτικοῦ τὴν ἄρκτον ὀνομάζων
„ἡοὺς καὶ ἐσπέρης τέρματα ἡ ἄρκτος, καὶ ἀντίον τῆς
30 ἄρκτου οὗρος αἰθρίου Διός.“ ὁ γὰρ ἀρκτικός ἐστι
δύσεως καὶ ἀνατολῆς ὄρος, οὐχ ἡ ἄρκτος. διὰ μὲν δὲ C. 4
τῆς ἄρκτου, ἣν καὶ ἁμαξαν καλεῖ καὶ τὸν Ὠρίωνα

δοκεῦειν φησί, τὸν ἀρκτικὸν δηλοῖ, διὰ δὲ τοῦ ὠκεανοῦ τὸν ὀρίζοντα, εἰς ὃν καὶ ἐξ οὗ τὰς δυνεῖς καὶ τὰς ἀνατολὰς ποιεῖται. εἰπὼν δὲ αὐτοῦ στρέφεσθαι καὶ ἀμοιρεῖν τοῦ ὠκεανοῦ οἶδεν ὅτι κατὰ σημεῖον τὸ ἀρκτικώτατον τοῦ ὀρίζοντος γίνεται ὁ ἀρκτικός. ἀκο- 5
λουθῶς δὴ τούτῳ τὸ ποιητικὸν ἀρμόσαντες τὸν μὲν ὀρίζοντα ὀφείλομεν δέχεσθαι τὸν ἐπὶ τῆς γῆς οἰκείως τῷ ὠκεανῷ, τὸν δ' ἀρκτικὸν τῆς γῆς ἀπτόμενον ὡς ἂν πρὸς αἰσθησιν κατὰ τὸ ἀρκτικώτατον τῆς οἰκήσεως σημεῖον· ὥστε καὶ τοῦτο τὸ μέρος τῆς γῆς κλύζοιτ' ἂν 10
τῷ ὠκεανῷ κατ' αὐτόν. καὶ τοὺς ἀνθρώπους δὲ οἶδε τοὺς προσβόρους μάλιστα, οὓς ὀνομαστὶ μὲν οὐ δηλοῖ (οὐδὲ γὰρ νῦν που κοινὸν αὐτοῖς ὄνομα κεῖται πᾶσι), τῇ διαίτῃ δὲ φράζει, νομάδας αὐτοὺς ὑπογράφων καὶ ἀγανοὺς ἱππημολγοὺς γαλακτοφάγους 15
ἀβίους τε.

7 Καὶ ἄλλως δ' ἐμφαίνει τὸ κύκλῳ περικεῖσθαι τῇ γῇ τὸν ὠκεανόν, ὅταν οὕτω φῇ ἡ Ἥρα „εἰμι γὰρ ὀφο-
„μένη πολυφόρου πείρατα γαίης Ὁκεανόν τε θεῶν
„γένεσιν.“ τοῖς γὰρ πέρασι πᾶσι συνήθη λέγει τὸν ὠκε- 20
ανόν, τὰ δὲ πέρατα κύκλῳ περικεῖται. ἐν τε τῇ ὀπλοποιίᾳ τῆς Ἀχιλλέως ἀσπίδος κύκλῳ περιτίθησι τὸν ὠκεανὸν ἐπὶ τῆς ἱτυος. ἔχεται δὲ τῆς αὐτῆς φιλοπραγμοσύνης καὶ τὸ μὴ ἀγνοεῖν τὰ περὶ τὰς πλημμυρίδας τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τὰς ἀμπώτεις ἀφορροῦ ὠκεανοῖο, 25
λέγοντα καὶ „τρὶς μὲν γὰρ τ' ἀνίσχιν ἐπ' ἡματι, τρὶς δ' ἀναροιβδεῖ.“ καὶ γὰρ εἰ μὴ τρὶς ἀλλὰ δῖς, τάχα τῆς ἱστορίας παραπεσόντος ἢ τῆς γραφῆς διημαρτημένης, ἀλλ' ἢ γε προαίρεσις τοιαύτη. καὶ τὸ „ἐξ ἀκαλαρρεί-
ταο“ δὲ ἔχει τινὰ ἐμφασιν τῆς πλημμυρίδος, ἐχούσης 30
τὴν ἐπίβασιν πραεῖαν καὶ οὐ τελέως ῥοώδη. Ποσειδῶνιος δὲ καὶ ἐκ τοῦ σκοπέλου λέγειν τοτὲ μὲν κα-

λυπτομένους τοτὲ δὲ γυμνουμένους καὶ ἐκ τοῦ ποταμὸν
φάναι τὸν ὠκεανὸν εἰκάζει τὸ ῥοῶδες αὐτοῦ τὸ περὶ
τὰς πλημμυρίδας ἐμφανίζεσθαι. τὸ μὲν οὖν πρῶτον
εὔ, τὸ δὲ δεύτερον οὐκ ἔχει λόγον· οὔτε γὰρ ποταμὶς
5 ῥεύματι ἔοικεν ἢ τῆς πλημμυρίδος ἐπίβασις, πολὺ δὲ
μᾶλλον ἢ ἀναχώρησις οὐ τοιαύτη, ὅ τε τοῦ Κράτητος
λόγος διδάσκει τι πιθανώτερον. βαθύρρουν μὲν γὰρ
καὶ ἄψορρον λέγει, ὁμοίως δὲ καὶ ποταμὸν τὸν ὅλον
ὠκεανόν· λέγει δὲ καὶ μέρος τοῦ ὠκεανοῦ τι ποταμὸν C. 5
10 καὶ ποταμοῖο ῥόον, οὐ τοῦ ὅλου ἀλλὰ τοῦ μέρους,
ὅταν οὕτω φῇ „αὐτὰρ ἐπεὶ ποταμοῖο λίπεν ῥόον ὠκεα-
„νοῖο νηῦς, ἀπὸ δ' ἴκετο κῦμα θαλάσσης εὐρυπόροιο.“
οὐ γὰρ τὸν ὅλον, ἀλλὰ τὸν ἐν τῷ ὠκεανῷ τοῦ ποταμοῦ
ῥόον μέρος ὄντα τοῦ ὠκεανοῦ, ὃν φησιν ὁ Κράτης
15 ἀνάχυσίν τινα καὶ κόλπον ἐπὶ τὸν νότιον πόλον ἀπὸ
τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ διήκοντα. τοῦτον γὰρ δύ-
ναιτ' ἂν τις ἐκλιπὼν ἔτι εἶναι ἐν τῷ ὠκεανῷ, τὸν δὲ
ὅλον ἐκλιπόντα ἔτι εἶναι ἐν τῷ ὅλῳ οὐχ οἶόν τε. Ὅμη-
ρος δέ γε οὕτω φησί „ποταμοῖο λίπεν ῥόον, ἀπὸ δ'
20 ἴκετο κῦμα θαλάσσης,“ ἥτις οὐκ ἄλλη τίς ἐστὶν ἀλλὰ
ὠκεανός. γίνεται οὖν, ἐὰν ἄλλως δέχη, ἐκβὰς ἐκ τοῦ
ὠκεανοῦ ἦλθεν εἰς τὸν ὠκεανόν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν μα-
κροτέρας ἐστὶ διαίτης.

Ὅτι δὲ ἡ οἰκουμένη νῆσός ἐστι πρῶτον μὲν ἐκ τῆς 8
25 αἰσθήσεως καὶ τῆς πείρας ληπτέον. πανταχῇ γὰρ,
ὅπου ποτοῦν ἐφικτὸν γέγονεν ἀνθρώποις ἐπὶ τὰ ἔσχα-
τα τῆς γῆς προελθεῖν, εὐρίσκεται θάλαττα, ἣν δὴ
καλοῦμεν ὠκεανόν. καὶ ὅπου δὲ τῇ αἰσθήσει λαβεῖν
οὐχ ὑπῆρξεν, ὁ λόγος δείκνυσι. τὸ μὲν γὰρ ἑωθινὸν
30 πλευρόν, τὸ κατὰ τοὺς Ἰνδοὺς, καὶ τὸ ἐσπέριον, τὸ
κατὰ τοὺς Ἰβήρας καὶ τοὺς Μαυρουσίους, περιπλεῖ-
ται πᾶν ἐπὶ πολὺ τοῦ τε νοτίου μέρους καὶ τοῦ βο-

ρείου· τὸ δὲ λειπόμενον ἅπλουν ἡμῖν μέχρι νῦν τῷ μὴ συμμῖξαι μηδένας ἀλλήλοις τῶν ἀντιπεριπλεόντων οὐ πολὺ, εἴ τις συντίθῃσιν ἐκ τῶν παραλλήλων διαστημάτων τῶν ἐφικτῶν ἡμῖν. οὐκ εἰκὸς δὲ διθάλαττον εἶναι τὸ πέλαγος τὸ Ἀτλαντικόν, ἰσθμοῖς διειργόμενον 5 οὕτω στενοῖς τοῖς κωλύουσι τὸν περίπλου, ἀλλὰ μᾶλλον σύρρουν καὶ συνεχές· οἳ τε γὰρ περιπλεῖν ἐγχειρήσαντες, εἴτα ἀναστρέψαντες, οὐχ ὑπὸ ἡπείρου τινὸς ἀντιπιπτούσης καὶ κωλυούσης τὸν ἐπέκεινα πλοῦν ἀνακρουσθῆναι φασίν, ἀλλὰ ὑπὸ ἀπορίας καὶ 10 ἐρημίας, οὐδὲν ἦττον τῆς θαλάττης ἐχούσης τὸν πόρον. τοῖς τε πάθεσι τοῦ ὠκεανοῦ τοῖς περὶ τὰς ἀμπώ- τεις καὶ τὰς πλημμυρίδας ὁμολογεῖ τοῦτο μᾶλλον· πάντη γοῦν ὁ αὐτὸς τρόπος τῶν τε μεταβολῶν ὑπάρχει καὶ τῶν ἀυξήσεων καὶ μειώσεων, ἢ οὐ πολὺ παραλ- 15 λάττων, ὥς ἂν ἐπὶ ἐνὸς πελάγους τῆς κινήσεως ἀποδιδομένης καὶ ἀπὸ μιᾶς αἰτίας.

9 Ἰππαρχος δ' οὐ πιθανὸς ἐστὶν ἀντιλέγων τῇ δόξῃ
C. 6 ταύτῃ, ὥς οὐθ' ὁμοιοπαθοῦντος τοῦ ὠκεανοῦ παν-
τελῶς οὕτ', εἰ δοθῇ τοῦτο, ἀκολουθοῦντος αὐτῷ τοῦ 20
σύρρουν εἶναι πᾶν τὸ κύκλῳ πέλαγος τὸ Ἀτλαντικόν,
πρὸς τὸ μὴ ὁμοιοπαθεῖν μάρτυρι χρώμενος Σελεύκῳ
τῷ Βαβυλωνίῳ. ἡμεῖς δὲ τὸν μὲν πλείω λόγον περὶ
τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῶν πλημμυρίδων εἰς Ποσειδώνιον
ἀναβαλλόμεθα καὶ Ἀθηγόδωρον, ἱκανῶς* διακρατῇ- 25
σαντας τὸν περὶ τούτων λόγον· πρὸς δὲ τὰ νῦν ἐπὶ
τοσοῦτον λέγομεν, ὅτι πρὸς τε τὴν ὁμοιοπάθειαν οὕτω
βέλτιον νομίσαι, τὰ τε οὐράνια συνέχοιτ' ἂν κρεῖττον
ταῖς ἐντεῦθεν ἀναθυμιάσεσιν, εἰ πλεῖον εἴη τὸ ὑγρὸν
περικεχυμένον. 30

10 Ὡςπερ οὖν τὰ ἔσχατα καὶ τὰ κύκλῳ τῆς οἰκου-
μης οἶδε καὶ φράζει σαφῶς ὁ ποιητής, οὕτω καὶ τὰ τῆς

θαλάττης τῆς ἐντός. περιέχει γὰρ ταύτην ἀπὸ στηλῶν
 ἀρξαμένοις Λιβύη τε καὶ Αἴγυπτος καὶ Φοινίκη, ἐξῆς
 δὲ ἡ πέριξ τῆς Κύπρου, εἴτα Σόλυμοι καὶ Λύκιοι καὶ
 Κᾶρες, μετὰ δὲ τούτους ἡ μεταξὺ Μυκάλης καὶ τῆς
 5 Τρωάδος ἡῶν καὶ αἱ προκείμεναι νῆσοι· ὧν ἀπάντων
 μέμνηται, καὶ ἐφεξῆς τῶν περὶ τὴν Προποντίδα καὶ
 τοῦ Εὐξείνου μέχρι Κολχίδος καὶ τῆς Ἰάσονος στρα-
 τείας. καὶ μὴν καὶ τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον οἶδε τοὺς
 Κιμμερίους εἰδώς, οὐ δὴπου τὸ μὲν ὄνομα τῶν Κιμ-
 10 μερίων εἰδὼς αὐτοὺς δὲ ἀγνοῶν, οἳ κατ' αὐτὸν ἡ μι-
 κρὸν πρὸ αὐτοῦ μέχρι Ἰωνίας ἐπέδραμον τὴν γῆν τὴν
 ἐκ Βοσπόρου πᾶσαν. αὐνίττεται γοῦν καὶ τὸ κλίμα τῆς
 χώρας αὐτῶν ξοφῶδες ὄν, καὶ ὥς φησὶν „ἡέρι καὶ
 „νεφέλη κεκαλυμμένοι· οὐδέ ποτ' αὐτοὺς ἡέλιος φαέ-
 15 „θων ἐπιλάμπεται, ἀλλ' ἐπὶ νύξ' ὀλοή τέταται.“ γνω-
 ρίζει δὲ καὶ τὸν Ἰστρον, μεμνημένος γε Μυσῶν, ἔθνους
 Θρακίου παροικοῦντος τὸν Ἰστρον. καὶ μὴν καὶ τὴν
 ἐξῆς παραλίαν οἶδε, Θρακίαν οὖσαν μέχρι Πηνειοῦ,
 Παϊονίας τε ὀνομάζων καὶ Ἀθῶ καὶ Ἀξιὸν καὶ τὰς
 20 προκειμένας τούτων νήσους. ἐξῆς δέ ἐστιν ἡ τῶν Ἑλ-
 λήνων παραλία μέχρι Θεσπρωτῶν, ἥς ἀπάσης μέμνη-
 ται. καὶ μὴν καὶ τὰ τῆς Ἰταλίας ἄκρα οἶδε, Τεμέσην κα-
 λῶν καὶ Σικελούς, καὶ τὰ τῆς Ἰβηρίας ἄκρα καὶ τὴν
 εὐδαιμονίαν αὐτῶν, ἣν ἀρτίως ἔφαμεν. εἰ δέ τινα ἐν
 25 τοῖς μεταξὺ διαλείμματα φαίνεται, συγγνοίη τις ἂν·
 καὶ γὰρ ὁ γεωγραφῶν ὄντως πολλὰ παρήσι τῶν ἐν
 μέρει. συγγνοίη δ' ἂν καὶ εἰ μυθώδη τινὰ προσπέ-
 πλεκται τοῖς λεγομένοις ἱστορικῶς καὶ διδασκαλικῶς,
 καὶ οὐ δεῖ μέμφεσθαι. οὐδὲ γὰρ ἀληθές ἐστιν, ὃ φησιν
 30 Ἐρατοσθένης, ὅτι ποιητῆς πᾶς στοχάζεται ψυχαγω- C. 7
 γίας, οὐ διδασκαλίας· τάναντία γὰρ οἱ φρονημώτατοι
 τῶν περὶ ποιητικῆς τι φθεγξαμένων πρώτην τινὰ λέ-

γουσι φιλοσοφίαν τὴν ποιητικὴν. ἀλλὰ πρὸς Ἐρατο-
σοθένη μὲν αὐτίς ἐροῦμεν διὰ πλειόνων, ἐν οἷς καὶ
περὶ τοῦ ποιητοῦ πάλιν ἔσται λόγος.

- 11 Νυνὶ δὲ ὅτι μὲν Ὅμηρος τῆς γεωγραφίας ἤρξεν,
ἀρκείτω τὰ λεχθέντα. φανεροὶ δὲ καὶ οἱ ἐπακολου- 5
θήσαντες αὐτῷ ἄνδρες ἀξιόλογοι καὶ οἰκεῖοι φιλοσο-
φίας, ὧν τοὺς πρώτους μεθ' Ὅμηρον δύο φησὶν Ἐρα-
τοσοθένης, Ἀναξίμανδρόν τε Θαλοῦ γεγονότα γνώ-
ριμον καὶ πολίτην καὶ Ἐκαταῖον τὸν Μιλήσιον· τὸν 10
μὲν οὖν ἐκδοῦναι πρῶτον γεωγραφικὸν πῖνακα, τὸν 10
δὲ Ἐκαταῖον καταλιπεῖν γράμμα, πιστούμενον ἐκείνου
εἶναι ἐκ τῆς ἄλλης αὐτοῦ γραφῆς.

- 12 Ἀλλὰ μὴν ὅτι γε δεῖ πρὸς ταῦτα πολυμαθείας,
εἰρήκασι συχνοί. εὖ δὲ καὶ Ἰππαρχος ἐν τοῖς πρὸς Ἐρα- 15
τοσοθένην διδάσκει, ὅτι παντὶ καὶ ἰδιώτῃ καὶ τῷ φιλο- 15
μαθοῦντι τῆς γεωγραφικῆς ἱστορίας προσηκούσης,
ἀδύνατον [αὐτὴν] λαβεῖν ἄνευ τῆς τῶν οὐρανίων καὶ
τῆς τῶν ἐκλειπτικῶν τηρήσεων ἐπικρίσεως· οἷον Ἀλε-
ξάνδρειαν τὴν πρὸς Αἰγύπτω, πότερον ἀρκτικωτέρα 20
Βαβυλῶνος ἢ νοτιωτέρα, λαβεῖν οὐχ οἷόν τε, οὐδ' ἐφ' 20
ὁπόσον διάστημα, χωρὶς τῆς διὰ τῶν κλιμάτων ἐπι-
σκέψεως. ὁμοίως τὰς πρὸς ἑω παρακεχωρηκίας ἢ πρὸς
δύσιν μᾶλλον καὶ ἥττον οὐκ ἂν γνοίητις ἀκριβῶς πλὴν
εἰ διὰ τῶν ἐκλειπτικῶν ἡλίου καὶ σελήνης συγκρίσεων.

- 13 Οὗτός τε δὴ ταῦτά φησι, καὶ πάντες, ὅσοι τό- 25
πων ἰδιότητος λέγειν ἐπιχειροῦσιν, οἰκείως προσά-
πτονται καὶ τῶν οὐρανίων καὶ γεωμετρίας, σχήματα
καὶ μεγέθη καὶ ἀποστήματα καὶ κλίματα δηλοῦντες
καὶ θάλαπῃ καὶ ψύχῃ καὶ ἀπλῶς τὴν τοῦ περιέχοντος
φύσιν. ἐπεὶ καὶ οἶκον κατασκευάζων οἰκοδόμος ταῦτα 30
ἂν προορῶτο καὶ πόλιν κτίζων ἀρχιτέκτων, μὴ τί γε
ὅλην ἐπισκοπῶν τὴν οἰκουμένην ἀνὴρ· πολὺ γὰρ

τούτῳ προσήκει μᾶλλον. ἐν μὲν γὰρ τοῖς μικροῖς χω-
 ρίοις τὸ πρὸς ἄρκτους ἢ πρὸς νότον κεκλίσθαι παραλ-
 λαγὴν οὐ πολλὴν ἔχει, ἐν δὲ τῷ παντὶ κύκλῳ τῆς
 οἰκουμένης πρὸς ἄρκτον μὲν τὸ μέχρι τῶν ὑστάτων ἐστὶ
 5 τῆς Σκυθίας ἢ τῆς Κελτικῆς, μέχρι δὲ τῶν ὑστάτων
 Αἰθιοπῶν τὰ πρὸς νότον· τοῦτο δὲ παμπόλλην ἔχει
 διαφοράν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ παρ' Ἰνδοῖς οἰκεῖν ἢ παρ'
 Ἰβηρσιν· ὧν τοὺς μὲν ἐφ' ὧς μάλιστα τοὺς δὲ ἐσπε- C. 8
 ρίους, τρόπον δέ τινα καὶ ἀντίποδας ἀλλήλοισι ἴσμεν.

10 Πᾶν δὲ τὸ τοιοῦτον ἐκ τῆς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἄλ- 14
 λων ἄστρον κινήσεως τὴν ἀρχὴν ἔχον καὶ ἔτι τῆς ἐπὶ
 τὸ μέσον φορᾶς ἀναβλέπειν ἀναγκάζει πρὸς τὸν οὐρα-
 νὸν καὶ πρὸς τὰ φαινόμενα παρ' ἐκάστοις ἡμῶν τῶν
 οὐρανίων· ἐν δὲ τούτοις ἐξαλλάξεις ὁρῶνται παμμε-
 15 γέθεις τῶν οἰκήσεων. τίς ἂν οὖν διαφορὰς τόπων
 ἐκτιθέμενος καλῶς καὶ ἱκανῶς διδάσκει, μὴ φρον-
 τίσας τούτων μηδενὸς μηδ' ἐπὶ μικρόν; καὶ γὰρ εἰ
 μὴ δυνατόν κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τὴν τοιαύτην ἅπαντα
 ἀκριβοῦν διὰ τὸ εἶναι πολιτικωτέραν, τό γε ἐπὶ τοσοῦ-
 20 τον, ἐφ' ὅσον καὶ τῷ πολιτικῷ παρακολουθεῖν δυνατόν,
 προσήκοι ἂν εἰκότως.

Ὁ δ' οὕτω μετεωρίσας ἤδη τὴν διάνοιαν οὐδὲ τῆς 15
 ὅλης ἀπέχεται γῆς· φαίνεται γὰρ γελοῖον, εἰ τὴν οἰ-
 κουμένην γλιχόμενος σαφῶς ἐξειπεῖν τῶν μὲν οὐρα-
 25 νίων ἐτόλμησεν ἄψασθαι καὶ χρησασθαι πρὸς τὴν δι-
 δασκαλίαν, τὴν δ' ὅλην γῆν, ἧς μέρος ἡ οἰκουμένη,
 μήθ' ὀπόση μήθ' ὀποία τις μήθ' ὅπου κειμένη τοῦ
 σύμπαντος κόσμου, μηδὲν ἐφρόντισε, μηδ' εἰ καθ'
 ἐν μέρος οἰκεῖται μόνον τὸ καθ' ἡμᾶς ἢ κατὰ πλείω
 30 καὶ πόσα· ὥς δ' αὐτως καὶ τὸ ἀοίκητον αὐτῆς πό-
 σον καὶ ποῖόν τι καὶ διὰ τί. ἔοικεν οὖν μετεωρολογικῇ
 τινι πραγματείᾳ καὶ γεωμετρικῇ συνῆφθαι τὸ τῆς

γεωγραφίας εἶδος τὰ ἐπίγεια τοῖς οὐρανίοις συνάπτου
εἰς ἓν, ὡς ἐγγυτάτῳ ὄντα ἀλλὰ μὴ διεστῶτα τοσοῦτον
„ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης.“ φέρε δὴ τῇ τοσαύτῃ
πολυμαθείᾳ προσθῶμεν τὴν ἐπίγειον ἱστορίαν, οἷον
ζώων καὶ φυτῶν καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα χρήσιμα ἢ δύσ- 5
χρηστα φέρει γῇ τε καὶ θάλασσά· οἶμαι γὰρ ἐναργὲς
ἂν γενέσθαι μᾶλλον ὃ λέγω.

- 16 Ὅτι δὲ καὶ τὸ ὄφελος μέγα παντὶ τῷ παραλαβόντι
τὴν τοιαύτην ἱστορίαν ἐκ τε τῆς παλαιᾶς μνήμης δῆλον
καὶ ἐκ τοῦ λόγου. οἱ γοῦν ποιηταὶ φρονιμωτάτους 10
τῶν ἡρώων ἀποφαίνουσι τοὺς ἀποδημήσαντας πολ-
λαχοῦ καὶ πλανηθέντας· ἐν μεγάλῳ γὰρ τίθενται
τὸ πολλῶν ἀνθρώπων ἰδεῖν ἄστεα καὶ νόον γινῶναι.
καὶ ὁ Νέστωρ σεμνύνεται διότι τοῖς Λαπίθαις ὠμί-
λησεν, ἐλθὼν μετὰπεμptos „τηλόθεν ἐξ ἀπῆς 15
γαίης· καλέσαντο γὰρ αὐτοί.“ καὶ ὁ Μενέλαος ὡσαύ-
τως „Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαλη-
„θεις Αἰθίοπας θ' ἰκόμην καὶ Σιδονίους καὶ Ἑρεμβοὺς
„καὶ Λιβύην, ἵνα τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι,“
προσθεὶς καὶ τὸ ἰδίωμα τῆς χώρας „τοῖς γὰρ τίκει 20
C. 9 μῆλα τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτόν.“ πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα
παρασκευαί τινες εἰς φρόνησιν μεγάλαί τῳ μαθεῖν τῆς
χώρας τὴν φύσιν καὶ ζώων καὶ φυτῶν ιδέας. προσ-
θεῖναι δὲ καὶ τὰ τῆς θαλάττης· ἀμφίβιοι γὰρ τρό-
πον τινὰ ἔσμεν καὶ οὐ μᾶλλον χερσαῖοι ἢ θαλάττιοι. 25
καὶ τὸν Ἡρακλέα εἰκὸς ἀπὸ τῆς πολλῆς ἐμπειρίας τε
καὶ ἱστορίας λεχθῆναι „μεγάλων ἐπίστορα ἔργων.“
ἐκ τε δὴ τῆς παλαιᾶς μνήμης καὶ ἐκ τοῦ λόγου μαρτυ-

21. post ἐνιαυτόν: ἐπὶ δὲ τῶν Αἰγυπτίων Θηβῶν
„τῇ πλεῖστα φέρει ξειδωρος ἄρουρα“ καὶ „αἰθ' ἐνατόμπυλοι
εἰσι, διηκόσιοι δ' ἂν' ἐκάστην ἀνέρες ἐξοιχνεύσι σὺν ἵπποι-
σιν καὶ ὄχρεσφιν.“

ρεῖται τὰ λεχθέντα ἐν ἀρχαῖς ὑφ' ἡμῶν, διαφερόντως
 δ' ἐπάγεσθαι δοκεῖ μοι πρὸς τὰ νῦν ἐκεῖνος ὁ λόγος,
 διότι τῆς γεωγραφίας τὸ πλεον ἐστὶ πρὸς τὰς χρείας
 τὰς πολιτικάς. χώρα γὰρ τῶν πράξεων ἐστὶ γῆ καὶ θά-
 5 λαττα, ἣν οἰκοῦμεν, τῶν μὲν μικρῶν μικρὰ τῶν δὲ με-
 γάλων μεγάλη, μεγίστη δ' ἡ σύμπασα, ἣν περ ἰδίως
 καλοῦμεν οἰκουμένην, ὥστε τῶν μεγίστων πράξεων
 αὕτη ἂν εἴη χώρα, μέγιστοι δὲ τῶν στρατηλατῶν, ὅσοι
 δύνανται γῆς καὶ θαλάττης ἄρχειν, ἔθνη καὶ πόλεις
 10 συνάγοντες εἰς μίαν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν πολιτικῇν.
 δῆλον οὖν ὅτι ἡ γεωγραφικὴ πᾶσα ἐπὶ τὰς πράξεις
 ἀνάγεται τὰς ἡγεμονικάς, διατιθεῖσα ἡπείρους καὶ
 πελάγη τὰ μὲν ἐντὸς τὰ δὲ ἐκτὸς τῆς συμπάσης οἰκου-
 μένης. πρὸς τούτους δὲ ἡ διάθεσις, οἷς διαφέρει ταῦτα
 15 ἔχειν οὕτως ἢ ἑτέρως καὶ γνώριμα εἶναι ἢ μὴ γνώρι-
 μα. βέλτιον γὰρ ἂν διαχειρίζοιεν ἕκαστα εἰδότες τὴν
 χώραν ὁπόση τις καὶ πῶς κειμένη τυγχάνει καὶ τίνας
 διαφορὰς ἴσχουσα τὰς τ' ἐν τῷ περιέχοντι καὶ τὰς ἐν
 αὐτῇ. ἄλλων δὲ κατ' ἄλλα μέρη δυναστευόντων καὶ
 20 ἀπ' ἄλλης ἐστίας καὶ ἀρχῆς τὰς πράξεις προχειριζομέ-
 νων καὶ ἐπεκτεινόντων τὸ τῆς ἡγεμονίας μέγεθος, οὐκ
 ἐπ' ἴσης δυνατόν οὔτ' ἐκείνοις ἅπαντα γνωρίζειν οὔτε
 τοῖς γεωγραφοῦσιν, ἀλλὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πολὺ
 ἐν ἀμφοτέροις καθορᾶται τούτοις. μόλις γὰρ [ἂν] τὸ
 25 ἐπ' ἴσης πάντ' εἶναι φανερὰ συμβαίῃ τῆς συμπάσης οἰ-
 κουμένης ὑπὸ μίαν ἀρχὴν καὶ πολιτείαν ὑπηγμένης.
 ἀλλ' οὐδ' οὕτως, ἀλλὰ τὰ ἐγγυτέρω μᾶλλον ἂν γνωρί-
 ζοιτο. καὶν προσήκοι ταῦτα διὰ πλειόνων ἐμφανίζειν,
 ἵν' εἴη γνώριμα· ταῦτα γὰρ καὶ τῆς χρείας ἐγγυτέρω
 30 ἐστίν. ὥστ' οὐκ ἂν εἴη θαυμαστὸν οὐδ' εἰ ἄλλος μὲν
 Ἰνδοῖς προσήκοι χωρογράφος, ἄλλος δὲ Αἰθίοψιν, ἄλ-
 λος δὲ Ἑλλησι καὶ Ῥωμαίοις. τί γὰρ ἂν προσήκοι τῷ παρ' C. 10

Ἰνδοῖς γεωγράφῳ καὶ τὰ κατὰ Βοιωτοὺς οὕτω φράζειν ὥς Ὅμηρος „οἷθ' Ἱορίην ἐνέμοντο καὶ Αὐλίδα πετρή-
εσαν Σχοῖνόν τε Σκῳλόν τε;“ ἡμῖν δὲ προσήκει, τὰ δὲ παρ' Ἰνδοῖς οὕτω καὶ τὰ καθ' ἕκαστα οὐκέτι· οὐδὲ γὰρ ἡ χρεῖα ἐπάγεται· μέτρον δ' αὕτη μάλιστα τῆς τοιαύτης ἐμπειρίας.

- 17 Καὶ τοῦτο καὶ ἐν μικροῖς μὲν δῆλόν ἐστιν, οἷον ἐν τοῖς κυνηγεσίοις· ἄμεινον γὰρ ἂν θηρεύσειέ τις εἰδὼς τὴν ὕλην ὅποια τις καὶ πόση, καὶ στρατοπεδεῦσαι δὲ καλῶς ἐν χωρίῳ τοῦ εἰδότος ἐστὶ καὶ ἐνεδρεῦσαι 10 καὶ ὁδεῦσαι· ἀλλ' ἐν τοῖς μεγάλοις ἐστὶ τηλαυγέστερον, ὅσῳ περ καὶ τὰ ἄθλα μείζω τὰ τῆς ἐμπειρίας καὶ τὰ σφάλματα τὰ ἐκ τῆς ἀπειρίας. ὁ μέντοι Ἀγαμέμνωνος στόλος τὴν Μυσίαν ὥς τὴν Τρωάδα πορθῶν ἐπαλινδρομήσεν αἰσχροῦς. Πέρσαι δὲ καὶ Αἰβυες τοὺς πορ- 15 θμοὺς ὑπονοήσαντες εἶναι τυφλοὺς στενωπούς, ἐγγὺς μὲν ἦλθον κινδύνων μεγάλων, τρόπαια δὲ τῆς ἀγνοίας κατέλιπον, οἱ μὲν τὸν τοῦ Σαλγανέως τάφον πρὸς τῷ εὐρίπῳ τῷ Χαλκιδικῷ τοῦ σφαγέντος ὑπὸ τῶν Περσῶν ὥς καθοδηγήσαντος φανύως ἀπὸ Μαλιέων ἐπὶ τὸν εὐ- 20 ριπον τὸν στόλον, οἱ δὲ τὸ τοῦ Πελώρου μνημα καὶ τούτου διαφθαρέντος κατὰ τὴν ὁμοίαν αἰτίαν· πλήρης τε ναυαγίων ἡ Ἑλλὰς ὑπῆρξε κατὰ τὴν Ξέρξου στρατείαν. καὶ ἡ τῶν Αἰολέων δὲ καὶ ἡ τῶν Ἰώνων ἀποικία πολλὰ τοιαῦτα πταίσματα παραδέδωκεν. ὁμοίως δὲ 25 καὶ κατορθώματα, ὅπου τι κατορθωθῆναι συνέβη παρὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν τόπων· καθάπερ ἐν τοῖς περὶ Θερμοπύλας στενοῖς ὁ Ἐφιάλτης λέγεται δείξας τὴν διὰ τῶν ὀρῶν ἀτραπὸν τοῖς Πέρσαις ὑποχειρίους αὐτοῖς ποιῆσαι τοὺς περὶ Λεωνίδα καὶ δέξασθαι τοὺς 30 βαρβάρους εἶσω Πυλῶν. εἰσας δὲ τὰ παλαιὰ τὴν νῦν Ῥωμαίων στρατείαν ἐπὶ Παρθυαίους ἱκανὸν ἡγοῦμαι

τούτων τεκμήριον· ὥς δ' αὖτως τὴν ἐπὶ Γερμανοὺς
καὶ Κελτοὺς, ἐν ἔλεσι καὶ θρυμοῖς ἀβάτοις ἐρημίαις τε
τοπομαχούντων τῶν βαρβάρων καὶ τὰ ἐγγὺς πόρρω
ποιούντων τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ τὰς ὁδοὺς ἐπικρυπτομέ-
5 νων καὶ τὰς εὐπορίας τροφῆς τε καὶ τῶν ἄλλων.

Τὸ μὲν δὴ πλεόν, ὥσπερ εἴρηται, πρὸς τοὺς ἡγε- 18
μονικοὺς βίους καὶ τὰς χρείας ἐστίν. ἔστι δὲ καὶ τῆς
ἡθικῆς φιλοσοφίας καὶ πολιτικῆς τὸ πλεόν περὶ τοὺς
ἡγεμονικοὺς βίους. σημεῖον δέ· τὰς γὰρ τῶν πολιτειῶν
10 διαφορὰς ἀπὸ τῶν ἡγεμονιῶν διακρίνομεν, ἄλλην μὲν
ἡγεμονίαν τιθέντες τὴν μοναρχίαν, ἣν καὶ βασιλείαν
καλοῦμεν, ἄλλην δὲ τὴν ἀριστοκρατίαν, τρίτην δὲ τὴν C. 11
δημοκρατίαν. τοσαύτας δὲ καὶ τὰς πολιτείας νομίζο-
μεν, ὁμωνύμως καλοῦντες ὡς ἂν ἀπ' ἐκείνων τὴν ἀρ-
15 χὴν ἐχούσας τῆς εἰδοποιίας· ἄλλος γὰρ νόμος τὸ τοῦ
βασιλέως πρόσταγμα, ἄλλος δὲ τὸ τῶν ἀρίστων καὶ
τὸ τοῦ δήμου. τύπος δὲ καὶ σχῆμα πολιτείας ὁ νόμος.
διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸ δίκαιον εἰπόν τινες τὸ τοῦ κρείτ-
τονος συμφέρον. εἴπερ οὖν ἡ πολιτικὴ φιλοσοφία περὶ
20 τοὺς ἡγεμόνας τὸ πλεόν ἐστίν, ἔστι δὲ καὶ ἡ γεωγραφία
περὶ τὰς ἡγεμονικὰς χρείας, ἔχοι ἂν τι πλεονέκτημα
καὶ αὕτη παρὰ τοῦτο.

Ἀλλὰ τοῦτο μὲν τὸ πλεονέκτημα πρὸς τὰς πρά- 19
ξεις· ἔχει δέ τινα καὶ θεωρίαν οὐ φανύλην ἢ πραγμα-
25 τεία, τὴν μὲν τεχνικὴν τε καὶ μαθηματικὴν καὶ φυσικ-
κὴν, τὴν δὲ ἐν ἱστορίᾳ καὶ μύθοις κειμένην οὐδὲν
οὔσι πρὸς τὰς πράξεις· οἷον εἴ τις λέγοι τὰ περὶ τὴν
Ὀδυσσεὺς πλάνην καὶ Μενελάου καὶ Ἰάσονος, εἰς φρό-
νησιν μὲν οὐδὲν ἂν συλλαμβάνειν δόξειεν, ἣν ὁ πρᾶτ-
30 των ζητεῖ, πλὴν εἰ καταμίσθοι καὶ τῶν γενομένων
ἀναγκαίων τὰ παραδείγματα χρήσιμα· διαγωγὴν δ'
ὅμως πορίζοι ἂν οὐκ ἀνελεύθερον τῷ ἐπιβάλλοντι ἐπὶ

τοὺς τόπους τοὺς παρασχόντας τὴν μυθοποιίαν. καὶ γὰρ τοῦτο ζητοῦσιν οἱ πράττοντες διὰ τὸ ἐνδοξον καὶ τὸ ἡδύ, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ· μᾶλλον γὰρ σπουδάζουσιν, ὥς εἰκός, περὶ τὰ χρήσιμα. διόπερ καὶ τῷ γεωγράφῳ τούτων μᾶλλον ἢ ἐκείνων ἐπιμελητέον. ὥς 5 δ' αὐτως ἔχει καὶ περὶ τῆς ἱστορίας καὶ περὶ τῶν μαθημάτων· καὶ γὰρ τούτων τὸ χρήσιμον αἰεὶ μᾶλλον ληπτέον καὶ τὸ πιστότερον.

- 20 Μάλιστα δὲ δοκεῖ, καθάπερ εἴρηται, γεωμετρίας τε καὶ ἀστρονομίας δεῖν τῇ τοιαύτῃ ὑποθέσει. καὶ δεῖ 10 μὲν ὥς ἀληθῶς· σχήματα γὰρ καὶ κλίματα καὶ μεγέθη καὶ τὰ ἄλλα τὰ τούτοις οἰκεῖα οὐχ οἷόν τε λαβεῖν καλῶς ἄνευ τῆς τοιαύτης μεθόδου. ἀλλ' ὥσπερ τὰ περὶ τὴν ἀναμέτρησιν τῆς ὅλης γῆς ἐν ἄλλοις δεικνύουσιν, ἐνταῦθα δὲ ὑποθέσθαι δεῖ καὶ πιστεῦσαι τοῖς ἐκεῖ δει- 15 χθεῖσιν... ὑποθέσθαι δὲ καὶ σφαιροειδῇ μὲν τὸν κόσμον, σφαιροειδῇ δὲ καὶ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἔτι δὲ τούτων πρότερον τὴν ἐπὶ τὸ μέσον τῶν σωματίων φοράν. ταῦτα μὲν οὖν ἐπεὶ τῆς αἰσθησεως ἢ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν ἐγγύς ἐστιν... εἰ ἄρα, ἐπισημηνάμενοι ἐπὶ 20 κεφαλαίῳ μικρά· οἷον ὅτι ἡ γῆ σφαιροειδής, ἐκ μὲν τῆς ἐπὶ τὸ μέσον φορᾶς πόρρωθεν ἢ ὑπόμνησις καὶ τοῦ ἑκάστου σῶμα ἐπὶ τὸ αὐτοῦ ἄρτημα νεύειν, ἐκ δὲ τῶν
- C. 12 κατὰ πελάγη καὶ τὸν οὐρανὸν φαινομένων ἐγγύθεν· καὶ γὰρ ἡ αἰσθησις ἐπιμαρτυρεῖν δύναται καὶ ἡ κοινὴ 25 ἔννοια. φανερώς γὰρ ἐπιπροσθεῖ τοῖς πλέουσιν ἡ κυρτότης τῆς θαλάττης, ὥστε μὴ προσβάλλειν τοῖς πόρρω φέγγεσι τοῖς ἐπ' ἴσον ἐξηρμένοις τῇ ὀψει. ἐξαρθέντα γοῦν πλέον τῆς ὀψεως ἐφάνη, καίτοι πλέον ἀποσχόντα αὐτῆς· ὁμοίως δὲ καὶ αὐτὴ μετεωρισθεῖσα 30 εἶδε τὰ κεκρυμμένα πρότερον. ὅπερ δηλοῖ καὶ ὁ ποιητής· τοιοῦτον γὰρ ἐστὶ καὶ τό „ὄξυ μάλα προῖδών,

μεγάλου ὑπὸ κύματος ἀρθεῖς. “ καὶ τοῖς προσπλέουσιν
 δὲ αἰεὶ καὶ μᾶλλον ἀπογυμνοῦνται τὰ πρόσγεια μέρη
 καὶ τὰ φανεύοντα ἐν ἀρχαῖς ταπεινὰ ἐξαίρεται μᾶλλον.
 τῶν τε οὐρανίων ἡ περιφορὰ ἐναργής ἐστι καὶ ἄλ-
 5 λως καὶ ἐκ τῶν γνωμονικῶν. ἐκ δὲ τούτων εὐθύς
 ὑποτείνει καὶ ἡ ἔννοια, ὅτι ἐρριζωμένης ἐπ’ ἄπειρον
 τῆς γῆς οὐκ ἂν ἡ τοιαύτη περιφορὰ συνέβαινε. καὶ τὰ
 περὶ τῶν κλιμάτων δὲ ἐν τοῖς περὶ τῶν οἰκήσεων δεῖ-
 κνυται.

10 Νυνὶ δὲ ἐξ ἐτοίμου δεῖ λαβεῖν ἔνια, καὶ ταῦθ’ ὅσα 21
 τῷ πολιτικῷ καὶ τῷ στρατηλάτῃ χρήσιμα. οὔτε γὰρ
 οὔτω δεῖ ἀγνοεῖν τὰ περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν θέσιν
 τῆς γῆς, ὥστ’ ἐπειδὴν γένηται κατὰ τόπους, καθ’ οὓς
 ἐξήλλακται τινὰ τῶν φαινομένων τοῖς πολλοῖς ἐν τῷ
 15 οὐρανῷ, ταράττεσθαι καὶ τοιαῦτα λέγειν. „ὦ φίλοι, οὐ
 „γὰρ τ’ ἴδμεν ὅπη ζόφος, οὐδ’ ὅπη ἡώς, οὐδ’ ὅπη ἡέλι-
 „ος φρασίμβροτος εἶς ὑπὸ γαῖαν, οὐδ’ ὅπη ἀννεῖται. “
 οὔθ’ οὔτως ἀκριβοῦν, ὥστε τὰς πανταχοῦ συνανατο-
 λὰς τε καὶ συγκαταδύσεις καὶ συμμεσουρανήσεις καὶ
 20 ἐξάρματα πόλων καὶ τὰ κατὰ κορυφὴν σημεία καὶ ὅσα
 ἄλλα τοιαῦτα κατὰ τὰς μεταπτώσεις τῶν ὀριζόντων
 ἅμα καὶ τῶν ἀρκτικῶν διαφέροντα ἀπαντᾷ, τὰ μὲν
 πρὸς τὴν ὄψιν τὰ δὲ καὶ τῇ φύσει, γνωρίζειν ἅπαντα.
 ἀλλὰ τὰ μὲν μὴδ’ ὅλως φροντίζειν, πλὴν εἰ θέας φι-
 25 λосоφου χάριν, τοῖς δὲ πιστεύειν, καὶ μὴ βλέπη τὸ διὰ
 τί. καὶ γὰρ τοῦτο τοῦ φιλοσοφοῦντος μόνου, τῷ δὲ πο-
 λιτικῷ σχολῆς οὐ τοσαύτης μέτεστιν ἢ οὐκ αἰεὶ. οὐ μὲν
 οὐδ’ οὔτως ὑπάρχειν ἀπλοῦν δεῖ τὸν ἐντυγχάνοντα τῇ
 γραφῇ ταύτῃ καὶ ἀργόν, ὥστε μὴδὲ σφαῖραν ἰδεῖν,
 30 μὴδὲ κύκλους ἐν αὐτῇ τοὺς μὲν παραλλήλους τοὺς C. 13
 δ’ ὀρθίους πρὸς τούτους τοὺς δὲ λοξούς, μὴδὲ τρο-

πικῶν τε καὶ ἰσημερινοῦ καὶ ζωδιακοῦ θέσιν, δι' οὗ φε-
 ρόμενος ὁ ἥλιος τρέπεται καὶ διδάσκει διαφορὰς κλιμά-
 των τε καὶ ἀνέμων. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ περὶ τοὺς ὀρίζον-
 τας καὶ τοὺς ἀρκτικούς καὶ ὅσα ἄλλα κατὰ τὴν πρώτην
 ἀγωγὴν τὴν εἰς τὰ μαθήματα παραδίδοται κατανοή- 5
 σας τις ἄλλως πως δύναται παρακολουθεῖν τοῖς λεγο-
 μένοις ἐνταῦθα. ὁ δὲ μηδ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἢ περι-
 φερῇ μηδὲ κύκλου εἰδώς, μηδὲ σφαιρικὴν ἐπιφάνειαν
 ἢ ἐπίπεδον, μηδ' ἐν τῷ οὐρανῷ μηδὲ τοὺς ἐπὶ τῇς
 μεγάλης ἄρκτου ἀστέρας καταμαθὼν μηδ' ἄλλο τι τῶν 10
 τοιούτων μηδέν, ἢ οὐκ ἂν δέοιτο τῆς πραγματείας ταύ-
 της ἢ οὐχὶ νῦν, ἀλλ' ἐκείνοις ἐντυχὼν πρότερον, ὧν
 χωρὶς οὐκ ἂν εἴη γεωγραφίας οἰκεῖος. οὕτως δὲ καὶ οἱ
 τοὺς λιμένας καὶ τοὺς περίπλους καλουμένους πραγμα-
 τευθέντες ἀτελῇ τὴν ἐπίσκεψιν ποιοῦνται, μὴ προστι- 15
 θέντες ὅσα ἐκ τῶν μαθημάτων καὶ ἐκ τῶν οὐρανίων
 συνάπτειν προσῆκεν.

- 22 Ἀπλῶς δὲ κοινὸν εἶναι τὸ σύγγραμμα τοῦτο δεῖ
 καὶ πολιτικὸν καὶ δημοφελὲς ὁμοίως ὥσπερ τὴν τῆς
 ἱστορίας γραφὴν. κακεῖ δὲ πολιτικὸν λέγομεν οὐχὶ τὸν 20
 παντάπασιν ἀπαίδευτον, ἀλλὰ τὸν μετασχόντα τῆς τε
 ἐγκυκλίου καὶ συνήθους ἀγωγῆς τοῖς ἐλευθέροις καὶ
 τοῖς φιλοσοφοῦσιν· οὐδὲ γὰρ ἂν οὔτε ψέγειν δύ-
 ναιτο καλῶς οὔτ' ἐπαινεῖν, οὐδὲ κρίνειν ὅσα μνήμης
 ἄξια τῶν γεγονότων, ὅτῳ μηδὲν ἐμέλησεν ἀρετῆς καὶ 25
 φρονήσεως καὶ τῶν εἰς ταῦτα λόγων.

- 23 Διόπερ ἡμεῖς πεποιηκότες ὑπομνήματα ἱστορικὰ
 χρήσιμα, ὡς ὑπολαμβάνομεν, εἰς τὴν ἡθικὴν καὶ πο-
 λιτικὴν φιλοσοφίαν, ἐγνωμεν προσθεῖναι καὶ τήνδε
 τὴν σύνταξιν· ὁμοειδὴς γὰρ καὶ αὕτη, καὶ πρὸς τοὺς 30
 αὐτοὺς ἄνδρας, καὶ μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς ὑπεροχαῖς.
 ἔτι δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἐκεῖ τὰ περὶ τοὺς ἐπι-

φανεῖς ἄνδρας καὶ βίους τυγχάνει μνήμης, τὰ δὲ μικρὰ
καὶ ἄδοξα παραλείπεται, κἀνταῦθα δεῖ τὰ μικρὰ καὶ
τὰ ἀφανῆ παραπέμπειν, ἐν δὲ τοῖς ἐνδόξοις καὶ μεγά-
λοις καὶ ἐν οἷς τὸ πραγματικὸν καὶ εὐμνημόνευτον καὶ
5 ἡδὺ διατρίβειν. καθάπερ τε καὶ ἐν τοῖς κολοσσικοῖς
ἔργοις οὐ τὸ καθ' ἕκαστον ἀκριβὲς ζητοῦμεν, ἀλλὰ τοῖς
καθόλου προσέχομεν μᾶλλον εἰ καλῶς τὸ ὅλον, οὕτως
κἀν τούτοις δεῖ ποιεῖσθαι τὴν κρίσιν. κολοσσουργία C. 14
γάρ τις καὶ αὕτη, τὰ μεγάλα φράζουσα πῶς ἔχει καὶ
10 τὰ ὅλα, πλὴν εἴ τι κινεῖν δύναται καὶ τῶν μικρῶν τὸν
φιλειδήμονα καὶ τὸν πραγματικόν. ὅτι μὲν οὖν σπου-
δαῖον τὸ προκείμενον ἔργον καὶ φιλοσόφῳ πρέπον,
ταῦτα εἰρήσθω.

Εἰ δὲ πολλῶν προειπόντων ἐπιχειροῦμεν καὶ αὐ- 2
15 τοὶ λέγειν περὶ τῶν αὐτῶν, οὕπω μεμπτέον, ἂν μὴ καὶ
τὸν αὐτὸν τρόπον διελεγχθῶμεν ἐκείνοις ἅπαντα λέ-
γοντες. ὑπολαμβάνομεν δ' ἄλλων ἄλλο τι κατορθω-
σάντων ἄλλο πολὺ μέρος εἶναι τοῦ ἔργου λείπεσθαι· προς
οἷς ἂν καὶ μικρὸν προσλαβεῖν δυνηθῶμεν, ἱκανὴν δεῖ
20 τίθεσθαι πρόφασιν τῆς ἐπιχειρήσεως. καὶ γὰρ δὴ πολὺ
τι τοῖς νῦν ἢ τῶν Ῥωμαίων ἐπικράτεια καὶ τῶν Παρθυ-
αίων τῆς τοιαύτης ἐμπειρίας προσδέδωκε, καθάπερ τοῖς
μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου στρατείαν, ὥς φησὶν Ἑρατοσθέ-
νης· ὁ μὲν γὰρ τῆς Ἀσίας πολλὴν ἀνεκάλυψεν ἡμῖν καὶ
25 τῶν βορείων τῆς Εὐρώπης ἅπαντα μέχρι τοῦ Ἰστροῦ·
οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὰ ἐσπέρια τῆς Εὐρώπης ἅπαντα μέχρι
Ἀλβίος ποταμοῦ τοῦ τὴν Γερμανίαν δίχα διαιροῦντος
τά τε πέραν Ἰστροῦ τὰ μέχρι Τύρα ποταμοῦ· τὰ δὲ ἐπέ-
κεινα μέχρι Μαιωτῶν καὶ τῆς εἰς Κόλχους τελευτώσης
30 παραλίας Μιθριδάτης ὁ κληθεὶς Εὐπάτωρ ἐποίησε
γνώριμα καὶ οἱ ἐκείνου στρατηγοί· οἱ δὲ Παρθυαῖοι
τὰ περὶ τὴν Ὑρκανίαν καὶ τὴν Βακτριανὴν καὶ τοὺς

ὑπὲρ τούτων Σκύθας γνωριμωτέρους ἡμῖν ἐποίησαν, ἥττον γνωριζομένους ὑπὸ τῶν πρότερον· ὥστε ἔχομεν ἄν τι λέγειν πλεον τῶν πρὸ ἡμῶν. ὁρᾶν δ' ἔσται τοῦτο μάλιστα ἐν τοῖς λόγοις τοῖς πρὸς τοὺς πρὸ ἡμῶν, ἥττον μὲν τοὺς πάλαι, μᾶλλον δὲ τοὺς μετ' Ἐρατο-5 σθένη καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον· οὓς εἰκὸς ὅσῳ περ πολυμαθέστεροι τῶν πολλῶν γεγόνασιν, τοσοῦτῳ δυσελεγκτότερους εἶναι τοῖς ὕστερον, ἄν τι πλημμελῶς λέγωσιν. εἰ δ' ἀναγκασθῇσόμεθα πού τοις αὐτοῖς ἀντιλέγειν, οἷς μάλιστα ἐπακολουθοῦμεν κατ' ἄλλα, δεῖ συγγνώμην 10 ἔχειν· οὐ γὰρ πρόκειται πρὸς ἅπαντας ἀντιλέγειν, ἀλλὰ τοὺς μὲν πολλοὺς ἔαν, οἷς μὴδὲ ἀκολουθεῖν ἄξιον, ἐκείνους δὲ διαιτᾶν, οὓς ἐν τοῖς πλείστοις κατωρθωκότας ἴσμεν, ἐπεὶ οὐδὲ πρὸς ἅπαντας φιλοσοφεῖν ἄξιον, πρὸς Ἐρατοσθένη δὲ καὶ Ἰππαρχον καὶ Ποσειδῶ- 15 νιον καὶ Πολύβιον καὶ ἄλλους τοιοῦτους καλόν.

C. 15

2

Πρῶτον δ' ἐπισκεπτέον Ἐρατοσθένη παρατιθέντας ἅμα καὶ τὴν Ἰππάρχου πρὸς αὐτὸν ἀντιλογία ἐστι δ' ὁ Ἐρατοσθένης οὐθ' οὕτως εὐκατατρόχαστος ὥστε μὴδ' Ἀθήνας αὐτὸν ἰδεῖν φάσκειν, ὅπερ Πολέ- 20 μων ἐπιχειρεῖ δεικνύναι, οὐτ' ἐπὶ τοσοῦτον πιστὸς ἐφ' ὅσον παρεδέξαντό τινες, καί περ πλείστοις ἐντυχῶν, ὡς εἴρηκεν αὐτός, ἀγαθοῖς ἀνδράσιν. „ἐγένοντο γάρ“ φησὶν „ὡς οὐδέποτε, κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὑφ' ἑνα περιβολὸν καὶ μίαν πόλιν οἱ κατ' Ἀρίστωνα καὶ Ἀρκεσί- 25 λαον ἀνθήσαντες φιλόσοφοι.“ οὐχ ἱκανὸν δ' οἶμαι τοῦτο, ἀλλὰ τὸ κρίνειν καλῶς οἷς μᾶλλον προσιτέον. ὁ δὲ Ἀρκεσίλαον καὶ Ἀρίστωνα τῶν καθ' αὐτὸν ἀνθησάντων κορυφαίους τίθησιν· Ἀπελλῆς τε αὐτῷ πολὺς ἐστι καὶ Βίων, ὃν φησι πρῶτον ἀνθινὰ περιβαλεῖν 30 φιλοσοφίαν· ἀλλ' ὅμως πολλάκις εἶπεῖν ἄν τινα ἐπ' αὐτοῦ τοῦτο „οἴην ἐκ ῥακέων ὁ Βίων.“ ἐν αὐταῖς γὰρ

ταῖς ἀποφάσεσι ταύταις ἱκανὴν ἀσθένειαν ἐμφαίνει
 τῆς ἑαυτοῦ γνώμης· ἢ τοῦ Ζήνωνος τοῦ Κιτιέως
 γνώριμος γενόμενος Ἀθήνησι τῶν μὲν ἐκεῖνον διαδε-
 ξαμένων οὐδενὸς μέμνηται, τοὺς δ' ἐκεῖνῳ διενεχθέν-
 5 τας καὶ ὧν διαδοχὴ οὐδεμία σώζεται, τούτους ἀνθῆ-
 σαί φησι κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον. δηλοῖ δὲ καὶ ἡ περὶ
 τῶν ἀγαθῶν ἐκδοθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ πραγματεία καὶ με-
 λέται καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ, διότι
 μέσος ἦν τοῦ τε βουλομένου φιλοσοφεῖν καὶ τοῦ μὴ
 10 θαρροῦντος ἐγγειρίζειν ἑαυτὸν εἰς τὴν ὑπόσχεσιν ταύ-
 την, ἀλλὰ μόνον μέχρι τοῦ δοκεῖν προϊόντος, ἢ καὶ πα-
 ράβασιν τινα ταύτην ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκυκλίων
 πεπορισμένου πρὸς διαγωγὴν ἢ καὶ παιδίαν· τρόπον
 δέ τινα καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐστὶ τοιοῦτος. ἀλλ' ἐκεῖνα
 15 ἐάσθω, πρὸς δὲ τὰ νῦν ἐπιχειρητέον ὅσα δύναιτ' ἂν
 ἐπανορθοῦν τὴν γεωγραφίαν, καὶ πρῶτον ὅπερ ἀρτίως
 ὑπερεθέμεθα.

Ποιητὴν γὰρ ἔφη πάντα στοχάζεσθαι ψυχαγω- 3
 γίας, οὐ διδασκαλίας. τούναντίον δ' οἱ παλαιοὶ φιλο-
 20 σοφίαν τινα λέγουσι πρῶτην τὴν ποιητικὴν, εἰσάγου-
 σαν εἰς τὸν βίον ἡμᾶς ἐκ νέων καὶ διδάσκουσαν ἡθῆ
 καὶ πάθη καὶ πράξεις μεθ' ἡδονῆς· οἱ δ' ἡμέτεροι καὶ
 μόνον ποιητὴν ἔφασαν εἶναι τὸν σοφόν. διὰ τοῦτο
 καὶ τοὺς παῖδας αἱ τῶν Ἑλλήνων πόλεις πρῶτιστα διὰ
 25 τῆς ποιητικῆς παιδεύουσιν, οὐ ψυχαγωγίας χάριν δῆ-
 πουθεν ψιλῆς, ἀλλὰ σωφρονισμοῦ· ὅπου γε καὶ οἱ C. 16
 μουσικοὶ ψάλλειν καὶ λυρίζειν καὶ αὐλεῖν διδάσκοντες
 μεταποιοῦνται τῆς ἀρετῆς ταύτης· παιδευτικοὶ γὰρ
 εἶναί φασι καὶ ἐπανορθωτικοὶ τῶν ἡθῶν. ταῦτα δ' οὐ
 30 μόνον παρὰ τῶν Πυθαγορείων ἀκούειν ἐστὶ λεγόντων,
 ἀλλὰ καὶ Ἀριστοξένος οὕτως ἀποφαίνεται. καὶ Ὅμη-
 ρος δὲ τοὺς ἀοιδοὺς σωφρονιστὰς εἶρηκε, καθάπερ τὸν

τῆς Κλυταιμνήστρας φύλακα „ὥ πολλ' ἐπέτελλεν
 Ἀτρείδης Τροίηνδε κιὼν εἰρυσθαι ἄκοιτιν,“ τὸν τε
 Αἰγισθον οὐ πρότερον αὐτῆς περιγενέσθαι πρὶν ἢ
 „τὸν μὲν αἰοιδὸν ἄγων ἐς νῆσον ἐρήμην κάλλιπεν· τὴν
 δ' ἐθέλων ἐθέλουσαν ἀνήγαγεν ὄνδε δόμονδε.“ χωρὶς 5
 δὲ τούτων ὁ Ἐρατοσθένης ἑαυτῷ μάχεται· μικρὸν γὰρ
 πρὸ τῆς λεχθείσης ἀποφάσεως ἐναρχόμενος τοῦ περὶ
 τῆς γεωγραφίας λόγου φησὶν ἅπαντας κατ' ἀρχὰς φι-
 λοτίμως ἔχειν εἰς τὸ μέσον φέρειν τὴν ὑπὲρ τῶν τοι-
 ούτων ἱστορίαν. Ὀμηρον γοῦν ὑπὲρ τε τῶν Αἰθιοπῶν 10
 ὅσα ἐπύθετο καταχωρίσαι εἰς τὴν ποιήσιν καὶ περὶ τῶν
 κατ' Αἴγυπτον καὶ Αἰβύην, τὰ δὲ δὴ κατὰ τὴν Ἑλλάδα
 καὶ τοὺς σύνεγγυς τόπους καὶ λίαν περιέργως ἐξενη-
 νοχέειν, πολυτρήρωνα μὲν τὴν Θίσβην λέγοντα, Ἀλί-
 αρτον δὲ ποιήεντα, ἐσχατόωσαν δὲ Ἀνθηδόνα, Αἰλαιοιαν 15
 δὲ πηγῆς ἐπὶ Κηφισσοῖο, καὶ οὐδεμίαν προσθήκην κε-
 νῶς ἀπορρίπτειν. πότερον οὖν ὁ ποιῶν ταῦτα ψυχα-
 γωγοῦντι ἔοικεν ἢ διδάσκοντι; νῆ Δία, ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν οὕτως εἴρηκε, τὰ δ' ἔξω τῆς αἰσθήσεως καὶ οὗτος
 καὶ ἄλλοι τερατολογίας μυθικῆς πεπληρώκασιν. οὐκ- 20
 οὖν ἐχρήν οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ποιητῆς πᾶς τὰ μὲν ψυ-
 χαγωγίας χάριν μόνον ἐκφέρει τὰ δὲ διδασκαλίας· ὁ
 δ' ἐπήνεγκεν ὅτι ψυχαγωγίας μόνον, διδασκαλίας δ'
 οὐ. καὶ προσεξεργάζεται γε, πυνθανόμενος τί συμβάλ-
 λεται πρὸς ἀρετὴν ποιητοῦ πολλῶν ὑπάρξαι τόπων 25
 ἔμπειρον ἢ στρατηγίας ἢ γεωργίας ἢ ῥητορικῆς ἢ οἶα
 δὴ περιποιεῖν αὐτῷ τινες ἐβουλήθησαν; τὸ μὲν οὖν
 ἅπαντα ζητεῖν περιποιεῖν αὐτῷ προεκκρίπτοντος ἂν τις
 θείῃ τῇ φιλοτιμίᾳ, ὥς ἂν εἴ τις, φησὶν ὁ Ἰππαρχος,
 Ἀττικῆς εἰρεσιωνῆς κατηγοροίη καὶ ἃ μὴ δύναται φέ- 30
 ρειν μῆλα καὶ ὄρχνας, οὕτως ἐκείνου πᾶν μάθημα καὶ
 πᾶσαν τέχνην. τοῦτο μὲν δὴ ὁρθῶς ἂν λέγοις, ὦ Ἐρα-

τόσθενες· ἐκεῖνα δ' οὐκ ὀρθῶς, ἀφαιρούμενος αὐτὸν
 τὴν τοσαύτην πολυμάθειαν καὶ τὴν ποιητικὴν γραῶδη
 μυθολογίαν ἀποφαίνων, ἣ δέδοται πλάττειν, φησὶν, ὃ C. 17
 ἂν αὐτῇ φαίνεται ψυχαγωγίας οἰκεῖον. ἄρα γὰρ οὐδὲ
 5 τοῖς ἀκροαμένοις τῶν ποιητῶν οὐδὲν συμβάλλεται
 πρὸς ἀρετὴν; λέγω δὲ τὸ πολλῶν ὑπάρξαι τόπων ἔμ-
 πειρον ἢ στρατηγίας ἢ γεωργίας ἢ ῥητορικῆς, ἅπερ
 ἢ ἀκρόασις, ὡς εἰκός, περιποιεῖ.

Ἄλλὰ μὲν ταῦτά γε πάντα ὁ ποιητὴς Ὀδυσσεὺς 4
 10 προσῆψεν, ὃν τῶν πάντων μάλιστα ἀρετῇ πάσῃ κο-
 σμεῖ· οὗτος γὰρ αὐτῷ „πολλῶν ἀνθρώπων ἰδεν ἄστεα
 καὶ νόον ἔγνω“, οὗτος δ' ὁ πολίπορθος ἀεὶ λεγόμε-
 νος καὶ τὸ Ἴλιον ἐλὼν „βουλῇ καὶ μύθοισι καὶ ἡπερο-
 πηίδι τέχνῃ.“ „τούτου γ' ἐσπομένοιο καὶ ἐκ πυρὸς αἰ-
 15 θομένοιο ἄμφω νοστήσαιοι“, φησὶν ὁ Διομήδης. καὶ
 μὲν ἐπὶ γε τῇ γεωργίᾳ σεμνύνεται· καὶ γὰρ ἐν ἀμειβῶ
 „ἐν ποίῃ θρέπανον μὲν ἐγὼν εὐκαμπὲς ἔχοιμι, καὶ δὲ
 σὺ τοῖον ἔχῃς“ καὶ ἐν ἀρότρῳ, „τῷ κέ μ' ἰδοῖς, εἰ ὦλκα
 διηνεκέα προταμοίμην.“ καὶ οὐχ Ὅμηρος μὲν οὕτω
 20 φρονεῖ περὶ τούτων οὐχὶ δὲ πάντες οἱ πεπαιδευμένοι
 μάρτυρι χρῶνται τῷ ποιητῇ ὡς ὀρθῶς λέγουσι περὶ τοῦ
 τὴν τοιαύτην ἐμπειρίαν εἰς φρόνησιν συντείνειν μάλ-
 ιστα.

Ἡ δὲ ῥητορικὴ φρόνησις ἐστὶ δῆπου περὶ λόγους, 5
 25 ἣν ἐπιδείκνυται παρ' ὅλην τὴν ποίησιν Ὀδυσσεὺς ἐν
 τῇ διαπείρᾳ, ἐν ταῖς λιταῖς, ἐν τῇ πρεσβείᾳ, ἐν ἣ φη-
 σὶν „ἀλλ' ὅτε δὴ ὅπα τε μέγαλην ἐκ στήθεος εἶη καὶ
 ἔπεα νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίησιν, οὐκ ἂν ἔπειτ'
 Ὀδυσσῆϊ γ' ἐρίσσειε βροτὸς ἄλλος.“ τίς ἂν οὖν ὑπολάβοι

12. post ἔγνω: οὗτός τε ὁ εἰδὼς παντοίους τε δόλους
 καὶ μῆδεα πνικνά.

τὸν δυνάμενον ποιητὴν εἰσάγειν ῥητορεύοντας ἑτέ-
 ρους καὶ στρατηγοῦντας καὶ τὰ ἄλλα ἐπιδεικνυμένους
 τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα αὐτὸν εἶναι τῶν φλυάρων ἓνα καὶ
 τῶν θαυματοποιῶν, γοητεύειν μόνον καὶ κολακεύειν
 τὸν ἀκροατὴν δυνάμενον, ὠφελεῖν δὲ μηδέν; προτέραν 5
 δ' οὐδ' ἀρετὴν ποιητοῦ λέγοιμεν ἂν ἡντινοῦν ἄλλην ἢ
 τὴν μιμητικὴν τοῦ βίου διὰ λόγων. πῶς ἂν οὖν μιμοῖτο
 ἄπειρος ὢν τοῦ βίου καὶ ἄφρων; οὐ γὰρ οὕτω φαι-
 νὴν τῶν ποιητῶν ἀρετὴν ὥσεί τεκτόνων ἢ χαλκέων·
 ἀλλ' ἐκείνη μὲν οὐδενὸς ἔχεται καλοῦ καὶ σεμνοῦ, ἡ δὲ 10
 ποιητοῦ συνέξενκται τῇ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὐχ οἷόν τε
 ἀγαθὸν γενέσθαι ποιητὴν μὴ πρότερον γενηθέντα
 ἄνδρα ἀγαθόν.

6 Τὸ δὲ δὴ καὶ τὴν ῥητορικὴν ἀφαιρεῖσθαι τὸν ποι-
 ητὴν τελέως ἀφειδοῦντος ἡμῶν ἐστι. τί γὰρ οὕτω ῥη- 15
 C. 18 τορικὸν ὥς φράσις; τί δ' οὕτω ποιητικόν; τίς δ' ἀμεί-
 νων Ὀμήρου φράσαι; νῆ Δία, ἀλλ' ἑτέρα φράσις ἢ
 ποιητικὴ. τῷ γε εἶδει, ὥς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ποιητικῇ ἢ
 τραγικῇ καὶ ἢ κωμικῇ, καὶ ἐν τῇ πεζῇ ἢ ἱστορικῇ καὶ
 ἢ δικανικῇ. ἄρα γὰρ οὐδ' ὁ λόγος ἐστὶ γενικός, οὐ εἶδη 20
 ὁ ἔμμετρος καὶ ὁ πεζός; ἢ λόγος μὲν, ῥητορικὸς δὲ λό-
 γος οὐκ ἐστὶ γενικός καὶ φράσις καὶ ἀρετὴ λόγου; ὥς
 δ' εἶπεῖν, ὁ πεζὸς λόγος, ὅ γε κατεσκευασμένος, μί-
 μημα τοῦ ποιητικοῦ ἐστὶ. πρῶτιστα γὰρ ἡ ποιητικὴ
 κατασκευὴ παρῆλθεν εἰς τὸ μέσον καὶ εὐδοκίμησεν· 25
 εἶτα ἐκείνην μιμούμενοι, λύσαντες τὸ μέτρον, τὰλλα
 δὲ φυλάξαντες τὰ ποιητικά, συνέγραψαν οἱ περὶ Κά-
 δμον καὶ Φερεκύδη καὶ Ἑκαταῖον· εἶτα οἱ ὕστερον
 ἀφαιροῦντες ἅει τι τῶν τοιούτων εἰς τὸ νῦν εἶδος κα-
 τήγαγον ὥς ἂν ἀπὸ ὕψους τινός· καθάπερ ἂν τις καὶ 30
 τὴν κωμωδίαν φαίη λαβεῖν τὴν σύστασιν ἀπὸ τῆς τρα-
 γωδίας καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν ὕψους καταβιβασθεῖσαν εἰς

τὸ λογοειδὲς νυνὶ καλούμενον. καὶ τὸ αἰεῖν δὲ ἀντὶ
 τοῦ φράζειν τιθέμενον παρὰ τοῖς πάλαι ταῦτό τοῦτο
 ἐκμαρτυρεῖ, διότι πηγὴ καὶ ἀρχὴ φράσεως κατεσκευ-
 ασμένης καὶ ῥητορικῆς ὑπῆρξεν ἡ ποιητικὴ. αὕτη γὰρ
 5 προσεχρήσατο τῷ μέλει κατὰ τὰς ἐπιδείξεις· τοῦτο δ'
 ἦν ὥδῃ ἢ λόγος μεμελισμένος, ἀφ' οὗ δὴ ῥαψωδίαν τ'
 ἔλεγον καὶ τραγωδίαν καὶ κωμωδίαν. ὥστ' ἐπειδὴ τὸ
 φράζειν πρῶτιστα ἐπὶ τῆς ποιητικῆς ἐλέγετο φράσεως,
 αὕτη δὲ μετ' ὥδης* τὸ αἰεῖν αὐτοῖς τὸ αὐτὸ τῷ φράζειν
 10 ὑπῆρξε παρ' ἐκείνοις. καταχρησαμένων δ' αὐτῶν θα-
 τέρῳ καὶ ἐπὶ τοῦ πεξοῦ λόγου, καὶ ἐπὶ θάτερον ἢ κα-
 τάχρησις διέβη. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ πεξὸν λεχθῆναι τὸν
 ἄνευ τοῦ μέτρου λόγον ἐμφαίνει τὸν ἀπὸ ὕψους τινὸς
 καταβάντα καὶ ὀχήματος εἰς τοῦδαφος.

15 Ἀλλ' οὐδὲ τὰ σύνεγγυς μόνον, ὥσπερ Ἑρατοσθέ-
 νης εἶρηκε, καὶ τὰ ἐν τοῖς Ἑλλησιν, ἀλλὰ καὶ τῶν πόρ-
 ρω πολλὰ λέγει καὶ δι' ἀκριβείας Ὀμηρος καὶ μᾶλλον
 γε τῶν ὕστερον μυθολογεῖται, οὐ πάντα τερατευόμε-
 νος, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐπιστήμην ἀλληγορῶν ἢ διασκευ-
 20 ἄζων ἢ δημαγωγῶν ἄλλα τε καὶ τὰ περὶ τὴν Ὀδυσσέως
 πλάνην, περὶ ἧς πολλὰ διαμαρτάνει τοὺς τ' ἐξηγητὰς
 φλυάρους ἀποφαίνων καὶ αὐτὸν τὸν ποιητήν· περὶ
 ὧν ἄξιον εἰπεῖν διὰ πλειόνων.

Καὶ πρῶτον ὅτι τοὺς μύθους ἀπεδέξαντο οὐχ οἱ 8
 25 ποιηταὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ αἱ πόλεις πολὺ πρότερον καὶ C. 19
 οἱ νομοθέται τοῦ χρησίμου χάριν, βλέψαντες εἰς τὸ
 φυσικὸν πάθος τοῦ λογικοῦ ζώου· φιλειδήμων γὰρ
 ἄνθρωπος, προοίμιον δὲ τούτου τὸ φιλόμυθον. ἐν-
 τεῦθεν οὖν ἄρχεται τὰ παιδία ἀκροᾶσθαι καὶ κοινω-
 30 νεῖν λόγων ἐπὶ πλειόν. αἴτιον δ', ὅτι καινολογία τίς
 ἐστὶν ὁ μῦθος, οὐ τὰ καθεστηκότα φράζων ἀλλ' ἔτε-
 ρα παρὰ ταῦτα· ἡδὺ δὲ τὸ καινὸν καὶ ὃ μὴ πρότερον

ἔγνω τις· τοῦτο δ' αὐτό ἐστὶ καὶ τὸ ποιοῦν φιλειδή-
 μονα. ὅταν δὲ προσῇ καὶ τὸ θαυμαστὸν καὶ τὸ τερα-
 τῶδες, ἐπιτείνει τὴν ἡδονήν, ἥπερ ἐστὶ τοῦ μανθάνειν
 φίλτρον. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἀνάγκη τοιοῦτοις δελέ-
 ασι χρῆσθαι, προϋούσης δὲ τῆς ἡλικίας ἐπὶ τὴν τῶν ὄ-
 ὄντων μάθησιν ἄγειν, ἥδη τῆς διανοίας ἐρρωμένης καὶ
 μηκέτι δεομένης κολάκων. καὶ ἰδιώτης δὲ πᾶς καὶ
 ἀπαίδευτος τρόπον τινὰ παῖς ἐστὶ φιλομυθεῖ τε ὡσαύ-
 τως· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ πεπαιδευμένος μετρίως· οὐδὲ
 γὰρ οὗτος ἰσχύει τῷ λογισμῷ, πρόσσεστι δὲ καὶ τὸ ἐκ 10
 παιδὸς ἔθος. ἐπεὶ δ' οὐ μόνον ἡδὺ ἀλλὰ καὶ φοβερόν
 τὸ τερατῶδες, ἀμφοτέρων ἐστὶ τῶν εἰδῶν χρεῖα πρὸς
 τε τοὺς παῖδας καὶ τοὺς ἐν ἡλικίᾳ· τοῖς τε γὰρ παισὶ
 προσφέρομεν τοὺς ἡδεῖς μύθους εἰς προτροπὴν, εἰς
 ἀποτροπὴν δὲ τοὺς φοβερούς· ἢ τε γὰρ Λάμια μῦθός 15
 ἐστὶ καὶ ἡ Γοργὼ καὶ ὁ Ἐφιάλτης καὶ ἡ Μορμολύκη.
 οἳ τε πολλοὶ τῶν τὰς πόλεις οἰκούντων εἰς μὲν προ-
 τροπὴν ἄγονται τοῖς ἡδέσι τῶν μύθων, ὅταν ἀκούωσι
 τῶν ποιητῶν ἀνδραγαθήματα μυθώδη διηγουμένων,
 οἷον Ἡρακλέους ἄθλους ἢ Θησέως, ἢ τιμὰς παρὰ θεῶν 20
 νεμομένας, ἢ νῆ Δία ὁρῶσι γραφὰς ἢ ξόανα ἢ πλά-
 σματα τοιαύτην τινὰ περιπέτειαν ὑποσημαίνοντα μυ-
 θώδη· εἰς ἀποτροπὴν δέ, ὅταν κολάσεις παρὰ θεῶν
 καὶ φόβους καὶ ἀπειλὰς ἢ διὰ λόγων ἢ διὰ τύπων ἀο-
 ράτων τινῶν προσδέχωνται, ἢ καὶ πιστεύωσι περιπε- 25
 σεῖν τινας. οὐ γὰρ ὄχλον γε γυναικῶν καὶ παντὸς χυ-
 δαίου πλήθους ἐπαγαγεῖν λόγῳ δυνατὸν φιλοσόφῳ
 καὶ προσκαλέσασθαι πρὸς εὐσέβειαν καὶ ὁσιότητα καὶ
 πίστιν, ἀλλὰ δεῖ καὶ διὰ δεισιδαιμονίας· τοῦτο δ' οὐκ
 ἄνευ μυθοποιίας καὶ τερατείας. κεραυνὸς γὰρ καὶ αἰ- 30
 γλῆς καὶ τρίαίνα καὶ λαμπάδες καὶ δράκοντες καὶ θυρ-
 σόλογχα τῶν θεῶν ὅπλα μῦθοι καὶ πᾶσα θεολογία

ἀρχαϊκή· ταῦτα δ' ἀπεδέξαντο οἱ τὰς πολιτείας κατα-
 στησάμενοι μορμολύκας τινὰς πρὸς τοὺς νηπιόφρο- C. 20
 νας. τοιαύτης δὲ τῆς μυθοποιίας οὔσης καὶ καταστρε-
 φούσης εἰς τὸ κοινωνικὸν καὶ τὸ πολιτικὸν τοῦ βίου
 5 σχῆμα καὶ τὴν τῶν ὄντων ἱστορίαν, οἱ μὲν ἀρχαῖοι τὴν
 παιδικὴν ἀγωγὴν ἐφύλαξαν μέχρι τῶν τελείων ἡλικι-
 ῶν, καὶ διὰ ποιητικῆς ἱκανῶς σωφρονίζεσθαι πᾶσαν
 ἡλικίαν ὑπέλαβον· χρόνοις δ' ὕστερον ἢ τῆς ἱστορίας
 γραφῇ καὶ ἡ νῦν φιλοσοφία παρελήλυθεν εἰς μέσον.
 10 αὕτη μὲν οὖν πρὸς ὀλίγους, ἡ δὲ ποιητικὴ δημωφελε-
 στέρα καὶ θέατρα πληροῦν δυναμένη, ἡ δὲ δὴ τοῦ
 Ὀμήρου ὑπερβαλλόντως· καὶ οἱ πρῶτοι δὲ ἱστορικοὶ
 καὶ φυσικοὶ μυθογράφοι.

Ἄτε δὴ πρὸς τὸ παιδευτικὸν εἶδος τοὺς μύθους 9
 15 ἀναφέρων ὁ ποιητὴς ἐφρόντισε πολὺ μέρος τάληθοῦς,
 ἐν δ' ἐτίθει καὶ ψεῦδος, τὸ μὲν ἀποδεχόμενος τῷ δὲ
 δημαγωγῶν καὶ στρατηγῶν τὰ πλήθη. „ὥς δ' ὅτε τις
 χρυσὸν περιχεύεται ἀργύρῳ ἀνήρ,“ οὕτως ἐκείνος ταῖς
 ἀληθείαι περιπετείαις προσεπετίθει μῦθον, ἡδύνων
 20 καὶ κοσμῶν τὴν φράσιν, πρὸς δὲ τὸ αὐτὸ τέλος τοῦ
 ἱστορικοῦ καὶ τοῦ τὰ ὄντα λέγοντος βλέπων. οὕτω δὴ
 τὸν τε Ἰλιακὸν πόλεμον γεγονότα παραλαβὼν ἐκόσμη-
 σε ταῖς μυθοποιαῖς, καὶ τὴν Ὀδυσσεῶς πλάνην ὡσαύ-
 τως· ἐκ μηδενὸς δὲ ἀληθοῦς ἀνάπτειν κενὴν τερατο-
 25 λογίαν οὐχ Ὀμηρικόν. προσπίπτει γάρ, ὥς εἰκός, ὥς
 πιθανώτερον ἂν οὕτω τις ψεύδοιτο, εἰ καταμίσγοι τι
 καὶ αὐτῶν τῶν ἀληθινῶν· ὅπερ καὶ Πολύβιος φησι
 περὶ τῆς Ὀδυσσεῶς πλάνης ἐπιχειρῶν· τοιοῦτο δ' ἐστὶ
 καὶ τό „ἔσκε ψεύδεα πολλὰ λέγων ἐτύμοισιν ὁμοῖα.“
 30 οὐ γὰρ πάντα ἀλλὰ πολλὰ, ἐπεὶ οὐδ' ἂν ἦν ἐτύμοισιν
 ὁμοῖα. ἔλαβεν οὖν παρὰ τῆς ἱστορίας τὰς ἀρχάς. καὶ
 γὰρ τὸν Αἰόλον δυναστεῦσαί φασι τῶν περὶ τὴν Αἰπά-

ραν νήσων καὶ τῶν περὶ τὴν Αἰτνὴν καὶ Λεοντίην Κύ-
κλωπας καὶ Αἰστρυγόνας ἄξένους τινάς· διὸ καὶ τὰ
περὶ τὸν πορθμὸν ἀπροσπέλαστα εἶναι τοῖς τότε καὶ
τὴν Χάρυβδιν καὶ τὸ Σκύλλαιον ὑπὸ ληστῶν κατέχε-
σθαι. οὕτω δὲ καὶ τοὺς ἄλλους τῶν ὑπὸ Ὀμήρου λεγο- 5
μένων ἐν ἄλλοις τόποις ἱστοροῦμεν· οὕτω δὲ καὶ τοὺς
Κιμμερίους εἰδὼς οἰκοῦντας τὸν Κιμμερικὸν Βόσπο-
ρον πρὸς βορρᾶν καὶ ζοφώδῃ μετήγαγεν οἰκείως εἰς
σκοτεινόν τινα τόπον τὸν καθ' ἄδην, χρήσιμον ὄντα
πρὸς τὴν μυθοποιίαν τὴν ἐν τῇ πλάνῃ. ὅτι δ' οἶδεν 10
αὐτούς, οἱ χρονογράφοι δηλοῦσιν ἢ μικρὸν πρὸ αὐτοῦ
τὴν τῶν Κιμμερίων ἔφοδον ἢ κατ' αὐτὸν ἀναγρά-
φοντες.

C. 21
10

᾿Ωσαύτως καὶ τοὺς Κόλχους εἰδὼς καὶ τὸν Ἰάσο-
νος πλοῦν τὸν εἰς Αἶαν καὶ τὰ περὶ Κίρκης καὶ Μηδεί- 15
ας μυθενόμενα καὶ ἱστορούμενα περὶ τῆς φαρμακείας
καὶ τῆς ἄλλης ὁμοιοτροπίας συγγενείας τε ἐπλασε τῶν
οὕτω διωκισμένων, τῆς μὲν ἐν τῷ μυχῷ τοῦ Πόντου
τῆς δ' ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ ἔξωκεανισμὸν ἀμφοῖν, τάχα
καὶ τοῦ Ἰάσονος μέχρι τῆς Ἰταλίας πλανηθέντος· δεῖ- 20
κνυται γάρ τινα καὶ περὶ τὰ Κεραύνια ὄρη καὶ περὶ
τὸν Ἀδρίαν καὶ ἐν τῷ Ποσειδωνιάτῃ κόλπῳ καὶ ταῖς
πρὸ τῆς Τυρρηνίας νήσοις τῆς τῶν Ἀργοναυτῶν πλά-
νης σημεῖα. προσέδοσαν δέ τι καὶ αἱ Κυάνεαι, ὥσπερ
Συμπληγάδας καλοῦσι πέτρας τινές, τραχὺν ποιοῦσαι 25
τὸν διέκπλουν τὸν διὰ τοῦ Βυζαντιακοῦ στόματος·
ὥστε παρὰ μὲν τὴν Αἶαν ἢ Αἰαίην, παρὰ δὲ τὰς Συμ-
πληγάδας αἱ Πλαγκταὶ καὶ ὁ δι' αὐτῶν πλοῦς τοῦ Ἰά-
σονος πιθανὸς ἐφάνη, παρὰ δὲ τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν
Χάρυβδιν ὁ διὰ τῶν σκοπέλων πλοῦς. ἀπλῶς δ' οἱ 30
τότε τὸ πέλαγος τὸ Ποντικὸν ὥσπερ ἄλλον τινὰ ὠκεα-
νὸν ὑπελάμβανον, καὶ τοὺς πλείοντας ἐκείσε ὁμοίως

ἐκτοπίζειν ἐδόκουν ὥσπερ τοὺς ἔξω στηλῶν ἐπὶ πολὺ
 προϊόντας· καὶ γὰρ μέγιστον τῶν καθ' ἡμᾶς ἐνομίζε-
 το, καὶ διὰ τοῦτο κατ' ἐξοχὴν ἰδίως πόντον προσηγό-
 ρεον, ὡς ποιητὴν Ὅμηρον. ἴσως οὖν καὶ διὰ τοῦτο
 5 μετήνεγκε τὰ ἐκ τοῦ Πόντου πρὸς τὸν ὠκεανὸν ὡς εὐ-
 παράδεκτα διὰ τὴν κατέχουσαν δόξαν. οἶμαι δὲ καὶ
 τῶν Σολύμων τ' ἄκρα τοῦ Ταύρου τὰ περὶ τὴν Ἀνκί-
 αν ἕως Πισιδίας κατεχόντων τὰ ὑψηλότετα καὶ τὰς
 ἀπὸ τῆς μεσημβρίας ὑπερβολὰς ἐπιφανεστάτας πα-
 10 ρεχόντων τοῖς ἐντὸς τοῦ Ταύρου καὶ μάλιστα τοῖς περὶ
 τὸν Πόντον, καθ' ὁμοιότητά τινα καὶ τούτους ἐξωκε-
 ανισθῆναι· φησὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ πλείοντος ἐν τῇ σχεδίᾳ
 „τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν ἀνιῶν κρείων Ἐνοσίχθων τηλό-
 „θεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἰδεν.“ τάχα δὲ καὶ τοὺς μου-
 15 ομμάτους Κύκλωπας ἐκ τῆς Σκυθικῆς ἱστορίας με-
 τενήνοχε· τοιοῦτους γὰρ τινὰς τοὺς Ἀριμασπούς φα-
 σιν, οὓς ἐν τοῖς Ἀριμασπείοις ἔπεσιν ἐνδεδώκεν Ἀρι-
 στέας ὁ Προκοννήσιος.

Δεῖ δὲ ταῦτα προϋποθέμενον σκοπεῖν τί λέγουσιν 11
 20 οἱ φήσαντες περὶ Σικελίαν ἢ Ἰταλίαν γενέσθαι τῷ
 Ὀδυσσεὶ τὴν πλάνην καθ' Ὅμηρον· ἔστι γὰρ ἀμφοτέρως
 τοῦτο δέξασθαι, καὶ βέλτιον καὶ χεῖρον· βέλτιον μὲν,
 ἂν οὕτω [τις] δέχεται ὅτι πεισθεὶς ἐκεῖ τὴν πλάνην τῷ
 Ὀδυσσεὶ γενέσθαι, λαβὼν ἀληθῆ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν C. 22
 25 ποιητικῶς διεσκεύασε· τοῦτο γὰρ οἰκείως ἂν λέγοιτο
 περὶ αὐτοῦ· καὶ οὐ μόνον γε περὶ Ἰταλίαν, ἀλλὰ καὶ
 μέχρι τῶν ἐσχάτων τῆς Ἰβηρίας ἐστὶν εὐρεῖν ἵχνη τῆς
 ἐκείνου πλάνης καὶ ἄλλων πλειόνων. χεῖρον δέ, ἔαν
 τις καὶ τὴν διασκευὴν ὡς ἱστορίαν δέχεται, ἐκείνου
 30 ὠκεανὸν καὶ ἄδην καὶ Ἥλιον βόας καὶ παρὰ θεαῖς

21. post Ὅμηρον: ἢ μὴ γενέσθαι.

ξενίας καὶ μεταμορφώσεις καὶ μεγέθη Κυκλώπων καὶ
 Λαιστρυγόνων καὶ μορφήν Σκύλλης καὶ διαστήματα
 πλοῦ καὶ ἄλλα πλείω τοιαῦτα τερατογραφοῦντος φα-
 νερώς. οὔτε δὲ πρὸς τοῦτον ἄξιον ἀντιλέγειν οὕτω
 φανερώς καταψευδόμενον τοῦ ποιητοῦ, καθάπερ οὐδ' 5
 εἰ φαίη τοῦτον τὸν τρόπον γενέσθαι τὸν εἰς τὴν Ἰθά-
 κην κατάπλουν τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τὴν μνησθηροφο-
 νίαν καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ ἀγροῦ συστᾶσαν μάχην τοῖς Ἰθα-
 κησίοις πρὸς αὐτόν, οὔτε πρὸς τὸν δεξάμενον οἰκείως
 προσπλέκεσθαι δίκαιον.

10

- 12 Ὁ Ἑρατοσθένης δὲ πρὸς ἀμφοτέρας τὰς ἀποφά-
 σεις ἀπήντηκεν οὕκ εὖ· πρὸς μὲν τὴν δευτέραν, ὅτι
 πειρᾶται διαβάλλειν φανερώς ψευδῇ καὶ οὐκ ἄξια λό-
 γου διὰ μακρῶν, πρὸς δὲ τὴν προτέραν, ποιητὴν τε
 ἅπαντα ἀποφήνας φλύαρον καὶ μήτε τόπων ἐμπειρίαν 15
 μήτε τεχνῶν πρὸς ἀρετὴν συντείνειν νομίσας· τῶν τε
 μύθων τῶν μὲν ἐν τόποις οὐ πεπλασμένοις πεφημι-
 σμένων, οἷον ἐν Ἰλίῳ καὶ Ἰδη καὶ Πηλίοῳ, τῶν δὲ ἐν πε-
 πλασμένοις, καθάπερ ἐν οἷς αἱ Γοργόνες ἢ ὁ Γηρυό-
 νης, ταύτης φησὶ τῆς ἰδέας εἶναι καὶ τοὺς κατὰ τὴν 20
 Ὀδυσσέως πλάνην λεγομένους, τοὺς δὲ μὴ πεπλάσθαι
 λέγοντας ἄλλ' ὑποκείσθαι ἐξ αὐτοῦ τοῦ μὴ συμφωνεῖν
 ἐλέγχεσθαι ψευδομένους· τὰς γοῦν Σειρήνας τοὺς μὲν
 ἐπὶ τῆς Πελωριάδος καθιδρύειν, τοὺς δὲ ἐπὶ τῶν Σει-
 ρηνουσσῶν πλείους ἢ δισχιλίους διεχουσῶν σταδίου· 25
 εἶναι δ' αὐτὰς σκόπελον τρικόρυφον διείργοντα τὸν
 Κυμαῖον καὶ Ποσειδωνιάτην κόλπον. ἄλλ' οὐθ' ὁ σκό-
 πελος οὗτος ἐστὶ τρικόρυφος οὐθ' ὅλως κορυφοῦται
 πρὸς ὕψος, ἀλλ' ἀγκῶν τις ἔκκειται μακρὸς καὶ στενὸς
 ἀπὸ τῶν κατὰ Συρρεντὸν χωρίων ἐπὶ τὸν κατὰ Κα- 30
 πρίας πορθμόν, ἐπὶ θάτερα μὲν τῆς ὀρεινῆς τὸ τῶν
 Σειρήνων ἱερὸν ἔχων, ἐπὶ θάτερα δὲ πρὸς τῷ Ποσει-

δωνιάτῃ κόλπῳ νησίδα τρία προκείμενα ἔρημα πε-
τρῶδη, ἃ καλοῦσι Σειρήνας, ἐπ' αὐτῷ δὲ τῷ πορθμῷ
τὸ Ἀθήναιον, ὥπερ ὁμωνυμεῖ καὶ ὁ ἀγκὼν αὐτός.

Ἄλλ' οὐδ' εἰ μὴ συμφωνοῦσιν οἱ τὴν ἱστορίαν τῶν 13
5 τόπων παραδιδόντες, εὐθύς ἐκβάλλειν δεῖ τὴν σύμπα-
σαν ἱστορίαν· ἄλλ' ἔσθ' ὅτε καὶ πιστοῦσθαι τὸ καθό-
λου μᾶλλον ἔστιν. οἷόν τι λέγω, ζητουμένου εἰ κατὰ Σι-
κελίαν καὶ Ἰταλίαν ἡ πλάνη γέγονε καὶ εἰ αἱ Σειρήνες
ἐνταῦθά που λέγονται· ὁ μὲν φήσας ἐν τῇ Πελωριάδι
10 πρὸς τὸν ἐν ταῖς Σειρηνούσσαις διαφωνεῖ, ἀμφοτέρω C. 23
δὲ πρὸς τὸν περὶ Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν λέγοντα οὐ δια-
φωνοῦσιν, ἀλλὰ καὶ μείζω πίστιν παρέχουσιν, ὅτι
καίπερ μὴ τὸ αὐτὸ χωρίον φράζοντες ὅμως οὐκ ἐκβε-
βήκεσάν γε τοῦ κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἢ Σικελίαν. ἐὰν δὲ
15 προσθῇ τις ὅτι ἐν Νεαπόλει Παρθενόπης δεικνύται
μνημα μιᾶς τῶν Σειρήνων, ἔτι πλείων προσεγέ-
νετο πίστις, καίτοι τρίτου τινὸς λεχθέντος τούτου
τοῦ τόπου. ἄλλ' ὅτι ἐν τούτῳ τῷ κόλπῳ τῷ ὑπὸ Ἐρα-
τοσθένους λεχθέντι Κυμαίῳ, ὃν ποιοῦσιν αἱ Σειρη-
20 νοῦσαι, καὶ ἡ Νεάπολις ἴδρυνται, βεβαιότερως πι-
στεύομεν τὸ περὶ τούτους τοὺς τόπους γερονέναι τὰς
Σειρήνας· οὔτε γὰρ τὸν ποιητὴν ἀκριβῶς ἕκαστα πυ-
θέσθαι, οὔθ' ἡμεῖς παρ' ἐκείνου ζητοῦμεν τὸ ἀκριβές·
οὐ μὴν οὐδ' οὕτως ἔχομεν ὥς ὑπολαμβάνειν καὶ μη-
25 δὲν πεπυσμένον περὶ τῆς πλάνης, μήθ' ὅπου μήθ'
ὅπως γεγένηται, ῥαψωδεῖν.

Ἐρατοσθένης δὲ Ἡσίοδον μὲν εἰκάζει πεπυσμένον 14
περὶ τῆς Ὀδυσσέως πλάνης ὅτι κατὰ Σικελίαν καὶ Ἰτα-
λίαν γεγένηται, πιστεύσαντα τῇ δόξῃ μὴ μόνον τῶν
30 ὑφ' Ὀμήρου λεγομένων μεμνησθαι, ἀλλὰ καὶ Αἰτνης
καὶ Ὀρτυγίας τοῦ πρὸς Συρακούσαις νησίου καὶ Τυρ-
ρηνῶν· Ὅμηρον δὲ μήτε εἰδέναι ταῦτα μήτε βούλε-

σθαι ἐν γνωρίμοις τόποις ποιεῖν τὴν πλάνην. πότερον οὖν Αἴτνη μὲν καὶ Τυρρηνία γνώριμα, Σκύλλαιον δὲ καὶ Χάρυβδις καὶ Κίρκαιον καὶ Σειρηνοῦσσαι οὐ πάντ᾽; ἢ καὶ Ἑσιόδῳ μὲν ἔπρεπε μὴ φλυαρεῖν, ἀλλὰ ταῖς κατεχούσαις δόξαις ἀκολουθεῖν, Ὀμήρῳ δὲ πᾶν ὅτι ἂν ἐπ' ἀκαιρίμαν γλῶσσαν ἦη κελαδεῖν; χωρὶς γὰρ τῶν λεχθέντων περὶ τοῦ τρόπου τῆς προεπούσης Ὀμήρῳ μυθοποιίας καὶ τὸ πλῆθος τῶν συγγραφέων τῶν ταῦτα θρυλούντων καὶ τῆς κατὰ τοὺς τόπους ἐπιχωριαζούσης φήμης διδάσκειν δύναται, διότι ταῦτα οὐ ποιη- 10 τῶν πλάσματά ἐστιν οὐδὲ συγγραφέων, ἀλλὰ γεγενημένων ἴχνη καὶ προσώπων καὶ πράξεων.

- 15 Καὶ Πολύβιος δ' ὀρθῶς ὑπονοεῖ τὰ περὶ τῆς πλάνης· τὸν γὰρ Αἰόλον τὸν προσημαίνοντα τοὺς ἔκπλους ἐν τοῖς κατὰ τὸν πορθμὸν τόποις ἀμφιδρόμοις οὖσι 15 καὶ δυσέκπλοις διὰ τὰς παλιρροίας ταμίαν τε εἰρησθαι τῶν ἀνέμων καὶ βασιλέα νενομίσθαι φησί, καθάπερ Δαναὸν μὲν τὰ ὕδρεϊα τὰ ἐν Ἀργεὶ παραδείξαντα, Ἀτρεΐα δὲ τοῦ ἡλίου τὸν ὑπεναντίον τῷ οὐρανῷ δρόμον, μάντεις τε καὶ ἱεροσκοπούμενους ἀποδείκνυσθαι 20 C. 24 βασιλέας, τοὺς δ' ἱερέας τῶν Αἰγυπτίων καὶ Χαλδαίους καὶ Μάγους σοφία τινὶ διαφέροντας τῶν ἄλλων ἡγεμονίας καὶ τιμῆς τυγχάνειν παρὰ τοῖς πρὸ ἡμῶν, οὕτω δὲ καὶ τῶν θεῶν ἕνα ἕκαστον τῶν χρησίμων τινὸς εὐρετὴν γενόμενον τιμᾶσθαι. ταῦτα δὲ προοικονομη- 25 σάμενος οὐκ ἔα τὸν Αἰόλον ἐν μύθου σχήματι ἀκούεσθαι οὐδ' ὅλην τὴν Ὀδυσσεῶς πλάνην, ἀλλὰ μικρὰ μὲν προσμεμνηθεῖσθαι καθάπερ καὶ τῷ Ἰλιακῷ πολέμῳ, τὸ δ' ὅλον περὶ Σικελίαν καὶ τῷ ποιητῇ πεποιῆσθαι καὶ τοῖς ἄλλοις συγγραφεῦσιν, ὅσοι τὰ περιχώρια 30 λέγουσι τὰ περὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. οὐκ ἐπαινεῖ δὲ οὐδὲ τὴν τοιαύτην τοῦ Ἐρατοσθένους ἀπόφασιν,

διότι φησὶ τότε ἂν εὗρεῖν τινα ποῦ Ὀδυσσεὺς πεπλά-
 νηται, ὅταν εὔρῃ τὸν σκυτέα τὸν συρράψαντα τὸν τῶν
 ἀνέμων ἀσκόν. καὶ τοῦτο δ' οἰκείως εἰρησθαι τοῖς συμ-
 βαίνουσι περὶ τὸ Σκύλλαιον καὶ τὴν θήραν τῶν γα-
 5 λεωτῶν τὸ ἐπὶ τῆς Σκύλλης „αὐτοῦ δ' ἰχθυᾶ σκόπε-
 „λον περιμαιμώσασα δελφῖνᾶς τε κύνας τε, καὶ εἴ ποδι
 „μεῖζον ἔλῃσι κῆτος.“ τοὺς γὰρ θύννοους ἀγελῆδὸν φε-
 ρομένους παρὰ τὴν Ἰταλίαν, ἐπειδὴν ἐμπέσωσι καὶ κω-
 λυθῶσι τῆς Σικελίας ἄψασθαι, περιπίπτειν τοῖς μεί-
 10 ζοσι τῶν ζῴων, οἷον δελφίνων καὶ κυνῶν καὶ ἄλλων
 κητωδῶν, ἐκ δὲ τῆς θήρας αὐτῶν πιαίνεσθαι τοὺς γα-
 λεώτας, οὓς καὶ ξιφίας λέγεσθαι καὶ κύνας φησί· συμ-
 βαίνειν γὰρ ταῦτόν ἐνθάδε καὶ κατὰ τὰς ἀναβάσεις
 τοῦ Νείλου καὶ τῶν ἄλλων ὑδάτων, ὅπερ ἐπὶ πυρὸς
 15 καὶ ὕλης ἐμπιπραμένης· ἀθροιζόμενα γὰρ τὰ θηρία
 φεύγειν τὸ πῦρ ἢ τὸ ὕδωρ καὶ βορὰν γίνεσθαι τοῖς
 κρεῖττοσι.

Ταῦτα δ' εἰπὼν διηγεῖται τῶν γαλεωτῶν θήραν, 16
 ἣ συνίσταται περὶ τὸ Σκύλλαιον· σκοπὸς γὰρ ἐφέστηκε
 20 κοινὸς ὑφορμουσιν ἐν δικώποις σκαφιδίοις πολλοῖς,
 δύο καθ' ἕκαστον σκαφίδιον· καὶ ὁ μὲν ἐλαύνει, ὁ
 δ' ἐπὶ τῆς πρῶρας ἔστηκε δόρυ ἔχων, σημήναντος τοῦ
 σκοποῦ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ γαλεώτου· φέρεται δὲ τὸ
 τρίτον μέρος ἕξαλον τὸ ζῶον. συνάψαντος δὲ τοῦ σκά-
 25 φους, ὁ μὲν ἐπληξεν ἐκ χειρός, εἴτ' ἐξέσπασεν ἐκ τοῦ
 σώματος τὸ δόρυ χωρὶς τῆς ἐπιδορατίδος· ἀγκιστρῶ-
 δης τε γὰρ ἐστὶ καὶ χαλαρῶς ἐνήρομσται τῷ δόρατι
 ἐπίτηδες, καλώδιον δ' ἔχει μακρὸν ἐξημμένον· τοῦτ'
 ἐπιχαλῶσι τῷ τρωθέντι τέως ἕως ἂν κάμῃ σφαδάζον
 30 καὶ ὑποφεῦγον· τότε δ' ἔλκουσιν ἐπὶ τὴν γῆν, ἢ εἰς τὸ
 σκάφος ἀναλαμβάνουσιν, εἰ μὴ μέγα ἦ τελέως τὸ
 σῶμα. καὶ ἐκπέσῃ δὲ εἰς τὴν θάλατταν τὸ δόρυ, οὐκ

ἀπόλωλεν· ἔστι γὰρ πηκτὸν ἐκ τε δρυὸς καὶ ἐλάτης, ὥστε βαπτιζομένου τοῦ δρυϊνοῦ βάρει μετέωρον εἶναι
 C. 25 τὸ λοιπὸν καὶ εὐανάληπτον. συμβαίνειν δέ ποτε καὶ τιτρώσκεσθαι διὰ τοῦ σκαφιδίου τὸν κωπηλάτην διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ξίφους τῶν γαλεωτῶν καὶ τὸ τὴν 5 ἀκμὴν τοῦ ζώου συαγρώδη εἶναι καὶ τὴν θήραν. ἐκ τε δὴ τῶν τοιούτων εἰκάξοι τις ἄν, φησί, περὶ Σικελίαν γενέσθαι τὴν πλάνην κατὰ τὸν Ὅμηρον, ὅτι τῇ Σκύλλῃ προσῆψε τὴν τοιαύτην θήραν ἢ μάλιστα ἐπιχώριός ἐστι τῷ Σκυλλαίῳ, καὶ ἐκ τῶν περὶ τῆς Χαρυ- 10 βδεως λεγομένων ὁμοίων τοῖς τοῦ πορθμοῦ πάθεσι. τὸ δέ „τρίς μὲν γὰρ τ’ ἀνίησιν“ ἀντὶ τοῦ δῖς, γραφικὸν εἶναι ἀμάρτημα ἢ ἱστορικόν.

17 Καὶ τὰ ἐν τῇ Μήνιγγι δὲ τοῖς περὶ τῶν Λωτοφάγων εἰρημένοις συμφωνεῖν. εἰ δέ τινα μὴ συμφωνεῖ, 15 μεταβολὰς αἰτιασθαι δεῖν ἢ ἄγνοιαν ἢ καὶ ποιητικὴν ἐξουσίαν, ἢ συνέστηκεν ἐξ ἱστορίας καὶ διαθέσεως καὶ μύθου. τῆς μὲν οὖν ἱστορίας ἀλήθειαν εἶναι τέλος, ὥς ἐν νεῶν καταλόγῳ τὰ ἐκάστοις τόποις συμβεβηκότα λέγοντος τοῦ ποιητοῦ, τὴν μὲν πετροθήσ- 20 σαν τὴν δὲ ἐσχατόωσαν πόλιν, ἄλλην δὲ πολυτρήρωνα, τὴν δ’ ἀγχίαλον· τῆς δὲ διαθέσεως ἐνέργειαν εἶναι τὸ τέλος, ὥς ὅταν μαχομένους εἰσάγῃ, μύθου δὲ ἡδονὴν καὶ ἐκπληξιν. τὸ δὲ πάντα πλάττειν οὐ πιθανόν, οὐδ’ Ὀμηρικόν· τὴν γὰρ ἐκείνου ποιήσιν φιλο- 25 σόφημα πάντα νομίζειν, οὐχ ὥς Ἑρατοσθένης φησί, κελεύων μὴ κρίνειν πρὸς τὴν διάνοιαν τὰ ποιήματα, μηδ’ ἱστορίαν ἀπ’ αὐτῶν ζητεῖν. πιθανώτερόν τε τὸ „ἐνθεν δ’ ἐννημαρ φερόμην ὁλοοῖς ἀνέμοισιν“ ἐν βραχεὶ διαστήματι δέχεσθαι (οἱ γὰρ ὁλοοὶ οὐκ εὐθύ- 30 δρομοὶ) ἢ ἐξωκεανίζειν, ὥς ἂν οὐρίων πνεόντων συνεχῶς. συνθεῖς δὲ τὸ διάστημα τὸ ἐκ Μαλεῶν ἐπὶ στήλας

σταδίων δισμυρίων καὶ δισχιλίων πεντακοσίων, εἰ, φησί, τοῦτο θείημεν ἐν ταῖς ἐννέα ἡμέραις διηνύσθαι ἰσοταχῶς, ἐκάστης ἂν ἡμέρας ὁ πλοῦς συμβαίνοι σταδίων δισχιλίων πεντακοσίων. τίς οὖν ἰστόρηκεν ἐκ Ἀν-
 5 κίας ἢ Ῥόδου δευτεραῖόν τινα ἀφιγμένον εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὅντος τοῦ διαστήματος σταδίων τετρακισχιλίων; πρὸς δὲ τοὺς ἐπιζητοῦντας πῶς τρεῖς εἰς Σικελίαν ἔλθων οὐδ' ἅπαξ διὰ τοῦ πορθμοῦ πέπλευκεν Ὀδυσσεύς, ἀπολογεῖται διότι καὶ οἱ ὕστερον ἔφευγον
 10 ἅπαντες τὸν πλοῦν τοῦτον.

Τοιαῦτα μὲν εἶρηκεν. ἔστι δὲ τᾶλλα μὲν εὖ λεγόμενα· ὅταν δ' ἀνασκευάζῃ τὸν ἐξωκεανίζόμενον καὶ πρὸς ἀκριβῇ μέτρα τὸν τῶν ἡμερῶν πλοῦν ἀνάγῃ καὶ διαστήματα, ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολείπει τῆς ἀνομολο-
 15 γίας. ἅμα μὲν γὰρ παρατίθησι τὰ τοῦ ποιητοῦ ἔπη „ἐνθεν δ' ἐννῆμαρ φερόμην ὀλοοῖς ἀνέμοισιν,“ ἅμα δ' ἐπικρύπτεται· καὶ γὰρ ταῦτα τοῦ ποιητοῦ „αὐτὰρ ἐπεὶ ποταμοῖο λίπεν ῥόον ὠκεανοῖο νηὺς,“ καὶ τὸ „νήσω ἐν Ὠγυγίῃ, ὅθι τ' ὀμφαλὸς ἐστὶ θαλάσσης,“ καὶ ὅτι ἐν-
 20 ταῦθα οἰκεῖ Ἀτλαντος θυγάτηρ, καὶ τὸ περὶ τῶν Φαίακων „οἰέομεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόνῳ, τῷ ἔσχατο· οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος.“ ταῦτα γὰρ πάντα φανερώς ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει πλαττόμενα δηλοῦται. ὁ δὲ ταῦτ' ἐπικρυπτόμενος τὰ
 25 φανερώς λεγόμενα ἀναιρεῖ. τοῦτο μὲν οὖν οὐκ εὖ· τὸ δὲ περὶ Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν γεγενῆσθαι τὴν πλάνην ὀρθῶς, ἐπεὶ τίς ἔπεισε ποιητὴς ἢ συγγραφεὺς Νεαπολίτας μὲν λέγειν μνῆμα Παρθενόπης τῆς Σειρήνος, τοὺς δὲ ἐν Κύμῃ καὶ Δικαιαρχείᾳ καὶ Βεσβίῳ Πυρι-
 30 φλεγέθοντα καὶ Ἀχερουσίαν λίμνην καὶ νεκρομαντεῖον

27. post ὀρθῶς: καὶ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ βεβαιοῦται.
 STRABO I.

τὸ ἐν τῷ Ἀόρῳ καὶ Βαίον καὶ Μισηνὸν τῶν Ὀδυσσέως
ἐταίρων τινάς; οὕτω δὲ καὶ τὰ περὶ Σειρηνούσας καὶ
τὰ περὶ τὸν πορθμὸν καὶ Σκύλλαν καὶ Χάρυβδιν καὶ
Αἰόλον· ἅπερ οὗτ' ἀκριβῶς ἐξετάζειν δεῖ οὗτ' ἄρριζα
καὶ ἀνέστια ἔαν, ἀληθείας μηδὲν προσαπτόμενα μηδ' 5
ὠφελείας ἱστορικῆς.

- 19 Καὶ αὐτὸς δὲ ὑπονοήσας τοῦτο ὁ Ἐρατοσθένης,
ὑπολάβοι τις ἄν, φησί, τὸν ποιητὴν βούλεσθαι μὲν ἐν
τοῖς προσεσπερίοις τόποις τὴν πλάνην τῷ Ὀδυσσεῖ
ποιεῖν, ἀποστῆναι δ' ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων, τὰ μὲν 10
οὐκ ἀκριβῶς πεπυσμένον, τὰ δὲ οὐδὲ προελόμενον οὐ-
τως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ δεινότερον καὶ τὸ τερατωδέστερον
ἕκαστα ἐξάγειν. τοῦτο μὲν αὐτὸ εὖ, τὸ δ' οὐ χάριν
τοῦτ' ἐποίει κακῶς δεξάμενος· οὐ γὰρ φλυαρίας, ἀλλ'
ὠφελείας χάριν. ὥστε δίκαιός ἐστιν ὑπέχειν λόγον καὶ 15
περὶ τούτου καὶ διότι φησὶ τὰ πόρρω τερατολογεῖσθαι
μᾶλλον διὰ τὸ εὐκατάψευστον. πολλοστὸν γὰρ μέρος
ἐστὶ τὰ πόρρω τερατολογούμενα τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ
ἐγγὺς τῆς Ἑλλάδος· οἷα δὴ τὰ κατὰ τοὺς Ἡρακλέους
ἄθλους καὶ Θησέως καὶ τὰ ἐν Κρήτῃ καὶ Σικελίᾳ μν- 20
θευόμενα καὶ ταῖς ἄλλαις νήσοις, καὶ τὰ περὶ τὸν Κι-
θαιρῶνα καὶ Ἑλικῶνα καὶ Παρνασσὸν καὶ Πήλιον καὶ
C. 27 τὴν Ἀττικὴν ὅλην καὶ Πελοπόννησον· οὐδεὶς τε ἐκ
τῶν μύθων ἄγνοιαν αἰτιᾶται τῶν μυθοποιῶν. ἔτι δὲ
ἐπεὶ οὐ πάντα μυθεύουσιν, ἀλλὰ πλείω προσμυθεύ- 25
ουσι, καὶ μάλιστα Ὅμηρος, ὁ ζητῶν τί οἱ παλαιοὶ προσ-
μυθεύουσιν οὐ ζητεῖ, εἰ τὰ προσμυθευόμενα ὑπῆρ-
ξεν ἢ ἐστίν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον οἷς προσμυθεύεται τό-
ποις ἢ προσώποις, περὶ ἐκείνων ζητεῖ τάληθές, οἷον
τὴν Ὀδυσσέως πλάνην, εἰ γέγονε καὶ ποῦ. 30
- 20 Τὸ δ' ὅλον οὐκ εὖ τὸ τὴν Ὀμήρου ποιήσιν εἰς ἓν
συνάγειν τῇ τῶν ἄλλων ποιητῶν εἰς τε τᾶλλα καὶ εἰς

αὐτὰ τὰ νῦν προκείμενα τὰ τῆς γεωγραφίας καὶ μη-
δὲν αὐτῷ πρεσβεῖον ἀπονέμειν. καὶ γὰρ εἰ μηδὲν ἄλλο,
τόν γε Τριπτόλεμον τὸν Σοφοκλέους ἢ τὸν ἐν ταῖς
Βάκχαις ταῖς Εὐριπίδου πρόλογον ἐπελθόντα καὶ πα-
5 ραβαλόντα τὴν Ὀμήρου περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιμέλειαν,
ῥᾶον ἢν αἰσθῆσθαι τὴν ὑπερβολὴν ἢ τὴν διαφορὰν.
ὅπου γὰρ χρεῖα τάξεως ὧν μέμνηται τόπων, φυλάττει
τὴν τάξιν ὁμοίως μὲν τῶν Ἑλληνικῶν, ὁμοίως δὲ τῶν
ἁπωθεν. „Ὅσσαν ἐπ’ Οὐλύμπῳ μέμασαν θέμεν, αὐ-
10 „τὰρ ἐπ’ Ὀσση Πήλιον εἰνοσίφυλλον.“ „Ἥρη δ’ αἰξάσα
„λίπεν δῖον Οὐλύμποιο, Πιερίην δ’ ἐπιβᾶσα καὶ Ἥμα-
„θίην ἐρατεινὴν σεύατ’ ἐφ’ ἱπποπόλων Θρηκῶν ὄρεα
„νιφόεντα· ἐξ Ἀθώω δ’ ἐπὶ πόντον.“ καὶ ἐν τῷ κατα-
λόγῳ τὰς μὲν πόλεις οὐκ ἐφεξῆς λέγει· οὐ γὰρ ἀναγ-
15 καῖον· τὰ δὲ ἔθνη ἐφεξῆς. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἁπω-
θεν. „Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεῖς
„Αἰθιοπὰς θ’ ἰκόμην καὶ Σιδονίους καὶ Ἑρεμβούς καὶ
„Λιβύην.“ ὅπερ καὶ Ἰππαρχος ἐπισημαίνεται. οἱ δ’ ἐφ’
ὧν τάξεως χρεῖα, ὁ μὲν τὸν Αἰόνυσον ἐπιόντα τὰ ἔθνη
20 φράζων, ὁ δὲ τὸν Τριπτόλεμον τὴν κατασπειρομένην
γῆν, τὰ μὲν πολὺ διεστῶτα συνάπτουσιν ἐγγύς, τὰ δὲ
συνεχῇ διασπῶσι. „λιπὼν δὲ Λυδῶν τὰς πολυχρύσους
γύας Φρυγῶν τε Περσῶν θ’ ἡλιοβλήτους πλάκας Βάκ-
25 τριά τε τείχη, τὴν τε δύσχειμον χθόνα Μήδων ἐπελ-
θὼν Ἀραβίαν τ’ εὐδαίμονα.“ τοιαῦτα δὲ καὶ ὁ Τριπτό-
λεμος ποιεῖ. καὶ τοῖς κλίμασι δὲ καὶ τοῖς ἀνέμοις δια-
φαίνει τὸ πολυμαθὲς τὸ περὶ τὴν γεωγραφίαν Ὀμη-
ρος, ἐν ταῖς τοποθεσίαις λέγων ἅμα καὶ ταῦτα πολλα-
χοῦ. „αὐτὴ δὲ χθαμαλὴ πανυπερτάτη εἰν ἂν κεῖται C. 28
30 „πρὸς ζόφον· αἱ δὲ τ’ ἀνευθε πρὸς ἡῶ τ’ ἡέλιόν τε.“
„δύω δὲ τέ οἱ θύραι εἰσίν, αἱ μὲν πρὸς βορέαν, αἱ δ’ αὖ
„πρὸς νότον.“ „εἴτ’ ἐπὶ δεξι’ ἴωσι πρὸς ἡῶ τ’ ἡέλιόν τε,
3*

„εἴτ' ἐπ' ἀριστερά τοί γε ποτὶ ζόφον.“ καὶ μὴν τὴν
 ἄγνοιάν γε τῶν τοιούτων τελείαν ἡγεῖται σύγχυσιν
 τῶν ἀπάντων· „ὦ φίλοι, οὐ γάρ τ' ἴδμεν, ὅπῃ ζόφος
 οὐδ' ὅπῃ ἡώς, οὐδ' ὅπῃ ἡέλιος.“ κἀνταῦθα δ' εἰπόν-
 τος εὖ τοῦ ποιητοῦ „βορέης καὶ ζέφυρος, τῷ τε Θρή- 5
 κηθεν ἄητον,“ οὐκ εὖ δεξάμενος ὁ αὐτὸς συκοφαντεῖ
 ὥς καθόλου λέγοντος, ὅτι ὁ ζέφυρος ἐκ Θράκης πνεῖ,
 ἐκείνου λέγοντος οὐ καθόλου, ἀλλ' ὅταν κατὰ τὴν
 Θρακίαν θάλατταν συμπέσωσι περὶ τὸν Μέλανα κόλ-
 πον αὐτοῦ τοῦ Αἰγαίου μέρος οὕσαν. ἐπιστροφὴν γὰρ 10
 λαμβάνει πρὸς νότον ἀκρωτηριάζουσα ἡ Θράκη καθ'
 ἃ συνάπτει τῇ Μακεδονίᾳ, καὶ προπίπτουσα εἰς τὸ
 πέλαγος τοὺς ζεφύρους ἐντεῦθεν πνέοντας ἀποφαίνει
 τοῖς ἐν Θάσῳ καὶ Αἴμνῳ καὶ Ἰμβρῳ καὶ Σαμοθράκῃ
 καὶ τῇ περὶ αὐτὰς θαλάττῃ, καθάπερ καὶ τῇ Ἀττικῇ 15
 ἀπὸ τῶν Σκειρωνίδων πετρῶν, ἀφ' ὧν καὶ Σκείρωνες
 καλοῦνται οἱ ζέφυροι, καὶ μάλιστα οἱ ἀργέσται. οὐκ
 ἐνόησε δὲ τοῦτο Ἐρατοσθένης, ὑπενόησε δ' ὅμως. αὐ-
 τὸς γοῦν ἐξηγεῖται τὴν ἐπιστροφὴν ἣν λέγω τῆς χώ-
 ρας· ὥς καθόλου οὖν δέχεται, εἴτ' ἀπειρίαν αἰτιᾶται 20
 τοῦ ποιητοῦ, ὥς τοῦ ζεφύρου μὲν ἀπὸ τῆς ἐσπέρας
 πνέοντος καὶ τῆς Ἰβηρίας, τῆς δὲ Θράκης ἐκεῖσε μὴ
 διατεινούσης. πότερον οὖν τὸν ζέφυρον ἀγνοεῖ ἀπὸ
 ἐσπέρας πνέοντα; ἀλλ' ὅταν οὕτω φῇ, φυλάττει τὴν
 οἰκίαν αὐτοῦ τάξιν „σὺν δ' εὐρὸς τε νότος τε πέσον 25
 ζέφυρός τε δυσαῆς καὶ βορέης.“ ἢ τὴν Θράκην οὐκ
 οἶδε μὴ προπίπτουσαν πέραν τῶν Παιονικῶν καὶ Θε-
 ταλικῶν ὁρῶν; ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν ἐφεξῆς κατὰ τοὺς
 Θρακὰς εἰδὼς καὶ κατονομάζων τὴν τε παραλίαν καὶ
 τὴν μεσόγαιαν Μάγνητας μὲν τινας καὶ Μαλιεῖς καὶ 30
 τοὺς ἐφεξῆς Ἑλληνας καταλέγει μέχρι Θεσπρωτῶν,
 ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς Παίοσι τοὺς ὁμόρους Δόλοπας καὶ

Σελλοὺς περὶ Δωδώνην μέχρις Ἀχελώου· Θρακῶν δ' οὐ μέμνηται περαιτέρω. εὐεπιφόρως δὲ ἔχει πρὸς τὴν ἐγγυτάτην καὶ γνωριμωτάτην ἑαυτῷ θάλατταν, ὥς καὶ ὅταν φῇ „κινήθη δ' ἄγορῇ ὥς κύματα μακρὰ C. 29
5 θαλάσσης πόντου Ἰκαρίοιο.“

Εἰσὶ δέ τινες οἱ φασιν εἶναι δύο τοὺς κυριωτάτους 21
ἀνέμους βορέαν καὶ νότον, τοὺς δὲ ἄλλους κατὰ μικρὰν ἐγκλισιν διαφέρειν, τὸν μὲν ἀπὸ θερινῶν ἀνατολῶν εὐρον χειμερινῶν δὲ ἀπηλιώτην, δύσεων δὲ
10 θερινῶν μὲν ξέφυρον χειμερινῶν δὲ ἀργέστην. τοῦ δὲ δύο εἶναι τοὺς ἀνέμους ποιοῦνται μάρτυρας Θρασύαλκην τε καὶ τὸν ποιητὴν αὐτὸν τῷ τὸν μὲν ἀργέστην τῷ νότῳ προσνέμειν „ἀργεστῶ Νότιοι,“ τὸν δὲ
15 ξέφυρον τῷ βορέᾳ „βορέης καὶ ξέφυρος, τῷ τε Θρήνηθεν ἄητον.“ φησὶ δὲ Ποσειδώνιος μηδένα οὕτως παραδεδωκέναι τοὺς ἀνέμους τῶν γνωρίμων περὶ ταῦτα, οἷον Ἀριστοτέλη Τιμοσθένη Βίωνα τὸν ἀστρολόγον· ἀλλὰ τὸν μὲν ἀπὸ θερινῶν ἀνατολῶν καικίαν, τὸν δὲ τούτῳ κατὰ διάμετρον ἐναντίον λίβα ἀπὸ δύ-
20 σεως ὄντα χειμερινῆς· πάλιν δὲ τὸν μὲν ἀπὸ χειμερινῆς ἀνατολῆς εὐρον, τὸν δ' ἐναντίον ἀργέστην· τοὺς δὲ μέσους ἀπηλιώτην καὶ ξέφυρον. τὸν δὲ ποιητὴν δυσαῇ μὲν ξέφυρον λέγειν τὸν ὑφ' ἡμῶν καλούμενον ἀργέστην, λίγα δὲ πνέοντα ξέφυρον τὸν ὑφ'
25 ἡμῶν ξέφυρον, ἀργέστην δὲ νότον τὸν λευκόνοτον· οὗτος γὰρ ὀλίγα τὰ νέφη ποιεῖ, τοῦ λοιποῦ νότου ὀλεροῦ πῶς ὄντος. „ὥς ὁπότε ξέφυρος νέφεα στυφελίξῃ, ἀργεστῶ νότιο βαθείῃ καίλαπι τύπτων.“ τὸν γὰρ
30 δυσαῇ ξέφυρον νῦν λέγει, ὃς εἶωθε διασκιδνάναι τὰ ὑπὸ τοῦ λευκονότου συναγόμενα ἀσθενῆ ὄντα, ἐπιθέτως τοῦ νότου νῦν ἀργέστου λεγομένου. ταῦτα μὲν

δὴ ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώτου τῶν γεωγραφικῶν εἰρημένα τοιαύτην τινὰ τὴν ἐπανόρθωσιν ἔχει.

- 22 Ἐπιμένων δὲ τοῖς περὶ Ὀμήρου ψευδῶς ὑπολη-
φθεῖσι καὶ ταῦτά φησιν, ὅτι οὐδὲ τὰ τοῦ Νείλου στό-
ματα οἶδε πλείω ὄντα οὐδ' αὐτὸ τοῦνομα, Ἡσίοδος δὲ 5
οἶδε· μέμνηται γάρ. τὸ μὲν οὖν ὄνομα εἰκὸς μήπω
λέγεσθαι κατ' αὐτόν· τὰ δὲ στόματα εἰ μὲν ἦν ἀφανῇ
καὶ ὀλίγοις γνώριμα ὅτι πλείω καὶ οὐχ ἓν, δοίη τις ἂν
μὴ πεπύσθαι αὐτόν· εἰ δὲ τῶν κατ' Αἴγυπτον τὸ γνω-
ριμώτατον καὶ παραδοξότατον καὶ μάλιστα πάντων 10
μνήμης ἄξιον καὶ ἱστορίας ὁ ποταμὸς καὶ ἦν καὶ ἐστίν,
ὥς δ' αὐτως αἱ ἀναβάσεις αὐτοῦ καὶ τὰ στόματα, τίς ἂν
ἢ τοὺς ἀγγέλλοντας αὐτῷ ποταμὸν Αἴγυπτον καὶ χώ-
ραν καὶ Θήβας Αἰγυπτίας καὶ Φάρον ὑπολάβοι μὴ
C. 30 γνωρίζειν ταῦτα, ἢ γνωρίζοντας μὴ λέγειν, πλὴν εἰ μὴ 15
διὰ τὸ γνώριμον; ἔτι δ' ἀπιθανώτερον, εἰ τὴν μὲν Αἰ-
θιοπίαν ἔλεγε καὶ Σιδονίους καὶ Ἑρεμβοὺς καὶ τὴν
ἔξω θάλατταν καὶ τὸ διχθὰ δεδάσθαι τοὺς Αἰθίοπας,
τὰ δ' ἐγγὺς καὶ γνώριμα μὴ. εἰ δὲ μὴ ἐμνήσθη τούτων,
οὐ τοῦτο σημεῖον τοῦ ἀγνοεῖν· οὐδὲ γὰρ τῆς αὐτοῦ 20
πατρίδος ἐμνήσθη οὐδὲ πολλῶν ἄλλων, ἀλλὰ μᾶλλον
τὰ λίαν γνώριμα ὄντα φαίη τις ἂν δόξαι μὴ ἄξια μνή-
μης εἶναι πρὸς τοὺς εἰδότας.
- 23 Οὐκ εὖ δὲ οὐδὲ τοῦτο προφέρουσιν αὐτῷ το περὶ
τῆς νήσου τῆς Φαρίας, ὅτι φησὶ πελαγίαν, ὥς κατ' 25
ἄγνοιαν λέγουσι· τούναντίον γὰρ καὶ μαρτυρίῳ χρή-
σαιτό τις τούτῳ πρὸς τὸ μὴ ἀγνοεῖσθαι μηδὲν ὑπὸ τοῦ
ποιητοῦ τῶν εἰρημένων ἀρτίως περὶ τὴν Αἴγυπτον.
γνοίης δ' ἂν οὕτως· ἀλαξὼν δὴ πᾶς ὁ πλάνην αὐτοῦ
διηγούμενος· τούτων δ' ἦν καὶ ὁ Μενέλαος, ὃς ἀνα- 30
βεβηκὼς μέχρις Αἰθιοπίων ἐπέπυστο τὰς ἀναβάσεις
τοῦ Νείλου καὶ τὴν χοῦν ὅσῃν ἐπιφέρει τῇ χώρᾳ, καὶ

τὸν πρὸ τῶν στομάτων πόρον ὅσον ἤδη προσχώσας
 τῇ ἡπείρῳ προστέθεικεν, ὥστε εἰκότως ὑπὸ τοῦ Ἡρο-
 δότου καὶ τὴν ὅλην Αἴγυπτον τοῦ ποταμοῦ δῶρον λέ-
 γεσθαι· καὶ εἰ μὴ τὴν ὅλην, τὴν γε ὑπὸ τῷ Δέλτα τὴν
 5 κάτω χώραν προσαγορευομένην. ἰστορήσε δὲ καὶ τὴν
 Φάρον πελαγίαν οὖσαν τὸ παλαιόν· προσεψεύσατο δὲ
 καὶ τὸ πελαγίαν εἶναι, καίπερ μηκέτι πελαγίαν οὖσαν.
 ὁ δὲ ταῦτα διασκευάζων ὁ ποιητὴς ἦν· ὥστ' ἐκ τούτων
 εἰκάζειν ὅτι καὶ τὰς ἀναβάσεις ἤδει καὶ τὰ στόματα
 10 τοῦ Νείλου.

Ἡ δ' αὐτὴ ἁμαρτία καὶ περὶ τοῦ ἀγνοεῖν τὸν 24
 ἰσθμὸν τὸν μεταξὺ τοῦ Αἰγυπτίου πελάγους καὶ τοῦ
 Ἀραβίου κόλπου καὶ περὶ τοῦ ψευδῶς λέγεσθαι „Αἰ-
 θίοπες, τοὶ διχθὰ δεδαίαται ἔσχατοι ἀνδρῶν.“ καὶ γὰρ
 15 τοῦτο ἐκείνου λέγοντος καλῶς ἐπιτιμῶσιν οἱ ὕστερον
 οὐκ εὖ. τοσούτου γὰρ δεῖ τοῦτ' ἀληθὲς εἶναι τὸ ἀγνο-
 εῖν Ὅμηρον τὸν ἰσθμὸν τοῦτον, ὥστε ἐκεῖνον μὲν φημι
 μὴ εἰδέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀποφαίνεσθαι ἄντικρυς,
 τοὺς δὲ γραμματικούς μηδὲ λέγοντος ἐκείνου αἰσθά-
 20 νεσθαι ἀπὸ Ἀριστάρχου καὶ Κράτητος τῶν κορυφαίων
 ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ταύτῃ. εἰπόντος γὰρ τοῦ ποιητοῦ „Αἰ-
 θίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,“ περὶ
 τοῦ ἐπιφερομένου ἔπους διαφέρονται, ὁ μὲν Ἀρίσταρ-
 χὸς γράφων „οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνι-
 25 όντος,“ ὁ δὲ Κράτης „ἡμὲν δυσομένου Ὑπερίονος, ἡδ'
 ἀνιόντος,“ οὐδὲν διαφέρον πρὸς τὴν ἑκατέρου ὑπό- C. 31
 θεσιν οὕτως ἢ ἐκείνως γράφειν. ὁ μὲν γὰρ ἀκολουθῶν
 τοῖς μαθηματικῶς λέγεσθαι δοκοῦσι τὴν διακεκαυμέ-
 νην ζώνην κατέχεσθαι φησιν ὑπὸ τοῦ ὠκεανοῦ· παρ'
 30 ἑκάτερον δὲ ταύτης εἶναι τὴν εὐκρατον, τὴν τε καθ'
 ἡμᾶς καὶ τὴν ἐπὶ θάτερον μέρος. ὥσπερ οὖν οἱ παρ'
 ἡμῖν Αἰθίοπες οὗτοι λέγονται οἱ πρὸς μεσημβρίαν κε-

κλιμένοι παρ' ὅλην τὴν οἰκουμένην ἔσχατοι τῶν ἄλ-
λων παροικοῦντες τὸν ὠκεανόν, οὕτως οἶεται δεῖν καὶ
πέραν τοῦ ὠκεανοῦ νοεῖσθαι τινὰς Αἰθίοπας ἑσχάτους
τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῇ ἐτέρᾳ εὐκράτῳ, παροικοῦντας
τὸν αὐτὸν τοῦτον ὠκεανόν· διττοὺς δὲ εἶναι καὶ διχθὰ 5
δεδάσθαι ὑπὸ τοῦ ὠκεανοῦ. προσκείσθαι δὲ τὸ „ἡμὲν
δυσομένου Ὑπερίονος, ἡδ' ἀνιόντος,“ ὅτι τοῦ ζωδια-
κοῦ κατὰ κορυφὴν ὄντος ἀεὶ τῷ ἐν τῇ γῇ ζωδιακῷ, τού-
του δ' οὐκ ἐκβαίνοντος ἔξω τῆς Αἰθιοπῶν ἀμφοῖν τῇ
λοξώσῃ, ἀνάγκη καὶ τὴν πάροδον τοῦ ἡλίου πᾶσαν ἐν 10
τῷ πλάτει τούτῳ νοεῖσθαι, καὶ τὰς ἀνατολὰς καὶ τὰς
δύσεις συμβαίνειν ἐνταῦθα ἄλλας ἄλλοις καὶ κατ' ἄλλα
ἢ ἄλλα σημεῖα. εἶρηκε μὲν οὕτως ἀστρονομικώτερον
νομίσας· ἦν δὲ καὶ ἀπλούστερον εἰπεῖν αὐτὸ σῶζοντα
τὸ οὕτω διηρηθῆναι δίχα τοὺς Αἰθίοπας, ὥς εἴρηται, 15
ὅτι ἀφ' ἡλίου ἀνιόντος μέχρι δύσεως ἐφ' ἑκάτερα παρ-
οικοῦσι τῷ ὠκεανῷ Αἰθιοπες. τί οὖν διαφέρει πρὸς
τὸν νοῦν τοῦτον ἢ οὕτως εἰπεῖν ὥσπερ αὐτὸς γράφει,
ἢ ὥς Ἀρίσταρχος „οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ
δ' ἀνιόντος;“ καὶ γὰρ τοῦτ' ἐστὶ καὶ πρὸς δύσιν καὶ 20
πρὸς ἀνατολὴν ἐφ' ἑκάτερα τοῦ ὠκεανοῦ οἰκεῖν. ὁ
δ' Ἀρίσταρχος ταύτην μὲν ἐκβάλλει τὴν ὑπόθεσιν,
δίχα δὲ μεμερισμένους οἶεται λέγεσθαι τοὺς καθ' ἡμᾶς
Αἰθιοπας τοὺς τοῖς Ἑλλήσι πρὸς μεσημβρίαν ἑσχα-
τους. τούτους δὲ μὴ μεμερίσθαι δίχα ὥστε εἶναι δύο 25
Αἰθιοπίας, τὴν μὲν πρὸς ἀνατολὴν τὴν δὲ πρὸς δύσιν,
ἀλλὰ μίαν μόνην τὴν πρὸς μεσημβρίαν κειμένην τοῖς
Ἑλλήσιν, ἰδρυμένην δὲ κατ' Αἴγυπτον. τοῦτο δὲ ἀγνο-
οῦντα τὸν ποιητὴν, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα εἶρηκεν
Ἀπολλόδωρος ἐν τῷ περὶ νεῶν καταλόγου δευτέρῳ, 30
καταψεύσασθαι τῶν τόπων τὰ μὴ ὄντα.

οὐδὲν ὄντος πρὸς τὰ νῦν. Ἀριστάρχου δὲ τοῦτο μὲν
ἐπαινῶμεν, διότι τὴν Κρατήτειον ἀφείδ' ὑπόθεσιν δε-
χομένην πολλὰς ἐνστάσεις περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Αἰθιο-
πίας ὑπονοεῖ γεγονέναι τὸν λόγον· τὰ δ' ἄλλα ἐπισκο-
5 πῶμεν. καὶ πρῶτον ὅτι καὶ αὐτὸς μικρολογεῖται μάτην
περὶ τῆς γραφῆς. καὶ γὰρ ἂν ἐκατέρως γράφηται, δύνα-
ται ἐφαρμόττειν τοῖς νοήμασιν αὐτοῦ. τί γὰρ διαφέρει C. 32
λέγειν ἢ οὕτως „δύο εἰσὶ καθ' ἡμᾶς Αἰθίοπες, οἱ μὲν
„πρὸς ἀνατολὰς οἱ δὲ πρὸς δύσεις;“ ἢ οὕτως „καὶ γὰρ
10 „πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς δύσεις;“ ἔπειθ' ὅτι ψευδοῦς
προΐσταται δόγματος. φέρε γὰρ τὸν ποιητὴν ἀγνοεῖν
μὲν τὸν ἰσθμὸν, τῆς δὲ κατ' Αἴγυπτον Αἰθιοπίας με-
μνησθαι ὅταν φῇ „Αἰθίοπας, τοὶ διχθὰ δεδαίαται.“
πῶς οὖν; οὐ διχθὰ δεδαίαται οὕτως, ἀλλ' ἀγνοῶν οὐ-
15 τως εἰρηκεν ὁ ποιητής; πότερ' οὐδ' ἡ Αἴγυπτος, οὐδ'
οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τοῦ Δέλτα ἀρξάμενοι μέχρι πρὸς
Συήνην ὑπὸ τοῦ Νείλου δίχα διήρηνται „οἱ μὲν δυσο-
μένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος;“ τί δ' ἄλλο ἡ Αἴ-
γυπτὸς ἐστὶ πλὴν ἡ ποταμία, ἣν ἐπικλύζει τὸ ὕδωρ;
20 αὕτη δ' ἐφ' ἐκάτερα τοῦ ποταμοῦ κεῖται πρὸς ἀνατο-
λὴν καὶ δύσιν. ἀλλὰ μὴν ἡ Αἰθιοπία ἐπ' εὐθείας ἐστὶ
τῇ Αἰγύπτῳ καὶ παραπλησίως ἔχει πρὸς τε τὸν Νεῖλον
καὶ τὴν ἄλλην φύσιν τῶν τόπων. καὶ γὰρ αὕτη στενὴ
τέ ἐστὶ καὶ μακρὰ καὶ ἐπικλυστος. τὰ δ' ἔξω τῆς ἐπι-
25 κλύστου ἔρημά τε καὶ ἄνυδρα καὶ σπανίως οἰκεῖσθαι
δυνάμενα, τὰ μὲν πρὸς ἑω τὰ δὲ πρὸς δύσιν κεκλιμένα.
πῶς οὖν οὐχὶ καὶ δίχα διήρηνται; ἢ τοῖς μὲν τὴν Ἀσίαν
ἀπὸ τῆς Αἰβύης διαιροῦσιν ἀξιόλογον τοῦθ' ὄριον
ἐφάνη ὁ Νεῖλος, μῆκος μὲν ἀνατείνων ἐπὶ τὴν μεσημ-
30 βρίαν πλειόνων ἢ μυρίων σταδίων, πλάτος δέ, ὥστε

καὶ νήσους ἀπολαμβάνειν μυριάνδρους, ὧν μεγίστη ἡ Μερόη τὸ βασίλειον καὶ μητρόπολις τῶν Αἰθιοπῶν, αὐτὴν δὲ τὴν Αἰθιοπίαν οὐχ ἱκανὸς ἦν διαιρεῖν δίχα; καὶ μὴν οἱ γε ἐπιτιμῶντες τοῖς τὰς ἡπείρους τῷ ποταμῷ διαιροῦσι τῶν ἐγκλημάτων τοῦτο μέγιστον προφέ- 5 ρουσιν αὐτοῖς, ὅτι τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Αἰθιοπίαν διασπῶσι καὶ ποιοῦσι τὸ μὲν τι μέρος ἐκατέρας αὐτῶν Λιβυκόν, τὸ δ' Ἀσιατικόν· ἢ εἰ μὴ βούλονται τοῦτο, ἢ οὐ διαιροῦσι τὰς ἡπείρους ἢ οὐ τῷ ποταμῷ.

- 26 Χωρὶς δὲ τούτων ἐστὶ καὶ ἄλλως διαιρεῖν τὴν Αἰ- 10
θιοπίαν. πάντες γὰρ οἱ παραπλεύσαντες τῷ ὠκεανῷ τὴν Λιβύην, οἱ τε ἀπὸ τῆς Ἑρυθρᾶς καὶ οἱ ἀπὸ τῶν στηλῶν, μέχρι ποσοῦ προελθόντες εἴτα ἀνέστρεψαν ὑπὸ πολλῶν ἀποριῶν κωλυόμενοι, ὥστε καὶ πίστιν κατέλιπον τοῖς πολλοῖς, ὥς τὸ μεταξὺ διεύροιο ἰσθ- 15
μῷ· καὶ μὴν σύρρους ἢ πᾶσα Ἀτλαντικὴ θάλαττα, καὶ μάλιστα ἡ κατὰ μεσημβρίαν. ἅπαντες δὲ οὗτοι τὰ τελευταῖα χωρία, ἐφ' ἃ πλέοντες ἦλθον, Αἰθιοπικὰ
C. 33 προσηγόρευσαν καὶ ἀπήγγειλαν οὕτως. τί οὖν ἄλογον, εἰ καὶ Ὅμηρος ὑπὸ τοιαύτης ἀκοῆς ἀχθεῖς δίχα διήρει, 20
τοὺς μὲν πρὸς ἀνατολὴν λέγων, τοὺς δὲ πρὸς δύσιν, τῶν μεταξὺ οὐ γινωσκομένων εἴτε εἰδὶν εἴτε μὴ εἰδὶν; ἀλλὰ μὴν καὶ ἄλλην τινὰ ἱστορίαν εἴρηκεν παλαιὰν Ἑφορος, ἣ οὐκ ἄλογον ἐντυχεῖν καὶ Ὅμηρον. λέγεσθαι γάρ φησιν ὑπὸ τῶν Ταρτησσίων Αἰθιοπας τὴν Λιβύην 25
ἐπελθόντας μέχρι ἀνάσεως τοὺς μὲν αὐτοῦ μεῖναι, τοὺς δὲ καὶ τῆς παραλίας κατασχεῖν πολλήν· τεκμαίρεται δ' ἐκ τούτου καὶ Ὅμηρον εἰπεῖν οὕτως „Αἰθίοπες, τοὶ διχθὰ δεδαίεται, ἔσχατοι ἀνδρῶν.“

- 27 Ταῦτά τε δὴ πρὸς τὸν Ἀρίσταρχον λέγοι ἂν τις 30
καὶ πρὸς τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ καὶ ἄλλα τούτων ἐπιεικέστερα, ἀφ' ὧν τὴν πολλὴν ἄγνοιαν ἀφαιρήσεται

τοῦ ποιητοῦ. φημὶ γὰρ κατὰ τὴν τῶν ἀρχαίων Ἑλλή-
 νων δόξαν, ὥσπερ τὰ πρὸς βορρᾶν μέρη τὰ γνώριμα
 ἐνὶ ὀνόματι Σκύθας ἐκάλουν ἢ νομάδας, ὡς Ὅμηρος,
 ὕστερον δὲ καὶ τῶν πρὸς ἐσπέραν γνωσθέντων Κελτοὶ
 5 καὶ Ἰβηρες ἢ μικτῶς Κελτίβηρες καὶ Κελτοσκῦθαι
 προσηγορεύοντο, ὅφ' ἐν ὀνομα τῶν καθ' ἕκαστα
 ἔθνῶν ταττομένων διὰ τὴν ἄγνοιαν, οὕτω τὰ μεσημ-
 βρινὰ πάντα Αἰθιοπίαν καλεῖσθαι τὰ πρὸς ὠκεανῷ.
 μαρτυρεῖ δὲ τὰ τοιαῦτα. ὅ τε γὰρ Αἰσχύλος ἐν Προμη-
 10 θεῖ τῷ λυομένῳ φησὶν οὕτω „φοινικόπεδόν τ' ἐρυ-
 „θρᾶς ἱερὸν χεῦμα θαλάσσης, χαλκοκέραυνόν τε παρ'
 „ὠκεανῷ λίμναν παντοτρόφον Αἰθιοπῶν, ἵν' ὁ παντ-
 „όπτας Ἥλιος αἰεὶ χρωτ' ἀθάνατον κάματόν θ' ἵππων
 „θερμαῖς ὕδατος μαλακοῦ προχοαῖς ἀναπαύει.“ παρ'
 15 ὅλον γὰρ τὸ μεσημβρινὸν κλίμα τοῦ ὠκεανοῦ ταύτην
 πρὸς τὸν ἥλιον ἴσχοντος τὴν χρεῖαν καὶ τὴν σκέδιν,
 παρ' ὅλον καὶ τοὺς Αἰθιοπᾶς τάττων φαίνεται. ὅ
 τ' Εὐριπίδης ἐν τῷ Φαέθοντι τὴν Κλυμένην δοθῆναί
 φησι „Μέροπι τῆσδ' ἀνακτι γῆς, ἣν ἐκ τεθρίππων ἀρ-
 20 „μάτων πρώτην χθόνα Ἥλιος ἀνίσχων χρυσέα βάλλει
 „φλογί· καλοῦσι δ' αὐτὴν γείτονες μελάμβροτοι Ἴω
 „φαεννὰς Ἥλιου θ' ἵπποστάσεις.“ νῦν μὲν δὴ κοινὰς
 ποιεῖται τὰς ἵπποστάσεις τῇ τε Ἡοῖ καὶ τῷ Ἠλίῳ, ἐν δὲ
 τοῖς ἐξῆς πλησίον αὐτάς φησιν εἶναι τῇ οἰκῇσε τοῦ
 25 Μέροπος· καὶ ὅλη γε τῇ δραματοουργίᾳ τοῦτο παρα- C. 34
 πέπλεκται, οὐ δὴ πού τῆς κατ' Αἴγυπτον ἰδίου ὄν,
 μᾶλλον δὲ τῆς παρ' ὅλον τὸ μεσημβρινὸν κλίμα διη-
 κούσης παραλίας.

Μηνύει δὲ καὶ Ἐφορος τὴν παλαιὰν περὶ τῆς Αἰ- 28
 30 θιοπίας δόξαν, ὅς φησιν ἐν τῷ περὶ τῆς Εὐρώπης
 λόγῳ, τῶν περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν τόπων εἰς
 τέτταρα μέρη διηρημένων, τὸ πρὸς τὸν ἀπηλιώτην Ἴν-

δούς ἔχειν, πρὸς νότον δὲ Αἰθίοπας, πρὸς δύσιν δὲ
 Κελτούς, πρὸς δὲ βορρᾶν ἄνεμον Σκυθίας. προστίθῃσι
 δ' ὅτι μείζων ἡ Αἰθιοπία καὶ ἡ Σκυθία· δοκεῖ γάρ,
 φησί, τὸ τῶν Αἰθιοπῶν ἔθνος παρατείνειν ἀπ' ἀνατο-
 λῶν χειμερινῶν μέχρι δυσμῶν, ἡ Σκυθία δ' ἀντίκει- 5
 ται τούτῳ. ὅτι δ' ὁ ποιητὴς ὁμόλογος τούτοις, καὶ ἐκ
 τῶνδε δῆλον ὅτι ἡ μὲν Ἰθάκη κεῖται „πρὸς ζόφον“
 (ὅπερ ἐστὶ πρὸς ἄρκτον), „αἶ δέ τ' ἀνευθε πρὸς ἡῶ
 τ' ἡέλιόν τε.“ ὅλον τὸ νότιον πλευρὸν οὕτω λέγων.
 καὶ ἔτι, ὅταν φῇ· „εἴτ' ἐπὶ δέξι' ἴωσι πρὸς ἡῶ τ' ἡέλιόν 10
 „τε, εἴτ' ἐπ' ἀριστερὰ τοί γε ποτὶ ζόφον ἡερόεντα.“ καὶ
 πάλιν „ῶ φίλοι, οὐ γάρ τ' ἴδμεν, ὅπῃ ζόφος, οὐδ'
 „ὅπῃ ἡώς, οὐδ' ὅπῃ ἡέλιος φρεσὶμβροτος εἰς' ὑπὸ
 „γαῖαν, οὐδ' ὅπῃ ἀννέεται.“ περὶ ὧν λέγεται καὶ ἐν τοῖς
 περὶ τῆς Ἰθάκης λόγοις σαφέστερον. ὅταν οὖν φῇ 15
 „Ζεὺς γὰρ ἐς ὠκεανὸν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας χθι-
 ζὸς ἔβη,“ κοινότερον δεκτέον καὶ τὸν ὠκεανὸν τὸν
 καθ' ὅλον τὸ μεσημβρινὸν κλίμα τεταμένον καὶ τοὺς
 Αἰθίοπας· ὃ γὰρ ἂν τόπῳ τοῦδε τοῦ κλίματος προσβά-
 λης τὴν διάνοιαν, καὶ ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ ἔσῃ καὶ ἐπὶ τῇ 20
 Αἰθιοπίᾳ. οὕτω δὲ λέγει καὶ τὸ „τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν
 ἀνιῶν τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἰδεν,“ ἴσον τῷ ἀπὸ
 μεσημβρινῶν τόπων, Σολύμους λέγων οὐ τοὺς ἐν τῇ
 Πισιδίᾳ, ἀλλ' ὥς ἔφην πρότερον πλάσαι τινὰς ὁμωνύ-
 μους, τοὺς ἀναλόγως ἔχοντας πρὸς τε τὸν πλεοντα ἐν 25
 τῇ σχεδίᾳ καὶ τοὺς ἐκεῖ μεσημβρινούς, ὥς ἂν Αἰθίο-
 πας, ὥς οἱ Πισιδικοὶ πρὸς τε τὸν Πόντον καὶ τοὺς ὑπὲρ
 τῆς Αἰγύπτου Αἰθίοπας. οὕτω δὲ καὶ τὸν περὶ τῶν
 γεράων λόγον κοινὸν ποιούμενός φησιν „αἶ τ' ἐπεὶ
 „οὖν χειμῶνα φύγον καὶ ἀθέσφατον ὄμβρον, κλαγγῇ 30
 C. 35 „ταί γε πέτονται ἐπ' ὠκεανοῖο ῥοάων, ἀνδράσι Πυγ-
 „μαίοισι φόνον καὶ κῆρα φέρουσαι.“ οὐ γὰρ ἐν μὲν τοῖς

κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόποις ὁράται φερομένη ἡ γέρανος
ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν, ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἢ Ἰβη-
ρίαν οὐδαμῶς ἢ τοῖς κατὰ τὴν Κασπίαν καὶ Βακτρια-
νὴν. κατὰ πᾶσαν οὖν τὴν μεσημβρινὴν παραλίαν τοῦ
5 ὠκεανοῦ παρατείνοντος, ἐφ' ἅπασαν δὲ καὶ χειμοφυ-
γούντων, δέχεσθαι δεῖ καὶ τοὺς Πυγμαίους μεμυθευ-
μένους κατὰ πᾶσαν. εἰ δ' οἱ ὕστερον τοὺς Αἰθίοπας
ἐπὶ τοὺς κατ' Αἴγυπτον μόνους μετήγαγον καὶ τὸν
περὶ τῶν Πυγμαίων λόγον, οὐδὲν ἂν εἴη πρὸς τὰ πά-
10 λαι. καὶ γὰρ Ἀχαιοὺς καὶ Ἀργεῖους οὐ πάντας μὲν νῦν
φάμεν τοὺς στρατεύσαντας ἐπὶ Ἴλιον, Ὅμηρος δὲ καλεῖ
πάντας. παραπλήσιον δέ ἐστιν ὃ λέγω καὶ περὶ τῶν
δίχα διηρημένων Αἰθιοπῶν, ὅτι δεῖ δέχεσθαι τοὺς
παρ' ὅλην διατείνοντας τὴν ὠκεανῆτιν ἀφ' ἡλίου ἀνι-
15 όντος μέχρι ἡλίου δυομένου. οἱ γὰρ οὕτω λεγόμενοι
Αἰθιοπες δίχα διήρηνται φυσικῶς τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ,
ὥς ἂν μεσημβρινοῦ κύκλου τμήματι ἀξιολόγῳ, ποτα-
μοῦ δίκην ἐν μήκει σχεδόν τι καὶ πεντακισχιλίων στα-
δίων ἐπὶ τοῖς μυρίοις, πλάτει δ' οὐ πολὺ τῶν χιλίων
20 μείζονι τῷ μεγίστῳ· πρόσεστι δὲ τῷ μήκει καὶ τὸ τὸν
μυχὸν τοῦδε τοῦ κόλπου διέχειν τῆς κατὰ Πηλούσιον
θαλάττης τριῶν ἢ τεττάρων ἡμερῶν [ὁδόν], ἣν ἐπέχει ὁ
ἰσθμός. καθάπερ οὖν οἱ χαριέστεροι τῶν διαιρούντων
τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Αἰβύης ὄρον εὐφυέστερον ἡγοῦν-
25 ται τοῦτον τῶν ὑπεύρων ἀμφοῖν τὸν κόλπον ἢ τὸν
Νεῖλον· τὸν μὲν γὰρ διήκειν παρ' ὀλίγον παντελῶς
ἀπὸ θαλάττης ἐπὶ θάλατταν, τὸν δὲ Νεῖλον πολλαπλά-
σιον ἀπὸ τοῦ ὠκεανοῦ διέχειν, ὥστε μὴ διαιρεῖν τὴν
Ἀσίαν πᾶσαν ἀπὸ τῆς Αἰβύης· τοῦτον ὑπολαμβάνω
30 τὸν τρόπον καὶ γὰρ τὰ μεσημβρινὰ μέρη πάντα καθ'
ὅλην τὴν οἰκουμένην δίχα διηρησθαι νομίσαι τὸν

ποιητὴν τῷ κόλπῳ τούτῳ. πῶς οὖν ἡγνώνει τὸν ἰσθμόν,
ὃν οὗτος ποιεῖ πρὸς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος;

- 29 Καὶ γὰρ δὴ καὶ τελέως ἄλογον, εἰ τὰς μὲν Αἰγυ-
πτίους Θήβας ἥδει σαφῶς, αἱ διέχουσι τῆς καθ' ἡμᾶς
θαλάττης σταδίους μικρὸν ἀπολείποντας ἀπὸ τῶν πεν- 5
τακισχιλίων, τὸν δὲ μυχὸν τοῦ Ἀραβίου κόλπου μὴ
ἥδει, μηδὲ τὸν ἰσθμόν τὸν κατ' αὐτόν, πλάτος ἔχοντα
οὐ πλείονων ἢ χιλίων σταδίων· πολὺ δ' ἂν ἀλογώτε-
ρον δόξειεν, εἰ τὸν μὲν Νεῖλον ἥδει ὁμωνύμως τῇ το-
σαύτῃ χώρᾳ λεγόμενον, τὴν δ' αἰτίαν μὴ ἐώρα τούτου· 10
- C. 36 μάλιστα γὰρ ἂν προσπίπτει τὸ ῥηθὲν ὑφ' Ἡροδότου
διότι δῶρον ἦν ἡ χώρα τοῦ ποταμοῦ καὶ διὰ τοῦτο
ἡξιούτο τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος. ἄλλως τε τῶν παρ' ἐκά-
στοις ἰδίων ταῦτ' ἐστὶ γνωριμώτατα, ἃ καὶ παραδο-
ξίαν ἔχει τινά, καὶ ἐν τῷ φανερῷ πᾶσιν ἐστι· τοιοῦτον 15
δ' ἐστὶ καὶ ἡ τοῦ Νείλου ἀνάβασις καὶ ἡ πρόσχωσις
τοῦ πελάγους. καὶ καθάπερ οἱ προσαχθέντες πρὸς τὴν
Αἴγυπτον οὐδὲν πρότερον ἱστοροῦσι περὶ τῆς χώρας,
ἢ τὴν τοῦ Νείλου φύσιν διὰ τὸ τοὺς ἐπιχωρίους μήτε
καινότερα τούτων λέγειν ἔχειν πρὸς ἄνδρας ξένους, 20
μήτ' ἐπιφανέστερα περὶ τῶν παρ' αὐτοῖς· τῷ γὰρ ἱστο-
ρήσαντι περὶ τοῦ ποταμοῦ κατάδηλος καὶ ἡ χώρα γίνε-
ται πᾶσα ὅποια τίς ἐστιν· οὕτω καὶ οἱ πόρρωθεν
ἀκούοντες οὐδὲν πρότερον ἱστοροῦσι τούτου. προσ-
τίθει οὖν τούτῳ καὶ τὸ φιλείδημον τοῦ ποιητοῦ καὶ τὸ 25
φιλέκδημον, ὅπερ αὐτῷ μαρτυροῦσιν ὅσοι τὸν βίον
ἀναγράφουσι, καὶ ἐξ αὐτῶν δὲ λαμβάνεται τῶν ποιη-
μάτων πολλὰ παραδείγματα τοῦ τοιούτου. οὗτος μὲν
οὖν ἐκ πλεόνων ἐλέγχεται καὶ εἰδὼς καὶ λέγων ῥητῶς
τὰ ῥητὰ καὶ σιγῶν τὰ λίαν ἐκφανῆ ἢ ἐπιθέτως λέγων. 30
- 30 Θανμάζειν δὲ δεῖ τῶν Αἰγυπτίων καὶ Σύρων,
πρὸς οὓς νῦν ἡμῖν ὁ λόγος, εἰ μὴδ' ἐκείνου λέγοντος

τὰ παρ' αὐτοῖς ἐπιχώρια συνιᾶσιν, ἀλλὰ καὶ ἄγνοϊαν
 αἰτιῶνται, ἥ αὐτοὺς ἐνόχους δείκνυσιν ὁ λόγος. ἀπλῶς
 δὲ τὸ μὴ λέγειν οὐ τοῦ μὴ εἰδέναι σημεῖόν ἐστιν· οὐδὲ
 γὰρ τὰς τροπὰς τοῦ εὐρίπου λέγει οὐδὲ τὰς Θερμοπύ-
 5 λας οὐδ' ἄλλα πλείω τῶν γνωρίμων παρὰ τοῖς Ἑλλη-
 σιν, οὐ μὴν ἡγνῶει γε. ἀλλὰ καὶ λέγει, οὐ δοκεῖ δὲ τοῖς
 ἐθελοκωφοῦσιν, ὥστε ἐκείνους αἰτιατέον. ὁ ποιητὴς
 τοίνυν διπετεᾶς καλεῖ τοὺς ποταμούς, οὐ τοὺς χει-
 μάρρους μόνους, ἀλλὰ καὶ πάντας κοινῶς, ὅτι πλη-
 10 ροῦνται πάντες ἀπὸ τῶν ὁμβρίων ὑδάτων· ἀλλὰ τὸ
 κοινὸν ἐπὶ τῶν κατ' ἐξοχὴν ἰδίων γίνεται. ἄλλως γὰρ
 ἂν τὸν χειμάρρουν ἀκούοι τις διπετεῇ καὶ ἄλλως τὸν
 ἀέναν· ἐνταῦθα δὲ διπλασιάζει πως ἡ ἐξοχή. καὶ κα-
 θάπερ εἰσὶ τινες ὑπερβολαὶ ἐπὶ ὑπερβολαῖς, ὡς τὸ κου-
 15 φότερον εἶναι φελλοῦ σκιᾶς, δειλότερον δὲ λαγῶ Φρυ-
 γός, ἐλάττω δ' ἔχειν γῆν τὸν ἀγρὸν ἐπιστολῆς Λακω-
 νικῆς· οὕτως ἐξοχὴ ἐπὶ ἐξοχῇ συντρέχει ἐπὶ τοῦ διπετεῇ
 τὸν Νεῖλον λέγεσθαι. ὁ μὲν γὰρ χειμάρρους ὑπερβέ-
 βληται τοὺς ἄλλους ποταμοὺς τῷ διπετεῇ εἶναι· ὁ δὲ
 20 Νεῖλος καὶ τοὺς χειμάρρους ἐπὶ τοσοῦτον πληρούμε-
 νος καὶ πλήθους καὶ χρόνου. ὥστ' ἐπεὶ καὶ γνώριμον
 ἦν τὸ πάθος τοῦ ποταμοῦ τῷ ποιητῇ, ὡς παραμεμν- C. 37
 θήμεθα, καὶ κέχρηται τῷ ἐπιθέτῳ τούτῳ κατ' αὐτοῦ,
 οὐκ ἄλλως δεκτέον ἢ ὡς εἰρήκαμεν. τὸ δὲ πλείοσι στό-
 25 μασιν ἐκδιδόναι κοινὸν καὶ πλείονων, ὥστ' οὐκ ἄξιον
 μνήμης ὑπέλαβε, καὶ ταῦτα πρὸς εἰδότηας· καθάπερ
 οὐδ' Ἀλκαῖος, καίτοι φήσας ἀφίχθαι καὶ αὐτὸς εἰς Αἴ-
 γυπτον. αἱ δὲ προσχώσεις καὶ ἐκ τῶν ἀναβάσεων μὲν
 δύνανται ὑπονοεῖσθαι καὶ ἐξ ὧν δὲ εἶπε περὶ τῆς Φά-
 30 ρου. ὁ γὰρ ἱστορῶν αὐτῷ περὶ τῆς Φάρου, μᾶλλον δὲ
 ἢ κοινὴ φήμη, διότι μὲν τότε τοσοῦτον ἀπείχεν ἀπὸ τῆς
 ἡπείρου ὅσον φησί, δρόμον νεὼς ἡμερήσιον, οὐκ ἂν

εἶη διατεθρυλημένη ἐπὶ τοσοῦτον ἐψευσμένως. ὅτι δ' ἡ ἀνάβασις καὶ αἱ προσχώσεις τοιαῦταί τινες, κοινότερον πεπύσθαι εἰκὸς ἦν· ἐξ ὧν συνθεῖς ὁ ποιητὴς ὅτι πλέον ἢ τότε ἀφειστήκει τῆς γῆς ἡ νῆσος κατὰ τὴν Μενελάου παρουσίαν, προσέθηκε παρ' ἑαυτοῦ πολλα- 5 πλάσιον διάστημα τοῦ μυθώδους χάριν. αἱ δὲ μυθοποιαὶ οὐκ ἀγνοίας σημεῖον δήπου· οὐδὲ τὰ περὶ τοῦ Πρωτέως καὶ τῶν Πυγμαίων, οὐδ' αἱ τῶν φαρμάκων δυνάμεις, οὐδ' εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον οἱ ποιηταὶ πλάττουσιν· οὐ γὰρ κατ' ἀγνοίαν τῶν τοπικῶν λέγεται, 10 ἀλλ' ἡδονῆς καὶ τέρψεως χάριν. πῶς οὖν καὶ ἄνυδρον οὕσαν φησὶν ὕδωρ ἔχειν; „ἐν δὲ λιμὴν εὖρομος, ὅθεν „τ' ἀπὸ νῆας εἰσας ἐς πόντον βάλλουσιν ἀφυσσάμενοι „μέλαν ὕδωρ.“ ἀλλ' οὔτε τὸ ὕδρεϊον ἐκλιπεῖν ἀδύνατον οὔτε τὴν ὕδρεϊαν ἐκ τῆς νήσου γενέσθαι φησὶν, 15 ἀλλὰ τὴν ἀναγωγὴν μόνην διὰ τὴν τοῦ λιμένος ἀρετὴν, τὸ δ' ὕδωρ ἐκ τῆς περαιᾶς ἀρύσασθαι παρῇν, ἐξομολογουμένου πως τοῦ ποιητοῦ δι' ἐμφάσεως, ὅτι πελαγίαν εἶπεν οὐ πρὸς ἀλήθειαν ἀλλὰ πρὸς ὑπερβολὴν καὶ μυθοποιάν.

20

- 31 Ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς πλάνης τῆς Μενελάου λεχθέντα συνηγορεῖν δοκεῖ τῇ ἀγνοίᾳ τῇ περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους, βέλτιον ἴσως ἐστὶ τὰ ἐν τοῖς ἔπεσι τούτοις ζητούμενα προεκθεμένους ἅμα ταῦτά τε διαστεῖλαι καὶ περὶ τοῦ ποιητοῦ ἀπολογήσασθαι καθαρώτερον. 25 φησὶ δὴ πρὸς Τηλέμαχον ὁ Μενέλαος θαυμάσαντα τὸν τῶν βασιλείων κόσμον „ἦ γὰρ πολλὰ παθῶν καὶ πόλλ' „ἐπαληθεῖς ἡγαγόμεν ἐν νηυσί, καὶ ὀγδοάτῳ ἔτει ἦλ- „θον Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεῖς, „Αἰθιοπὰς θ' ἰκόμην καὶ Σιδονίους καὶ Ἑρεμβοὺς καὶ 30 „Αἰβύην.“ ζητοῦσι δὲ πρὸς τίνας ἦλθεν Αἰθιοπας πλέ-
C. 38 ων ἐξ Αἰγύπτου· οὔτε γὰρ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ

οἰκουσί τινες Αἰθίοπες, οὔτε τοῦ Νείλου τοὺς κατα-
 ράκτας ἦν διελθεῖν ναυσί· τίνες τε οἱ Σιδόνιοι· οὐ
 γὰρ οἱ γε ἐν Φοινίκη· οὐ γὰρ ἂν τὸ γένος προθῆις τὸ
 εἶδος ἐπήνεγκε· τίνες τε οἱ Ἑρεμβοί· καινὸν γὰρ τὸ
 5 ὄνομα. Ἀριστόνικος μὲν οὖν ὁ καθ' ἡμᾶς γραμματικὸς
 ἐν τοῖς περὶ τῆς Μενελάου πλάνης πολλῶν ἀναγέγρα-
 φεν ἀνδρῶν ἀποφάσεις περὶ ἐκάστου τῶν ἐκκειμένων
 κεφαλαίων· ἡμῖν δ' ἀρκέσει καὶ ἐπιτέμνοντες λέγω-
 μεν. οἱ μὲν δὴ πλεῦσαι φήσαντες εἰς τὴν Αἰθιοπίαν
 10 οἱ μὲν περίπλουν τῶν διὰ Γαδεύρων μέχρι τῆς Ἰνδικῆς
 εἰσάγουσιν, ἅμα καὶ τὸν χρόνον τῇ πλάνῃ συνοικει-
 οῦντες, ὃν φησιν ὅτι ὀγδοάτῳ ἔτει ἦλθον, οἱ δὲ διὰ
 τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ κατὰ τὸν Ἀράβιον κόλπον, οἱ δὲ διὰ
 τῶν διωρύγων τινός. οὔτε δ' ὁ περίπλους ἀναγκαῖος,
 15 ὃν Κράτης εἰσάγει, οὐχ ὥς ἀδύνατος εἶναι (καὶ γὰρ
 [οὐδ'] ἢ Ὀδυσσέως πλάνῃ ἀδύνατος), ἀλλ' ὅτι οὔτε
 πρὸς τὰς ὑποθέσεις τὰς μαθηματικὰς χρήσιμος οὔτε
 πρὸς τὸν χρόνον τῆς πλάνης. καὶ γὰρ ἀκούσιοι διατρι-
 βαὶ κατέσχον αὐτὸν ὑπὸ δυσπλοίας, φήσαντος ὅτι ἀπὸ
 20 ἐξήκοντα νεῶν πέντε ἐλείφθησαν αὐτῷ, καὶ ἐκούσιοι
 χρηματισμοῦ χάριν· φησὶ γὰρ ὁ Νέστωρ „ὥς ὁ μὲν
 „ἐνθα πολὺν βίοτον καὶ χρυσὸν ἀγείρων, ἡλᾶτο ξὺν
 „νηυσί· Κύπρον Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαλη-
 „θεῖς.“ ὅ τε διὰ τοῦ ἰσθμοῦ πλοῦς ἢ τῶν διωρύγων λε-
 25 γόμενος μὲν ἠκούετο ἂν ἐν μύθου σχήματι, μὴ λεγό-
 μενος δὲ περιττῶς καὶ ἀπιθάνως εἰσάγοιτο ἂν. ἀπιθά-
 νως δὲ λέγω, ὅτι πρὸ τῶν Τρωικῶν οὐδεμία ἦν
 διωρυξ· τὸν δὲ ἐπιχειρήσαντα ποιῆσαι Σέσωστριν
 ἀποστῆναί φασι, μετεωροτέραν ὑπολαβόντα τὴν τῆς
 30 θαλάττης ἐπιφάνειαν. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὁ ἰσθμὸς ἦν
 πλόιμος· ἀλλ' εἰκάζει ὁ Ἑρατοσθένης οὐκ εἶναι. μὴ γάρ
 πω τὸ ἔκρηγμα τὸ κατὰ τὰς στήλας γεγονέναι νομίζει·

- ὥστε ἐνταῦθα μὴ συνάπτειν τὴν εἰσω θάλατταν τῇ
ἐκτὸς καὶ καλύπτειν τὸν ἰσθμὸν μετεωροτέραν οὖσαν,
τοῦ δ' ἐκρήγματος γενομένου ταπεινωθῆναι καὶ ἀνα-
καλύψαι τὴν γῆν τὴν κατὰ τὸ Κάσιον καὶ τὸ Πηλούσιον
μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς. τίνα οὖν ἔχομεν ἱστορίαν περὶ τοῦ⁵
- C. 39 ἐκρήγματος τούτου διότι πρὸ τῶν Τρωικῶν οὕτω
ὑπῆρχεν, ἴσως δ' ὁ ποιητὴς ἅμα μὲν τὸν Ὀδυσσεῶ
ταύτῃ διεκπλέοντα εἰς τὸν ὠκεανὸν πεποίηκεν ὥς ἤδη
ἐκρήγματος γεγονότος, ἅμα δὲ εἰς τὴν Ἐρυθρὰν τὸν
Μενέλαον ἐκ τῆς Αἰγύπτου ναυστολεῖ ὥς οὕτω γε-¹⁰
γονότος. ἀλλὰ καὶ τὸν Πρωτέα εἰσάγει λέγοντα αὐτῷ
„ἀλλὰ σ' ἐς Ἠλύσιον πεδῖον καὶ πείρατα γαίης ἀθάνα-
τοι πέμψουσι.“ ποῖα οὖν; καὶ ὅτι ἐσπερίον τινα λέγει
τόπον τοῦτον ἔσχατον ὁ ξέφυρος παρατεθεῖς δηλοῖ
„ἀλλ' αἰεὶ ξεφύροιο λιγὺ πνεύοντας ἀήτας ὠκεανὸς¹⁵
ἀνίησι.“ ταῦτα γὰρ αἰνίγματος πλήρη.
- 32 Εἰ δ' οὖν καὶ σύρρουν ποτὲ ὑπάρξαντα τὸν ἰσθμὸν
τοῦτον ὁ ποιητὴς ἱστορῇκει, πόσῳ μείζονα ἂν ἔχοιμεν
πίστιν τοῦ τοὺς Αἰθίοπας διχθὰ διηρησθαι, πορθμῷ
τηλικούτῳ διεργομένους; τίς δὲ καὶ χρηματισμὸς πα-²⁰
ρὰ τῶν ἔξω καὶ κατὰ τὸν ὠκεανὸν Αἰθιοπῶν; ἅμα μὲν
γὰρ θαυμάζουσι τοῦ κόσμου τῶν βασιλείων οἱ περὶ
Τηλέμαχον τὸ πλῆθος ὅ ἐστι „χρυσοῦ τ' ἡλέκτρου τε
καὶ ἀργύρου ἡδ' ἐλέφαντος.“ τούτων δ' οὐδενὸς πλὴν
ἐλέφαντος εὐπορία παρ' ἐκείνοις ἐστίν, ἀπορωτάτοις²⁵
τῶν ἀπάντων οὔσι τοῖς πλείστοις καὶ νομάσι. νῆ Δία,
ἀλλ' ἡ Ἀραβία προσῆν καὶ τὰ μέχρι τῆς Ἰνδικῆς· τού-
των δ' ἡ μὲν εὐδαίμων κέκληται μόνη τῶν ἀπασῶν,
τὴν δέ, εἰ καὶ μὴ ὀνομαστὶ καλοῦσιν, οὕτως ὑπολαμ-
βάνουσί γε καὶ ἱστοροῦσιν ὥς εὐδαιμονεστάτην. τὴν³⁰
μὲν οὖν Ἰνδικὴν οὐκ οἶδεν Ὅμηρος (εἰδὼς δὲ ἐμέμνη-
το ἄν), τὴν δ' Ἀραβίαν, ἣν εὐδαίμονα προσαγορεύ-

ουσιν οἱ νῦν, τότε δ' οὐκ ἦν πλουσία, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ
 ἄπορος καὶ ἡ πολλὴ αὐτῆς σκηνητιῶν ἀνδρῶν· ὀλίγη
 δ' ἡ ἀρωματοφόρος, δι' ἣν καὶ τοῦτο τοῦνομα εὔρετο
 ἡ χώρα διὰ τὸ καὶ τὸν φόρτον εἶναι τὸν τοιοῦτον ἐν
 5 τοῖς παρ' ἡμῖν σπάνιον καὶ τίμιον. νυνὶ μὲν οὖν εὐ-
 ποροῦσι καὶ πλουτοῦσι διὰ τὸ καὶ τὴν ἐμπορίαν εἶναι
 πυκνὴν καὶ θαψιλῇ, τότε δ' οὐκ εἰκός. αὐτῶν δὲ χάριν
 τῶν ἀρωμάτων ἐμπόρῳ μὲν καὶ καμηλίτῃ γένοιτ' ἄν
 τις ἐκ τῶν τοιούτων φορτίων εὐπορία· Μενελάῳ δὲ
 10 λαφύρων ἢ θωρεῶν ἔδει παρὰ βασιλέων καὶ δυναστῶν,
 ἐχόντων τε ἃ δώσουσι καὶ βουλομένων [διδόναι] διὰ
 τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ εὐκλειαν. οἱ μὲν οὖν Αἰγύ-
 πτιοι καὶ οἱ πλησίον Αἰθίοπες καὶ Ἀραβες οὐθ' οὕτω
 τελέως ἄβιοι οὐτ' ἀνήκοοι τῆς τῶν Ἀτρειδῶν δόξης,
 15 καὶ μάλιστα διὰ τὴν κατόρθωσιν τοῦ Ἰλιακοῦ πολέ-
 μου, ὥστ' ἑλπίς ἦν τῆς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας· καθάπερ C.40
 ἐπὶ τοῦ θώρακος τοῦ Ἀγαμέμνονος λέγεται „τόν
 „ποτέ οἱ Κινύρης δῶκε ξεινήιον εἶναι· πεύθετο γὰρ
 „Κύπρουδε μέγα κλέος.“ καὶ δὴ καὶ τὸν πλεῖον χρόνον
 20 τῆς πλάνης λεκτέον μὲν ἐν τοῖς κατὰ Φοινίκην καὶ Συ-
 ρίαν καὶ Αἴγυπτον καὶ Λιβύην γενέσθαι καὶ τὰ περὶ
 Κύπρον χωρία καὶ ὅλως τὴν καθ' ἡμᾶς παραλίαν καὶ
 τὰς νήσους· καὶ γὰρ ξένια παρὰ τούτοις καὶ τὸ βίᾳ καὶ
 τὸ ἐκ λεηλασίας πορίσασθαι, καὶ μάλιστα παρὰ τῶν
 25 συμμαχησάντων τοῖς Τρωσίν, ἐντεῦθεν ἦν. οἱ δ' ἐκτὸς
 καὶ πόρρω βάρβαροι οὐδεμίαν τοιαύτην ὑπηγόρευον
 ἐλπίδα. εἰς οὖν τὴν Αἰθιοπίαν ἀφῖχθαι λέγεται ὁ Με-
 νέλαος, οὐχ ὅτι μέχρι τῶν ὄρων τῶν πρὸς Αἰ-
 γύπτῳ. τάχα μὲν γὰρ καὶ πλησιαίτεροι ἦσαν ταῖς Θή-
 30 βαις οἱ τότε ὄροι, ἀλλὰ καὶ οἱ νῦν πλησίον εἰσίν, οἱ
 κατὰ Συήνην καὶ τὰς Φίλας· ὧν ἡ μὲν τῆς Αἰγύπτου
 ἐστίν, αἱ δὲ Φίλαι κοινὴ κατοικία τῶν Αἰθιοπῶν καὶ

τῶν Αἰγυπτίων. ὁ οὖν εἰς Θήβας ἀφιγμένος εἰ καὶ μέχρι τῶν ὄρων ἀφῖκτο ἢ καὶ περαιτέρω τῶν Αἰθιοπίων, καὶ ταῦτα τῇ βασιλικῇ ξενίᾳ χρώμενος, οὐδὲν ἄλογον. οὕτω δὲ καὶ Κυκλώπων εἰς γαῖαν ἀφῖχθαί φησιν ὁ Ὀδυσσεύς, μέχρι τοῦ σπηλαίου προεληλυθὼς ἀπὸ θαλάττης· ἐπ' ἐσχατιᾶς γὰρ ἰδρῦσθαι πον λέγει. καὶ εἰς Αἰολίαν δὲ καὶ Αἰστρουγόνας καὶ τοὺς ἄλλους, ὅπου ποτὲ καὶ καθωρμίσατο, ἐκείσῃ φησιν ἀφῖχθαι. καὶ ὁ Μενέλαος οὖν οὕτως εἰς Αἰθιοπίαν ἦκεν, οὕτω δὲ καὶ εἰς Λιβύην, ὅτι προσέσχε τόποις τισίν· ἀφ' οὗ καὶ ὁ 10 κατὰ τὴν Ἀρδανίαν λιμὴν τὴν ὑπὲρ Παραιτονίου Μενέλαος καλεῖται.

- 33 Εἰ δὲ Φοίνικας εἰπὼν ὀνομάζει καὶ Σιδωνίους τὴν μητρόπολιν αὐτῶν σχήματι συνήθει χρηται, ὥς „Τρωάς τε καὶ Ἑκτορα νηυσὶ πέλασσε,“ καὶ „οὐ γὰρ 15 „ἔτ' Οἶνῆος μεγαλήτορος νίεες ἦσαν, οὐδ' ἄρ' ἔτ' „αὐτὸς ἔην, θάνε δὲ ξανθὸς Μελέαγρος,“ καὶ „Ἰδην „δ' ἱκανεν καὶ Γάργαρον,“ καὶ „οἱ δ' Εὐβοίαν ἔχον „καὶ Χαλκίδα τ' Εἰρέτριάν τε.“ καὶ Σαπφώ „ἢ σε Κύ- „προς ἢ Πάφος ἢ Πάνορμος.“ καίτοι καὶ ἄλλο τι ἦν τὸ 20 ποιῆσαν καίπερ ἤδη μνησθέντα τῆς Φοινίκης ἰδίως πάλιν καὶ τὴν Σιδῶνα συγκαταλέξει. πρὸς μὲν γὰρ τὸ τὰ ἐφεξῆς ἔθνη καταλέξει ἱκανῶς εἶχεν οὕτως εἰπεῖν „Κύ- „προν Φοινίκην τε καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεὶς Αἰθιοπίας C: 41 „θ' ἰκόμην.“ ἵνα δ' ἐμφάνῃ καὶ τὴν παρὰ τοῖς Σιδωνίοις 25 ἀποδημίαν τὴν ἐπὶ πλείον γενομένην, καλῶς εἶχεν εἶτ' ἀναλαβεῖν εἴτε καὶ παραλαβεῖν· ἐμφαίνει [δὲ] διὰ τῶν ἐπαίνων τῆς παρ' αὐτοῖς εὐτεχνίας καὶ τοῦ τὴν Ἑλένην προεξενῶσθαι τοῖς ἀνθρώποις μετὰ Ἀλεξάνδρου· διόπερ παρὰ τῷ Ἀλεξάνδρῳ πολλὰ τοιαῦτα ἀποκείμενα 30

λέγει „ἐνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιοι, ἔργα γυναι-
 „κῶν Σιδονίων, ἃς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς ἤγαγε
 „Σιδονίηθεν τὴν ὁδόν, ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγε.“ καὶ
 παρὰ τῷ Μενελάῳ· λέγει γὰρ πρὸς Τηλέμαχον „δῶ-
 5 „σω τοι κρητῆρα τετυγμένον· ἀργύρεος δὲ ἐστὶν ἅπας,
 „χρυσῷ δ' ἐπὶ χεῖλεα κεκράνται. ἔργον δ' Ἡφαίστοιο·
 „πόρεν δέ ἐ φαιδίμος ἦρως Σιδονίων βασιλεύς, ὅθ' ἔδς
 „δόμος ἀμφεκάλυψε κεῖσέ με νοστήσαντα.“ δεῖ δὲ δέ-
 „ξασθαι πρὸς ὑπερβολὴν εἰρημένον τὸ Ἡφαίστου ἔρ-
 10 γον, ὥς λέγεται Ἀθηνᾶς ἔργα τὰ καλὰ καὶ Χαρίτων
 καὶ Μουσῶν. ἐπεὶ ὅτι γε οἱ ἄνδρες ἦσαν καλλιτέχνοι,
 δημοῖ τὸν κρατῆρα ἐπαινῶν, ὃν ὁ Εὐνεως ἔδωκεν ἀντὶ
 Λυκάονος· φησὶ γάρ „κάλλει ἐνίκα πᾶσαν ἐπ' αἶαν
 „πολλόν· ἐπεὶ Σιδόνες πολυδαίδαλοι εὖ ἤσκησαν, Φοί-
 15 „νικες δ' ἄγον ἄνδρες.“

Περὶ δὲ τῶν Ἑρεμβῶν πολλὰ μὲν εἴρηται, πιθα- 34
 νώτατοι δ' εἰσὶν οἱ νομίζοντες τοὺς Ἄραβας λέγεσθαι.
 Ζήνων δ' ὁ ἡμέτερος καὶ γράφει οὕτως „Αἰθίοπας θ'
 ἱκόμην καὶ Σιδονίους Ἄραβας τε.“ τὴν μὲν οὖν γρα-
 20 φὴν οὐκ ἀνάγκη κινεῖν παλαιὰν οὖσαν· αἰτιασθαι δὲ
 βέλτιον τὴν τοῦ ὀνόματος μετάπτωσιν πολλὴν καὶ ἐπι-
 πολαίαν οὖσαν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. ἀμέλει δὲ καὶ
 ποιοῦσί τινες παραγραμματίζοντες. ἄριστα δ' ἂν δό-
 ξειεν εἰπεῖν ὁ Ποσειδώνιος κἀνταῦθα ἀπὸ τῆς τῶν
 25 ἔθνων συγγενείας καὶ κοινότητος ἐτυμολογῶν. τὸ γὰρ
 τῶν Ἀρμενίων ἔθνος καὶ τὸ τῶν Σύρων καὶ Ἀράβων
 πολλὴν ὁμοφυλίαν ἐμφαίνει κατὰ τε τὴν διάλεκτον καὶ
 τοὺς βίους καὶ τοὺς τῶν σωμάτων χαρακτῆρας, καὶ
 μάλιστα καθὼ πησιόχωροί εἰσι. δημοῖ δ' ἡ Μεσοπο-
 30 ταμία ἐκ τῶν τριῶν συνεστῶσα τούτων ἔθνων· μάλι-
 στα γὰρ ἐν τούτοις ἡ ὁμοιότης διαφαίνεται. εἰ δέ τις
 παρὰ τὰ κλίματα γίνεται διαφορὰ τοῖς προσβόροις

ἐπὶ πλεον πρὸς τοὺς μεσημβρινοὺς καὶ τούτοις πρὸς μέσους τοὺς ὅρους, ἀλλ' ἐπικρατεῖ γε τὸ κοινόν. καὶ οἱ C. 42 Ἀσσύριοι δὲ καὶ οἱ Ἀριανοὶ παραπλησίως πως ἔχουσι καὶ πρὸς τούτους καὶ πρὸς ἀλλήλους. εἰκάξει γε δὴ καὶ τὰς τῶν ἐθνῶν τούτων κατονομασίας ἐμφερεῖς ἀλλή- 5 λαις εἶναι. τοὺς γὰρ ὑφ' ἡμῶν Σύρους καλουμένους ὑπ' αὐτῶν τῶν Σύρων Ἀρμενίους, καὶ Ἀραμμαίους καλεῖσθαι· τούτῳ δ' εἰκέναι τοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς Ἀραβας καὶ Ἑρεμβοὺς, τάχα τῶν πάλαι Ἑλλήνων οὕτω καλούντων τοὺς Ἀραβας, ἅμα καὶ τοῦ ἐτύμου συνερ- 10 γοῦντος πρὸς τοῦτο. ἀπὸ γὰρ τοῦ εἰς τὴν ἔραν ἐμβαίνειν τοὺς Ἑρεμβοὺς ἐτυμολογοῦσιν οὕτως οἱ πολλοί, οὓς μεταλαβόντες οἱ ὕστερον ἐπὶ τὸ σαφέστερον Τρωγλοδύτας ἐκάλεσαν· οὗτοι δὲ εἰσιν Ἀράβων οἱ ἐπὶ 15 θάτερον μέρος τοῦ Ἀραβίου κόλπου κεκλιμένοι, τὸ πρὸς Αἰγύπτῳ καὶ Αἰθιοπία. τούτων δ' εἰκὸς μεμνησθαι τὸν ποιητὴν καὶ πρὸς τούτους ἀφῖχθαι λέγειν τὸν Μενέλαον, καθ' ὃν τρόπον εἴρηται καὶ πρὸς τοὺς Αἰθίοπας· τῇ γὰρ Θηβαΐδι καὶ οὗτοι πλησιάζουσιν· ὁμοίως οὐκ ἐργασίας οὐδὲ χρηματισμοῦ χάριν τούτων 20 ὀνομαζομένων (οὐ πολὺ γὰρ ἦν τοῦτο), ἀλλὰ τοῦ μήκους τῆς ἀποδημίας καὶ τοῦ ἐνδόξου· ἐνδοξον γὰρ τοσοῦτον ἐκτοπίσαι. τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ „πολλῶν ἀνθρώπων ἰδεν ἄσπεα καὶ νόον ἔγνω,“ καὶ τὸ „ἧ γὰρ πολλὰ παθὼν καὶ πόλλ' ἐπαληθεῖς ἡγαγόμην.“ Ἡσίο- 25 δος δ' ἐν Καταλόγῳ φησὶ „καὶ κούρην Ἀράβοιο, τὸν „Ἑρμάων ἀνάκητα γείνατο καὶ Θρονίη, κούρη Βήλοιο „ἄνακτος.“ οὕτω δὲ καὶ Στησίχορος λέγει. εἰκάξειν οὖν ἔστιν ὅτι ἀπὸ τούτου καὶ ἡ χώρα Ἀραβία ἤδη τότε ὠνομάζετο, κατὰ δὲ τοὺς ἥρωας τυχὸν ἴσως 30 οὕπω.

πικὸν καὶ ἄλλο Κηφήνων καὶ τρίτον Πυγμαίων καὶ
 ἄλλα μυρία ἤττον ἂν πιστεύοιντο, πρὸς τῷ μὴ ἀξιο-
 πίστῳ καὶ σύγχυσίν τινα ἐμφαίνοντες τοῦ μυθικοῦ καὶ
 ἱστορικοῦ σχήματος. ὅμοιοι δ' εἰσὶ τούτοις καὶ οἱ Σι-
 5 δονίους ἐν τῇ κατὰ Πέρσας θαλάττῃ διηγούμενοι ἢ
 ἄλλοθί που τοῦ ὠκεανοῦ, καὶ τὴν τοῦ Μενελάου πλά-
 νην ἐξωκεανίζοντες· ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς Φοίνικας. τῆς
 δ' ἀπιστίας αἷτιον οὐκ ἐλάχιστόν ἐστι τὸ ἐναντιοῦσθαι
 ἀλλήλοις τοὺς λέγοντας. οἱ μὲν γὰρ καὶ τοὺς Σιδονί-
 10 οὺς τοὺς καθ' ἡμᾶς ἀποίκους εἶναι τῶν ἐν τῷ ὠκεανῷ
 φασί, προστιθέντες καὶ διὰ τί Φοίνικες ἐκαλοῦντο, ὅτι
 καὶ ἡ θάλαττα ἐρυθρά· οἱ δ' ἐκείνους τούτων. εἰσὶ δ'
 οἱ καὶ τὴν Αἰθιοπίαν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Φοινίκην με-
 τάρουσι καὶ τὰ περὶ τὴν Ἀνδρομέδαν ἐν Ἰόπῃ συμβῆ- C. 43
 15 ναί φασιν· οὐ δὴπου κατ' ἄγνοιαν τοπικὴν καὶ τούτων
 λεγομένων, ἀλλ' ἐν μύθου μᾶλλον σχήματι· καθάπερ
 καὶ τῶν παρ' Ἡσιόδῳ καὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ προφέρει ὁ
 Ἀπολλόδωρος, οὐδ' ὃν τρόπον παρατίθησι τοῖς Ὀμή-
 ρου ταῦτα εἰδώς. τὰ μὲν γὰρ Ὀμήρου τὰ περὶ τὸν
 20 Πόντον καὶ τὴν Αἴγυπτον παρατίθησιν ἄγνοιαν αἰ-
 τιώμενος, ὥς λέγειν μὲν τὰ ὄντα βουλομένου, μὴ λέ-
 γοντος δὲ τὰ ὄντα, ἀλλὰ τὰ μὴ ὄντα ὥς ὄντα κατ'
 ἄγνοιαν. Ἡσιόδου δ' οὐκ ἄν τις αἰτιάσαιτο ἄγνοιαν,
 ἡμίκνυας λέγοντος καὶ μακροκεφάλους καὶ πυγμαί-
 25 οὺς· οὐδὲ γὰρ αὐτοῦ Ὀμήρου ταῦτα μυθεύοντος, ὧν
 εἰσι καὶ οὗτοι οἱ πυγμαῖοι, οὐδ' Ἀλκμᾶνος στεγανό-
 ποδας ἱστοροῦντος, οὐδ' Αἰσχύλου κυνοκεφάλους καὶ
 στερνοφθάλμους καὶ μονομμάτους, ὅπου γε οὐδὲ
 τοῖς περὶ συγγράφουσιν ἐν ἱστορίας σχήματι προσέχο-
 30 μεν περὶ πολλῶν, κἂν μὴ ἐξομολογῶνται τὴν μυθο-
 γραφίαν. φαίνεται γὰρ εὐθύς ὅτι μύθους παραπλέ-
 κουσιν ἐκόντες οὐκ ἀγνοίᾳ τῶν ὄντων, ἀλλὰ πλάσει

τῶν ἀδυνάτων τερατείας καὶ τέρψεως χάριν. δοκοῦσι δὲ κατ' ἄγνοιαν, ὅτι μάλιστα καὶ πιθανῶς τὰ τοιαῦτα μυθεύουσι περὶ τῶν ἀδήλων καὶ τῶν ἀγνοουμένων. Θεόπομπος δὲ ἐξομολογεῖται φήσας ὅτι καὶ μύθους ἐν ταῖς ἱστορίαις ἔρει, κρεῖττον ἢ ὥς Ἡρόδοτος καὶ 5 Κτησίας καὶ Ἑλλάνικος καὶ οἱ τὰ Ἰνδικὰ συγγράψαντες.

- 36 Περὶ δὲ τῶν τοῦ ὤκεανου παθῶν εἴρηται μὲν ἐν μύθου σχήματι· καὶ γὰρ τούτου στοχάζεσθαι δεῖ τὸν ποιητὴν. ἀπὸ γὰρ τῶν ἀμπατέων καὶ τῶν πλημμυρῶν 10 δων ἢ Χάρυβδις αὐτῷ μεμύθευται, οὐδ' αὐτὴ παντάπασιν Ὀμήρου πλάσμα οὔσα, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἱστορουμένων περὶ τὸν Σικελικὸν πορθμὸν διεσκευασμένη. εἰ δὲ δις τῆς παλιρροίας γινομένης καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα ἐκείνος τρις εἴρηκε „τρις μὲν γάρ τ' 15 „ἀνίησιν ἐπ' ἡματι, τρις δ' ἀναροιβδεῖ,“ λέγοιτ' ἂν καὶ οὕτως· οὐ γὰρ κατ' ἄγνοιαν τῆς ἱστορίας ὑποληπτέον λέγεσθαι τοῦτο, ἀλλὰ τραγωδίας χάριν καὶ φόβου, ὃν ἡ Κίρκη πολὺν τοῖς λόγοις προστίθησιν ἀποτροπῆς χάριν, ὥστε καὶ τὸ ψεῦδος παραμίγνυσθαι. ἐν αὐτοῖς 20 γοῦν τοῖς ἔπεσι τούτοις εἴρηκε μὲν οὕτως ἡ Κίρκη „τρις μὲν γάρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἡματι, τρις δ' ἀναροιβδεῖ „δεινόν· μὴ σύ γε κεῖθι τύχοις, ὅτε ῥοιβδήσεις· οὐ „γὰρ κεν ῥύσαιτό σ' ὑπὲρ κακοῦ οὐδ' Ἐνοσίχθων.“ καὶ μὴν παρέτυχέ τε τῇ ἀναροιβδήσει ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ 25
- C. 44 οὐκ ἀπώλετο, ὥς φησιν αὐτός „ἡ μὲν ἀναροιβδήσε „θαλάσσης ἄλμυρον ὕδωρ· αὐτὰρ ἐγὼ ποτὶ μακρὸν „ἐρινεὸν ὑψόσ' ἀερθεῖς, τῷ προσφύς ἐχόμεν, ὥς νυκτε- „ρίς.“ εἶτα περιμείνας τὰ νανάγια καὶ λαβόμενος πάλιν αὐτῶν σώζεται, ὥστ' ἐψεύσατο ἡ Κίρκη. ὥς οὖν τοῦ- 30 το, καὶ κεῖνο τὸ „τρις μὲν γάρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἡματι“ ἀντὶ τοῦ δις, ἅμα καὶ τῆς ὑπερβολῆς τῆς τοιαύτης συνή-

θους πᾶσιν οὔσης, τρισμακαρίους καὶ τρισαθλίους λε-
 γόντων· καὶ ὁ ποιητὴς „τρισμακάρες Δαναοί,“ καὶ
 „ἀσπασίη τρίλλιστος,“ „τριχθὰ τε καὶ τετραχθὰ.“ ἴσως
 δ' ἂν τις καὶ ἀπὸ τῆς ὥρας τεκμήραιτο, ὅτι ὑπαινίττε-
 5 ται πως τὸ ἀληθές· μᾶλλον γὰρ ἂν ἐφαρμόττοι τῷ δις
 γενέσθαι τὴν παλίσροιαν κατὰ τὸν συνάμφω χρόνον,
 τὸν ἐξ ἡμέρας καὶ νυκτός, ἢ τῷ τρις τοσοῦτον χρόνον
 μεῖναι τὰ ναυάγια ὑποβρύχια, ὅψε δὲ ἀναβληθῆναι
 ποθοῦντι καὶ συνεχῶς προσισχομένῳ τοῖς κλάδοις
 10 „νωλεμέως δ' ἐχόμην, ὅφρ' ἐξεμέσειεν ὀπίσσω ἰστὸν
 „καὶ τρόπιν αὐτίς, ἐλδομένῳ δέ μοι ἦλθεν ὄψ'· ἦμός
 „τ' ἐπὶ δόρπον ἀνὴρ ἀγορήθεν ἀνέστη, κρίνων νείκεα
 „πολλὰ δικαζομένων αἰζηῶν, καὶ τότε δή μοι δοῦρα Χα-
 „ρῦβδιος ἐξεφαάνθη.“ πάντα γὰρ ταῦτα χρόνου τινὸς
 15 ἔμφασιν ἀξιολόγου δίδωσι, καὶ μάλιστα τὸ τὴν ἐσπέ-
 ραν ἐπιτεῖναι, μὴ κοινῶς εἰπόντα, ἡνίκα ὁ δικαστὴς
 ἀνίσταται, ἀλλ' ἡνίκα κρίνων νείκεα πολλὰ, ὥστε
 βραδῦναι πλέον τι. καὶ ἄλλως δὲ οὐ πιθανὴν ἂν ὑπέ-
 τεινε τῷ ναυαγῷ τὴν ἀπαλλαγὴν, εἰ πρὶν ἀποσπα-
 20 σθῆναι πολὺ καὶ αὐτίκα εἰς τοῦπίσω παλίσρους μετέ-
 πιπτεν.

Ἀπολλόδωρος δὲ ἐπιτιμᾷ Καλλιμάχῳ, συνηγο- 37
 ρῶν τοῖς περὶ τὸν Ἑρατοσθένη, διότι καίπερ γραμμα-
 τικὸς ὢν παρὰ τὴν Ὀμηρικὴν ὑπόθεσιν καὶ τὸν ἔξω-
 25 κεανισμὸν τῶν τόπων, περὶ οὓς τὴν πλάνην φράζει,
 Γαῦδον καὶ Κόρκυραν ὀνομάζει. ἀλλ' εἰ μὲν μηδαμοῦ
 γέγονεν ἡ πλάνη, ἀλλ' ὅλον πλάσμα ἐστὶν Ὀμήρου
 τοῦτο, ὀρθὴ ἢ ἐπιτίμησις· ἢ εἰ γέγονε μὲν, περὶ ἄλ-
 λους δὲ τόπους, δεῖ λέγειν εὐθὺς καὶ περὶ τίνας, ἐπ-
 30 ανορθούμενον ἅμα τὴν ἄγνοιαν. μήτε δὲ ὅλον πλάσμα-
 τος εἶναι πιθανῶς λεγομένου, καθάπερ ἐπεδείκνυμεν,

μήτ' ἄλλων τόπων κατὰ πίστιν μείζω δεικνυμένων,
ἀπολύοιτ' ἂν τῆς αἰτίας ὁ Καλλίμαχος.

C. 45
38

Οὐδ' ὁ Σκήψιος δὲ Δημήτριος εὖ, ἀλλὰ καὶ τῷ
Ἀπολλοδώρῳ τῶν ἁμαρτιῶν ἐνίων αἴτιος ἐκείνος κατ-
έστη. πρὸς γὰρ Νεάνθη τὸν Κυζικηνὸν φιλοτιμοτέ- 5
ρως ἀντιλέγων εἰπόντα ὅτι οἱ Ἀργοναῦται πλείοντες
εἰς Φᾶσιν τὸν ὑφ' Ὀμήρου καὶ τῶν ἄλλων ὁμολογού-
μενον πλοῦν ἰδρύσαντο τὰ τῆς Ἰδαίας μητρὸς ἱερὰ
περὶ Κύζικον, ἀρχὴν φησὶ μὴδ' εἰδέναι τὴν εἰς Φᾶσιν
ἀποδημίαν τοῦ Ἰάσονος Ὀμηρον. τοῦτο δ' οὐ μόνον 10
τοῖς ὑφ' Ὀμήρου λεγομένοις μάχεται, ἀλλὰ καὶ τοῖς
ὑπ' αὐτοῦ. φησὶ γὰρ τὸν Ἀχιλλέα Λέσβον μὲν πορθῆ-
σαι καὶ ἄλλα χωρία, Αἴημον δ' ἀποσχέσθαι καὶ τῶν
πλησίων νήσων διὰ τὴν πρὸς Ἰάσονα καὶ τὸν υἱὸν
Εὐνέων συγγένειαν τότε τὴν νῆσον κατέχοντα. πῶς 15
οὖν ὁ ποιητὴς τοῦτο μὲν ἥδει, διότι συγγενεῖς ἢ ὁμο-
εθνεῖς ἢ γείτονες ἢ ὁπασοῦν οἰκεῖοι ὑπῆρχον ὅ τε Ἀχιλ-
λεὺς καὶ ὁ Ἰάσων (ὅπερ οὐδαμόθεν ἄλλοθεν ἀλλ' ἐκ τοῦ
Θετταλοῦς ἀμφοτέρους εἶναι συνέβαινε, καὶ τὸν μὲν
Ἰωλκίον τὸν δ' ἐκ τῆς Φθιώτιδος Ἀχαΐδος ὑπάρχειν), 20
τοῦτο δ' ἡγνόει, πόθεν ἦλθε τῷ Ἰάσωνι, Θετταλῷ καὶ
Ἰωλκίῳ ὑπάρχοντι, ἐν μὲν τῇ πατρίδι μηδεμίαν κατα-
λιπεῖν διαδοχὴν, Αἴημον δὲ καταστῆσαι κύριον τὸν
υἱόν; καὶ Πελίαν μὲν ἥδει καὶ τὰς Πελιάδας καὶ τὴν
ἀρίστην αὐτῶν καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς „Εὐμηλον, τὸν ὑπ' 25
„Αἰμῆτῳ τέκε διὰ γυναικῶν Ἀλκηστis, Πελῖας θυγα-
„τρῶν εἶδος ἀρίστη,“ τῶν δὲ περὶ τὸν Ἰάσονα συμβάν-
των καὶ τὴν Ἀργῶ καὶ τοὺς Ἀργοναύτας, τῶν ὁμο-
λογουμένων παρὰ πᾶσιν, ἀνήκοος ἦν, ἐν δὲ τῷ ὠκεα-
νῷ τὸν παρ' Αἰήτου πλοῦν ἐπλαττεν, ἀρχὴν μηδεμίαν 30
ἐξ ἱστορίας λαβών;

39 Ὡς μὲν γὰρ ἅπαντες λέγουσιν, ὅτι ἐξ ἀρχῆς ὁ

πλοῦς ἐπὶ Φᾶσιν ἔχει πιθανόν τι τοῦ Πελίου στείλαν-
 τος, καὶ ἡ ἐπάνοδος καὶ ἡ ἐν τῷ παράπλῳ νήσων ὁση-
 δὴ ἐπικράτεια καὶ νῆ Δία ἡ ἐπὶ πλέον γενηθεῖσα πλά-
 νη, καθάπερ καὶ τῷ Ὀδυσσεῖ καὶ τῷ Μενελάῳ, ἐκ τῶν
 5 ἐτι νῦν δεικνυμένων καὶ πεπιστευμένων ἐστὶν ἐκ τῆς
 Ὀμήρου φωνῆς. ἢ τε γὰρ Αἴα δεικνύται περὶ Φᾶσιν
 πόλις, καὶ ὁ Αἰήτης πεπίστευται βασιλεῦσαι τῆς Κολ-
 χίδος, καὶ ἐστὶ τοῖς ἐκεῖ τοῦτ' ἐπιχώριον τοῦνομα. ἢ τε
 Μήδεια φαρμακὶς ἱστορεῖται, καὶ ὁ πλοῦτος τῆς ἐκεῖ
 10 χώρας ἐκ τῶν χρυσείων καὶ ἀργυρείων καὶ σιδηρείων
 δικαίαν τινὰ ὑπαγορεύει πρόφασιν τῆς στρατείας,
 καθ' ἣν καὶ Φρίξος πρότερον ἔστειλε τὸν πλοῦν τοῦ-
 τον· καὶ ἐστὶν ὑπομνήματα τῆς ἀμφοῖν στρατείας τό-
 τε Φρίξειον τὸ ἐν τοῖς μεθορίοις τῆς τε Κολχίδος καὶ
 15 τῆς Ἰβηρίας, καὶ τὰ Ἰασόνεια, ἃ πολλαχοῦ καὶ τῆς Ἀρ-
 μενίας καὶ τῆς Μηδίας καὶ τῶν πλησιοχώρων αὐταῖς
 τόπων δεικνύται. καὶ μὴν καὶ περὶ Σινώπην καὶ τὴν C. 46
 ταύτης παραλίαν καὶ τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλή-
 σποντον μέχρι τῶν κατὰ τὴν Ἀἴμνον τόπων λέγεται
 20 πολλὰ τεκμήρια τῆς τε Ἰάσονος στρατείας καὶ τῆς Φρί-
 ξου· τῆς δ' Ἰάσονος καὶ τῶν ἐπιδιωξάντων Κόλχων
 καὶ μέχρι τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ Ἀδρίου,
 ὧν ἓν καὶ ὁ Καλλίμαχος ἐπισημαίνεται, τοτὲ μὲν
 „Αἰγλήτην Ἀνάφην τε Λακωνίδι γείτονα Θήρη“ λέ-
 25 γων „ἄρχμενος, ὥς ἦρωες ἀπ' Αἰήταο Κυταίου αὐτίς
 „ἐς ἀρχαίην ἐπλεον Αἰμονίην,“ τοτὲ δὲ περὶ τῶν Κόλ-
 χων „οἱ μὲν ἐπ' Ἰλλυριοῖο πόρου σχάσαντες ἐρετμὰ
 „λᾶα πάρα ξανθῆς Ἀρμονίης τάφιον ἄστυρον ἐκτίσαν-
 „το, τό κεν φυγάδων τις ἐνίσποι Γραικός, ἀτὰρ κείνων
 30 „γλῶσσ' ὀνόμηνε Πόλας.“ τινὲς δὲ καὶ τὸν Ἰστρον ἀνα-
 πλεῦσαί φασι μέχρι πολλοῦ τοὺς περὶ τὸν Ἰάσονα, οἱ
 δὲ καὶ μέχρι τοῦ Ἀδρίου· οἱ μὲν κατὰ ἄγνοιαν τῶν τό-

πων, οἱ δὲ καὶ ποταμὸν Ἰστρον ἐκ τοῦ μεγάλου Ἰστροῦ
τὴν ἀρχὴν ἔχοντα ἐκβάλλειν εἰς τὸν Ἀδρίαν φασί· τά-
δε οὐκ * ἀπιθάνως οὐδ' ἀπίστως λέγοντες.

- 40 Τοιαύταις δὴ τισιν ἀφορμαῖς ὁ ποιητὴς χρησάμε-
νος τὰ μὲν ὁμολογεῖ τοῖς ἱστορουμένοις, προσμυθεύει 5
δὲ τούτοις, ἔθος τι φυλάττων καὶ κοινὸν καὶ ἴδιον.
ὁμολογεῖ μὲν, ὅταν Αἰήτην ὀνομάξῃ, καὶ τὸν Ἰάσονα
καὶ τὴν Ἀργὸν λέγῃ, καὶ παρὰ [τὴν Αἴαν] τὴν Αἰαίην
πλάττῃ, καὶ τὸν Εὐνέων ἐν Αἴμῳ καθιδρῶν, καὶ
ποιῇ τῷ Ἀχιλλεῖ φίλην τὴν νῆσον, καὶ παρὰ τὴν Μή- 10
δειαν τὴν Κίρκην φαρμακίδα ποιῇ „αὐτοκασιγνήτην
ὁλοόφρονος Αἰήταο.“ προσμυθοποιεῖ δὲ τὸν ἐξωκεα-
νισμὸν τὸν κατὰ τὴν πλάνην συμβάντα τὴν ἀπ' ἐκεί-
νου τοῦ πλοῦ. ἐπεὶ καθεῖνο ὑποκειμένων μὲν τούτων
εὖ λέγεται „Ἀργὸν πασιμέλουσα,“ ὥς ἐν γνωρίμοις 15
τόποις καὶ εὐανδροῦσι τῆς ναυστολίας γενομένης· εἰ
δ', ὥσπερ ὁ Σκήψιός φησι παραλαβὼν μάρτυρα Μί-
μνερμον, ὃς ἐν τῷ ὠκεανῷ ποιήσας τὴν οἰκησιν τοῦ
Αἰήτου πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς ἐκτὸς πεμφθῆναί φησιν
ὑπὸ τοῦ Πελίου τὸν Ἰάσονα καὶ κομίσαι τὸ δέρος, οὗτ' 20
ἂν ἢ ἐπὶ τὸ δέρος ἐκείσε πομπὴ πιθανῶς λέγοιτο εἰς
ἀγνώτας καὶ ἀφανεῖς τόπους, οὗθ' ὁ δι' ἐρήμων καὶ
ἀοίκων καὶ καθ' ἡμᾶς τοσοῦτον ἐκτετοπισμένων πλοῦς
οὗτ' ἐνδοξος οὔτε πασιμέλων.

- 3 Οὐδὲ τοῦτ' εὖ Ἐρατοσθένης, ὅτι ἀνδρῶν οὐκ 25
ἀξίων μνήμης ἐπὶ πλεον μέμνηται, τὰ μὲν ἐλέγχων τὰ

C. 47 24. post πασιμέλων: „οὐδέ κοτ' ἂν μέγα κῶας ἀνήγαγεν
„αὐτὸς Ἰήσων ἐξ Αἴης, τελέσας ἀλγινόεσσαν ὁδόν, ὕβριστη
„Πελίῃ τελέων χαλεπήρως ἄεθλον, οὐδ' ἂν ἐπ' ὠκεανοῦ κα-
„λὸν ἔκοντο ῥόον.“ καὶ ὑποβάς „Αἰήταο πόλιν, τόθι τ'
„ὠκέος ἡελίοιο ἀκτῖνες χρυσέφ κείαται ἐν θαλάμῳ ὠκεανοῦ
„παρὰ χεῖλός, ἔν' ὤχετο θεῖος Ἰήσων.“

δὲ πιστεύων καὶ μάρτυσι χρώμενος αὐτοῖς, οἷον Δα-
 μάστη καὶ τοιούτοις ἄλλοις. καὶ γὰρ εἴ τι λέγουσιν ἀλη-
 θές, οὐ μάρτυσί γε ἐκείνοις χρηστέον περὶ αὐτοῦ, οὐδὲ
 πιστευτέον διὰ τοῦτο· ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀξιολόγων ἀνδρῶν
 5 μόνων τῷ τοιούτῳ τρόπῳ χρηστέον, οἳ πολλὰ μὲν εἰ-
 ρήκασιν εὖ, πολλὰ δὲ καὶ παραλελοίπασιν ἢ οὐχ ἰκα-
 νῶς ἐξεῖπον, οὐδὲν δ' ἐψευσμένως. ὁ δὲ Δαμάστη χρώ-
 μενος μάρτυρι οὐδὲν διαφέρει τοῦ καλοῦντος μάρτυρα
 τὸν Βεργαῖον Εὐήμερον καὶ τοὺς ἄλλους, οὓς αὐτὸς
 10 εἴρηκε διαβάλλων τὴν φλυαρίαν. καὶ τούτου δ' ἓνα
 τῶν λήρων αὐτὸς λέγει, τὸν μὲν Ἀράβιον κόλπον λί-
 μνην ὑπολαμβάνοντος εἶναι, Διότιμον δὲ τὸν Στρομ-
 βίχου πρεσβείας Ἀθηναίων ἀφηγούμενον διὰ τοῦ
 Κύδνου ἀναπλεῦσαι ἐκ τῆς Κιλικίας ἐπὶ τὸν Χοάσπην
 15 ποταμόν, ὃς παρὰ τὰ Σοῦσα ῥεῖ, καὶ ἀφικέσθαι τετ-
 ταρακοσταῖον εἰς Σοῦσα· ταῦτα δ' αὐτῷ διηγήσασθαι
 αὐτὸν τὸν Διότιμον. εἶτα θαυμάζειν εἰ τὸν Εὐφράτην
 καὶ τὸν Τίγριν ἣν δυνατόν διακόψαντα τὸν Κύδνον
 εἰς τὸν Χοάσπην ἐκβαλεῖν.
 20 Οὐ μόνον δὲ ταῦτ' ἄν τις ἐπισημῆναιτο, ἀλλ' ὅτι 2
 καὶ περὶ τῶν τόπων οὐδὲ καθ' ἑαυτόν πω γνώριμα
 εἶναί φησι τὰ καθ' ἕκαστα ἀκριβολογούμενα, καὶ κε-
 λεύσας ἡμῖν μὴ ῥαδίως τοῖς τυχοῦσι πιστεύειν, καὶ
 τὰς αἰτίας διὰ μακρῶν ἀποδοὺς δι' ἃς οὐδὲ πιστευ-
 25 τέον, οἷον περὶ τῶν κατὰ τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἀδρίαν,
 αὐτὸς ἐπίστευσε τοῖς τυχοῦσι. τοιγάρτοι τὸν μὲν Ἰσσι-
 κὸν κόλπον ἐπίστευσεν ἑωθινώτατον τῆς καθ' ἡμᾶς
 θαλάττης σημεῖον, τοῦ κατὰ Διοσκουριάδα τὴν ἐν τῷ
 τοῦ Πόντου μυχῶ σχεδόν τι καὶ τρισχιλίους σταδίους
 30 ἑωθινωτέρου ὄντος καὶ καθ' αὐτὸν ἐκ τοῦ σταδιασμοῦ

οὗ φησί· τοῦ τε Ἀδρίου καὶ τὰ ἀρκτικά καὶ τὰ ἔσχατα
 διεξιὼν οὐδενὸς ἀπέχεται μυθώδους. πεπίστευκε δὲ
 καὶ περὶ τῶν ἔξω στηλῶν Ἡρακλείων πολλοῖς μυθώ-
 δεσι, Κέρνην τε νῆσον καὶ ἄλλους τόπους ὀνομάζων
 C. 48 τοὺς μηδαμοῦ νυνὶ δεικνυμένους, περὶ ὧν μνησθησό- 5
 μεθα καὶ ὕστερον. εἰπὼν τε τοὺς ἀρχαιοτάτους πλεῖν
 καὶ κατὰ ληστείαν ἢ ἐμπορίαν, μὴ πελαγίζειν δέ, ἀλλὰ
 παρὰ γῆν, καθάπερ τὸν Ἰάσονα, ὃν περ καὶ μέχρι τῆς
 Ἀρμενίας καὶ Μηδίας ἐκ τῶν Κόλχων στρατεῦσαι
 ἀφέντα τὰς ναῦς, ὕστερόν φησι τὸ παλαιὸν οὔτε τὸν 10
 Εὐξείνου θάρρεῖν τινα πλεῖν οὔτε παρὰ Λιβύην καὶ
 Συρίαν καὶ Κιλικίαν. εἰ μὲν οὖν τοὺς πάλαι τοὺς πρὸ
 τῆς ἡμετέρας λέγει μνήμης, οὐδὲν ἔμοι μέλει περὶ ἐκεί-
 νων λέγειν, οὔτ' εἰ ἔπλεον οὔτ' εἰ μή· εἰ δὲ περὶ τῶν
 μνημονευομένων, οὐκ ἂν ὀκνήσαι τις εἰπεῖν ὥς οἱ 15
 παλαιοὶ μακροτέρας ὁδοὺς φανοῦνται καὶ κατὰ γῆν
 καὶ κατὰ θάλατταν τελέσαντες τῶν ὕστερον, εἰ χρὴ
 προσέχειν τοῖς λεγομένοις· οἷον Διόνυσος καὶ Ἡρα-
 κλῆς καὶ αὐτὸς ὁ Ἰάσων, ἔτι δ' οἱ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λε-
 γόμενοι Ὀδυσσεὺς καὶ Μενέλαος. καὶ Θησέα δὲ καὶ 20
 Πειρίθουν μακρὰς εἰκὸς ἐστὶ στρατείας ὑπομείναντας
 καταλιπεῖν δόξαν περὶ ἑαυτῶν ὥς εἰς Αἶδου καταβάν-
 τας, τοὺς δὲ Διοσκούρους ἐπιμελητὰς τῆς θαλάττης
 λεχθῆναι καὶ σωτῆρας τῶν πλεόντων. ἢ τε Μίνω θα-
 λαττοκρατία θρυλεῖται καὶ ἡ Φοινίκων ναυτιλία, οἱ 25
 καὶ τὰ ἔξω τῶν Ἡρακλείων στηλῶν ἐπῆλθον καὶ πό-
 λεις ἔκτισαν κάκεῖ καὶ περὶ τὰ μέσα τῆς Λιβύης παρα-
 λίας μικρὸν τῶν Τρωικῶν ὕστερον. Αἰνείαν δὲ καὶ
 Ἀντήνορα καὶ Ἐνετοὺς καὶ ἀπλῶς τοὺς ἐκ τοῦ Τρωι-
 κοῦ πολέμου πλανηθέντας εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην 30
 ἄξιον μὴ τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων νομίσαι; συνέβη
 γὰρ δὴ τοῖς τότε Ἑλλήσιν ὁμοίως καὶ τοῖς βαρβάροις

διὰ τὸν τῆς στρατείας χρόνον ἀποβαλεῖν τὰ τε ἐν οἴκῳ
καὶ τῇ στρατείᾳ πορισθέντα· ὥστε μετὰ τὴν τοῦ Ἰλίου
καταστροφὴν τοὺς τε νικήσαντας ἐπὶ ληστείαν τραπέ-
σθαι διὰ τὰς ἀπορίας καὶ πολὺ μᾶλλον τοὺς ἡττηθέν-
5 τας καὶ περιγενομένους ἐκ τοῦ πολέμου. καὶ δὴ καὶ πό-
λεις ὑπὸ τούτων πλεῖσται κτισθῆναι λέγονται κατὰ
πᾶσαν τὴν ἔξω τῆς Ἑλλάδος παραλίαν, ἔστι δ' ὅπου
καὶ τὴν μεσόγαιαν.

Εἰπὼν δὲ καὶ αὐτὸς ὅπόσον προὔβη τὰ τῆς οἴκου- 3
10 μένης εἰς γυνῶσιν τοῖς μετ' Ἀλέξανδρον καὶ κατ' αὐτὸν
ἦδη, μεταβέβηκεν ἐπὶ τὸν περὶ τοῦ σχήματος λόγον,
οὐχὶ περὶ τοῦ τῆς οἴκουμένης, ὅπερ ἦν οἰκειότερον τῷ
περὶ αὐτῆς λόγῳ, ἀλλὰ τοῦ τῆς συμπάσης γῆς· δεῖ μὲν
γὰρ καὶ τούτου μνησθῆναι, μὴ ἀτάκτως δέ. εἰπὼν οὖν
15 ὅτι σφαιροειδῆς ἡ σύμπασα, οὐχ ὥς ἐκ τόρνου δέ, ἀλλ' C. 49
ἔχει τινὰς ἀνωμαλίας, ἐπιφέρει τὸ πλῆθος τῶν ἐν μέρει
μετασχηματισμῶν αὐτῆς, οἱ συμβαίνουσιν ἐκ τε ὕδα-
τος καὶ πυρὸς καὶ σεισμῶν καὶ ἀναφυσημάτων καὶ
ἄλλων τοιούτων, οὐδ' ἐνταῦθα τὴν τάξιν φυλάττων.
20 τὸ μὲν γὰρ σφαιροειδὲς περὶ ὅλην τὴν γῆν ἀπὸ τῆς
τοῦ ὅλου ἕξεως συμβαίνει, οἱ δὲ τοιοῦτοι μετασχημα-
τισμοὶ τὴν μὲν ὅλην γῆν οὐδὲν ἐξαλλάττουσιν· ἐν γὰρ
τοῖς μεγάλοις ἐναφανίζεται τὰ οὕτω μικρά· τῆς δὲ
οἴκουμένης διαθέσεις ἑτέρας καὶ ἑτέρας τινὰς ἀπερ-
25 γάζονται καὶ τὰς προσεχεῖς αἰτίας ἄλλας καὶ ἄλλας
ἔχουσι.

Μάλιστα δὲ φησι ξήτησιν παρασχεῖν πῶς ἐν δις- 4
χιλίαις καὶ τρισχιλίαις ἀπὸ θαλάττης σταδίοις κατὰ
τὴν μεσόγαιαν ὁράται πολλαχοῦ κόγχων καὶ ὀστροῶν
30 καὶ χηραμύδων πλῆθος καὶ λιμνοθάλατται, καθάπερ
φησὶ περὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀμμωνος καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ

ὁδὸν τρισχιλίων σταδίων οὕσαν· πολλήν γὰρ εἶναι
 χύσιν ὁστρέων, ἄλλας τε καὶ νῦν ἔτι εὐρίσκεσθαι πολ-
 λούς, ἀναφυσήματά τε θαλάττης εἰς ὕψος ἀναβάλλειν·
 πρὸς ᾧ καὶ ναυάγια θαλαττίων πλοίων δεικνύσθαι, ἃ
 ἔφασαν διὰ τοῦ χάσματος ἐκβεβράσθαι, καὶ ἐπὶ στυλι- 5
 δίων ἀνακειῖσθαι δελφίνας ἐπιγραφὴν ἔχοντας Κυρη-
 ναίων θεωρῶν. ταῦτα δ' εἰπὼν τὴν Στράτωνος ἐπαι-
 νεῖ δόξαν τοῦ φυσικοῦ, καὶ ἔτι Ξάνθου τοῦ Λυδοῦ·
 τοῦ μὲν Ξάνθου λέγοντος ἐπὶ Ἀρταξέρξου γενέσθαι
 μέγαν ἀνῆχμὸν ὥστ' ἐκλιπεῖν ποταμούς καὶ λίμνας καὶ 10
 φρέατα· αὐτόν τε εἰδέναι πολλαχῇ πρόσω ἀπὸ τῆς θα-
 λάττης λίθον τε κογχυλιώδη καὶ τὰ κτενώδεα καὶ χη-
 ραμύδων τυπώματα καὶ λιμνοθάλατταν ἐν Ἀρμενίοις
 καὶ Ματιηνοῖς καὶ ἐν Φρυγίᾳ τῇ κάτω, ὧν ἕνεκα πεί-
 θεσθαι τὰ πεδία ποτὲ θάλατταν γενέσθαι. τοῦ δὲ 15
 Στράτωνος ἔτι μᾶλλον ἀπτομένου τῆς αἰτιολογίας, ὅτι
 φησὶν οἴεσθαι τὸν Εὐξείνιον μὴ ἔχειν πρότερον τὸ κατὰ
 Βυζάντιον στόμα, τοὺς δὲ ποταμούς βιάσασθαι καὶ
 ἀνοῖξαι τοὺς εἰς αὐτὸν ἐμβάλλοντας, εἴτ' ἐκπεσεῖν τὸ
 ὕδωρ εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλήσποντον. τὸ 20
 δ' αὐτὸ συμβῆναι καὶ περὶ τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν·
 καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὸν κατὰ στήλας ἐκραγῆναι πόρον,
 πληρωθείσης ὑπὸ τῶν ποταμῶν τῆς θαλάττης, κατὰ
 δὲ τὴν ἔκρυσιν ἀνακαλυφθῆναι τὰ τεναγώδη πρότε-
 ρον. φέρει δ' αἰτίαν πρῶτον μὲν ὅτι τῆς ἔξω θαλάττης 25
 καὶ τῆς ἐντὸς τοῦδαφος ἑτερόν ἐστιν, ἔπειθ' ὅτι καὶ
 νῦν ἔτι ταινία τις ὕφαλος διατέτακεν ἀπὸ τῆς Εὐρώ-
 C. 50 πης ἐπὶ τὴν Αἰβύην, ὥς ἂν [μὴ] μιᾶς οὔσης πρότερον
 τῆς τε ἐντὸς καὶ τῆς ἐκτός. καὶ βραχύτατα μὲν εἶναι τὰ
 περὶ τὸν Πόντον, τὸ δὲ Κρητικὸν καὶ Σικελικὸν καὶ 30
 Σαρδῶον πέλαγος σφόδρα βαθέα· τῶν γὰρ ποταμῶν
 πλείστων καὶ μεγίστων ῥεόντων ἀπὸ τῆς ἄρκτου καὶ

τῆς ἀνατολῆς, ἐκεῖνα μὲν ἰλύος πληροῦσθαι, τὰ ἄλλα
 δὲ μένειν βαθέα. διὸ καὶ γλυκυτάτην εἶναι τὴν Πον-
 τικὴν θάλατταν τὰς τ' ἐκρύσεις γίνεσθαι εἰς οὓς ἐγκέ-
 κλιται τόπους τὰ ἐδάφη. δοκεῖν δὲ καὶ χωσθῆναι τὸν
 5 Πόντον ὅλον εἰς ὕστερον, ἂν μένωσιν αἱ ἐπιρρύσεις
 τοιαῦται· καὶ γὰρ νῦν ἤδη τεναγίζειν τὰ ἐν ἀριστερᾷ
 τοῦ Πόντου, τὸν τε Σαλμυδησσὸν καὶ τὰ καλούμενα
 στήθη ὑπὸ τῶν ναυτικῶν τὰ περὶ τὸν Ἰστρον καὶ τὴν
 Σκυθῶν ἐρημίαν. τάχα δὴ καὶ τὸ τοῦ Ἀμμωνος ἱερὸν
 10 πρότερον ἐπὶ τῆς θαλάττης ὃν ἐκρύσεως γενομένης
 νῦν ἐν τῇ μεσογαίᾳ κεῖσθαι. εἰκάζει τε τὸ μαντεῖον
 εὐλόγως ἐπὶ τοσοῦτον γενέσθαι ἐπιφανές τε καὶ γνώ-
 ριμον ἐπὶ θαλάττῃ ὅν, τὸν τε ἐπὶ πολὺ οὕτως ἐκτο-
 πισμόν ἀπὸ τῆς θαλάττης οὐκ εὐλογον ποιεῖν τὴν νῦν
 15 οὖσαν ἐπιφάνειαν καὶ δόξαν· τὴν τε Αἴγυπτον τὸ πα-
 λαιὸν θαλάττῃ κλύζεσθαι μέχρι τῶν ἐλῶν τῶν περὶ τὸ
 Πηλούσιον καὶ τὸ Κάσιον ὅρος καὶ τὴν Σιρβωνίδα
 λίμνην· ἔτι γοῦν καὶ νῦν κατὰ τὴν Αἴγυπτον τῆς ἀλ-
 μυρίδος ὀρυττομένης ὑφάμμου καὶ κογχυλιώδεις εὐ-
 20 ρίσκεσθαι τοὺς βόθρους, ὥς ἂν τεθαλαττωμένης τῆς
 χώρας καὶ τοῦ τόπου παντὸς τοῦ περὶ τὸ Κάσιον καὶ
 τὰ Γέρρα καλούμενα τεναγίζοντος, ὥστε συνάπτειν
 τῷ τῆς Ἑρυθρᾶς κόλπῳ· ἐνδούσης δὲ τῆς θαλάττης
 ἀνακαλυφθῆναι, μείναι δὲ τὴν Σιρβωνίδα λίμνην, εἴτ'
 25 ἐκραγῆναι καὶ ταύτην ὥστε ἐλώδη γενέσθαι. ὥς δ' αὖ-
 τως καὶ τῆς Μοίριδος λίμνης τοὺς αἰγιαλοὺς [αἰγιαλοῖς]
 θαλάττης μᾶλλον ἢ ποταμοῦ προσεικέναι. τὸ μὲν οὖν
 ἐπικλύζεσθαι ποτε πολὺ μέρος τῶν ἡπείρων ἐπὶ και-
 ροὺς τινὰς καὶ πάλιν ἀνακαλύπτεσθαι δοίη τις ἂν· ὥς
 30 δ' αὕτως καὶ τὸ τοῖς ἐδάφεσιν ἀνώμαλον εἶναι τὴν γῆν
 ἅπασαν τὴν νῦν ὕφαλον, καθάπερ γε νῆ Δία καὶ τὴν
 ἔξαλον, ἐν ἧ οἰκοῦμεν, τοσαύτας δεχομένην ὅσας αὐτὸς

Ἐρατοσθένους εἶρηκε μεταβολάς· ὥστε πρὸς γε τὸν
Ἐάνθου λόγον οὐδὲν ἂν ἔχοι τις προσφέρειν ἄτοπον.

- 5 Πρὸς δὲ τὸν Στράτωνα λέγοιτ' ἂν, ὅτι πολλῶν
αἰτίων ὄντων ἀφελὲς ταῦτα τὰ μὴ ὄντα αἰτιαῖται. πρῶ-
την γὰρ αἰτίαν φησίν, ὅτι τῆς ἐντὸς θαλάττης καὶ τῆς 5
C. 51 ἐκτὸς οὐ ταὐτὸν τὸ ἔδαφος καὶ ὁ βυθός. πρὸς γὰρ τὸ
μετεωρίζεσθαι ταύτην καὶ ταπεινοῦσθαι καὶ ἐπικλύ-
ζειν τόπους τινὰς καὶ ἀναχωρεῖν ἀπ' αὐτῶν οὐ τοῦτό
ἐστὶν αἷτιον [τὸ] ἄλλα καὶ ἄλλα ἐδάφη τὰ μὲν ταπεινό-
τερα εἶναι τὰ δὲ ὑψηλότερα, ἀλλὰ τὸ τὰ αὐτὰ ἐδάφη 10
ποτὲ μὲν μετεωρίζεσθαι ποτὲ δ' αὖ ταπεινοῦσθαι καὶ
συνεξαίρειν ἢ συνενδιδόναι τὸ πέλαγος· ἐξαρθὲν μὲν
γὰρ ἐπικλύσαι ἂν, ταπεινωθὲν δὲ ἀναδράμοι ἂν εἰς τὴν
ἀρχαίαν κατάστασιν. εἰ γὰρ [οὐχ] οὕτω, δεήσει πλεονα-
σμῷ τῆς θαλάττης αἰφνιδίῳ γενομένῳ τὴν ἐπικλυσιν 15
συμβαίνειν, καθάπερ ἐν ταῖς ἀναβάσεσι τῶν ποταμῶν,
τοτὲ μὲν ἐπενεχθέντος ἐτέρωθεν τοτὲ δ' αὐξηθέντος
τοῦ ὕδατος. ἀλλ' οὐθ' αἰ αὐξήσεις ἀθρόαι καὶ αἰφνίδιοι
γίνονται, οὐθ' αἰ πλημμυρίδες τοσοῦτον ἐπιμένουσιν
χρόνον οὐδ' ἄτακτοί εἰσιν, οὔτε κατὰ τὴν ἡμετέραν 20
ἐπικλύζουσι θάλατταν οὐδ' ὅπου ἔτυχε. λοιπὸν οὖν
αἰτιασθαι τὸ ἔδαφος ἢ τὸ τῇ θαλάττῃ ὑποκείμενον ἢ
τὸ ἐπικλυζόμενον, μᾶλλον δὲ τὸ ὕφαλον. πολὺ γὰρ
εὐκίνητοτερον καὶ μεταβολὰς θάπτους δέξασθαι δυνά-
μενον τὸ ἔνυγρον· καὶ γὰρ τὸ πνευματικὸν τὸ πάντων 25
τῶν τοιούτων αἷτιον πλέον ἐνταῦθα. ἀλλ', ὥς ἔφην,
τῶν τοιούτων ἀπεργαστικόν ἐστι παθῶν τὸ τὰ αὐτὰ
ἐδάφη ποτὲ μὲν ἐξαίρεσθαι ποτὲ δὲ ὑφίξῃσιν λαμβά-
νειν, οὐ τὸ τὰ μὲν εἶναι ὑψηλὰ τὰ δὲ ἥττον· ὁ δὲ τοῦτο
λαμβάνει, νομίζων ὅπερ ἐπὶ τῶν ποταμῶν συμβαίνει 30
τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς θαλάττης ἀπαντᾷ, τὸ ἀπὸ τῶν με-
τεώρων τόπων εἶναι τὴν ῥύσιν. οὐδὲ γὰρ ἂν τοῦ κατὰ

Βυζάντιον ῥοῦ τὸ ἔδαφος ἡτιᾶτο, λέγων ὑψηλότερον
 τὸ τοῦ Εὐξείνου ἢ τὸ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ ἑξῆς
 πελάγους, ἅμα καὶ αἰτίαν προστιθείς· ἀπὸ γὰρ τῆς
 ἰλύος τῆς ἀπὸ τῶν ποταμῶν καταφερομένης πληροῦ-
 5 σθαι τὸν βυθὸν καὶ βραχὺν γίνεσθαι, διὰ τοῦτο δὲ καὶ
 ῥεῖν εἰς τὰ ἐκτός. τὸν δ' αὐτὸν λόγον καὶ ἐπὶ τὴν ἡμε-
 τέραν θάλατταν σύμπασαν μεταφέρει πρὸς τὴν ἐκτός,
 ὡς καὶ ταύτης μετεωρότερον τοῦδαφος ποιούσης τοῦ
 ὑποκειμένου τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει· καὶ γὰρ αὕτη ἐκ
 10 πολλῶν ποταμῶν πληροῦται καὶ τὴν ὑποστάθμην τῆς
 ἰλύος δέχεται τὴν ἀνάλογον. ἐχρῆν οὖν καὶ τὸν εἰς ῥοὺν
 ὁμοιον γίνεσθαι τῷ κατὰ Βυζάντιον τὸν κατὰ στήλας
 καὶ τὴν Κάλπην. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐῷ· ἐροῦσι γὰρ καὶ κεῖ
 τοῦτο συμβαίνειν, περισπᾶσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ἀμπώσεων
 15 καὶ τῶν πλημμυρίδων καὶ ἐπικρύπτεσθαι.

Ἐκεῖνο δὲ πυνθάνομαι τί ἐκώλυε, πρὶν ἀνεωγῆναι 6
 τὸ στόμα τὸ κατὰ Βυζάντιον, ταπεινότερον ὢν τὸ τοῦ
 Εὐξείνου ἔδαφος τοῦ τῆς Προποντίδος καὶ τῆς ἑξῆς C. 52
 θαλάττης πληρωθῆναι ὑπὸ τῶν ποταμῶν, εἴτε θάλατ-
 20 ταν οὔσαν καὶ πρότερον εἴτε λίμνην μείζω τῆς Μαιώ-
 τιδος; εἰ γὰρ τοῦτο συγχωροῖτο, προσεδήσομαι καὶ
 τοῦτο· ἄρά γε ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος ἐκείνου καὶ
 τοῦ τῆς Προποντίδος οὐχ οὕτως εἶχεν ὥστε, μέχρι μὲν
 ἡ αὐτὴ ἦν, μὴ βιάζεσθαι πρὸς ἔκρυσιν διὰ τὴν ἐξ ἴσης
 25 ἀντέρεισιν καὶ θλίψιν, ἐπειδὴ δὲ ὑπερεπόλασεν ἡ ἐν-
 τός, βιάσασθαι καὶ ἀπερᾶσαι τὸ πλεονάζον, ἐκ δὲ τού-
 του γενέσθαι σύρρουν τὸ ἔξω πέλαγος τῷ ἐντὸς καὶ
 τὴν αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἐκείνῳ λαβεῖν, εἴτε θαλαττίῳ
 εἴτε λιμναίῳ μὲν πρότερον ὄντι, θαλαττίῳ δὲ ὕστερον,
 30 διὰ τὴν μῆξιν καὶ τὴν ἐπικράτειαν; εἰ γὰρ καὶ τοῦτο
 δώσουσιν, ἡ μὲν ἔκρυσις οὐκ ἂν κωλύοιτο ἡ νῦν, οὐκ

ἀπὸ ὑπερτέρου δὲ ἐδάφους οὐδὲ ἐπικλινούς, ὅπερ ἡξίου Στρατών.

- 7 Ταῦτα δὲ [δεῖ] μεταφέρειν καὶ ἐπὶ τὴν ὅλην τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν καὶ τὴν ἐκτός, μὴ ἐν τοῖς ἐδάφεσι καὶ ταῖς ἐπικλίσεσιν αὐτῶν τὴν αἰτίαν τοῦ ἔκρου τιθε- 5 μένους, ἀλλ' ἐν τοῖς ποταμοῖς· ἐπεὶ οὐκ ἀπίθανον κατ' αὐτούς, οὐδ' εἰ τὴν ὅλην θάλατταν τὴν ἡμετέραν λίμνην πρότερον εἶναι συνέβαινε πληρουμένην ὑπὸ τῶν ποταμῶν, ἐπιπολάσασαν ἐκπεσεῖν ἔξω διὰ τῶν κατὰ στήλας στενῶν ὡς ἐκ καταράκτου, ἐπανυχομένην 10 δ' αἰεὶ καὶ μᾶλλον τὴν θάλατταν σύρρουν γενέσθαι ὑπ' αὐτῆς τῷ χρόνῳ καὶ συνδραμεῖν εἰς μίαν ἐπιφάνειαν, ἐκθαλαττωθῆναι δὲ διὰ τὴν ἐπικράτειαν. οὐ φυσικὸν δ' ὅλως τὸ τοῖς ποταμοῖς εἰκάξειν τὴν θάλατταν· οἱ μὲν γὰρ φέρονται κατὰ ἐπικλινὲς ῥεῖθρον, ἡ δὲ ἀκλι- 15 νῆς ἔστηκεν. οἱ δὲ πορθμοὶ ῥευματίζονται κατ' ἄλλον τρόπον, οὐ διὰ τὸ τὴν ἰλὺν τὴν ἐκ τῶν ποταμῶν προσχοῦν τὸν τοῦ πελάγους βυθόν· ἡ γὰρ πρόσχωσις περὶ αὐτὰ συνίσταται τὰ στόματα τῶν ποταμῶν, οἷον περὶ μὲν τὰ τοῦ Ἰστροῦ τὰ λεγόμενα στήθη καὶ ἡ Σκυθῶν 20 ἐρημία καὶ ὁ Σαλμυδησός, καὶ ἄλλων χειμάρρων συνεργούντων πρὸς τοῦτο, περὶ δὲ τὰ τοῦ Φάσιδος ἡ Κολχικὴ παραλία διάμμος καὶ ταπεινὴ καὶ μαλακὴ οὔσα, περὶ δὲ τὸν Θερμώδοντα καὶ τὸν Ἰορὶν ὅλη Θε- 25 μίσκυρα, τὸ τῶν Ἀμαζόνων πεδίον, καὶ τῆς Σιδηνῆς τὸ πλεόν· οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἅπαντες γὰρ μιμοῦνται τὸν Νεῖλον ἐξηπειροῦντες τὸν πρὸ αὐτῶν πόρον, οἱ μὲν μᾶλλον οἱ δὲ ἥττον· ἥττον μὲν οἱ μὴ πολλὴν καταφέροντες τὴν ἰλύν, μᾶλλον δὲ οἱ πολλήν τε καὶ μαλακόγειον χώραν ἐπιόντες καὶ χειμάρρους 30 δεχόμενοι πολλούς, ὧν ἔστι καὶ ὁ Πύραμος ὁ τῇ Κιλικίᾳ πολὺ μέρος προσθείς, ἐφ' οὗ καὶ λόγιον ἐκπέπτωκέ

τι τοιοῦτον „ἔσσειται ἐσσομένοις, ὅτε Πύραμος ἀργυ- C. 53
 „ροδίνης ἡίονα προχέων ἱερὴν εἰς Κύπρον ἵκηται.“ ἐκ
 μέσων γὰρ τῶν τῆς Καταονίας πεδίων ἐνεχθεὶς πλω-
 τὸς καὶ διεκπαισάμενος διὰ τῶν τοῦ Ταύρου στενῶν
 5 εἰς τὴν Κιλικίαν ἐκδίδωσιν εἰς τὸν πρὸ ταύτης τε καὶ
 τῆς Κύπρου πόρον.

Αἴτιον δὲ τοῦ μὴ φθάνειν τὴν χοῦν εἰς τὸ πέλα- 8
 γος προϊοῦσαν τὴν ὑπὸ τῶν ποταμῶν καταφερομένην
 τὸ τὴν θάλατταν ἀνακόπτειν αὐτὴν εἰς τοῦπίσω, πα-
 10 λιρροοῦσαν φύσει· ἔοικε γὰρ τοῖς ζώοις, καὶ καθάπερ
 ἐκεῖνα συνεχῶς ἀναπνεῖ τε καὶ ἐκπνεῖ, τὸν αὐτὸν τρό-
 πον καὶ αὐτὴ ἐξ αὐτῆς τε καὶ εἰς ἑαυτὴν συνεχῶς πα-
 λινδρομικὴν τινα κινουμένην κίνησιν. δῆλον δὲ τῷ ἐπὶ
 τοῦ αἰγιαλοῦ ἐστῶτι κατὰ τὴν κυμάτωσιν· ἅμα γὰρ
 15 κλύζονται οἱ πόδες καὶ γυμνοῦνται καὶ πάλιν κλύζον-
 ται, καὶ τοῦτο συνεχῶς· τῷ δὲ κλύθωνι καὶ κύμα ἐπι-
 τρέχει, [ὁ] καὶ γαληνότατον ἢ ἐπιφερόμενον ἔχει τινὰ
 βίαν πλείω καὶ ἀπορρίπτει πᾶν τὸ ἀλλότριον εἰς τὴν
 γῆν „πολλὸν δὲ παρὲξ ἅλα φῦκος ἔχευε.“ μᾶλλον μὲν
 20 οὖν ἐν ἀνέμῳ συμβαίνει τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐν νηνεμία
 καὶ ἐν ἀπογαίοις πνεύμασιν· οὐδὲν γὰρ ἦττον ἐπὶ γῆν
 φέρεται τὸ κύμα ὑπεναντίως τῷ ἀνέμῳ, ὥς ἂν ἰδίαν
 τινὰ τῆς θαλάττης κίνησιν συγκινούμενον αὐτῇ.

Ἡ μὲν οὖν ἔφοδος τοῦ κύματος ἔχει τινὰ βίαν 9
 25 ὥστ' ἀπωθεῖσθαι τὸ ἀλλότριον. καὶ δὴ καὶ κάθαρσιν
 τινα τῆς θαλάττης ταύτην φασί, καθ' ἣν καὶ τὰ νεκρὰ
 σώματα καὶ τὰ ναυάγια εἰς γῆν ἐκκυμαίνεται. ἡ δ' ἀνα-
 χώρησις οὐκ ἔχει τοσαύτην βίαν ὥστε νεκρὸν ἢ ξύλον
 ἢ τὸ κουφότατον, φελλόν, ὑπὸ τοῦ κύματος εἰς γῆν

23. post αὐτῇ: τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ „ἀμφὶ δέ τ' ἄκρας
 „κυρτὸν ἐὼν κορυφοῦται, ἀποπτύει δ' ἄλως ἄχνην.“ καὶ τὸ
 „ἡιόνες βοόωσιν ἐρενγομένης ἄλως ἔξω.“

- ἀναβληθῆναι, οὕτω δὲ καὶ τῶν πλησίον αὐτῆς τόπων εἰς τὸ πέλαγος προπεσεῖν ὑποληφθέντων ὑπὸ τοῦ κύματος. οὕτω δὴ καὶ τὴν χοῦν καὶ τὸ σὺν αὐτῇ τεθλωμένον ὕδωρ ἐκκυμαίνεσθαι συμβαίνει, καὶ τοῦ βάρους ἅμα συνεργοῦντος ὥστε θάττον κατενεχθῆναι 5 πρὸς τὴν γῆν κάτω, πρὶν εἰς τὸ πρόσω πελαγίσαι. καὶ γὰρ ἡ τοῦ ποταμοῦ βία παύεται μικρὸν προελθοῦσα τοῦ στόματος. οὕτω μὲν οὖν ἐνδέχεται προσχωσθῆναι τὸ πέλαγος πᾶν, ἀπὸ τῶν αἰγιαλῶν ἀρξάμενον, ἂν συνεχεῖς ἔχη τὰς ἐκ τῶν ποταμῶν ἐπιρρύσεις. τοῦτο δ' ἂν 10 συμβαίῃ, κἂν τοῦ Σαρδονίου πελάγους βαθύτερον
- C. 54 ὑποθώμεθα τὸν Πόντον, ὅπερ λέγεται τῶν ἀναμετρηθέντων βαθύτατον χιλίων πον ὀργυιῶν, ὡς Ποσειδώνιός φησι.
- 10 Τὴν μὲν οὖν τοιαύτην αἰτιολογίαν ἤττον ἂν τις 15 ἀποδέξαιτο· μᾶλλον δ' ἀπὸ τῶν φανερωτέρων καὶ τῶν καθ' ἡμέραν τρόπου τινὰ ὁρωμένων ἀναπτέον τὸν λόγον· καὶ γὰρ κατακλυσμοὶ καὶ σεισμοὶ καὶ ἀναφυσθήματα καὶ ἀνοιδήσεις τῆς ὑφάλου γῆς μετεωρίζουσι καὶ τὴν θάλατταν, αἱ δὲ συνιζήσεις ταπεινοῦσιν αὐτήν· 20 οὐ γὰρ μύδροι μὲν ἀνενεχθῆναι δύνανται καὶ μικραὶ νῆσοι, μεγάλαι δ' οὐ· οὐδὲ νῆσοι μὲν, ἥπειροι δ' οὐ. ὁμοίως δὲ καὶ συνιζήσεις καὶ μικραὶ καὶ μεγάλαι γένοιντ' ἂν, εἴπερ καὶ χάσματα καὶ καταπόσεις χωρίων καὶ κατοικιῶν, ὡς ἐπὶ Βούρας τε καὶ Βιζώνης καὶ ἄλ- 25 λων πλειόνων, ὑπὸ σεισμοῦ γενέσθαι φασί· καὶ τὴν Σικελίαν οὐδέν τι μᾶλλον ἀπορροῶγα τῆς Ἰταλίας εἰκάξοι τις ἂν ἢ ἀναβληθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Αἰτναίου πυρὸς ἐκ βυθοῦ συμμεῖναι· ὥσαύτως δὲ καὶ τὰς Αἰπαραίων νήσους καὶ Πιθηκούσας. 30
- 11 Ὅ δ' οὕτως ἡδύς ἐστιν ὥστε καὶ μαθηματικὸς ὢν οὐδὲ τὴν Ἀρχιμήδους βεβαιοὶ δόξαν, ὅτι φησὶν ἐκεῖνος

ἐν τοῖς περὶ τῶν ὀχουμένων, παντὸς ὕγρου καθεστη-
 κότος καὶ μένοντος τὴν ἐπιφάνειαν σφαιρικὴν εἶναι,
 σφαίρας ταῦτὸ κέντρον ἐχούσης τῇ γῇ· ταύτην γὰρ
 τὴν δόξαν ἀποδέχονται πάντες οἱ μαθημάτων πῶς
 5 ἁψάμενοι. ἐκεῖνος δὲ τὴν ἐντὸς θάλατταν, καίπερ μίαν
 οὖσαν, ὥς φησιν, οὐ νομίζει ὑπὸ μίαν ἐπιφάνειαν τε-
 τάχθαι, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς σύνεγγυς τόποις. καὶ μάρτυράς
 γε τῆς τοιαύτης ἀμαθίας ἀρχιτέκτονας ἄνδρας ποιεί-
 ται, καὶ τῶν μαθηματικῶν καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν μέ-
 10 ρος τῆς μαθηματικῆς ἀποφνημαμένων. φησὶ γὰρ καὶ
 Δημήτριον διακόπτειν ἐπιχειρῆσαι τὸν τῶν Πελοπον-
 νησίων ἰσθμὸν πρὸς τὸ παρασχεῖν διάπλουν τοῖς στό-
 λοις, κωλυθῆναι δ' ὑπὸ τῶν ἀρχιτεκτόνων ἀναμετρο-
 σάντων καὶ ἀπαγγειλάντων μετεωροτέραν τὴν ἐν τῷ
 15 Κορινθιακῷ κόλπῳ θάλατταν τῆς κατὰ Κεγχρεὰς εἶναι,
 ὥστε, εἰ διακόψειε τὸ μεταξὺ χωρίον, ἐπικλυσθῆναι ἂν
 ἅπαντα τὸν περὶ Αἴγιναν πόρον καὶ αὐτὴν Αἴγιναν
 καὶ τὰς πλησίον νήσους, καὶ μηδὲ τὸν διάπλουν ἂν γε-
 νέσθαι χρήσιμον. διὰ δὲ τοῦτο καὶ τοὺς εὐρίπους ῥοώ-
 20 δεις εἶναι, μάλιστα δὲ τὸν κατὰ Σικελίαν πορθμὸν, ὃν
 φησιν ὁμοιοπαθεῖν ταῖς κατὰ τὸν ὠκεανὸν πλημυ-
 ρίδι τε καὶ ἀμπώτεσι· δις γὰρ μεταβάλλειν τὸν ῥοῦν
 ἐκάστης ἡμέρας καὶ νυκτός, καθάπερ τὸν ὠκεανὸν δις
 μὲν πλημμυρεῖν δις δὲ ἀναχωρεῖν. τῇ μὲν οὖν πλημ- C. 55
 25 μυρίδι ὁμολογεῖν τὸν ἐκ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους εἰς
 τὸ Σικελικὸν καταφερόμενον ὥς ἂν ἐκ μετεωροτέρας
 ἐπιφανείας, ὃν δὴ καὶ κατιόντα ὀνομάζεσθαι, ὁμολογεῖν
 δ' ὅτι καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἄρχεται τε καὶ παύε-
 ται καθ' ὃν αἱ πλημμυρίδες· ἄρχεται μὲν γὰρ περὶ τὴν
 30 ἀνατολὴν τῆς σελήνης καὶ τὴν δύσιν, λήγει δ' ὅταν
 συνάπτῃ τῇ μεσουρανήσει ἑκατέρω, τῇ τε ὑπὲρ γῆς καὶ
 τῇ ὑπὸ γῆς· τῇ δὲ ἀμπώτει τὸν ἐναντίον, ὃν ἐξιόντα

καλεῖσθαι, ταῖς μεσουρανήσεσι τῆς σελήνης ἀμφοτέ-
ραις ἐναρχόμενον, καθάπερ αἱ ἀμπώταις, ταῖς δὲ συν-
άψεσι ταῖς πρὸς τὰς ἀνατολὰς καὶ δύσεις πανόμενον.

- 12 Περὶ μὲν οὖν τῶν πλημυριδῶν καὶ τῶν ἀμπώ-
τεων εἰρήκασιν ἱκανῶς Ποσειδώνιός τε καὶ Ἀθηνόδω- 5
ρος· περὶ δὲ τῆς τῶν πορθμῶν παλιρροίας, ἔχόντων
καὶ αὐτῶν φυσικώτερον λόγον ἢ κατὰ τὴν νῦν ὑπό-
θεσιν, τοσοῦτον εἰπεῖν ἀπόχρη, ὅτι οὔτε εἰς τρόπος
τοῦ ῥοώδεις εἶναι τοὺς πορθμούς, ὃ γὰρ κατ' εἶδος (οὐ
γὰρ ἂν ὁ μὲν Σικελικὸς δις ἐκάστης ἡμέρας μετέβαλ- 10
λεν, ὡς οὗτός φησιν, ὁ δὲ Χαλκιδικὸς ἐπτάκις, ὁ δὲ
κατὰ Βυζάντιον οὐδὲ μετέβαλλεν, ἀλλὰ διετέλει τὸν
ἔκρουν μόνον ἔχων τὸν ἐκ τοῦ Ποντικοῦ πελάγους εἰς
τὴν Προποντίδα, ὡς δὲ Ἰππαρχος ἱστορεῖ, καὶ μονάς
ποτε ἐποιεῖτο), οὔτ' εἰ τρόπος εἰς εἴη, ταύτην ἂν ἔχοι 15
τὴν αἰτίαν, ἣν φησιν ὁ Ἑρατοσθένης, ὅτι ἡ ἐφ' ἐκά-
τερα θάλαττα ἄλλην καὶ ἄλλην ἐπιφάνειαν ἔχει· οὐδὲ
γὰρ ἐπὶ τῶν ποταμῶν τοῦτο γένοιτ' ἂν, εἰ μὴ κατα-
ράκτας ἔχοιεν· ἔχοντες δὲ οὐ παλιρροοῦσιν, ἀλλ' ἐπὶ
τὸ ταπεινότερον αἰεὶ φέρονται. καὶ τοῦτο δὲ συμβαίνει 20
διὰ τὸ κεκλιμένον εἶναι τὸ ῥεῦμα καὶ τὴν ἐπιφάνειαν
αὐτοῦ· ὥστ' οὐχ ὅτι παλιρροοῦντας, ἀλλ' οὐδὲ καθε-
στῶτας καὶ μένοντας, συρροίας μὲν ἐν αὐτοῖς οὔσης,
μὴ μιᾶς δὲ ἐπιφανείας, ἀλλὰ τῆς μὲν ὑψηλοτέρας τῆς
δὲ ταπεινοτέρας. πελάγους δὲ τίς ἂν φαίη κεκλιμένην 25
ἐπιφάνειαν; καὶ μάλιστα κατὰ τὰς σφαιροποιούσας
ὑποθέσεις τὰ τέτταρα σώματα, ἃ δὴ καὶ στοιχεῖα φα-
μέν· οὐ γὰρ ὥσπερ ἡ γῆ κατὰ ἕξιν ἐσχημάτισται στε-
ρεὰ οὔσα, ὥστε καὶ κοιλάδας ἔχειν συμμενούσας καὶ
ἀναστήματα, οὕτω καὶ τὸ ὕδωρ, ἀλλ' αὐτῇ τῇ κατὰ το 30
βάρος ῥοπῇ τὴν ὄχνησιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιεῖται καὶ τοιαύ-
την λαμβάνει τὴν ἐπιφάνειαν οἷαν ὁ Ἀρχιμήδης φησιν.

Ἐπιφέρει δὲ τοῖς περὶ τοῦ Ἀμμωνος καὶ τῆς Αἰγύ- 13
πτου ῥηθεῖσιν, ὅτι δοκοίη καὶ τὸ Κάσιον ὄρος περι-
κλύζεσθαι θαλάττῃ καὶ πάντα τὸν τόπον, ὅπου νῦν
τὰ καλούμενα Γέρορα, καθ' ἕκαστα τεναγρίζειν συνά- C. 56
5 πτοντα τῷ τῆς Ἐρυθρᾶς κόλπῳ, συνελθούσης δὲ τῆς
θαλάττης ἀποκαλυφθῆναι. τὸ δὲ τεναγρίζειν τὸν λε-
χθέντα τόπον συνάπτοντα τῷ τῆς Ἐρυθρᾶς κόλπῳ,
ἀμφίβολόν ἐστιν· ἐπεὶ δὲ τὸ συνάπτειν σημαίνει καὶ τὸ
συνεγγρίζειν καὶ τὸ ψαύειν, ὥστε, εἰ ὕδατα εἴη, σύρρουν
10 εἶναι θάτερον θατέρῳ. ἐγὼ μὲν οὖν δέχομαι καὶ τὸ
συνεγγρίζειν τὰ τενάγη τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ, ἕως ἀκμὴν
ἐκέκλειστο τὰ κατὰ τὰς στήλας στενά, ἐκραγόντων
δὲ τὴν ἀναχώρησιν γενέσθαι, ταπεινωθείσης τῆς ἡμε-
τέρας θαλάττης διὰ τὴν κατὰ τὰς στήλας ἔκρουσιν. Ἰπ-
15 παρχος δὲ ἐκδεξάμενος τὸ συνάπτειν ταυτόν τῳ σύρ-
ρουν γενέσθαι τὴν ἡμετέραν θάλατταν τῇ Ἐρυθρᾷ διὰ
τὴν πλήρωσιν, αἰτιάται τί δή ποτε οὐχὶ τῇ κατὰ τὰς
στήλας ἐκρούσει μεθισταμένη ἐκείσε ἢ καθ' ἡμᾶς θά-
λαττα συμμεθίστα καὶ τὴν σύρρουν αὐτῇ γενομένην
20 τὴν Ἐρυθρὰν, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ διέμεινεν ἐπιφανείᾳ, μὴ
ταπεινουμένη· καὶ γὰρ κατ' αὐτὸν Ἐρατοσθένη τὴν
ἐκτὸς θάλατταν ἅπασαν σύρρουν εἶναι, ὥστε καὶ τὴν
ἐσπέριον καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλατταν μίαν εἶναι. τοῦτο
δ' εἰπὼν ἐπιφέρει τὸ ἀκόλουθον, τὸ τὸ αὐτὸ ὕψος ἔχειν
25 τὴν τε ἔξω στήλων θάλατταν καὶ τὴν Ἐρυθρὰν καὶ ἔτι
τὴν ταύτῃ γεγонуῖαν σύρρουν.

Ἄλλ' οὗτ' εἰρηκέναι τοῦτό φησιν Ἐρατοσθένους, 14
το σύρρουν γεγονέναι κατὰ τὴν πλήρωσιν τῇ Ἐρυθρᾷ,
ἀλλὰ συνεγγρίσαι μόνον, οὗτ' ἀκολουθεῖν τῇ μιᾷ καὶ
30 συνεχεῖ θαλάττῃ τὸ αὐτὸ ὕψος ἔχειν καὶ τὴν αὐτὴν
ἐπιφανειαν, ὥσπερ οὐδὲ τὴν καθ' ἡμᾶς, καὶ νῆ Δία
τὴν κατὰ τὸ Λέχαιον καὶ τὴν περὶ Κεγχρεάς. ὅπερ καὶ

αὐτὸς ὁ Ἰππαρχος ἐπισημαίνεται ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν λόγῳ· εἰδὼς οὖν τὴν δόξαν αὐτοῦ τοιαύτην ἰδίᾳ τι πρὸς αὐτὸν λεγέτω, καὶ μὴ ἐξ ἐτοίμου λαμβανέτω, ὥς ἄρα ὁ φήσας μίαν εἶναι τὴν ἔξω θάλατταν σύμφησι καὶ ὅτι μία ἐστὶν αὐτῆς ἡ ἐπιφάνεια. 5

- 15 Ψευδῇ δ' εἶναι φήσας τὴν ἐπὶ τοῖς δελφῖσιν ἐπιγραφὴν Κυρηναίων θεωρῶν αἰτίαν ἀποδίδωσιν οὐ πιθανήν, ὅτι ἡ μὲν τῆς Κυρήνης κτίσις ἐν χρόνοις φέρεται μνημονευομένοις, τὸ δὲ μαντεῖον οὐδεὶς μέμνηται ἐπὶ θαλάττῃ ποτὲ ὑπάρξαν. τί γάρ, εἰ μηδεὶς μὲν ἰστο- 10 ρεῖ, ἐκ δὲ τῶν τεκμηρίων, ἐξ ὧν εἰκάζομεν παράλιόν ποτε τὸν τόπον γενέσθαι, οἳ τε δελφῖνες ἀνετέθησαν καὶ ἡ ἐπιγραφὴ ἐγένετο ὑπὸ Κυρηναίων θεωρῶν; συγχωρήσας δὲ τῷ μετεωρισμῷ τοῦ ἐδάφους συμμετεωρισθεῖσαν καὶ τὴν θάλατταν ἐπικλύσαι τοὺς μέχρι 15 τοῦ μαντείου τόπους, πλεον ἀπὸ θαλάττης διέχοντας
- C. 57 τῶν τρισχιλίων σταδίων, οὐ συγχωρεῖ τὸν μέχρι τοσοῦτου μετεωρισμὸν ὥστε καὶ τὴν Φάρον ὅλην καλυφθῆναι καὶ τὰ πολλὰ τῆς Αἰγύπτου, ὥσπερ οὐχ ἱκανοῦ ὄντος τοῦ τοσοῦτου ὕψους καὶ ταῦτα ἐπικλύσαι. 20 φήσας δέ, εἴπερ ἐπεπλήρωτο ἐπὶ τοσοῦτον ἡ καθ' ἡμᾶς θάλαττα πρὶν τὸ ἔκρηγμα τὸ κατὰ στήλας γενέσθαι, ἐφ' ὅσον εἰρηκεν ὁ Ἐρατοσθένης, χρῆναι καὶ τὴν Αἰβύην πᾶσαν καὶ τῆς Εὐρώπης τὰ πολλὰ καὶ τῆς Ἀσίας κεκαλύφθαι πρότερον, τούτοις ἐπιφέρει διότι καὶ ὁ 25 Πόντος τῷ Ἀδρίᾳ σύρρους ἂν ὑπῆρξε κατὰ τινὰς τόπους, ἅτε δὴ τοῦ Ἰστροῦ ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Πόντον τόπων σχιζομένου καὶ ρέοντος εἰς ἑκατέραν τὴν θάλατταν διὰ τὴν θέσιν τῆς χώρας. ἀλλ' οὐτ' ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν Πόντον μερῶν ὁ Ἰστρος τὰς ἀρχὰς ἔχει, ἀλλὰ 30 τὰναντία ἀπὸ τῶν ὑπὲρ τοῦ Ἀδρίου ὀρῶν· οὐτ' εἰς ἑκατέραν τὴν θάλατταν ῥεῖ, ἀλλ' εἰς τὸν Πόντον μό-

νον, σχίζεται τε πρὸς αὐτοῖς μόνον τοῖς στόμασι. κοι-
νήν δέ τινα τῶν πρὸ αὐτοῦ τισιν ἄγνοιαν ταύτην
ἠγνόηκεν, ὑπολαβοῦσιν εἶναί τινα ὁμώνυμον τῷ Ἰστρω
ποταμὸν ἐκβάλλοντα εἰς τὸν Ἀδρίαν ἀπεσχισμένον
5 αὐτοῦ, ἀφ' οὗ καὶ τὸ γένος Ἰστρων, δι' οὗ φέρεται, λα-
βεῖν τὴν προσηγορίαν, καὶ τὸν Ἰάσονα ταύτῃ ποιήσα-
σθαι τὸν ἐκ τῶν Κόλχων ἀνάπλου.

Πρὸς δὲ τὴν ἀθανασίαν τῶν τοιούτων μεταβο- 16
λῶν, οἷας ἔφαμεν αἰτίας εἶναι τῶν ἐπικλύσεων καὶ τῶν
10 τοιούτων παθῶν, οἷα εἴρηται τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν
καὶ τὰς Αἰόλου νήσους καὶ Πιθηκούσας, ἄξιον παρα-
θεῖναι καὶ ἄλλα πλείω τῶν ἐν ἑτέροις τόποις ὄντων ἢ
γενομένων ὁμοίων τούτοις. ἀθρόα γὰρ τὰ τοιαῦτα πα-
ραδείγματα πρὸ ὀφθαλμῶν τεθέντα παύσει τὴν ἐκ-
15 πληξιν. νυνὶ δὲ τὸ ἄηθες ταράττει τὴν αἰσθησιν καὶ
δείκνυσιν ἀπειρίαν τῶν φύσει συμβαινόντων καὶ τοῦ
βίου παντός, οἷον εἰ τις λέγοι τὰ περὶ Θήραν καὶ Θη-
ρασίαν νήσους ἰδρυμένας ἐν τῷ μεταξὺ πόρῳ Κρήτης
καὶ τῆς Κυρηναίας, ὧν ἡ Θήρα μητρόπολις ἐστὶ τῆς
20 Κυρήνης, καὶ τὴν Αἴγυπτον καὶ πολλὰ μέρη τοιαῦτα
τῆς Ἑλλάδος. ἀνὰ μέσον γὰρ Θήρας καὶ Θηρασίας ἐκ-
πεσοῦσαι φλόγες ἐκ τοῦ πελάγους ἐφ' ἡμέρας τέττα-
ρας, ὥστε πᾶσαν ζεῖν καὶ φλέγεσθαι τὴν θάλατταν,
ἀνεφύσησαν κατ' ὀλίγον ἐξαιρομένην ὥς ἂν ὀργανι-
25 κῶς συντιθεμένην ἐκ μύδρων νῆσον ἐπέχουσιν δώ-
δεκα σταδίων τὴν περίμετρον. μετὰ δὲ τὴν παῦλαν
τοῦ πάθους ἐθάρρησαν πρῶτοι Ῥόδιοι θαλαττοκρα-
τοῦντες ἐπιπροσπλεῦσαι τῷ τόπῳ καὶ Ποσειδῶνος
Ἀσφαλείου ἱερὸν ἰδρύσασθαι κατὰ τὴν νῆσον. ἐν δὲ τῇ C. 58
30 Φοινίκη φησὶ Ποσειδῶνιος γενομένου σεισμοῦ κατα-
ποθῆναι πόλιν ἰδρυμένην ὑπὲρ Σιδῶνος, καὶ αὐτῆς δὲ
Σιδῶνος σχεδόν τι τὰ δύο μέρη πεσεῖν, ἀλλ' οὐκ

ἀθρόως, ὥστε μὴ πολὺν φθόρον ἀνθρώπων γενέσθαι. τὸ δ' αὐτὸ πάθος καὶ ἐπὶ τὴν Συρίαν ὅλην διέτεινε, μετρίως δέ πως. διέβη δὲ καὶ ἐπὶ τινὰς νήσους τὰς τε Κυκλάδας καὶ τὴν Εὐβοίαν, ὥστε τῆς Ἀρεθούσης (ἔστι δ' ἐν Χαλκίδι κρήνη) τὰς πηγὰς ἀποτυφλωθῆναι, συ- 5 χναῖς δ' ἡμέραις ὕστερον ἀναβλύσαι κατ' ἄλλο στόμιον, μὴ παύεσθαι δὲ σειομένην τὴν νῆσον κατὰ μέρη πρὶν ἢ χάσμα γῆς ἀνοιχθὲν ἐν τῷ Ἀηλάντῳ πεδίῳ πηλοῦ διαπύρου ποταμὸν ἐξήμεσε.

- 17 Πολλῶν δὲ συναγωγὰς ποιησαμένων τοιαύτας, 10 ἀρκέσει τὰ ὑπὸ τοῦ Σκηψίου Δημητρίου συνηγμένα οἰκείως παρατεθέντα. μνησθεὶς γὰρ τῶν ἐπῶν τούτων „κρουνῶ δ' ἴκανον καλλιρρόω, ἔνθα τε πηγαὶ δοιαὶ „ἀναΐσσουσι Σκαμάνδρου δινήεντος. ἡ μὲν γάρ θ' „ὕδατι λιαρῶ, ἡ δ' ἐτέρη θέρεϊ προρέει εἰκυῖα χαλάξῃ,“ 15 οὐκ ἔα θανατάζειν, εἰ νῦν ἡ μὲν τοῦ ψυχροῦ ὕδατος μένει πηγὴ, ἡ δὲ τοῦ θερμοῦ οὐχ ὀράται. δεῖν γάρ φησιν αἰτιασθαι τὴν ἔκλειψιν τοῦ θερμοῦ ὕδατος. μιμνήσκεται δὲ πρὸς ταῦτα τῶν ὑπὸ Δημοκλέους λεγομένων, σεισμούς τινας μεγάλους τοὺς μὲν πάλαι περὶ 20 Λυδίαν γενομένους καὶ Ἰωνίαν μέχρι τῆς Τρωάδος ἱστοροῦντος, ὅφ' ὧν καὶ κῶμαι κατεπόθησαν καὶ Σίπυλος κατεστράφη κατὰ τὴν Ταντάλου βασιλείαν. . . . καὶ ἐξ ἐλαῶν λίμναι ἐγένοντο, τὴν δὲ Τροίαν ἐπέκλυσε κῦμα. ἡ δὲ Φάρος ἡ κατ' Αἴγυπτον ἦν ποτε πελαγία, 25 νῦν δὲ τρόπον τινὰ χειρρόνησος γέγονεν· ὥς δ' αὕτως καὶ Τύρος καὶ Κλαζομεναί. ἡμῶν δ' ἐπιδημούντων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πρὸς Αἰγύπτῳ, περὶ Πηλούσιον καὶ τὸ Κάσιον ὄρος μετεωρισθὲν τὸ πέλαγος ἐπέκλυσε τὴν γῆν καὶ νῆσον ἐποίησε τὸ ὄρος, ὥστε πλωτὴν γενέσθαι 30 τὴν παρὰ τὸ Κάσιον ὁδὸν τὴν εἰς Φοινίκην. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν οὐδ' εἴ ποτε διαστὰς ὁ ἰσθμὸς ἢ ἕζημα λα-

βῶν ὁ διείργων τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς
θαλάττης ἀποφανεῖ πορθμὸν καὶ σύρρουν ποιήσει τὴν
ἐκτὸς θάλατταν τῇ ἐντὸς, καθάπερ ἐπὶ τοῦ κατὰ τὰς
Ἡρακλέους στήλας πορθμοῦ συνέβη. εἴρηται δὲ περὶ
5 τῶν τοιούτων τινὰ καὶ ἐν ἀρχαῖς τῆς πραγματείας, ἃ δεῖ
συμφέρειν εἰς ἐν καὶ τὴν πίστιν ἰσχυρὰν κατασκευάζειν
τῶν τε τῆς φύσεως ἔργων καὶ τῶν ἄλλως γινομένων
μεταβολῶν.

Τόν τε Πειραιᾶ νησιάζοντα πρότερον καὶ πέραν 18
10 τῆς ἀκτῆς κείμενον οὕτως φασὶν ὀνομασθῆναι· ὑπε- C. 59
ναντίως δ' ἡ Λευκὰς Κορινθίων τὸν ἰσθμὸν διακο-
ψάντων νῆσος γέγονεν, ἀκτὴ πρότερον οὕσα· περὶ
ταύτης γάρ φασι λέγειν τὸν Λαέρτην „οἷος Νῆριτον
„εἶλον ἐνκτίμενον πτολίεθρον, ἀκτὴν ἡπείροιο.“ ἐν-
15 ταῦθα μὲν δὴ διακοπαὶ χειρότμητοι γεγόνασιν, ἄλλα-
χόθι δὲ προσχώσεις ἢ γεφυρώσεις, καθάπερ ἐπὶ τῆς
πρὸς Συρακούσαις νήσου νῦν μὲν γέφυρά ἐστιν ἡ συν-
άπτουσα αὐτὴν πρὸς τὴν ἡπειρον, πρότερον δὲ χῶμα,
ὥς φησιν Ἰβυκος, λογαίου λίθου, ὃν καλεῖ ἐκλεκτόν.
20 Βοῦρα δὲ καὶ Ἑλίκη ἡ μὲν ὑπὸ χάσματος ἡ δ' ὑπὸ κύ-
ματος ἠφανίσθη. περὶ Μεθώνην δὲ τὴν ἐν τῷ Ἐρμιο-
νικῷ κόλπῳ ὄρος ἑπταστάδιον τὸ ὕψος ἀνεβλήθη γε-
νηθέντος ἀναφυσήματος φλογώδους, μεθ' ἡμέραν μὲν
ἀπρόσιτον ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ τῆς θειώδους ὀσμῆς,
25 νύκτωρ δ' ἐκλάμπον πόρρω καὶ θερμαῖνον ὥστε
ξεῖν τὴν θάλατταν ἐπὶ σταδίους πέντε, θολερὰν δ'
εἶναι καὶ ἐπὶ εἴκοσι σταδίους, προσχωσθῆναι δὲ πέ-
τραις ἀπορροῶξι πύργων οὐκ ἐλάττωσιν. ὑπὸ δὲ τῆς
Κωπαΐδος λίμνης ἡ τε Ἄρνη κατεπόθη καὶ Μίδεια, ἃς
30 ὠνόμακεν ὁ ποιητὴς ἐν τῷ καταλόγῳ „οἳ τε πολυστά-
„φυλον Ἄρνην ἔχον, οἳ τε Μίδειαν.“ καὶ ὑπὸ τῆς Βι-
στονίδος δὲ καὶ τῆς νῦν Ἀφνίτιδος λίμνης εἰκόνασι κα-

τακεκλύσθαι πόλεις τινὲς Θορακῶν, οἱ δὲ καὶ Τρηρῶν, ὥς συνοίκων τοῖς Θοραξίν ὄντων. καὶ ἡ πρότερον δὲ Ἀρτεμίτα λεγομένη μία τῶν Ἐχινάδων νήσων ἥπειρος γέγονε· καὶ ἄλλας δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀχελῶον νησίδων τὸ αὐτὸ πάθος φασὶ παθεῖν ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ 5 προχώσεως τοῦ πελάγους, συγχοῦνται δὲ καὶ αἱ λοιπαί, ὥς Ἡρόδοτός φησι. καὶ Αἰτωλικάι δέ τινες ἄκρα εἰσὶ νησιζουσαι πρότερον· καὶ ἡ Ἀστερία ἥλλακται, ἣν Ἀστερίδα φησὶν ὁ ποιητής „ἔστι δέ τις νήσος μέσση „ἀλλὰ πετρήεσσα, Ἀστερίς, οὐ μεγάλη, λιμένες δ' ἐνὶ 10 „ναύλοχοι αὐτῇ ἀμφίδυμοι.“ νυνὶ δὲ οὐδ' ἀγκυροβόλιον εὐφυνὲς ἔχει. ἐν τε τῇ Ἰθάκῃ οὐδέν ἐστιν ἄντρον τοιοῦτον οὐδὲ νυμφαῖον, οἷόν φησιν Ὅμηρος· βέλτιον δὲ αἰτιασθαι μεταβολὴν ἢ ἄγνοίαν ἢ κατάψευσιν

C. 60 τῶν τόπων κατὰ τὸ μυθῶδες. τοῦτο μὲν δὴ ἀσαφὲς ὃν 15 [ἔω] ἐν κοινῷ σκοπεῖν.

- 19 Ἡ δὲ Ἀντισσα νήσος ἦν πρότερον, ὥς Μυρσίλος φησί· τῆς δὲ Λέσβου καλουμένης πρότερον Ἴσσης, καὶ τὴν νήσον Ἀντισσαν καλεῖσθαι συνέβη· νῦν δὲ τῆς Λέσβου πόλις ἐστίν. οἱ δὲ καὶ τὴν Λέσβον τῆς Ἰδης 20 ἀπερρωγένηαι πεπιστεύκασι, καθάπερ τὴν Προχύτην καὶ τὴν Πιθηκοῦσσαν τοῦ Μισσηνοῦ, τὰς δὲ Καπρέας τοῦ Ἀθηναίου, τὴν Σικελίαν δὲ τῆς Ῥηγίνης, τὴν Ὀσσαν δὲ τοῦ Ὀλύμπου. γερόνασι δὲ καὶ περὶ ταῦτα τοιαῦται μεταβολαί. καὶ ὁ Λάδων δὲ ὁ ἐν Ἀρκαδίᾳ ἐπέ- 25 σχε ποτὲ τὸ ῥεῦμα. Δοῦρις δὲ τὰς Ῥάρας τὰς κατὰ Μηδίαν ὠνομάσθαι φησὶν ὑπὸ σεισμῶν θαλασσίας τῆς περὶ τὰς Κασπίους πύλας γῆς, ὥστε ἀνατραπῆναι πόλεις συχνὰς καὶ κώμας καὶ ποταμοὺς ποικίλας μεταβολὰς δέξασθαι. Ἴων δὲ περὶ τῆς Εὐβοίας φησὶν ἐν Ὀμφάλῃ 30 Σατύροις „Εὐβοῖδα μὲν γῆν λεπτὸς εὐρίπου κλύδων „Βοιωτίας ἐχώρισ', ἀκτὴν ἐκτεμὼν προβλήτα πορθμῷ.“

Δημήτριος δ' ὁ Καλλατιανὸς τοὺς καθ' ὅλην τὴν 20
 Ἑλλάδα γενομένους ποτὲ σεισμοὺς διηγούμενος τῶν
 τε Λιχάδων νήσων καὶ τοῦ Κηναίου τὰ πολλὰ κατα-
 δύναι φησι, τὰ τε θερμὰ τὰ ἐν Αἰδηψῷ καὶ Θερμοπύ-
 5 λαις ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐπισχεθέντα πάλιν ῥυῆναι, τὰ
 δ' ἐν Αἰδηψῷ καὶ καθ' ἑτέρας ἀναρραγῆναι πηγάς·
 Ὠρεοῦ δὲ τὸ πρὸς θαλάττῃ τεῖχος καὶ τῶν οἰκιῶν περὶ
 ἑπτακοσίας συμπεσεῖν, Ἐχίνου τε καὶ Φαλάρων καὶ
 10 Φαλάρων δὲ καὶ ἐξ ἐδάφους ἀνατραπῆναι τὸ κτίσμα.
 παραπλήσια δὲ συμβῆναι καὶ Λαμιεῦσι καὶ Λαρι-
 σαίοις· καὶ Σκάρφειαν δ' ἐκ θεμελίων ἀναρριφῆναι,
 καὶ καταδύναι σώματα χιλίων καὶ ἑπτακοσίων οὐκ
 ἐλάττω, Θρονίους δ' ὑπὲρ ἡμῖν τούτων· κῦμά τε
 15 ἔξαρθέν τριχῇ τὸ μὲν πρὸς Τάρφην ἐνεχθῆναι καὶ
 Θρόνιον, τὸ δὲ πρὸς Θερμοπύλας, ἄλλο δὲ εἰς τὸ πε-
 δῖον ἕως τοῦ Φωκικοῦ Λαφνουῦντος, πηγὰς τε ποτα-
 μῶν ξηρανθῆναι πρὸς ἡμέρας τινάς· τὸν δὲ Σπερχεῖον
 ἀλλάξαι τὸ ρεῖθρον καὶ ποιῆσαι πλωτὰς τὰς ὁδοὺς, τὸν
 20 δὲ Βοάργριον κατ' ἄλλης ἐνεχθῆναι φάραγγος, καὶ Ἀλό-
 πης δὲ καὶ Κύνου καὶ Ὀποῦντος πολλὰ καταβλαβῆναι
 μέρη, Οἶον δὲ τὸ ὑπερκείμενον φρούριον πᾶν ἀνατρα-
 πῆναι, Ἐλατείας δὲ τοῦ τείχους καταρραγῆναι μέρος,
 περὶ δὲ Ἀλπωνον θεσμοφορίων ὄντων πέντε καὶ εἴκοσι
 25 παρθένους ἀναδραμούσας εἰς πύργον τῶν ἐλλιμενίων
 κατὰ θέαν, πεσόντος τοῦ πύργου, πεσεῖν καὶ αὐτὰς
 εἰς τὴν θάλατταν. λέγουσι δὲ καὶ τῆς Ἀταλάντης τῆς
 πρὸς Εὐβοίᾳ τὰ μέσα δῆγματος γενομένου διάπλουν C. 61
 δέξασθαι, μεταξὺ καὶ τῶν πεδίων ἔνια καὶ μέχρι εἴκοσι
 30 σταδίων ἐπικλυσθῆναι, καὶ τριήρη τινὰ ἐκ τῶν νεω-
 ρίων ἐξαίρεθεῖσαν ὑπερπεσεῖν τοῦ τείχους.

Προστιθέασι δὲ καὶ τὰς ἐκ τῶν μεταστάσεων μετα- 21

βολὰς ἐπὶ πλεον τὴν ἀθαναστίαν ἡμῖν κατασκευάζειν
 ἐθέλοντες, ἣν ὑμνεῖ Δημόκριτος καὶ οἱ ἄλλοι φιλόσοφοι
 πάντες· παρὰκειται γὰρ τῷ ἀθαμβεῖ καὶ ἀταράχῳ καὶ
 ἀνεκπλήκτῳ. οἷον Ἰβήρων μὲν τῶν ἐσπερίων εἰς τοὺς
 ὑπὲρ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Κολχίδος τόπους μετωκισμέ- 5
 νων (οὓς ὁ Ἀράξης, ὥς φησιν Ἀπολλόδωρος, ἀπὸ τῆς
 Ἀρμενίας ὀρίζει, Κύρος δὲ μᾶλλον καὶ τὰ ὄρη τὰ Μο-
 σχικά), Αἰγυπτίων δ' εἰς τε Αἰθίοπας καὶ Κόλχους, Ἐνε-
 τῶν δ' ἐκ Παφλαγονίας ἐπὶ τὸν Ἀδρίαν. ἅπερ καὶ ἐπὶ
 τῶν Ἑλληνικῶν ἔθνῶν συνέβη, Ἰώνων καὶ Δωριέων 10
 καὶ Ἀχαιῶν καὶ Αἰολέων· καὶ Αἰνιᾶνες οἱ νῦν Αἰτωλοῖς
 ὄμοροι περὶ τὸ Δώτιον ὥκουν καὶ τὴν Ὀσσαν μετὰ
 Περραιῶν· καὶ αὐτοὶ δὲ Περραιβοὶ μετανάσται τινές.
 πλήρης δέ ἐστι τῶν τοιούτων παραδειγμάτων ἡ νῦν
 ἐνεστῶσα πραγματεία. τινὰ μὲν οὖν καὶ πρόχειρα τοῖς 15
 πολλοῖς ἐστίν· αἱ δὲ τῶν Καρῶν καὶ Τρηρῶν καὶ Τεύ-
 κρων μεταναστάσεις καὶ Γαλατῶν, ὁμοῦ δὲ καὶ τῶν
 ἡγεμόνων οἱ ἐπὶ πολὺ ἐκτοπισμοί, Μάδυνός τε τοῦ
 Σκυθικοῦ καὶ Τεαρκῶ τοῦ Αἰθίοπος καὶ Κώβου τοῦ
 Τρηρὸς καὶ Σεσώστριος καὶ Ψαμμιτίχου τῶν Αἰγυ- 20
 πτίων καὶ Περσῶν τῶν ἀπὸ Κύρου μέχρι Ξέρξου οὐχ
 ὁμοίως ἐν ἐτοίμῳ πᾶσιν εἰσιν. οἳ τε Κιμμέριοι, οὓς καὶ
 Τρηρας ὀνομάζουσιν, ἢ ἐκείνων τι ἔθνος, πολλάκις
 ἐπέδραμον τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ Πόντου καὶ τὰ συνεχῆ
 αὐτοῖς, τοτὲ μὲν ἐπὶ Παφλαγόνας τοτὲ δὲ καὶ Φρύγας 25
 ἐμβαλόντες, ἥνίκα Μίδαν αἶμα ταύρου πιόντα φασὶν
 ἀπελθεῖν εἰς τὸ χρεῶν. Αὐγδαμῖς δὲ τοὺς αὐτοῦ ἄγων
 μέχρι Λυδίας καὶ Ἰωνίας ἤλασε καὶ Σάρδεις εἶλεν, ἐν
 Κιλικίᾳ δὲ διεφθάρη. πολλάκις δὲ καὶ οἱ Κιμμέριοι καὶ
 οἱ Τρηρες ἐποιήσαντο τὰς τοιαύτας ἐφόδους· τοὺς δὲ 30
 Τρηρας καὶ Κῶβον ὑπὸ Μάδυνος τὸ τελευταῖον ἐξε-
 λαθῆναι φασὶ τοῦ τῶν Σκυθῶν βασιλέως. ταῦτα μὲν

εἰρήσθω πρὸς ἅπασαν κοινῇ τὴν περίοδον τῆς γῆς
ἔχοντα οἰκείαν ἱστορίαν.

Ἐπάνιμεν δ' ἐπὶ τὰ ἐξῆς ἀφ' ὧν παρέβημεν. τοῦ 22
γὰρ Ἡροδότου μηδένας ὑπερβορείους εἶναι φήσαντος,
5 μηδὲ γὰρ ὑπερνοτίους, γελοίαν φησὶν εἶναι τὴν ἀπό-
δειξιν καὶ ὁμοίαν ὁ Ἐρατοσθένους τῷ σοφίσματι τούτῳ, C. 62
εἴ τις λέγοι μηδένας εἶναι ἐπικαιρεκάκους, μηδὲ γὰρ
ἐπικαιραγάθους. κατὰ τύχην τε εἶναι καὶ ὑπερνοτίους·
κατὰ γοῦν τὴν Αἰθιοπίαν μὴ πνεῖν νότον, ἀλλὰ κατω-
10 τέρω. θανυμαστὸν δ' εἰ καθ' ἕναστον κλίμα πνέοντος
ἀνέμου καὶ πανταχοῦ τοῦ ἀπὸ μεσημβρίας νότου προσ-
αγορευομένου, ἔστι τις οἰκησις ἐν ᾗ τοῦτο μὴ συμβαί-
νει. τοῦναντίον γὰρ οὐ μόνον Αἰθιοπία ἔχει ἂν τὸν
καθ' ἡμᾶς νότον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνωτέρω πᾶσα μέχρι τοῦ
15 ἰσημερινοῦ. εἰ δ' ἄρα, τοῦ Ἡροδότου τοῦτ' ἐχρῆν αἰ-
τιᾶσθαι, ὅτι τοὺς ὑπερβορείους τούτους ὑπέλαβε λέ-
γεσθαι, παρ' οἷς ὁ βορέας οὐ πνεῖ. καὶ γὰρ εἰ οἱ ποιηταὶ
μυθικώτερον οὕτω φασίν, οἳ γ' ἐξηγούμενοι τὸ ὑγιὲς
ἂν ἀκούσαιεν, ὑπερβορείους τοὺς βορειοτάτους λέγε-
20 σθαι. ὄρος δὲ τῶν μὲν βορείων ὁ πόλος, τῶν δὲ νοτίων
ὁ ἰσημερινός· καὶ τῶν ἀνέμων δ' ὁ αὐτὸς ὄρος.

Ἐξῆς δὲ λέγει πρὸς τοὺς φανερώς πεπλασμένα 23
καὶ ἀδύνατα λέγοντας, τὰ μὲν ἐν μύθου σχήματι τὰ
δ' ἱστορίας, περὶ ὧν οὐκ ἄξιον μεμνησθαι· οὐδ' ἐκεῖ-
25 νον ἐχρῆν ἐν ὑποθέσει τοιαύτῃ φλυάρους ἐπισκοπεῖν.

Ἡ μὲν οὖν πρώτη διέξοδος αὐτῷ τῶν ὑπομνημά- 4
των τοιαύτη. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ πειράται διόρθωσιν τινα
ποιεῖσθαι τῆς γεωγραφίας καὶ τὰς ἑαυτοῦ λέγει ὑπολή-
ψεις, πρὸς ἃς πάλιν εἰ ἔστι τις ἐπανόρθωσις, πειρατέον.
30 προσφέρειν. τὸ μὲν οὖν τὰς μαθηματικὰς ὑποθέσεις
εἰσάγειν καὶ φυσικὰς εὖ λέγεται, καὶ ὅτι εἰ σφαιροειδὴς

ἡ γῆ καθάπερ καὶ ὁ κόσμος, περιοικεῖται, καὶ τὰ ἄλλα
τὰ τοιαῦτα. εἰ δὲ τηλικαύτη ἡλικίην αὐτὸς εἶρηκεν, οὐχ
ὁμολογοῦσιν οἱ ὕστερον, οὐδ' ἐπαινοῦσι τὴν ἀναμέ-
τρησιν· ὅμως δὲ πρὸς τὴν σημείωσιν τῶν κατὰ τὰς
οἰκήσεις ἐκάστας φαινομένων προσχρῆται τοῖς διαστή- 5
μασιν ἐκείνοις Ἰππαρχος ἐπὶ τοῦ διὰ Μερόης καὶ Ἀλε-
ξανδρείας καὶ Βορυσθένους μεσημβρινοῦ, μικρὸν πα-
ραλλάττειν φήσας παρὰ τὴν ἀλήθειαν. καὶ περὶ τοῦ
σχήματος δ' ἐν τοῖς ἐξῆς διὰ πλειόνων [λέγων] καὶ δει-
κνύς, ὅτι σφαιροειδὴς καὶ ἡ γῆ σὺν τῇ ὑγρᾷ φύσει καὶ 10
ὁ οὐρανός, ἀλλοτριολογεῖν ἂν δόξειεν· ἀρκεῖ γὰρ τὸ
ἐπὶ μικρόν.

2 Ἐξῆς δὲ τὸ πλάτος τῆς οἰκουμένης ἀφορίζων φη-
σὶν ἀπὸ μὲν Μερόης ἐπὶ τοῦ δι' αὐτῆς μεσημβρινοῦ
C. 63 μέχρι Ἀλεξανδρείας εἶναι μυρίους, ἐνθὲνδε εἰς τὸν 15
Ἑλλήσποντον περὶ ὀκτακισχιλίους ἑκατόν, εἴτ' εἰς Βο-
ρυσθένη πεντακισχιλίους, εἴτ' ἐπὶ τὸν κύκλον τὸν διὰ
Θούλης (ἣν φησι Πυθίας ἀπὸ μὲν τῆς Βρεττανικῆς ἐξ
ἡμερῶν πλοῦν ἀπέχειν πρὸς ἄρκτον, ἐγγὺς δ' εἶναι
τῆς πεπηγνίας θαλάττης) ἄλλους ὡς μυρίους χιλίους 20
πεντακοσίους. ἐὰν οὖν ἔτι προσθῶμεν ὑπὲρ τὴν Με-
ρόην ἄλλους τρισχιλίους τετρακοσίους, ἵνα τὴν τῶν
Αἰγυπτίων νῆσον ἔχωμεν καὶ τὴν Κινναμομοφόρον
καὶ τὴν Ταπροβάνην, ἔσεσθαι σταδίους τρισμυρίους
ὀκτακισχιλίους.

25

3 Τὰ μὲν οὖν ἄλλα διαστήματα δεδοσθῶ αὐτῷ·
ὁμολόγηται γὰρ ἱκανῶς· τὸ δ' ἀπὸ τοῦ Βορυσθένους
ἐπὶ τὸν διὰ Θούλης κύκλον τίς ἂν δοίη νοῦν ἔχων; ὅ
τε γὰρ ἱστορῶν τὴν Θούλην Πυθίας ἀνὴρ ψευδίστατος
ἐξήτασται, καὶ οἱ τὴν Βρεττανικὴν [καὶ] Ἰέρωνν ἰδόν- 30
τες οὐδὲν περὶ τῆς Θούλης λέγουσιν, ἄλλας νήσους λέ-
γοντες μικρὰς περὶ τὴν Βρεττανικὴν· αὐτὴ τε ἡ Βρετ-

τανικη τὸ μῆκος ἴσως πῶς ἐστὶ τῇ Κελτικῇ παρεκτετα-
 μένη, τῶν πεντακισχιλίων σταδίων οὐ μείζων καὶ τοῖς
 ἄκροις τοῖς ἀντικειμένοις ἀφοριζομένη. ἀντίκειται γὰρ
 ἀλλήλοις τὰ τε ἑῷα ἄκρα τοῖς ἐσίοις καὶ τὰ ἐσπέρια τοῖς
 5 ἐσπερίοις, καὶ τὰ γε ἑῷα ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστὶ μέχρις
 ἐπόψεως, τό τε Κάντιον καὶ αἱ τοῦ Ῥήνου ἐκβολαί. ὁ
 δὲ πλειόνων ἢ δις μυρίων τὸ μῆκος ἀποφαίνει τῆς νή-
 σου, καὶ τὸ Κάντιον ἡμερῶν τινων πλοῦν ἀπέχειν τῆς
 Κελτικῆς φησι· καὶ τὰ περὶ τοὺς Ὠστιμίους δὲ καὶ τὰ
 10 πέραν τοῦ Ῥήνου τὰ μέχρι Σκυθῶν πάντα κατέψευ-
 σται τῶν τόπων. ὅστις οὖν περὶ τῶν γνωριζομένων
 τόπων τοσαῦτα ἔψευσται, σχολῇ γ' ἂν περὶ τῶν
 ἀγνοουμένων παρὰ πᾶσιν ἀληθεύειν δύναιτο.

Τὸν δὲ διὰ τοῦ Βορυσθένους παράλληλον τὸν αὐ- 4
 15 τὸν εἶναι τῷ διὰ τῆς Βρεττανικῆς εἰκάξουσιν Ἰππαρχός
 τε καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ τὸν αὐτὸν εἶναι καὶ τὸν διὰ Βυζαν-
 τίου τῷ διὰ Μασσαλίας· ὃν γὰρ λόγον εἶρηκε [Πυθέας]
 τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ γνώμονος πρὸς τὴν σκιάν, τὸν αὐτὸν
 καὶ Ἰππαρχος κατὰ τὸν ὁμώνυμον καιρὸν εὗρεῖν ἐν
 20 τῷ Βυζαντίῳ φησίν. ἐκ Μασσαλίας δὲ εἰς μέσην τὴν
 Βρεττανικὴν οὐ πλέον τῶν πεντακισχιλίων ἐστὶ στα-
 δίων. ἀλλὰ μὴν ἐκ μέσης τῆς Βρεττανικῆς οὐ πλέον
 τῶν τετρακισχιλίων προελθὼν εὗροις ἂν οἰκήσιμον
 ἄλλως πως (τοῦτο δ' ἂν εἴη τὸ περὶ τὴν Ἰέρυνην), ὥστε
 25 τὰ ἐπέκεινα, εἰς ἃ ἐκτοπίζει τὴν Θούλην, οὐκέτ' οἰκή-
 σιμα. τίνι δ' ἂν καὶ στοχασμῷ λέγοι τὸ ἀπὸ τοῦ διὰ
 Θούλης ἕως τοῦ διὰ Βορυσθένους μυρίων καὶ χιλίων
 πεντακοσίων, οὐχ ὁρῶ.

Διαμαρτῶν δὲ τοῦ πλάτους ἡνάγκασται καὶ τοῦ C. 64
 30 μῆκους ἀστοχεῖν. ὅτι μὲν γὰρ πλέον ἢ διπλάσιον τὸ
 γνώριμον μῆκός ἐστι τοῦ γνωρίμου πλάτους, ὁμολο-
 γοῦσι καὶ οἱ ὕστερον καὶ τῶν παλαιῶν οἱ χαριέστατοι.

λέγω δὲ τὸ ἀπὸ τῶν ἄκρων τῆς Ἰνδικῆς ἐπὶ τὰ ἄκρα
 τῆς Ἰβηρίας, τοῦ ἀπ' Αἰθιοπῶν ἕως τοῦ κατὰ Ἰέρην
 κύκλου. ὀρίσας δὲ τὸ λεχθὲν πλάτος, τὸ ἀπὸ τῶν ἐσχά-
 των Αἰθιοπῶν μέχρι τοῦ διὰ Θούλης ἐκτείνει πλέον ἢ
 δεῖ τὸ μῆκος, ἵνα ποιήσῃ πλέον ἢ διπλάσιον τοῦ λε- 5
 χθέντος πλάτους. φησὶ δ' οὖν τὸ μὲν τῆς Ἰνδικῆς μέχρι
 τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ τὸ στενώτατον σταδίων μυρίων
 ἑξακισχιλίων (τὸ γὰρ ἐπὶ τὰ ἀκρωτήρια τεῖνον τριςχι-
 λίοις εἶναι μεῖζον), τὸ δὲ ἔνθεν ἐπὶ Κασπίους πύλας
 μυρίων τετρακισχιλίων, εἴτ' ἐπὶ τὸν Εὐφράτην μυ- 10
 ρίων, ἐπὶ δὲ τὸν Νεῖλον ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου πεντακισ-
 χιλίων, ἄλλους δὲ χιλίους καὶ τριακοσίους μέχρι Κα-
 νωβικοῦ στόματος, εἴτα μέχρι τῆς Καρχηδόνης μυρίους
 τριςχιλίους πεντακοσίους, εἴτα μέχρι στήλων ὀκτακισ-
 χιλίους τοῦλάχιστον· ὑπεραίρειν δὴ τῶν ἑπτὰ μυριά- 15
 δων ὀκτακοσίους. δεῖν δὲ ἐτι προσθεῖναι τὸ ἐκτὸς Ἡρα-
 κλείων στήλων κύρωμα τῆς Εὐρώπης, ἀντικείμενον
 μὲν τοῖς Ἰβησι προπεπτωκὸς δὲ πρὸς τὴν ἑσπέραν,
 οὐκ ἔλαττον σταδίων τριςχιλίων, καὶ τὰ ἀκρωτήρια τὰ
 τε ἄλλα καὶ τὸ τῶν Ὠστιμίων, ὃ καλεῖται Κάβαιον, καὶ 20
 τὰς κατὰ τοῦτο νήσους, ὧν τὴν ἐσχάτην Οὐξισάμην
 φησὶ Πυθέας ἀπέχειν ἡμερῶν τριῶν πλοῦν. ταῦτα
 δ' εἰπὼν τὰ τελευταῖα οὐδὲν πρὸς τὸ μῆκος συντεί-
 νοντα προσέθηκε τὰ περὶ τῶν ἀκρωτηρίων καὶ τῶν
 Ὠστιμίων καὶ τῆς Οὐξισάμης καὶ ὧν φησι νήσων· 25
 ταῦτα γὰρ πάντα προσάρκτιά ἐστι καὶ Κελτικά, οὐκ
 Ἰβηρικά, μᾶλλον δὲ Πυθέου πλάσματα. προστίθησί
 τε τοῖς εἰρημένοις τοῦ μήκους διαστήμασιν ἄλλους
 σταδίους διςχιλίους μὲν πρὸς τῇ δύσει, διςχιλίους δὲ
 πρὸς τῇ ἀνατολῇ, ἵνα σώσῃ τὸ πλέον ἢ διπλάσιον τὸ 30
 μῆκος τοῦ πλάτους εἶναι.

6 Παραμυθούμενος δ' ἐπὶ πλέον, ὅτι κατὰ φύσιν

ἐστὶ τὸ ἀπὸ ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν διάστημα μείζον λέ-
 γειν, κατὰ φύσιν φησὶν εἶναι ἀπὸ τῆς ἑω πρὸς τὴν
 ἐσπέραν μακροτέραν εἶναι τὴν οἰκουμένην, καθάπερ
 εἰρήκαμεν ὥς οἱ μαθηματικοὶ φασι, κύκλον
 5 συνάπτειν, συμβάλλουσαν αὐτὴν ἑαυτῇ, ὥστ' εἰ μὴ
 τὸ μέγεθος τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους ἐκώλυε, καὶ
 πλεῖν ἡμᾶς ἐκ τῆς Ἰβηρίας εἰς τὴν Ἰνδικὴν διὰ τοῦ αὐ-
 τοῦ παραλλήλου, τὸ λοιπὸν μέρος παρὰ τὸ λεχθὲν διά- C. 65
 στημα ὑπὲρ τὸ τρίτον μέρος ὃν τοῦ ὅλου κύκλου.
 10 εἴπερ ὁ δι' Ἀθηνῶν ἐλάττων ἐστὶν εἴκοσι μυριάδων,
 ὅπου πεποιήμεθα τὸν εἰρημένον σταδιασμὸν ἀπὸ τῆς
 Ἰνδικῆς εἰς τὴν Ἰβηρίαν. οὐδὲ ταῦτα οὖν εὖ λέγει· οὐ-
 τος γὰρ ὁ λόγος περὶ μὲν τῆς εὐκράτου καὶ καθ' ἡμᾶς
 ζώνης λέγοιτ' ἂν κατὰ τοὺς μαθηματικούς, ἥς μέρος ἢ
 15 οἰκουμένη ἐστί, περὶ δὲ τῆς οἰκουμένης . . . καλοῦμεν
 γὰρ οἰκουμένην ἣν οἰκοῦμεν καὶ γνωρίζομεν· ἐνδέχε-
 ται δὲ ἐν τῇ αὐτῇ εὐκράτῳ ζώνῃ καὶ δύο οἰκουμένας
 εἶναι ἢ καὶ πλείους, καὶ μάλιστα ἐγγὺς τοῦ δι' Ἀθη-
 νῶν κύκλου τοῦ διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους γρα-
 20 φομένου. πάλιν δὲ ἐπιμένων τῇ περὶ τοῦ σφαιροειδῆ
 τὴν γῆν εἶναι ἀποδείξει τῆς αὐτῆς ἐπιτιμῆσεως ἂν τυγ-
 χάνοι. ὥς δ' αὐτως καὶ πρὸς τὸν Ὅμηρον οὐ παύεται
 περὶ τῶν αὐτῶν διαφερόμενος.

Ἐξῆς δὲ περὶ τῶν ἡπείρων εἰπὼν γεγονέναι πολὺν 7
 25 λόγον, καὶ τοὺς μὲν τοῖς ποταμοῖς διαιρεῖν αὐτὰς τῷ
 τε Νεῖλῳ καὶ τῷ Τανάιδι νήσους ἀποφαίνοντας, τοὺς
 δὲ τοῖς ἰσθμοῖς τῷ τε μεταξὺ τῆς Κασπίας καὶ τῆς
 Ποντικῆς θαλάσσης καὶ τῷ μεταξὺ τῆς Ἑρυθρᾶς καὶ
 τοῦ Ἑκρήγματος, τούτους δὲ χειρρονήσους αὐτὰς λέ-
 30 γειν, οὐχ ὁρᾶν φησι πῶς ἂν εἰς πράγματα κατα-
 στρέφοι ἢ ζήτησις αὕτη, ἀλλὰ μόνον ἔριν διαιτῶν-
 των κατὰ Δημόκριτον εἶναι. μὴ ὄντων γὰρ ἀκριβῶν

ὄρων, καθάπερ Κολυττοῦ καὶ Μελίτης, οἶον στηλῶν ἢ
 περιβόλων, τοῦτο μὲν ἔχειν φάναι ἡμᾶς ὅτι τουτὶ μὲν
 ἐστὶ Κολυττὸς τουτὶ δὲ Μελίτη, τοὺς ὄρους δὲ μὴ
 ἔχειν εἰπεῖν. διὸ καὶ συμβαίνειν κρίσεις πολλάκις περὶ
 χωρίων τινῶν, καθάπερ Ἀργείοις μὲν καὶ Λακεδαιμο- 5
 νίοις περὶ Θυρέας, Ἀθηναίοις δὲ καὶ Βοιωτοῖς περὶ
 Ωρωποῦ. ἄλλως τε τοὺς Ἕλληνας τὰς τρεῖς ἡπείρους
 ὀνομάσαι οὐκ εἰς τὴν οἰκουμένην ἀποβλέψαντας, ἀλλ'
 εἰς τε τὴν σφετέραν καὶ τὴν ἀπαντικρὺ τὴν Καρικήν,
 ἐφ' ἣ νῦν Ἴωνες καὶ οἱ ἐξῆς· χρόνῳ δὲ ἐπὶ πλεον 10
 προϊόντας ἀεὶ καὶ πλειόνων γνωριζομένων χωρῶν εἰς
 τοῦτο καταστρέφει τὴν διαίρεσιν. πότερον οὖν οἱ
 πρῶτοι διορίσαντες τὰς τρεῖς, ἵνα ἀπὸ τῶν ἐσχάτων
 ἄρξωμαι διαιτῶν τὴν ἔριν, μὴ κατὰ Δημόκριτον ἀλλὰ
 κατ' αὐτόν, οὗτοι ἦσαν οἱ πρῶτοι τὴν σφετέραν ἀπὸ 15
 τῆς ἀντικειμένης τῆς τῶν Καρῶν διορίσαι ζητοῦντες;
 ἢ οὗτοι μὲν τὴν Ἑλλάδα ἐπενόουν μόνην καὶ τὴν Κα-
 ρίαν καὶ ὀλίγην τὴν συνεχῇ, οὔτε δ' Εὐρώπην οὔτε
 C. 66 Ἀσίαν ὡσαύτως οὔτε Λιβύην, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπιόντες
 ὅση ἦν ἱκανὴ ὑπογράψαι τὴν τῆς οἰκουμένης ἐπίνοιαν, 20
 οὗτοι εἰσιν οἱ εἰς τρία διαιροῦντες; πῶς οὖν οὐ τῆς
 οἰκουμένης ἐποιοῦντο διαίρεσιν; τίς δὲ τρία μέρη λέ-
 γων καὶ καλῶν ἡπείρου ἕκαστον τῶν μερῶν οὐ προσ-
 επινοεῖ τὸ ὅλον, οὗ τὸν μερισμὸν ποιεῖται; εἰ δ' ἐπι-
 νοεῖ μὲν μὴ τὴν οἰκουμένην, μέρους δὲ τινος αὐτῆς 25
 τὸν μερισμὸν ποιοῖτο, τίνος ἂν τις μέρους τῆς οἰκου-
 μένης μέρος εἶπε τὴν Ἀσίαν ἢ τὴν Εὐρώπην ἢ ὅλως
 ἡπείρου; ταῦτα γὰρ εἴρηται παχυμερῶς.

8 Ἐτι δὲ παχυμερέστερον τὸ φήσαντα μὴ ὁρᾶν εἰς
 τί πραγματικὸν καταστρέφει τὸ τοὺς ὄρους ζητεῖν, πα- 30
 ραθεῖναι τὸν Κολυττὸν καὶ τὴν Μελίτην, εἴτ' εἰς τὰ-
 ναντία περιτρέπεσθαι. εἰ γὰρ οἱ περὶ Θυρεῶν καὶ

Ὡρωποῦ πόλεμοι διὰ τὰς τῶν ὄρων ἀγνοίας ἀπέβησαν,
 εἰς πραγματικόν τι καταστρέφον τὸ διαχωρίζειν τὰς
 χώρας· ἢ τοῦτο λέγει, ὥς ἐπὶ μὲν τῶν χωρίων καὶ νῆ
 Δία τῶν καθ' ἕκαστα ἔθνων πραγματικὸν τὸ διορίζειν
 5 ἀκριβῶς, ἐπὶ δὲ τῶν ἡπείρων περιττόν; καίτοι οὐδὲ
 ἐνταῦθα ἦττον οὐδέν· γένοιτο γὰρ ἂν καὶ ἐπὶ τούτων
 ἡγεμόσι μεγάλοις ἀμφισβήτησις, τῷ μὲν ἔχοντι τὴν
 Ἀσίαν, τῷ δὲ τὴν Λιβύην, ὁποτέρου δὴ ἔστιν ἡ Αἴγυ-
 πτος, δηλονότι ἡ κάτω λεγομένη τῆς Αἰγύπτου χώρα.
 10 καὶ ἔαση δέ τις τοῦτο διὰ τὸ σπάνιον, ἄλλως φατέον
 διαιρεῖσθαι τὰς ἡπείρους κατὰ μέγαν διορισμὸν καὶ
 πρὸς τὴν οἰκουμένην ὅλην ἀναφερόμενον· καθ' ὃν
 οὐδὲ τούτου φροντιστέον, εἰ οἱ τοῖς ποταμοῖς διορί-
 σαντες ἀπολείπουσί τινα χωρία ἀδιόριστα, τῶν ποτα-
 15 μῶν μὴ μέχρι τοῦ ὠκεανοῦ διηκόντων μηδὲ νήσους
 ὥς ἀληθῶς ἀπολείπόντων τὰς ἡπείρους.

Ἐπὶ τέλει δὲ τοῦ ὑπομνήματος οὐκ ἐπαινέσας 9
 τοὺς δίχα διαιροῦντας ἅπαν τὸ τῶν ἀνθρώπων πλη-
 θος εἰς τε Ἑλλήνας καὶ βαρβάρους, καὶ τοὺς Ἀλεξάν-
 20 δρω παραινοῦντας τοῖς μὲν Ἑλλήσιν ὥς φίλοις χρῆ-
 σθαι τοῖς δὲ βαρβάροις ὥς πολεμίοις, βέλτιον εἶναι
 φησιν ἀρετῇ καὶ κακίᾳ διαιρεῖν ταῦτα. πολλοὺς γὰρ
 καὶ τῶν Ἑλλήνων εἶναι κακοὺς καὶ τῶν βαρβάρων
 ἀστέιους, καθάπερ Ἰνδοὺς καὶ Ἀριανούς, ἔτι δὲ Ῥω-
 25 μαίους καὶ Καρχηδονίους οὕτω θαυμαστῶς πολιτεuo-
 μένους. διόπερ τὸν Ἀλέξανδρον ἀμελήσαντα τῶν πα-
 ραινούντων, ὅσους οἶόν τ' ἦν ἀποδέχεσθαι τῶν εὐδο-
 κίμων ἀνδρῶν καὶ εὐεργετεῖν· ὥσπερ δι' ἄλλο τι τῶν C. 67
 οὕτω διελόντων τοὺς μὲν ἐν ψόγῳ τοὺς δ' ἐν ἐπαίνῳ
 30 τιθεμένων, ἢ διότι τοῖς μὲν ἐπικρατεῖ τὸ νόμιμον καὶ
 τὸ παιδείας καὶ λόγων οἰκεῖον, τοῖς δὲ τάναντία. καὶ ὁ
 Ἀλέξανδρος οὖν οὐκ ἀμελήσας τῶν παραινούντων,

ἀλλ' ἀποδεξάμενος τὴν γνώμην τὰ ἀκόλουθα, οὐ τὰ ἐναντία ἐποίει, πρὸς τὴν διάνοιαν σκοπῶν τὴν τῶν ἐπεσταλκότητων.

1. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τῶν γεωγραφικῶν καθιστάμενος τὸν τῆς οἰκουμένης πῖνακα γραμμῇ τινι διαιρεῖ δίχα ἀπὸ δύσεως ἐπ' ἀνατολὴν παραλλήλῳ τῇ ἰσημερινῇ 10 γραμμῇ, πέρατα δ' αὐτῆς τίθησι πρὸς δύσει μὲν τὰς Ἡρακλείους στήλας, ἐπ' ἀνατολῇ δὲ τὰ ἄκρα καὶ ἔσχατα ὄρη τῶν ἀφοριζόντων ὄρων τὴν πρὸς ἄρκτον τῆς Ἰνδικῆς πλευράν. γράφει δὲ τὴν γραμμὴν ἀπὸ στηλῶν διὰ τε τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ καὶ τῶν μεσημβρινῶν 15 ἁκρῶν τῆς τε Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς μέχρι τῆς Ροδίας καὶ τοῦ Ἰσθμικοῦ κόλπου. μέχρι μὲν δὴ δεῦρο διὰ τῆς θαλάττης φησὶν εἶναι τὴν λεχθεῖσαν γραμμὴν καὶ τῶν παρακειμένων ἡπείρων (καὶ γὰρ αὐτὴν ὅλην τὴν καθ' ἡμᾶς θάλατταν οὕτως ἐπὶ μῆκος τετρά- 20
- C. 68 σθαι μέχρι τῆς Κιλικίας), εἶτα ἐπ' εὐθείας πως ἐκβάλλεσθαι παρ' ὅλην τὴν ὀρεινὴν τοῦ Ταύρου μέχρι τῆς Ἰνδικῆς· τὸν γὰρ Ταῦρον ἐπ' εὐθείας τῇ ἀπὸ στηλῶν θαλάττῃ τεταμένον δίχα τὴν Ἀσίαν διαιρεῖν ὅλην ἐπὶ μῆκος, τὸ μὲν αὐτῆς μέρος βόρειον ποιοῦντα τὸ δὲ 25 νότιον, ὥσθ' ὁμοίως καὶ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ δι' Ἀθηνῶν ἰδρῦσθαι παραλλήλου καὶ τὴν ἀπὸ στηλῶν μέχρι δεῦρο θάλατταν.
2. Ταῦτα δ' εἰπὼν οἶεται δεῖν διορθῶσαι τὸν ἀρχαῖον γεωγραφικὸν πῖνακα· πολὺ γὰρ ἐπὶ τὰς ἄρκτους 30 παραλλάττειν τὰ ἑωθινὰ μέρη τῶν ὄρων κατ' αὐτόν, συνεπισπᾶσθαι δὲ καὶ τὴν Ἰνδικὴν ἀρκτικωτέραν ἢ

δεῖ γινομένην. πίστιν δὲ τούτου φέρει μίαν μὲν ταύ-
 την, ὅτι τὰ τῆς Ἰνδικῆς ἄκρα τὰ μεσημβρινώτατα ὁμο-
 λογοῦσι πολλοὶ τοῖς κατὰ Μερόην ἀνταίρειν τόποις,
 ἀπὸ τε τῶν ἀέρων καὶ τῶν οὐρανίων τεκμαιρόμενοι,
 5 ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὰ βορειότατα τῆς Ἰνδικῆς τὰ πρὸς
 τοῖς Καυκασίοις ὄρεσι Πατροκλῆς, ὁ μάλιστα πιστεύε-
 σθαι δίκαιος διὰ τε τὸ ἀξίωμα καὶ διὰ τὸ μὴ ιδιώτης
 εἶναι τῶν γεωγραφικῶν, φησὶ σταδίους μυρίους καὶ
 πεντακισχιλίους· ἀλλὰ μὲν καὶ τὸ ἀπὸ Μερόης ἐπὶ τὸν
 10 δι' Ἀθηνῶν παράλληλον τοσοῦτόν πῶς ἐστὶν ὥστε
 τῆς Ἰνδικῆς τὰ προσάρκτια μέρη συνάπτοντα τοῖς
 Καυκασίοις ὄρεσιν εἰς τοῦτον τελευτᾶν τὸν κύκλον.
 ἄλλην δὲ πίστιν φέρει τοιαύτην, ὅτι τὸ ἀπὸ τοῦ Ἰσ- 3
 σικοῦ κόλπου διάστημα ἐπὶ τὴν θάλατταν τὴν Πον-
 15 τικὴν τρισχιλίων πῶς ἐστὶ σταδίων πρὸς ἄρκτον ἰόντι
 καὶ τοὺς περὶ Ἀμισὸν ἢ Σινώπην τόπους, ὅσον καὶ τὸ
 πλάτος τῶν ὁρῶν λέγεται· ἐκ δὲ Ἀμισοῦ πρὸς τὴν ἰση-
 μερινὴν ἀνατολὴν φερομένῳ πρῶτον μὲν ἡ Κολχίς
 ἐστίν, ἔπειτα ἡ ἐπὶ τὴν Ὀρκανίαν θάλατταν ὑπέρθεσις
 20 καὶ ἡ ἐφεξῆς ἡ ἐπὶ Βάκτρα καὶ τοὺς ἐπέκεινα Σκύθας
 ὁδὸς δεξιὰ ἔχοντι τὰ ὄρη· αὕτη δ' ἡ γραμμὴ διὰ Ἀμι-
 σοῦ πρὸς δύσιν ἐκβαλλομένη διὰ τῆς Προποντίδος
 ἐστὶ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. ἀπὸ δὲ Μερόης ἐπὶ τὸν Ἑλ-
 λήσποντον οὐ πλείους εἰσὶ τῶν μυρίων καὶ ὀκτακισχι-
 25 λίων σταδίων, ὅσοι καὶ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ πλευροῦ
 τῆς Ἰνδικῆς πρὸς τὰ περὶ τοὺς Βακτρίους μέρη, προσ-
 τεθέντων τρισχιλίων τοῖς μυρίοις καὶ πεντακισχι-
 λίοις, ὧν οἱ μὲν τοῦ πλάτους ἦσαν τῶν ὁρῶν οἱ δὲ
 τῆς Ἰνδικῆς.

30 Πρὸς δὲ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ὁ Ἰππαρχος ἀντι- 4
 λέγει διαβάλλων τὰς πίστεις· οὐδὲ γὰρ Πατροκλέα πι-
 στὸν εἶναι, δυεῖν ἀντιμαρτυρούντων αὐτῷ Δημάχου

C. 69 τε καὶ Μεγασθένους, οἳ καθ' οὓς μὲν τόπους δισμυ-
ρίων εἶναι σταδίων τὸ διάστημα φάσι τὸ ἀπὸ τῆς κατὰ
μεσημβρίας θαλάττης, καθ' οὓς δὲ καὶ τρισμυρίων·
τούτους τε δὴ τοιαῦτα λέγειν καὶ τοὺς ἀρχαίους πίνα-
κας τούτοις ὁμολογεῖν. ἀπίθανον δὴ πού νομίζει τὸ 5
μόνον δεῖν πιστεῦειν Πατροκλεῖ, παρέντας τοὺς τοσοῦ-
τον ἀντιμαρτυροῦντας αὐτῷ, καὶ διορθοῦσθαι παρ'
αὐτὸ τοῦτο τοὺς ἀρχαίους πίνακας, ἀλλὰ μὴ ἔαν οὕ-
τως, ἕως ἄν τι πιστότερον περὶ αὐτῶν γινώμεν.

5 Οἶμαι δὴ πολλὰς ἔχειν εὐθύνας τοῦτον τὸν λό- 10
γον. πρῶτον μὲν ὅτι πολλὰς μαρτυρίαις ἐκείνου χρη-
σαμένου μιᾷ φησι τῇ Πατροκλέους αὐτὸν χρῆσθαι.
τίνες οὖν ἦσαν οἱ φάσκοντες τὰ μεσημβρινὰ ἄκρα τῆς
Ἰνδικῆς ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην; τίνες δ' οἱ τὸ
ἀπὸ Μερόης διάστημα μέχρι τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλ- 15
λήλου [τοσοῦτον] λέγοντες; τίνες δὲ πάλιν οἱ τὸ τῶν
ὄρων πλάτος τοσοῦτον, ἢ οἱ τὸ ἀπὸ τῆς Κιλικίας ἐπὶ
τὴν Ἀμισὸν τὸ αὐτὸ τούτῳ λέγοντες; τίνες δὲ οἱ [τὸ]
ἀπὸ Ἀμισοῦ διὰ Κόλχων καὶ τῆς Ὀρκανίας μέχρι Βακ-
τρίων καὶ τῶν ἐπέκεινα εἰς τὴν ἑφάν θάλατταν κα- 20
θηκόντων ἐπ' εὐθείας τε εἶναι λέγοντες καὶ ἐπ' ἰσημε-
ρινὰς ἀνατολὰς καὶ παρὰ τὰ ὄρη ἐν δεξιᾷ ἔχοντι αὐτά;
ἢ πάλιν τὸ ἐπὶ τὴν δύσιν ἐπ' εὐθείας ταύτῃ τῇ γραμμῇ,
διότι ἐπὶ τὴν Προποντίδα ἔστι καὶ τὸν Ἑλλήσποντον;
ταῦτα γὰρ ὁ Ἐρατοσθένης λαμβάνει πάντα ὥς καὶ 25
ἐκμαρτυρούμενα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς τόποις γενομένων,
ἐντετυχηκῶς ὑπομνήμασι πολλοῖς, ὧν εὐπόρει βιβλιο-
θήκην ἔχων τηλικαύτην ἡλικίην αὐτὸς Ἰππαρχός φησι.

6 Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ τοῦ Πατροκλέους πίστις ἐκ πολλῶν
μαρτυριῶν σύγκειται, τῶν βασιλέων τῶν πεπιστευ- 30
κότων αὐτῷ τηλικαύτην ἀρχήν, τῶν ἐπακολουθησάν-
των αὐτῷ, τῶν ἀντιδοξούντων, ὧν αὐτὸς ὁ Ἰππαρχος

κατονομάζει· οἱ γὰρ κατ' ἐκείνων ἑλεγκοὶ πίστεις τῶν
 ὑπὸ τούτου λεγομένων εἰσὶν. οὐδὲ τοῦτο δὲ ἀπίθανον
 τοῦ Πατροκλέους, ὅτι φησὶ τοὺς Ἀλεξάνδρῳ συστρα-
 τεύσαντας ἐπιδρομάδην ἱστορῆσαι ἕκαστα, αὐτὸν δὲ
 5 Ἀλέξανδρον ἀκριβοῦσαι, ἀναγραφάντων τὴν ὅλην χώ-
 ραν τῶν ἐμπειροτάτων αὐτῷ· τὴν δ' ἀναγραφὴν αὐτῷ
 δοθῆναι φησιν ὕστερον ὑπὸ Ξενοκλέους τοῦ γαξοφύ-
 λακος.

Ἔτι φησὶν ὁ Ἰππαρχος ἐν τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι 7
 10 αὐτὸν τὸν Ἐρατοσθένη διαβάλλειν τὴν τοῦ Πατρο-
 κλέους πίστιν ἐκ τῆς πρὸς Μεγασθένη διαφωνίας περὶ
 τοῦ μήκους τῆς Ἰνδικῆς τοῦ κατὰ τὸ βόρειον πλευρόν,
 τοῦ μὲν Μεγασθέτους λέγοντος σταδίων μυρίων ἑξακισ-
 χιλίων, τοῦ δὲ Πατροκλέους χιλίοις λείπειν φαμένον·
 15 ἀπὸ γὰρ τινος ἀναγραφῆς σταθμῶν ὀρμηθέντα τοῖς
 μὲν ἀπιστεῖν διὰ τὴν διαφωνίαν, ἐκείνῃ δὲ προσέχειν. εἰ
 οὖν διὰ τὴν διαφωνίαν ἐνταῦθα ἄπιστος ὁ Πατροκλῆς, C. 70
 καίτοι παρὰ χιλίους σταδίους τῆς διαφορᾶς οὔσης,
 πόσῳ ἤτοι μᾶλλον ἀπιστεῖν ἐν οἷς παρὰ ὀκτακισχιλίοις
 20 ἡ διαφορά ἐστι, πρὸς δύο καὶ ταῦτα ἄνδρας συμφω-
 νοῦντας ἀλλήλοις, τῶν μὲν λεγόντων τὸ τῆς Ἰνδικῆς
 πλάτος δισμυρίων σταδίων, τοῦ δὲ μυρίων καὶ δισ-
 χιλίων;

Ἐροῦμεν δ' ὅτι οὐ φιλήν τὴν διαφωνίαν ἡτιά- 8
 25 σατο, ἀλλὰ συγκρίνων πρὸς τὴν ὁμολογίαν καὶ τὴν
 ἀξιопιστίαν τῆς ἀναγραφῆς τῶν σταθμῶν. οὐ θαυμα-
 στὸν δὲ εἰ πιστοῦ γίνεται τι πιστότερον, καὶ εἰ τῷ
 αὐτῷ ἐν ἑτέροις μὲν πιστεύομεν ἐν ἑτέροις δ' ἀπιστοῦ-
 μεν, ὅταν παρὰ τινος τεθῇ τι βεβαιότερον. γελοῖόν τε
 30 τὸ τὴν παρὰ πολὺ διαφωνίαν ἀπιστοτέρους ποιεῖν νο-
 μίσαι τοὺς διαφωνοῦντας· τοῦναντίον γὰρ ἐν τῷ παρὰ
 μικρὸν συμβαίνειν τοῦτο μᾶλλον ἔοικε. παρὰ μικρὸν

γὰρ ἡ πλάνη συμβαίνει μᾶλλον οὐ τοῖς τυχοῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλέον τι τῶν ἐτέρων φρονοῦσιν· ἐν δὲ τοῖς παρὰ πολὺ ὁ μὲν τυχὼν ἀμάρτοι ἄν, ὁ δ' ἐπιστημονικώτερος ἦττον ἂν τοῦτο πάθοι· διὸ καὶ πιστεύεται θᾶττον.

9 Ἀπαντες μὲν τοίνυν οἱ περὶ τῆς Ἰνδικῆς γράψαν- 5
τες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ψευδολόγοι γερόνασι, καθ' ὑπερ-
βολὴν δὲ Δηίμαχος, τὰ δὲ δεύτερα λέγει Μεγασθένης,
Ὀνησίκριτος δὲ καὶ Νέαρχος καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι παρα-
ψελλίζοντες ἤδη. καὶ ἡμῖν δ' ὑπῆρξεν ἐπὶ πλέον κατι-
δεῖν ταῦτα ὑπομνηματιζομένοις τὰς Ἀλεξάνδρου πρᾶ- 10
ξεις· διαφερόντως δ' ἀπιστεῖν ἄξιον Δηιμάχῳ τε καὶ
Μεγασθένει. οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ τοὺς ἐνωτοκοίτας καὶ
τοὺς ἀστόμους καὶ ἄρρινας ἱστοροῦντες μονοφθάλ-
μους τε καὶ μακροσκελεῖς καὶ ὀπισθοδακτύλους· ἀνε-
καίνισαν δὲ καὶ τὴν Ὀμηρικὴν τῶν Πυγμαίων γερανο- 15
μαχίαν, τρισπιθάμους εἰπόντες. οὗτοι δὲ καὶ τοὺς χρυ-
σωρύχους μύρμηκας καὶ Πᾶνας σφηνοκεφάλους ὄφεις
τε καὶ βοῦς καὶ ἐλάφους σὺν κέρασι καταπίνοντας·
περὶ ὧν ἕτερος τὸν ἕτερον ἐλέγχει, ὅπερ καὶ Ἑρατο-
σθένης φησὶν. ἐπέμφθησαν μὲν γὰρ εἰς τὰ Παλίμ- 20
βοθρα, ὁ μὲν Μεγασθένης πρὸς Σανδρόκοττον ὁ δὲ
Δηίμαχος πρὸς Ἀλλιτροχάδην τὸν ἐκείνου υἱὸν κατὰ
προσβείαν· ὑπομνήματα δὲ τῆς ἀποδημίας κατέλιπον
τοιαῦτα, ὅφ' ἧς δὴ ποτε αἰτίας προαχθέντες. Πατρο-
κλῆς δὲ ἦκιστα τοιοῦτος· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ μάρτυρες οὐκ 25
ἀπίθανοι, οἷς κέχρηται ὁ Ἑρατοσθένης.

10 εἰ γὰρ ὁ διὰ Ῥόδου καὶ Βυζαντίου μεσημβρινὸς
ὁρθῶς εἴληπται, καὶ ὁ διὰ τῆς Κιλικίας καὶ Ἀμισοῦ
ὁρθῶς ἂν εἴη εἴλημμένος· φαίνεται γὰρ τὸ παράλληλον

C. 71 ἐκ πολλῶν, ὅταν μηδετέρως ἢ σύμπτωσις ἀπελέγχηται. 30

11 Ὁ τε ἔξ Ἀμισοῦ πλοῦς ἐπὶ τὴν Κολχίδα ὅτι ἐστὶν
ἐπὶ ἰσημερινὴν ἀνατολήν, καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐλέγχεται

καὶ ὥραις καὶ καρποῖς καὶ ταῖς ἀνατολαῖς αὐταῖς· ὥς
 δ' αὐτως καὶ ἡ ἐπὶ τὴν Κασπίαν ὑπέρβασις καὶ ἡ ἐφε-
 ξῆς ὁδὸς μέχρι Βάκτρων. πολλαχοῦ γὰρ ἡ ἐνάργεια
 καὶ τὸ ἐκ πάντων συμφωνούμενον ὄργάνου πιστότε-
 5 ρόν ἐστιν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ Ἰππαρχος τὴν ἀπὸ στηλῶν
 μέχρι τῆς Κιλικίας γραμμὴν, ὅτι ἐστὶν ἐπ' εὐθείας καὶ
 ὅτι ἐπὶ ἰσημερινὴν ἀνατολήν, οὐ πᾶσαν ὀργανικῶς καὶ
 γεωμετρικῶς ἔλαβεν, ἀλλ' ὅλην τὴν ἀπὸ στηλῶν μέχρι
 πορθμοῦ τοῖς πλέουσιν ἐπίστευσεν. ὥστ' οὐδ' ἐκεῖνο
 10 εὐ λέγει τό „ἐπειδὴ οὐκ ἔχομεν λέγειν οὔθ' ἡμέρας με-
 „ρίστης πρὸς τὴν βραχυτάτην λόγον οὔτε γνώμονος
 „πρὸς σκιὰν ἐπὶ τῇ παρωρείᾳ τῇ ἀπὸ Κιλικίας μέχρι
 „Ἰνδῶν, οὐδ' εἰ ἐπὶ παραλλήλου γραμμῆς ἐστὶν ἡ λό-
 „ξωσις ἔχομεν εἰπεῖν, ἀλλ' ἔαν ἀδιόρθωτον, λοξὴν φυ-
 15 „λάξαντες, ὥς οἱ ἀρχαῖοι πίνακες παρέχουσι.“ πρῶτον
 μὲν γὰρ τὸ μὴ ἔχειν εἰπεῖν ταυτόν ἐστι τῷ ἐπέχειν, ὁ
 δ' ἐπέχων οὐδετέρωσσε ῥέπει, ἔαν δὲ κελεύων, ὥς οἱ
 ἀρχαῖοι, ἐκεῖσε ῥέπει. μᾶλλον δ' ἂν τὰκόλουθον ἐφύ-
 λαττεν, εἰ συνεβούλευε μηδὲ γεωγραφεῖν ὅλως· οὐδὲ
 20 γὰρ τῶν ἄλλων ὁρῶν τὰς θέσεις, οἷον Ἰλλυρικῶν καὶ τῶν
 Πυρηναίων καὶ τῶν Θρακίων καὶ Ἰλλυρικῶν καὶ Γερ-
 μανικῶν, οὕτως ἔχομεν εἰπεῖν. τίς δ' ἂν ἡγήσαιτο πι-
 στοτέρους τῶν ὑστέρων τοὺς παλαιοὺς τοσαῦτα πλημ-
 μελήσαντας περὶ τὴν πινακογραφίαν, ὅσα εὖ διαβέ-
 25 βληκεν Ἐρατοσθένης, ὃν οὐδενὶ ἀντεῖρθηκεν Ἰππαρχος;
 Καὶ τὰ ἐξῆς δὲ πλήρη μεγάλων ἀποριῶν ἐστίν. 12
 ὅρα γάρ, εἰ τοῦτο μὲν μὴ κινοίῃ τις τὸ τὰ ἄκρα τῆς Ἰν-
 δικῆς τὰ μεσημβρινὰ ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην,
 μηδὲ τὸ διάστημα τὸ ἀπὸ Μερόης ἐπὶ τὸ στόμα τὸ κατὰ
 30 τὸ Βυζάντιον, ὅτι ἐστὶ περὶ μυρίους σταδίους καὶ ὀκτα-
 κισχιλίους, ποιοίῃ δὲ τρισμυρίων τὸ ἀπὸ τῶν μεσημ-
 βρινῶν Ἰνδῶν μέχρι τῶν ὁρῶν, ὅσα ἂν συμβαίῃ ἄτοπα.

τὸ πρῶτον μὲν γὰρ εἶπερ ὁ αὐτός ἐστι παράλληλος ὁ
 διὰ Βυζαντίου τῷ διὰ Μασσαλίας, καθάπερ εἴρηκεν
 Ἰππαρχος πιστεύσας Πυθιά, ὁ δ' αὐτὸς καὶ μεσημβρι-
 νός ἐστιν ὁ διὰ Βυζαντίου τῷ διὰ Βορυσθένους, ὅπερ
 καὶ αὐτὸ δοκιμάζει ὁ Ἰππαρχος, δοκιμάζει δὲ καὶ τὸ 5
 ἀπὸ Βυζαντίου διάστημα ἐπὶ τὸν Βορυσθένη σταδίους
 εἶναι τρισχιλίους ἑπτακοσίους, τοσοῦτοι ἂν εἶεν καὶ οἱ
 C. 72 ἀπὸ Μασσαλίας ἐπὶ τὸν διὰ Βορυσθένους παράλληλον,
 ὅς γε διὰ τῆς Κελτικῆς παρωκεανίτιδος ἂν εἴη· τοσού-
 τους γὰρ πῶς διελθόντες συνάπτουσι τῷ ὠκεανῷ. 10

13 Πάλιν δ' ἐπεὶ τὴν Κινναμωμοφόρον ἐσχάτην
 ἴσμεν οἰκουμένην πρὸς μεσημβρίαν, καὶ καθ' Ἰππαρ-
 χον αὐτὸν ὁ δι' αὐτῆς παράλληλος ἀρχὴ τῆς εὐκράτου
 καὶ τῆς οἰκουμένης ἐστὶ, καὶ διέχει τοῦ ἰσημερινοῦ
 περὶ ὀκτακισχιλίους καὶ ὀκτακοσίους σταδίους· ἐπεὶ 15
 οὖν φησὶν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ τὸν διὰ Βορυσθένους
 διέχειν τρισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους σταδίους, εἶεν
 ἂν λοιποὶ οἱ ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος τὴν διακεκαυμένην
 καὶ τὴν εὐκράτον εἰς τὸν διὰ Βορυσθένους καὶ τῆς
 Κελτικῆς παρωκεανίτιδος στάδιοι δισμύριοι πεντακισ- 20
 χίλιοι διακόσιοι. ὁ δέ γε ἀπὸ τῆς Κελτικῆς πρὸς ἄρ-
 κτον πλοῦς ἐσχατος λέγεται παρὰ τοῖς νῦν ὁ ἐπὶ τὴν
 Ἰέρην, ἐπέκεινα μὲν οὖσαν τῆς Βρεττανικῆς, ἀθλίως
 δὲ διὰ ψυχῆς οἰκουμένην, ὥστε τὰ ἐπέκεινα νομίζειν
 ἀοίκητα. οὐ πλεον δὲ τῆς Κελτικῆς τὴν Ἰέρην διέχειν 25
 φασὶ τῶν πεντακισχιλίων, ὥστε περὶ τρισμυρίους εἶεν
 ἂν ἢ μικρῷ πλείους οἱ πάντες οἱ τὸ πλάτος τῆς οἰκου-
 μένης ἀφορίζοντες.

14 Φέρε δὲ ἐπὶ τὴν ἀνταίρουσαν τῇ Κινναμωμο-
 φόρῳ καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου πρὸς ἑω κειμένην 30
 ὑποβῶμεν. αὕτη δ' ἐστὶν ἡ περὶ τὴν Ταπροβάνην· ἡ
 δὲ Ταπροβάνη πεπίστευται σφόδρα ὅτι τῆς Ἰνδικῆς

πρόκειται πελαγία μεγάλη νήσος πρὸς νότον, μηκύνε-
 ται δὲ ἐπὶ τὴν Αἰθιοπίαν πλέον ἢ πεντακισχιλίους
 σταδίους, ὥς φασιν, ἐξ ἧς καὶ ἐλέφαντα κομίζεσθαι
 πολὺν εἰς τὰ τῶν Ἰνδῶν ἐμπόρια καὶ χελώνεια καὶ ἄλ-
 5 λον φόρτον. ταύτῃ δὴ τῇ νήσῳ πλάτος προστεθὲν τὸ
 ἀνάλογον τῷ μήκει καὶ διάγραμμα τὸ ἐπ' αὐτὴν ἐκ τῆς
 Ἰνδικῆς τῶν μὲν τρισχιλίων σταδίων οὐκ ἂν ἔλαττον
 ποιήσῃε διάστημα, ὅσον ἦν τὸ ἀπὸ τοῦ ὅρου τῆς οἰ-
 κουμένης εἰς Μερόην, εἶπερ μέλλει τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδι-
 10 κῆς ἀνταίρειν τῇ Μερόῃ· πιθανώτερον δ' ἐστὶ καὶ
 πλείους τῶν τρισχιλίων τιθέναι. εἰ δὴ τοῦτο προσθείη
 τις τοῖς τρισμυρίοις, οἷς φησιν ὁ Διήμαχος μέχρι τῆς
 εἰς Βακτρίους καὶ Σογδιανούς ὑπερθέσεως, ἐκπέσοι
 ἂν πάντα ταῦτα τὰ ἔθνη τῆς οἰκουμένης καὶ τῆς εὐ-
 15 κράτου. τίς ἂν οὖν θαρρήσῃε ταῦτα λέγειν, ἀκούων
 καὶ τῶν πάλαι καὶ τῶν νῦν τὴν εὐκρασίαν καὶ τὴν εὐ-
 καρπίαν λεγόντων πρῶτον μὲν τὴν τῶν προσβόρων
 Ἰνδῶν, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἐν τῇ Ἰρκανίᾳ καὶ τῇ Ἀρίᾳ
 καὶ ἐφεξῆς τῇ τε Μαργιανῇ καὶ τῇ Βακτριανῇ; ἅπασαι
 20 γὰρ αὗται προσεχεῖς μὲν εἰσι τῇ βορείῳ πλευρᾷ τοῦ
 Ταύρου, καὶ ἥ γε Βακτριανὴ καὶ πλησιάζει τῇ εἰς Ἰν- C. 73
 δούς ὑπερθέσει, τοσαύτῃ δ' εὐδαιμονία κέχρηται
 ὥστε πάμπολύ τι ἀπέχειν τῆς ἀοικήτου. ἐν μὲν γε τῇ
 Ἰρκανίᾳ τὴν ἄμπελον μετρητὴν οἴνου φέρειν φασί,
 25 τὴν δὲ συκὴν μεδίμνους ἐξήκοντα, τὸν δὲ σῖτον ἐκ τοῦ
 ἐκπεσόντος καρποῦ τῆς καλᾶμης πάλιν φύεσθαι, ἐν
 δὲ τοῖς δένδρεσι σμηνουργεῖσθαι καὶ τῶν φύλλων
 ἀπορρεῖν μέλι, ὅπερ γίνεσθαι μὲν καὶ τῆς Μηδίας ἐν
 τῇ Ματιανῇ καὶ τῆς Ἀρμενίας ἐν τῇ Σακασηνῇ καὶ τῇ
 30 Ἀραξηνῇ· ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἐπ' ἴσης θαυμαστόν,
 εἶπερ εἰσὶ νοτιώτεραι τῆς Ἰρκανίας καὶ εὐκρασία δια-
 φέρουσαι τῆς ἄλλης χώρας· ἐκεῖ δὲ μᾶλλον. ἐν δὲ τῇ

Μαργιανῇ τὸν πυθμένα φασὶν εὐρίσκεισθαι τῆς ἀμπέ-
λου πολλάκις θνεῖν ἀνδρῶν ὀργυιαῖς περιληπτόν, τὸν
δὲ βότρυν δίπηχυν. παραπλησίαν δὲ λέγουσι καὶ τὴν
Ἀρίαν, εὐοινία δὲ καὶ ὑπερβάλλειν, ἐν ἧ γε καὶ εἰς
τριγένειαν παραμένειν ἐν ἀπιττώτοις ἄγγεσι τὸν οἶ- 5
νον· πάμφορον δ' εἶναι καὶ τὴν Βακτριανὴν πλὴν
ἐλαίου, πλησίον τῇ Ἀρίᾳ παρακειμένην.

- 15 Εἰ δὲ καὶ ψυχρὰ μέρη τῶν τόπων τούτων ἐστίν,
ὅσα ὑψηλὰ καὶ ὄρεινά, οὐδὲν δεῖ θαναμάζειν· καὶ γὰρ
ἐν τοῖς μεσημβρινοῖς κλίμασι τὰ ὄρη ψυχρὰ ἐστὶ, καὶ 10
καθόλου τὰ μετέωρα ἐδάφη, καὶ πεδία ἤ. τῆς γοῦν
Καππαδοκίας τὰ πρὸς τῷ Εὐξείνῳ πολὺ βορειότερά
ἐστὶ τῶν πρὸς τῷ Ταύρῳ· ἀλλ' ἡ μὲν Βαραδανία, πε-
δίων ἐξαίσιον μεταξὺ πίπτον τοῦ τε Ἀργαίου ὄρους καὶ
τοῦ Ταύρου, σπάνιον εἶ ποὺ τι τῶν καρπίμων δέν- 15
δρων φύοι, καίπερ νοτιώτερον τῆς Ποντικῆς θαλάττης
σταδίοις τρισχιλίοις, τὰ δὲ τῆς Σινώπης προάστεια καὶ
τῆς Ἀμισοῦ καὶ τῆς Φαναροίας τὸ πλεόν ἐλαιόφυτά
ἐστὶ. καὶ τὸν Ὠξον δὲ τὸν ὀρίζοντα τὴν Βακτριανὴν
ἀπὸ τῆς Σογδιανῆς οὕτω φασὶν εὐπλοῦν εἶναι ὥστε 20
τὸν Ἰνδικὸν φόρτον ὑπερκομισθέντα εἰς αὐτὸν ῥαδίως
εἰς τὴν Ὑγκανίαν κατάργεσθαι καὶ τοὺς ἐφεξῆς τόπους
μέχρι τοῦ Πόντου διὰ τῶν ποταμῶν.

- 16 Τίν' [ἂν] οὖν τοιαύτην εὐροῖς εὐδαιμονίαν περὶ
Βορυσθένη καὶ τὴν Κελτικὴν τὴν παρωικεανῆτιν; ὅπου 25
μηδὲ φύεται ἄμπελος, ἢ μὴ τελεσφορεῖ· ἐν δὲ τοῖς νο-
τιωτέροις τούτων καὶ ἐπιθαλαττιδίοις καὶ τοῖς κατὰ
Βόσπορον τελεσφορεῖ, ἐν μικροκαρπία δέ, καὶ τοῦ χει-
μῶνος κατορύττεται. οἱ δὲ πάγοι παρ' αὐτοῖς τοιοῦτοί
τινές εἰσιν ἐπὶ τῷ στόματι τῆς λίμνης τῆς Μαιώτιδος, 30
ὥστ' ἐν χωρίῳ, ἐν ᾧ χειμῶνος ὁ τοῦ Μιθριδάτου στρα-
τηγὸς ἐνίκησε τοὺς βαρβάρους ἱππομαχῶν ἐπὶ τῷ

πάγῳ, τοὺς αὐτοὺς καταναυμαχῆσαι θέρους, λυθέντος
 τοῦ πάγου. ὁ δ' Ἐρατοσθένης καὶ τοῦ πύργου προ- C. 74
 φέρεται τὸ ἐν τῷ Ἀσκληπιείῳ τῷ Παντικαπαιέῳ ἐπὶ
 τῇ θάλασσῃ χαλκῇ ὑδρία διὰ τὸν πάγον „εἰ τις ἄρ' ἄν-
 5 „θρώπων μὴ πείθεται οἷα παρ' ἡμῖν γίνεται, εἰς
 „τὴνδε γνώτω ἰδὼν ὑδρίαν· ἦν οὐχ ὥς ἀνάθημα θεοῦ
 „καλόν, ἀλλ' ἐπίδειγμα χειμῶνος μεγάλου θῆχ' ἱερῆς
 „Στρατίος.“ ὅπου οὖν οὐδὲ τοῖς ἐν Βοσπόρῳ συγκρι-
 τέον τὰ ἐν τοῖς διαριθμηθεῖσι τόποις, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς
 10 ἐν Ἀμισῷ καὶ Σινώπῃ (καὶ γὰρ ἐκείνων εὐκρατοτέ-
 ρους ἂν εἴποι τις), σχολῇ γ' ἂν παραβάλλοιντο τοῖς
 κατὰ Βορυσθένη καὶ τοῖς ἐσχάτοις Κελτοῖς. μόλις γὰρ
 ἂν ταυτοκλινεῖς εἶεν τοῖς κατ' Ἀμισὸν καὶ Σινώπην
 καὶ Βυζάντιον καὶ Μασσαλίαν, οἱ τοῦ Βορυσθένους
 15 καὶ τῶν Κελτῶν ὁμολόγηται νοτιώτεροι σταδίοις
 τρισχιλίοις καὶ ἑπτακοσίοις.

Οἱ δέ γε περὶ Ληίμαχον τοῖς τρισμυρίοις ἔαν προσ- 17
 λάβωσι τὸ ἐπὶ τὴν Ταπροβάνην καὶ τοὺς ὅρους τῆς
 διακεκαυμένης, οὓς οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακισχιλίων
 20 θετέον, ἔκτοπιούσι τὰ τε Βάκτρα καὶ τὴν Ἀρίαν εἰς
 τοὺς ἀπέχοντας τύπους τῆς διακεκαυμένης σταδίου
 τρισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους, ὅσους ἀπὸ τοῦ ἰση-
 μερινοῦ ἐπὶ Βορυσθένη φησὶν εἶναι ὁ Ἰππαρχος. ἐκ-
 πεσοῦνται ἄρα εἰς τοὺς βορειοτέρους τοῦ Βορυσθένους
 25 καὶ τῆς Κελτικῆς σταδίοις ὀκτακισχιλίοις καὶ ὀκτακο-
 σίοις, ὅσοις νοτιώτερός ἐστιν ὁ ἰσημερινὸς τοῦ ὀρίζον-
 τος κύκλου τὴν διακεκαυμένην καὶ τὴν εὐκρατον, ὅν
 φραμεν διὰ τῆς Κινναμωμοφόρου μάλιστα γράφεσθαι.
 ἡμεῖς δέ γε ἐπεδείκνυμεν μέχρι τῆς Ἰέρωνος μόλις οἰκή-
 30 σιμα ὄντα τὰ ὑπὲρ τὴν Κελτικὴν, ἅπερ οὐ πλείω τῶν
 πεντακισχιλίων ἐστίν. οὗτος δ' ἀποφαίνει ὁ λόγος τῆς
 Ἰέρωνος ἔτι βορειότερον εἶναι τινα κύκλον οἰκήσιμον

σταδίοις τρισχιλίοις ὀκτακοσίοις. ἔσται δὲ Βάκτρα καὶ τοῦ στόματος τῆς Κασπίας θαλάττης εἴτε Ὑρκανίας πᾶμπολύ τι ἀρκτικώτερα, ὅπερ τοῦ μυχοῦ τῆς Κασπίας καὶ τῶν Ἀρμενιακῶν καὶ Μηδικῶν ὁρῶν διέχει περὶ ἑξακισχιλίους σταδίους, καὶ δοκεῖ αὐτῆς τῆς παραλίας 5 μέχρι τῆς Ἰνδικῆς ἀρκτικώτερον εἶναι σημεῖον καὶ περιπλοῦν ἔχειν ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς δυνατόν, ὥς φησιν ὁ τῶν τόπων ἡγησάμενος τούτων Πατροκλῆς. ἔτι τοίνυν ἡ Βακτριανὴ χίλια στάδια ἐπὶ τὴν ἄρκτον ἐκτείνεται· τὰ δὲ τῶν Σκυθῶν [ἔθνη] πολὺ μείζω ταύτης ἐπέκεινα χώ- 10

C. 75 ραν νέμεται, καὶ τελευτᾷ πρὸς τὴν βόρειον θάλατταν, νομαδικῶς μὲν ζῶντα δ' ὅμως. πῶς οὖν, εἶπερ καὶ αὐτὰ τὰ Βάκτρα ἤδη τῆς οἰκουμένης ἐκπίπτει; εἴη ἂν τὸ διάστημα τοῦτο ἀπὸ τοῦ Κανκάσου μέχρι τῆς βορείας θαλάττης τῇ διὰ Βάκτρων ὀλίγῳ πλειόνων ἢ τετρακισ- 15 χιλίων. ταῦτα δὴ προστεθέντα τῷ ἀπὸ τῆς Ἰέρνης ἐπὶ τὰ βόρεια σταδιασμῷ ποιεῖ τὸ πᾶν διὰ τῆς αἰκῆς τοῦ διαστήματος ἐπὶ τοῦ διὰ τῆς Ἰέρνης σταδιασμοῦ σταδίων ἑπτακισχιλίων καὶ ὀκτακοσίων· εἰ δὲ ἑάσειέ τις τοὺς τετρακισχιλίους σταδίους, αὐτὰ γε τὰ πρὸς τῷ Καν- 20 κᾶσῳ μέρη τῆς Βακτριανῆς ἔσται βορειότερα τῆς Ἰέρνης σταδίοις τρισχιλίοις καὶ ὀκτακοσίοις, τῆς δὲ Κελτικῆς καὶ τοῦ Βορυσθένους ὀκτακισχιλίοις καὶ ὀκτακοσίοις.

18 Φησὶ δὲ ὁ Ἰππαρχος κατὰ τὸν Βορυσθένη καὶ τὴν 25 Κελτικὴν ἐν ὅλαις ταῖς θεριναῖς νυξὶ παρανυγάζεσθαι τὸ φῶς τοῦ ἡλίου περιστώμενον ἀπὸ τῆς δύσεως ἐπὶ τὴν ἀνατολήν, ταῖς δὲ χειμεριναῖς τροπαῖς [τὸ] πλεῖστον μετεωρίζεσθαι τὸν ἥλιον ἐπὶ πῆχεις ἐννέα, ἐν δὲ τοῖς ἀπέχουσι τῆς Μασσαλίας ἑξακισχιλίοις καὶ τριακοσίοις 30 (οὓς ἐκεῖνος μὲν ἔτι Κελτοὺς ὑπολαμβάνει, ἐγὼ δ' οἶμαι Βρεττανοὺς εἶναι, βορειοτέρους τῆς Κελτικῆς στα-

δίοις δισχιλίοις πεντακοσίοις) πολὺ μᾶλλον τοῦτο συμ-
 βαίνειν. ἐν δὲ ταῖς χειμεριναῖς ἡμέραις ὁ ἥλιος μετεω-
 ρίζεται πῆχεις ἕξ, τέτταρας δ' ἐν τοῖς ἀπέχουσι Μασσα-
 λίας ἐνακισχιλίους σταδίους καὶ ἑκατόν, ἐλάττους δὲ
 5 τῶν τριῶν ἐν τοῖς ἐπέκεινα, οἱ κατὰ τὸν ἡμέτερον λό-
 γον πολὺ ἂν εἶεν ἀρκτικώτεροι τῆς Ἰέρυης. οὗτος δὲ
 Πυθέα πιστεύων κατὰ τὰ ἀρκτικώτερα τῆς Βρεττανι-
 κῆς τὴν οἰκῆσιν ταύτην τίθησι, καὶ φησιν εἶναι τὴν
 μακροτάτην ἐνταῦθα ἡμέραν ὥρων ἰσημερινῶν δέκα
 10 ἐννέα, ὀκτωκαίδεκα δὲ ὅπου τέτταρας ὁ ἥλιος μετεω-
 ρίζεται πῆχεις· οὕς φησιν ἀπέχειν τῆς Μασσαλίας ἐα-
 κισχιλίους καὶ ἑκατόν σταδίους, ὥσθ' οἱ νοτιώτατοι
 τῶν Βρεττανῶν βορειότεροι τούτων εἰσίν. ἤτοι οὖν
 ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου εἰσὶ τοῖς πρὸς τῷ Κανκάσῳ
 15 Βακτρίοις ἢ ἐπὶ τινος πλησιάζοντος· εἴρηται γὰρ ὅτι
 κατὰ τοὺς περὶ Διήμαχον συμβήσεται βορειοτέρους
 εἶναι τῆς Ἰέρυης τοὺς πρὸς τῷ Κανκάσῳ Βακτρίους
 σταδίοις τρισχιλίοις ὀκτακοσίοις· προστεθέντων δὲ
 τούτων τοῖς ἀπὸ Μασσαλίας εἰς Ἰέρυην, γίνονται μύ-
 20 ριοι δισχιλίοι πεντακόσιοι. τίς οὖν ἰστορήκεν ἐν τοῖς
 ἐκεί τόποις (λέγω δὲ τοῖς περὶ Βάκτρα) τοῦτο τὸ μῆκος
 τῶν μεγίστων ἡμερῶν ἢ τὸ ἕξαρχμα τοῦ ἡλίου τὸ κατὰ
 τὰς μεσουρανήσεις ἐν ταῖς χειμεριναῖς τροπαῖς; ὁφθαλ-
 μοφανῇ γὰρ πάντα ταῦτα [καὶ] ἰδιώτῃ καὶ οὐ δεόμενα
 25 μαθηματικῆς σημειώσεως, ὥστε συνέγραψαν ἂν πολ- C. 76
 λοὶ καὶ τῶν παλαιῶν τῶν τὰ Περσικὰ ἱστοροούντων καὶ
 τῶν ὕστερον μέχρι καὶ εἰς ἡμᾶς. πῶς δ' ἂν ἡ λεχθεῖσα
 εὐδαιμονία τῶν τόπων ὠμολόγητο τοῖς τοιούτοις ἐν τῷ
 οὐρανῷ φαινομένοις; ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων δῆλον ὥς
 30 καὶ σοφῶς ἀντιλέγει πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ὥς ἰσοδυνα-
 μούντων τῶν ζητουμένων λαμβάνοντος πρὸς τὸ ἀπο-
 δεῖξαι τὸ ζητούμενον.

19 Πάλιν δ' ἐκείνου τὸν Δηίμαχον ἰδιώτην ἐνδείξα-
 σθαι βουλομένου καὶ ἄπειρον τῶν τοιούτων· οἶεσθαι
 γὰρ τὴν Ἰνδικὴν μεταξὺ κεῖσθαι τῆς τε φθινοπωρινῆς
 ἰσημερίας καὶ τῶν τροπῶν τῶν χειμερινῶν, Μεγασθέ-
 νει τε ἀντιλέγειν φήσαντι ἐν τοῖς νοτίοις μέρεσι τῆς 5
 Ἰνδικῆς τὰς τε ἄρκτους ἀποκρύπτεσθαι καὶ τὰς σκιὰς
 ἀντιπίπτειν· μηδέτερον γὰρ τούτων μηδαμοῦ τῆς Ἰν-
 δικῆς συμβαίνειν· ταῦτα δὲ φάσκοντος ἀμαθῶς λέγε-
 σθαι· τό τε γὰρ τὴν φθινοπωρινὴν τῆς ἐαρινῆς δια-
 φέρειν οἶεσθαι κατὰ τὴν διάστασιν τὴν πρὸς τὰς τρο- 10
 πὰς ἀμαθές, τοῦ τε κύκλου τοῦ αὐτοῦ ὄντος καὶ τῆς
 ἀνατολῆς· τοῦ τε διαστήματος τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς τροπι-
 κοῦ ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ, ὧν μεταξὺ τίθησι τὴν Ἰνδι-
 κὴν ἐκεῖνος, δειχθέντος ἐν τῇ ἀναμετρήσει πολὺ ἐλάτ-
 τονος τῶν δισμυρίων σταδίων, συμβῆναι ἂν καὶ κατ' 15
 αὐτὸν ἐκείνον, ὅπερ αὐτὸς νομίζει, οὐχ ὃ ἐκεῖνος· δυεῖν
 μὲν γὰρ ἢ καὶ τριῶν μυριάδων οὔσαν τὴν Ἰνδικὴν οὐδὲ
 πεσεῖν μεταξὺ τοσούτου διαστήματος, ὅσων δ' αὐτὸς
 εἶρηκε, πεσεῖν ἂν· τῆς δ' αὐτῆς ἀγνοίας εἶναι καὶ τὸ
 μηδαμοῦ τῆς Ἰνδικῆς ἀποκρύπτεσθαι φάσκειν τὰς ἄρ- 20
 κτους μηδὲ τὰς σκιὰς ἀντιπίπτειν, ὅτε γε καὶ πεντα-
 κισχιλίους προελθόντι ἀπ' Ἀλεξανδρείας εὐθύς συμ-
 βαίνειν ἄρχεται· ταῦτα δὲ εἰπόντος, εὐθύνει πάλιν
 οὐκ εὖ ὃ Ἰππαρχος, πρῶτον ἀντὶ τοῦ χειμερινοῦ τρο-
 πικοῦ τὸν θερινὸν δεξάμενος, εἰτ' οὐκ οἶόμενος δεῖν 25
 μάρτυρι χρῆσθαι τῶν μαθηματικῶν ἀναστρολογητῶ
 ἀνθρώπων, ὥσπερ τοῦ Ἑρατοσθένους προηγουμένως
 τὴν ἐκείνου μαρτυρίαν ἐγκρίνοντος, ἀλλ' οὐ κοινῶ τινι
 ἔδει χρωμένου πρὸς τοὺς ματαιολογοῦντας. εἰς γὰρ
 τις τῶν πρὸς τοὺς ματαιῶς ἀντιλέγοντας ἐλέγχων ἐστίν, 30
 ὅταν αὐτὴν τὴν ἐκείνων ἀπόφασιν, ὅποια ποτὲ ἐστὶ,
 δεῖξωμεν ἡμῖν συνηγοροῦσαν.

Νυνὶ μὲν οὖν ὑποθέμενοι τὰ νοτιώτατα τῆς Ἰν- 20
 δικῆς ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην, ὅπερ εἰρήκασι πολ-
 λοὶ καὶ πεπιστεύκασιν, ἐπεδείξαμεν τὰ συμβαίνοντα
 ἄτοπα. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἰππαρχος οὐδὲν ἀντειπὼν τῇ ὑποθέ- C. 77
 5 σει ταύτῃ νυνὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι
 οὐ συγχωρεῖ, σκεπτέον καὶ τοῦτον τὸν λόγον. φησὶ
 τοίνυν ἀνταιρόντων ἀλλήλοις [τῶν] ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πα-
 ραλλήλου κειμένων, ἐπειδὰν τὸ μεταξὺ ἧ μέγα διά-
 στημα, μὴ δύνασθαι γνωσθῆναι αὐτὸ τοῦτο ὅτι εἶσιν
 10 ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου οἱ τόποι, ἄνευ τῆς τῶν
 κλιμάτων συγκρίσεως τῆς κατὰ θάτερον τὸν τόπον. τὸ
 μὲν οὖν κατὰ Μερόην κλίμα Φίλωνά τε τὸν συγγρά-
 ψαντα τὸν εἰς Αἰθιοπίαν πλοῦν ἱστορεῖν, ὅτι πρὸ
 πέντε καὶ τετταράκοντα ἡμερῶν τῆς θερινῆς τροπῆς
 15 κατὰ κορυφὴν γίνεται ὁ ἥλιος, λέγειν δὲ καὶ τοὺς λό-
 γους τοῦ γνώμονος πρὸς τε τὰς τροπικὰς σκιὰς καὶ τὰς
 ἰσημερινάς, αὐτόν τε Ἐρατοσθένη συμφωνεῖν ἔγγιστα
 τῷ Φίλωνι, τὸ δ' ἐν τῇ Ἰνδικῇ κλίμα μηδὲνα ἱστορεῖν,
 μηδ' αὐτὸν Ἐρατοσθένη. εἰ δὲ δὴ καὶ αἱ ἄρκτοι ἐκεῖ
 20 ἀμφοτέραι, ὥς οἶται, ἀποκρύπτονται, πιστεύων τοῖς
 περὶ Νέαρχον, μὴ δυνατὸν εἶναι ἐπὶ ταύτῃ παραλλή-
 λου κείσθαι τήν τε Μερόην καὶ τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς.
 εἰ μὲν τοίνυν περὶ τῶν ἄρκτων ἀμφοτέρων ὅτι ἀπο-
 κρύπτονται συναποφαίνεται τοῖς εἰποῦσιν Ἐρατοσθέ-
 25 νης, πῶς περὶ τοῦ ἐν τῇ Ἰνδικῇ κλίματος οὐδεὶς ἀπο-
 φαίνεται, οὐδ' αὐτὸς Ἐρατοσθένης; οὗτος γὰρ ὁ λόγος
 περὶ τοῦ κλίματος ἐστίν. εἰ δ' οὐ συναποφαίνεται,
 ἀπηλλάχθω τῆς αἰτίας. οὐ συναποφαίνεται δέ γε, ἀλλὰ
 τοῦ Δημάρχου φήσαντος μηδαμοῦ τῆς Ἰνδικῆς μήτ'
 30 ἀποκρύπτεσθαι τὰς ἄρκτους μήτ' ἀντιπίπτειν τὰς
 σκιὰς, ἅπερ ὑπέληφεν ὁ Μεγασθένης, ἀπειρίαν αὐ-
 τοῦ καταγινώσκει, τὸ συμπεπλεγμένον νομίζων ψευ-

δος, ἐν ᾧ ὁμολογουμένως καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Ἰππαρχον τό γε μὴ ἀντιπίπτειν τὰς σκιὰς ψεῦδος ἐμπέπλεκται. καὶ γὰρ εἰ μὴ τῇ Μερόῃ ἀνταίρει, τῆς γε Σύνης νοτιώτερα εἶναι τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς συγχωρῶν φαίνεται.

5

- 21 Καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς δὲ περὶ τῶν αὐτῶν ἐπιχειρῶν ἡ ταῦτ' ἀλέγει τοῖς ἐξελεγχθεῖσιν ὅφ' ἡμῶν, ἡ λήμμασι προσχρῆται ψευδέσιν, ἡ ἐπιφέρει τὸ μὴ ἀκολουθοῦν. οὔτε γὰρ τῷ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Θάψακον εἶναι σταδίους τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ πρὸς 10 τὴν ἄρκτον ἐπὶ τὰ Ἀρμενία ὄρη [δισ]χιλίους ἑκατόν, ἀκολουθεῖ τὸ ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπὶ τοῦ δι' αὐτῆς μεσημβρινοῦ ἐπὶ τὰ ἀρκτικά ὄρη πλείους εἶναι τῶν ἑξακισχιλίων· οὔτε τὸ ἀπὸ Θάψακου ἐπὶ τὰ ὄρη [δισ]χιλίων καὶ C. 78 ἑκατόν φησιν Ἑρατοσθένης, ἀλλ' εἶναι τι λοιπὸν ἀκα- 15 ταμέτρον, ὥσθ' ἡ ἐξῆς ἐφοδος ἐκ μὴ διδομένου λήμματος οὐκ ἂν ἐπεραίνετο· οὔτ' ἀπεφήνατο οὐδαμοῦ Ἑρατοσθένης τὴν Θάψακον τῆς Βαβυλῶνος πρὸς ἄρκτους κεῖσθαι πλείοσιν ἢ τετρακισχιλίοις καὶ πεντακο- σίοις σταδίοις.

20

- 22 Ἐξῆς δὲ συνηγορῶν ἐτι τοῖς ἀρχαίοις πίναξιν οὐ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Ἑρατοσθένους προφέρεται περὶ τῆς τρίτης σφραγίδος, ἀλλ' ἑαυτῷ κεχαρισμένως πλάττει τὴν ἀπόφασιν πρὸς ἀνατροπὴν εὐφυῆ. ὁ μὲν γὰρ ἀκολουθῶν τῇ θέσει τῇ προειρημένη τοῦ τε Ταύρου 25 καὶ τῆς ἀπὸ στηλῶν θαλάττης, διελὼν τῇ γραμμῇ ταύτῃ τὴν οἰκουμένην δίχα καὶ καλέσας τὸ μὲν βόρειον μέρος τὸ δὲ νότιον, πειρᾶται τούτων ἐκάτερον τέμνειν πάλιν εἰς τὰ δυνατὰ μέρη· καλεῖ δὲ ταῦτα σφραγίδας. καὶ δὴ τοῦ νοτίου μέρους πρῶτην εἰπὼν σφραγίδα τὴν 30 Ἰνδικήν, δευτέραν δὲ τὴν Ἀριανήν, ἐχούσας τι εὐπερίγραφον, ἴσχυσεν ἀμφοτέρων ἀποδοῦναι καὶ μῆκος

καὶ πλάτος, τρόπον δέ τινα καὶ σχῆμα, ὥς ἂν γεωμε-
 τρικός. τὴν μὲν γὰρ Ἰνδικὴν ῥομβοειδῇ φησι διὰ τὸ
 τῶν πλευρῶν τὰς μὲν θαλάττῃ κλύζεσθαι τῇ τε νοτίῳ
 καὶ τῇ ἐφ' ἧς, μὴ πάνυ κολπώδεις ἡόνας ποιούσαις, τὰς δὲ
 5 λοιπὰς τὴν μὲν τῷ ὄρει τὴν δὲ τῷ ποταμῷ, κἀνταῦθα
 τοῦ εὐθυγράμμου σχήματος ὑπὸ τι σωζομένου· τὴν
 δ' Ἀριανὴν ὁρῶν τὰς γε τρεῖς πλευρὰς ἔχουσιν εὐφυ-
 εῖς πρὸς τὸ ἀποτελέσαι παραλληλόγραμμον σχῆμα, τὴν
 δ' ἐσπέριον οὐκ ἔχων σημείοις ἀφορίζει διὰ τὸ ἐπαλ-
 10 λάττειν ἀλλήλοις τὰ ἔθνη, γραμμῇ τινι ὅμως δηλοῖ τῇ
 ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς Καρμανίας τε-
 λευτώσῃ τὰ συνάπτοντα πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον.
 ἐσπέριον μὲν οὖν καλεῖ τοῦτο τὸ πλευρόν, ἐφ' οὗ δὲ τὸ
 παρὰ τὸν Ἰνδόν, παρὰλληλα δ' οὐ λέγει· οὐδὲ τὰ λοι-
 15 πὰ, τό τε τῷ ὄρει γραφόμενον καὶ τὸ τῇ θαλάττῃ, ἀλλὰ
 μόνον τὸ μὲν βόρειον τὸ δὲ νότιον.

Οὕτω δ' ὁλοσχερεῖ τινι τύπῳ τὴν δευτέραν ἀπο- 23
 διδοὺς σφραγίδα πολὺ ταύτης ὁλοσχερέστερον ἀποδί-
 δωσι τὴν τρίτην σφραγίδα κατὰ πλείους αἰτίας. πρῶ-
 20 τὴν μὲν τὴν λεχθεῖσαν, ὅτι οὐκ εὐκρινῶς ἀφώρισται ἡ
 ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ Καρμανίαν, ἥτις κοινὴ ἐστὶ
 τῇ τρίτῃ πρὸς τὴν δευτέραν σφραγίδα πλευρά· ἐπειθ'
 ὅτι εἰς τὴν νότιον πλευρὰν ὁ Περσικὸς ἐμπίπτει κόλ-
 πος, ὅπερ καὶ αὐτὸς φησιν, ὥστ' ἡνάγκασται τὴν ἐκ
 25 Βαβυλῶνος λαβεῖν γραμμὴν ὥς ἂν εὐθεῖαν τινα διὰ
 Σούσων καὶ Περσεπόλεως μέχρι τῶν ὄρων τῆς Καρ- C. 79
 μανίας καὶ τῆς Περσίδος, ἣ δυνατὸς ἦν εὐρεῖν μεμε-
 τρημένην ὁδόν, σταδίων οὐσαν τὴν ὅλην μικρῶ πλει-
 ὄνων ἢ ἐνακισχιλίων· ἦν νότιον μὲν καλεῖ πλευρὰν,
 30 παρὰλληλον δ' οὐ λέγει τῇ βορείῳ. δῆλον δ' ὅτι οὐδ'
 ὁ Εὐφράτης, ᾧ τὸ ἐσπέριον ἀφορίζει πλευρόν, σύνεγ-
 γύς ἐστιν εὐθεία γραμμῇ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὄρων ἐπὶ τὴν

μεσημβρίαν ὅνεις εἴτ' ἐπιστρέφει πρὸς ἑὼ καὶ πάλιν πρὸς νότον μέχρι τῆς εἰς θάλατταν ἐκβολῆς. ὅσοι δὲ τὸ μὴ εὐθύπορον τοῦ ποταμοῦ, φράζων τὸ σχῆμα τῆς Μεσοποταμίας, ὃ ποιοῦσι συμπύπτοντες εἰς ἓν ὃ τε Τίγρις καὶ ὁ Εὐφράτης, ὑπερῶν παραπλήσιον, ὥς 5 φησι. καὶ μὴν οὐδὲ πᾶν μεμετρημένον ἔχει τὸ ἐσπέριον πλευρὸν τὸ ἀφοριζόμενον ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου, ἀλλὰ φησὶ τὸ πρὸς τῇ Ἀρμενίᾳ μέρος καὶ τοῖς ἀρκτικοῖς ὄρεσι μὴ ἔχειν [εἰπεῖν] πόσον ἐστὶ διὰ τὸ ἀμέτρητον εἶναι. διὰ δὲ ταῦτα πάντα τυπωδῶς φησιν ἀποδιδόναι 10 τὴν τρίτην μερίδα· καὶ γὰρ καὶ τὰ διαστήματά φησιν ἐκ πολλῶν συναγαγεῖν τῶν τοὺς σταθμοὺς πραγματευσαμένων, [ὧν] τινὰς καὶ ἀνεπιγράφους καλεῖ. ἀγνομεῖν δὲ δόξειεν ἂν ὁ Ἰππαρχος πρὸς τὴν τοιαύτην ὁλοσχέριαν γεωμετρικῶς ἀντιλέγων, ἐν ᾗ χάριν εἰδέ- 15 ναι δεῖ τοῖς καὶ ὁπσοῦν ἀπαγγείλασιν ἡμῖν τὴν τῶν τόπων φύσιν. ὅταν δὲ δὴ μὴδ' ἐξ ὧν ἐκεῖνος λέγει λαμβάνῃ τὰς γεωμετρικὰς ὑποθέσεις ἀλλ' ἑαυτῷ πλάσας, ἐκφανέστερον ἂν τὸ φιλότιμον καταμηνύοιτο.

24 Ὁ μὲν δὲ οὕτως φησὶ τὴν τρίτην μερίδα τυπωδῶς 20 ἀποδίδοσθαι μυρίων σταδίων ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην, κατὰ μέρος δὲ διαιρῶν, ὥς ἀναγεγραμμένην εὗρε τὴν μέτρησιν οὕτω τίθησιν, ἔμπαλιν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου ποιησάμενος καὶ τῆς κατὰ Θάψακον διαβάσεως αὐτοῦ. μέχρι μὲν δὲ τοῦ Τί- 25 γριδος, ὅπου Ἀλέξανδρος διέβη, σταδίους [δισ]χιλίους καὶ τετρακοσίους γράφει· ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τοὺς ἐξῆς τύπους διὰ Γαυγαμήλων καὶ τοῦ Λύκου καὶ Ἀρβήλων καὶ Ἐκβατάνων, ᾗ Δαρεῖος ἐκ τῶν Γαυγαμήλων ἔφυγε μέχρι Κασπίων πυλῶν, τοὺς μυρίους ἐκπληροῖ, τρια- 30

6. post μὴν: τὸ ἀπὸ Θαψάκου μέχρι τῆς Ἀρμενίας

κοσίοις μόνον πλεονάσας. το μὲν δὴ βόρειον πλευρὸν οὕτω καταμετρεῖ, οὐ παράλληλον τοῖς ὄρεσι θεῖς οὐδὲ τῇ διὰ στηλῶν καὶ Ἀθηνῶν καὶ Ῥόδου γραμμῇ· ἡ γὰρ Θάψακος πολὺ τῶν ὁρῶν ἀφ᾽έστηκε, συμπίπτει δὲ καὶ
 5 τὸ ὄρος καὶ ἡ ἀπὸ Θαψάκου ὁδὸς ἐπὶ τὰς Κασπίους πύ-
 λας. καὶ τὰ γε προσάρκτια μέρη τοῦ ὄρου ταῦτ' ἐστίν.

Ἀποδοὺς δὲ τὸ βόρειον οὕτω πλευρὸν „τὸ δὲ νότιον“ C.80
 25 φησί „παρὰ μὲν τὴν θάλατταν οὐκ ἔστι λαβεῖν διὰ τὸ
 „τὸν Περσικὸν ἐμπίπτειν κόλπον, ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ
 10 „διὰ Σούσων καὶ Περσεπόλεως μέχρι τῶν ὁρίων τῆς τε
 „Περσίδος καὶ τῆς Καρμανίας σταδίου εἶναι ἑνακισχι-
 „λίου καὶ διακοσίου,“ νότιον μὲν λέγων, παράλληλον
 δ' οὐ λέγων τῷ βορείῳ τὸ νότιον. τὴν δὲ διαφωνίαν τοῦ
 μήκους φησὶ συμβαίνειν, τοῦ τε βορείου τεθέντος πλευ-
 15 ροῦ καὶ τοῦ νοτίου, διὰ τὸ τὸν Εὐφράτην μέχρι τινὸς
 πρὸς μεσημβρίαν θύεντα πρὸς τὴν ἑω πολὺ ἐγκλίνειν.

Τῶν δὲ πλαγίων πλευρῶν τὴν ἐσπερίαν λέγει 26
 πρῶτον, ἣν ὁποία τις ἐστίν, εἴτε μία εἴτε δύο, ἐν μέσῳ
 πάρεστι σκοπεῖν. ἀπὸ γὰρ τῆς κατὰ Θάψακόν φησι
 20 διαβάσεως παρὰ τὸν Εὐφράτην εἰς μὲν Βαβυλῶνα στα-
 δίου εἶναι τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους, ἐντεῦθεν δ'
 ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐφράτου καὶ πόλιν Τερηδόνα
 τρισχιλίους· τὰ δ' ἀπὸ Θαψάκου πρὸς τὰς ἄρκτους
 μέχρι μὲν τῶν Ἀρμενίων πυλῶν καταμεμετρηῆσθαι καὶ
 25 εἶναι ὥς χιλίους ἑκατόν, τοὺς δὲ διὰ Γορδυαίων καὶ
 Ἀρμενίων μηκέτι· διὸ δὴ παραλείπειν αὐτούς. τοῦ δὲ
 πρὸς ἑω πλευροῦ τὸ μὲν διὰ τῆς Περσικῆς κατὰ μήκος
 ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς ὥς ἐπὶ Μηδίαν καὶ τὰς ἄρκτους οὐκ
 ἔλαττον εἶναι δοκεῖ τῶν ὀκτακισχιλίων, ἀπὸ δέ τινων
 30 ἄκρωτηρίων καὶ ὑπὲρ τοὺς ἑνακισχιλίους, τὸ δὲ λοιπὸν
 διὰ τῆς Παρατακηνῆς καὶ Μηδίας ἐπὶ Κασπίους πύ-
 λας ὥς τρισχιλίων· τὸν δὲ Τίγριν ποταμὸν καὶ τὸν

Εὐφράτην ῥέοντας ἐκ τῆς Ἀρμενίας πρὸς μεσημβρίαν, ἐπειδὴν παραμείψονται τὰ τῶν Γορδυαίων ὄρη, κύκλον μέγαν περιβαλλόμενους καὶ ἐμπεριλαβόντας χώραν πολλήν τὴν Μεσοποταμίαν ἐπιστρέφειν πρὸς χειμερινὴν ἀνατολήν καὶ τὴν μεσημβρίαν, πλέον δὲ τὸν 5 Εὐφράτην· γενόμενον δὲ τοῦτον ἔγγιον αἰεὶ τοῦ Τίγριδος κατὰ τὸ Σειριράμιδος διατείχισμα καὶ κώμην καλουμένην Ὠπιν, διασχόντα ταύτης ὅσον διακοσίους σταδίους καὶ ὅνεντα διὰ Βαβυλῶνος ἐκπίπτειν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. „γίνεται δὴ“ φησί „τὸ σχῆμα τῆς 10 „Μεσοποταμίας καὶ Βαβυλωνίας ὑπηρεσίῳ παραπλή- „σιον.“ ὁ μὲν δὴ Ἐρατοσθένης τοιαῦτ' εἶρηκε.

- 27 Περὶ δὲ τῆς τρίτης σφραγίδος καὶ ἄλλα μὲν τινα ἁμαρτήματα ποιεῖ, περὶ ὧν ἐπισκεψόμεθα, ἃ δὲ Ἰππαρχος προφέρει αὐτῷ, οὐ πάννυ. σκοπῶμεν δ' ἃ λέγει. 15 βουλούμενος γὰρ βεβαιοῦν τὸ ἐξ ἀρχῆς, ὅτι οὐ μεταθετέον τὴν Ἰνδικὴν ἐπὶ τὰ νοτιώτερα, ὥσπερ Ἐρατοσθένης ἀξιοῖ, σαφὲς ἂν γενέσθαι τοῦτο μάλιστά φησιν ἐξ ὧν αὐτὸς ἐκεῖνος προφέρεται· τὴν γὰρ τρίτην μερίδα C. 81 κατὰ τὴν βόρειον πλευρὰν εἰπόντα ἀφορίζεσθαι ὑπὸ 20 τῆς ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην γραμμῆς σταδίων μυρίων οὔσης, μετὰ ταῦτα ἐπιφέρειν ὅτι τὸ νότιον πλευρὸν τὸ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς τοὺς ὄρους τῆς Καρμανίας μικρῷ πλειόνων ἐστὶν ἢ ἑνακισχιλίων, τὸ δὲ πρὸς δύσει πλευρὸν ἀπὸ Θαψάκου παρὰ τὸν Εὐφρά- 25 τὴν ἐστὶν εἰς Βαβυλῶνα τετρακισχίλιοι ὀκτακόσιοι στάδιοι, καὶ ἐξῆς ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τρισχίλιοι, τὰ δὲ πρὸς ἄρκτον ἀπὸ Θαψάκου τὸ μὲν ἀπομεμέτρηται μέχρι χιλίων ἑκατόν, τὸ λοιπὸν δ' οὐκέτι. „ἐπεὶ τοίνυν“ φησί „τὸ μὲν βόρειόν ἐστι πλευρὸν τῆς τρίτης μερίδος ὡς μυ- 30 „ρίων, ἢ δὲ τούτῳ παράλληλος ἀπὸ Βαβυλῶνος εὐθεία „μέχρι ἀνατολικοῦ πλευροῦ συνελογίσθη μικρῷ πλει-

„όνων ἢ ἐνακισχιλίων, δῆλον ὅτι ἡ Βαβυλὼν οὐ πολλῶ
 „πλείοσιν ἢ χιλίοις σταδίοις ἐστὶν ἀνατολικωτέρα τῆς
 „κατὰ Θάψακον διαβάσεως.“

Ἐροῦμεν δ' ὅτι, εἰ μὲν ἐπὶ τῆς αὐτῆς μεσημβρινῆς 28
 5 εὐθείας ἐπ' ἀκριβὲς ἐλαμβάνοντο αἱ τε Κάσπιοι πύλαι
 καὶ οἱ ὅροι τῶν Καρμανίων καὶ Περσῶν, πρὸς ὁρθάς
 τε ἦγοντο ἀπὸ τῆς λεχθείσης μεσημβρινῆς εὐθείας ἢ
 τε ἐπὶ Θάψακον καὶ ἡ ἐπὶ Βαβυλῶνα, συνέβαινεν ἄν
 τοῦτο. ἡ γὰρ προσεκβαλλομένη τῇ διὰ Βαβυλῶνος
 10 μέχρι τῆς διὰ Θαψάκου εὐθείας μεσημβρινῆς ἴση ἂν
 ἦν πρὸς αἰσθήσιν ἢ πάρισός γε τῇ ἀπὸ Κασπίων πυ-
 λῶν εἰς Θάψακον, ὥστε τῇ ὑπεροχῇ ἐγίνετ' ἂν ἀνατο-
 λικωτέρα ἡ Βαβυλὼν τῆς Θαψάκου, ἢ ὑπερέχει ἡ ἐκ
 Κασπίων πυλῶν εἰς Θάψακον τῆς ἐκ τῶν Καρμανίων
 15 ὅρων εἰς Βαβυλῶνα. ἀλλ' οὔτε τὴν διορίζουσιν γραμ-
 μὴν ἐσπέριον πλευρὸν τῆς Ἀριανῆς ἐπὶ μεσημβρινοῦ
 κειμένην εἴρηκεν Ἐρατοσθένης, οὔτε τὴν ἀπὸ Κασπίων
 πυλῶν ἐπὶ Θάψακον πρὸς ὁρθάς τῇ διὰ τῶν Κασπίων
 πυλῶν μεσημβρινῇ, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῷ ὄρει γραφο-
 20 μένην, πρὸς ἣν ἡ ἐπὶ Θάψακον γωνίαν ποιεῖ ἀπὸ τοῦ
 αὐτοῦ σημείου κατηγμένη ἀφ' οὗ καὶ ἡ τοῦ ὄρους
 γραμμὴ· οὐδ' ἡ ἐπὶ Βαβυλῶνα ἡγμένη ἀπὸ τῆς Καρ-
 μανίας παράλληλος εἴρηται τῇ ἐπὶ Θάψακον ἡγμένη·
 οὐδ' εἰ παράλληλος ἦν, μὴ [πρὸς] ὁρθὰς δὲ τῇ διὰ Κασ-
 25 πίων πυλῶν μεσημβρινῇ, οὐδὲν ἂν ἐγίνετο πλεον
 πρὸς τὸν συλλογισμόν.

Ὁ δὲ ταῦτα λαβὼν ἐξ ἐτοίμου καὶ δεῖξας, ὥς οἶε- 29
 ται, διότι ἡ Βαβυλὼν κατὰ Ἐρατοσθένη Θαψάκου ἀνα-
 τολικωτέρα ἐστὶ μικρῶ πλείοσιν ἢ χιλίοις σταδίοις, πά- C. 82
 30 λιν ἄλλως πλάττει λῆμμα ἐαντῷ πρὸς τὴν ἐξῆς ἀπόδει-
 ξιν καὶ φησιν, ἐὰν ἐννοηθῇ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ μεσημ-
 βρίαν εὐθεῖα ἀγομένη καὶ ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπὶ ταύτην

κάθετος, τρίγωνον ὀρθογώνιον ἔσεσθαι, συνεστηκὸς
ἐκ τε τῆς ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Βαβυλῶνα τεινούσης πλευ-
ρᾶς καὶ τῆς ἀπὸ Βαβυλῶνος καθέτου ἐπὶ τὴν διὰ Θα-
ψάκου μεσημβρινὴν γραμμὴν ἡγμένης καὶ αὐτῆς τῆς
διὰ Θαψάκου μεσημβρινῆς. τούτου δὲ τοῦ τριγώνου 5
τὴν μὲν ὑποτείνουσιν τῇ ὀρθῇ τὴν ἀπὸ Θαψάκου εἰς
Βαβυλῶνα τίθησιν, ἣν φησι τετρακισχιλίων ὀκτακο-
σίων εἶναι, τὴν δ' ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν διὰ Θαψάκου
μεσημβρινὴν γραμμὴν κάθετον μικρῶ πλειόνων ἢ χι-
λίων, ὅσων ἦν ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἐπὶ Θαψάκου πρὸς τὴν 10
μέχρι Βαβυλῶνος· ἐκ δὲ τούτων καὶ τὴν λοιπὴν τῶν
περὶ τὴν ὀρθὴν συλλογίζεται πολλαπλάσιον οὔσαν τῆς
λεχθείσης καθέτου· προστίθῃσι δὲ ταύτῃ τὴν ἀπὸ Θα-
ψάκου πρὸς ἄρκτον ἐκβαλλομένην μέχρι τῶν Ἀρμε-
νίων ὁρῶν, ἥς τὸ μὲν ἔφη μεμετροῦσθαι Ἐρατοσθένης 15
καὶ εἶναι χιλίων ἑκατόν, τὸ δ' ἀμέτρητον ἑξ. οὗτος δ'
ἐπὶ τοῦλάχιστον ὑποτίθεται χιλίων, ὥστε τὸ συνάμφω
δισχιλίων καὶ ἑκατόν γίνεσθαι, ὃ προσθεὶς τῇ ἐπ'
εὐθείας πλευρᾷ τοῦ τριγώνου μέχρι τῆς καθέτου τῆς
ἐκ Βαβυλῶνος πολλῶν χιλιάδων λογίζεται διάστημα 20
τὸ ἀπὸ τῶν Ἀρμενίων ὁρῶν καὶ τοῦ δι' Ἀθηνῶν πα-
ραλλήλου μέχρι τῆς ἐκ Βαβυλῶνος καθέτου, ἣτις ἐπὶ
τοῦ διὰ Βαβυλῶνος παραλλήλου ἴδρυνται. τὸ δέ γε ἀπὸ
τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου ἐπὶ τὸν διὰ Βαβυλῶνος
δείκνυσιν οὐ μείζον ὢν σταδίων δισχιλίων τετρακο- 25
σίων, ὑποτεθέντος τοῦ μεσημβρινοῦ παντὸς τοσού-
των σταδίων, ὅσων Ἐρατοσθένης φησὶν. εἰ δὲ τοῦτο,
οὐκ ἂν ἦν τὰ ὄρη τὰ Ἀρμένια καὶ τὰ τοῦ Ταύρου ἐπὶ
τοῦ δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου, ὥς Ἐρατοσθένης, ἀλλὰ
πολλαῖς χιλιάσι σταδίων ἀρκτικώτερα κατ' αὐτὸν ἐκεῖ- 30
νον. ἐνταῦθα δὴ πρὸς τῷ τοῖς ἀνεσκευασμένοις λήμ-
μασι προσχρῆσθαι πρὸς τὴν τοῦ ὀρθογωνίου τριγώ-

νου τάξιν καὶ τοῦτο λαμβάνει τὸ μὴ διδόμενον, τὸ τὴν
 ὑποτείνουσιν τῇ ὀρθῇ γωνίᾳ τὴν ἀπὸ Θαψάκου γραμ-
 μὴν εὐθείαν εἶναι μέχρι Βαβυλῶνος ἐν σταδίοις τετρα-
 κισχιλίοις ὀκτακοσίοις. παρὰ τε γὰρ τὸν Εὐφράτην
 5 φησὶν εἶναι τὴν ὁδὸν ταύτην ὃ Ἐρατοσθένης, καὶ τὴν
 Μεσοποταμίαν σὺν τῇ Βαβυλωνίᾳ μεγάλῳ κύκλῳ πε-
 ριέχεσθαι λέγων ὑπὸ τε τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγρι-
 δος, τὸ πλεον δὲ τῆς περιοχῆς ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου συμ-
 βαίνειν φησὶν· ὥσθ' ἡ ἀπὸ Θαψάκου εἰς Βαβυλῶνα C. 83
 10 εὐθεῖα οὐτ' ἂν παρὰ τὸν Εὐφράτην εἴη οὐτ' ἂν το-
 σούτων σταδίων οὐδ' ἐγγύς. ἀνατέτραπται οὖν ὁ συλ-
 λογισμός· καὶ μὴν εἴρηται γε, ὅτι οὐχ οἷόν τε δυεῖν
 δεδομένων γραμμῶν ἀπὸ τῶν Κασπίων πυλῶν κατὰ-
 γεσθαι τὴν μὲν ἐπὶ Θαψάκῳ τὴν δ' ἐπὶ τὰ τῶν Ἀρμε-
 15 νίων ὄρη τὰ κατάλληλα τῇ Θαψάκῳ, ἀπέχοντα τῆς Θα-
 ψάκου τοῦλάχιστον κατ' αὐτὸν τὸν Ἰππαρχον δισχι-
 λίους καὶ ἑκατὸν σταδίους, ἀμφοτέρως παραλλήλους
 εἶναι καὶ ἀλλήλαις καὶ τῇ διὰ Βαβυλῶνος, ἣν νότιον
 πλευρὰν Ἐρατοσθένης ἐκάλεσεν. ἐκεῖνος μὲν οὖν οὐκ
 20 ἔχων καταμετρομένην εἰπεῖν τὴν παρὰ τὰ ὄρη ὁδόν,
 τὴν δ' ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Κασπίους πύλας, ταύτην εἶπε
 καὶ προσέθηκε τὸ ὥς τυπωδῶς εἰπεῖν· ἄλλως τε τῷ
 βουλομένῳ τὸ μῆκος εἰπεῖν τῆς μετὰ τὴν Ἀριανὴν μέ-
 χρι Εὐφράτου χώρας οὐ πολὺν διέφερε ταύτην ἢ ἐκεῖ-
 25 νην καταμετρεῖν. ὁ δ' ὥς παραλλήλους ὑπακούων
 λέγεσθαι τελέως ἂν δόξειε καταγινώσκειν παιδικὴν
 ἁμαθίαν τὰνθρώπου.

Ταῦτα μὲν οὖν ἔαν δεῖ ὥς παιδικά. ἃ δ' ἂν 30
 τις αἰτιάσαιτο τοῦ Ἐρατοσθένους τοιαῦτά ἐστι. κα-
 30 θάπερ γὰρ ἡ κατὰ μέλος τομὴ τῆς ἄλλως κατὰ μέ-
 ρος διαφέρει (διότι ἡ μὲν καὶ τὰ μέρη λαμβάνει πε-
 ριγραφὴν ἔχοντα φυσικὴν, ἀρθρώσει τινὲ καὶ τύπω

σημειώδη, ἡ δ' οὐδὲν ἔχει τοιοῦτον), χρώμεθα δ' οὐ-
 κείως ἑκατέρα τὸν καιρὸν καὶ τὴν χρεῖαν σκοποῦντες,
 οὕτως ἐπὶ τῶν γεωγραφικῶν δεῖ μὲν τομὰς ποιεῖσθαι
 τῶν μερῶν τὰ καθ' ἑκαστα ἐπιόντας, μιμεῖσθαι δὲ τὰς
 κατὰ μέλος τομὰς μᾶλλον ἢ τὰς ὡς ἔτυχε. τὸ γὰρ ση- 5
 μειῶδες καὶ τὸ εὐπεριόριστον ἐκείθεν λαβεῖν ἔστιν, οὐ
 χρεῖαν ἔχει ὁ γεωγράφος· εὐπεριόριστον δέ, ὅταν ἡ
 ποταμοῖς ἢ ὄρεσιν ἢ θαλάττῃ δυνατὸν ἦ, καὶ ἔθνη δὲ
 ἢ ἔθνησι καὶ μεγέθει ποσῶ καὶ σχήματι, ὅπου τοῦτο
 δυνατόν. πανταχοῦ δὲ ἀντὶ τοῦ γεωμετρικῶς τὸ ἀπλῶς 10
 καὶ ὁλοσχερῶς ἱκανόν. μέγεθος μὲν οὖν ἱκανόν ἔστιν,
 ἂν τὸ μέγιστον εἴπηρ μῆκος καὶ πλάτος, ὡς τῆς οἴκου-
 μένης ἑπτὰ μυριάδων εἰ τύχοι μῆκος, πλάτος δ' ἔλατ-
 τον ἢ ἡμῖν μικρῶ τοῦ μήκους· σχῆμα δ', ἂν τῶν γεω-
 μετρικῶν τινὶ σχημάτων εἰκάσῃς, ὡς τὴν Σικελίαν τρι- 15
 γώνῳ, ἢ τῶν ἄλλων γνωρίμων τινὶ σχημάτων, οἷον
 τὴν Ἰβηρίαν βύρσῃ, τὴν Πελοπόννησον πλατάνου
 C. 84 φύλλῳ· ὅσῳ δ' ἂν μεῖζον ἦ τὸ τεμνόμενον, τοσῶδε καὶ
 ὁλοσχερεστέρας πρέποι ἂν ποιεῖσθαι τὰς τομὰς.

31 Ἡ μὲν οὖν οἰκουμένη δίχα διήρηται τῷ τε Ταύρῳ 20
 καὶ τῇ ἐπὶ στήλας θαλάττῃ καλῶς. καὶ τοῦ νοτίου μέ-
 ρους ἡ μὲν Ἰνδικὴ περιώριστα πολλοῖς· καὶ γὰρ ὄρει
 καὶ ποταμῷ καὶ θαλάττῃ καὶ ἐνὶ ὀνόματι ὡς ἐνὸς ἔ-
 θνους· ὥστε καὶ τετράπλευρος ὀρθῶς λέγεται καὶ ῥομ-
 βοειδής. ἡ δ' Ἀριανὴ ἦττον μὲν τὸ εὐπερίγραφον ἔχει 25
 διὰ τὸ τὴν ἐσπερίαν πλευρὰν συγκεχύσθαι, διώριστα
 δ' ὅμως ταῖς τε τρισὶ πλευραῖς ὡς ἂν εὐθείαις, καὶ τῷ
 ὀνόματι ὡς ἂν ἐνὸς ἔθνους. ἡ δὲ τρίτη σφραγὶς τελέως
 ἀπερίγραφός ἐστιν, οὕτω γε ἀφορισθεῖσα· ἢ τε γὰρ
 κοινὴ πλευρὰ αὐτῇ τε καὶ τῇ Ἀριανῇ συγκέχυται, ὡς 30

1. post σημειώδη: καθ' ὃ καὶ τοῦτο εἴρηται „τὸν δὲ διὰ
 μελεῖστί ταμών“ 22. post ὡς: ἔθνος

προείρηται, καὶ ἡ νότιος πλευρὰ ἀργότατα εἰληπται·
 οὔτε γὰρ περιγράφει τὴν σφραγίδα, διὰ μέσης τε αὐ-
 τῆς βαδίζουσα καὶ πολλὰ μέρη ἀπολείπουσα πρὸς νό-
 τον, οὔτε μῆκος ὑπογράφει τὸ μέγιστον (τὸ γὰρ προσ-
 5 ἀρκτιον πλευρὸν μείζον), οὔθ' ὁ Εὐφράτης ἐσπείριόν
 ἔστι πλευρὸν οὔδ' εἰ ἐπ' εὐθείας ῥέοι, τῶν ἄκρων
 αὐτοῦ μὴ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κειμένων. τί
 γὰρ μάλλον ἐσπείριον ἢ νότιον; χωρὶς δὲ τούτων, ὀλί-
 γης οὔσης τῆς ἐπὶ θάλατταν λοιπῆς τὴν Κιλικίον καὶ
 10 τὴν Συριακὴν, τὸ μὴ μέχρι δεῦρο προάγειν δεῖν τὴν
 σφραγίδα οὐ πιθανόν, τῆς τε Σεμιράμιδος καὶ τοῦ
 Νίνου Σύρων λεγομένων, ὧν τῆς μὲν ἡ Βαβυλῶν
 κτίσμα καὶ βασίλειον, τοῦ δὲ Νίνος ὡς ἂν μητρόπολις
 τῆς Συρίας. καὶ τῆς διαλέκτου δὲ μέχρι νῦν διαμενου-
 15 σης τῆς αὐτῆς τοῖς τε ἐκτὸς τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῖς
 ἐντός, τὸ ἐνταῦθα μέντοι τοιοῦτῳ μερισμῷ διασπᾶν
 ἔθνος γνωριμώτατον καὶ τὰ μέρη συνάπτειν τοῖς ἄλ-
 λοεθνεσιν ἥκιστα ἂν πρόποι. οὐδὲ γὰρ ὑπὸ μεγέθους
 ἀπηναγκάσθαι λέγοι ἂν· καὶ γὰρ τὸ μέχρι θαλάττης
 20 οὐ μὴν πῶ ἂν ἐξισάζοιτο τῇ Ἰνδικῇ, ἀλλ' οὐδὲ τῇ
 Ἀριανῇ, προσλαβὼν καὶ τὸ μέχρι τῶν ὄρων τῆς εὐδαί-
 μονος Ἀραβίας καὶ τῆς Αἰγύπτου· ὥστε πολὺ κρεῖττον
 ἦν μέχρι δεῦρο προελθεῖν, τῆς τρίτης εἰπόντα σφρα-
 γίδος τοσαύτη προσθήκη τῇ μέχρι τῆς Συριακῆς θα-
 25 λάττης τὸ μὲν νότιον πλευρὸν οὐχ ὥσπερ ἐκείνος εἶπεν
 ἔχον, οὔδ' ἐπ' εὐθείας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς Καρμανίας εὐ-
 θὺς τὴν δεξιὰν παραλίαν εἰσπλέοντι τὸν Περσικὸν
 κόλπον μέχρι τῆς ἐκβολῆς τοῦ Εὐφράτου, καὶ μετὰ
 ταῦτα τοῖς ὁρίοις τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Βαβυλωνίας
 30 συνάπτου, ἥπερ ἐστὶν ἀρχὴ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ διορίζον-
 τος τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν ἀπὸ τῆς ἄλλης ἡπείρου,
 εἴτ' ἐφεξῆς αὐτὸν τοῦτον διεξιόν, διηκόν τε μέχρι τοῦ C. 85

μυχού τοῦ Ἀραβίου κόλπου καὶ Πηλουσίου, καὶ ἔτι τοῦ Κανωβικοῦ στόματος τοῦ Νείλου· τοῦτο μὲν τὸ νότιον πλευρόν, τὸ δὲ λοιπὸν ἐσπέριον τὴν ἀπὸ τοῦ Κανωβικοῦ στόματος μέχρι τῆς Κιλικίας παραλίαν.

32 Τετάρτη δ' ἂν εἴη σφραγὶς ἡ συνεστῶσα ἐκ τε τῆς 5 εὐδαίμονος Ἀραβίας καὶ τοῦ Ἀραβίου κόλπου καὶ τῆς Αἰγύπτου πάσης καὶ τῆς Αἰθιοπίας. ταύτης δὲ τῆς μερίδος μῆκος μὲν ἔσται τὸ ἀφοριζόμενον ὑπὸ δυεῖν μεσημβρινῶν· ὁ μὲν γὰρ γράφεται διὰ τοῦ δυσμικωτάτου σημείου τοῦ ἐπ' αὐτῆς, ὁ δὲ διὰ τοῦ ἑωθινωτάτου· 10 πλάτος δὲ τὸ μεταξὺ δυεῖν παραλλήλων, ὧν ὁ μὲν γράφεται διὰ τοῦ βορειοτάτου σημείου, ὁ δὲ διὰ τοῦ νοτιωτάτου· ἐπὶ γὰρ τῶν ἀνωμάλων σχημάτων, ἐφ' ὧν πλευραῖς οὐ δυνατόν ἀφορίσαι πλάτος καὶ μῆκος, οὕτω τὸ μέγεθος ἀφοριστέον. καθόλου δὲ νοητέον, ὅτι οὐχ 15 ὡσαύτως λέγεται μῆκος καὶ πλάτος ἐπὶ ὅλου καὶ μέρους· ἀλλ' ἐφ' ὅλου μὲν τὸ μείζον διάστημα καλεῖται μῆκος, τὸ δ' ἔλαττον πλάτος, ἐπὶ μέρους δὲ μῆκος μὲν τὸ παράλληλον τῷ τοῦ ὅλου μήκει τμήμα ἐκείνου, ὁπότερον ἂν ᾖ μείζον, καὶ τὸ ληφθὲν διάστημα ἐν τῷ 20 πλάτει μείζον ἢ τοῦ ληφθέντος ἐν τῷ μήκει διαστήματος. διὸ καὶ τῆς οἰκουμένης ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν μηκνυμένης, ἀπὸ δὲ ἄρκτων ἐπὶ νότον πλατυνομένης, καὶ τοῦ μὲν μήκους ἐπὶ παραλλήλου τινὸς τῷ ἴσημερινῷ γραφομένου, τοῦ δὲ πλάτους ἐπὶ μεσημβρινοῦ, 25 δεῖ καὶ τῶν μερῶν λαμβάνεσθαι μήκη μὲν τὰ παράλληλα τῷ μήκει τμημάτων αὐτῆς, πλάτη δὲ τὰ τῷ πλάτει. οὕτω γὰρ ἂν ἄμεινον ὑπογράφοιτο πρῶτον μὲν τὸ μέγεθος τῆς οἰκουμένης ὅλης, ἔπειτα καὶ ἡ διάθεσις καὶ τὸ σχῆμα τῶν μερῶν, καθ' ἃ μὲν ἀπολείπειν καθ' ἃ δὲ 30 πλεονάζειν φαινομένων τῇ τοιαύτῃ παραθέσει.

33 Ἐρατοσθένους δὲ τὸ μὲν τῆς οἰκουμένης λαμβάνει

μῆκος ἐπὶ τῆς διὰ στηλῶν καὶ Κασπίων πυλῶν καὶ
 Κανκάσου γραμμῆς, ὥς ἂν εὐθείας, τὸ δὲ τῆς τρίτης
 μερίδος ἐπὶ τῆς διὰ Κασπίων πυλῶν καὶ Θαψάκου, τὸ
 δὲ τῆς τετάρτης ἐπὶ τῆς διὰ Θαψάκου καὶ Ἡρώων πό-
 5 λεως μέχρι τῆς μεταξὺ τῶν στομάτων τοῦ Νείλου, [ἦν]
 ἀνάγκη καταστρέφειν εἰς τοὺς περὶ Κάνωβον καὶ Ἀλε-
 ξάνδρειαν τόπους· ἐνταῦθα γὰρ ἐστὶ τὸ ἔσχατον στόμα
 τὸ καλούμενον Κανωβικόν τε καὶ Ἡρακλεωτικόν. εἴτ'
 οὖν ἐπ' εὐθείας ἀλλήλοις τὰ μῆκη τίθησιν, εἴθ' ὥς ἂν
 10 γωνίαν ποιοῦντα κατὰ Θαψάκου, ἀλλ' ὅτι γε οὐ πα-
 ράλληλον οὐδέτερον τῷ τῆς οἰκουμένης μήκει, φανε-
 ρόν ἐστίν ἐξ αὐτῶν ὧν εἰρηκεν αὐτός. τὸ μὲν γὰρ τῆς C. 86
 οἰκουμένης μῆκος διὰ τοῦ Ταύρου γράφει καὶ τῆς ἐπ'
 εὐθείας μέχρι στηλῶν θαλάττης κατὰ γραμμὴν τὴν
 15 διὰ τοῦ Κανκάσου καὶ Ρόδου καὶ Ἀθηνῶν, ἀπὸ δὲ
 Ρόδου εἰς Ἀλεξάνδρειαν κατὰ τὸν δι' αὐτῶν μεσημ-
 βρινὸν οὐ πολὺ ἐλάττους τῶν τετρακισχιλίων φησὶν
 εἶναι σταδίων, ὥστε τοσοῦτον καὶ οἱ παράλληλοι διέ-
 χοιεν ἂν ἀλλήλων ὅ τε διὰ Ρόδου καὶ ὁ δι' Ἀλεξαν-
 20 δρείας. ὁ δ' αὐτός πῶς ἐστὶ τούτῳ ὁ διὰ τῆς Ἡρώων
 πόλεως, ἢ νοτιώτερός γε τούτου, ὥσθ' ἢ συμπίπτουσα
 γραμμὴ τούτῳ τε τῷ παραλλήλῳ καὶ τῷ διὰ Ρόδου
 καὶ Κασπίων πυλῶν, εἴτ' εὐθεῖα εἴτε κεκλασμένη, οὐκ
 ἂν εἴη παράλληλος οὐδετέρα. οὐκ εὖ γοῦν λαμβάνε-
 25 ται τὰ μῆκη, οὐκ εὖ δὲ οὐδὲ αἱ βόρειοι λαμβάνονται
 μερίδες.

Ἄλλ' ἐπὶ τὸν Ἰππαρχον πρότερον ἐπανιόντες τὰ 34
 ἑξῆς ἴδωμεν. πάλιν γὰρ πλάσας ἑαυτῷ λήμματα γεω-
 μετρικῶς ἀνασκευάζει τὰ ὑπ' ἐκείνου τυπωθῶς λεγό-
 30 μενα. φησὶ γὰρ αὐτὸν λέγειν τὸ ἐκ Βαβυλῶνος εἰς μὲν
 Κασπίους πύλας διάστημα σταδίων ἑξακισχιλίων ἑπτα-
 κοσίων, εἰς δὲ τοὺς ὄρους τῆς Καρμανίας καὶ Περσίδος

πλειόνων ἢ ἑνακισχιλίων, ὅπερ ἐπὶ γραμμῆς κεῖται
 πρὸς ἰσημερινὰς ἀνατολὰς εὐθείας ἀγομένης· γίνεσθαι
 δὲ ταύτην κάθετον ἐπὶ τὴν κοινὴν πλευρὰν τῆς τε
 δευτέρας καὶ τῆς τρίτης σφραγίδος, ὥστε κατ' αὐτὸν
 συνίστασθαι τρίγωνον ὀρθογώνιον ὀρθὴν ἔχον τὴν 5
 πρὸς τοῖς ὅροις τῆς Καρμανίας, καὶ τὴν ὑποτείνουσαν
 εἶναι ἐλάττω μιᾶς τῶν περὶ τὴν ὀρθὴν ἔχουσῶν· δεῖν
 οὖν τὴν Περσίδα τῆς δευτέρας ποιεῖν σφραγίδος. πρὸς
 ταῦτα δ' εἴρηται ὅτι οὐθ' ἡ ἐκ Βαβυλῶνος εἰς τὴν Καρ-
 μανίαν ἐπὶ παραλλήλου λαμβάνεται, οὐθ' ἡ διορίζουσα 10
 εὐθεῖα τὰς σφραγίδας μεσημβρινὴ εἴρηται· ὥστ' οὐδὲν
 εἴρηται πρὸς αὐτόν. οὐδὲ τὸ ἐπιφερόμενον [εὖ]· εἰρηκό-
 τος γὰρ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν εἰς μὲν Βαβυλῶνα τοὺς
 λεχθέντας, εἰς δὲ Σοῦσα σταδίους εἶναι τετρακισχιλίους
 ἑνακοσίους, ἀπὸ δὲ Βαβυλῶνος τρισχιλίους τετρακοσί- 15
 οὺς, πάλιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν ὀρμηθεὶς ὑποθέσεων ἀμβλυ-
 γώνιον τρίγωνον συνίστασθαι φησι πρὸς τε ταῖς Κασ-
 πίοις πύλαις καὶ Σούσοις καὶ Βαβυλῶνι, τὴν ἀμβλείαν
 γωνίαν ἔχον πρὸς Σούσοις, τὰ δὲ τῶν πλευρῶν μήκη τὰ
 ἐκκειμένα· εἴτ' ἐπιλογίζεται, διότι συμβήσεται κατὰ 20
 τὰς ὑποθέσεις ταύτας τὴν διὰ Κασπίων πυλῶν μεσημ-
 βρινὴν γραμμὴν ἐπὶ τοῦ διὰ Βαβυλῶνος καὶ Σούσων
 παραλλήλου δυσμικωτέραν ἔχειν τὴν κοινὴν τομὴν τῆς
 C. 87 κοινῆς τομῆς τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου καὶ τῆς ἀπὸ Κασ-
 πίων πυλῶν καθηκούσης εὐθείας ἐπὶ τοὺς ὅρους τοὺς 25
 τῆς Καρμανίας καὶ τῆς Περσίδος πλείοσι τῶν τετρα-
 κισχιλίων καὶ τετρακοσίων· σχεδὸν δὲ τι πρὸς τὴν διὰ
 Κασπίων πυλῶν μεσημβρινὴν γραμμὴν ἡμίσειαν ὀρθῆς
 ποιεῖν γωνίαν τὴν διὰ Κασπίων πυλῶν καὶ τῶν ὄρων
 τῆς τε Καρμανίας καὶ τῆς Περσίδος, καὶ νεύειν αὐτὴν 30
 ἐπὶ τὰ μέσα τῆς τε μεσημβρίας καὶ τῆς ἰσημερινῆς ἀνα-
 τολῆς· ταύτῃ δ' εἶναι παράλληλον τὸν Ἰνδὸν ποτα-

μόν, ὥστε καὶ τοῦτον ἀπὸ τῶν ὁρῶν οὐκ ἐπὶ μεσημ-
 βρίαν εἶναι, ὥς φησιν Ἑρατοσθένης, ἀλλὰ μεταξὺ ταύ-
 της καὶ τῆς ἰσημερινῆς ἀνατολῆς, καθάπερ ἐν τοῖς
 ἀρχαίοις πίναξι καταγέγραπται. τίς οὖν συγχωρήσει
 5 τὸ νῦν συσταθὲν τρίγωνον ἀμβλυγώνιον εἶναι, μὴ
 συγχωρῶν ὀρθογώνιον εἶναι τὸ περιέχον αὐτό; τίς
 δ' ἐπὶ παραλλήλου κειμένην τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς
 Σοῦσα μίαν τῶν τὴν ἀμβλεῖαν περιεχουσῶν, τὴν ὅλην
 μὴ συγχωρῶν τὴν μέχρι Καρμανίας; τίς δὲ τῷ Ἰνδῷ
 10 παράλληλον τὴν ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τοὺς ὅρους
 τῆς Καρμανίας; ὧν χωρὶς κενὸς ἂν εἴη ὁ συλλογισμός.
 χωρὶς δὲ τούτων καὶ κεῖνος εἴρηκεν, ὅτι ῥομβοειδὲς
 ἔστι τὸ σχῆμα τῆς Ἰνδικῆς· καὶ καθάπερ ἡ ἑωθινὴ
 πλευρὰ παρέσπασται πολὺ πρὸς ἑώ, καὶ μάλιστα τῷ
 15 ἐσχάτῳ ἀκρωτηρίῳ, ὃ καὶ πρὸς μεσημβρίαν προπίπτει
 πλεόν παρὰ τὴν ἄλλην ἡύονα, οὕτω καὶ ἡ παρὰ τὸν Ἰν-
 δὸν πλευρὰ. πάντα δὲ ταῦτα λέγει γεωμετρικῶς ἐλέγ-
 χων, οὐ πιθανῶς.

Ταῦτα δὲ καὶ αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπενέγκας ἀπολύε- 35
 20 ται φήσας, εἰ μὲν παρὰ μικρὰ διαστήματα ὑπῆρχεν
 ὁ ἔλεγχος, συγγνωῖναι ἂν ἦν· ἐπεὶ δὲ παρὰ χιλιάδας
 σταδίων φαίνεται διαπίπτων, οὐκ εἶναι συγγνωστά·
 καίτοι ἐκεῖνόν γε καὶ παρὰ τετρακοσίους σταδίους
 αἰσθητὰ ἀποφαίνεσθαι τὰ παραλλάγματα, ὥς ἐπὶ τοῦ
 25 δι' Ἀθηνῶν παραλλήλου καὶ τοῦ διὰ Ρόδου. ἔστι δὲ
 τὸ πρὸς αἰσθησιν οὐχ ἀπλοῦν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν πλάτει
 μείζονι τὸ δ' ἐν ἐλάττονι· μείζονι μὲν, ἂν αὐτῷ τῷ ὀφ-
 θαλμῷ πιστεύωμεν ἢ καρποῖς ἢ κράσεσιν ἀέρων πρὸς
 τὴν τῶν κλιμάτων κρίσιν, ἐλάττονι δ', ἂν δι' ὀργάνων
 30 γνωμονικῶν ἢ διοπτρικῶν. ὁ μὲν οὖν δι' Ἀθηνῶν πα-
 ράλληλος γνωμονικῶς ληφθεὶς καὶ ὁ διὰ Ρόδου καὶ Κα-
 ρίας, εἰκότως ἐν σταδίοις τοσούτοις αἰσθητὴν ἐποίησε

- τὴν διαφοράν. ὁ δ' ἐν πλάτει μὲν τρισχιλίων σταδίων, μήκει δὲ καὶ τετρακισμυρίων ὄρους, πελάγους δὲ τρισμυρίων λαμβάνων τὴν ἀπὸ δύσεως ἐπ' ἰσημερινὰς
- C. 88 ἀνατολὰς γραμμὴν, καὶ τὰ ἐφ' ἑκάτερον τὸ μέρος τὰ μὲν νότια ὀνομάζων τὰ δὲ βόρεια, καὶ ταῦτα πλινθία 5 καλῶν καὶ σφραγίδας, νοεῖσθω πῶς καὶ ταῦτα λέγει καὶ πλευρὰ τὰ μὲν ἀρκτικά τὰ δὲ νότια, καὶ πῶς τὰ μὲν ἐσπέρια τὰ δὲ ἐσθινά· καὶ τὸ μὲν παρὰ πολὺ διαμαρτανόμενον παρορῶν ὑπεχέτω λόγον (δίκαιον γάρ), τὸ δὲ παρὰ μικρὸν οὐδὲ παριδὼν ἐλεγκτέος ἐστίν. ἐνταῦ- 10 θα δ' οὐδετέρως αὐτῷ προσάγεται τις ἑλεγχος· οὔτε γὰρ τῶν ἐν τοσούτῳ πλάτει γεωμετρικὴ τις δύναιτ' ἂν [εἶναι] ἀποδείξεις, οὔτ' ἐν οἷς ἐπιχειρεῖ γεωμετρεῖν ὁμολογουμένοις χρῆται λήμμασιν, ἀλλ' ἐαυτῷ πλάσας.
- 36 Βέλτιον δὲ περὶ τῆς τετάρτης λέγει μερίδος, προσ- 15 τίθησι δὲ καὶ [τὸ] τοῦ φιλαιτίου καὶ τοῦ μένοντος ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὑποθέσεων ἢ τῶν παραπλησίων. τοῦτο μὲν γὰρ ὀρθῶς ἐπιτιμᾷ διότι μῆκος ὀνομάζει τῆς μερίδος ταύτης τὴν ἀπὸ Θαψάκου μέχρι Αἰγύπτου γραμμὴν, ὥσπερ εἴ τις παραλληλογράμμου τὴν διάμετρον μῆκος 20 αὐτοῦ φαίη· οὐ γὰρ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου κεῖται ἢ τε Θάψακος καὶ ἡ τῆς Αἰγύπτου παραλία, ἀλλ' ἐπὶ διεστώτων πολὺ ἀλλήλων, ἐν δὲ τῷ μεταξὺ διαγώνιος πῶς ἄγεται καὶ λοξὴ ἢ ἀπὸ Θαψάκου εἰς Αἴγυπτον. τὸ δὲ θαυμάζειν, πῶς ἐθάρρησεν εἰπεῖν ἑξακισχιλίων 25 σταδίων τὸ ἀπὸ Πηλουσίου εἰς Θάψακον, πλειόνων ὄντων ἢ ὀκτακισχιλίων, οὐκ ὀρθῶς. λαβὼν γὰρ δι' ἀποδείξεως μὲν, ὅτι ὁ διὰ Πηλουσίου παράλληλος τοῦ διὰ Βαβυλῶνος πλείοσιν ἢ δισχιλίους καὶ πεντακοσίους σταδίοις νοτιώτερός ἐστι, κατ' Ἑρατοσθένη δὲ (ὡς 30 οἴεται), διότι τοῦ διὰ Βαβυλῶνος ὁ διὰ τῆς Θαψάκου ἀρκτικώτερος τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους, συμπίπτειν

φησὶ πλείους τῶν ὀκτακισχιλίων. πῶς οὖν κατ' Ἑρα-
 τοσθένη δείκνυνται ἢ τοσαύτη ἀπόστασις τοῦ διὰ Βα-
 βυλῶνος παραλλήλου ἀπὸ τοῦ διὰ Θαψάκου, ζητῶ. ὅτι
 μὲν γὰρ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Βαβυλῶνα τοσοῦτόν ἐστιν,
 5 εἶρηκεν ἐκεῖνος· ὅτι δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ δι' ἑκατέρου πα-
 ραλλήλου ἐπὶ τὸν διὰ θατέρου, οὐκ εἶρηκεν· οὐδὲ γάρ,
 ὅτι ἐπὶ ταύτοῦ μεσημβρινοῦ ἐστιν ἢ Θάψακος καὶ ἢ
 Βαβυλῶν. τὰναντία γὰρ αὐτὸς ὁ Ἴππαρχος ἔδειξε κατ'
 Ἑρατοσθένη πλείοσιν ἢ χιλίοις σταδίοις συμβαίνειν
 10 ἀνατολικωτέραν εἶναι τὴν Βαβυλῶνα τῆς Θαψάκου.
 ἡμεῖς τε παρετίθεμεν τὰς Ἑρατοσθένους ἀποφάσεις,
 ἐν αἷς τὸν Τίγριν καὶ τὸν Εὐφράτην ἐγκυκλοῦσθαι τὴν
 τε Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Βαβυλωνίαν, καὶ τὸ πλεον γε
 τῆς ἐγκυκλώσεως τὸν Εὐφράτην ποιεῖν· ἀπὸ γὰρ τῶν C. 89
 15 ἄρκτων ἐπὶ μεσημβρίαν ὄνεντα ἐπιστρέφειν πρὸς τὰς
 ἀνατολάς, ἐκπίπτειν δὲ ἐπὶ μεσημβρίαν. ἢ μὲν οὖν ἐπὶ
 μεσημβρίαν ἀπὸ τῶν ἄρκτων ὁδὸς ὥς ἂν μεσημβρινοῦ
 τινός ἐστιν, ἢ δ' ἐπὶ τὰς ἀνατολάς ἐπιστροφὴ καὶ ἐπὶ
 τὴν Βαβυλῶνα ἔκνευσίς τέ ἐστιν ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ
 20 καὶ οὐκ ἐπ' εὐθείας διὰ τὴν ῥηθεῖσαν ἐγκύκλωσιν. τὴν
 δέ γε ὁδὸν εἶρηκε τετρακισχιλίων καὶ ὀκτακοσίων στα-
 δίων τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα ἀπὸ Θαψάκου παρὰ τὸν Εὐ-
 φράτην προσθεῖς, καθάπερ ἐπίτηδες, τοῦ μὴ τινα εὐ-
 θεῖαν αὐτὴν δέξασθαι καὶ μέτρον τοῦ μεταξὺ δυεῖν
 25 παραλλήλων διαστήματος. μὴ διδομένου δὲ τούτου,
 κενόν ἐστι καὶ τὸ ἐφεξῆς δείκνυσθαι δοκοῦν, ὅτι συν-
 ισταμένου ὀρθογωνίου τριγώνου πρὸς τε Πηλουσίῳ
 καὶ Θαψάκῳ καὶ τῇ τομῇ τοῦ τε διὰ Πηλουσίου παραλ-
 λήλου καὶ τοῦ διὰ Θαψάκου μεσημβρινοῦ, μία τῶν
 30 περὶ τὴν ὀρθήν, ἢ ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ, μείζων ἔσται
 τῆς ὑπὸ τὴν ὀρθήν, τῆς ἀπὸ Θαψάκου εἰς Πηλούσιον.
 κενὸν δὲ καὶ τὸ συνάπτον τούτῳ, ἀπὸ μὴ συγχωρου-

μένου λήμματος κατασκευαζόμενον. οὐ γὰρ δὴ δίδοται τὸ ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπὶ τὸν διὰ Κασπίων πυλῶν μεσημβρινὸν εἶναι διάστημα τετρακισχιλίων ὀκτακοσίων. ἐλήλεγκται γὰρ ὑφ' ἡμῶν ἐκ τῶν μὴ συγχωρουμένων ὑπ' Ἑρατοσθένους κατασκευακότε τοῦτο τὸν Ἰππαρ-
 5 χον· ἵνα δ' ἀνίσχυρον ἦ τὸ ὑπὸ ἐκείνου διδόμενον, λαβὼν τὸ εἶναι πλείους ἢ ἐννακισχιλίους ἐκ Βαβυλῶνος ἐπὶ τὴν ἐκ Κασπίων πυλῶν οὕτως ἀγομένην γραμμήν, ὥς ἐκεῖνος εἴρηκεν, ἐπὶ τοὺς ὅρους τῆς Καρμανίας, ἐδείκνυε τὸ αὐτό. 10

- 37 Οὐ τοῦτο οὖν λεκτέον πρὸς τὸν Ἑρατοσθένη, ἀλλ' ὅτι τῶν ἐν πλάτει λεγομένων καὶ μεγεθῶν καὶ σχημάτων εἶναι τι δεῖ μέτρον καὶ ὅπου μὲν μᾶλλον ὅπου δὲ ἔλαττον, συγχωρητέον. ληφθέντος γὰρ τοῦ τῶν ὁρῶν πλάτους τῶν ἐπὶ τὰς ἰσημερινὰς ἀνατολὰς 15 ἐκτεινομένων τρισχιλίων σταδίων, ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ τῆς θαλάττης τῆς μέχρι στηλῶν, μᾶλλον ἢ τις συγχωρήσειεν ὥς ἐπὶ μιᾷ γραμμῇ ἐξετάζεσθαι τὰς παραλλήλους ἐκείνης ἐν τῷ αὐτῷ πλάτει ἀγομένας ἢ τὰς συμπιπτούσας, καὶ τῶν συμπιπτούσων τὰς ἐν αὐτῷ 20 ἐκείνῳ τῷ πλάτει τὴν σύμπτωσιν ἐχούσας ἢ τὰς ἐκτός· ὥσαύτως καὶ τὰς διισταμένας μέχρι τοῦ μὴ ἐκβαίνειν τοῦ πλάτους ἢ τὰς ἐκβαινούσας, καὶ τὰς ἐν μείζονι μήκει μᾶλλον ἢ τὰς ἐν ἐλάττονι. καὶ γὰρ ἡ ἀνισότης τῶν μηκῶν συγκρούποισι' ἂν μᾶλλον καὶ ἢ ἀνομοιότης 25
- C. 90 τῶν σχημάτων· οἷον ἐν τῷ πλάτει τοῦ Ταύρου παντὸς καὶ τῆς μέχρι στηλῶν θαλάττης, ὑποκειμένων τρισχιλίων σταδίων, νοεῖται ἔντι παραλληλόγραμμον χωρίον, τὸ περιγράφον τὸ τε ὅρος ἅπαν καὶ τὴν λεχθεῖσαν θά-
 30 λατταν. ἐὰν οὖν διέλῃς εἰς πλείω παραλληλόγραμμα τὸ μῆκος, καὶ τὴν διάμετρον ὅλου τε τούτου λάβῃς καὶ τῶν μερῶν, ῥᾶον ἂν ἢ τοῦ ὅλου διάμετρος ἢ αὐτὴ λο-

γισθείη τῇ κατὰ τὸ μῆκος πλευρᾷ ἥπερ ἡ ἐν τοῖς μέ-
 ρεσι· καὶ ὅσῳ γ' ἂν ἔλαττον ἦ τὸ παραλληλόγραμμον
 τὸ ληφθὲν ἐν μέρει, τοσῷδε μᾶλλον τοῦτ' ἂν συμβαί-
 νοι. ἦ τε γὰρ λοξότης τῆς διαμέτρου ἦττον ἀπελέγχεται
 5 καὶ ἡ ἀνισότης τοῦ μήκους ἐν τοῖς μεγάλοις, ὥστ' οὐδ'
 ἂν ὀκνήσειας ἐπ' αὐτῶν τὴν διάμετρον εἰπεῖν μῆκος
 τοῦ σχήματος. εἰν οὖν τὴν διάμετρον λοξώσης μᾶλ-
 λον, ὥστε ἐκπεσεῖν ἔξω τῶν πλευρῶν ἑκατέρας ἢ τῆς
 γε ἑτέρας, οὐκ ἂν ὁμοίως ἔτι ταῦτα συμβαίνοι· τοιοῦ-
 10 του δὴ τι λέγω τὸ μέτρον τῶν ἐν πλάτει λεγομένων.
 ὁ δ' ἀπὸ τῶν Κασπίων πυλῶν τὴν μὲν δι' αὐτῶν τῶν
 ὀρῶν λαμβάνων ὡς ἂν ἐπὶ ταύτου παραλλήλου μέχρι
 στηλῶν ἀγομένην, τὴν δ' ἀπονέουσαν εἰς Θάψακον
 εὐθύς ἔξω πολὺ τῶν ὀρῶν, καὶ πάλιν ἐκ Θαψάκου
 15 προσεκβάλλων ἄλλην μέχρι Αἰγύπτου τοσοῦτον ἐπι-
 λαμβάνουσιν πλάτος, εἴτα τῷ μήκει τῷ ταύτης κατα-
 μετρῶν τὸ τοῦ χωρίου μῆκος, διαμέτρῳ τετραγώνου
 καταμετρεῖν ἂν δόξειε τὸ τοῦ τετραγώνου μῆκος. ὅταν
 δὲ μὴδὲ διάμετρος ἦ ἄλλὰ κεκλασμένη ἢ γραμμή,
 20 πολὺ μᾶλλον ἂν δόξειε πλημμελεῖν· κεκλασμένη γάρ
 ἔστιν ἡ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν διὰ Θαψάκου πρὸς τὸν
 Νεῖλον ἀγομένη. πρὸς μὲν Ἑρατοσθένη ταῦτα.

Πρὸς δὲ τὸν Ἰππαρχον ἀκεῖνο, ὅτι ἐχρῆν, ὥς 38
 κατηγορίαν πεποιήται τῶν ὑπ' ἐκείνου λεχθέντων,
 25 οὕτω καὶ ἐπανόρθωσιν τινα ποιήσασθαι τῶν ἡμαρτη-
 μένων· ὅπερ ἡμεῖς ποιοῦμεν. ἐκεῖνος δ' εἰ καὶ πον-
 τούτου πεφρόντικε, κελεύει ἡμᾶς τοῖς ἀρχαίοις πίναξι
 προσέχειν, δεομένοις παμπόλλῳ τινὶ μεΐζονος ἐπαν-
 ορθώσεως ἢ ὁ Ἑρατοσθένης πίναξ προσδεῖται. καὶ
 30 τὸ ἐπιφερόμενον δ' ἐπιχείρημα τῆς αὐτῆς ἔχεται μο-

1. post λογισθείη: παραλλήλός τε καὶ ἴση

- χθονίας. λαμβάνει γὰρ ἐν λήμματι τὸ ἐκ τῶν μὴ διδο-
 μένων κατασκευασθέν, ὡς ἡλέγξαμεν ἡμεῖς, ὅτι Θα-
 ψάκου Βαβυλῶν ἀνατολικωτέρα ἐστὶν οὐ πλείοσιν ἢ
 χιλίοις σταδίοις· ὥστ' εἰ καὶ πάννυ συνάγεται τὸ πλείο- 5
 σιν ἢ δισχιλίοις καὶ τετρακοσίοις σταδίοις ἀνατολικω-
 τέραν αὐτὴν εἶναι ἐκ τῶν λεγομένων ὑπὸ τοῦ Ἐρα-
 τοσθένους, ὅτι ἐπὶ τὴν τοῦ Τίγριδος διάβασιν, ἥ Ἀλέ-
 ξάνδρος διέβη, ἀπὸ Θαψάκου ἐστὶ σύντομος σταδίων
- C. 91 δισχιλίων τετρακοσίων, ὁ δὲ Τίγρις καὶ ὁ Εὐφράτης
 ἐγκνυκλωσάμενοι τὴν Μεσοποταμίαν, τέως μὲν ἐπ' 10
 ἀνατολὰς φέρονται, εἴτ' ἐπιστρέφουσι πρὸς νότον καὶ
 πλησιάζουσι τότε ἀλλήλοις τε ἄμα καὶ Βαβυλῶνι, οὐ-
 δὲν ἄτοπον συμβαίνει τῷ λόγῳ.
- 39 Πλημμελεῖ δὲ καὶ ἐν τῷ ἐξῆς ἐπιχειρήματι, ἐν ᾧ
 συνάγειν βούλεται, ὅτι τὴν ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ Κασπίους 15
 πύλας ὁδόν, ἣν μυρίων σταδίων Ἐρατοσθένης εἶρηκεν,
 οὐκ ἐπ' εὐθείας ἀναμεμετροημένην ὡς ἐπ' εὐθείας πα-
 ραδίδωσι, τῆς εὐθείας πολὺ ἐλάττονος οὔσης. ἡ δ' ἔφο-
 δός ἐστιν αὐτῷ τοιαύτη. φησὶν εἶναι κατ' Ἐρατοσθένη
 τὸν αὐτὸν μεσημβρινὸν τὸν τε διὰ τοῦ Κανωβικοῦ 20
 στόματος καὶ τὸν διὰ Κυανέων, διέχειν δὲ τοῦτον τοῦ
 διὰ Θαψάκου ἑξακισχιλίους τριακοσίους σταδίους, τὰς
 δὲ Κυανέας τοῦ Κασπίου ὄρους ἑξακισχιλίους ἑξακοσί-
 οους, ὃ κεῖται κατὰ τὴν ὑπέρθεσιν τὴν ἐπὶ τὸ Κάσπιον
 πέλαγος ἐκ Κολχίδος, ὥστε παρὰ τριακοσίους σταδίους 25
 τὸ ἴσον εἶναι διάστημα ἀπὸ τοῦ διὰ Κυανέων μεσημ-
 βρινοῦ ἐπὶ τε Θάψακον καὶ ἐπὶ τὸ Κάσπιον· τρόπον δὴ
 τινα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κείσθαι τὴν τε Θάψα-
 κον καὶ τὸ Κάσπιον· τούτῳ δ' ἀκολουθεῖν τὸ ἀφεστάν-
 ναι ἴσον τὰς Κασπίους πύλας Θαψάκου τε καὶ τοῦ 30
 Κασπίου, [τοῦ δὲ Κασπίου] πολὺ ἐλάττους ἀφεστάναι
 τῶν μυρίων, ὅσους φησὶν ἀφεστάναι Ἐρατοσθένης τῆς

- Θαψάκου, [τῆς Θαψάκου] ἄρα πολὺ ἐλάττους ἢ μυρίους ἀφεστάναι τοὺς ἐπ' εὐθείας. κυκλοπορίαν ἄρα εἶναι τοὺς μυρίους, [οὓς] λογίζεται ἐκεῖνος ἐπ' εὐθείας ἀπὸ Κασπίων πυλῶν εἰς Θάψακον. ἐροῦμεν δὲ πρὸς αὐτόν, 5 ὅτι τοῦ Ἑρατοσθένους ἐν πλάτει λαμβάνοντος [τὰς] εὐθείας, ὅπερ οἰκεῖόν ἐστι γεωγραφίας, ἐν πλάτει δὲ καὶ τὰς μεσημβρινὰς καὶ τὰς ἐπὶ ἰσημερινὴν ἀνατολήν, ἐκεῖνος γεωμετρικῶς αὐτὸν εὐθύνει καὶ ὥς ἂν δι' ὀργάνων λάβοι τις τούτων ἕκαστον, οὐδὲ αὐτὸς δι' ὀργάνων ἀλλὰ μᾶλλον στοχασμῷ λαμβάνων καὶ τὸ πρὸς 10 ὀρθὰς καὶ τὸ παραλλήλους. ἐν μὲν δὴ τοῦθ' ἀμάρτημα· ἕτερον δὲ τὸ μὴδὲ τὰ κείμενα παρ' ἐκείνῳ διαστήματα τίθεσθαι ὑπ' αὐτοῦ, μὴδὲ πρὸς ἐκεῖνα τὸν ἔλεγχον προσάγεσθαι, ἀλλὰ πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ πλατ- 15 τόμενα. διόπερ πρῶτον μὲν ἐκείνου τὸ ἀπὸ τοῦ στόματος ἐπὶ Φᾶσιν εἰπόντος σταδίων ὀκτακισχιλίων, καὶ προσθέντος τοὺς εἰς Διοσκουριάδα ἐνθένδε ἑξακοσίους, τὴν δ' ἀπὸ Διοσκουριάδος εἰς τὸ Κάσπιον ὑπερθεσιν ἡμερῶν πέντε, ἥτις κατ' αὐτὸν Ἰπαρχον εἰκά- 20 ζεται λέγεσθαι ὅσον χιλίων σταδίων, ὥστε τὴν σύμπασαν κατ' Ἑρατοσθένη κεφαλαιουῖσθαι ἐννακισχιλίων ἑξακοσίων· αὐτὸς συντέτμηκε καὶ φησὶν ἐκ μὲν Κυα- C. 92 νέων εἰς Φᾶσιν πεντακισχιλίους ἑξακοσίους, εἰς δὲ Κάσπιον ἐνθένδε ἄλλους χιλίους· ὥστ' οὐ κατ' Ἑρα- 25 τοσθένη συμβαίνοι ἂν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πῶς μεσημβρινοῦ τό τε Κάσπιον εἶναι καὶ τὴν Θάψακον, ἀλλὰ κατ' αὐτόν. φέρε δ' οὖν κατ' Ἑρατοσθένη· πῶς οὖν τούτῳ ἔπεται τὸ τὴν ἀπὸ τοῦ Κασπίου ἐπὶ Κασπίους πύλας ἴσην εἶναι τῇ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον;
- 30 Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι ἀναλαβὼν πάλιν 40 τὴν αὐτὴν ζήτησιν τὴν περὶ τῶν ὄρων τῶν κατὰ τὸν Ταῦρον, περὶ ὧν ἱκανῶς εἰρήκαμεν, μεταβαίνει πρὸς

τὰ βόρεια μέρη τῆς οἰκουμένης· εἴτ' ἐκτίθεται τὰ λε-
 χθέντα ὑπὸ τοῦ Ἑρατοσθένους περὶ τῶν μετὰ τὸν Πόν-
 τον τόπων, ὅτι φησὶ τρεῖς ἄκρας ἀπὸ τῶν ἄρκτων κα-
 θήκειν· μίαν μὲν ἐφ' ἧς ἡ Πελοπόννησος, δευτέραν
 δὲ τὴν Ἰταλικήν, τρίτην δὲ τὴν Λιγυστικὴν, ὑφ' ὧν 5
 κόλπους ἀπολαμβάνεσθαι τὸν τε Ἀδριατικὸν καὶ τὸν
 Τυρρηνικόν. ταῦτα δ' ἐκθέμενος καθόλου πειρᾶται
 τὰ καθ' ἑκάστα περὶ αὐτῶν λεγόμενα ἐλέγχειν γεωμε-
 τρικῶς μᾶλλον ἢ γεωγραφικῶς. ἔστι δὲ τοσοῦτον τῶν
 ἁμαρτανομένων ἐν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Ἑρατοσθένους τὸ 10
 πλῆθος, καὶ ὑπὸ Τιμοσθένους τοῦ τοὺς λιμένας συγ-
 γράψαντος (ὃν ἐπαινεῖ μὲν ἐκεῖνος μάλιστα τῶν ἄλ-
 λων, διαφωνῶν δ' ἐλέγχεται πρὸς αὐτὸν πλεῖστα),
 ὥστ' οὐκ ἄξιον ἡγοῦμαι διαιτᾶν οὔτ' ἐκεῖνους ἐπὶ το-
 σοῦτον διαμαρτάνοντας τῶν ὄντων, οὔτε τὸν Ἰππαρ- 15
 χον. καὶ γὰρ οὗτος τὰ μὲν παραλείπει τῶν ἡμαρτημέ-
 νων τὰ δ' οὐκ ἐπανορθοῖ, ἀλλ' ἐλέγχει μόνον ὅτι
 ψευδῶς ἢ μαχομένως εἴρηται. αἰτιάσαιο μὲν γὰρ καὶ
 τοῦτ' ἂν ἴσως τις, ὅτι φησὶν ἄκρας τρεῖς τῆς Εὐρώπης,
 μίαν μὲν τιθεὶς τὴν ἐφ' ἧς ἡ Πελοπόννησος· ἔχει γὰρ 20
 τι πολυσχιδές· καὶ γὰρ τὸ Σούνιον ἀκρωτηριάζει ὁμοί-
 ως τῇ Λακωνικῇ, οὐ πολὺ ἥττον μεσημβρινώτερον ὃν
 τῶν Μαλεῶν καὶ κόλπον ἀπολαμβάνον ἀξιόλογον.
 καὶ ἡ Θρακία Χερρόνησος ἀπολαμβάνει πρὸς τὸ Σού-
 νιον τὸν τε Μέλανα κόλπον καὶ τοὺς ἐφεξῆς τοὺς Μα- 25
 κεδονικούς. εἰ δ' οὖν παρείημεν τοῦτο, καὶ τῶν δια-
 στημάτων τὰ πλεῖστα φανερώς ψευδογραφούμενα ἐλέγ-
 χει τὴν ἀπειρίαν τῶν τόπων ὑπερβάλλουσαν καὶ οὐ
 δεομένην γεωμετρικῶν ἐλέγχων, ἀλλὰ φανερῶν καὶ
 αὐτόθεν ἐκμαρτυρεῖσθαι δυναμένων· οἷον ὅτι ἐξ' Ἐπι- 30
 δάμνου πρὸς τὸν Θερμαῖον κόλπον ἡ ὑπέρβασις ἔστι
 πλειόνων ἢ δισχιλίων σταδίων· ὁ δ' ἐνακοσίων φη-

σίν· ἐκ δὲ Ἀλεξανδρείας εἰς Καρχηδόνα ὑπὲρ μυρίου C. 93
καὶ τρισχιλίους, οὐ πλείους ὄντας τῶν ἐννακισχιλίων,
εἶπερ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ ἐστὶ κατὰ τοῦτον τῇ
μὲν Ἀλεξανδρείᾳ Καρία καὶ Ρόδος, τῇ δὲ Καρχηδόνι
5 ὁ πορθμὸς. πάντες γὰρ ὁμολογοῦσι μὴ πλείονων εἶναι
τὸν ἐκ Καρίας ἐπὶ πορθμὸν πλοῦν σταδίων ἢ ἐνα-
κισχιλίων· ὅ τε μεσημβρινὸς ἐν μεγάλῳ μὲν τιμὴ δια-
στήματι λαμβανόμενος δοθείη ἂν ὁ αὐτὸς εἶναι τοσοῦ-
τον δυσμικώτερος πρὸς τὸν ἐωθινώτερον ὅσον ἡ Καρ-
10 χηδῶν ἐστὶ τοῦ πορθμοῦ πρὸς δύσει μᾶλλον, ἐν δὲ
τετρακισχιλίοις σταδίοις ἔχει καταφανῆ τὸν ἔλεγχον.
ὁ δὲ καὶ τὴν Ῥώμην τιθεὶς ἐπὶ ταύτῃ μεσημβρινοῦ
τὴν τοσοῦτον καὶ Καρχηδόνας δυσμικωτέραν, ὑπερ-
βολὴν οὐκ ἀπολείπει τῆς τῶν τόπων ἀπειρίας καὶ τού-
15 των καὶ τῶν ἐφεξῆς πρὸς δύσιν μέχρι στηλῶν.

Ἰππάρχῳ μὲν οὖν μὴ γεωγραφοῦντι ἄλλ' ἐξετά- 41
ζοντι τὰ λεχθέντα ἐν τῇ γεωγραφίᾳ τῇ Ἑρατοσθένους
οἰκεῖον ἦν ἐπὶ πλεον τὰ καθ' ἕκαστα εὐθύνειν. ἡμεῖς
δ' ἐν οἷς μὲν κατορθοῖ, τὸ πλεον δ' ἔτι ὅπου καὶ πλημ-
20 μελεῖ, τὸν καθ' ἕκαστα οἰκεῖον λόγον ῥῆθμεν δεῖν
προσάγειν, τὰ μὲν ἐπανορθοῦντες, ὑπὲρ ὧν δ' ἀπο-
λνόμενοι τὰς ἐπιφερομένας αἰτίας ὑπὸ τοῦ Ἰππάρχου,
καὶ αὐτὸν τὸν Ἰππαρχον συνεξετάζομεν, ὅπου τι φι-
λαιτίως εἰρηκεν. ἐν δὲ τούτοις ὁρῶντες ἤδη τὸν μὲν τε-
25 λέως παραπαίοντα, τὸν δὲ δικαίως ἐπικαλοῦντα, ἄρ-
κεῖν ὑπολαμβάνομεν, ἂν ἐν αὐτῇ τῇ γεωγραφίᾳ τὰ
ὄντα λέγοντες ἐπανορθῶμεν αὐτόν. ἐφ' ὧν γὰρ συν-
εγῇ καὶ ἐπιπολάζοντά ἐστι τὰ ἀμαρτανόμενα, κρεῖτ-
τον μὴδὲ μεμνησθαι πλὴν εἰ σπάνιον τι καὶ καθόλου,
30 ὅπερ πειρασόμεθα ποιεῖν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα. καὶ νῦν
δ' εἰρήσθω ὅτι καὶ Τιμοσθένης καὶ Ἑρατοσθένης καὶ
οἱ ἔτι τούτων πρότεροι τελέως ἡγνόνουν τὰ τε Ἰβηρικὰ

καὶ τὰ Κελτικά, μυρίῳ δὲ μᾶλλον τὰ Γερμανικά καὶ τὰ Βρεττανικά, ὥς δ' αὖτως τὰ τῶν Γετῶν καὶ Βασταρ-
 νῶν. ἐπὶ πολὺ δ' ἀγνοίας ἐτύγγανον ἀφιγμένοι καὶ
 τῶν κατ' Ἰταλίαν καὶ τὸν Ἀδρίαν καὶ τὸν Πόντον καὶ
 τῶν ἐφεξῆς προσαρκτίων μερῶν· εἰ καὶ τὰ τοιαῦτα 5
 ἴσως φιλαίτια. τοῦ γὰρ Ἑρατοσθένους ἐπὶ τῶν πόρρω
 διεστηκότων τὰ παραδεδομένα φάσκοντος ἔρεῖν δια-
 στήματα, μὴ δυσχυριζομένου δὲ καὶ λέγοντος ὡς παρέ-
 λαβε, προστιθέντος δ' ἔστιν ὅπου τὰ ἐπ' εὐθείας μᾶλ-
 C. 94 λον καὶ ἥττον, οὐ δεῖ προσάγειν τὸν ἀκριβῆ ἔλεγχον 10
 τοῖς μὴ ὁμολογουμένοις πρὸς ἄλληλα διαστήμασιν·
 ὅπερ ποιεῖν πειρᾶται ὁ Ἰππαρχος ἐν τε τοῖς πρότερον
 λεχθεῖσι καὶ ἐν οἷς τὰ περὶ τὴν Ὑρκανίαν μέχρι Βακ-
 τριῶν καὶ τῶν ἐπέκεινα ἐθνῶν ἐκτίθεται διαστήματα,
 καὶ ἔτι τὰ ἀπὸ Κολχίδος ἐπὶ τὴν Ὑρκανίαν θάλατταν. 15
 οὐ γὰρ ὁμοίως ἐπὶ τε τούτων ἐξεταστέον αὐτὸν καὶ ἐπὶ
 τῶν κατὰ τὴν ἡπειρωτὶν παραλίαν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς
 οὕτω γνωρίμους τόπους· ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ τούτων γεω-
 μετρικῶς, ὅπερ ἔφην, ἀλλὰ γεωγραφικῶς μᾶλλον.
 αἰτιασάμενος δ' οὖν τινα τῶν Αἰθιοπικῶν ἐπὶ τέλει 20
 τοῦ δευτέρου ὑπομνήματος τῶν πρὸς τὴν Ἑρατοσθέ-
 νους γεωγραφίαν πεποιημένων, ἐν τῇ τρίτῃ φησὶ τὴν
 μὲν πλείω θεωρίαν ἔσεσθαι μαθηματικὴν, ἐπὶ ποσὸν
 δὲ καὶ γεωγραφικὴν· οὐδ' ἐπὶ ποσὸν μέντοι δοκεῖ μοι
 ποιήσασθαι γεωγραφικὴν, ἀλλὰ πᾶσαν μαθηματικὴν, 25
 διδόντος καὶ τοῦ Ἑρατοσθένους τὴν τοιαύτην πρόφα-
 σιν. πολλαχοῦ γὰρ ἐκπίπτει πρὸς τὸ ἐπιστημονικώτε-
 ρον τῆς προκειμένης ἱστορίας, ἐκπεσὼν δὲ οὐκ ἀκρι-
 βεῖς ἀλλ' ὁλοσχερεῖς ποιεῖται τὰς ἀποφάσεις, τρόπον
 τινὰ ἐν μὲν τοῖς γεωγραφικοῖς μαθηματικὸς ἐν δὲ 30
 τοῖς μαθηματικοῖς γεωγραφικὸς ὢν, ὥστε πρὸς ἄμφο
 δίδωσιν ἀφορμὰς τοῖς ἀντιλέγουσιν, ἐν δὲ τούτῳ τῷ

ὑπομνήματι καὶ δικαίας καὶ οὗτος καὶ ὁ Τιμοσθένης,
ὥστ' οὐδ' ἡμῖν καταλείπεται συνεπισκοπεῖν, ἀλλ' ἀρ-
κεῖσθαι τοῖς ὑπὸ τοῦ Ἱπάρχου λεχθεῖσιν.

Ἴδωμεν δὲ καὶ Ποσειδώνιον ἃ φησιν ἐν τοῖς περὶ 2
5 ὠκεανοῦ· δοκεῖ γὰρ ἐν αὐτοῖς τὰ πολλὰ γεωγραφεῖν,
τὰ μὲν οἰκείως τὰ δὲ μαθηματικώτερον. οὐκ ἄτοπον
οὖν ἓνια καὶ τῶν ὑπὸ τούτου λεγομένων διαιτῆσαι, τὰ
μὲν νῦν τὰ δ' ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ὥς ἂν ὑποπίπτῃ,
μέτρου τινὸς ἐχομένους. ἔστιν οὖν τι τῶν πρὸς γεω-
10 γραφίαν οἰκείων τὸ τὴν γῆν ὅλην ὑποθέσθαι σφαι-
ροειδῆ καθάπερ καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἄλλα παραδέ-
ξασθαι τὰ ἀκόλουθα τῇ ὑποθέσει ταύτῃ· τούτων δ'
ἔστι καὶ τὸ πεντάζωνον αὐτὴν εἶναι.

Φησὶ δὲ ὁ Ποσειδώνιος τῆς εἰς πέντε ζώνας δια- 2
15 ρέσεως ἀρχηγὸν γενέσθαι Παρμενίδην· ἀλλ' ἐκείνον
μὲν σχεδόν τι διπλασίαν ἀποφαίνειν τὸ πλάτος τὴν
διακεκαυμένην ὑπερπίπτουσιν ἑκατέρων τῶν τροπι-
κῶν εἰς τὸ ἐκτὸς καὶ πρὸς ταῖς εὐκράτοις· Ἀριστοτέλη
δὲ αὐτὴν καλεῖν τὴν μεταξὺ τῶν τροπικῶν, τὰς δὲ με-
20 ταξὺ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν ἀρκτικῶν εὐκράτους. ἀμ-
φοτέροις δ' ἐπιτιμᾷ δικαίως· διακεκαυμένην γὰρ λέ- C. 95
γεσθαι τὸ ἀοίκητον διὰ καῦμα· τῆς δὲ μεταξὺ τῶν
τροπικῶν πλέον ἢ τὸ ἥμισυ τοῦ πλάτους οἰκήσιμόν
ἔστιν ἐκ τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου στοχαζομένοις Αἰθιοπῶν,
25 εἴπερ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ παντὸς πλάτους ἔστιν ὃ διαιρεῖ
ἐφ' ἑκάτερα ὁ ἰσημερινός, τούτου δὲ τὸ μὲν ἀπὸ τῆς
Συήνης, ἥπερ ἔστιν ὄριον τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ, εἰς
Μερόην εἰσὶ πεντακισχίλιοι, τὸ δ' ἐνθὲνδε ἕως [τοῦ]
τῆς Κινναμωμοφόρου παραλλήλου, ὅσπερ ἔστιν ἀρχή
30 τῆς διακεκαυμένης, τρισχίλιοι. τοῦτο μὲν οὖν τὸ διά-

στημα πᾶν ἐστὶ μετρητόν, πλεῖταί τε γὰρ καὶ ὀδεύεται· τὸ δ' ἐξῆς μέχρι τοῦ ἰσημερινοῦ λόγῳ δέκνυνται κατὰ τὴν ὑπ' Ἑρατοσθένους γενομένην ἀναμέτρησιν τῆς γῆς ὅτι ἐστὶ σταδίων ὀκτακισχιλίων ὀκτακόσιων· ὃν δὲ λόγον ἔχει τὰ μύρια ἑξακισχίλια ὀκτακόσια πρὸς τὰ ὀκτακισχίλια [ὀκτακόσια], τοῦτον ἂν ἔχοι τὸ μεταξὺ τῶν τροπικῶν διάστημα πρὸς τὸ τῆς διακεκαυμένης πλάτος. καὶ τῶν νεωτέρων δὲ ἀναμετρήσεων εἰσάγεται ἡ ἐλαχίστην ποιοῦσα τὴν γῆν, οἷαν ὁ Ποσειδώνιος ἐγκρίνει περὶ ὀκτωκαίδεκα μυριάδας οὖσαν, περὶ ἡμισὺ που ἀποφαίνει τὴν διακεκαυμένην τῆς μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἢ μικρῷ τοῦ ἡμίσεος μείζονα, ἴσην δὲ καὶ τὴν αὐτὴν οὐδαμῶς. τοῖς τε ἀρκτικοῖς οὔτε παρὰ πᾶσιν οὖσιν οὔτε τοῖς αὐτοῖς πανταχοῦ τίς ἂν διορίζοι τὰς εὐκράτους, αἵπερ εἰσὶν ἀμετάπτωτοι; τὸ μὲν οὖν μὴ παρὰ πᾶσιν εἶναι τοὺς ἀρκτικούς, οὐδὲν ἂν εἴη πρὸς τὸν ἔλεγχον· δεῖ γὰρ παρὰ τοῖς τὴν εὐκρατον οἰκοῦσιν εἶναι πᾶσι, πρὸς οὖσπερ καὶ λέγεται μόνους εὐκράτους. τὸ δὲ μὴ πανταχοῦ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ μεταπίπτειν, καλῶς εἴληπται. 20

3 Αὐτὸς δὲ διαιρῶν εἰς τὰς ζώνας πέντε μὲν φησὶν εἶναι χρησίμους πρὸς τὰ οὐράνια, τούτων δὲ περὶ σκίους δύο τὰς ὑπὸ τοῖς πόλοις μέχρι τῶν ἐχόντων τοὺς τροπικοὺς ἀρκτικούς, ἑτεροσκίους δὲ τὰς ἐφεξῆς ταύταις δύο μέχρι τῶν ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς οἰκούντων, ἀμφίσκιον δὲ τὴν μεταξὺ τῶν τροπικῶν· πρὸς δὲ τὰ ἀνθρώπεια ταύτας τε καὶ δύο ἄλλας στενὰς τὰς ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς, καθ' ἃς ἡμισὺ πως μηνὸς κατὰ κορυφὴν ἐστὶν ὁ ἥλιος, δίχα διαιρουμένας ὑπὸ τῶν τροπικῶν. ἔχειν γὰρ τι ἴδιον τὰς ζώνας ταύτας, αὐχμηράς τε ἰδίως καὶ ἀμμώδεις ὑπαρχούσας καὶ ἀφόρους πλὴν σιλφίου καὶ πυρωδῶν τινῶν καρπῶν συγκεκαυμένων· ὅρη γὰρ 30

μὴ εἶναι πλησίον ὥστε τὰ νέφη προσπίπτοντα ὄμβρους ποιεῖν, μηδὲ δὴ ποταμοῖς διαρρεῖσθαι· διόπερ C. 96 οὐλότριχας καὶ οὐλόκερως καὶ προχείλους καὶ πλατύρινας γεννᾶσθαι· τὰ γὰρ ἄκρα αὐτῶν συστρέφεσθαι·
 5 καὶ τοὺς ἰχθυοφάγους δὲ κατὰ ταύτας τὰς ζώνας οἰκεῖν. ὅτι δὲ ταῦτ' ἴδια τῶν ζωνῶν τούτων, δηλοῦν φησὶ τὸ τοὺς νοτιωτέρους αὐτῶν ἔχειν τὸ περιέχον εὐκρά-
 τότερον καὶ τὴν γῆν καρπιμωτέραν καὶ εὐυδροτέραν.

Πολύβιος δὲ ποιεῖ ζώνας ἕξ, δύο μὲν τὰς τοῖς 3
 10 ἀρκτικοῖς ὑποπιπτούσας, δύο δὲ τὰς μεταξὺ τούτων τε καὶ τῶν τροπικῶν, [καὶ δύο τὰς μεταξὺ τούτων] καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ. ἡ μὲν οὖν εἰς πέντε διαίρεσεις δοκεῖ μοι καὶ φυσικῶς ἅμα καὶ γεωγραφικῶς εἰρησθαι· φυσικῶς μὲν, ὅτι καὶ πρὸς τὰ οὐράνια καὶ πρὸς τὴν τοῦ
 15 περιέχοντος κρᾶσιν· πρὸς μὲν τὰ οὐράνια, ὅτι τοῖς περισκίοις [καὶ τοῖς ἑτεροσκίοις] καὶ τοῖς ἀμφισκίοις οὕτως ἂν ἄριστα διοριζομένοις συνδιορίζεται καὶ τὰ περὶ τὴν θῆαν τῶν ἄστρον, ὁλοσχερεῖ τιμι μερισμῷ λαμβάνοντα τὴν ἐξάλλαξιν· πρὸς δὲ τὴν τοῦ περιέχον-
 20 τος κρᾶσιν, ὅτι τῆς τούτου κράσεως πρὸς τὸν ἥλιον κρινομένης διαφορὰ τρεῖς εἰσιν αἱ γενικώταται καὶ συντείνουσai πρὸς τε τὰς τῶν ζώων καὶ φυτῶν συστάσεις καὶ τῶν ἄλλων *ἡμισυσταλεῖς τῶν ὑπὸ τῷ ἄερι καὶ ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ, ὑπερβολὴ θάλπους καὶ ἔλλειψις καὶ
 25 μεσότης. αὕτη δὲ τῷ εἰς τὰς ζώνας μερισμῷ λαμβάνει τὴν οἰκείαν διάκρισιν· αἱ τε γὰρ κατεψυγμένοι δύο τὴν ἔλλειψιν τοῦ θάλπους ὑπαγορεύουσιν εἰς μίαν τοῦ περιέχοντος φύσιν συναγόμεναι, αἱ τε εὐκράτοι παραπλησίως εἰς μίαν τὴν μεσότητα ἄγονται, εἰς δὲ τὴν λοιπὴν
 30 ἡ λοιπὴ μία καὶ διακεκαυμένη. ὅτι δὲ καὶ γεωγραφικός ἐστὶν ὁ μερισμός, δῆλον· ζητεῖ γὰρ ἡ γεωγραφία τῆς

- ἐτέρως τῶν εὐκράτων ἀφορίσαι τὸ οἰκούμενον ὑφ' ἡμῶν
 τμημα· πρὸς δύσει μὲν οὖν καὶ ἀνατολῇ θάλαττά ἐστιν
 ἡ περατοῦσα, πρὸς δὲ τὰ νότια καὶ τὰ βόρεια ὁ ἀήρ, ὁ
 μὲν μέσος εὐκράτος ὢν καὶ φρυτοῖς καὶ ξύοις, ὁ δ' ἐφ'
 ἑκάτερα δύσκρατος ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει τοῦ θάλα- 5
 πους. εἰς δὲ τὰς τρεῖς διαφορὰς ταύτας ἐδέησε τῆς εἰς
 πέντε ζώνας διαιρέσεως· τῷ γὰρ ἰσημερινῷ τμηθεῖσα
 δίχα ἡ σφαῖρα τῆς γῆς εἰς τε τὸ βόρειον ἡμισφαίριον,
 ἐν ᾧ ἡμεῖς ἐσμεν, καὶ τὸ νότιον ὑπέγραψε τὰς τρεῖς
 διαφορὰς· τὰ μὲν γὰρ πρὸς τῷ ἰσημερινῷ καὶ τῇ δια- 10
 κεκαυμένῃ ζώνῃ διὰ καῦμα ἀοίκητά ἐστι, τὰ δὲ πρὸς
 τῷ πόλῳ διὰ ψυχρος, τὰ δὲ μέσα τὰ εὐκράτα καὶ τὰ οἰ-
 κήσιμα. ὁ δὲ τὰς ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς προστιθεὶς οὐκ
 ἀνὰ λόγον ταῖς πέντε ταύτας προστίθησιν οὐδ' ὁμοίᾳ
 C. 97 κεκαυμένης διαφορᾶ, ἀλλ' ὥς ἂν εἰ καὶ ταῖς ἐθνικαῖς 15
 διαφοραῖς ἀπέφαινε ζώνας, ἄλλην μὲν τὴν Αἰθιοπι-
 κήν, ἄλλην δὲ τὴν Σκυθικὴν καὶ Κελτικὴν, τρίτην δὲ
 τὴν ἀνὰ μέσον.
- 2 Ὁ δὲ Πολύβιος τοῦτο μὲν οὐκ εὖ τὸ ποιεῖν τινὰς
 ζώνας τοῖς ἀρκτικοῖς διοριζομένας, δύο μὲν τὰς ὑπο- 20
 πίπτουσας αὐτοῖς δύο δὲ τὰς μεταξὺ τούτων καὶ τῶν
 τροπικῶν· εἴρηται γὰρ ὅτι τοῖς μεταπίπτουσι σημείοις
 οὐχ ὀριστέον τὰ ἀμετάπτωτα. οὐδὲ τοῖς τροπικοῖς δὲ
 τῆς διακεκαυμένης ὅροις χρηστέον· καὶ [γὰρ] τοῦτ' εἴ-
 ρηται. τὴν διακεκαυμένην μέντοι δίχα διαιρῶν πρὸς 25
 οὐ φάυλην ἐπίνοιαν φαίνεται κεκινημένος, πρὸς ἣν
 καὶ ὅλην δίχα διαιροῦμεν εὐφυῶς τὴν γῆν εἰς τε τὸ βό-
 ρειον ἡμισφαίριον καὶ τὸ νότιον τῷ ἰσημερινῷ· δηλον
 γὰρ ὅτι διαιρεῖται κατὰ ταύτην τὴν τομὴν καὶ ἡ διακε-
 καυμένη, [καὶ] ποιεῖ τινὰ ἐπιτηδειότητα, ὥστε καὶ τὸ 30
 ἡμισφαίριον ἑκάτερον ἐξ ὅλων συντετάχθαι τριῶν ζω-

- νῶν ὁμοιοειδῶν τῶν ἐν θατέρῳ. ἡ μὲν οὖν τοιαύτη
 τομὴ δέχεται τὴν εἰς ἕξ ζώνας διαίρεσιν, ἡ δ' ἑτέρα οὐ
 πάννυ. εἰ γοῦν τῷ διὰ τῶν πόλων δίχα τέμνοις τὴν γῆν,
 οὐκ ἂν εἰκότως ἐκάτερον τῶν ἡμισφαιρίων, τό τε ἐσπέ-
 5 ριον καὶ τὸ ἀνατολικόν, τέμνοις εἰς ζώνας ἕξ, ἀλλὰ ἡ
 εἰς πέντε ἀρκοῦσα ἂν εἴη· τὸ γὰρ ὁμοιοπαθεῖς τῶν
 τμημάτων ἀμφοτέρων τῆς διακεκαυμένης, ἃ ποιεῖ ὁ
 ἰσημερινός, καὶ τὸ συγκεῖσθαι περιττὴν καὶ περίεργον
 ἀποφαίνει τὴν τομὴν, ὁμοιοειδῶν μὲν οὐσῶν καὶ τῶν
 10 εὐκράτων καὶ τῶν κατεψυγμένων, ἀλλ' οὐ συγκειμέ-
 νων· οὕτως οὖν καὶ τὴν ὅλην γῆν ἐκ τῶν τοιούτων
 ἡμισφαιρίων ἐπινοοῦμένην ἀρκοῦντως ἂν εἰς πέντε
 διαιροίης. εἰ δ', ὥσπερ Ἑρατοσθένης φησὶν, ἡ ὑπο-
 πίπτουσα τῷ ἰσημερινῷ ἐστὶν εὐκράτος, καθάπερ καὶ
 15 Πολύβιος ὁμοδοξεῖ (προστίθῃσι δ' οὗτος καὶ διότι ὑψη-
 λοτάτη ἐστί· διόπερ καὶ κατομβρεῖται, τῶν βορείων
 νεφῶν κατὰ τοὺς ἐτησίας ἐκεῖ τοῖς ἀναστήμασι προσ-
 πιπτόντων πλείστον), πολὺ κρεῖττον τρίτην εὐκράτον
 ταύτην ποιεῖν στενὴν τινα, ἢ τὰς ὑπὸ τοῖς τροπικοῖς
 20 εἰσάγειν. συνηγορεῖ δὲ τούτοις καὶ τὰ τοιαῦτα, ὧν
 μέμνηται καὶ Ποσειδώνιος, τὸ ἐκεῖ τὰς μεταστάσεις
 ὀξυτέρας εἶναι τὰς εἰς τὰ πλάγια, ὥς δ' αὐτως καὶ τὰς
 ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν τοῦ ἡλίου· ὀξύτεραι γὰρ αἰ
 κατὰ μεγίστου κύκλου τῶν ὁμοταχῶν κινήσεων.
 25 Ἐνίσταται δ' ὁ Ποσειδώνιος τῷ Πολυβίῳ, διότι 3
 φησὶ τὴν ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ οἰκῆσιν ὑψηλοτάτην· οὐ-
 δὲν γὰρ εἶναι κατὰ τὴν σφαιρικὴν ἐπιφάνειαν ὕψος
 διὰ τὴν ὁμαλότητα, οὐδὲ δὴ ὀρεινὴν εἶναι τὴν ὑπὸ τῷ C. 98
 ἰσημερινῷ, ἀλλὰ μᾶλλον πεδιάδα ἰσόπεδόν πως τῇ ἐπι-
 30 φανείᾳ τῆς θαλάττης· τοὺς δὲ πληροῦντας τὸν Νεῖλον
 ὄμβρους ἐκ τῶν Αἰθιοπικῶν ὀρῶν συμβαίνειν. ταῦτα
 δ' εἰπὼν ἐνταῦθα ἐν ἄλλοις συγχωρεῖ, φήσας ὑπονοεῖν

ὄρη εἶναι τὰ ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ, πρὸς ἃ ἑκατέρωθεν ἀπὸ τῶν εὐκράτων ἀμφοῖν προσπίπτοντα τὰ νέφη ποιεῖν τοὺς ὄμβρους. αὕτη μὲν οὖν ἡ ἀνομολογία φανερά· ἀλλὰ καὶ δοθέντος τοῦ ὀρεινῆν εἶναι τὴν ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ, ἄλλη τις ἀνακύπτειν ἂν δόξειεν· οἱ 5 γὰρ αὐτοὶ σύρρουν φασὶν εἶναι τὸν ὠκεανόν. πῶς οὖν ὄρη κατὰ μέσον ἰδρύουσιν αὐτόν; πλὴν εἰ νήσους τινὰς βούλονται λέγειν. ὅπως δὲ [δῆ] ποτε τοῦτ' ἔχει, τῆς γεωγραφικῆς μερίδος ἔξω πίπτει· δοτέον δ' ἴσως τῷ προθεμένῳ τὴν περὶ ὠκεανοῦ πραγματείαν ταύτ' ἔξε- 10 τάζειν.

- 4 Μνησθεῖς δὲ τῶν περιπλεῦσαι λεγομένων τὴν Αἰβύνην, Ἡρόδοτον μὲν οἴεσθαι φησιν ὑπὸ Δαρείου πεμφθέντας τινὰς τελέσαι τὸν περίπλουν· Ἡρακλείδην δὲ τὸν Ποντικὸν ἐν διαλόγῳ ποιεῖν ἀφιγμένον παρὰ Γέ- 15 λωνι μάγον τινὰ περιπλεῦσαι φάσκοντα. ἀμάρτυρα δὲ ταῦτ' εἶναι φήσας καὶ Εὐδοξόν τινα Κυζικηνὸν θεωρὸν καὶ σπονδοφόρον τοῦ τῶν Κορείων ἀγῶνος ἐλθεῖν εἰς Αἴγυπτον ἱστορεῖ κατὰ τὸν δεύτερον Εὐεργέτην· συσταθῆναι δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς περὶ αὐτόν 20 καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς ἀνάπλους τοῦ Νείλου, θαυμαστικὸν ὄντα τῶν τοπικῶν ἰδιωμάτων ἅμα καὶ οὐκ ἀπαίδευτον. τυχεῖν δῆ τινα Ἰνδὸν κομισθέντα ὥς τὸν βασιλέα ὑπὸ τῶν φυλάκων τοῦ Ἀραβίου μυχοῦ, λερόντων εὐρεῖν ἡμιθανῆ καταχθέντα μόνον ἐν νηί, τίς δ' 25 εἴη καὶ πόθεν ἀγνοεῖν μὴ συνιέντας τὴν διάλεκτον· τὸν δὲ παραδοῦναι τοῖς διδάξουσιν ἑλληνίζειν. ἐκμαθόντα δὲ διηγῆσασθαι διότι ἐκ τῆς Ἰνδικῆς πλέων περιπέσοι πλάνη καὶ σωθείη δεῦρο τοὺς σύμπλους ἀποβαλὼν λιμῷ· ὑποληφθέντα δὲ ὑποσχέσθαι τὸν εἰς Ἰν- 30 δοὺς πλοῦν ἡγήσασθαι τοῖς ὑπὸ τοῦ βασιλέως προχειρισθεῖσι· τούτων δὲ γενέσθαι τὸν Εὐδοξον. πλεύ-

σαντα δὴ μετὰ δώρων ἐπανελθεῖν ἀντιφορτισάμενον
 ἄρώματα καὶ λίθους πολυτελεῖς, ὧν τοὺς μὲν καταφέ-
 ρουσιν οἱ ποταμοὶ μετὰ τῶν ψήφων, τοὺς δ' ὄρυκτοὺς
 εὐρίσκουσι πεπηγότας ἐξ ὑγροῦ, καθάπερ τὰ κρυστάλ- C. 99
 5 λινὰ παρ' ἡμῖν· διαψευσθῆναι δὲ τῶν ἐλπίδων· ἀφε-
 λέσθαι γὰρ αὐτὸν ἅπαντα τὸν φόρτον τὸν Εὐεργέτην.
 τελευτήσαντος δ' ἐκείνου τὸν βίον, Κλεοπάτραν τὴν
 γυναικα διαδέξασθαι τὴν ἀρχήν· πάλιν οὖν καὶ ὑπὸ
 ταύτης πεμφθῆναι τὸν Εὐδοξον μετὰ μεζονος παρα-
 10 σκευῆς. ἐπανιόντα δ' ἀνέμοις παρενεχθῆναι ὑπὲρ τὴν
 Αἰθιοπίαν· προσφερόμενον δὲ τισι τόποις ἐξοικειού-
 σθαι τοὺς ἀνθρώπους μεταδόσει σιτίων τε καὶ οἴνου
 καὶ παλαθίδων, ὧν ἐκείνοις οὐ μετῆν, ἀντὶ δὲ τούτων
 ὑδρείας τε τυγχάνειν καὶ καθοδηγίας, ἀπογράφεσθαι
 15 τε τῶν ῥημάτων ἔνια. εὐρόντα δ' ἀκρόπρωρον ξύλι-
 νον ἐκ ναυαγίου ἵππου ἔχον ἐγγεγλυμμένον, πυθόμε-
 νον ὡς ἀπὸ τῆς ἐσπέρας πλεόντων τινῶν εἴη τὸ ναυά-
 γιον τοῦτο, κομίζειν αὐτὸ ἀναστρέψαντα πρὸς τὸν οἴ-
 κειον πλοῦν. σωθέντα δ' εἰς Αἴγυπτον, οὐκέτι τῆς
 20 Κλεοπάτρας ἡγουμένης ἀλλὰ τοῦ παιδός, ἀφαιρεθῆ-
 ναι πάλιν πάντα· φωραθῆναι γὰρ νενοσφισμένον
 πολλά. τὸ δ' ἀκρόπρωρον προφέροντα εἰς τὸ ἐμπόριον
 δεικνύναι τοῖς ναυκλήροις, γινῶναι δὲ Γαδειριτῶν ὄν·
 τούτων γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους μεγάλα στέλλειν πλοῖα,
 25 τοὺς δὲ πένητας μικρά, ἃ καλεῖν ἵππους ἀπὸ τῶν ἐν
 ταῖς πρῶταις ἐπισήμων· τούτοις δὲ πλεῖν μέχρι τοῦ
 Αἴξου ποταμοῦ περὶ τὴν Μαυρουσίαν ἀλιευομένους.
 ἀλλὰ τῶν δὴ ναυκλήρων τινὰς γνωρίσαι τὸ ἀκρόπρω-
 ρον ἑνὸς τῶν ἀπὸ τοῦ Αἴξου ποταμοῦ πορρωτέρου
 30 πλευσάντων καὶ μὴ σωθέντων ὑπάρξαν. ἐκ δὲ τούτου
 συμβαλόντα τὸν Εὐδοξον ὡς δυνατὸς εἴη ὁ περίπλους
 ὁ Λιβυκός, πορευθέντα οἵκαδε τὴν οὐσίαν ἐνθέμενον

πᾶσαν ἐξορμῆσαι. καὶ πρῶτον μὲν εἰς Δικαιάρχειαν,
 εἴτ' εἰς Μασσαλίαν ἐλθεῖν καὶ τὴν ἐξῆς παραλίαν μέχρι
 Γαδείρων, πανταχοῦ δὲ διακωδωνίζοντα ταῦτα καὶ
 χρηματιζόμενον κατασκευάσασθαι πλοῖον μέγα καὶ
 ἐφόλκια δύο λέμβοις ληστρικοῖς ὅμοια, ἐμβιβάσαι τε 5
 μουσικὰ παιδισκάρια καὶ ἰατροὺς καὶ ἄλλους τεχνίτας,
 ἔπειτα πλεῖν ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν μετέωρον ξεφύροις συνε-
 χέσι. καμνόντων δὲ τῷ πλῶ τῶν συνόντων, ἄκοντα
 ἐπουρίσαι πρὸς γῆν δεδοικότα τὰς πλημμυρίδας καὶ
 τὰς ἀμπώτεις. καὶ δὴ καὶ συμβῆναι ὅπερ ἐδεδίει· κα- 10
 θίσαι γὰρ τὸ πλοῖον, ἡσυχῇ δέ, ὥστε μὴδ' ἀθροῦν δια-
 λυθῆναι, ἀλλὰ φθῆναι τὰ φορτία σωθέντα εἰς γῆν καὶ
 τῶν ξύλων τὰ πλεῖστα· ἐξ ὧν τρίτον λέμβον συμπη-
 ξάμενον πεντηκοντόρῳ πάρισον πλεῖν, ἕως ἀνθρώ-
 C.100 ποῖς συνέμιξε τὰ αὐτὰ ῥήματα φθεγγομένοις, ἅπερ 15
 πρότερον ἀπεγέγραπτο· ἅμα δὲ τοῦτό τε γινῶναι ὅτι
 οἱ ἐνταῦθα ἄνθρωποι ὁμοεθνεῖς εἶεν τοῖς Αἰθίοψιν
 ἐκείνοις, καὶ ὅτι ὁμοροῦεν τῇ Βόγου βασιλείᾳ. ἀφέντα
 δὴ τὸν ἐπὶ Ἰνδοὺς πλοῦν ἀναστρέφειν· ἐν δὲ τῷ παρὰ-
 πλῶ νῆσον εὐνδρον καὶ εὐδενδρον ἐρήμην ἰδόντα ση- 20
 μειώσασθαι· σωθέντα δὲ εἰς τὴν Μαυρουσίαν, διαθέ-
 μενον τοὺς λέμβους πεζῇ κομισθῆναι πρὸς τὸν Βόγον
 καὶ συμβουλεύειν αὐτῷ τὴν ναυστολίαν ἐπανελέσθαι
 ταύτην, ἰσχυῖσαι δ' εἰς τὰναντία τοὺς φίλους ὑποτεί-
 νοντας φόβον μὴ συμβῇ τὴν χώραν εὐεπιβούλευτον γε- 25
 νέσθαι, δειχθείσης παρόδου τοῖς ἔξωθεν ἐπιστρατεύειν
 ἐθέλουσιν. ὥς δ' ἐπύθετο λόγῳ μὲν πεμπόμενον ἐαν-
 τὸν ἐπὶ τὴν ἀναδειχθεῖσαν ναυστολίαν, ἔργῳ δ' ἐκτεθη-
 σόμενον εἰς ἐρήμην τινὰ νῆσον, φυγεῖν εἰς τὴν Ῥωμαίων
 ἐπικράτειαν κἀκεῖθεν εἰς τὴν Ἰβηρίαν διαῖραι. πάλιν 30
 δὲ κατασκευασάμενον στρογγύλον πλοῖον καὶ μακρὸν
 πεντηκόντορον, ὥστε τῷ μὲν πελαγίζειν τῷ δὲ πειρᾶ-

σθαι τῆς γῆς, ἐνθήμενον γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ σπέρματα καὶ οἰκοδόμους ὀρμῆσαι πρὸς τὸν αὐτὸν περίπλου, διανοούμενον, εἰ βραδύνοιτο ὁ πλοῦς, ἐνδιαχειμάσαι τῇ προεσκεμμένῃ νήσῳ, καὶ σπείραντα καὶ 5 ἀνελόμενον τοὺς καρποὺς τελέσαι τὸν ἐγνωσμένον ἐξ ἀρχῆς πλοῦν.

„Ἐγὼ μὲν οὖν“ φησί „μέχρι [δεῦρο] τῆς περὶ τὸν 5
 „Εὐδόξου ἱστορίας ἤκω· τί δ' ὕστερον συνέβη τοὺς ἐκ
 „Γαδείρων καὶ τῆς Ἰβηρίας εἰκὸς εἰδέναι.“ ἐκ πάντων
 10 δὴ τούτων φησί δείκνυσθαι διότι ἡ οἰκουμένη κύκλῳ
 περιορρεῖται τῷ ὠκεανῷ· „οὐ γάρ μιν δεσμός περιβάλλεται
 ἢ πέριξ, ἀλλ' ἐς ἀπειρεσίην κέχυται· τό μιν οὐτι
 „μιαίνει.“ θαυμαστός δὴ κατὰ πάντα ἐστὶν ὁ Ποσειδώνιος,
 15 τὸν μὲν τοῦ μάγου περίπλου, ὃν Ἡρακλείδης
 εἶπεν, ἀμάρτυρον νομίσας, καὶ αὐτῶν τῶν ὑπὸ Δαρ-
 ρείου πεμφθέντων, ὃν Ἡρόδοτος ἱστορεῖ, τὸ δὲ Βεργαῖον
 διήγημα τοῦτο ἐν πίστει μέρει τιθεῖς, εἰθ' ὑπ' αὐτοῦ
 20 πεπλασμένον εἶτ' ἄλλων πλασάντων πιστευθέν. τίς γὰρ ἡ
 πιθανότης πρῶτον μὲν τῆς κατὰ τὸν
 20 Ἰνδὸν περιπετειᾶς; ὁ γὰρ Ἀράβιος κόλπος ποταμοῦ
 δίκην στενός ἐστι καὶ μακρὸς [πεντακισχιλίους] ἐπὶ μυ-
 ρίοις πού σταδίους μέχρι τοῦ στόματος, καὶ τούτου
 στενοῦ παντάπασιν ὄντος· οὐκ εἰκὸς δ' οὐτ' ἔξω πού
 τὸν πλοῦν ἔχοντας εἰς τὸν κόλπον παρῶσθῃναι τοὺς
 25 Ἰνδοὺς κατὰ πλάνην (τὰ γὰρ στενὰ ἀπὸ τοῦ στόματος
 δηλώσειν ἔμελλε τὴν πλάνην), οὐτ' εἰς τὸν κόλπον
 ἐπίτηδες καταχθεῖσιν ἐτι πλάνης ἢν πρόφασις καὶ ἀνέ-
 μων ἀστάτων. λιμῷ τε πῶς περιεῖδον ἅπαντας ἀπολ- C.101
 λυμένους σφᾶς πλὴν ἑνός; περιγενόμενός τε πῶς ἱκα-
 30 νὸς ἦν μόνος κατευθύνειν τὸ πλοῖον οὐ μικρὸν ὃν τά-
 γε τηλικαῦτα πελάγη διαίρειν δυνάμενον; τίς δ' ἡ ὄξυ-
 μάθεια τῆς διαλέκτου, ἀφ' ἧς ἱκανὸς ἦν πείσαι τὸν βα-

σιλέα, ὥς δυνάμενος τοῦ πλοῦ καθηγήσασθαι; τίς δ'
 ἢ σπάνις τῷ Εὐεργέτῃ τῶν τοιούτων καθηγεμόνων,
 ἥδη γνωριζομένης ὑπὸ πολλῶν τῆς ταύτης θαλάττης;
 ὁ δὲ δὴ σπονδοφόρος καὶ θεωρὸς τῶν Κυζικηνῶν πῶς
 ἀφείς τὴν πόλιν εἰς Ἰνδοὺς ἔπλει; πῶς δὲ ἐπιστεύθη 5
 τηλικαύτην χρεῖαν; πῶς δ' ἐπανιῶν ἀφαιρεθεὶς πάντα
 παρὰ τὴν ἐλπίδα καὶ ἀτιμωθεὶς ἔτι μείζονα ἐπιστεύθη
 παρασκευὴν δώρων; ἐπανιῶν δὲ καὶ παρενεχθεὶς εἰς
 τὴν Αἰθιοπίαν τίνος χάριν ἢ τὰς διαλέκτους ἀπεγρά-
 φετο, ἢ τὸ ἀκρόπρωρον ἐπυνθάνετο τῆς ἀλιάδος πό- 10
 θεν ἐκπέσοι; τὸ γὰρ μαθεῖν ὅτι ἀπὸ δύσεως πλεόντων
 ἦν νανάγιον οὐδενὸς ἔμελλεν ὑπάρξειν σημεῖον, ἐπεὶ
 καὶ αὐτὸς ἔμελλεν ἀπὸ δύσεως πλεῖν κατὰ τὴν ἐπάνο-
 δον. ἐλθὼν δ' οὖν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, φωραθεὶς ὥς νε-
 νοσφισμένος πολλά, πῶς οὐκ ἐκολάσθη, ἀλλὰ καὶ πε- 15
 ριῇει τοὺς ναυκλήρους διαπυνθανόμενος, δεικνὺς ἅμα
 τὸ ἀκρόπρωρον; ὁ δὲ γνωρίσας οὐχὶ θαυμαστός; ὁ δὲ
 πιστεύσας οὐ θαυμασιώτερος καὶ κατ' ἐλπίδα τοιαύτην
 ἐπανιῶν εἰς τὴν οἰκείαν καὶ μετοικισμὸν ἐκεῖθεν ποιη-
 σάμενος εἰς τὰ ἔξω στηλῶν; ἀλλ' οὐδ' ἐξὸν ἦν ἄνευ 20
 προστάγματος ἐξ Ἀλεξανδρείας ἀνάγεσθαι, καὶ ταῦτα
 νενοσφισμένῳ βασιλικὰ χρήματα. οὐδέ γε λαθεῖν ἐκ-
 πλεύσαντα ἐνεδέχετο τοσαύτη φρουρὰ κεκλεισμένου
 τοῦ λιμένος καὶ τῶν ἄλλων ἐξόδων, ὅσῃν καὶ νῦν ἔτι δια-
 μένουσαν ἐγνωμεν ἡμεῖς ἐπιδημοῦντες τῇ Ἀλεξανδρείᾳ 25
 πολὺν χρόνον, καίτοι τὰ νῦν πολὺ ἀνεῖται, Ῥωμαίων
 ἐχόντων· αἱ βασιλικαὶ δὲ φρουραὶ πολὺ ἦσαν πικρότε-
 ραι. ἐπειδὴ δὲ καὶ ἀπῆρεν εἰς τὰ Γάδειρα καὶ ναυπηγη-
 σάμενος ἔπλει βασιλικῶς, διαλυθέντος αὐτῷ τοῦ πλοί-
 ου, πῶς μὲν ἐναυπηγήσατο τρίτον λέμβον ἐν τῇ ἐρήμῳ; 30
 πῶς δὲ πλέων πάλιν καὶ εὐρὼν τοὺς ἐσπερίους Αἰθίο-
 πας τοῖς ἐφίοις ὁμογλώττους οὐκ ὠρέχθη διανύσαι τὸν

ἐξῆς πλοῦν, οὕτω χαῦνος ὢν πρὸς τὸ φιλέκδημον, μικρὸν ἔχειν ἐλπίσας λοιπὸν τὸ ἄγνωστον, ἀλλ' ἀφείς ταῦτα τῆς διὰ Βόργου ναυστολίας ἐπεθύμησε; πῶς δ' ἔγνω τὴν λάθρα κατ' αὐτοῦ συνισταμένην ἐπιβουλὴν; C.102
 5 τί δὲ τοῦτ' ἦν τῷ Βόργῳ πλεονέκτημα ὁ τάνθρωπου ἀφανισμός, ἐξὸν ἄλλως ἀποπέμψασθαι; γνούς δὲ τὴν ἐπιβουλὴν πῶς ἔφθη φυγὼν εἰς ἀσφαλεῖς τόπους; ἔκαστον γὰρ τῶν τοιούτων οὐκ ἀδύνατον μὲν, ἀλλὰ χαλεπὸν καὶ σπανίως γινόμενον μετὰ τύχης τινός· τῷ δ'
 10 εὐτυχεῖν αἰετὶ συνέβαινεν εἰς κινδύνους καθισταμένῳ συνεχεῖς. πῶς δ' οὐκ ἔδεισεν ἀποδράς τὸν Βόργον πλεῖν πάλιν παρὰ τὴν Αἰβύην σὺν παρασκευῇ δυναμένη συνοικίσει νῆσον; οὐ πολὺ οὖν ἀπολείπεται ταῦτα τῶν Πυθίου καὶ Εὐημέρου καὶ Ἀντιφάνους ψευσμάτων.
 15 ἄλλ' ἐκείνοις μὲν συγγνώμη τοῦτ' αὐτὸ ἐπιτηδεύουσιν, ὥσπερ τοῖς θαυμαστοποιοῖς· τῷ δ' ἀποδεικτικῷ καὶ φιλοσόφῳ, σχεδὸν δέ τι καὶ περὶ πρωτείων ἀγωνιζομένῳ, τίς ἂν συγγνοίῃ; ταῦτα μὲν οὖν οὐκ εὖ.

Τὸ δὲ ἐξαίρεσθαι τὴν γῆν ποτε καὶ ἰζήματα λαμ- 6
 20 βάνειν καὶ μεταβολὰς τὰς ἐκ τῶν σεισμῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν παραπλησίων, ὅσα διηριθμησάμεθα καὶ ἡμεῖς, ὁρθῶς κεῖται παρ' αὐτῷ· πρὸς ὃ καὶ τὸ τοῦ Πλάτωνος εὖ παρατίθησιν, ὅτι ἐνδέχεται καὶ μὴ πλάσμα εἶναι τὸ περὶ τῆς νήσου τῆς Ἀτλαντίδος, περὶ ἧς
 25 ἐκεῖνος ἱστορεῖσαι Σόλωνά φησι πεπυσμένον παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων, ὡς ὑπάρχουσά ποτε ἀφανισθεῖν, τὸ μέγεθος οὐκ ἐλάττων ἡπείρου· καὶ τοῦτο οἶεται βέλτιον εἶναι λέγειν ἢ διότι ὁ πλάσας αὐτὴν ἠφάνισεν, ὡς ὁ ποιητὴς τὸ τῶν Ἀχαιῶν τεῖχος. εἰκάξει
 30 δὲ καὶ τὴν τῶν Κίμβρων καὶ τῶν συγγενῶν ἐξαναστασιν ἐκ τῆς οἰκείας [κατὰ ληστείαν] γενέσθαι, οὐ κατὰ θαλάττης ἐφοδὸν ἀθρόαν συμβῆσαν. ὑπονοεῖ δὲ

τὸ τῆς οἰκουμένης μῆκος ἑπτὰ πού μυριάδων σταδίων ὑπάρχον ἡμῖς εἶναι τοῦ ὅλου κύκλου καθ' ὃν εἴληπται, ὥστε (φησὶν) ἀπὸ τῆς δύσεως εὐρὴ πλέων ἐν τοσαύταις μυριάσιν ἔλθοι ἂν εἰς Ἰνδοὺς.

- 7 Ἐπιχειρήσας δὲ αἰτιάσθαι τοὺς οὕτω τὰς ἡπείρους 5 διορίσαντας, ἀλλὰ μὴ παραλλήλοις τισὶ τῷ ἰσημερινῷ, δι' ὧν ἔμελλον ἐξαλλάξεις δείκνυσθαι ζώων τε καὶ φυτῶν καὶ ἀέρων, τῶν μὲν τῇ κατεψυγμένῃ συναπτόντων τῶν δὲ τῇ διακεκαυμένῃ, ὥστε οἶονεῖ ζώνας εἶναι τὰς ἡπείρους, ἀνασκευάζει πάλιν καὶ ἐν ἀναλύσει δίκης γί- 10 νεται, ἐπαινῶν πάλιν τὴν οὕσαν διαίρεσιν, θετικὴν ποιούμενος τὴν ζήτησιν πρὸς οὐδὲν χρησίμως. αἱ γὰρ τοιαῦται διατάξεις οὐκ ἐκ προνοίας γίνονται, καθάπερ οὐδὲ αἱ κατὰ τὰ ἔθνη διαφοραί, οὐδ' αἱ διάλεκτοι, ἀλλὰ
- C.103 κατὰ περίπτωσιν καὶ συντυχίαν· καὶ τέχνη δὲ καὶ θυ- 15 νάμεις καὶ ἐπιτηδεύσεις ἀρξάντων τινῶν κρατοῦσιν αἱ πλείους ἐν ὁποιοῦν κλίματι. ἔστι δέ τι καὶ παρὰ τὰ κλίματα, ὥστε τὰ μὲν φύσει ἐστὶν ἐπιχώρια τισὶ τὰ δ' ἔθει καὶ ἀσκήσει. οὐ γὰρ φύσει Ἀθηναῖοι μὲν φιλόλογοι, Λακεδαιμόνιοι δ' οὐ καὶ οἱ ἔτι ἐγγυτέρω Θηβαῖοι, 20 ἀλλὰ μᾶλλον ἔθει· οὕτως οὐδὲ Βαβυλώνιοι φιλόσοφοι φύσει καὶ Αἰγύπτιοι, ἀλλ' ἀσκήσει καὶ ἔθει· καὶ ἵππων δὲ καὶ βοῶν ἀρετὰς καὶ ἄλλων ζώων οὐ τόποι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀσκήσεις ποιοῦσιν. ὁ δὲ συγγεῖ ταῦτα· ἐπαινῶν δὲ τὴν τοιαύτην διαίρεσιν τῶν ἡπείρων, οἷα 25 νῦν ἐστὶ, παραδείγματι χοῖται τῷ τοῖς Ἰνδοῖς τῶν Αἰθιοπῶν διαφέρειν τῶν ἐν τῇ Αἰβύῃ· εὐρνεστέρους γὰρ εἶναι καὶ ἥττον ἔψεσθαι τῇ ξηρασίᾳ τοῦ περιέχοντος· διὸ καὶ Ὅμηρον πάντας λέγοντα Αἰθιοπᾶς δίχα διελεῖν „οἱ μὲν δυσσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος,“ 30 Κράττητα δ' εἰσάγοντα τὴν ἑτέραν οἰκουμένην, ἣν οὐκ οἶδεν Ὅμηρος, δουλεύειν ὑποθέσει· καὶ ἔδει (φησί)

μεταγράφειν οὕτως „ἡμὲν ἀπερχομένου Ὑπερίονος,“
οἷον ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ περικλίνοντος.

Πρῶτον μὲν οὖν οἱ πρὸς Αἰγύπτῳ Αἰθίοπες καὶ 8
αὐτοὶ δίχα διαιροῦνται· οἱ μὲν γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ εἰδὼν
5 οἱ δ' ἐν τῇ Λιβύῃ, οὐδὲν διαφέρουντες ἀλλήλων. ἔπειθ'
Ὅμηρος οὐ διὰ τοῦτο διαιρεῖ τοὺς Αἰθίοπας, ὅτι τοὺς
Ἰνδοὺς ἥδει τοιοῦτους τινὰς τοῖς σώμασιν (οὐδὲ γὰρ
ἀρχὴν εἰδέναι τοὺς Ἰνδοὺς εἰκὸς Ὅμηρον, ὅπου γε
οὐδ' ὁ Εὐεργέτης κατὰ τὸν Εὐδόξειον μῦθον ἥδει τὰ
10 κατὰ τὴν Ἰνδικήν, οὐδὲ τὸν πλοῦν τὸν ἐπ' αὐτήν),
ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τὴν λεχθεῖσαν ὑφ' ἡμῶν πρότερον
διαίρεσιν. ἐκεῖ δὲ καὶ περὶ τῆς γραφῆς τῆς Κρατητείου
διηγήσαμεν ὅτι οὐδὲν διαφέρει οὕτως ἢ ἐκείνως γρά-
φειν· ὁ δὲ τοῦτο μὲν διαφέρειν φησί, κρεῖττον δ' οὐ-
15 τως εἶναι μεταθεῖναι „ἡμὲν ἀπερχομένου.“ τί οὖν δια-
φέρει τοῦτο τοῦ „ἡμὲν δυσομένου,“ πᾶν γὰρ τὸ τιμῆμα
τὸ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ ἐπὶ δύσιν δύσις καλεῖται, κα-
θάπερ καὶ τὸ τοῦ ὀρίζοντος ἡμικύκλιον· ὅπερ καὶ
Ἄρατος ἐπισημαίνεται „ἡχί περ ἄκραι μίσγονται δύ-
20 σιές τε καὶ ἀντολαὶ ἀλλήλησιν.“ εἰ δ' ἐπὶ τῆς Κρατη-
τείου γραφῆς οὕτω βέλτιον, φήσει τις καὶ ἐπὶ τῆς Ἀρι-
σταρχείου δεῖν. τοσαῦτα καὶ πρὸς Ποσειδώνιον· πολλὰ
γὰρ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τυγχάνει τῆς προσηκού- C.104
σης διαίτης, ὅσα γεωγραφικά· ὅσα δὲ φυσικώτερα, ἐπι-
25 σκεπτέον ἐν ἄλλοις ἢ οὐδὲ φροντιστέον· πολὺ γὰρ ἔστι
τὸ αἰτιολογικὸν παρ' αὐτῶ καὶ τὸ Ἀριστοτελίζον, ὅπερ
ἐκκλίνουσιν οἱ ἡμέτεροι διὰ τὴν ἐπίκρουσιν τῶν αἰτιῶν.

Πολύβιος δὲ τὴν Εὐρώπην χωρογραφῶν τοὺς μὲν 4
ἀρχαίους ἔαν φησι, τοὺς δ' ἐκείνους ἐλέγχοντας ἐξετά-
30 ζειν Δικαίαρχόν τε καὶ Ἐρατοσθένη τὸν τελευταῖον
πραγματευσάμενον περὶ γεωγραφίας, καὶ ΠυθEAN,
ὑφ' οὗ παρακρουσθῆναι πολλούς, ὅλην μὲν τὴν Βρετ-

τανικὴν ἐμβαδὸν ἐπελθεῖν φάσκοντος, τὴν δὲ περιμέ-
 τρον πλειόνων ἢ τεττάρων μυριάδων ἀποδόντος τῆς
 νήσου, προσιστορήσαντος δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς Θούλης
 καὶ τῶν τόπων ἐκείνων, ἐν οἷς οὔτε γῆ καθ' αὐτὴν
 ὑπῆρχεν ἔτι οὔτε θάλαττα οὔτ' ἀήρ, ἀλλὰ σύγκριμά 5
 τι ἐκ τούτων πλεύμονι θαλαττίῳ ἑοικὸς, ἐν ᾧ φησι τὴν
 γῆν καὶ τὴν θάλατταν αἰωρεῖσθαι καὶ τὰ σύμπαντα,
 καὶ τοῦτον ὡς ἂν δεσμὸν εἶναι τῶν ὅλων, μήτε πορευ-
 τὸν μήτε πλωτὸν ὑπάρχοντα· τὸ μὲν οὖν τῷ πλεύμονι
 ἑοικὸς αὐτὸς ἑωρακέναι, τᾶλλα δὲ λέγειν ἐξ ἀκοῆς. 10
 ταῦτα μὲν τὰ τοῦ Πυθέου, καὶ διότι ἐπανελθὼν ἐν-
 θένδε πᾶσαν ἐπέλθοι τὴν παρωκεανίτιν τῆς Εὐρώπης
 ἀπὸ Γαδεύρων ἕως Τανάιδος.

2 Φησὶ δ' οὖν ὁ Πολύβιος ἄπιστον καὶ αὐτὸ τοῦτο,
 πῶς ἰδιώτῃ ἀνθρώπῳ καὶ πένητι τὰ τοσαῦτα διαστή- 15
 ματα πλωτὰ καὶ πορευτὰ γένοιτο; τὸν δ' Ἐρατοσθένη
 διαπορησάντα εἰ χρὴ πιστεύειν τούτοις, ὅμως περὶ τε
 τῆς Βρεττανικῆς πεπιστευκέναι καὶ τῶν κατὰ Γάδειρα
 καὶ τὴν Ἰβηρίαν· πολὺ δέ φησι βέλτιον τῷ Μεσσηνίῳ
 πιστεύειν ἢ τούτῳ. ὁ μέντοι γε εἰς μίαν χώραν τὴν 20
 Παγχαῖαν λέγει πλεῦσαι, ὁ δὲ καὶ μέχρι τῶν τοῦ κό-
 σμου περάτων κατωπτευκέναι τὴν προσάρκτιον τῆς
 Εὐρώπης πᾶσαν, ἣν οὐδ' ἂν τῷ Ἑρμῇ πιστεύσαι τις
 λέγωντι. Ἐρατοσθένη δὲ τὸν μὲν Εὐήμερον Βεργαῖον
 καλεῖν, Πυθέα δὲ πιστεύειν, καὶ ταῦτα μηδὲ Δικαιάρχου 25
 πιστεύσαντος. τὸ μὲν οὖν μηδὲ Δικαιάρχου πι-
 στεύσαντος γελοῖον, ὥσπερ ἐκείνῳ κανόνι χρήσασθαι
 προσῆκον, καθ' οὗ τοσούτους ἐλέγχους αὐτὸς προφέ-
 ρεται. Ἐρατοσθένους δὲ εἴρηται ἡ περὶ τὰ ἐσπέρια καὶ
 τὰ ἀρκτικά τῆς Εὐρώπης ἄγνοια. ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν καὶ 30
 Δικαιάρχῳ συγγνώμη, τοῖς μὴ κατιδοῦσι τοὺς τόπους
 ἐκείνους· Πολυβίῳ δὲ καὶ Ποσειδωνίῳ τίς ἂν συγ-

γνοίῃ; ἀλλὰ μὴν Πολύβιός γέ ἐστιν ὁ λαοδογματικὰς
καλῶν ἀποφάσεις, ἃς ποιοῦνται περὶ τῶν ἐν τούτοις
τοῖς τόποις διαστημάτων καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς, ἀλλ'
οὐδ' ἐν οἷς ἐκείνους ἐλέγχει καθαρεύων. τοῦ γοῦν Δι- C.105
5 καιάρχου μυρίους μὲν εἰπόντος τοὺς ἐπὶ στήλας ἀπὸ
τῆς Πελοποννήσου σταδίους, πλείους δὲ τούτων τοὺς
ἐπὶ τὸν Ἀδρίαν μέχρι τοῦ μυχοῦ, τοῦ δ' ἐπὶ στήλας τὸ
μέχρι τοῦ πορθμοῦ τρισχιλίους ἀποδόντος, ὥς γίνε-
σθαι τὸ λοιπὸν ἑπτακισχιλίους τὸ ἀπὸ πορθμοῦ μέχρι
10 στηλῶν· τοὺς μὲν τρισχιλίους ἔαν φησιν εἴτ' εὖ λαμ-
βάνονται εἴτε μή, τοὺς δ' ἑπτακισχιλίους οὐδετέρως,
οὔτε τὴν παραλίαν ἐκμετροῦντι οὔτε τὴν διὰ μέσου
τοῦ πελάγους. τὴν μὲν γὰρ παραλίαν εἰκέναι μάλιστ'
ἀμβλεία γωνία, βεβηκυία ἐπὶ τε τοῦ πορθμοῦ καὶ τῶν
15 στηλῶν, κορυφὴν δ' ἐχούσῃ Νάρβωνα, ὥστε συνίστα-
σθαι τρίγωνον βάσιν ἔχον τὴν διὰ τοῦ πελάγους εὐ-
θεΐαν, πλευρὰς δὲ τὰς τὴν γωνίαν ποιούσας τὴν λε-
χθεῖσαν, ὣν ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ μέχρι Νάρβωνος
μυρίων ἐστὶ καὶ πλειόνων ἢ διακοσίων ἐπὶ τοῖς χιλίοις,
20 ἡ δὲ λοιπὴ μικρῷ ἐλαττόνων ἢ ὀκτακισχιλίων· καὶ μὴν
πλείστον μὲν διάστημα ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Λι-
βύην ὁμολογεῖσθαι κατὰ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος στα-
δίων οὐ πλειόνων ἢ τρισχιλίων, κατὰ τὸ Σαρδόνιον δὲ
λαμβάνειν συναγωγὴν. ἀλλ' ἔστω, φησί, καὶ ἐκεῖνο
25 τρισχιλίων, προειλήφθω δ' ἐπὶ τούτοις διςχιλίων στα-
δίων τὸ τοῦ κόλπου βάθος τοῦ κατὰ Νάρβωνα, ὥς ἂν
κάθετος ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ ἀμβλυ-
γωνίου· δῆλον οὖν, φησὶν, ἐκ τῆς παιδικῆς μετρή-
σεως, ὅτι ἡ σύμπασα παραλία ἡ ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ ἐπὶ
30 στήλας ἔγγιστα ὑπερέχει τῆς διὰ τοῦ πελάγους εὐθείας

πεντακοσίοις σταδίοις. προστεθέντων δὲ τῶν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἐπὶ τὸν πορθμὸν τρισχιλίων, οἱ σύμπαντες ἔσονται στάδιοι, αὐτοὶ οἱ ἐπ' εὐθείας, πλείους ἢ διπλάσιοι ὧν Δικαίαρχος εἶπε· πλείους δὲ τούτων τοὺς ἐπὶ τὸν μυχὸν τὸν Ἀδριατικὸν δεήσει, φησί, τι- 5 θέναι κατ' ἐκεῖνον.

3 Ἀλλ' ὦ φίλε Πολύβιε, φαίη τις ἄν, ὥσπερ τούτου τοῦ ψεύσματος ἑναργῇ παρίστησι τὸν ἔλεγχον ἢ πείρα ἕξ αὐτῶν ὧν εἴρηκας αὐτός, εἰς μὲν Λευκάδα ἐκ Πελοποννήσου ἑπτακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ τοὺς ἴσους εἰς 10 Κόρκυραν, καὶ πάλιν ἐντεῦθεν εἰς τὰ Κεραύνια τοὺς ἴσους, καὶ ἐν δεξιᾷ εἰς τὴν Ἰαπυρίαν, ἀπὸ δὲ τῶν Κεραυνίων τὴν Ἰλλυρικὴν παραλίαν σταδίων ἑξακισχιλίων ἑκατὸν πεντήκοντα· οὕτως καὶ κεῖνα ψεύσματά ἐστιν ἀμφοτέρω, καὶ ὁ Δικαίαρχος εἶπε, τὸ ἀπὸ πορ- 15 θμοῦ ἐπὶ στήλας εἶναι σταδίων ἑπτακισχιλίων, καὶ ὁ σὺ δοκεῖς ἀποδείξαι· ὁμολογοῦσι γὰρ οἱ πλείστοι λέγοντες τὸ διὰ πελάγους μυρίων εἶναι καὶ διςχιλίων, συμφωνεῖ δὲ τοῦτο καὶ τῇ ἀποφάσει τῇ περὶ τοῦ μήκους τῆς οἰκουμένης. μάλιστα γὰρ εἶναί φασι μυριάδων ἑπτά· 20 C.106 τούτου δὲ τὸ ἐσπέριον τμήμα τὸ ἀπὸ τοῦ Ἰσσηκοῦ κόλπου μέχρι τῶν ἄκρων τῆς Ἰβηρίας, ἅπερ δυσμικρότατά ἐστι, μικρὸν ἀπολείπειν τῶν τριςμυρίων. συντιθέασιν δ' οὕτως· ἀπὸ μὲν τοῦ Ἰσσηκοῦ κόλπου μέχρι τῆς Ροδίας πεντακισχιλίους, ἐνθὲν δ' ἐπὶ Σαλμώνιον τῆς 25 Κρήτης, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἑῶν ἄκρον, χιλίους, αὐτῆς δὲ τῆς Κρήτης μήκος πλείους ἢ διςχιλίους ἐπὶ Κριοῦ μέταπον, ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ Πάχυνον τῆς Σικελίας τετρακισχιλίους καὶ πεντακοσίους, καὶ ἀπὸ Παχύνου δὲ ἐπὶ πορθμὸν πλείους ἢ χιλίους, εἶτα τὸ διάγραμμα τὸ ἐπὶ στή- 30 λας ἀπὸ πορθμοῦ μυρίους διςχιλίους, ἀπὸ στήλων δὲ ἐπὶ τὰ τελευταῖα τοῦ Ἱεροῦ ἄκρωτηρίου τῆς Ἰβηρίας

περὶ τρισχιλίους. καὶ ἡ κάθετος δὲ οὐ καλῶς εἴληπται, εἶπερ ἡ μὲν Νάρβων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου σχεδόν τι ἴδρυνται τῷ διὰ Μασσαλίας, αὕτη τε τῷ διὰ Βυζαντίου, καθάπερ καὶ Ἰππαρχος πείθεται, ἡ δὲ διὰ 5 τοῦ πελάγους ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐστὶ τῷ διὰ πορθμοῦ καὶ τῆς Ῥοδίας, ἀπὸ δὲ τῆς Ῥοδίας εἰς Βυζάντιον ὥς ἂν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κειμένων ἀμφοῖν περὶ πεντακισχιλίους, ὥς εἰρήκασι, σταδίους· τοσοῦτοι γὰρ ἂν εἶεν καὶ οἱ τῆς εἰρημένης καθέτου. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ μέγιστον 10 διαῖμα τοῦ πελάγους τούτου τὸ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Αἰβύην πεντακισχιλίων που σταδίων λέγουσιν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Γαλατικοῦ κόλπου, δοκεῖ μοι πεπλανημένως λέγεσθαι τοῦτο, ἢ πολὺ τὴν Αἰβύην κατὰ τοῦτο τὸ μέρος προσνεύειν ἐπὶ τὴν ἄρκτον καὶ 15 συνάπτειν τῷ διὰ τῶν στηλῶν παραλλήλῳ. καὶ τοῦτο οὐκ εὖ λέγεται τὸ πλησίον τῆς Σαρδόνης τὴν λεχθεῖσαν κάθετον τελευτᾶν· οὐ γὰρ παραπλήσιον, ἀλλὰ πολὺ δυσμικώτερον εἶναι τὸ διάγραμμα τοῦτο τῆς Σαρδόνης, ὅλον σχεδόν τι ἀπολαμβάνον ἐν τῷ μεταξὺ πρὸς τῷ 20 Σαρδονίῳ τὸ Λιγυστικὸν πέλαγος· καὶ τῆς παραλίας δὲ τὰ μήκη πεπλέονασται, πλὴν οὐκ ἐπὶ τοσοῦτόν γε.

Ἐξῆς δὲ τὰ τοῦ Ἑρατοσθένους ἐπανορθοῖ, τὰ μὲν 4 εὖ τὰ δὲ χεῖρον λέγων ἢ ἐκεῖνος. ἐξ Ἰθάκης μὲν γὰρ εἰς Κόρκυραν τριακοσίους εἰπόντος, πλείους φησὶν 25 εἶναι τῶν ἑνακοσίων, ἐξ Ἐπιδάμνου δὲ εἰς Θεσσαλονίκειαν ἑνακοσίους ἀποδόντος, πλείους τῶν δισχιλίων φησί· ταῦτα μὲν εὖ. ἀπὸ δὲ Μασσαλίας ἐπὶ στηλᾶς λέγοντος ἑπτακισχιλίους, ἀπὸ δὲ Πυρρήνης ἑξακισχιλίους, αὐτὸς λέγει χεῖρον πλείους ἢ ἑνακισχιλίους 30 τοὺς ἀπὸ Μασσαλίας, ἀπὸ δὲ Πυρρήνης μικρὸν ἐλάττους ἢ ὀκτακισχιλίους· ἐγγυτέρω γὰρ τῆς ἀληθείας ἐκεῖνος εἴρηκεν. οἱ γὰρ νῦν ὁμολογοῦσιν, εἴ τις τὰς τῶν

ὁδῶν ἀνωμαλίας ὑποτέμνοιτο, μὴ μείζω τῶν ἑξακισχι-
 λίων σταδίων εἶναι τὸ μῆκος τὴν σύμπασαν Ἰβηρίαν
 C.107 ἀπὸ Πυρρήνης ἕως τῆς ἑσπερίου πλευρᾶς. ὁ δ' αὐτὸν
 τὸν Τάγον ποταμὸν ὀκτακισχιλίων τίθησι τὸ μῆκος ἀπὸ
 τῆς πηγῆς μέχρι τῶν ἐκβολῶν, οὐ δὴ πού τὸ σὺν τοῖς 5
 σκολιώμασιν (οὐ γὰρ γεωγραφικὸν τοῦτο), ἀλλ' ἐπ'
 εὐθείας λέγων, καίτοι γε ἀπὸ Πυρρήνης αἱ τοῦ Τάγου
 πηγαὶ πλεον διέχουσιν ἢ χιλίους σταδίους. πάλιν δὲ
 τοῦτο μὲν ὀρθῶς ἀποφαίνεται, ὅτι ἀγνοεῖ τὰ Ἰβηρικά
 ὁ Ἑρατοσθένης, καὶ διότι περὶ αὐτῆς ἔσθ' ὅπου τὰ 10
 μαχόμενα ἀποφαίνεται· ὅς γε μέχρι Γαδείρων ὑπὸ
 Γαλατῶν περιρικεῖσθαι φήσας [τὰ] ἔξωθεν αὐτῆς, εἰ γε
 τὰ πρὸς δύσιν τῆς Εὐρώπης μέχρι Γαδείρων ἔχουσιν
 ἐκεῖνοι, τούτων ἐκλαθόμενος κατὰ τὴν τῆς Ἰβηρίας
 περιόδον τῶν Γαλατῶν οὐδαμοῦ μέμνηται.

15

5 Τό [τε] μῆκος τῆς Εὐρώπης ὅτι ἑλαττόν ἐστι τοῦ
 συνάμφω τῆς τε Λιβύης καὶ τῆς Ἀσίας ἐκθéis, οὐκ
 ὀρθῶς τὴν σύγκρισιν ποιεῖται· τὸ μὲν γὰρ στόμα τὸ
 κατὰ στήλας φησὶν ὅτι κατὰ τὴν ἰσημερινὴν δύσιν
 ἐστίν, ὁ δὲ Τάναϊς ρεῖ ἀπὸ θερυνῆς ἀνατολῆς· ἐλατ- 20
 τοῦται δὴ τοῦ συνάμφω μήκους τῶ μεταξὺ τῆς θερυ-
 νῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς ἰσημερινῆς· τοῦτο γὰρ ἡ Ἀσία
 προλαμβάνει πρὸς τὴν ἰσημερινὴν ἀνατολὴν τοῦ πρὸς
 τὰς ἄρκτους ἡμικυκλίου. χωρὶς γὰρ τοῦ περισκελοῦς
 ἐν πράγμασιν εὐαποδότοις καὶ ψεῦδός ἐστι τὸ ἀπὸ θερ- 25
 ρυνῆς ἀνατολῆς τὸν Τάναϊν ρεῖν· ἅπαντες γὰρ οἱ ἔμ-
 πειροι τῶν τόπων ἀπὸ τῶν ἄρκτων ρεῖν φασιν εἰς τὴν
 Μαιώτιν, ὥστε τὰ στόματα τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸ τῆς
 Μαιώτιδος καὶ αὐτὸν τὸν ποταμόν, ἐφ' ὅσον γινώριμός
 ἐστιν, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ κεῖσθαι.

30

6 Οὐκ ἄξιοι δὲ λόγου τινὲς οἱ μὲν εἶπον ἀπὸ τῶν κατὰ
 τὸν Ἰστρον τόπων αὐτὸν τὰς ἄρχας ἔχειν καὶ ἀπὸ τῆς

ἑσπέρας, οὐκ ἐνθυμηθέντες ὥς μεταξὺ ὁ Τύρας καὶ
 Βορυσθένης καὶ Ὑπανίς μεγάλοι ποταμοὶ ῥέουσιν εἰς
 τὸν Πόντον, ὁ μὲν τῷ Ἰστροῦ παράλληλος οἱ δὲ τῷ Τα-
 νάιδι· οὔτε δὲ τοῦ Τύρα τῶν πηγῶν κατωπτευμένων
 5 οὔτε τοῦ Βορυσθένου οὔτε τοῦ Ὑπάνιος, πολὺ ἂν εἴη
 ἀγνωστότερα τὰ ἐκείνων ἀρκτικώτερα· ὥσθ' ὁ δι'
 ἐκείνων ἄγων ἐπὶ τὴν Μαιῶτιν τὸν Τάναϊν, εἴτ' ἐπι-
 στρέφων ἐπ' αὐτήν (αἱ γὰρ ἐκβολαὶ φανερώς ἐν τοῖς
 10 τοῖς τοῖς ἑωθινωτάτοις), πλαστὸς ἂν τις εἴη καὶ ἀπέ-
 ραντος λόγος. ὥς δ' αὕτως ἀπέραντος καὶ ὁ διὰ τοῦ
 Κανκάσου πρὸς ἄρκτον φήσας ῥεῖν, εἴτ' ἐπιστρέφειν
 εἰς τὴν Μαιῶτιν· εἴρηται γὰρ καὶ τοῦτο. ἀπὸ μέντοι
 τῆς ἀνατολῆς οὐδεὶς εἴρηκε τὴν ῥύσιν· καὶ γὰρ εἰ ἔρρει
 15 οὔτως, οὐκ ἂν ὑπεναντίως τῷ Νείλῳ καὶ τρόπον τινὰ C.108
 κατὰ διάμετρον ῥεῖν αὐτὸν ἀπεφαίνοντο οἱ χαριέστε-
 ροι, ὥς ἂν ἐπὶ ταύτου μεσημβρινοῦ ἢ παρακειμένου
 τινὸς τῆς ῥύσεως οὔσης ἑκατέρῳ ποταμῷ.

Ἡ τε τοῦ μήκους τῆς οἰκουμένης μέτροσις κατὰ 7
 20 παραλλήλου τῷ ἰσημερινῷ ἐστίν, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἐπὶ
 μῆκος οὔτως ἐκτέταται ὥστε καὶ τῶν ἡπείρων ἐκάστης
 οὔτω δεῖ λαμβάνειν τὸ μῆκος μεταξὺ μεσημβρινῶν
 δυεῖν κείμενον. τὰ τε μέτρα τῶν μηκῶν σταδιασμοὶ
 εἰσιν, οὓς θηρεύομεν, ἢ δι' αὐτῶν ἐκείνων ἰόντες ἢ
 25 τῶν παραλλήλων ὁδῶν ἢ πόρων. ὁ δὲ τοῦτον ἀφείς
 τὸν τρόπον καινὸν εἰσάγει τὸ μεταξὺ τῆς τε θερυνῆς
 ἀνατολῆς καὶ τῆς ἰσημερινῆς τμημά τι τοῦ ἀρκτικοῦ
 ἡμικυκλίου. πρὸς δὲ τὰ ἀμετάπτωτα οὐδεὶς κανόσι καὶ
 μέτροις χρῆται τοῖς μεταπτώτοις οὐδὲ τοῖς κατ' ἄλλην
 30 καὶ ἄλλην σχέσιν λεγομένοις πρὸς τὰ καθ' αὐτὰ καὶ
 *διαφοράν. τὸ μὲν οὖν μῆκος ἀμετάπτωτον καὶ καθ'
 αὐτὸ λέγεται, ἀνατολὴ δ' ἰσημερινὴ καὶ δύσις, ὥς δ'

αὐτως θερινή τε καὶ χειμερινή, οὐ καθ' αὐτὴν ἀλλὰ πρὸς ἡμᾶς· ἡμῶν δ' ἄλλοτ' ἄλλη μεταχωρούντων, ἄλλοτ' ἄλλοι τόποι καὶ δύσεών εἶσι καὶ ἀνατολῶν ἰσημερινῶν τε καὶ τροπικῶν, τὸ δὲ μῆκος μένει ταὐτὸν τῆς ἡπείρου. Τάναϊν μὲν οὖν καὶ Νεῖλον οὐκ ἄτοπον πέρας 5 ποιεῖσθαι, θερινὴν δ' ἀνατολὴν ἢ ἰσημερινὴν καινόν.

- 8 Προπεπτωκυίας δὲ τῆς Εὐρώπης ἄκραις πλείοσι, βέλτιον μὲν οὗτος εἴρηκεν περὶ αὐτῶν Ἑρατοσθένους, οὐπω δὲ ἱκανῶς· ἐκεῖνος μὲν γὰρ τρεῖς ἔφη, τὴν ἐπὶ τὰς στήλας καθήκουσαν, ἐφ' ἧς ἡ Ἰβηρία, καὶ τὴν ἐπὶ τὸν 10 πορθμόν, ἐφ' ἧς ἡ Ἰταλία, καὶ τρίτην τὴν κατὰ Μαλέας, ἐφ' ἧς τὰ μεταξὺ τοῦ Ἀδρίου καὶ τοῦ Εὐξείνου πᾶντ' ἔθνη καὶ τοῦ Τανάιδος. οὗτος δὲ τὰς μὲν δύο τὰς πρώτας ὁμοίως ἐκτίθεται, τρίτην δὲ τὴν κατὰ Μαλέας καὶ Σούνιον, ἐφ' ἧς ἡ Ἑλλὰς πᾶσα καὶ ἡ Ἰλλυρίς 15 καὶ τῆς Θράκης τινά, τετάρτην δὲ τὴν κατὰ τὴν Θρακίαν χειρρόνησον, ἐφ' ἧς τὰ κατὰ Σηστόν καὶ Ἀβυδον στενά (ἔχουσι δ' αὐτὴν Θραῖκες), πέμπτην δὲ τὴν κατὰ τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον καὶ τὸ στόμα τῆς Μαιώτιδος. τὰς μὲν οὖν δύο τὰς πρώτας δοτέον· ἀπλοῖς γάρ 20 τισι περιλαμβάνονται κόλποις, ἡ μὲν τῷ μεταξὺ τῆς Κάλπης καὶ τοῦ ἱεροῦ ἀκρωτηρίου, ἐν ᾧ τὰ Γάδαιρα, καὶ τῷ μεταξὺ στηλῶν καὶ τῆς Σικελίας πελάγει· ἡ δὲ τούτῳ τε καὶ τῷ Ἀδρίᾳ, καίτοι ἢ γε τῶν Ἰαπύγων ἄκρα
- C 109 παρ' ἐμπίπτουσα καὶ τὴν Ἰταλίαν δικόρουφον ποιοῦσα 25 ἔχει τινὰ ἀντέμφασιν· αἱ λοιπαὶ δ' ἔτι ἐναργέστερον ποικίλαι καὶ πολυμερεῖς οὔσαι ζητοῦσιν ἄλλην διαίρεσιν. ὥς δ' αὐτως ἔχει καὶ ἡ εἰς ἕξ διαίρεσις τὴν ὁμοίαν ἔνστασιν ἀκολουθῶς ταῖς ἄκραις διειλημμένη. ποιησόμεθα δ' ἡμεῖς ἐν τοῖς καθ' ἕνα στα τὴν προσή- 30 κουσιν ἐπανόρθωσιν καὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα ἐν τε τῇ Εὐρώπῃ διημάσσεται καὶ ἐν τῇ τῆς Αἰβύης

περιοδεία. νῦν δ' ἀρκέσει ταῦτα λεχθέντα πρὸς τοὺς
 πρὸ ἡμῶν, ὅσους ῥήθημεν ἱκανοὺς εἶναι παρατεθέν-
 τας ἐκμαρτυρεῖν ἡμῖν, ὅτι δικαίως προειλόμεθα καὶ
 αὐτοὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔργον τοσαύτης ἐπανορθώσεως
 5 καὶ προσθήκης δεόμενον.

Ἐπεὶ δὲ τοῖς πρὸς ἐκείνους λόγοις συνεχῆς ἐστίν **Β**
 ἡ ἐγχείρησις τῆς ἡμετέρας ὑποσχέσεως, λαβόντες ἀρ-
 χὴν ἑτέραν λέγωμεν, ὅτι δεῖ τὸν χωρογραφεῖν ἐπιχει-
 ροῦντα πολλὰ τῶν φυσικῶς τε καὶ μαθηματικῶς λεγο-
 10 μένων ὑποθέσθαι, καὶ πρὸς τὴν ἐκείνων ὑπόνοιάν τε
 καὶ πίστιν τὰ ἐξῆς πραγματεύεσθαι. εἴρηται γάρ, ὅτι
 οὐδ' οἰκοδόμος, οὐδ' ἀρχιτέκτων οἰκίαν ἢ πόλιν ἰδρῦ-
 σαι καλῶς οἷός τε γένοιτ' ἂν ἀπρονοήτως ἔχων κλι-
 μάτων τε τῶν κατὰ τὸν οὐρανὸν καὶ σχημάτων τε καὶ
 15 μεγεθῶν καὶ θάλπους καὶ ψύχους καὶ ἄλλων τοιού-
 των, μὴ τί γε τὴν ὅλην οἰκουμένην τοποθετῶν. αὐτὸ
 γὰρ τὸ εἰς ἐπίπεδον γράφειν ἐπιφάνειαν μίαν καὶ τὴν
 αὐτὴν τὰ τε Ἰβηρικὰ καὶ τὰ Ἰνδικὰ καὶ τὰ μέσα τού-
 των, καὶ μηδὲν ἥττον δύσεις καὶ ἀνατολὰς ἀφορίζειν
 20 καὶ μεσουρανήσεις ὥς ἂν κοινὰς πᾶσι, τῷ μὲν προε-
 πινοήσαντι τὴν τοῦ οὐρανοῦ διάθεσιν τε καὶ κίνησιν
 καὶ λαβόντι, ὅτι σφαιρικὴ μὲν ἐστίν ἡ κατ' ἀλήθειαν
 τῆς γῆς ἐπιφάνεια, πλάττεται δὲ νῦν ἐπίπεδος πρὸς
 τὴν ὄψιν, γεωγραφικὴν ἔχει τὴν παράδοσιν, τῷ δ' ἄλ-
 25 λως, οὐ γεωγραφικὴν. οὐ γὰρ ὥσπερ διὰ πεδίων ἰοῦσι
 μεγάλων, οἷον τῶν Βαβυλωνίων, ἢ διὰ πελάγους πα-
 ρίσταται τὰ πρόσω πάντα καὶ τὰ κατόπιν καὶ ἐκ πλα-
 γίων ἐπίπεδα, καὶ οὐδεμίαν ἀντέμφασιν παρέχει πρὸς
 τὰ οὐράνια καὶ τὰς τοῦ ἡλίου κινήσεις καὶ σχέσεις
 30 πρὸς ἡμᾶς καὶ τῶν ἄλλων ἄστρον, οὕτω καὶ γεωγρα-
 φοῦσιν παρίστασθαι ἀεὶ δεῖ τὰ ὅμοια. ὁ μὲν γὰρ πε-
 λαγίζων ἢ ὁδεύων διὰ χώρας πεδιάδος κοινὰς τισι